

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด:
กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ

โดย รองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม และคณะ

พฤษภาคม ๒๕๖๓

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด:
กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ

คณะผู้วิจัย

๑. รศ.ประภาภัทร นิยม	สถาบันอาศรมศิลป์
๒. ดร.วรพล อังกูร์ตัน	สถาบันอาศรมศิลป์
๓. ดร.พิทักษ์ ไสตถยาคม	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. ดร.บรรเจอดพร สู่แสนสุข	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๕. นางรัตนา กิติกร	มูลนิธิสยามกัมมาจล

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด กรณีศึกษา จังหวัดระยอง และจังหวัดศรีสะเกษ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมในระดับจังหวัด ให้เกิดต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาที่บริหารได้ คล่องตัว สามารถนำไปขยายผลได้ มีที่มาจากการนำเสนอของกลุ่มภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP-Thailand Education Partnership) ขอกการสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งได้อนุมัติโครงการวิจัยนี้ให้ดำเนินการเป็นระยะเวลา ๑ ปี ตั้งแต่วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑ - ๑๙ กันยายน ๒๕๖๒ ภายใต้ชื่อ “โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ” โดยมีมูลนิธิสยามกัมมาจล เป็นทีมวิจัยหลักในจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนสถาบันอาศรมศิลป์ดำเนินการในจังหวัดระยอง และร่วม พัฒนาเฉพาะ ๕ โรงเรียนของพื้นที่ศรีสะเกษในบทบาทของการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้แบบบูรณา การเป็นองค์รวม ทั้งนี้การวิจัยปฏิบัติการพื้นที่จังหวัดระยอง มีโรงเรียนนำร่องที่สมัครและได้รับ การคัดเลือกให้เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมปีหนึ่งจำนวน ๒๕ โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ๕ ข้อ ดังนี้ ๑) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด ด้วยวิธีการ ปลอดภัยจำกัด จากกฎระเบียบการบริหารแบบเดิม ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของกลไก บริหารให้มีอิสระในการจัดระบบและวางแผนการศึกษาของจังหวัด และส่งเสริมให้โรงเรียนมีบทบาท ดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการทางด้าน วิชาการ บุคลากร และงบประมาณด้วยตนเอง ๒) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองต่อ ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อร่วมพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ๓) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา โดย ให้โรงเรียนสามารถเลือก/พัฒนาการใช้วัตกรรมการใหม่ ๆ ในการยกระดับคุณภาพ การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลด้วยตนเอง และนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ๔) เพื่อสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนวัตกรรมที่โรงเรียนเลือก สร้างระบบ Substitute Teacher เพื่อรองรับการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องยั่งยืน และนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ๕) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในพื้นที่ การศึกษาพิเศษจังหวัดระยอง และถอดบทเรียนเพื่อขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ในระยะเวลาเดียวกันคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้นำเสนอให้รัฐบาล (คสช.) ตราพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้น โดยมีเจตนารมณ์ให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการ ปฏิรูปการศึกษา ต่อมารัฐบาลจึงได้ออกประกาศพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒ โดยมี วัตถุประสงค์ ๔ ข้อ ได้แก่ ๑) การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาชั้น พื้นฐานอื่น ๒) เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กไทยทั่วประเทศ ๓) เพื่อการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ให้มีความคล่องตัวในการบริหารและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น และ ๔) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

สืบเนื่องจาก พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังกล่าว จึงได้เกิดกลไกการบริหาร ระดับนโยบายขึ้น ๒ ชุด ชุดที่ ๑ คือคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และชุดที่ ๒ คือคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ซึ่งนับได้ว่าเป็นเหตุปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนจากระดับนโยบาย โดยมีการผสม บทบบาทของคณะกรรมการอำนวยการโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กับบทบาทของ คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ในระดับจังหวัด รวมทั้งการประสานงานในระดับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และศึกษาธิการจังหวัด เพื่อให้เกิด กระบวนการทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และสามารถบรรลุเป้าหมายเดียวกัน จากเหตุปัจจัย ในระดับนโยบายดังกล่าวนี้ จึงสามารถดำเนินการคู่ขนานไปกับเหตุปัจจัยในระดับที่ ๒ คือ การพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบ และระหว่างโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนนำร่อง กล่าวคือ การจัดทำพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาได้ปลอดจากข้อจำกัด ทางด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน จัดการศึกษาในระดับโรงเรียน ให้ตอบโจทย์วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา เช่น การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษามานวัตกรรมการบริหารจัดการตั้งแต่ใน โรงเรียนและในกลุ่มโรงเรียนนำร่อง สู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยการสร้างนวัตกรรมจัดการ การศึกษาที่ตอบโจทย์บริบทในระดับจังหวัดนั้น ๆ เป็นต้น

คณะผู้วิจัยจากสถาบันอาศรมศิลป์ได้เริ่มดำเนินการปฏิบัติการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดระยอง ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ กระทั่งถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยดำเนินการมาเป็นลำดับ ๔ ขั้นตอนหลัก (๙ ขั้นตอนย่อย ด้วยชุดเครื่องมือ/กระบวนการฝึกอบรม ปฏิบัติการแบบ การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ Whole School Transforming - 7 Changes) กล่าวคือ

๑) **ขั้นรวมพลังภาคีในท้องถิ่นจังหวัดระยอง** เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจในทิศทางการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดระยอง กำหนดเป้าหมายที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้สอดคล้องกับฐานทุนเดิมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ-สังคม สู่การเป็นจังหวัดตามโครงการ EEC โดยผ่านการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ Social Lab จนกระทั่งเกิดการสังเคราะห์ที่เป็นยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง และพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่นชื่อ Rayong MARCO ในขั้นนี้ มูลนิธิสยามกัมมาจลและสถาบันอาศรมศิลป์ ทำหน้าที่ผู้จัดกระบวนการประชุมปฏิบัติการ

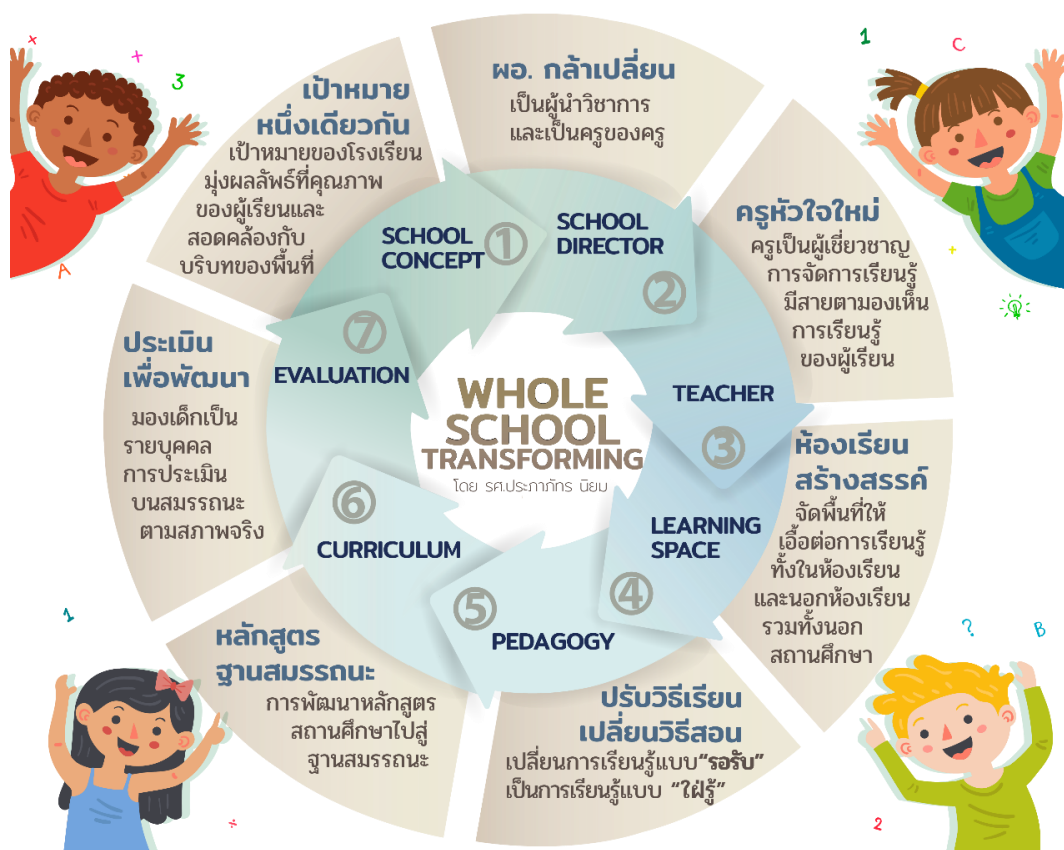
๒) **ขั้นการเปิดมุมมอง เปลี่ยนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน** ต่อการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนทั้งระบบ เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่และบทบาทโดยตรงในการบริหารจัดการโรงเรียน และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลสูงสุด จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อน พัฒนา และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็น ในการจัดการฝึกอบรมเพื่อสร้างการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โดยออกแบบเครื่องมือ/กระบวนการปรับวิสัยทัศน์จิตสำนึก ทักษะ พฤติกรรม ตลอดจนกุศโลบายของผู้นำสถานศึกษาให้ก้าวหน้าและทันต่อยุคสมัยของการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมให้มีวิสัยทัศน์ด้านวิชาการการเรียนรู้ยุคใหม่ สามารถฝึกอบรมพัฒนาครูในโรงเรียน ด้วยกระบวนการของ Transformative Learning ได้เช่นกัน เช่น การทำกระบวนการสะท้อนผลจากชั้นเรียน (Classroom Reflection to Change - CRC) รวมไปถึงการสร้างทักษะในการสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง

๓) เป็นการเริ่มติดตามและประเมินการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนแต่ละแห่ง รวมทั้งการเสริมการอบรมที่มีความจำเป็นในบางเรื่อง

๔) การถอดบทเรียน นำเสนอ และสนับสนุนให้มีการเผยแพร่การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมสู่สาธารณะ

แนวคิดหลักของการดำเนินงานวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองนี้ วางอยู่บนหลักการของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาเข้าสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไข คือ การสนับสนุนและส่งเสริมในระดับพื้นที่ ได้แก่ จากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงและที่เกี่ยวข้อง ที่จะก่อให้เกิดการปรับกระบวนการซึ่งเป็นอุปสรรคการทำงานของโรงเรียน รวมทั้งหน่วยงานเอกชน ตลอดจนชุมชนต่าง ๆ เพื่อร่วมสนับสนุนด้านทรัพยากร ความรู้ และความร่วมมือชนิดต่าง ๆ ให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น

แนวคิด “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ” หรือ “Whole School Transforming” มีองค์ประกอบ ๗ ด้าน ดังแสดงในแผนภาพ และคำอธิบายโดยสังเขป ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ แนวคิด การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming - 7 Changes)

๑) การพัฒนาวิสัยทัศน์และแนวคิดหลักของโรงเรียน (School Concept) เพื่อให้ผู้อำนวยการและครูสามารถบริหารโรงเรียนอย่างมีเป้าหมาย คือ การบรรลุผลที่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนหรือของท้องถิ่น

๒) การพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นครูของครู (Super Coach) เพื่อให้ผู้อำนวยการมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในด้านสาระวิชาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และด้านการนำครูจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งการประสานชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมพัฒนาโรงเรียน

๓) การพัฒนาครูสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert) เพื่อให้ครูได้ปรับบทบาททั้งในด้านการแสวงหาความรู้สมัยใหม่และด้านการจัดการชั้นเรียนสู่การเรียนรู้ด้วยทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

๔) การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ (Learning Space -Learning Vision) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในสถานการณ์จริง และสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และวิถีชีวิตของผู้เรียน

๕) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้ศักยภาพในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่

๖) การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน แบบฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) เพื่อให้เป็นกรอบการบริหารจัดการ การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดหลัก (Concept) ของโรงเรียน และคำนึงถึงการบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนรายบุคคล ทั้ง ๓ ด้าน คือ คุณค่า-ความรู้-ทักษะ (Attitude-Skill-Knowledge) สู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนเป็นหลัก

๗) การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

คณะผู้วิจัยได้ร่วมดำเนินการกับโรงเรียนนำร่อง ๒๕ แห่งของจังหวัดระยอง ที่เข้าสู่โครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตั้งแต่ก่อนการประกาศพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยความร่วมมือของผู้ประสานงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นอดีตผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระยอง เขต ๒ ผู้ซึ่งเกษียณอายุราชการแล้ว ร่วมกับสำนักการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความเป็นเจ้าของภารกิจนี้ร่วมกัน จึงทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู ในการเข้าร่วมภารกิจการฝึกอบรมและการดำเนินกระบวนการพัฒนาต่าง ๆ มาโดยตลอด ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือและกิจกรรม

การฝึกอบรมหลากหลายชุด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทัศนคติ สร้างทักษะใหม่ในการบริหารจัดการศึกษา เพิ่มความรู้ในการออกแบบแผนการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตลอดจนได้สร้างเกณฑ์/ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของแต่ละโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

กระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยใช้เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบนั้น กล่าวได้ว่า เป็นนวัตกรรมของการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กรคือหน่วยงานในระบบบริหารราชการ ซึ่งเป็นระบบการสั่งการที่ตายตัว และไม่เอื้อให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะทางการเรียนรู้ จึงไม่อาจก่อให้เกิดประสิทธิภาพของงาน คือการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ รวมทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกันอย่างไรก็ดี ด้วยความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ล้วนสามารถที่จะปรับให้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ได้ ทำให้คณะผู้วิจัยเลือกที่จะสร้างเงื่อนไขและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบความสัมพันธ์แนวนอน ในระดับปฏิบัติการจากจุลภาคนี้ ขึ้นไปสู่การเชื่อมโยงกับการปรับเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพัฒนาในระดับมหภาค และกฎเกณฑ์ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงนั้น อยู่ที่ตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์การจัดการเชิงระบบในโรงเรียน ซึ่งหมายถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นอันดับแรก ลำดับรองลงมาคือครู ซึ่งสามารถปรับในระดับจิตสำนึก ที่เห็นแก่การบรรลุผลของผู้เรียน มากกว่าผลประโยชน์ตน เช่นการเลื่อนขั้นวิทยฐานะ เป็นต้น ดังนั้นกระบวนการวิจัยนี้ จึงเป็นความท้าทายให้เกิดการพิสูจน์ผลอย่างยิ่ง ว่าความเชื่อในมนุษย์นั้นต้องไปถึงระดับจิตสำนึก จึงจะสามารถพัฒนาและก้าวข้ามข้อจำกัดทั้งปวงได้ และจะไม่หวนกลับไปสู่ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น "ครู" อีกต่อไป ที่เรียกว่าเกิดการเปลี่ยนผ่าน (Transforming) ทั้งนี้ หากกระบวนการนี้เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจร่วมกันให้เห็นแก่ความเจริญของสังคมและประเทศเป็นเป้าหมายร่วมได้ ก็จะเป็นพลังให้เกิดผลสะท้อนขึ้นสู่ระดับนโยบาย เพื่อกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบต่อไปได้

ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเปลี่ยนผ่านในระดับจิตสำนึกดังกล่าว ล้วนได้อ้างอิงหลักฐานจากกระบวนการ/ประสบการณ์ตรงที่บุคคลได้รับ และมีผลสะท้อนต่อจิตใจมากพอถึงระดับจิตสำนึกเชิงคุณค่า ซึ่งช่วยลดทอนความหมายมั่นใจว่าตนสำคัญอย่างฉับพลัน จนกระทั่งพร้อมที่จะลุกขึ้น

และลงมือทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่ลังเล เช่น ครูหลายคนได้สะท้อนภาพความไม่รู้ บทบาทครูที่แท้จริงของตนเอง เมื่อได้ดูคลิปวิดีโอที่บันทึกการสอนในชั้นเรียนของตน และสามารถเปิด ความรู้สึกสะท้อนใจนั้น (Self Reflection) ในที่ประชุมการสะท้อนผลชั้นเรียน (CRC - Classroom Reflection to Change) ต่อหน้าเพื่อนครูให้ได้รับรู้ความรู้สึกนั้นร่วมกัน การกระทำเช่นนั้นแสดงให้เห็นถึงการไม่ยึดติดตนเองเป็นใหญ่อีกต่อไป จึงกล้าพอที่จะวิจารณ์ถึงความผิดพลาดโดย รู้เท่าไม่ถึงการณ์ของตนเอง ซึ่งเกิดผลกระทบที่ปิดกั้นการเรียนรู้ของเด็กทันที ต่อหน้าเพื่อนครูด้วยกัน โดยไม่เกรงว่าจะเสียหน้า หรือโดนครหาในทางตรงกันข้าม ครูหลาย ๆ ท่านในหลายโรงเรียน เหล่านี้ ภายหลังจากผ่านกระบวนการนี้และกลับไปสู่การจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป จึงสามารถ ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการสอน ไปสู่การจัดให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างมีความสุข เป็นต้น หรือ ตัวอย่างของผู้อำนวยการโรงเรียนบางท่าน เมื่อได้ร่วมวงสนทนาเพื่อสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ของตน ภายหลังจากที่ได้ผ่านประสบการณ์ในกิจกรรม "เปิดตา-เปิดใจ" จากการดูงานที่โรงเรียน รุ่งอรุณแล้ว เกิดความสะเทือนใจอย่างมาก และได้สะท้อนย้อนมองตน (Self Reflection) ต่อการทำ หน้าที่ในบทบาทผู้บริหารโรงเรียนของตนเอง ซึ่งมองข้ามเป้าหมายที่แท้จริงของการบริหารโรงเรียน มัวติดหรือให้ข้อแก้ตัวกับตนเองที่จำนนต่อข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น จำนวนครูไม่พอ/ครูไม่มี ความสามารถ/ไม่ตรงสายสาระวิชา ความไม่พร้อมของนักเรียนและผู้ปกครอง สถานที่ตั้งที่ห่างไกล และกันดาร และอื่น ๆ จนกระทั่งละเอียดที่จะใช้ศักยภาพของตนเองเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส จนกระทั่ง เกิดแรงบันดาลใจ กลับไปพลิกบทบาทของตนเองให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่พร้อมจะแก้ปัญหาทุก อย่าง เช่น การจัดการเรียนรวมแบบคละชั้น/แบ่งตามกลุ่มความสามารถ การทำ PLC - online กับ คณะครู อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความร่วมแรงร่วมใจในการปรับโครงสร้างเวลาเรียน และ จัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และอื่น ๆ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีผู้อำนวยการและครูอีกหลายท่านเช่นกัน ที่ไม่มีประสบการณ์ตรงใน ระดับจิตสำนึก ยังไม่ได้นำเอากระบวนการที่จัดอบรมให้ไปปฏิบัติจริง จึงยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งระบบในโรงเรียน หากแต่ได้ดำเนินการเพิ่มเติมเฉพาะการนำนวัตกรรมการเรียนรู้บางอย่างมาใช้กับ บางระดับชั้น/บางห้อง ในขณะที่ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินไปตามระบบเดิม

ข้อสังเกตของคณะผู้วิจัย พบว่า ภารกิจที่ผ่านมาทั้งหมดแม้จะเป็นเรื่องสำหรับผู้อำนวยการและครู โรงเรียนส่วนใหญ่ยอมรับและพยายามที่จะพัฒนาปรับเปลี่ยนการทำงานของตน หรือการปรับเปลี่ยน วิธีการจัดการเรียนการสอนของครูก็ตาม ยังพบว่ามีความยากลำบากในการปฏิบัติจริงเพื่อ

การเปลี่ยนแปลงทั้งโรงเรียน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากความเข้าใจที่ยังไม่ทั่วถึง หรือยังไม่ถึงระดับจิตสำนึก อีกด้านหนึ่งคือ ความเหนียวรั้งที่มาจากภารกิจเดิมเป็นเครื่องกำหนดวิธีการทำงานอย่างเหนียวแน่น จนยากที่จะปรับให้ออกจากความเคยชินเดิมได้ ถึงกระนั้นก็ตาม มีโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่พัฒนาไปได้ ในระดับที่น่าพอใจ และยังพบว่าเครื่องมือบางประเภทมีประสิทธิภาพมากพอในการกระตุ้น การเปลี่ยนแปลงให้เกิดพลังจากภายในของครูและผู้อำนวยการโรงเรียนเอง

ข้อค้นพบภายหลังการดำเนินงานระยะสุดท้าย ซึ่งเป็นกระบวนการถอดบทเรียน การจัดทำ สื่อเพื่อการเผยแพร่ การนำเสนอในเวทีวิชาการ ทั้งในและนอกประเทศ ตลอดจนการตรวจสอบโดย หน่วยงานติดตามผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ แล้ว คณะวิจัยได้ดำเนินการประเมินผลด้วย เครื่องมือ/ตัวชี้วัด ที่ระบุตามการเปลี่ยนแปลงทั้ง ๗ ด้าน จึงพบว่า สามารถจัดกลุ่มโรงเรียนตาม สัดส่วนการบรรลุผลสำเร็จได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ ๑)กลุ่มที่พัฒนาอย่างโดดเด่น จำนวน ๔ โรงเรียน ๒)กลุ่มที่พัฒนาและเกิดผลบางส่วน จำนวน ๖ โรงเรียน ๓)กลุ่มกำลังพัฒนา จำนวน ๔ โรงเรียน และ ๔)กลุ่มเริ่มต้น จำนวน ๕ โรงเรียน และอีก ๕ โรงเรียนไม่พร้อมที่จะดำเนินการตามเครื่องมือทั้ง ๗ ชั้น จึงขาดข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดรวบรวมรายละเอียดที่สะท้อนผลความสำเร็จในแต่ละด้านรวมทั้ง ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง เพื่อประกอบการอธิบายผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังแสดงในบทที่ ๔ กรณีศึกษาจังหวัดระยอง

สำหรับการเรียนรู้จากงานวิจัยพื้นที่นวัตกรรมในปีแรกนี้ นับว่าค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะ อิทธิพลของเครื่องมือที่เป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ตลอดจนตัวชี้วัดบางชุด ซึ่งต้อง นำมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในเชิงบวก และในระดับกลุ่มให้มากขึ้น เช่นเพื่อช่วยให้ ผู้อำนวยการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ในเวลาเดียวกัน ก็สามารถสร้างศรัทธาหรือความเชื่อมั่นให้กับทีม ทำงานในโรงเรียนให้ร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเข้มแข็งได้ โดยอาศัยกิจกรรมที่เป็นกลุ่มการเรียนรู้ร่วม (Collective Learning) โดยการเผชิญสถานการณ์ที่ท้าทายร่วมกัน เป็นต้น

ส่วนการนำเสนอบทสรุปของการปฏิบัติการโครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่ นวัตกรรมจัดการศึกษา ที่จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชน

๒. การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
๓. การศึกษารวบรวมสภาพปัญหาของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำเป็น
ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อปลดล็อคด้านต่าง ๆ

มีรายละเอียดความก้าวหน้าในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชน มีความก้าวหน้า ดังนี้

(๑) ได้วิสัยทัศน์ต่อภาพอนาคตของจังหวัดศรีสะเกษ ใน ๓ ส่วน ซึ่งคณะทำงานหลัก (Core Team) ได้นำมาเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน คือ ๑) จังหวัดศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี ๒) คนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี ๓) การจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์การพัฒนาเมืองและพัฒนาคอนรู้นใหม่ของศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี

(๒) เกิดกลุ่มคนที่อาสาเข้ามาเป็นคณะทำงานหลัก (Core Team) ทำหน้าที่ กำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงานสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศรีสะเกษ และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ การเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในนาม ภาคการเรียนรู้ศรีสะเกษ (Sisaket Learning Partnership : SLP) จำนวน ๒๒ คน โดยมี ผอ.เขต ๔ รอง ผอ.เขต ๓ และ รองนายก อบจ. รองศึกษาธิการจังหวัด และ ผอ.โรงเรียนแกนนำ ๔ โรงเรียน เป็นแกนหลัก (มกราคม ๒๕๖๑-กรกฎาคม ๒๕๖๒ ผลัดกันเป็นเจ้าภาพ ในการจัดประชุมคณะทำงานโดยไม่มีค่าพาหนะ-ค่าตอบแทน) ซึ่งต่อมาคณะทำงาน SLP ๑๒ คน ได้เข้า มาร่วมเป็น “คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งมีผู้ว่าราชการ จังหวัด เป็นประธาน และมีศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่เป็น เลขานุการ หลักการทำงานสำคัญของ SLP คือ การสร้างกลไกการทำงานที่มีรูปแบบกึ่งทางการ กล่าวคือ มีองค์ประกอบของภาคีที่มาจากกลุ่มคนทุก ภาคส่วน ระมัดระวังการติดกับดักเดิมของระบบราชการ

(๓) เกิดการทำงานร่วมและมีความเป็นทีมของคณะทำงานหลักมากขึ้น (จากเดิมที่ต่างคน ต่างทำ) ศึกษาธิการจังหวัด และ ผอ.สำนักงานเขตพื้นที่ สพป.ศก. เขต ๔ รองนายก อบจ. มีความ เข้าใจเป้าหมาย และวิธีการทำงานไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ผอ.สำนักงานเขต พื้นที่ สพป.ศก. เขต ๑ ผอ.สำนักงานเขตพื้นที่ สพม.๒๘ ก็เข้ามาร่วมทำงานกับคณะทำงานใกล้ชิดขึ้น

(๔) การเริ่มเริ่มพัฒนากลไกการบริหารจัดการใหม่ ของหน่วยงานจัดการศึกษาระดับจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด เข้ามาร่วมเป็นแกนหลักขับเคลื่อนงานด้านการมีส่วนร่วม และการจัดทำระบบ

ฐานข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลร่วมกับ มรภ. และเขตพื้นที่ ๕ เขต โดยรับสมัครศึกษานิเทศก์จากทุกสังกัดเข้ามาร่วมเป็น “ศึกษานิเทศก์ Core team” เพื่อเรียนรู้นวัตกรรมกับ Mentor และทำงานร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อน โดยมีผู้สมัครทั้งสิ้น ๗๖ คน

(๕) การสนับสนุนจากผู้นำสูงสุดของจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด จัดสรรงบประมาณปี ๒๕๖๓ สนับสนุนพื้นที่นวัตกรรม จำนวน ๑๒.๕ ล้านบาท

๒. การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

เพื่อให้เป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะ ในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียนทุกคน บนเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนอง โจทย์ความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หลังจากได้รับการพัฒนา ผู้บริหารและครู โรงเรียนนาร่อง บุคลากรทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์การพัฒนาโรงเรียนนาร่อง คือ การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบทั้งเน้น ๓ ด้านหลัก คือ ๑) ด้านกายภาพ บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ๒) ด้านระบบบริหารงาน หลักสูตร วิถีวัฒนธรรมองค์กร และ ๓) ด้านการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่เป็นองค์ประกอบเกื้อหนุนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในภาพรวม ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ ในศตวรรษที่ ๒๑ และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ท้องถิ่น ในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา และนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ๗ นวัตกรรมนั้น มีเพียง ๒ นวัตกรรมที่มีกระบวนการพัฒนาทั้งระบบ ได้แก่ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ (Whole School) ได้แก่ ๑) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วยจิตศึกษา PBL และ PLC และ ๒) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Education) อีก ๕ นวัตกรรม เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะรายวิชา/ทักษะเชิงกระบวนการ-เทคนิค ได้แก่ ๑) Brain Based Learning ๒) Lesson study & Open Approach ๓) เพาะพันธุ์ปัญญา และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นปฐมวัย ได้แก่ ๔) Montessori และ ๕) Project Approach

ความก้าวหน้าในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนาร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

(๑) การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เป็น Active Learning โรงเรียนนำร่องในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ๔๙ โรงเรียน มีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เป็น Active
Learning ทุกโรงเรียน โดยมีกลุ่มที่มีความก้าวหน้าในระดับ A พัฒนาได้เกินความคาดหวัง ๗ โรงเรียน
กลุ่ม B พัฒนาได้ตามเป้าหมาย ๓๐ โรงเรียน กลุ่ม C อยู่ระหว่างเรียนรู้และเริ่มปรับเปลี่ยน ๑๒ โรงเรียน

(๒) ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีผู้บริหารกลุ่ม A พัฒนาได้เกินความคาดหวัง ๖
โรงเรียน กลุ่ม B พัฒนาได้ตามเป้าหมาย ๓๘ โรงเรียน กลุ่ม C อยู่ระหว่างเรียนรู้และเริ่มปรับเปลี่ยน ๕
โรงเรียน และผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการ พบว่า ระดับ A พัฒนาได้เกินความคาดหวัง ๕ โรงเรียน
กลุ่ม B พัฒนาได้ตามเป้าหมาย ๓๒ โรงเรียน กลุ่ม C อยู่ระหว่างเรียนรู้และเริ่มปรับเปลี่ยน ๑๒ โรงเรียน

(๓) ด้านครูผู้สอน พบว่ามีครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นและพยายามเรียนรู้ โดย
ภาพรวมมีดังนี้ ครูที่มีความเข้าใจในนวัตกรรม และสามารถเขียนแผนการสอน และจัดการเรียนรู้ใน
ห้องเรียนได้ ในระดับ A พัฒนาได้เกินความคาดหวังพบใน ๖ โรงเรียน กลุ่ม B พัฒนาได้ตามเป้าหมาย
๓๙ โรงเรียน กลุ่ม C อยู่ระหว่างเรียนรู้และเริ่มปรับเปลี่ยน ๔ โรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูส่วนใหญ่
ยังขาดทักษะการสังเกตการเรียนรู้และการวิเคราะห์การเรียนรู้ได้รายบุคคล รวมทั้งยังขาด
ความเข้าใจ และขาดเครื่องมือในการประเมินแบบ Formative Assessment

๓. การศึกษารวบรวมสภาพปัญหาของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิง นโยบายเพื่อปลดล็อกด้านต่าง ๆ

ได้มีการดำเนินงานร่วมระหว่าง สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สพฐ. ที่ดีอาร์ไอ
คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผู้บริหารและครูโรงเรียนนำร่อง
เพื่อนำเสนอปลดล็อกใน ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่

(๑) การจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ : ลดการวัดความรู้ด้วยการสอบ O-NET
ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning

(๒) การประเมิน: พัฒนาเครื่องมือการประเมินการเรียนรู้ที่วัดสมรรถนะของผู้เรียน

(๓) บุคคลากร : การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครู ให้ตรงกับความต้องการ
การพัฒนา และมีระบบการจัดสรรงบประมาณใหม่ และปรับระบบการคัดเลือกและการรับย้ายครู (ที่
ตรงตามวัตถุประสงค์ของ โรงเรียน/ชุมชน)

(๔) หนังสือ สื่อการเรียนรู้ : ให้โรงเรียนมีอิสระโรงเรียนในการบริหารจัดการ/จัดซื้อ หนังสือ/สื่อ ที่นอกเหนือจากรายการหนังสือตามบัญชีของกระทรวง โดยยึดประโยชน์ที่เกิดผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๕) งบประมาณ : ให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณได้ (เพื่อให้ตรงกับบริบทของโรงเรียน)

หมายเหตุ รายงานฉบับนี้ มีวิธีการนำเสนอโดยแยกเป็นสองส่วนส่วนที่หนึ่งของจังหวัดระยองและส่วนที่สองของจังหวัดศรีสะเกษโดยแยกตั้งแต่บทที่สามและบทที่สี่เพื่อให้เห็นกรณีศึกษาที่ละจังหวัด

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระดับจังหวัด กรณีศึกษา จังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมในระดับจังหวัด ให้เป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาที่บริหารได้คล่องตัว สามารถนำไปขยายผลในระดับประเทศได้

สถาบันอาศรมศิลป์เป็นคณะผู้วิจัยกรณีจังหวัดระยอง ได้ดำเนินงานในปีแรกระหว่าง กันยายน ๒๕๖๑-พฤศจิกายน ๒๕๖๒ โดยเริ่มจากการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคีต่างๆ ในระดับจังหวัด จนเกิดการนำเสนอและประกาศยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด รวมทั้งหลักสูตรท้องถิ่น Rayong MARCO ขึ้น จากนั้นดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนนำร่อง ๒๕ แห่ง เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติการวิจัย ภายใต้หลักการของการเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Transforming) ตามทฤษฎีของ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) และการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning) ซึ่งมีจุดเน้นที่ การบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนครบทั้ง ๓ ด้าน คือ ทักษะคิดเชิงคุณค่า ทักษะการเรียนรู้ และความรู้ เพื่อนำไปสู่สมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ คณะผู้วิจัยได้ออกแบบชุดเครื่องมือ/กระบวนการวิจัย ในรูปแบบของวงจรการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (๑)แนวคิดหลักของโรงเรียน ที่เน้นการบรรลุผล ของผู้เรียน (๒)ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และนำการบริหารวิชาการ (๓)ครูที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญจัดการกระบวนการเรียนรู้ (๔)พื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ (๕)การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (โดยที่แต่ละโรงเรียนสามารถเลือกใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ใดๆ ก็ได้ ที่ เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียน) (๖)หลักสูตรสถานศึกษาที่จัดระบบการเรียนให้ตอบ โจทย์/สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียน และ (๗)ระบบการวัดและประเมินผล ที่เน้นการพัฒนา ผู้เรียนตามสภาพจริง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ จะช่วยให้โรงเรียนปรับเปลี่ยนสถานภาพเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ และปรับบทบาทเป็นสถาบันสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่ ผู้อำนวยการ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

กรณีจังหวัดศรีสะเกษดำเนินการโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ได้ออกแบบกระบวนการ และ เครื่องมือ ในการพัฒนาโรงเรียนนำร่องจำนวน ๕๐ แห่ง เป็นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการที่ “ผสมผสาน” แนวคิดการกระบวนการมีส่วนร่วม และการพัฒนาจากฐานทุนพื้นที่กับเป้าหมายการ

พัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ทั้ง ๗ เข้าด้วยกัน ด้านการประเมินใช้กรอบการประเมินของ “การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน” (Whole School Transforming - 7 Changes) เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าทั้ง ๗ องค์ประกอบ

ผลจากปฏิบัติการวิจัยกรณีจังหวัดระยองพบว่า ๑๙ โรงเรียนที่สามารถแสดงผลการประเมินตามตัวชี้วัดและจากข้อมูลการบันทึกผลได้นั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ มากกว่าร้อยละ ๘๐ ผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นกุญแจสำคัญเป็นผู้นำของการเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่เกิดการปรับเปลี่ยนตนเองและพัฒนาบทบาทใหม่ได้ที่ระดับโดดเด่น ถึงระดับดีรวม ๑๑ คน และระดับกำลังพัฒนามี ๖ คน และหากมองในภาพรวมของโรงเรียนทั้ง ๗ องค์ประกอบ จะพบการเปลี่ยนแปลงได้ระดับโดดเด่น ระดับดี และระดับกำลังพัฒนารวม ๑๔ โรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นการขับเคลื่อนที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเกินความคาดหมาย กรณีจังหวัดศรีสะเกษพบว่า กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมยังไม่สามารถทะลุ “กรอบ” คิดและการบริหารจัดการแบบราชการ ยังคงยึดระเบียบการบริหารจัดการแบบราชการ และยังเป็นความท้าทายอย่างมากที่จะฝ่ากรอบคิด กรอบปฏิบัติเดิมนี้สู่ “นวัตกรรมการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม” และ “ตอบโจทย์พื้นที่ได้อย่างแท้จริง ด้านผลของการพัฒนาจากฐานทุนพื้นที่กับนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ทั้ง ๗ พบว่า มีโรงเรียนนำร่องจำนวน ๑๙ จาก ๕๐ โรงเรียนที่พัฒนาได้เกินความคาดหมาย (การจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ๙ โรงเรียน, การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ๓ โรงเรียน, การจัดการศึกษาแบบองค์รวม ๒ โรงเรียน, เพาะพันธุ์ปัญญา ๓ โรงเรียน, Montessori ๒ โรงเรียน, การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ๒ โรงเรียน)

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้สะท้อนถึงบทเรียนที่สำคัญ ต่อกระบวนการปฏิรูปการศึกษา กล่าวคือ ประการที่ ๑ การปฏิรูปผ่านระบบโรงเรียน มีความเป็นไปได้สูง โดยสะท้อนถึงความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่เกิดการปรับเปลี่ยนตนเองได้อย่างชัดเจน จะมีอิทธิพลสูงต่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนทันที ประการที่ ๒ เนื่องด้วยการที่มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นกลไกหลักของการดำเนินการ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลง ที่จะปรากฏเป็นแบบแผนใหม่ของระบบการบริหารจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับโรงเรียนขึ้นมาจนถึงระดับจังหวัดและระดับนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศได้ต่อไป

คำสำคัญ ปฏิรูปการศึกษา, พื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษา (ระดับจังหวัด),

การเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงเรียน, นวัตกรรมการเรียนรู้

Abstract

The action research project for the development of innovative education management prototype in provincial area, the case studies of Rayong and Sri-saket Provinces, is a pilot project initiated for systematic and concrete education reform at the provincial level. The prototype of educational management reform will be used for flexible management and further applied to the national level.

Arsom Silp Institute of the Arts is the research team of Rayong Province. The research project was implemented in the first-year phase during September 2018 to November 2019, getting started with the brainstorming group of provincial organizations and partners which finally resulted in the proposal of Rayong provincial education strategic plan including the local curriculum framework entitled 'Rayong MARCO'. The selection for 25 pilot schools participating in the project was conducted under the principle of 'Whole School Transforming' according to the learning theories of 'Transformative Learning' and 'Holistic Learning' emphasizing students' learning achievement in 3 major aspects as follows: 1) valued attitude, 2) learning skills and 3) knowledge. All of the three ones will lead to the development of students' competencies in the 21st century. The research team has designed a set of research instruments and research procedures as for the cycle model of the whole school management comprising of the 7 following major components: 1) school concept focusing on student learning outcomes, 2) school director as the leader for change as well as the academic leader, 3) teacher as a learning expert, 4) learning space and learning vision, 5) learning management focusing on students' self-directed learning (each school has the right to choose any learning innovations relevant to the school concept, 6) school competency based curriculum for learning management to appropriately agree to the school concept and 7) evaluation system focusing on authentic student development. These processes will support the school to be

transformed to be a learning organization and the school roles will be changed to develop learning individuals covering school director, teachers, students, parents as well as local communities.

Siam Commercial Bank Foundation is the research team of Sri-saket Province. There were 50 pilot schools participating in the project. The research instruments and research procedures were designed with "Integration" concept of participation process and development from the local capital base with the goals of the development of all 7 learning innovations. In the aspect of assessment, the research team of Sri-saket applied assessment framework of "Whole School Transforming - 7 Changes" to see the advancement of the schools

The research results of Rayong revealed that a number of 19 schools have been well performed according to the key performance indicators (KPIs) and from the collected data, it showed that more than ๗๐ percent of the schools have been whole-school transformed. The school directors, the key persons as the leaders for change, have themselves changed their new roles, ranging from 'excellent' to 'good' levels with the total of 11 persons, and the 'developing' level with the total of ๖ persons. When taking the 7 components of the whole school transforming into consideration, it was found that a number of 14 schools have been transformed at the 'excellent', 'good' and 'developing' levels. The movement to progressive change is really fast, beyond expectation.

The research results of Sri-saket revealed that creating participation still has a huge challenge to break through the fixed-mindset; old framework on government regulation, to the new "Participatory Innovative Education Management" in which "truly meet the needs of the local communities. As for the results of the 7-learning innovation development, there were 19 pilot schools from 50 schools that developed beyond expectations. (Whole School Management with PBL/PLC 9 schools, Brain-Based

Learning 3 schools, Holistic Education 2 schools, Research-based Learning 3 schools, Montessori 2 schools, Lesson Study and Open Approach 2 schools)

The research findings significantly reflect the important lessons-learned impact on the education reform processes in the following aspects: 1) the education reform through school management system is more feasible, reflecting the importance of the school director to transform himself/herself which will influence the development of the whole school resulting directly in the students' learning proficiency, and 2) as the Act of Innovative Education Area is the major mechanism of education management in the innovative education area, it is therefore the process for change which will become the new pattern of education management to be further applied from the school level to the provincial level as well as the national policy level of the country.

Keywords: Education Reform, Innovative Education Area (Provincial),

Whole School Transforming, Innovative Education Prototypes

,

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร (EXECUTIVE SUMMARY)	ก
บทคัดย่อ	ฐ
ABSTRACT	ฒ
สารบัญ	ต
สารบัญตาราง	บ
สารบัญแผนภาพ	ผ
สารบัญแผนภูมิ	ฝ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ที่มา ความสำคัญของปัญหา และแนวคิดหลัก	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๙
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๙
๑.๔ กลุ่มเป้าหมาย	๑๐
๑.๕ นิยามศัพท์	๑๐
๑.๖ ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรม	๑๕
๒.๑ กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง	๑๖
๒.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๑๖
๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐	๑๗
๒.๑.๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒	๑๘
๒.๑.๔ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ๒๕๖๒	๑๙
๒.๒ แนวคิดการพัฒนาโรงเรียน	๒๑
๒.๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาโรงเรียน	๒๑
๒.๒.๒ การพัฒนาโรงเรียนทั้งโรงเรียน (Whole School Approach: WSA)	๔๑
๒.๒.๓ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM)	๔๒
๒.๒.๔ การออกแบบ และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ภายใน-ภายนอก (Learning Space)	๔๔
๒.๒.๕ การนิเทศการศึกษา	๔๖

๒.๓ ทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	๕๔
๒.๓.๑ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	๕๔
๒.๓.๒ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก	๕๘
กรณีศึกษาจังหวัดระยอง	๖๖
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๖๗
๓.๑ ขอบเขตการวิจัย	๖๘
๓.๑.๑ พื้นที่วิจัย	๖๘
๓.๑.๒ กลุ่มเป้าหมาย	๖๘
๓.๒ เครื่องมือในการวิจัย	๗๑
๓.๓ ขั้นตอนการวิจัย	๗๒
๓.๓.๑ ขั้นตอนก่อนการวิจัย	๗๒
๓.๓.๒ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ	๗๓
บทที่ ๔ บทวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย	๑๑๐
๔.๑ ภาพรวมผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าทั้ง ๗ องค์ประกอบ	๑๑๐
๔.๒ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๑. แนวทางการพัฒนาโรงเรียน (SCHOOL CONCEPT)	๑๑๑
๔.๒.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๑๑
๔.๒.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน	
ด้านแนวคิดหลักของโรงเรียน School Concept	๑๑๓
๔.๓ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๒. ผู้อำนวยการสถานศึกษา (SCHOOL DIRECTOR)	๑๒๒
๔.๓.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๒๒
๔.๓.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน	
ด้านผู้อำนวยการสถานศึกษา (School Director)	๑๒๓
๔.๔ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๓ ครู (TEACHER)	๑๓๐
๔.๔.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๓๐
๔.๔.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน	
ด้านครู (Teacher)	๑๓๒
๔.๕ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๔ ห้องเรียนสร้างสรรค์ (LEARNING SPACE-LEARNING VISION)	๑๔๓
๔.๕.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๔๓

๔.๕.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน ด้านห้องเรียนสร้างสรรค์ (Learning Space-Learning Vision)	๑๔๔
๔.๖ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๕ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (PEDAGOGY)	๑๔๘
๔.๖.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๔๙
๔.๖.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Pedagogy)	๑๕๐
๔.๗ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๖ หลักสูตรสถานศึกษา (CURRICULUM)	๑๕๕
๔.๗.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๕๖
๔.๗.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงาน ด้านหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum)	๑๕๖
๔.๘ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๗ การประเมินเพื่อพัฒนา (EVALUATION)	๑๕๘
๔.๘.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด	๑๕๘
๔.๘.๒ ข้อมูลจากการสะท้อนผล และการสัมภาษณ์บางส่วน	๑๕๙
๔.๘ บทสังเคราะห์ข้อเสนอปลดล็อกเชิงนโยบาย	๑๖๐
๔.๘.๑ ข้อเสนอและข้อเสนอปลดล็อกระเบียบ กฎกติกา เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	๑๖๐
๔.๘.๒ การจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดระยอง	๑๖๒

กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ๑๖๓

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย	๑๖๔
๓.๑ วิธีการวิจัย	๑๖๕
๓.๒ แหล่งข้อมูล	๑๖๖
๓.๓ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๑๖๖
๓.๔ วิธีการเก็บข้อมูล	๑๖๗
๓.๕ การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๖๗
๓.๖ ขั้นตอนการวิจัย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๑๖๗
๓.๖.๑ ขั้นตอนการวิจัย	๑๖๗
๓.๖.๒ เครื่องมือการวิจัย	๑๖๗

บทที่ ๔ ผลการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ๑๘๘

๔.๑ ผลการวิจัย ด้านที่ ๑ การศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชน ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของพื้นที่ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ	๑๘๘
๔.๑.๑ การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ และความท้าทาย กลไกขับเคลื่อนระดับจังหวัด ก่อนประกาศพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	๑๘๘
๔.๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ	๑๙๑
๔.๑.๓ ความเป็นมาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ศักยภาพและความท้าทาย	๑๙๖
๔.๑.๔ การออกแบบและจัดกระบวนการสร้างความตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการ ขององค์กรประชาชน ภาคธุรกิจ ส่วนราชการในท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อค้นหา “กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ในระดับพื้นที่	๑๙๘
๔.๒ ผลการวิจัย ด้านที่ ๒ การศึกษากระบวนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนาร่อง เพื่อให้เป็นสถานที่เสริมสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียน ทั้งในส่วนเป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการเปลี่ยนแปลง	๒๒๕
๔.๒.๑ ด้านเป้าหมาย	๒๒๕
๔.๒.๒ ด้านผลลัพธ์	๒๒๕
๔.๒.๓ กลุ่มเป้าหมาย	๒๒๕
๔.๒.๔ ระยะเวลาดำเนินการ	๒๒๖
๔.๒.๕ แนวทางการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง	๒๒๖
๔.๒.๖ เป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง	๒๒๗
๔.๒.๗ วิธีการ/ขั้นตอนการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง	๒๒๘
๔.๒.๘ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมศักยภาพด้านการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนนาร่องทั้ง ๕๐ โรงเรียน ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยสถาบันอาศรมศิลป์ จำนวน ๒ ครั้ง	๒๓๒
๔.๒.๙ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง ด้วยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ๖ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้	๒๓๘
๔.๒.๙ การประเมินผลการพัฒนาการโรงเรียนนาร่อง ในปีที่ ๑ (ประเมินผล ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๒)	๓๓๕
๔.๓ ผลการวิจัย ด้านที่ ๓ การศึกษา รวบรวม สภาพปัญหา ข้อติดขัดในการบริหารจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน และระดับองค์กรสังกัดในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายปลดล็อคด้านต่าง ๆ	๓๔๔

๔.๓.๑	สรุปประเด็นการปลดล็อก พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๓๐-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ โรงแรมแกลเลอรี จังหวัดศรีสะเกษ	๓๔๕
๔.๓.๒	สรุปประเด็นการปลดล็อก พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๔-๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒	๓๕๕

บทที่ ๕ การสรุปผล การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ	๓๕๙
---	-----

๕.๑ บทสรุปกรณีศึกษาจังหวัดระยอง	๓๕๙
--	-----

๕.๑.๑ การสรุปผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดระยอง	๓๕๙
--	-----

๕.๑.๒ การอภิปรายผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดระยอง	๓๖๓
---	-----

๕.๒ บทสรุปกรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๓๗๒
---	-----

๕.๒.๑ การสรุปผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๓๗๒
---	-----

๕.๒.๒ การอภิปรายผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๓๗๕
--	-----

๕.๓ บทสรุปภาพรวม ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงหน่วยปฏิบัติ	๓๗๙
---	-----

๕.๓.๑ บทสรุปภาพรวมเพื่อการขยายผลจากระยะที่ ๑ สู่ระยะที่ ๒ จังหวัดระยอง	๓๘๑
--	-----

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อเชิงระบบ	๓๘๒
--	-----

๕.๓.๔ ข้อเสนอแนะเชิงหน่วยปฏิบัติ	๓๙๒
----------------------------------	-----

บรรณานุกรม	๓๙๖
-------------------	-----

ภาคผนวก กรณีศึกษาจังหวัดระยอง	๔๐๒
--------------------------------------	-----

ภาคผนวก กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๕๐๑
---	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑	แสดงตำบลและสังกัดของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรม จังหวัดระยอง	๖๙
ตารางที่ ๒	แสดงขั้นตอน การดำเนินการ ผลที่ได้รับ เชื่อมโยงวัตถุประสงค์การวิจัย และ วัตถุประสงค์ตาม พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	๑๗๙
ตารางที่ ๓	แสดงจำนวนสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครู บุคลากร จำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๑๙๑
ตารางที่ ๔	แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๑๙๓
ตารางที่ ๕	แสดงจำนวนนักเรียนออกกลางคันแยกตามอำเภอที่เด็กอยู่อาศัย ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๑๙๓
ตารางที่ ๖	แสดงคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O- NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๑๙๔
ตารางที่ ๗	แสดงผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เปรียบเทียบกับปี การศึกษา ๒๕๖๐ และ ๒๕๕๙	๑๙๕
ตารางที่ ๘	ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๑๙๖
ตารางที่ ๙	แสดงภาพฝันจังหวัดศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี “ศรีสะเกษเมืองน่าอยู่”	๒๐๐
ตารางที่ ๑๐	แสดงภาพอนาคต คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ ๑๐ ปี ข้างหน้า “รู้จัก จิตใจดี มี ทักษะชีวิต มีทักษะอาชีพ มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ”	๒๐๑
ตารางที่ ๑๑	แสดงแนวทางการศึกษาในการพัฒนาเมือง และการพัฒนาคนรุ่นใหม่ ศรีสะเกษ	๒๐๒
ตารางที่ ๑๒	แสดงเป้าหมาย และแผนการขับเคลื่อนงาน ของคณะทำงานหลัก ในปี ๑	๒๐๖
ตารางที่ ๑๓	ประมวลสรุปประเด็นผลจากการแลกเปลี่ยน	๒๑๐
ตารางที่ ๑๔	แสดงประมวลสรุปประเด็น จากภาคีภาคธุรกิจ	๒๒๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ ๑๕	แสดงรายชื่อหน่วยกรรมการจัดการเรียนรู้เด่น ในจังหวัดศรีสะเกษ	๒๒๘
ตารางที่ ๑๖	แสดงตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง	๒๔๒
ตารางที่ ๑๗	แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมที่ดำเนินการโดยโรงเรียนนำร่อง หน่วยกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ	๒๔๕
ตารางที่ ๑๘	แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง หน่วยกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ Brain-based Learning จังหวัดศรีสะเกษ	๒๖๕
ตารางที่ ๑๙	แสดงเป้าหมายพัฒนาโรงเรียน ๓ มิติ	๒๗๘
ตารางที่ ๒๐	แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง หน่วยกรรมการจัดการศึกษาแบบองค์รวม	๒๘๒
ตารางที่ ๒๑	แสดงผลการประเมินโรงเรียนนำร่อง หน่วยกรรมการจัดการศึกษาองค์รวม	๒๙๔
ตารางที่ ๒๒	แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง หน่วยกรรมการจัดการเรียนรู้ Lesson Study & Open Approach	๓๐๗
ตารางที่ ๒๓	แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง หน่วยกรรมการเฉพาะพันธุ์ปัญญา	๓๑๖
ตารางที่ ๒๔	แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน	๓๒๗
ตารางที่ ๒๕	แสดงสรุปข้อเสนอตามรายประเด็น	๓๕๖
ตารางที่ ๒๖	แสดงผลกระทบเชิงระบบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่หน่วยกรรมการศึกษาเป็นประเด็นร่วมของจังหวัดระยองและศรีสะเกษ	๓๘๒
ตารางที่ ๒๗	แสดงผลกระทบเชิงระบบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยเพิ่มเติมของพื้นที่หน่วยกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง	๓๘๘
ตารางที่ ๒๘	แสดงประเด็นต่าง ๆ เพื่อการติดตามและผลักดันในระยะที่ ๒	๓๙๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑	แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming - 7 Changes)	ง
แผนภาพที่ ๒	การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning)	๒๖
แผนภาพที่ ๓	พีระมิดการเรียนรู้แบบฝังรู้ (Active Learning)	๒๘
แผนภาพที่ ๔	การบูรณาการเรียนรู้ที่เข้าถึงระบบคุณค่า	๒๙
แผนภาพที่ ๕	การเรียนรู้แบบซึ้งใจ (Learning by Heart)	๓๐
แผนภาพที่ ๖	กัลยาณมิตรและโยนิโสมนัสสิกการ	๓๐
แผนภาพที่ ๗	การเรียนรู้ศตวรรษที่ ๒๑	๓๑
แผนภาพที่ ๘	Three Pillars of Effective Differentiation	๔๕
แผนภาพที่ ๙	เครื่องมือกระบวนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming)	๖๔
แผนภาพที่ ๑๐	แสดงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดระยอง	๗๖
แผนภาพที่ ๑๑	แผนภาพแสดงพลวัตการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบเป็นโรงเรียนนำร่อง ระดับดี/เด่นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง	๑๕๙
แผนภาพที่ ๑๑	แสดงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	๑๗๘
แผนภาพที่ ๑๒	อนาคต “เมืองศรีสะเกษ”	๒๐๓
แผนภาพที่ ๑๓	อนาคต “คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ”	๒๐๔
แผนภาพที่ ๑๔	บทบาทการศึกษา กับการสร้างเมืองและคนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษ	๒๐๔
แผนภาพที่ ๑๕	แผนการพัฒนาโรงเรียนนำร่องเพื่อขยายผลนวัตกรรมจัดการเรียนรู้	๒๒๗

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๑	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าบนฐาน Whole School Transforming ทั้ง ๗ องค์ประกอบ	๑๑๐
แผนภูมิที่ ๒	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้า องค์ประกอบที่ ๑ School Concept	๑๑๑
แผนภูมิที่ ๓	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๒ School Director	๑๒๒
แผนภูมิที่ ๔	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๓ Teacher	๑๓๑
แผนภูมิที่ ๕	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๔ Learning Space-Learning Vision	๑๔๓
แผนภูมิที่ ๖	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๕ Pedagogy	๑๔๙
แผนภูมิที่ ๗	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๖ Curriculum	๑๕๖
แผนภูมิที่ ๘	แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๗ Evaluation	๑๕๘
แผนภูมิที่ ๙	แสดงจำนวนโรงเรียนที่กลับไปลงมือทำทันที	๒๓๗
แผนภูมิที่ ๑๐	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน School Vision & School Concept	๓๓๗
แผนภูมิที่ ๑๑	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Super Coach	๓๓๘
แผนภูมิที่ ๑๒	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Chang Agent	๓๓๙
แผนภูมิที่ ๑๓	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Learning Space	๓๔๐
แผนภูมิที่ ๑๔	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Learning Expert	๓๔๑
แผนภูมิที่ ๑๕	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Competency Based	๓๔๒
แผนภูมิที่ ๑๖	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Constructive & Active Learning	๓๔๓
แผนภูมิที่ ๑๗	แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Formative Assessment	๓๔๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มา ความสำคัญของปัญหา และแนวคิดหลัก

“ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ” ผลการศึกษา อบรมในวันนี้จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า” พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ (ศิลาชัย เกียรติภาพันธ์, ๒๕๕๗)

จากพระบรมราโชวาท ดังที่ได้ัญเชิญมาข้างบนนี้ เตือนใจให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความสำคัญของเรื่องการศึกษา ในฐานะที่เป็นเครื่องกำหนดและพยุ่งสถานะของสังคม อย่างที่เรียกได้ว่าเป็น "อนาคต" ของสังคมทีเดียว ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญระดับประเทศ ที่ทุกรัฐบาลจะต้องดำเนินการให้มีกลไกและหน่วยงาน ที่รับผิดชอบดำเนินงานการจัดการศึกษาให้ถึงเด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนไทย อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ดังเช่น ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ ที่มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ฯลฯ (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐)

นอกจากนี้ ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - พ.ศ. ๒๕๘๐) และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐) อย่างเป็นระบบอย่างจริงจัง คาดหวังว่าคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ มีสติปัญญา มีพัฒนาการที่ครบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดม ออบอ้อมอารี มีวินัย เคารพกฎหมายและสิทธิของผู้อื่น รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็น นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ หรือมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๑) โดยมีกระบวนการดังนี้

๑. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่ปฐมวัยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถสื่อสาร คิด วิเคราะห์แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์มี จิตสาธารณะมีระเบียบวินัยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมทำงานเป็นกลุ่มได้มีศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ก้าวทันโลก เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่ จำเป็น สมรรถนะความรู้ความสามารถทำงาน มีประสิทธิภาพ มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค

๒. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มี ระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่งและมีใจรักมาเป็นครูอย่างต่อเนื่อง มีสภาพ วิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ทั้งในระบบ นอกบบและ แหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔. พัฒนาการบริหารจัดการใหม่ เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน เอกชน และทุกภาคส่วน

มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้มีการนำระบบ และวิธีการบริหาร จัดการแนวใหม่ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการการเงิน และงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีกฎหมายและนโยบายซึ่งมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจน ต่อการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญในทุกระดับแล้วก็ตาม แต่ทุกรัฐบาลล้วน ต้องเผชิญกับปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษา และผลลัพธ์ที่ตรงกันข้ามกับเจตนารมณ์ใน กฎหมายหรือนโยบายเหล่านั้น มาโดยตลอด ดังที่แสดงในข้อความจากงานวิจัยของ สมพงษ์ จิตระดับ สุธงคะวาทีน และ ชุตติมา ชุมพวงศ์, ๒๕๖๐ ซึ่งกล่าวว่า “ที่ผ่านมามาประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษา หลายครั้งทั้งการเปลี่ยนหลักสูตร กฎระเบียบ รวมถึงการกระจายอำนาจการศึกษาผ่านการจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษาจากบนลงล่างเพื่อกำกับดูแลสถานศึกษาในพื้นที่ กล่าวคือ การจัดการศึกษาเป็นของ กระทรวงศึกษาธิการที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงจากบนลงล่าง ในการกำหนดนโยบาย อุดมการณ์ ความ ต้องการ การสั่งการคำสั่ง รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ รัฐจัดการทั้งหมด กลุ่มบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเอกชน ชุมชน ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสัดส่วนน้อยมาก รัฐบาล ๗๖% ภาคเอกชน ๑๗% ท้องถิ่น ๕% ภาคประชาชน ๒% ซึ่งทุกเรื่องนั้นจะถูกผูกโยงด้วยกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อ ระเบียบบังคับ หลักสูตร การเรียนรู้ ในด้านงบประมาณ ๘๐% เป็นเรื่องของค่าตอบแทน เงินเดือน ค่า วิทยฐานะ งบประมาณที่ลงไปสู่ผู้เรียนและโรงเรียนกลับกลายเป็นส่วนน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน ขนาดเล็กมีเงินกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ทุกด้าน” และ “ระบบการศึกษาไทยเป็นระบบปิดพื้นที่ ยังเป็น แอ่งไซโลจากประณตสู่มัธยม อุดมศึกษา และสร้างค่านิยมด้วยปริญญาบัตร หลักสูตรในโรงเรียนทั่ว ประเทศถูกควบคุมโดยส่วนกลางการให้นโยบายเกิดจากบนลงล่าง โรงเรียน ผู้บริหารและครู มี บทบาทเป็นเพียงผู้รับนโยบายและนำไปปฏิบัติตามความเข้าใจที่แตกต่างกัน ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถ คิดและปฏิบัติได้อย่างอิสระ คุณภาพคนมีปัญหาเนื่องจากผลการศึกษาของเด็กไทยมีค่าเฉลี่ยค่อนข้าง ต่ำ รัฐจำเป็นต้องมีแผนในการพัฒนาประชากรทุกวัย โดยมุ่งเน้นทักษะที่เหมาะสมกับวัย พัฒนาให้ เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ส่วนวัยแรงงานก็จะเน้นการสร้างความรู้และ ทักษะในการประกอบอาชีพขั้นพื้นฐาน และทักษะเฉพาะทาง เพื่อความเท่าเทียมลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการประกอบสัมมาชีพไปด้วยในตัว จึงเกิดความ พยายามปฏิรูปการศึกษามาหลายครั้งแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ การศึกษาที่แท้จริงควรเกิดจากล่าง สู่บน กล่าวคือ โรงเรียน ชุมชน ประชาชนต้องร่วมกันมองสถานศึกษาว่าสามารถดำเนินการเรื่อง

การศึกษาตอบโจทย์เด็กในชุมชนพื้นที่และสามารถเรียนรู้ในบริบทของความเป็นสากลได้ รัฐต้องเปลี่ยนระบบการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี มองสิทธิของเด็กพร้อมกับคนในพื้นที่ ชุมชน ท้องถิ่น ให้เป็นคนที่มีความรู้ มีสมรรถนะ เป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ได้ นอกจากนั้นการสร้างหลักสูตรต้องมองมิติใหม่ให้ความสำคัญกับหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรภูมิสังคม ตอบโจทย์ชุมชน ท้องถิ่น ตามความหลากหลายของบริบท ชุมชน ในแต่ละพื้นที่ ไม่ใช่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรมาตรฐานเพียงอย่างเดียว เพื่อให้มีรากเหง้าของชุมชน ต้นทุนทางสังคม ไม่ถูกดึงออกจากพื้นที่ หลักสูตร ๘ กลุ่มสาระตามมาตรฐานการเรียนรู้ ต้องเปลี่ยนวิธีการคิดในเรื่องหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรภูมิสังคมให้เท่าเทียมกัน กระบวนการเรียนรู้ ลดเรียนเนื้อหา แต่เพิ่มโครงการกิจกรรมมากขึ้น ควบคู่ไปกับระบบหลักสูตร แบ่งกลุ่มตามวัย” (สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน & ชุตติมา ชุมพวงศ์, ๒๕๖๐)

เช่นเดียวกัน การระบุถึงปัญหาการศึกษา จากมุมมองเรื่องความเหลื่อมล้ำของ สถิติอาชวานันท์ทกุล, ๒๕๖๒ ยังได้กล่าวว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาทุนมนุษย์ ทว่าระบบการศึกษาเองก็กลับมีความเหลื่อมล้ำอยู่ในตัว การขยายโอกาสทางการศึกษา ต้องคำนึงถึงการขยายโอกาสลงไปถึงประชาชนในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ยากจน ระบบการศึกษาประเทศต่าง ๆ จะมีการจัดการศึกษาในลักษณะผสมผสานระหว่างโรงเรียนหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับหลักการและแนวคิดของการบริหารจัดการศึกษาของรัฐ แต่สำหรับประเทศไทยพบว่า รูปแบบของการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับ ๒ ปัจจัยหลัก คือ ระดับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ (Public Financing of Education) และระดับการให้การศึกษารัฐ (Public Provision of Education) งบประมาณที่จัดสรรให้กับโรงเรียนแต่ละโรงเรียน จะจัดสรรจากหน่วยงานส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยผ่านเขตพื้นที่การศึกษา โดยหน่วยงานส่วนกลางจะเป็นผู้พิจารณาขอบวงเงินและจัดสรรเงินงบประมาณส่งผลให้ไม่สามารถนำเงินงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้แตกต่างจากระบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งในด้านความสามารถและการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสะท้อนผ่านผลการทดสอบไม่ว่าจะเป็น ONET, PISA หรือ TIMSS ของไทยจะต่ำกว่าประเทศอื่น รวมไปถึงการผลิตบัณฑิตและผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของภาคธุรกิจในแต่ละท้องถิ่น”

อย่างไรก็ดี แม้ว่าระบบการบริหารการศึกษาของไทย ไม่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาเด็ก และเยาวชนคนไทยได้ แม้ว่าจะมีนโยบายและกฎหมายที่ชัดเจน ดังที่ได้นำเสนอข้อมูลมาข้างต้นก็ตาม แต่ก็พบว่า ในท่ามกลางปัญหาของระบบการบริหารที่เป็นอุปสรรคเหล่านั้น ยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนเอกชนหรือสังกัด สพฐ. อบจ. เทศบาล ฯ ยังสามารถที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเอง ไปสู่การเป็นสถานศึกษาแนวใหม่ที่เอาใจใส่ต่อสมรรถนะการเรียนรู้และการบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนรายบุคคลเป็นสำคัญ มากกว่า ผลการทดสอบระดับชาติ โดยผ่านการบริหารจัดการระดับโรงเรียน ซึ่งมีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มุ่งมั่น และลงมือทำอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสามารถของผู้บริหาร ครู หรือ แม้แต่ผู้เรียน ไม่ได้เป็นอุปสรรคของการพัฒนา แต่ตรงกันข้าม เป็นความสามารถที่เกินกว่าปกติจึง สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ถึงกระนั้นก็ตาม ความพยายามในการขยายผลจาก โรงเรียนต้นแบบเหล่านี้ ที่ได้มีผู้สนับสนุนผ่านโครงการต่าง ๆ มาแล้วนั้น ก็ยังมีความจำกัดและความ ไม่ต่อเนื่องยั่งยืน เพราะช่องโหว่ของระบบการบริหารในส่วนกลางที่ไม่เอื้อและผลักภาระให้โรงเรียน ตลอดจนบุคลากรต้องปฏิบัติ โดยไม่ตอบโจทยที่ตัวผู้เรียน

ดังนั้น จึงเกิดการรวมตัวของกลุ่มผู้หวังใยในการพัฒนาการศึกษาของไทยขึ้นเป็น "เครือข่าย เพื่อการศึกษาไทย" หรือ Thailand Education Partnership (TEP) เพื่อขับเคลื่อนและนำข้อเสนอ ในการพัฒนาสู่ระดับบริหาร ด้วยความพยายามดังกล่าว จึงเกิดเป็นข้อเสนอให้มีการปฏิรูปการศึกษา เชิงระบบ ในพื้นที่เฉพาะคือระดับจังหวัด ซึ่งเป็นระดับการบริหารจัดการที่จำลองระบบใหญ่ แทนที่จะ ปฏิรูปเป็นรายโรงเรียน ในขณะที่เดียวกันก็ไม่คว่นปฏิรูประบบใหญ่ทั้งประเทศ ซึ่งมีปริมาณมากเกินไป กำลังที่จะพัฒนาได้ทั่วถึง

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้คือ “เปิดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” ให้เป็น พื้นที่ทดลองและพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดโดยรัฐบาลต้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้พื้นที่ในระดับจังหวัดที่เปิดพื้นที่ให้โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง ประชาคม ภาคธุรกิจ ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยส่วนกลางปรับบทบาทจากการควบคุมมา เป็นสนับสนุนเชิงนโยบาย บุคคลและองค์กรการศึกษาในจังหวัดควรรวมตัวกันเป็นภาคีปฏิรูป การศึกษาในพื้นที่ ซึ่งสิ่งที่ต้องพัฒนาขึ้นคือกลไกที่ไม่เป็นทางการในการประสานพลังภาคีในพื้นที่ เพื่อ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้าน ทักษะ (Attitude) ทักษะ (Skill)

ความรู้ (Knowledge) ตามแนวคิดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ และเป็นการหนุนเสริมการปฏิรูป การศึกษาในระดับพื้นฐานอย่างมีคุณภาพถ้วนหน้าให้ประชาชน โดยการยกระดับผลการเรียนของ ผู้เรียนกลุ่มอ่อนและยากจน เป็นการลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสและคุณภาพการศึกษา สร้าง ความร่วมมือกับภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคมในการร่วม จัด พัฒนา ขยายผล นวัตกรรมการศึกษาทั้งเชิงนโยบายและการจัดการเรียนรู้ ให้สามารถขยายผลสู่ผู้เรียนทั่ว ประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต

ดังนั้น ภาศึเครือข่ายเพื่อการศึกษาไทย จึงได้เสนอโครงการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานี้ เพื่อขอการสนับสนุนต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เพื่อปฏิบัติการในจังหวัดระยองและ ศรีสะเกษเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัดขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานบริหารโรงเรียนในระดับจังหวัด ให้ตอบเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็น พลเมืองไทย ๔.๐ ด้วยการให้อิสระ ปลดข้อจำกัดในระบบการบริหารและวางแผนการศึกษาของ จังหวัดจากกฎระเบียบการบริหารแบบเดิม ให้โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินการพัฒนาการจัด การศึกษาของตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนตอบสนองโจทย์ ความต้องการของท้องถิ่น สร้างระบบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาและนำไป ขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

ในที่สุดจึงเกิดข้อเสนอ ต่อกระทรวงศึกษาธิการ ให้ประกาศโครงการพื้นที่นวัตกรรมการ การศึกษาในจังหวัด ระยอง ศรีสะเกษ และสตูล ขึ้นเป็นสามพื้นที่แรกของประเทศไทย โดยระยองเป็น ตัวแทนของจังหวัดที่มีการพัฒนาและการลงทุนด้านเศรษฐกิจเทคโนโลยี ในโครงการ EEC ของรัฐบาล ในขณะที่ศรีสะเกษเป็นตัวแทนของจังหวัดที่มีรายได้น้อย การขยายตัวทางเศรษฐกิจช้า ส่วนสตูลเป็น ตัวแทนของจังหวัดภาคใต้และชุมชนมีส่วนร่วมการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเข้มแข็ง ต่อมาทาง กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอเพิ่มขยายอีก ๓ พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ กาญจนบุรี และสามจังหวัด ชายแดนใต้ รวมเป็น ๖ พื้นที่ ๘ จังหวัด บนฐานคิดการเป็น Sandbox หรือกระบะทรายเพื่อเป็นพื้นที่ ทดลองหาแนวทางในการพัฒนาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพถ้วนหน้า ยกระดับผลการ เรียนของผู้เรียนกลุ่มอ่อนและยากจน ลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสและคุณภาพการศึกษา โดย การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้าน ทักษะ (Skill) ทักษะ (Skill) ความรู้ (Knowledge) เพื่อให้เด็กไทยมีคุณภาพมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ ๒๑ และ

นำไปสู่การจัดการศึกษาที่ตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศอย่างยั่งยืน ในการเสนอโครงการวิจัยนี้ สถาบันอาศรมศิลป์เป็นคณะผู้วิจัยในพื้นที่จังหวัดระยอง และศรีสะเกษบางส่วน ในขณะที่มูลนิธิสยามกัมมาจลเป็นคณะผู้วิจัยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนพื้นที่จังหวัดสตูล มีคณะทำงานวิจัยท้องถิ่นร่วมกับคณะผู้วิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการ

ในเวลาเดียวกัน เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาเชิงระบบ มีความเป็นไปได้และยั่งยืน ภาคีเครือข่ายการศึกษาไทย จึงได้นำเสนอแนวคิดโครงการต่อคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา เพื่อขอการสนับสนุนให้มีการตราพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้น เพื่อเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานเชิงระบบ ให้เกิดการปรับแก้/ปลดข้อจำกัด อันเนื่องมาจากกฎ ระเบียบ การบริหารที่เป็นอุปสรรค ต่อการปฏิรูปการศึกษาในระดับจังหวัด และระดับโรงเรียนขึ้น ซึ่งต่อมารัฐบาลได้พิจารณาเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร จนได้รับความเห็นชอบให้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่โครงการวิจัยนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว ๗ เดือน โดยมีวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ กล่าวคือ ๑) คิดค้นและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๒) เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา ๓) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ ๔) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในกรณีที่มีปัญหาเรื่องการศึกษาหรือการวินิจฉัยปัญหาอันเกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ การตีความจะต้องเอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างนวัตกรรมการศึกษา และมุ่งเน้นให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นสำคัญ

สำหรับแนวคิดหลักของโครงการวิจัยนี้ จึงเป็นไปเพื่อตอบโจทย์ของการปฏิรูปการศึกษาจากพื้นที่จริง ซึ่งมองทั้งระบบ จากล่างขึ้นบน ตั้งแต่ระบบการบริหารในระดับจุลภาคคือในห้องเรียน-ในโรงเรียน ระบบบริหารชัอกกลางคือในระดับจังหวัด ไปถึงระบบบริหารมหภาคในระดับนโยบาย ส่วนกระบวนการในทางปฏิบัติ ใช้หลักทฤษฎีของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative

Learning) บนความเชื่อตามแนวมนุษยนิยม (Humanism) ผนวกกับทฤษฎีการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning) ทั้งนี้ เน้นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่บุคลากรที่เป็นกุญแจสำคัญ ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ซึ่งจะมีบทบาทกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการบริหารจัดการ และสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตสำนึก ทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาทุกระดับ นอกจากนี้ในกระบวนการวิจัยยังต้องคำนึงถึงการสนับสนุนให้เกิดการผสมผสานงานระหว่างหน่วยงานในแนวนอน ตามแนวคิดของการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization Development) รวมทั้งการออกแบบระบบและกลไกขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่และเหนือพื้นที่ เพื่อสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนในการปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่นั้น ๆ ด้วยการสร้างนวัตกรรมจากฐานทุนบุคลากรเดิม/ใหม่ ให้มีทักษะพิเศษ ในด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Design) และมีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบและแก้ปัญหาเป็น (Creative Innovator)

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยสถาบันอาศรมศิลป์ ได้กลั่นกรองกระบวนการดังกล่าว และออกแบบชุดเครื่องมือหลัก สำหรับการขับเคลื่อนงานวิจัยนี้ โดยมีจุดเน้นที่ ๗ องค์ประกอบ ในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Management) ผนวกกับแนวคิดของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) กลายเป็น (Whole School Transforming) ดังนั้น ในองค์ประกอบแต่ละตัว จึงได้รับการออกแบบให้กลายเป็นกระบวนการ/เวทีการเรียนรู้บนฐานการทำงานจริง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลที่คาดว่าจะไปถึงระดับจิตสำนึกได้ การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ในระดับตัวบุคคล ในระดับห้องเรียน ในระดับโครงสร้างการจัดการและโครงสร้างความสัมพันธ์ในโรงเรียน จนกระทั่งไปสู่โครงสร้างความสัมพันธ์กับระดับจังหวัด ระดับนโยบาย เป็นลักษณะของวงจรของเกลียวความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องและมีพลวัต

โดยในพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง ได้ดำเนินการตามความประสงค์ของพื้นที่ คือ การพัฒนาโรงเรียนจากฐานนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่มีโรงเรียนนำมาใช้และเห็นผลเชิงประจักษ์ มีผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม (Mentor) เข้ามาร่วมออกแบบกระบวนการพัฒนาโรงเรียนนำร่องผ่าน ๗ นวัตกรรมนั้น อีกทั้งได้นำจุดเน้น ๗ องค์ประกอบ (7 Changes) เป็นตัวชี้วัดการประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนนำร่องอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เห็นองค์ประกอบจริงของโรงเรียนสำหรับเป็นข้อมูล (Based line) เพื่อการออกแบบการพัฒนาโรงเรียนนำร่องในปีที่ ๒ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

คณะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดระยอง และจังหวัดศรีสะเกษ(บางส่วน) ไว้ดังนี้

๑) เพื่อการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงานบริหารโรงเรียนในระดับจังหวัด ให้โรงเรียนมีอิสระและบทบาทดำเนินการพัฒนา การบริหารจัดการทางด้าน วิชาการ บุคลากร และงบประมาณ ตลอดจนการใช้นวัตกรรมใหม่ๆในการต่อยอด หรือยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลให้ตอบสนองเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยอง/ศรีสะเกษ (บางส่วน)ให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ ด้วยวิธีการปลดข้อจำกัด จากกฎระเบียบการบริหารแบบเดิม และกลไกบริหารของจังหวัด

๒) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ที่ตอบโจทย์ ความต้องการของท้องถิ่น ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

๓) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง และ จังหวัดศรีสะเกษ (บางส่วน) และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

๔) เพื่อสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนวัตกรรมที่โรงเรียนเลือก สร้างระบบการพัฒนารู้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน และนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

๕) เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง และจังหวัดศรีสะเกษ (บางส่วน) และถอดบทเรียนเพื่อขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ระยะเวลาการทำวิจัยรวมทั้งสิ้น ๑๒ เดือน ตั้งแต่ กันยายน ๒๕๖๑ - พฤศจิกายน ๒๕๖๒

๑.๓.๒ โรงเรียนนำร่องในพื้นที่จังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ

๑.๔ กลุ่มเป้าหมาย

๑.๔.๑ โรงเรียนนาร่อง ๒๕ โรงเรียน ในจังหวัดระยอง ซึ่งกระจายอยู่ในแต่ละตำบล เป็นโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ๒๒ แห่ง(สพป. ๑๗ และ สพม. ๕ แห่ง) สช. ๒ แห่ง และเทศบาลตำบล ๑ แห่ง ส่วนในจังหวัดศรีสะเกษร่วมดำเนินการ ๕ โรงเรียน

๑.๔.๒ โรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียน ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ๔๒ แห่ง (สพป. ๔๑ และ สพม. ๑ แห่ง) อบจ. ๖ แห่ง และเทศบาลตำบล ๑ แห่ง สกอ. ๑ แห่ง

๑.๔.๒ หน่วยงานบริหารการศึกษาต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีภาคส่วนอื่น ๆ ในท้องถิ่น

๑.๕ นิยามศัพท์

การวิจัยนี้ ได้กำหนดนิยามศัพท์เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง พื้นที่การศึกษาที่ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่สำหรับการทดลองนวัตกรรมการศึกษา (Sandbox) โดยให้อำนาจแก่สถานศึกษาในการบริหารงานได้อย่างอิสระและคล่องตัว สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่ได้กำหนด และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้ง ๔ ข้อ คือ ๑) การคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อ ดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๒) เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำใน การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กไทยทั่วประเทศ ๓) การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่ หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา นาร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัว ในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ ๔) สร้างและพัฒนา กลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาค ประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้หมายถึง จังหวัดระยอง และจังหวัด ศรีสะเกษ

นวัตกรรมการจัดการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง การนำสิ่งใหม่ซึ่งอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์เข้ามาใช้ในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้าน คือ คุณค่า ทักษะ และความรู้ ที่นำไปพัฒนาชีวิตได้จริง

นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (Learning Innovation) หมายถึง การนำสิ่งใหม่ซึ่งอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุการเรียนรู้ได้อย่างตั้งใจ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

โรงเรียนต้นแบบ หมายถึง โรงเรียนที่สมัครและได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดระยอง จำนวน ๒๕ โรงเรียน และจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๕ โรงเรียน

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming) หมายถึง โรงเรียนต้องเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และพื้นที่บ่มเพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทั้งระบบ ใน ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) สร้างกรอบแนวคิดหลักใหม่ของโรงเรียน (School concept) ๒) เปลี่ยนบทบาทผู้อำนวยการให้เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ชี้แนะการจัดการเรียนรู้ (Super Coach) ๓) เปลี่ยนบทบาทครูจากผู้สอนให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้เพื่อศิษย์ (Learning Experts & Professional Teacher) ๔) เปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนแบบใฝ่เรียนรู้ (Constructive and Active Learning) ๕) การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space) ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ๖) เปลี่ยนหลักสูตรให้อิงฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) และ ๗) ใช้ระบบการวัดประเมินผลที่เน้นการปรับปรุงและพัฒนา (Formative Assessment) ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบด้วยแนวทาง PLC : Professional Learning Community

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) หมายถึง การสร้างบทบาทใหม่ (Provision trying of new roles) ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งโลกทัศน์ (Affective Attributes) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Attributes) และพฤติกรรม (Psychomotor Attributes) คือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างครบถ้วนในทุกด้าน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อทั้งตัว (Holistic Change) การศึกษาที่แท้ต้องนำไปสู่ ‘การเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อทั้งตัว’ (Holistic Change) จะได้รับการท้าทายต่อโลกทัศน์ของตน และในที่สุดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและโลกทัศน์ด้วยประสบการณ์ตรงของตนเอง

การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงภายในตนที่เรียนรู้จากภายในสู่ภายนอกทั้งทางด้านจิตใจ (Heart) พฤติกรรม (Hand) และปัญญา (Head) เพื่อให้เข้าถึงระบบคุณค่าแท้ของทุกสิ่งที่เรียน และความเข้าใจในจุดหมายแห่งชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ตื่นาม สร้างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีคิด พฤติกรรม ขยายศักยภาพและสร้างดุลยภาพแห่งมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ และสะท้อนความหมาย ความรู้ ความเข้าใจอย่างเชื่อมโยงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเองสังคมและโลก และที่สำคัญสามารถประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ผ่านการกระทำทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

กระบวนการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) หมายถึง เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการพัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ (Higher Order Thinking) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดี ในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจสามารถชี้นำตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกใฝ่การเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๖ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ในระดับโรงเรียน โรงเรียนนาร่องเกิดการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ผู้อำนวยการที่สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการทางวิชาการ การพัฒนาบุคลากรและสร้างทีมครูกล้า

เปลี่ยน และสามารถขับเคลื่อนให้เกิดหลักสูตรสถานศึกษาบนฐานสมรรถนะได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ ยิ่งไปกว่านั้น ควรจะได้พัฒนาผู้อำนวยการและครูต้นแบบ ที่โดดเด่น ให้เป็นโค้ชในพื้นที่ ในการขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

๑.๖.๒ ยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพเห็นผลลัพธ์ได้ทันทีในระดับห้องเรียน เพิ่มโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ยกระดับผลการเรียนของผู้เรียนทุกกลุ่ม เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งด้าน ทักษะ/คุณค่า (Attitude) ทักษะ (Skill) ความรู้ (Knowledge) เพื่อให้เด็กไทยมีคุณภาพมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๖.๓ เกิดความร่วมมือร่วมใจจาก ชุมชน หน่วยงาน องค์กร จากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา ในหลากหลายรูปแบบ ที่มีผลงานเช่น ยุทธศาสตร์การศึกษาและกรอบหลักสูตรท้องถิ่น สามารถเป็นตัวอย่างในการเปิดมุมมองและสร้างแรงบันดาลใจที่ดี ในการขยายผลไปยังพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ได้

๑.๖.๔ เกิดข้อเสนอจากพื้นที่จังหวัด เพื่อการปลดข้อจำกัดด้านกฎระเบียบในระบบการบริหาร ที่มาจากการสะท้อนของผู้ปฏิบัติ ผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนหรือหน่วยงานในพื้นที่ เข้าสู่หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับนโยบาย

๑.๖.๕ เกิดต้นแบบชุดเครื่องมือตลอดจนกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมศึกษาระดับจังหวัด ที่เหมาะสมและใช้ได้จริงกับบริบทพื้นที่ ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และสามารถนำไปใช้ขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปได้

๑.๖.๖ ใต้อำนาจความรู้และทราบข้อเท็จจริงเพื่อสามารถนำไปศึกษาต่อยอดทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้แก่ ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งกลุ่มที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง หรือกลุ่มที่กำลังปฏิบัติการ การพัฒนาเกณฑ์การเลื่อนวิทยฐานะ ตลอดจนการนำไปปรับหลักสูตรการสร้างครู เพื่อให้เกิดสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กไทยมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๖.๗ หน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น พัฒนาความเข้มแข็งและสร้างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบและกลไกการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนทุกวัย ที่ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่อง โดยประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสนองต่อยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดได้ในทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมจังหวัด อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาคุณภาพ ความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษา ผ่านกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาจากห้องเรียนสู่เขตพื้นที่การศึกษา และนำไปสู่การปรับปรุงนโยบายการจัดการศึกษาในภาครัฐ เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียนในระดับจังหวัด ให้ตอบเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็น พลเมืองไทย ๔.๐ ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมจึงเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ เอกสารและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐
- ๒.๑.๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
- ๒.๑.๔ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ๒๕๖๒

๒.๒ แนวคิดการพัฒนาโรงเรียน

- ๒.๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาโรงเรียน
- ๒.๒.๒ การพัฒนาโรงเรียนทั้งโรงเรียน (Whole School Approach: WSA)
- ๒.๒.๓ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM)
- ๒.๒.๔ การออกแบบและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ภายใน-ภายนอก (Learning Space)
- ๒.๒.๕. การนิเทศการศึกษา
 - ๒.๒.๕.๑ การนิเทศการศึกษาแบบกัลยาณมิตร (CRC: Classroom Reflection to Change)
 - ๒.๒.๕.๒ การทบทวนหลังทำงาน หรือหลังปฏิบัติ หรือหลังกิจกรรม (AAR : After Action Review & BAR : Before Action Review)

๒.๓ ทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

- ๒.๓.๑ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- ๒.๓.๒ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ดังพระบรมราโชวาทความตอนหนึ่งว่า

“ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษา อบรมในวันนี้จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า” (ศิลาชัย เกียรติภาพันธ์, ๒๕๕๓)

๒.๑ กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๕๔ มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนา ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้ง ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการ และตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐)

๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ ทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้คนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๑) โดยมีกระบวนการดังนี้

๑. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่ปฐมวัยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถสื่อสาร คิด วิเคราะห์แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์มีจิตสาธารณะมีระเบียบวินัยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมทำงานเป็นกลุ่มได้มีศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ก้าวทันโลก เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สมรรถนะความรู้ความสามารถทำงาน มีประสิทธิภาพ มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค

๒. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่งและดีมีใจรักมาเป็นครูอย่างต่อเนื่อง มีสภาพวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ทั้งในระบบ นอกกระบบและแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔. พัฒนาการบริหารจัดการใหม่ เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน เอกชน และทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้มีการนำระบบและวิธีการบริหาร จัดการแนวใหม่ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการการเงิน และงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นผู้เรียนให้ มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดย ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนา ทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบ บริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างระบบการศึกษา เพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ พัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบ สถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อตั้งแต่ระดับปฐมวัย

๒.๑.๓ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและ ส่งเสริมสิทธิ หน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของ ประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

๑. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
๒. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
๓. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

๑. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
๒. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๓. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา
๔. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
๕. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
๖. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

๒.๑.๔ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ๒๕๖๒

มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ๒๕๖๒ ได้ให้ความหมายคำสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, ๒๕๖๒)

“นวัตกรรมการศึกษา” หมายความว่า แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และให้หมายรวมถึงการนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้วย

“พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” หมายความว่า พื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม

การศึกษา “ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา” หมายความว่า พัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สมรรถนะ ทักษะ และเจตคติ

“สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระบบ ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทสามัญศึกษา

“สถานศึกษานำร่อง” หมายความว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือของเอกชน ที่อยู่ใน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอนุมัติให้เป็น สถานศึกษานำร่อง

“คณะกรรมการนโยบาย” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการ การศึกษา

“คณะกรรมการขับเคลื่อน” หมายความว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา “คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“ก.ค.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา ๕ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. คิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานอื่น

๒. ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา

๓. กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. สร้างและพัฒนา กลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในกรณีที่มี ปัญหาเรื่องการศึกษาหรือการวินิจฉัยปัญหาอันเกิดจากการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้

การตีความจะต้องเอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างนวัตกรรมการศึกษา และมุ่งเน้นให้เกิด
สัมฤทธิ์ผลของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นสำคัญ

๒.๒ แนวคิดการพัฒนาโรงเรียน

๒.๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาโรงเรียน

๑. คุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีผลให้ผู้เรียนในโลกยุคใหม่ต้องปรับตัวให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลง ผู้เรียนนอกจากจะต้องเป็นพลเมืองดี(เรียนรู้จากหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป) มี
ความสามารถในอาชีพ (เรียนรู้จากหมวดวิชาเอก) และมีความสามารถเป็นผู้นำ (เรียนรู้จากวิชาเลือก)
แต่การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่มีความซับซ้อน ผู้เรียนที่จะจบการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิต
นั้น ยืน ภู่วรรณ (๒๕๕๘ก.) ให้ความเห็นไว้ว่าผู้เรียนควรมีคุณสมบัติของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่
นอกจากจะมีทักษะความเป็นพลเมืองดี มีความสามารถในอาชีพแล้ว ยังต้องมีทักษะความเป็นผู้นำที่ดี
ว่า เมื่อบุคคลอยู่ร่วมในสังคมจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่ม ทำงานร่วมกัน จึงต้องมีทักษะผู้นำ รู้จัก
โน้มน้าวความคิด รับฟังความเห็นที่ต่าง และมีการสื่อสาร ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคม นอกจากนี้ยังมี
มีทักษะอื่นที่จำเป็นคือ

๑. ทักษะความรู้ความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล (Digital Literacy)

๒. ทักษะการสื่อสาร (Communication) ทั้งทักษะการใช้ภาษา การพูด การฟัง
การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่

๓. ทักษะการรู้จักตัวตนและการอยู่ร่วมกับคนอื่น (Emotional Intelligence)
หมายถึงทักษะชีวิตเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ การ
ช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน การคำนึงถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๔. ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) การสามารถใช้ความคิด
สร้างสรรค์จนสามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมจนนำไปสู่การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๕. ทักษะความเป็นนานาชาติ (Global Citizen) การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับคนทั้งโลก สังคมในอนาคตเป็นสังคมที่ผู้คนไปมาหาสู่กัน มีการเรียนรู้
แลกเปลี่ยนความคิดในเชิงวัฒนธรรมผ่านความรวดเร็วทางเทคโนโลยี

๖. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) ทักษะการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากสังคม วิกฤตความสลับซับซ้อนมากขึ้น ทักษะการแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญ

๗. ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) ลักษณะงานในอนาคตจำเป็นต้องทำงาน ร่วมกันเป็นทีม ลักษณะงานมีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน บุคคลต้องใช้ความสามารถในแต่ละด้าน ของบุคคลมาร่วมมือกัน ท่ามกลางความสลับซับซ้อนที่เกิดขึ้น

ยี่น ญัวรวรรณ (๒๕๕๘ข.) อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกในสถานการณ์ปัจจุบันว่า วิทยาการและความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่มีจำนวนมาก ก่อให้เกิดสิ่งสร้างสรรค์ใหม่ ๆ มีเทคโนโลยีอุบัติใหม่ ทำให้คนมีชีวิตยืนยาวขึ้น เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความทันสมัย ข้อมูลข่าวสารที่ล่องลอย อยู่ในก้อนเมฆมีมาก ผู้คนอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นสื่อแบบใหม่ มีเทคโนโลยีอุบัติใหม่ซึ่งจะมีผล ต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และเทคโนโลยีอุบัติใหม่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงแบบ Global Connect ผู้คนในโลกจึงมีสถานะที่เป็น Global Citizenการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงต้องคิดใหม่และ เตรียมการเพื่อรองรับอนาคต การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ จึงควรปรับเปลี่ยนดังนี้ (ยี่น ญัวรวรรณ ค.,๒๕๕๘)

๑. ผู้สอนต้องคิดและดำเนินการภายใต้แรงกดดันจากอนาคตที่มีเทคโนโลยีเกิดใหม่ เทคโนโลยีที่เกี่ยวพันกับชีวิตสมัยใหม่ เกี่ยวพันกับวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ เครื่องมือสมัยใหม่ที่ก่อให้เกิด การเรียนรู้ที่มากมาย

๒. ต้องจุดประกายให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาและเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และเรียนรู้ ท่ามกลางเมฆหมอกแห่งความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

๓. ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้จัดการห้องเรียน ให้ความสำคัญกับการสร้าง ทักษะวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีบนพื้นฐาน Information Climate สามารถนำความรู้มาสร้างสรรค์ ต่อยอด และใช้งานให้เป็นประโยชน์

๔. เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีพื้นฐานแน่น พร้อมต่อการเรียนรู้สิ่ง ใหม่ พร้อมใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พร้อมจัดการเรียนรู้และจัดการความรู้ในรูปแบบสมัยใหม่ที่มี เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ

๕. ครูต้องมีความสามารถจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกเพื่อช่วยพัฒนาการของนักเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เป็นผู้กำกับการเรียนรู้ของนักเรียน

๖. การเรียนรู้ต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง พร้อมรับสิ่งใหม่ พร้อมปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางดิจิทัล ผู้เรียนเป็นชนดิจิทัลโดยกำเนิด (Digital Native) ผู้เรียนเป็นผู้อพยพดิจิทัล (Digital Immigrant)

๒. ทฤษฎีการประกอบสร้าง (Constructivism)

ตามรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Jean Piaget กล่าวถึงการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้ให้ข้อมูล และนักเรียนเป็นผู้รับข้อมูล ครูยิ่งให้ข้อมูลมากเท่าไร นักเรียนก็ยิ่งรับข้อมูลได้มากเท่านั้น ผู้เรียนต้องพึ่งพาการกระตุ้นของครู แต่สำหรับการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนและครูมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทั้ง ๒ ฝ่าย ผู้เรียนจะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้สอนมากกว่าการเรียนรู้ในรูปแบบเดิม การแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนประกอบด้วยข้อมูลที่มีอยู่เดิม และเมื่อเรียนรู้ต่อไปความรู้เดิมจะถูกปรับเปลี่ยนไป การปรับเปลี่ยนความรู้ถือเป็นการรับความรู้เข้ามาและเกิดการปรับเปลี่ยนความรู้ขึ้น ผู้เรียนจะมีการคิดที่ลึกซึ้งกว่าการท่องจำธรรมดา เพียงแต่ผู้เรียนต้องเข้าใจความรู้ใหม่ๆ ที่เติมเข้ามาและสามารถสร้างความหมายใหม่ของความรู้ที่ได้รับ จากพื้นฐานเดิมที่เคยเชื่อว่าหากมีหลักสูตรที่ดีและเต็มไปด้วยสารสนเทศที่มากพอ ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้เองและเติบโตเป็นผู้ที่มีการศึกษา แต่ทฤษฎี Constructivism เชื่อว่าหลักสูตรอย่างนั้นยากจะไม่ได้ผลเพราะผู้เรียนต้องสามารถคิดเองและมีโนภาพความคิดด้วยตนเอง การให้แต่ข้อมูลกับผู้เรียนไม่ได้ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากการเรียนรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อสมองของคนมีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นแล้วนำไปสู่การทำความเข้าใจ รวมทั้งนำมาสร้างความรู้ ความรู้สึก และมีโนภาพด้วยตนเอง

หากพิจารณาระบบการศึกษาแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด เพราะผู้เรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้น ซึ่งหมายถึง ครู ผู้สอน หรือสิ่งแวดล้อมที่จะไปกระตุ้นผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยชี้แนะแนวทางการคิดให้กับผู้เรียน นอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างเป็นความรู้ขึ้นในสมอง ตัวกระตุ้นที่มีความสำคัญมากต่อการเกิดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism คือ ความรู้ที่เกิดจากความฉงนสนเท่ห์ทางเขาวนปัญญา วิธีการที่สามารถทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้คือมีตัวกระตุ้นที่

ทำให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัยอยากรู้ และผู้เรียนต้องมีเป้าหมายและจุดประสงค์ที่อยากจะเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ เมื่อคนเราเกิดความสงสัยในเรื่องราวมักเกิดข้อคำถามที่ไม่สามารถตอบได้

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องมีการปะทะสังสรรค์ ต้องดึงเอาความรู้เก่าออกมาและต้องให้ผู้เรียนคิดและแสดงออก ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีการสนทนาวิวาทะ (Dialogue) ระหว่างกัน แม้ว่าการสนทนาอาจมีข้อขัดแย้งกัน แต่ความขัดแย้งจะนำไปสู่การพัฒนาซึ่งหมายถึงคุณภาพใหม่ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ครูจะต้องมีเวลากลับไปทบทวน (Reflection) ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการออกแบบชั้นเรียน และถ้าผู้เรียนสามารถสร้างวิธีการประเมินตนเองในการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการสะท้อนคิดจะช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้น

๓. ปรัชญาอัตถิภาวะนิยม (Existentialism)

“อัตถิภาวะ” เป็นความเชื่อใน “ความมีอยู่” และเชื่อว่าการค้นคว้าหาสารัตถะทำให้ผู้คิดออกห่างจากความเป็นจริง ความเป็นจริงที่แท้คืออัตถิภาวะของแต่ละบุคคลซึ่งมีสิ่งแวดล้อมและสภาพที่ตนเองได้สะสมไว้โดยการตัดสินใจเลือกตั้งตั้งแต่ต้นมาจนถึงปัจจุบัน การได้เผชิญหน้า (Confrontation) กับความมีอยู่จะนำไปสู่การยอมรับสภาพของตนเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ยอมรับปัญหาอันเกิดจากการมีอยู่ของตนในสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ในความเป็นจริง ยอมรับว่าการแก้ปัญหาต้องมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงแห่งการมีอยู่ของตนเองในสิ่งแวดล้อมจริงที่กำหนดให้ตั้งแต่เกิดจนปัจจุบัน นักปรัชญาของอัตถิภาวะนิยมจึงเสนอแนวคิดเพื่อปลุกใจและกระตุ้นให้บุคคลคิดสร้างปรัชญาของตนเอง มีวิธีการมองปัญหาของตนเองอย่างลึกซึ้งถ่องแท้ และมีวิธีการหาคำตอบให้กับตนเองเพื่อที่จะรู้จักตนเองมากขึ้นด้วย

นักปรัชญาอัตถิภาวะนิยมเชื่อว่าแก่นแท้หรือสารัตถะของมนุษย์คือ เสรีภาพ ซึ่งหมายความว่ามนุษย์เกิดมาโดยไม่มีอะไรตัวมา แก่นแท้ของมนุษย์คือ การไม่มีอะไรเลยมาแต่เกิดที่จะเรียกได้ว่าความเป็นมนุษย์ นักอัตถิภาวะนิยมฝ่ายที่ยังมีศรัทธาต่อศาสนาเห็นว่า แนวทางการแก้ปัญหาหากการแก้ไขโดยไม่มีศาสนาจะได้ผลไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะขาดสิ่งบันดาลใจที่สำคัญที่สุดสำหรับจิตใจมนุษย์ การเชื่อว่ามนุษย์เมื่อถืออัตถิภาวะนิยมแล้วจะรู้จักรับผิดชอบกันอย่างสมบูรณ์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้ จึงต้องอาศัยศาสนาช่วยจูงใจและขัดเกลาจิตใจจึงจะสำเร็จสมดังปรารถนา

ปรัชญานี้เน้นคุณค่าของความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นความคิดที่ต่อต้านกระแสสังคมที่ทำให้คนตะวันตกกลายเป็นพวกลดทอนความเป็นมนุษย์ลงไป (dehumanized western man) ที่เริ่มแสดงออกถึงอาการ (symptoms) ของการไร้ความเป็นมนุษย์ (dehumanization) ปรัชญาเทววิทยามักจะพูดถึงแต่สิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract) หลักรั่ว ๆ ไป (generalities) และครอบงำปิดความเป็นปัจเจกภาพเอาไว้จนกระทั่งมนุษย์แต่ละคนไม่มีความหมาย ไม่มีการดำรงอยู่ ปรัชญาอัตถิภาวนิยมจึงเน้นความหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล (human being's existence) ชีวิตของมนุษย์ในยุคเครื่องจักรทำให้การทำงานของพวกเราถูกจัดเป็น “มนุษย์องค์กร-organization men” และมีโอกาสน้อยมากในการแสดงภาวะแห่งตนในฐานะเป็นบุคคลออกมาให้ประจักษ์ (existence as person)

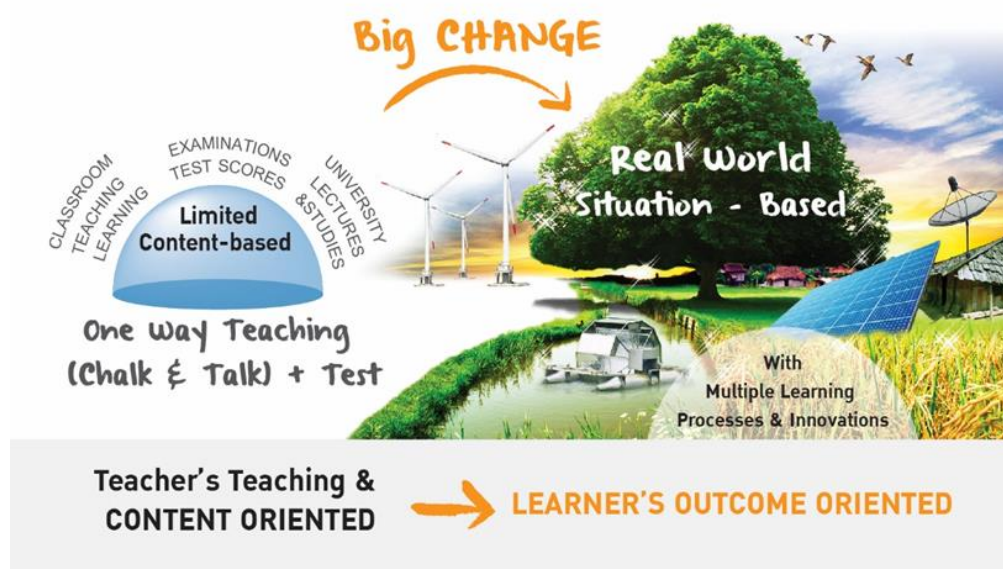
สรุป อัตถิภาวนิยม (Existentialism) เป็นแนวคิดทางปรัชญาที่พิจารณาว่าปัจเจกบุคคล ประสบการณ์ของแต่ละคนเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจกับธรรมชาติของการมีอยู่ของมนุษย์ ปรัชญาแนวนี้โดยทั่วไปจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในอิสรภาพ และยอมรับในผลสืบเนื่องจากการกระทำของปัจเจก และยังเชื่อว่าปัจเจกจะต้องรับผิดชอบกับทางเลือกที่ได้เลือกไว้ด้วย นักคิดแนวอัตถิภาวนิยม ให้ความสำคัญกับอัตวิสัย (Subjectivity) และมองว่ามนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกที่ไม่ได้มีอะไรพิเศษ และมักเต็มไปด้วยความไม่ชัดเจน ความเชื่อในอัตถิภาวนิยมมีผลให้คนหนุ่มสาวตื่นตัวและเรียกร้องเสรีภาพและความเป็นธรรม โดยเรียนร้องให้ทบทวนหลักเกณฑ์และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในสังคมนั้น ว่าได้รับอิทธิพลจากทางอื่น เป็นเหตุให้มีปัญหาเกิดขึ้นในสังคมโดยไม่จำเป็น และการแก้ปัญหาดำเนินไปอย่างไม่ถูกเป้าหมาย ปรัชญาอัตถิภาวนิยมไม่ได้เสนอคำสอนให้ใครยอมรับเป็นสัจธรรม แต่เสนอเพื่อปลุกใจและกระตุ้นให้บุคคลคิดสร้างปรัชญาของตนขึ้นมาเอง มีวิธีการมองเห็นปัญหาของตนเอง และมีวิธีการหาคำตอบให้แก่ตนเอง

๔. การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning)

การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) หมายถึง การพัฒนามนุษย์และการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงมิติอันหลากหลายของบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การรู้คิด สุนทรียภาพ และมิติอื่น ๆ แล้วแต่จะกำหนดความหมาย การจัดการศึกษาแบบองค์รวมคิดถึงภาวะทั้งหมดในชีวิตของคุณคน แม้ชีวิตจะมีองค์ประกอบย่อยมากมาย หากแต่แต่ละองค์ประกอบมีบริบทภายในตนและเชื่อมโยงกับองค์ประกอบอื่นอย่างเป็นพลวัต การจัดการศึกษาจึงต้องมีลักษณะบูรณา-

การสอดคล้องและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาชีวิต แนวคิดการศึกษาแบบองค์รวมมีพื้นฐานมาจากจิตวิทยาากลุ่มเกสทอลต์ (Gestalt Psychology) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เน้นความเป็น “ส่วนรวมทั้งหมด (whole)” การศึกษาพฤติกรรมของบุคคลต้องพิจารณาเป็นองค์รวม จะแยกทีละส่วน (part) ไม่ได้ เพราะคุณค่าขององค์รวมมีมากกว่าการนำส่วนย่อย ๆ มาบวกกัน (ประภาภัทร นิยม, ๒๕๕๘.)

การสร้างความสำเร็จการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning) และ Active Learning รวมทั้งนวัตกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Learning Process) รองศาสตราจารย์ ประภาภัทร นิยม อธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์ และผู้ก่อตั้งโรงเรียนรุ่งอรุณ ได้ให้ความหมายเพื่อง่ายต่อการเข้าถึงและเข้าใจในโลกแห่งการศึกษาของปัจจุบันที่กำลังเคลื่อนเปลี่ยนจาก “โลกแห่งความฝัน” ไปสู่ “โลกแห่งความจริง” โลกแห่งความฝัน นั่นคือการเรียนในชั้นเรียนที่มี การสอนและต้องสอบให้ได้คะแนนสอบเพื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัย โดยเรียนผ่านการฟังบรรยาย อันเป็นการศึกษาที่เรียกว่า “ความรู้มือสอง” (Second-Hand Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ของครูบาอาจารย์ไม่ใช่ความรู้ของผู้เรียนแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนจะรู้่น้อยกว่าครู ทั้งยังเป็นความรู้ทางอ้อมจึงมีประสบการณ์ที่คับแคบและไม่ใช้การเรียนแบบสัมผัสจริง ทั้งหมดนี้จึงเรียกได้ว่าเป็น “การเรียนที่อยู่ในความฝัน” (ประภาภัทร นิยม, ๒๕๖๒.)

แผนภาพที่ ๒ : การเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Learning)

แต่ในขณะที่การเรียนเปลี่ยนไปในยุคทศวรรษที่ผ่านมา มีการคิดค้นการเรียนในรูปแบบอื่นที่พบว่าถ้าเราเรียนจากโลกแห่งความเป็นจริง เรียนจากสถานการณ์จริง (Learning by doing) ซึ่งต้อง

มีการปฏิบัติเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง (First hand experiences) อันเป็นประสบการณ์จากความรู้เชิงประจักษ์ เช่น ซีจรรย์านเป็น ฯลฯ หมายถึง ต่อให้ไปอ่านหนังสือสักกี่เล่มก็ไม่สามารถซีจรรย์านได้ ถ้าไม่ทดลองซีให้ได้ประสบการณ์ตรง

ฉะนั้น การเรียนรู้ต้องเป็น Deeper learning เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ด้วยตนเอง Self – Awareness เพื่อเข้าไปปรับผิชอบ สรรพสิ่ง สิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ เพราะฉะนั้น Deeper Learning จึงนำมาประยุกต์ใช้ตามแนวพุทธธรรม “โยนิโสมนสิการ” ในแง่กระบวนการหรือวิธีคิดและการใคร่ครวญ เราสามารถประยุกต์ให้เป็นแนวทางการเรียนรู้เชื่อมโยงจากเรื่องของโลก สู่เรื่องคุณธรรมเป็นแนวการเรียนรู้อีกแบบหนึ่ง สิ่งค้นพบอีกประการหนึ่ง คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) เรียนรู้ แลกเปลี่ยนทั้งต่างชุมชน ต่างวัฒนธรรม ในสถานการณ์ความจำเป็นของชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายการเรียนรู้ที่ถึงเนื้อถึงตัวได้มากกว่าเรียนผ่านกระดาษ

ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) พีระมิตของการเรียนรู้ จากงานวิจัยและข้อสรุปของ Ken Kay ลักษณะของการเรียนรู้ที่คงทนและติดตัวผู้เรียนมีลำดับมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนต่าง ๆ แยกออกมาเป็นเปอร์เซ็นต์ ดังนี้

การฟังบรรยาย	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๕
อ่านด้วยตนเอง	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๑๐
ฟังและดูภาพ	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๒๐
การสาธิต	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๓๐
กลุ่มแลกเปลี่ยน	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๕๐
การลงมือทำจริง	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๗๕
การสอนผู้อื่น/ใช้ความรู้ของตัวเอง	ได้การเรียนรู้ร้อยละ ๙๐

การเปลี่ยนแปลงจาก การเรียนแบบรอรับ สู่ การเรียนแบบไม่รู้อ

แผนภาพที่ ๓ : พีระมิตการเรียนรู้แบบไม่รู้อ (Active Learning)

ซึ่ง ๔ ลำดับแรกจากยอดพีระมิต ทั้งการฟังบรรยาย อ่านด้วยตนเองและดูภาพประกอบเสียง ไปจนถึงการสาธิต เป็นการเรียนรู้แบบ “ภายนอกสู่ภายใน” หรือ เรียกว่า “Outside in” มีลักษณะเป็นการเรียนแบบรอรับ (PASSIVE LEARNING) ที่รับรู้ฝ่ายเดียว ยังไม่ค่อยมีส่วนในการลงมือเรียนรู้ด้วยตนเองมากนัก จึงถือว่าเป็นการเรียนรู้โดยการรอรับ

แต่เมื่อใดก็ตาม หากเริ่มมีการเรียนรู้แบบมีกิจกรรมนำการเรียนรู้ เช่น การให้จับกลุ่มสนทนา/อภิปราย ความรู้จะติดแน่นในตัวผู้เรียนร้อยละ ๕๐ หลังจากนั้นหากได้ลงมือทำ (Practice by Doing) จะทำให้ความรู้แน่นขึ้นถึงร้อยละ ๗๕ ต่อจากนั้น หากความรู้มาเป็นของผู้เรียนอย่างแท้จริงติดตัวผู้เรียนจนสามารถนำไปสอนผู้อื่นหรือนำไปใช้ได้ทันที ความรู้จากการเรียนรู้เช่นนี้ จะเป็นของผู้เรียนมากถึงร้อยละ ๙๐ ดังนั้น หากพิจารณา นำกระบวนการวิธีเหล่านี้มาปรับวิธีการสอนก็จะเป็นการสอนในแบบ Active Learning ได้ สอดคล้องกับความหมายของ “การเรียนรู้” ตามแนวทฤษฎีพุทธธรรม ที่ว่า “การเรียนรู้ คือ กระบวนการ ทำที่ และประสบการณ์ตรงแห่งการพัฒนาความสัมพันธ์ จะเกิดขึ้นขณะเริ่มมีความสัมพันธ์สัมพันธ์ ระหว่างชีวิตมนุษย์และสรรพสิ่ง ที่แวดล้อมชีวิตนั้น ทั้ง ผู้คน สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ ฯลฯ” (คัตนาคำของพระเดชพระคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ อดุลย์ อดุลฺโต) หรือตามนัยของคำว่า Educa จากรากศัพท์เดิมของละติน หมายถึงการนำออกมาซึ่งความสามารถจากภายในบุคคล

**ปรับ วิธีเรียน
เปลี่ยนวิธีสอน**

สู่การเรียนรู้แบบไม่แยกส่วน
ออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้
แบบบูรณาการ
ที่เข้าถึงระบบคุณค่า

แผนภาพที่ ๔ : การบูรณาการการเรียนรู้ที่เข้าถึงระบบคุณค่า

การเรียนแบบขึ้นใจ (Learning by Heart) มนุษย์เรามีเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญ ๓ ประการได้แก่ สมอง (Head) สองมือ (Hands) คือ การลงมือปฏิบัติ และลำดับสุดท้ายที่สำคัญที่สุดคือ หัวใจ (Heart) คือ เรียนรู้จนขึ้นใจ โดยทั่วไปแล้ว การศึกษาหรือการเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ มักจะให้ความสำคัญกับสมอง คือ การเรียนเพื่อจดจำและคิดตาม ทำความเข้าใจในความรู้ตามสาระต่าง ๆ รองลงมาอาจมุ่งให้เกิดทักษะพื้นฐานต่าง ๆ คือการลงมือฝึกฝนปฏิบัติ เช่น ทักษะทางกีฬา ทักษะการคิดคำนวณ และอื่น ๆ รวมทั้งทักษะการคิด แต่กลับละเลยการเรียนด้วยหัวใจที่ใคร่ครวญถึงระดับจิตสำนึก ซึ่งจะบ่งบอกถึงการพัฒนาความตระหนักรู้ถึงการควรไม่ควร และเกิดวินัยในตนเอง เป็นภูมิคุ้มกันเป็นที่พึ่งในตนได้ และอาจพัฒนาไปถึงระดับการปฏิบัติซัดเกล้ากิเลส ในทุกครั้งที่เกิดการเรียนรู้นั้น ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยเครื่องมือทั้ง ๓ ดังกล่าว ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าสอดคล้องกับความรู้จากพุทธธรรม ที่เน้นการเจริญสติสัมปชัญญะ และสัมมาทิฐิ

การเรียนรู้แบบซึ้งใจ

Learning By Heart

แผนภาพที่ ๕ : การเรียนรู้แบบซึ้งใจ (Learning by Heart)

ปัจจัยคู่ที่เป็นเหตุแห่งการเรียนรู้ถึงระดับหัวใจแบบกัลยาณมิตรและโยนิโสมนัสสิการ ตามนัยแห่งพุทธธรรมนั้น ได้กล่าวไว้ ๗ ประการ หากถึงพร้อมตั้งแต่ประการที่ ๑ คือ กัลยาณมิตรจนถึงปัจจัยที่ ๗ คือโยนิโสมนัสสิการนั้น ผลแห่งการเรียนรู้ที่ไว ย่อมเกิดขึ้นแน่นอน หากพิจารณาข้อกัลยาณมิตรคู่กับโยนิโสมนัสสิการ จะเห็นว่าหนึ่งนั้นเป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งท่านกล่าวว่าเป็นปรโตโฆชะ เช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ตำรา สื่อที่ดี ฯลฯ ถึงกระนั้นก็ตามแม้ความเป็นกัลยาณมิตรจะมีคุณค่าอย่างยิ่ง แต่หากผู้เรียนขาดปัจจัยภายใน คือการพิจารณาอย่างใคร่ครวญหรือที่ท่านเรียกว่า วิธีคิดอันแยบคาย ๑๐ ประการ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์) ก็ยากที่จะเกิดการเรียนรู้อย่างบรรลุผลที่ผู้เรียนได้ อย่งไรก็ดี เป็นหน้าที่ของครู พ่อแม่ ที่จะนำพาให้เกิดกระบวนการคิดเหล่านั้น ด้วยแรงบันดาลใจบ้าง ด้วยคำถามบ้าง ที่ช่วยให้ได้กระบวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยภาษาของตัวเอง จึงจะเป็นโอกาสที่กระแสนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ผลของการเรียนรู้ที่เหตุปัจจัยทั้งสองถึงพร้อม

กัลยาณมิตร และโยนิโสมนัสสิการ

ปัจจัยภายนอกและภายใน
สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต
กัลยาณมิตร (ปัจจัยภายนอก) ผสมกับ
โยนิโสมนัสสิการ (ปัจจัยภายใน) : สู่รุ่งอรุณแห่ง
การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนอย่างใคร่ครวญ

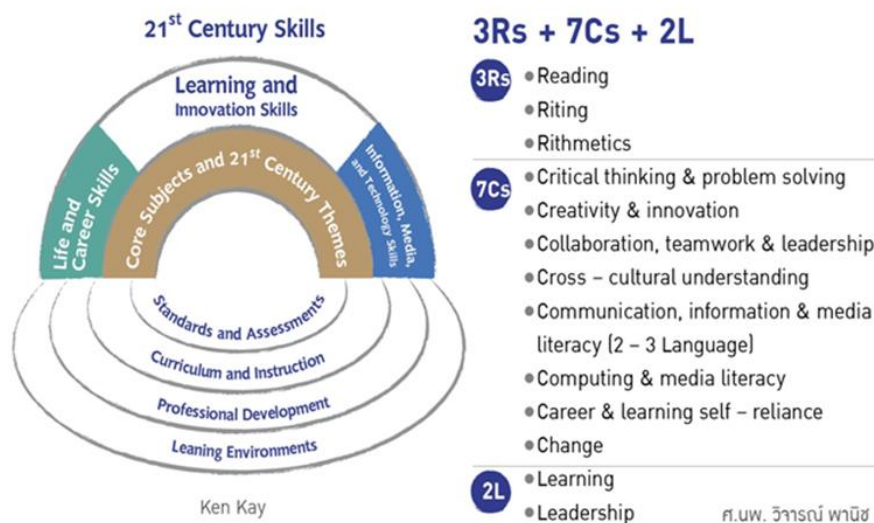
- การออกแบบหลักสูตรที่เน้นคุณค่า
- การออกแบบการสอนที่เน้นคุณค่า
 - ห้องเรียนตื่นรู้
 - การประเมินผู้เรียนเพื่อการพัฒนา
 - การสะท้อนปัญหาผ่านกระบวนการสุนทรียการสนทนา

การก่อกำเนิด
ของกระบวนการเรียนรู้ที่แท้

แผนภาพที่ ๖ : กัลยาณมิตรและโยนิโสมนัสสิการ

การเรียนรู้ศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะความสามารถพื้นฐาน ๓Rs + ๗Cs + ๒L ที่โลกยุคปัจจุบัน แห่งศตวรรษที่ ๒๑ กำหนดหรือแจกแจงให้เป็นที่หมายหรือตัวชี้วัดการเรียนรู้ของเด็ก และเยาวชน และปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ครูเป็นกัลยาณมิตรเช่นนั้นได้คือการเป็นครูผู้มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะย้อนมองตนเอง และเห็นความเป็นไปของผู้เรียนแต่ละคน ได้ตามที่เขาเป็น ๓Rs ได้แก่ ทักษะการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) การคิดคำนวณ (Arithmetic)

แผนภาพที่ ๗ : การเรียนรู้ศตวรรษที่ ๒๑

๗ Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิด การสร้างสรรค์ การร่วมไม่ร่วมมือ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การสื่อสาร การใช้เครื่องมือสื่อสารด้านเทคโนโลยี จนกระทั่งไปถึงการรู้ความถนัดในการอาชีพและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ รวมทั้งเป็นผู้เรียนตลอดชีวิตและเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ด้วย

ซึ่งเห็นได้ว่าความคาดหวังของการศึกษาที่มีเป้าหมายให้เป็น “การศึกษาอย่างเป็นองค์รวม” เพื่อที่จะพัฒนาทั้งพฤติกรรม ทักษะคิด วิถีคิด และจิตสำนึก โดยพฤติกรรมนั้น เป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีความสามารถอยู่เสมอ เมื่อพบอะไรก็ตามก็สามารถหยิบจับขึ้นมาเพื่อการเรียนรู้ได้ เพราะสมรรถนะการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญต่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตัวเองและโลก โดยมีทั้งวิถีคิดเชิงระบบที่หลากหลายมิติสัมพันธ์และสร้างสรรค์ เกิดจิตสำนึกตระหนักรู้ถึงคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม แยกแยะระหว่างการควรหรือไม่ควรออกจากกันได้อย่างมี “hiriโอดีปะะ” (ประกายภัทร นิยม,๒๕๖๒.)

๕. การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) หรือที่เรียกย่อว่า TL ได้ถูกนิยามครั้งแรกโดย Mezirow (๑๙๗๘) หมายถึงการค้นหาความหมายที่มีอยู่ในประสบการณ์เดิมเพื่อสร้างความหมายใหม่ในประสบการณ์เดิม และนำความหมายใหม่ไปสู่การปฏิบัติใหม่ในอนาคต การเรียนรู้ในมิติของ Mezirow แตกต่างจากการเรียนรู้โดยทั่วไปที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ตามธรรมชาติ นับตั้งแต่วันที่ลืมตาดูโลก ทันทีที่ปะทะกับสิ่งเร้าบุคคลจะเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่ เมื่อเติบโตขึ้นบุคคลจะรู้เจ็บ รู้ปวด รู้จักความสุขที่เกิดจากการปะทะสังสรรค์กับสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในชีวิต บุคคลจะเก็บเกี่ยวเรื่องราวไว้ในความทรงจำ ทุกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นล้วนแต่มีความหมายซึ่งถูกกำกับจากการอบรมหล่อหลอม การเรียนรู้โลก ซึ่งมีความหมายต่อความคิด ความเชื่อและการกระทำ รวมไปถึงมุมมองที่มีต่อโลก การเรียนรู้จากสิ่งเร้าภายนอกและการอบรมหล่อหลอมจากบุคคลที่รายล้อมจึงก่อให้เกิดบุคลิกภาพทั้งที่เป็นบุคลิกภาพภายนอกที่ฉายออกและบุคลิกภาพภายในซึ่งประกอบด้วยความคิด ความเชื่อ และค่านิยม เมื่อบุคคลประสบกับเหตุการณ์สำคัญในชีวิตที่กระทบกับความรู้สึกอย่างหนักหน่วง เช่น การเจ็บป่วย การเสียชีวิตของคนในครอบครัว การพลาดหวังจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัย บุคคลสามารถเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจในเรื่องราวและผ่านพ้นความยากไปด้วยเวลาและความเข้าใจตามเหตุและผล ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ที่สำคัญของชีวิต แต่สำหรับการเรียนรู้แบบ TL แล้วไม่ใช่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติ หากแต่เป็นการเรียนรู้เพื่อกำกับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่าของโลกและชีวิต ด้วยกลไกของการเปลี่ยนแปลงอยู่บนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นที่อยู่บนฐานประสบการณ์เดิม โดยใช้วิธีการตีความเพื่ออธิบายความหมายที่ฝังอยู่ในประสบการณ์เดิม เมื่อค้นพบความหมายที่บ่งบอกความไม่ถูกต้องตามเหตุและผล หรือความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้น จึงต้องสร้างหรืออธิบายความหมายใหม่ให้กับประสบการณ์เดิม เพื่อนำไปสู่ความยุติธรรมหรือสิ่งที่ดีกว่า อันเป็นผลให้เกิดแนวปฏิบัติใหม่ที่แตกต่างจากการปฏิบัติแบบเดิม ซึ่งบุคคลต้องต่อสู้กับวิถีคิดแบบเดิมซึ่งเป็นความคิดที่เคยยอมรับโดยไม่ได้ใคร่ครวญไตร่ตรองให้ดี หรือเป็นความคิดที่ผิดพลาดอันเกิดจากการถูกครอบงำ รวมถึงการอบรมหล่อหลอมทางสังคมที่เอื้อต่อผู้ได้ประโยชน์ทางสังคม เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่ง Mezirow (๑๙๙๖) อธิบายว่าการค้นหาความหมายในประสบการณ์เดิม หากประสบการณ์นั้นเป็นของตนเอง บุคคลจะทำความเข้าใจกับประสบการณ์เดิมโดยการใคร่ครวญไตร่ตรอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ยากเย็นจนเกินไป แต่หากเป็นประสบการณ์ของคนอื่น บ่อยครั้งที่ต้องตีความเพื่อค้นหาความหมายที่ถูกฝังลึกอยู่ในประสบการณ์

โดยพิจารณาบนฐานของเหตุและผล อันจะนำไปสู่การอธิบายความถูกต้องตามจริยธรรม ซึ่งจะเอื้อไปสู่การให้ความหมายใหม่ในประสบการณ์เดิม ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นจะเอื้อไปสู่การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติหรือการประพจน์ในวิถีทางใหม่

ศ.นพ. วิจารณ์ พานิช ได้ตีความไว้ในหนังสือ เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (วิจารณ์ พานิช, ๒๕๕๘,๕) ว่า Jack Mezirow ให้นิยามต่อคำว่า Transformative Learning ว่า “กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดอย่างจริงจัง (Critical Reflection) ที่นำไปสู่การให้ความหมายใหม่ที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น แยกความ แตกต่างได้ชัดเจนขึ้น และบูรณาการความเข้าใจจากประสบการณ์ของตนอย่างแท้จริง การเรียนรู้นี้รวมทั้งการนำเอาความเข้าใจดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติด้วย” ผมมีความเชื่อว่า การเรียนรู้ที่แท้ในทุกระดับอายุและทุกระดับการศึกษาล้วนต้องเป็น Transformative Learning ทั้งสิ้น คือเป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนในลักษณะของการให้ความหมายใหม่ของสิ่งต่าง ๆ เรื่องราวต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ความมุ่งมั่น และพฤติกรรม หรือกล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Mindset Change) หรือเปลี่ยนโลกทัศน์

ขั้นตอนของการสร้างการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

๑. การสำรวจปัญหาเพื่อค้นหาความหมายเดิมในประสบการณ์เดิม

ในพื้นที่ของการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน ในองค์กร หรือภาคสนามปัญหาที่เกิดขึ้นต้องนำมาสู่การค้นหาสาเหตุที่แท้จริง เป็นช่วงเวลาของการทำงานกับข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ของปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่ง Mezirow เรียกว่า Instrumental Learning การทำข้อมูล (data) ให้กลายเป็นสารสนเทศ (Information) และแสดงถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผลนี้ นักวิจัยสามารถใช้ทฤษฎีเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามที่แสดงถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาในทางทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจสาเหตุที่แท้จริง การตั้งคำถามที่มีแนวทางทางทฤษฎีสามารถใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง และกึ่งมีโครงสร้าง แต่หากผู้วิจัยให้ความสำคัญกับสภาพจริงมากกว่า การใช้ทฤษฎีช่วยนำทาง ผู้วิจัยสามารถใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้างเพื่อนำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึกถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เนื่องจากเป็นบันไดขั้นแรกที้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการค้นหาสาเหตุของปัญหาอาจทำได้หลายวิธีคือ

๑) ในหลายชิ้นงานผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงใช้วิธีการแสวงหาความรู้จากความจริง โดยใช้วิธีการวิจัยในการอธิบายความจริงอย่างเป็นระบบ วิธีวิจัยที่นิยมใช้กันมากคือการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตีความและให้ความหมายกับข้อมูล แล้วต่อให้สร้อยเรื่องราวจนเห็นความจริงอย่างเป็นระบบ

๒) ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงบางคนเลือกใช้วิธีเชิงปริมาณ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสำรวจสู่การวิพากษ์และค้นหาความหมายที่ปรากฏอยู่ในเรื่องราว ซึ่งฉายภาพความจริงของชีวิตผู้คนภายใต้ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง

๓) บางคนเลือกใช้วิธีการเข้าถึงความจริงโดยประสานวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้เห็นภาพที่กว้างและลุ่มลึก ความหมายของเรื่องราวที่สะท้อนความจริงที่เล็กเป็นจิ๊กซอต่อร้อยชิ้นมาเป็นภาพใหญ่ จนกระทบต่อมโนธรรมสำนึกของบุคคลและกลุ่มคน

การเคลื่อนตัวของข้อมูลข่าวสารและการอธิบายความหมายที่สะท้อนการกดขี่ การเอารัดเอาเปรียบทั้งที่โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ จะทำให้สำนึกที่เป็นมாயาและสำนึกที่เพิกเฉยต่อการเปลี่ยนแปลงเริ่มเซาะกร่อน จนคนรู้สึกสับสนงุนงง จนอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก พะอืดพะอม เพราะถูกหลอนด้วยมโนธรรมสำนึก ในงานเขียนการศึกษาของผู้ถูกกดขี่ของ Paulo Freire (๑๙๗๑) ได้อธิบายภาวะนี้ไว้ว่าเป็นสภาวะการณเคลื่อนตัวของจิตสำนึกที่กระทบกับความรู้สึทางมนุษยธรรม แต่ยังไม่เห็นทางออก ยังไร้ซึ่งความหวัง จึงเกิดภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ซึ่งผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงเมื่อผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและค้นหาความหมายเดิมแล้ว ควรสะท้อนผลการศึกษาสู่กลุ่มเพื่อนำไปสู่การตั้งคำถาม (Dialogue) การวิพากษ์ผล (Critics) จากความจริงที่เกิดขึ้นสะท้อนไปยังโลกและชีวิต

ผลการศึกษานำไปสู่การค้นพบความหมายที่อยู่ในประสบการณ์ของผู้คนในขอบเขตที่ศึกษา นักวิจัยเชิงคุณภาพมีมุมมองต่อสถานการณ์ของปัญหาว่า ความจริงที่ค้นพบมักฉายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ซ่อนอยู่ในโครงสร้างที่ไม่ยุติธรรม การตีความเพื่อค้นหาความหมายของข้อมูลจึงต้องลึกซึ้งจนเห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ข้อค้นพบจะนำไปสู่การเผชิญกับภาวะสับสนงุนงงกับความจริงที่ไม่ยุติธรรมหรือบิดเบี้ยว ซึ่ง Mezirow เรียกขั้นตอนนี้ว่า A Disorienting Dilemma การนำไปสู่ขั้นตอนนี้ นักวิจัยต้องสะท้อนข้อค้นพบเข้าสู่กลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในขั้นตอนนี้สาระสำคัญอยู่ที่ประสบการณ์ เป็นประสบการณ์ที่ไม่พอดีกับการให้ความหมายในโครงสร้างเดิมที่มีมาก่อน เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ขณะที่บุคคลมองเห็น

ความลงตัวของความหมายเดิมในประสบการณ์เดิมที่ฝังตัวมาอย่างช้านานตามโครงสร้างเดิม ภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญ เช่น เมื่อต่อมความรู้สึกสงสัยเกิดขึ้น “ความรู้สึกเอ๊ะ” เป็นภาวะที่เกิดแสงสว่างในประสบการณ์ หรือรับรู้ในความไม่พอใจในการให้ความหมายกับโครงสร้างและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

หัวใจของขั้นตอนนี้คือ การสร้างความตระหนักในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างการคิด ความรู้สึก และการปฏิบัติ หรือการตระหนักในภาพที่มีมาก่อนกับสิ่งที่คุณเหมือนจะไม่เหมาะสมกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น เป็นสภาวะที่ทำให้คนรู้สึกกลืนไม่เข้าคายไม่ออกกับสิ่งที่เบี่ยงกับสิ่งควรจะเป็นเมื่อเห็นความหมายของประสบการณ์ที่ผ่านการใคร่ครวญ ไตร่ตรองในเชิงเหตุและผล ซึ่งเป็นสภาวะที่เหนี่ยวนำไปสู่สำนึกที่สูงขึ้น

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้จากการใช้ข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ของเหตุและผลจากการสำรวจปัญหา (Instrumental Learning) และการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันมาคือการเรียนรู้จากการตั้งคำถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมถึงเกิดเหตุการณ์และเรื่องราวนั้น (Dialogic Learning) ข้อมูลที่คล้อยออกมาอย่างเป็นเหตุเป็นผลสะท้อนถึงสำนึกที่เป็นมาया (Magical Conscious) ที่เกิดขึ้นในประสบการณ์ของผู้คน การตั้งคำถามและข้อสงสัยในเรื่องราวที่เกิดขึ้นจะทำให้สำนึกของคุณเคลื่อนไปสู่สำนึกที่ละเอียดอ่อนต่อสิ่งผิด (Naïve Conscious) ที่เกิดขึ้นในฐานะที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

๒. การสำรวจบทบาทหน้าที่ของตนเอง

การสำรวจตัวเอง (A Self Examination) จากสภาพจริงที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่ ๑ บุคคลจะรู้สึกถึงความเกี่ยวข้องของตนเองในเรื่องราว เป็นความรู้สึกผิดหรือละอาย (Feelings of Guilt or Shame) เมื่ออยู่ในฐานะของผู้ได้เปรียบ หรือรู้สึกเจ็บปวด เจ็บซ้ำ เป็นทุกข์เมื่ออยู่ในฐานะของผู้ถูกระทำ หรือแม้แต่รู้สึกแปลกแยกเมื่อตนเองคิดไม่เหมือนคนอื่น (Alienation) ในขั้นตอนที่ ๒ นี้สำนึกของคุณจะถูกยกระดับไปสู่สำนึกที่ก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่มีการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้ตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือสะท้อนคิดในตนเอง (Self-reflection) เป็นการใคร่ครวญไตร่ตรองถึงความเชื่อมโยงทางโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับการทำบทบาทหน้าที่ของตนเอง อันเป็นหัวใจของการพิจารณาตนเองว่าตนเองได้ละเลยการทำหน้าที่ของคุณที่อยู่ในโลกของ

โครงสร้าง หรือได้มีส่วนในการกระทำผิดพลาดต่อผู้อื่นโดยไม่ได้ตั้งใจหรือไม่ได้ไตร่ตรองให้รอบคอบ
สำนึกที่เกิดขึ้นจะเป็นพลังในการสร้างการเปลี่ยนแปลง

การสะท้อนคือของแต่ละบุคคลสามารถบันทึกความรู้สึกและแบ่งปันในกระบวนการสนทนา
กลุ่ม (Focus Group) หรือการพูดคุยแบ่งปันความรู้อย่างสุนทรีย์ (Discourse) โดยการสะท้อนใน
ระดับกลุ่ม เป็นการสะท้อนในระดับมโนธรรมสำนึกที่ Paulo Freire เรียกว่า Conscientization
โดยเครื่องมือที่ใช้คือ Critical Reflection โดยแนะนำว่าการสะท้อนในระดับตนเองก่อนเข้าสู่
กระบวนการกลุ่มต้องหนักหน่วงและแหลมคม เครื่องมือที่ Freire ใช้จึงเรียกว่า Critical self
reflection การสะท้อนให้ถึงมโนธรรมสำนึกจึงมีพลังและเป็นกระแสเรียกไปสู่การเปลี่ยนแปลง

๓. การประเมินอย่างมีวิจารณญาณในฐานคติของความรู้ สังคม วัฒนธรรมหรือจิตใจ
(A critical assessment of epistemic, sociocultural, or psychic assumptions)

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสะท้อนตนเอง (Self Reflection) ในขั้นตอนที่ ๒ เป็น
การเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของตนว่า บนข้อมูลที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอะไร ซึ่งเป็น
การเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ (Perspective Transformation) ซึ่งประกอบไป
ด้วยการสร้างความหมายให้กับโลกทัศน์ (Meaning Perspective) และชีวิตทัศน์ (Meaning
Scheme)

๑) ความเข้าใจในโลกทัศน์หรือทัศนคติในการมองโลก บุคคลจะมีความรู้ที่แสดงถึง
ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมที่หลอมรวมอยู่ในวิถีแห่ง
วัฒนธรรม

๒) ความเข้าใจในชีวิตทัศน์หรือชีวิตด้านในที่แสดงถึงความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมที่
ผูกพันอยู่กับทัศนคติในการมองโลก

การประเมินความรู้ที่อยู่ในความจริงของโลกและชีวิตจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และตอก
ย้ำจิตสำนึกรับผิดชอบชีวิตที่อยู่ในสัญชาตญาณของมนุษย์

เครื่องมือที่ใช้คือการวิวาทะ (Discourse) พื้นฐานความเข้าใจของกลุ่มที่แตกต่างในช่วงแรก
จนถึงการตกลึกทางความคิดจะถูกนำไปสู่การอธิบายและสื่อสารเรื่องราวและกระบวนการที่เกิดขึ้น
อย่างมีความหมาย

๔. การกำหนดแนวทางในการสร้างการเปลี่ยนแปลง

การค้นหาแนวทางในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการในการสร้างความหมายใหม่ที่ฝังเข้าไปในประสบการณ์เดิม และสร้างบทบาทบนความจริงที่เป็นไปได้เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

๕. การอธิบายสิ่งเกี่ยวข้องกับความไม่พอใจในเรื่องราวกับผู้อื่น (Relating discontent to others)

ขั้นตอนนี้อยู่ในกระบวนการกลุ่มสามารถแสดงความเห็นในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่ถูกต้อง รวมถึงความไม่พอใจในบทบาทของผู้อื่นอย่างเป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้มีการแบ่งปันความคิดที่นำไปสู่กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในที่สุดกลุ่มคนจะพูดคุยและเปลี่ยนถึงแนวทางในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกัน แนวทางที่เกิดขึ้นจะก่อรูปไปสู่การเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการสร้างความหมายใหม่ในประสบการณ์เดิม

นักวิจัยสามารถแสดงตารางเปรียบเทียบความหมายเดิมและความหมายใหม่พร้อมแสดงผลของการกำหนดความหมายใหม่ไปได้พร้อมกัน แนวทางที่เหมาะสมจึงควรเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น แผนปฏิบัติการ เป็นต้น

๖. การสำรวจทางเลือกในการสร้างบทบาทใหม่ ความสัมพันธ์แบบใหม่ และการปฏิบัติแบบใหม่ (Exploration of Options for New Roles, Relationships, and Actions)

แก่นในทางทฤษฎีจากขั้นตอนที่ ๑ - ๕ คือ การวิวาทะอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rational Discourse) การสำรวจความรู้กับผู้อื่นเพื่อค้นหาสิ่งที่ยังไม่เหมาะสม (Misfit) ระหว่างโลกและชีวิต เจาะจงไปที่ความไม่พอใจของบุคคลและกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แบ่งปันความคิดและพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงการเปลี่ยนแปลงของกรณีอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน จากนั้นจึงส่งเข้าสู่ขั้นตอนที่ ๕ คือค้นหาทางเลือกเพื่อกำหนดบทบาทใหม่ ความสัมพันธ์บนบทบาทใหม่ และลงมือปฏิบัติ ซึ่งในการค้นหาบทบาทใหม่ๆ ต้องยินยอมที่จะให้มีการพูดถึงความไม่พอเหมาะ ซึ่งการกำหนดบทบาทใหม่ๆ อาจจะไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดเสมอไป แต่ขึ้นกับความพอเหมาะและศักยภาพของกลุ่มและตนเอง

ขั้นตอนนี้สมาชิกกลุ่มต้องนำแนวทางในขั้นตอนที่ ๗ สู่ออกมาตามบทบาทใหม่ตามที่ควรจะเป็นและเป็นไปได้ผลผลิตของ

๗. การวางแผนเพื่อการปฏิบัติ (Planning a Course of Action)

การทำแผนปฏิบัติการต้องมีจุดหมายที่ชัดเจน บ่งบอกการสร้างความหมายใหม่แทนที่ความหมายเดิมภายใต้การกำหนดบทบาทใหม่ที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลมาจากขั้นตอนที่ ๕ โดยในขั้นตอนนี้ความเป็นแผนต้องสมบูรณ์โดยมีการพิจารณาทรัพยากรที่เหมาะสมบนความจริงที่เป็นไปได้ สมาชิก

ต้องร่วมกันพิจารณาข้อจำกัดหรือการค้นหารัพยากรเพิ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม รวมทั้งเงื่อนไขของความสำเร็จ เงื่อนไขที่เหมาะสมและเป็นไปได้ รวมไปถึงการวางแนวทางในการประเมินผลสำเร็จเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนนี้ผลผลิตที่เกิดขึ้นคือแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม โดยผ่านกระบวนการไตร่ตรองอย่างรอบคอบของสมาชิกกลุ่ม

๘. การพัฒนาสมรรถนะเพื่อสร้างบทบาทใหม่ของผู้ปฏิบัติงาน

โดยการค้นหาความรู้และพัฒนาทักษะเพื่อนำไปใช้ตามที่ระบุในแผน (Acquisition of Knowledge and Skills for Implementing One's Plan)

การค้นหาคำรู้ทางเทคนิค (Technical Learning) เพื่อให้ตนเองมีความเชี่ยวชาญในการทำบทบาทใหม่ เช่น การที่ครูจะเข้าใจการสร้าง online chat room ครูต้องมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่จะลงมือปฏิบัติ ในทัศนะของ Mezirow นักปฏิบัติการทางสังคมต้องไม่ยึดมกคนอื่นหายใจ แต่ต้องยกระดับความสามารถของตนเองให้ชำนาญเพื่อเป็นหลักประกันในการพึ่งพาตนเอง

๙. การเตรียมพร้อมเพื่อสร้างบทบาทใหม่ (Provisional Trying of New Roles)

การเตรียมความพร้อมต่อการสร้างบทบาทใหม่ ผู้ปฏิบัติงานต้องเรียนรู้เกี่ยวกับปทัสถานทางสังคม (Social Norm) ภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบและกติกาทางสังคม และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

๑๐. การกำหนดบทบาทใหม่ สัมพันธภาพใหม่ และลงมือปฏิบัติ

การสร้างบทบาทใหม่ (Provision trying of new roles) เพื่อให้บทบาทใหม่ที่สร้างขึ้นสามารถปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Practical learning) นี้จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จในตนเองในลำดับต่อไป

๑๑. สร้างสมรรถนะและความเชื่อมั่นในตนเองในบทบาทใหม่และความสัมพันธ์แบบใหม่ (Building of competence and self-confidence in new roles and relationships)

การลงมือปฏิบัติที่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การเดินทางผ่านวันเวลาของการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่นและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ของตนเองภายใต้กระบวนการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ภายใต้สัมพันธภาพแบบใหม่ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างในเชิงอำนาจที่ยุติธรรม ก่อให้เกิดสมรรถนะที่เข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง กระบวนการสะท้อนตนเองอย่างวิพากษ์วิจารณ์ พร้อม ๆ กับการอธิบายความรู้ที่เกิดขึ้นจากการสร้างบทบาทใหม่ขัดเกลาด้วยความรู้

ในทางทฤษฎีจะกรุยทางไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความหมายในทางทฤษฎี จะทำให้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมีความหมายของการสร้างสิ่งที่ดีกว่าในพื้นที่ของการทำงาน และในพื้นที่ที่ต่อเนื่องกว้างออกไป

๑๒. การถ่ายโยงความรู้สู่ชีวิตประจำวัน โดยบูรณาการความรู้และประสบการณ์เข้ากับชีวิตภายใต้การกำหนดเงื่อนไขให้เกิดทัศนคติใหม่ในการมองโลก (A Reintegration into One's Life on the Basis of Conditions Dictated by One's New Perspective)

การเดินทางในขั้นตอนนี้มีความหมายต่อการเรียนรู้ที่มีอิสรภาพ (Emancipatory Learning) ทำให้บุคคลมีทัศนคติในการมองโลกที่ถูกต้อง มีคุณค่าที่ยึดถือผูกพันกับการอธิบายโลกที่ยุติธรรม สามารถจัดสมดุลของชีวิตทั้งโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ โดยสามารถบูรณาการการคิดและการปฏิบัติในเรื่องราวอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ในมุมมองของ ศ.นพ. วิจารย์ พานิช นั้น Transformative Learning ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งโลกทัศน์ (Affective Attributes) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Attributes) และพฤติกรรม (Psychomotor Attributes) คือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างครบถ้วนในทุกด้าน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อทั้งตัว (Holistic Change) การศึกษาที่แท้ต้องนำไปสู่ ‘การเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อทั้งตัว’ (Holistic Change) ซึ่งต่างจากหนังสือเล่มนี้บอกว่าการศึกษานักเรียนจะได้รับการท้าทายต่อโลกทัศน์ของตน และในที่สุดก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและโลกทัศน์ โดยประสบการณ์ตรงของตนเอง

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อ TL : Transformative Learning ได้แก่

การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง รวมถึงการประยุกต์ใช้ในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งมีจุดเน้นสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่รวมถึงเรื่องครูและนักเรียนในชั้นเรียนได้ช่วยเปิดมุมมอง และวิธีการที่กว้างขวางขึ้น นอกจากทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของ Merzirow และ Edward W. Taylor ได้กล่าวถึงภาพและวิธีการของทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงในบทความชื่อ “ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง” (Taylor, ๒๐๐๘) ซึ่งช่วยกำหนดการจัดกระทำที่สร้างสรรค์ (Creative intervention) สำหรับงานวิจัยเรื่องนี้ Taylor ได้กล่าวอ้างอิงถึงผลการศึกษาในงานวิจัยหลายเรื่อง และมีข้อค้นพบว่า ได้มีการนำผลไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพัฒนาเรื่องดังกล่าวในชั้นเรียน ถึงแม้ว่างานวิจัย

เหล่านั้นจะอยู่ในระดับอุดมศึกษา แต่เน้นก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ไปสู่เหตุการณ์ในชีวิต โดยให้ความสนใจไปที่ปัจจัยที่ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลง (ได้แก่ การสะท้อนความคิดเชิงวิเคราะห์, วิธีการแบบองค์รวม กำหนดรูปแบบและความสัมพันธ์) Taylor ยังได้ย้ำถึงประเด็นอื่น ๆ ใน “New Insights and Implication” ได้แก่ ภาพสะท้อนความคิดเชิงวิเคราะห์และความสำคัญต่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ Taylor ยังย้ำเรื่องธรรมชาติของการสะท้อนความคิด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสะท้อนความคิด ตัวชี้วัดของการสะท้อนความคิด การสะท้อนความคิดร่วมกันโดยการพูดคุยกับกลุ่มเพื่อน รวมทั้งผู้ตอบสนองที่ช่วยอธิบายถึงการที่ไม่มีการสะท้อนความคิด ตัวอย่างการสะท้อนความคิดที่แบ่งตามประเภทต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นมาโดย Merzirow และ Kroeber ซึ่งได้สรุปว่าในขณะที่มีการเรียนรู้ (ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการสอนครู) ครูอาจจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยประเด็นการสะท้อนความคิดแบบ Premise โดยเริ่มที่ว่าทำไมจึงต้องสอนมากกว่าที่จะถามว่าสอนอย่างไรหรือสอนอะไร การสะท้อนความคิดแบบ Premise จะเกี่ยวข้องกับ การใช้คำถามภายใต้ขอบเขตความรู้ของเรา นอกจากนี้การสะท้อนเชิงวิเคราะห์ดูคล้ายๆจะเป็น กระบวนการเชิงพัฒนาการฝังลึกในลักษณะของประสบการณ์ จากที่ Merzirow ได้กล่าวว่าการพัฒนาทางสติปัญญาที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญในการสะท้อนความคิดเชิงวิเคราะห์และการใช้ถ้อยคำเชิงเหตุผล สำหรับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง สำหรับนักศึกษาหลายหลายคนข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็น ความสำคัญในการฝึกฝนผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาการสะท้อนความคิดเชิงวิเคราะห์ โดยใช้ ๑. Reflective journaling ๒. Classroom dialogue และ ๓. Critical questioning

นอกจากนี้ยังระบุว่า การสะท้อนความคิดเป็นกระบวนการเชิงพัฒนาการที่ต้องอาศัยเวลา และการดำเนินการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง Taylor ยังระบุถึงประเด็นที่ ๓ ที่กล่าวว่า การวิจัยยังช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของวิธีการแบบองค์รวมที่มีผลต่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง นอกเหนือจากการใช้ถ้อยคำเชิงเหตุผลและการสะท้อนความคิดเชิงวิเคราะห์ วิธีการแบบองค์รวมจะให้ระลึกว่าบทบาทของความรู้สึก วิธีการเรียนรู้แบบอื่น ๆ (เช่น การหยั่งรู้และด้านร่างกาย) และบทบาทของความสัมพันธกับบุคคลอื่น ๆ ในกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ส่วน Dirks (๒๐๐๖) ได้แนะนำว่า เป็นการเชิญชวนบุคคลทั้งตัวเข้าไปสู่สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีความสมบูรณ์ (มนุษย์ที่เต็ม) เช่น มีความรู้สึกนึกคิด เป็นการเปิดโอกาสในการกำหนดบทสนทนาในประเด็นที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกของเรา ผ่านรูปลักษณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรม ภายในสภาพการเรียนรู้สำหรับนักปฏิบัติการ สิ่งนี้หมายถึงการสนทนาเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้เรียนอย่างมีเหตุผล เพื่อการส่งเสริมการ

เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ส่วนวิธีการแบบองค์รวมอื่น ๆ จะครอบคลุมเรื่องความสำคัญของความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในการส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Carten (๒๐๐๒) ได้กล่าวถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ที่พบว่ามีมีความสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ความสัมพันธ์แบบความรัก ความสัมพันธ์แบบความจำและความสัมพันธ์แบบจินตนาการ (เช่น บทสนทนาภายใน การนั่งสมาธิ) นอกจากนี้ Eisen (๒๐๐๑) ยังได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของความสัมพันธ์ โดยชี้ว่าพลวัตของกลุ่มเพื่อนช่วยเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อนประสบผลสำเร็จ (โดยเฉพาะในกลุ่มของครูในวิทยาลัยชุมชน) พลวัตนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ สถานภาพแบบที่ไม่มีการกำหนดลำดับ การให้ข้อมูลย้อนกลับแบบไม่มีการประเมิน การมีส่วนร่วมโดยอาสาสมัคร การเลือกคู่ทำงาน สภาพความเป็นจริง และการกำหนดเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน

๒.๒.๒ การพัฒนาโรงเรียนทั้งโรงเรียน (Whole School Approach: WSA)

ทิสนา แคมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย ได้ให้ความหมายของการพัฒนาโรงเรียนทั้งโรงเรียน (Whole School Approach) คือการพัฒนาทั้งโรงเรียน เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันอย่างเป็นระบบ โดยมีการดำเนินการอย่างครอบคลุมในทุกองค์ประกอบของโรงเรียน อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย การพัฒนาทั้งโรงเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการ ๖ ขั้นตอน (ทิสนา แคมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย, ๒๕๔๗) ดังนี้

- ๑) ขั้นสำรวจ (E-explore)
- ๒) ขั้นสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด (C-converse)
- ๓) ขั้นการวางแผน (P-plan)
- ๔) ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (I-implement)
- ๕) ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน (E-evaluation)
- ๖) ขั้นการปรับปรุงแผนงาน (R-revision)

การพัฒนาทั้งโรงเรียน มีลักษณะสำคัญดังนี้

๑. การบูรณาการเข้าสู่ระบบงาน (built-in) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการนำเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงาน และภาระงานที่ทำอยู่ปกติ

๒. การจัดให้ครบวงจร (complete cycle) โดยนำเรื่องที่ต้องการเข้าไปในขั้นตอนต่าง ๆ ของระบบและภาระงาน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผล

๓. การพัฒนาให้ครอบคลุมทุกส่วนของระบบโรงเรียน (total development) โดยให้เรื่องที่ต้องการพัฒนา เป็นส่วนหนึ่งของทุกองค์ประกอบของโรงเรียน

๔. การกำหนดปัจจัยพื้นฐาน (basic requirement) ที่เอื้อต่อการพัฒนา เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรมของเรื่องที่ต้องการ เช่น ระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร และโครงสร้างของโรงเรียนทางกายภาพ เป็นต้น

๕. ส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (self-development) โดยให้ฝ่ายต่าง ๆ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงาน และพัฒนาตนเองในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาอย่างต่อเนื่องดังกล่าว สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนางานจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) คือเป็นการบริหารอย่างมีระบบ ตามกระบวนการคุณภาพ PDCA ที่มีการวางแผน (Plan) ลงมือปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบประเมินผล (Check) และกำหนดมาตรฐานและปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Act)

๖. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (full participation) โดยให้ทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเรื่องนั้นบนพื้นฐานของความเข้าใจ การยอมรับ และตระหนักในความสำคัญ

การจัดการในลักษณะดังกล่าว ต้องครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานที่เป็นองค์ประกอบหลักของงานในโรงเรียน คือ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมที่เข้าร่วมกับชุมชน

๒.๒.๓ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึง การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระ และมีความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันบริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ, ๒๕๔๓)

แนวคิดหรือหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (ธเนศ ขำเกิด, ๒๕๔๕) มีดังนี้

๑) การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษามากที่สุด โดยมีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก เป็นการบริหารแนวราบมากกว่าแนวตั้ง ตามทฤษฎีของ Y แมคเกรเกอร์ ที่มองคนในแง่ดี เห็นว่าธรรมชาติของคนชอบทำงาน มีความรับผิดชอบและใฝ่ดี จึงมอบอำนาจความไว้วางใจให้บริหารด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความยุ่งยากและเพิ่มปัญหามากขึ้นตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการกระจายอำนาจให้โรงเรียน จะทำให้สมาชิกในโรงเรียน มีส่วนร่วม โรงเรียนมีพลังอำนาจ และมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองให้ มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒) การมีส่วนร่วมและร่วมคิดร่วมทำ (Participation and Collaboration) คือการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน เพราะการที่บุคคลมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

๓) การบริหารตนเอง (Self-Managing) โดยโรงเรียนจะมีอิสระในการบริหารจัดการ คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง โดยมีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี ซึ่งหน่วยงานกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แล้วมอบความไว้วางใจให้หน่วยปฏิบัติสถานศึกษาสามารถบริหารด้วยตนเอง ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายแนวทาง ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันตาม ความพร้อมและสถานการณ์ของแต่ละโรงเรียน ที่เรียกว่าเอกภาพในนโยบาย แต่หลากหลายในวิธีปฏิบัติ

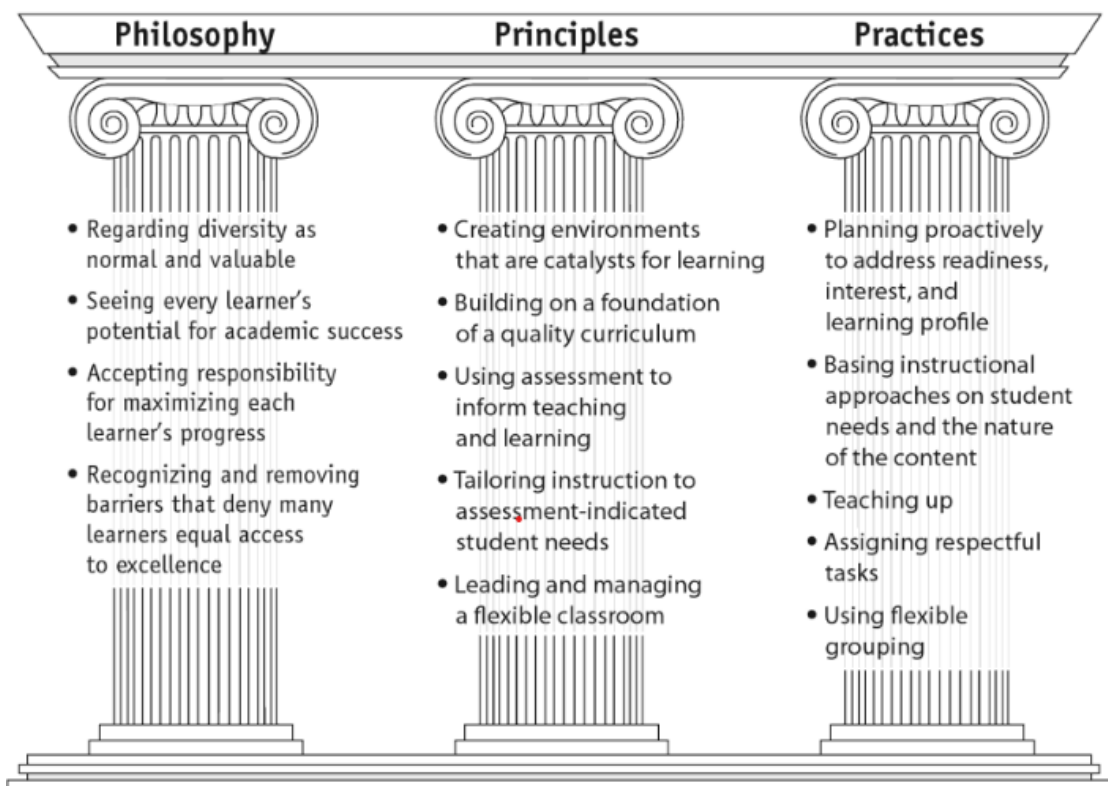
๔) การตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) เป็นความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability) ที่ยึดหลักว่า ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีหน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและนโยบายของชาติ

๒.๒.๔ การออกแบบ และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ภายใน-ภายนอก (Learning Space)

ในขณะที่สถาบัน Stockholm County Council and Karolinska Institute ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการศึกษา และเริ่มโครงการ "Future Learning Environments" มาตั้งแต่ปี ๒๐๐๙ นำเสนอ แนวทางที่ใช้แนวคิด "Home away from Home," เพื่อพัฒนา และขยาย การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่เพื่อให้ สถานศึกษาเป็นเหมือนกับบ้านที่ ๒ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อยู่ถัดจากห้องบรรยาย (lecture room) แนวคิดของ "Home away from Home," หมายถึงพื้นที่ที่พบปะกัน พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ที่ซึ่งนักศึกษา ครู และนักวิจัย จะมาพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน สังสรรค์ และเรียนรู้จากกัน และกัน เรียกว่ามีพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนกันแบบเต็มที่ สถานที่พบปะกันนี้ ไม่เพียง ประกอบด้วยพื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร การทำกิจกรรมร่วมกัน พื้นที่เปิดโล่ง พื้นที่ที่เป็นห้อง พื้นที่อ่านหนังสือ แต่ยังประกอบด้วย จุดที่เป็นศูนย์กลางข่าวสาร ในบรรยากาศที่อบอุ่น ใกล้ชิด และ เต็มไปด้วยความคึกคัก เร่งรีบ ตื่นตัว ในการหาความรู้ ความหลากหลายที่เกิดขึ้น เป็นการออกแบบ เพื่อให้ผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรมสามารถเข้ากันได้ง่าย และรู้สึกเหมือนได้อยู่บ้าน ให้เกิด ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และ การเรียนรู้ด้วยตัวเอง (iURBAN, ๒๕๖๒)

การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ขั้นสูงและทักษะชีวิต ที่สำคัญจำเป็น สถานศึกษาในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ ต้องออกแบบพื้นที่ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ ปัจจุบัน การเรียนรู้มักถูกจำกัดให้เกิดในเฉพาะสถานที่ ที่ถูกจัดเตรียมไว้ ทั้งที่เป็นห้องเรียนแบบ ทางการหรือไม่เป็นทางการ มีการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าหรือห้องเรียนเสมือน ซึ่งสถานที่เหล่านี้ มีอำนาจแฝงบังคับให้คนมารวมกลุ่มกัน เพื่อให้ครูมาทำการสอน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มี การทำงานร่วมกัน และเกิดปฏิสัมพันธ์กัน ดังที่สามารถพบได้ตามสถานศึกษาทั่วไป ซึ่งได้รับการ ออกแบบตามลักษณะของหลักสูตรการสอนดั้งเดิมในอดีต ส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องกัน ผู้สอน ต้องการให้ผู้เรียนฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองแต่ห้องเรียนถูกจัดแบบการนั่งบรรยาย เมื่อนั่งแล้วถูก บังคับให้หันหน้าเข้าหาผู้สอน ทั้งขนาดของห้องเรียน โต๊ะ และเก้าอี้ไม่เอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยน รูปแบบได้บ่อย พื้นที่การเรียนรู้สามารถแบ่งเป็น พื้นที่ทางกายภาพที่จับต้องได้ (physical space) และพื้นที่เสมือน (virtual space) พื้นที่ทางกายภาพจะคำนึงถึง แสง เสียง และคุณภาพของอากาศ

ส่วนพื้นที่เสมือนจะคำนึงถึงความพร้อมใช้ และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการเรียนรู้ที่กำลังจะเกิดขึ้นในยุคปัจจุบันและอนาคตจะเป็นการเชื่อมต่อกัน ระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่เสมือน นอกจากนี้ มิติการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาจะมองในมิติของ “ห้องเรียน (classroom)” ขยายไปสู่ “อาคาร (building)” “วิทยาเขต (campus)” และ “เมือง (city)” ยังมีอีกพื้นที่ที่อยู่นอกห้องเรียนที่ควรได้รับความเอาใจใส่คือ พื้นที่ที่อยู่ระหว่าง (“in-between” spaces) ซึ่งอาจอยู่ระหว่างห้องเรียน อยู่ระหว่างอาคาร อยู่ระหว่างวิทยาเขต หรือแม้แต่อยู่ระหว่างเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ทางสังคม (social space) ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ (informal learning) ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นทางการ (formal learning) (จิโรจน์ สุรพันธุ์, ๒๕๕๖) ซึ่งสอดคล้องกับสามเสาหลักของการจัดการจัดการห้องเรียนที่ครูคือผู้นำการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียน เป็นผู้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนจะต้องสะท้อนความต้องการของสังคมที่มีต่อนักเรียน Carol A. Tomlinson ได้ให้แนวคิดสำคัญ ๓ ด้านของการจัดการห้องเรียนให้แตกต่างไปจากเดิม (Tomlinson, ๒๐๑๔)

แผนภาพที่ ๘ Three Pillars of Effective Differentiation

และเป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (๒๕๕๘ : ๓๔) พื้นที่การเรียนรู้ เป็นพื้นที่ที่คุณสามารถศึกษาค้นคว้าและค้นพบโลก การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการเล่น หรืออาจจะเป็นกิจกรรมเชิงศิลปะ หลักสูตร การอ่านและการใช้สื่อ รวมถึงกิจกรรมชนิดอื่น ณ ที่นี้ คุณอาจพบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) การบรรยาย และการนำเสนอผลงาน (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, ๒๕๕๘)

โดยสรุปงานคณะผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการออกแบบ และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) คือ การใช้พื้นที่ทุกส่วนในโรงเรียนให้มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยมองหาโอกาสในการออกแบบและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ (Learning Vision) และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน อาทิ จัดให้มีอุปกรณ์สืบค้นข้อมูลจัดวางในพื้นที่ที่ใช้งานได้สะดวก จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง เป็นต้น กระบวนการดังกล่าวจะเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสืบค้น การแก้ปัญหาต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกัน (Collaboration) นักเรียนมีโอกาสนที่จะฝึกการใช้ทักษะการสื่อสาร (Communication) ระหว่างเพื่อนนักเรียน และคุณครูในรูปแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การทำ Learning Space จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้คุณครูสามารถออกแบบ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้หลากหลายมากขึ้น (ประภาภัทร นิยม, ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๖๒)

๒.๒.๕ การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ หรือปรับปรุงทางการศึกษาแก่บุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินงานของตนไปได้ด้วยดี เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของคุณครู มุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครู เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนจากการทำงานร่วมกันของคุณครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ครูและบุคลากรได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ของคุณครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุนี้

การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนางานคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้น สร้างการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันรับผิดชอบร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด สร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนิเทศเนื่องจากขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากนิเทศไม่ได้สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้วการนิเทศการศึกษา ก็ย่อมประสบผลสำเร็จได้ยาก (สงัด อุทรานันท์, ๒๕๓๐)

การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และได้มีความพยายามที่จะปรับปรุงระบบการนิเทศ (supervision) ให้มาเป็นลักษณะ peer supervision คือ เพื่อนนิเทศเพื่อน ให้มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือแบบพี่เลี้ยง (mentor) ระบบ peer supervision หรือ mentor จะเน้นการเป็นเพื่อนมากกว่าการเป็นผู้เหนือกว่าหรือต่ำกว่า

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษารั้งนี้จึงอยู่ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสำคัญ บุคคลสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จดังกล่าวได้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรกเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาของตนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทในการนิเทศเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของครูอาจารย์ (สุนทรวิวัฒน์, ๒๕๔๗)

กัลยาณมิตรนิเทศเป็นการนิเทศที่มุ่งการพัฒนาคนมากกว่าการพัฒนาเอกสารและผลงาน เป็นการพัฒนาครูในลักษณะของ INN ซึ่งเป็นสูตรของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี คือ information/ node/ network ได้แก่ การพัฒนา Information คือพัฒนาความรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ครูของเรา การสร้าง Node คือจุดที่จะกระจายความรู้ความสามารถต่อจากเรา ในโรงเรียนของท่านเองต้องมี node ที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของท่าน เช่น กลุ่มครูที่ชำนาญในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งจะกระจายการปฏิรูปการเรียนรู้ภายในโรงเรียนต่อไป และการสร้าง Network คือการขยายเครือข่ายของเราออกไปให้มาก ประเวศ ก็จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่รวมศูนย์อยู่ที่ตัวท่าน แต่กระจาย

ลักษณะการนิเทศออกไปสู่กลุ่มต่าง ๆ ในโรงเรียนและครอบครัวทั้งโรงเรียน (ประเวศ วะสี, ๒๕๔๖) โดยมีกระบวนการสำคัญ ดังนี้

๑. กัลยาณมิตรนิเทศเน้นการนิเทศคน ไม่ใช่เนื้อหาสาระ
๒. กัลยาณมิตรนิเทศ เป็นกระบวนการ "ให้ใจ" และ "ร่วมใจ"
๓. กัลยาณมิตรเริ่มต้นที่ "ศรัทธา"
๔. กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศเน้นการสร้างสังคมการเรียนรู้
๕. กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศมาจากฐานปัญญาธรรม หรือฐานความรู้ ฐานเมตตาธรรม หรือฐานความรัก และฐานความเป็นจริงในชีวิต หรือวิถีชีวิตที่เราสามารถจะพัฒนาได้ เป็นฐานทางวัฒนธรรม

๒.๒.๕.๑ การนิเทศการศึกษาแบบกัลยาณมิตร (CRC: Classroom Reflection to Change)

เป็นนวัตกรรมการศึกษา ถ่าย “วิดีโอคลิป” เข้าสังเกตการณ์สอนในห้องเรียน ๑ คาบเรียน เพื่อให้เห็นพฤติกรรมการสอนของครู ตั้งแต่ ทบทวนการเรียนรู้ก่อนหน้า การนำเข้าสู่บทเรียน กระบวนการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถามแทนการสอน การแบ่งงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนการสรุปการเรียนรู้ ทั้งนี้ให้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยละเอียด เพื่อนำมาสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น โดยการตั้งคำถาม เรียนรู้จากวิดีโอคลิปที่บันทึกไว้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระจกบานใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นสิ่งสำคัญคือ ประเด็นการเรียนรู้และบทบาทของครูในห้องเรียน โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนและที่ปรึกษาในฐานะโค้ชช่วยให้ข้อสังเกตและให้ครูนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของตนเองเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงต่อไป กระบวนการ CRC เป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารให้ครูช่วยกัน ออกแบบการสอน ช่วยกันดู นำกลับมาสะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ที่ทำให้เห็นสิ่งที่ต้องพัฒนาบทบาทของครู ที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ภาพตัวอย่างที่กล่อกันบันทึก คือ ประเด็นที่ทำให้เรานำมาพูดคุยเพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง รองศาสตราจารย์ประภาภัทร นิยม อธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์ และผู้ก่อตั้งโรงเรียนรุ่งอรุณ ได้นำผู้เข้าร่วมการอบรมร่วมกันถอดบทเรียนเพื่อค้นหา “หัวใจของความเป็นโค้ช หัวใจของความเป็นครู” ซึ่งสกัดออกมาเป็น ๓ หัวใจหลัก ได้แก่

หัวใจดวงแรก “ชมให้เป็น” ต้องมีความจริงใจ ชมด้วยความเมตตา ใจซื่อตรงกับตัวเอง ใจจะเปิดเมื่อเราชมเป็น มีสุข สบายใจ มิฉะนั้นหน้าจะปิด ยิ้มไม่ออก การเริ่มต้นเป็นโค้ช “เราต้อง

ตรวจสอบความรู้สึกเราก่อน” ใจเราต้องเปิด ใจเราต้องยิ้ม ตรงไปตรงมา อยู่กับตัวเอง ในวง PLC ให้เริ่มด้วยเรื่องที่ชื่นใจ เมื่อเล่าเรื่องดี ๆ จิตใจจะฟู ยินดีและอยากรับฟังกัน เมื่อเปิดใจ สิ่งที่ไม่ใช่จะถูกพูดออกมาด้วยตัวของเขาเอง และรองศาสตราจารย์ประกายภัทร นิยม อธิบายว่าหัวใจดวงแรกเป็นการยกจิตใจของเรา (โค้ช/ครู) และของผู้ได้รับคำชม (ครู/นักเรียน) เมื่อเราชมคนอื่นเป็น จิตใจของผู้เอ่ยปากชมจะเบิกบานขึ้น การเป็นโค้ชจึงสนุกเพราะเหตุนี้ อย่าฝึกเจาะรายละเอียดเฉพาะจุดด้วย ถ้าเราหามุมมองที่เป็นจุดเด่นขึ้นได้ จิตใจเราจะชุ่มชื่นขึ้น เราจะยกจิตใจตนเองได้ดีขึ้น ทุก ๆ การกระทำของเด็กหรือของครูล้วนมีจุดดี เด็ก ๆ ทำครั้งแรกอาจยังไม่ดี จุดที่ควรชมคือความพยายาม ไม่ล้มเลิก แล้วลองทำต่อ เปลี่ยนจาก Fix mindset เป็น Growth mindset ช่วยให้ไม่รู้สึกแย่กับตัวเอง **หัวใจดวงที่สอง “แก้สถานการณ์ได้”** สามารถประยุกต์สถานการณ์ให้เป็นไปตามความสนใจและนำไปสู่เป้าหมายได้ **หัวใจดวงที่สาม “เรียนรู้อย่างเท่าเทียม”** การเป็นโค้ช/ครู บางครั้งอดไม่ได้ที่คิดว่ารู้ดีกว่าเขา แต่ภาวะเช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดเวทีการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม ดังนั้นโค้ช/ครูต้องเปิดใจที่กว้างขึ้น ทำตัวให้กลมกลืนกับผู้เรียน เอาใจเขามาใส่ใจเรา เพราะเราเองเคยเป็นเด็กมาก่อน แต่เมื่อเราเป็นผู้ใหญ่ เราลืมว่าเด็กเป็นอย่างไร เด็กไม่ชอบให้ใครมาสอน “ทำเป็นอยู่ ไม่ต้องมาบอก” ครูที่แท้จริงคือตัวเราเอง เรา (ครู) เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดประสบการณ์

๒.๒.๕.๒ การทบทวนหลังทำงาน หรือหลังปฏิบัติ หรือหลังกิจกรรม (AAR : After Action Review & BAR : Before Action Review)

เป็นการทบทวนหรือเป็นกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ว่าเกิดเหตุอะไร สาเหตุของการเกิด และจะสามารถดำเนินการให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร โดยเอาบทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวของการทำงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาหรือการปรับปรุงการทำงาน การทำ AAR เป็นรูปแบบของกลุ่มงานที่สะท้อน ความมีส่วนร่วมในการทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง สาเหตุของการเกิดและสิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร

การทำ AAR เริ่มใช้เป็นครั้งแรกโดยกองทัพสหรัฐอเมริกา เพื่อสะท้อนถึงการทำงานโดยการจำแนกถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ต้องปรับปรุง

การทำ AAR มักจะใช้ ๔ คำถาม คือ

- สิ่งที่เราคิดว่าจะได้จากการทำงาน คืออะไร

- สิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร
- สิ่งที่แตกต่างกันและทำไมจึงแตกต่างกัน
- สิ่งที่ต้องแก้ไข คืออะไร และจะปรับปรุงได้อย่างไร

คุณลักษณะของ AAR

- เปิดใจและซื่อสัตย์ในการพูดคุย
- ทุกคนในทีมมีส่วนร่วม
- เน้นผลลัพธ์ของกิจกรรมของงาน
- การอธิบายวิธีเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องถึงสิ่งที่ต้องทำ
- การพัฒนาของการแสดงออกทางความคิดเห็นเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรค

ใครควรจะใช้ AAR

เครื่องมือนี้ เหมาะสมกับทุกทีมที่ต้องการเรียนรู้จากการทำงาน แต่ละโครงการควรใส่ใจและเข้าร่วมในกิจกรรม AAR และทุกเสียงในทีมมีความหมายและความสำคัญ

เมื่อใดที่ควรใช้ AAR เป็นเครื่องมือ

เครื่องมือนี้สามารถแนะนำทีมงานในการชี้แจง AAR อย่างสั้นๆ หลังจากโครงการหรือโครงการเสร็จสิ้นแล้ว หรืออาจจะใช้ระหว่างการเดินทางก็ได้ เพื่อให้ทีมงานได้รับประโยชน์

ควรใช้เวลาใดและต้องใช้ทรัพยากรใดบ้าง

AAR อย่างเป็นทางการจะชี้แนะด้วย "คุณอำนวย" หรือ ถ้าเป็น AAR ที่ไม่เป็นทางการสามารถนำโดยสมาชิกในทีมงานของโครงการ การทบทวนอย่างเป็นทางการอาจใช้เวลา ๑-๒ ชั่วโมง แต่ถ้าไม่เป็นทางการอาจใช้เวลาเท่าที่ทีมงานจัดสรรได้ การสนทนาอาจสั้น ประมาณ ๑๕ นาที อาจจะใช้ให้เห็นถึงอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของงานและกลยุทธ์ที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ

ขั้นตอนการทำ AAR

ควรทำ AAR ทันที หลังจากจบงานนั้น ๆ หรือเร็วที่สุดที่จัดหาเวลาได้ เพราะยังจำได้ดี การเรียนรู้จะได้ถูกนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการทำ AAR ต้องมีการเปิดใจและยอมรับที่จะเรียนรู้ ทุกคนควรมีส่วนร่วมในบรรยากาศที่อิสระไม่มีความเป็นเจ้านาย หรือลูกน้อง AAR เป็นการเรียนรู้จากเหตุการณ์มากกว่าการวิจารณ์

มี "คุณอำนวย" เป็นผู้คอยกระตุ้น ตั้งคำถามให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

ถามตัวเองว่า สิ่งที่เราควรจะได้รับคืออะไร

ถามตัวเองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร หมายถึง ทีมงานต้องเข้าใจและเห็นด้วยความจริงที่เกิดขึ้น พึงระลึกไว้ว่า จุดประสงค์ก็คือการแยกแยะปัญหาไม่ใช่การกล่าวหา หรือกล่าวโทษ

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแผนงานกับความจริง การเรียนรู้ความจริงเริ่มต้นด้วยทีมเปรียบเทียบแผนงานกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และตัดสินใจว่า ทำไมจึงเกิดความแตกต่าง และได้เรียนรู้อะไร จำแนกให้เห็นและอธิบายถึงความสำเร็จและสิ่งที่ขาดหายไป ใส่ในแผนงานเพื่อดำเนินการให้ถึงความสำเร็จและพัฒนาปรับปรุงในสิ่งที่ขาดหายไป

บันทึกประเด็นสำคัญ การบันทึกประเด็นสำคัญหลังจากที่ได้มีการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนในการทำ AAR แล้ว ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ภายในทีมงานด้วยกันและเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ที่กว้างมากขึ้นกว่าเดิมอีกครั้ง

การ AAR กับการจัดการเรียนการสอน

การทบทวนหลังปฏิบัติการ: After action review (AAR) สำหรับครู เป็นกิจกรรมที่ครูทำหลังจากทำการเรียนการสอน จะช่วยให้ครูแต่ละคนเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการสอนว่าเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ผ่านทางการเขียนและการพูดด้วยการตอบคำถามง่ายๆว่าวันนี้ ทำเพื่ออะไรหรืออยากได้อะไร ทำแล้วได้ตามที่คาดหวังไว้ไหม ทำไมถึงได้มากกว่าหรือน้อยกว่า ได้อะไรดี ๆ เพิ่มขึ้นบ้างและถ้าจะทำแบบนี้อีกควรปรับปรุงอย่างไร

ครูผู้สอนควรทำแบบเป็นส่วนตัว คือ ถามตัวเอง หรือเพื่อนสนิทที่ร่วมกิจกรรมหรือโครงการ ๒ - ๓ คน ถามคำถามสั้น ๆ ง่าย ๆ แล้วบันทึกไว้เป็นบทเรียนของตนเองเช่นเดียวกัน

ระบบการประชุมสะท้อนผลหลังการสอน (AAR) ไปพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีเพื่อนครูไปร่วมสังเกตการณ์การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แล้วจัดวงประชุม AAR ให้ครูผู้สอนได้สะท้อนตนเอง และครูผู้ร่วมสังเกตการณ์ช่วยสะท้อนในประเด็นที่แต่ละคนเห็น ทั้งในด้านที่ประสบความสำเร็จ ที่เป็นตัวอย่างให้ครูผู้สังเกตการณ์ได้นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตน และข้อเสนอแนะที่ครูผู้สอนจะนำไปพัฒนาการตนเองต่อไป

นอกจากนี้ผู้บริหารยังเปิดโอกาสให้ครูผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ (Facilitator) ให้ครูได้พัฒนาทักษะการจับประเด็นและการตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่เนื้อหาต่อไป ในบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นกัลยาณมิตร และสะท้อนอย่างตรงประเด็น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนในวงประชุมได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูแต่ละคนสามารถผลัดเปลี่ยนเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้แทนผู้บริหารได้

การนิเทศการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำกระบวนการนิเทศที่เรียกว่ากัลยาณมิตรนิเทศเพิ่มเติมนวัตกรรม CRC ในการถ่ายคลิปลวีดีโอ และการทำ AAR มาใช้กับครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

ผลการสังเคราะห์เอกสารนำไปสู่การสร้างกรอบคิดในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบดังนี้

แนวคิดหลักของการดำเนินงานวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองนี้ วางอยู่บนหลักการของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาเข้าสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไข คือ การสนับสนุนและส่งเสริมในระดับพื้นที่ ได้แก่ จากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงและที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการปรับกฎระเบียบซึ่งเป็นอุปสรรคการทำงานของโรงเรียน และก่อให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากร ความรู้ และความร่วมมือชนิดต่าง ๆ ให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น แนวคิด “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming)” มีองค์ประกอบ ๗ ด้าน ดังนี้

๑. การสร้างกรอบแนวคิดหลักใหม่ของโรงเรียน (School Concept) หมายถึง การพัฒนาวิสัยทัศน์และแนวคิดหลักของโรงเรียน โดยผู้อำนวยการและครูบริหารโรงเรียนอย่างมีเป้าหมายใน

การบริหารจัดการที่มุ่งการบรรลุผลอยู่ที่ตัวผู้เรียนได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนหรือของท้องถิ่น (Learner's Outcome Oriented)

๒. การเปลี่ยนบทบาทผู้อำนวยการให้เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ชี้แนะการจัดการเรียนรู้ (Super Coach) โดยการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนให้เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นครูของครู เพราะผู้อำนวยการมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในด้านสาระวิชาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และด้านการนำครูจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การทำงานเป็นทีม (Collaborative Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) การสื่อสาร (Communication) และความเป็นพลเมืองโลก (Contemplative) (Global Citizen)

๓. การเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้สอนให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้เพื่อศิษย์ (Learning Experts and Professional Teacher) ด้วยการพัฒนาครูสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ โดยครูปรับบทบาททั้งในด้านการแสวงหาความรู้สมัยใหม่ และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

๔. การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space) ด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สู่การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ (Learning Vision) เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยืดหยุ่น (Flexible) มีความหลากหลาย (Diversity) และเป็นพื้นที่การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในสถานการณ์จริง ที่มีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและวิถีชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

๕. การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนที่อิงฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ซึ่งคำนึงถึงการบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนรายบุคคลเป็นหลัก

๖. การเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนการสอน (Pedagogy) ด้วยการเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนแบบใฝ่เรียนรู้ (Constructive and Active learning) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง

๗. การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อมุ่งการปรับปรุงและพัฒนา (Formative Assessment) มากกว่าการประเมินที่มุ่งการตัดสินผล (Summative Evaluation)

๒.๓ ทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

๒.๓.๑ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Lewin (๑๙๔๖ อ้างใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, ๒๕๕๒) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การวิจัยที่ใช้กระบวนการศึกษาในลักษณะกลุ่มรวมกันทำงานและตัดสินใจ อย่างมีพันธะต่อกันเพื่อมุ่งมันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และใช้การปฏิบัติการ ๓ ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ และการสะท้อนผลการปฏิบัติ

Johnson, C.S. และ Kromann-Kelly (๑๙๙๕ อ้างใน สุวิมล ว่องวาณิช, ๒๕๕๑) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึงการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความหมายโดยมีแผนงาน กำหนดและแลกเปลี่ยนผลกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ กระบวนการวิจัยปฏิบัติการต้องตอบคำถาม ๕ ข้อ ดังต่อไปนี้ (๑) คำถามที่ต้องการศึกษาคืออะไร (๒) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง (๓) ข้อมูลที่ต้องจัดเก็บคืออะไร (๔) จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร และ (๕) จะแปลความหมายนั้นว่าอย่างไร การตอบคำถามเหล่านี้ต้องใช้เวลาวางแผน และในทุกขั้นตอนต้องอภิปรายกับเพื่อนร่วมงาน

Zuber-Skerritt, O. (๑๙๙๖ อ้างใน สุวิมล ว่องวาณิช, ๒๕๕๑) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนการทำงานเป็นวงจรต่อเนื่อง ๔ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การวางแผน กลยุทธ์ (๒) การปฏิบัติ (นำไปปฏิบัติ) (๓) การสังเกต (โดยมีการประเมินตนเอง) และ (๔) การสะท้อนผลเชิงวิพากษ์จากตนเองและเพื่อนร่วมงานในผลที่ได้จากขั้นตอนที่ ๑-๓ จากนั้นมีการทำงานในวงจรรอบที่ ๒ โดยมีการปรับแผนการทำงาน แล้วนำไปปฏิบัติ ทำการสังเกตผลที่เกิดขึ้นและสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงต่อไป

Dick, B. (๒๐๐๐ อ้างใน สุวิมล ว่องวาณิช, ๒๕๕๑) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ ประกอบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยที่ทำให้เกิดผลของการปฏิบัติ และผลของการวิจัย ในเวลาเดียวกัน โดยมีขั้นตอนการวิจัยที่เป็นวงจรต่อเนื่อง ประกอบด้วยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการ ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นข้อความที่เป็นภาษามากกว่าตัวเลข นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนผลซึ่งครอบคลุมทั้งส่วนที่เป็นกระบวนการและผลลัพธ์ การวิจัยปฏิบัติการจึงเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ Dick มีความเห็นว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่มีการสร้างสมมติฐานการวิจัยจากข้อมูลที่รวบรวมได้ระหว่างการทำวิจัย และ

สามารถใช้กระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยนำร่อง การนำไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัย จุดบกพร่องต่าง ๆ หรือใช้เพื่อการประเมินผล อย่างไรก็ตาม Dick เห็นว่าการมีส่วนร่วมไม่จำเป็นต้องมีตลอดการวิจัย อาจให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมเพียงแค่ผู้ให้ข้อมูล ลักษณะสำคัญ

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีต่อความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และตีความหมายอย่างมีระบบ และยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นในสถานการณ์เฉพาะ ถึงการปฏิบัติงานเพื่อเข้าใจดีขึ้น หรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานที่ทำอยู่ ของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการทำงานเป็นวงจรต่อเนื่อง ๔ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การวางแผนกลยุทธ์ (๒) การปฏิบัติ (นำไปปฏิบัติ) (๓) การสังเกต (โดยมีการประเมินตนเอง) และ (๔) การสะท้อนผลเชิงวิพากษ์จากตนเองและเพื่อนร่วมงาน ผลที่ได้นำไปปรับแผนเข้าสู่วงจรใหม่จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริงหรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบจรรยาบรรณที่ยอมรับกัน

Kemmis and Mc Taggart (๑๙๘๘, pp.๒๒-๒๕: ส.วาสนา ประवालพฤษ (แปล) ม ๒๕๓๘, หน้า ๔๑-๔๖ อ้างใน กิตติพร ปัญญาภิบาล, ๒๕๔๙) กล่าวถึงจุดเน้นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ๑๗ ข้อ ดังต่อไปนี้

๑. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และอาศัยการเรียนรู้จากผลสืบเนื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๒. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ต้องนำตัวเองเข้าไปร่วมในกิจกรรม เป็นการวิจัยที่บุคคลจะต้องดำเนินการเพื่อที่จะปรับปรุงงานที่ตนปฏิบัติอยู่ (และสามารถใช้แนวทางปฏิบัติของบุคคลอื่นเป็นข้อมูลหุตุยุมิ)

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการดำเนินการผ่านขั้นตอนของการสะท้อนภาพตนเองในลักษณะเกลียวสว่าน ซึ่งมีวัฏจักรของการวางแผน การดำเนินงาน (การใช้แผนดำเนินงาน) การสังเกต (อย่างมีระบบ) การสะท้อนข้อมูล และหลังจากนั้นก็ย้อนกลับไปวางแผน การดำเนินการ การสังเกต และการสะท้อนข้อมูลเพื่อการวางแผนต่อไปใหม่ จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและมีระบบ โดยผ่านการถกแถลงวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มผู้ดำเนินงานร่วมกัน

๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการร่วมมือกันทำงาน การวิจัยประเภทนี้ต้องมีความรับผิดชอบในการกระทำเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ขยายขอบเขตของความร่วมมือระหว่างกลุ่มที่ทำงานด้วยกัน โดยตรงให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อผลของการปฏิบัติที่จะตามมา

๕. การวิจัยเชิงปฏิบัติการก่อให้เกิดชุมชนแบบพัฒนาตนเอง โดยสมาชิกจะเข้าร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย (การวางแผน การปฏิบัติงานตามแผน การสังเกต และการสะท้อนข้อมูล) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างชุมชนให้พึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองในด้านความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ การปฏิบัติ และผลสืบเนื่องที่ตามมา มีความเป็นอิสระในการที่จะคิดเกี่ยวกับสถาบันและตนเอง เพื่อที่จะสร้างกฎระเบียบ และคุณค่าทางสังคมของตนเองขึ้น

๖. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบ ที่บุคคลปฏิบัติการตามเจตนาที่ไตร่ตรองดีแล้ว ซึ่งไม่ใช่การกระทำโดยบังเอิญ หรือไม่มีแผนงาน แต่เป็นกระบวนการของการใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะดำเนินการใด ๆ ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ (มีข้อมูลพร้อมเพรียงที่จะยอมรับในการปฏิบัติ) โดยผ่านแนวทางของชีวิตที่แน่นอน มีคุณค่าทางการศึกษา

๗. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับบุคคล ในการสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติสอบถามถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างเหตุการณ์ การกระทำ และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นทำให้เข้าใจสภาพความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ และผลของการกระทำที่กระทบต่อชีวิตของเขา ซึ่งทฤษฎีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้พัฒนาตามแนวหลักการนี้ กล่าวคือ ใช้ผลของการกระทำเป็นแนวทางพินิจพิเคราะห์ เพื่อพัฒนาการกระทำที่ผ่านกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

๘. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการเปิดให้บุคคลทำการปฏิบัติตามแนวคิดของข้อสมมติเกี่ยวกับสถาบันที่ไม่ทดสอบ โดยเก็บรวบรวมกิจกรรมจากแนวปฏิบัติที่ผ่านมา ซึ่งมีความผิดพลาดมาตรวจสอบเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติในครั้งต่อไป

๙. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการเปิดใจกว้างในการรวบรวมเหตุการณ์ (หรือข้อมูล) โดยไม่เพียงแต่เก็บรายละเอียดที่จะอธิบายสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนถูกต้องที่สุดเท่านั้น (โดยกำหนดคำถามที่จะหาคำตอบและการเก็บข้อมูลจากชีวิตจริง) แต่จะรวบรวมและวิเคราะห์ด้วยตนเองพร้อมทั้งการตัดสินใจขาดปฏิบัติการโต้ตอบ และความประทับใจกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้นด้วย

๑๐. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการเก็บเรื่องราวส่วนตัว ซึ่งสามารถจะบันทึกความก้าวหน้า และสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ ๒ ชุดคู่ขนานกัน คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่

กำลังศึกษาอยู่ (การปฏิบัติของเรากำลังพัฒนาไปอย่างไร) และการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ (การปฏิบัติ) ของการศึกษา (โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเราดำเนินไปอย่างไร)

๑๑. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการทางการเมือง เพราะการวิจัยนี้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อผู้อื่น ด้วยเหตุนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการจะทำให้เกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ทั้งในตัวเองของผู้วิจัยและผู้อื่นอีกด้วย

๑๒. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวข้องกันคน ในการวิเคราะห์ขั้นวิกฤติเกี่ยวกับสถานการณ์ (ชั้นเรียน โรงเรียน ระบบ) ที่เขาดำเนินการอยู่สภาพการณ์เหล่านี้เป็นระบบของสถาบัน หรือแบบของการต่อต้านที่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการพบก็คือ การเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างแนวทางใหม่กับแนวเดิมที่ได้รับการยอมรับในสถาบันอยู่แล้ว (การยอมรับในแง่ของการสื่อสาร การปฏิบัติ การตัดสินใจ และงานด้านการศึกษา) ด้วยการวิเคราะห์ในสถาบันนั้น นักวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถจะเข้าใจถึงรากฐานของการต่อต้านและความขัดแย้ง โดยมีการแข่งขันระหว่างการปฏิบัติ แนวคิดด้านการศึกษา และคุณค่าด้านองค์การ และการตัดสินใจ ซึ่งความเข้าใจนี้จะช่วยให้นักวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถผ่านพ้นอุปสรรคและการต่อต้านนี้ไปได้ (ดังตัวอย่างเช่น การขอความร่วมมือกับผู้อื่นในกระบวนการวิจัย ชักชวนให้ผู้อื่นตรวจสอบการกระทำหรือการปฏิบัติงาน หรือโดยการทำงานร่วมกันในบริบทของโรงเรียนที่กว้างออกไป เพื่อที่จะเข้าใจระบบการศึกษาดีขึ้น เข้าใจระบบการตัดสินใจ และงานการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)

๑๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มต้นด้วยงานเล็ก ๆ โดยการทำงานผ่านกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นเพียงบุคคลเดียว (ตัวฉันเอง) ก็สามารถจะลองทำได้ และขยายงานต่อไปเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดหรือสถาบัน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปนโยบายหรือแนวปฏิบัติในชั้นเรียน โรงเรียน หรือระบบในวงกว้างออกไป

๑๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มจากวัฏจักรเล็ก ๆ ของการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนภาพ ซึ่งจะช่วยให้นิยามประเด็นปัญหา แนวคิด และข้อตกลงเบื้องต้นได้ชัดเจนขึ้น อันจะนำไปสู่การนิยามปัญหาที่มีความยากและซับซ้อนมากขึ้น เมื่อการดำเนินงานก้าวหน้าต่อไป

๑๕. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเริ่มจากผู้ทำงานร่วมมือกันในกลุ่มเล็ก ๆ แล้วขยายวงกว้างสู่การปฏิบัติการณ์ในชุมชน

๑๖. การวิจัยเชิงปฏิบัติการจะช่วยให้เราสามารถรวบรวมบันทึกความก้าวหน้าต่าง ๆ (ก) บันทึกเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรมและการปฏิบัติ (ข) บันทึกความเปลี่ยนแปลงด้านสื่อ ภาษา คำอธิบายและวิจารณ์ญาณเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน (ค) บันทึกการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและรูปแบบขององค์กร ที่อธิบายคุณลักษณะของการปฏิบัติของเรา และ (ง) บันทึกพัฒนาการให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเรา

๑๗. การวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้สามารถแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ และการตรวจสอบเหตุผลว่ากำลังทำอะไร ในการพัฒนาเหตุผลเหล่านี้ ซึ่งอาจจะขอให้ผู้อื่น พิจารณาการปฏิบัติงานในแง่ของทฤษฎีและหลักฐาน เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติที่ได้จากผู้อื่นร่วมกับ ส่วนของตนเองด้วย

๒.๓.๒ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก

Gilmore, Krantz and Ramirez (๑๙๘๖:๑๖๑) อธิบายความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่า “เป็นการวิจัยที่มีเป้าหมายที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของบุคคลและสังคมไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงมีข้อผูกพันที่ต้องศึกษาระบบของสังคมโดยอาศัยความร่วมมือของสมาชิกที่อยู่ในระบบ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เป็นความต้องการร่วมของกลุ่ม หนทางของการประสบความสำเร็จต้องการความช่วยเหลือจากนักวิจัยและความร่วมมือของสมาชิกที่เป็นเจ้าของปัญหา โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกันตลอดกระบวนการวิจัย”

Carr and Kemmis (๑๙๘๖:๑๖๒) อธิบายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการคือแบบของการสะท้อนตนเอง (Self-reflective enquiry) ของผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยภายใต้สภาพการณ์ทางสังคมที่เป็นอยู่ ดำเนินการโดยยึดหลักเหตุผลและสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นตลอดกระบวนการปฏิบัติ ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนของสมาชิกโครงการจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมและนำไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง นักวิจัยเชิงปฏิบัติการมีความเชื่ออย่างเดียวกันคือ การเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (Practitioner) ของนักวิจัยและนักวิจัยร่วม (Schön, ๑๙๙๑) ซึ่งตลอดกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติจากการเรียนรู้ของตนเอง (Self-reflection) และสะท้อนการเรียนรู้ของกลุ่ม (Group reflection) เช่นเดียวกับ Bogdan and Biklen (๑๙๙๒) ซึ่งเป็นนักคิดกลุ่มสวัสดิการสังคมที่ปฏิบัติงานในแถบประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของการ

วิจัยเชิงปฏิบัติการที่สอดคล้องกันว่า“เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การออกแบบในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”

Lewin (๑๙๔๖) อธิบายหลักการทางความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สำคัญคือ

๑. เป็นการวิจัยที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (It is change) ผู้วิจัยทำหน้าที่กำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติสู่การแก้ไขปัญหา สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลเกิดการตระหนักรู้ (Awareness) ถึงการสร้างทางเลือกหรือโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งใหม่ที่ดีกว่า

๒. เป็นการวิจัยที่มีกระบวนการที่มีชีวิตชีวา (It is organic) ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยผสมผสานเข้ากับระบบในรูปแบบของเกลียว (Spiral) วงจร (Circle) หรือ วงซ้ำ (Loop) เริ่มจากการค้นหาความจริง (Fact finding) การสะท้อนผลจากการค้นหา (Reflection) การวางแผนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) และการประเมินผลการปฏิบัติ (Evaluation)

๓. เป็นการวิจัยที่เน้นความร่วมมือ (It is collaborative) การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดการให้เกิดความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ระหว่างคนในและคนนอก และเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วม

ความตั้งใจของ Lewin แท้จริงแล้วคือการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างทฤษฎีทางสังคม (Social theory) ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) กับทฤษฎีของการปฏิบัติ (Practical Theory) ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) โดยใช้วิธีการผลิตความรู้ใหม่จากการจัดการศึกษาขั้นใหม่ (Reeducation) กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กร การจัดการศึกษาใหม่ของบุคคลมิใช่การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะยอมรับค่านิยมใหม่ที่เกิดขึ้นซึ่งผันแปรไปตามความรู้ใหม่ที่ผลิตขึ้นท่ามกลางปฏิบัติการวิจัย และในที่สุดการได้รับการศึกษาใหม่ของแต่ละบุคคลจะกลายเป็นการเรียนรู้ในองค์กร (วรรณดี, ๒๕๕๖) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ Lewin อธิบายว่ามี ๓ ระดับ คือ

๑. ความรู้ใหม่ที่เกิดจากความเข้าใจ (Cognitive Structure) ทำให้บุคคลสามารถมองเห็นโลกและสังคมตามสภาพที่เป็นจริง รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ และยังหมายถึงความเป็นจริงของตัวบุคคล แนวคิด ความเชื่อ และความคาดหวัง สิ่งเหล่านี้จะทำให้คนมองเห็นประเด็นปัญหาขององค์กร รวมทั้งโอกาสที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา

๒. ความรู้ที่อยู่ในระดับคุณค่า (Valence and Value) ความรู้ชนิดนี้เป็นความรู้ที่ยกระดับจากความรู้ชนิดที่ ๑ ไปสู่คุณค่าใหม่ที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานของกลุ่มคุณค่าใหม่นี้จะพอเหมาะกับความต้องการของบุคคลและความต้องการขององค์กร

๓. ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ (Motoric Action) เป็นทักษะความสามารถของบุคคลซึ่งมีพลังต่อการขับเคลื่อนหรือควบคุมทางสังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่หนทางใหม่ในการเปลี่ยนแปลงตามทิศทางที่ต้องการ

นอกจากนี้ Winter, R (๑๙๘๙) ได้ให้หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ ๖ ประการคือ

๑. การวิพากษ์เชิงสะท้อน (Reflexive Critique) ผู้ร่วมวิจัยสามารถสะท้อนความจริงที่เกิดขึ้น จากผลของการปฏิบัติ ปัญหาหรืออคติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะนำไปสู่การตีความ และอธิบายความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจ การสะท้อนผลจะช่วยยืนยันความจริงที่ปรากฏรวมทั้งนำไปสู่การพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่โดยใช้ฐานทางทฤษฎีช่วยในการอธิบาย

๒. การวิพากษ์แบบวิภาษวิธี (Dialectical Critique) ความเป็นจริงในทางสังคมต้องมีการตรวจสอบการปฏิบัติ (Reflection and Action) เพื่อนำไปสู่การแบ่งปันความรู้ ความเข้าใจจากกระบวนการตั้งคำถามถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นการวิพากษ์แบบวิภาษวิธีจะช่วยให้บุคคลเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นความเข้าใจดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น

๓. สร้างทรัพยากรแห่งความร่วมมือ (Collaborative Resource) ผู้ที่เข้าร่วมในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะมีสถานะเป็นผู้วิจัยร่วม (Co-researchers) หลักการของความร่วมมือคือแต่ละคนทำหน้าที่แบ่งปันความคิดอย่างเท่าเทียมกันบนพื้นฐานศักยภาพที่เป็นจริง เพื่อร่วมกันตีความและอธิบายความหมายของสถานการณ์ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล ทำความตกลงกันในกลุ่มนักวิจัยร่วมหลีกเลี่ยงการยึดมั่นในความคิดเดิม ๆ แบ่งปันความคิดที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน

๔. ความเสี่ยง (Risk) กระบวนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากการค้นหาหนทางเพื่อกระทำการบางสิ่งบางอย่างบางครั้งอาจก่อให้เกิดความกลัวในกลุ่มนักปฏิบัติความกลัวที่เกิดจากอัตตา (Ego) ของตน ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดหวั่นเมื่อต้องมีการอภิปรายในมุมมองที่เปิดเพื่อให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน และมีข้อวิจารณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นดังนั้นนักวิจัยเชิงปฏิบัติการควร

สร้างกระบวนการอภิปรายเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อให้ให้นักวิจัยร่วมมีความคุ้นเคยและเรียนรู้ที่จะเปิดใจ

๕. โครงสร้างที่หลากหลาย (Plural Structure) โดยธรรมชาติของงานวิจัยมักมีมุมมองทางความคิดที่หลากหลายข้อวิพากษ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การตีความ รวมทั้งการปฏิบัติที่หลากหลาย โครงสร้างที่หลากหลายจะนำไปสู่การบันทึกเรื่องราวที่หลายสิ่งหลายอย่าง ความหมายที่เกิดจากการตีความจะนำไปสู่ความขัดแย้ง และข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดทางเลือกที่มากขึ้น การรายงานผลจะสะท้อนถึงการปฏิบัติและการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากกว่าจะอธิบายผลซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย

๖. ทฤษฎี การปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลง (Theory, Practice, Transformation) นักวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้ทฤษฎีช่วยนำทางไปสู่การปฏิบัติ การปฏิบัติช่วยขัดเกลาทฤษฎีท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หลักทฤษฎีและการปฏิบัติของผู้คนในกลุ่มเป็นสิ่งที่แสดงถึงฐานคติและความเชื่อ ความรู้จะเกิดขึ้นจากทฤษฎีที่ก่อตัวให้เห็นท่ามกลางกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงโดยสามารถสังเกตผลได้จากการปฏิบัติที่รองรับด้วยฐานทฤษฎีนักวิจัยจะสามารถตัดสินใจได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเส้นทางของการปฏิบัติจะบ่งบอกถึงความถูกต้องตลอดวงจรของการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการในต่างประเทศที่มีต่อความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้นผู้วิจัยทำหน้าที่กำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติสู่การแก้ไขปัญหา สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลเกิดการตระหนักรู้ (Awareness) ถึงการสร้างทางเลือกหรือโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งใหม่ที่ดีกว่า และควรเป็นการวิจัยที่มีกระบวนการที่มีชีวิตชีวา (It is organic) ผสานเข้ากับระบบในรูปแบบของเกลียว (Spiral) วงจร (Circle) หรือ วงซ้ำ (Loop) เริ่มจากการค้นหาความจริง (Fact finding) การสะท้อนผลจากการค้นหา (Reflection) การวางแผนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) และการประเมินผลการปฏิบัติ (Evaluation) รวมไปถึงการเน้นความร่วมมือ (It is collaborative) การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดการให้เกิดความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ระหว่างคนในและคนนอก และเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วม เชื่อมระหว่างทฤษฎีทางสังคม (Social theory) ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract) กับทฤษฎีของการปฏิบัติ (Practical Theory) ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) โดยใช้วิธีการผลิตความรู้ใหม่ของแต่ละบุคคลจะกลายเป็นการเรียนรู้ขององค์กรได้แก่ ๑.ความรู้ใหม่ที่เกิดจากความเข้าใจ (Cognitive Structure) ๒.ความรู้ที่อยู่ในระดับคุณค่า (Valence and Value) และ ๓.ความรู้ที่ได้จาก

การปฏิบัติ (Motoric Action) โดยใช้หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ ๖ ประการคือ ๑. การวิพากษ์เชิงสะท้อน (Reflexive Critique) ๒.การวิพากษ์แบบวิภาษวิธี (Dialectical Critique) ๓. สร้างทรัพยากรแห่งความร่วมมือ (Collaborative Resource) ๔.ความเสี่ยง (Risk) ๕.โครงสร้างที่หลากหลาย (Plural Structure) ๖.ทฤษฎี การปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลง (Theory, Practice, Transformation)

การพัฒนาและออกแบบเครื่องมือ/กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

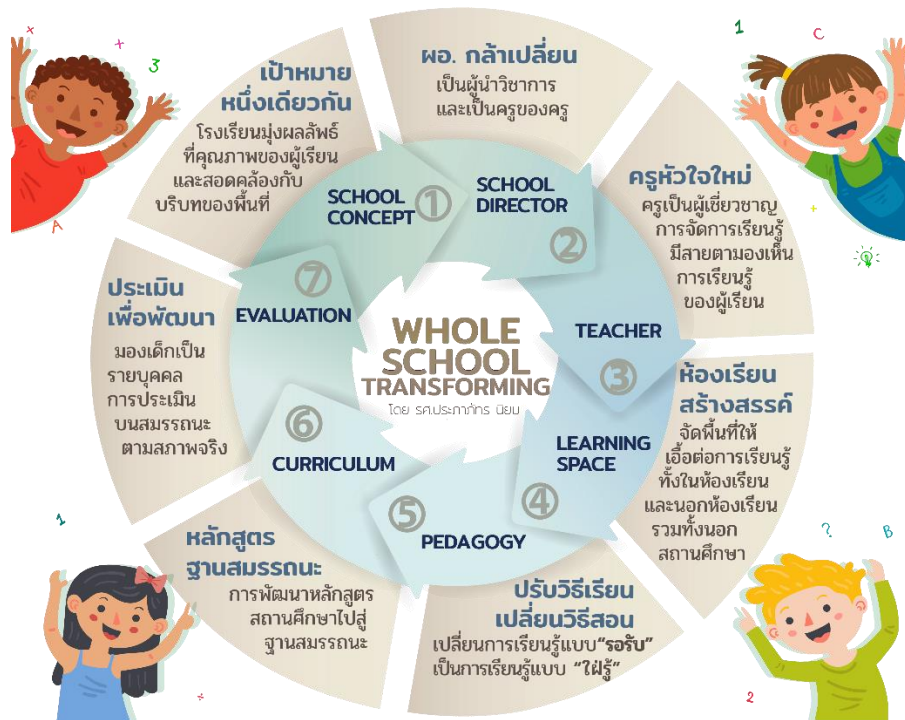
จากการสังเคราะห์ทฤษฎีทางการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัย ด้วยข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว นั้น คณะผู้วิจัยของสถาบันอาศรมศิลป์ จึงนำมาประมวลเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่จัดเป็นระบบของวงจรที่มีพลวัต กล่าวคือเป็นเหตุปัจจัยส่งต่อกันเป็นลำดับของความต่อเนื่องเชื่อมโยงระหว่างเครื่องมือแต่ละชุด จากชุดที่ ๑ จนถึงชุดที่ ๗ และวนกลับมาสู่จุดตั้งต้น เพื่อปรับให้เกิดปฏิบัติการรอบใหม่ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีลักษณะคล้ายเกลียวสว่าน ที่หมุนลงลึกเข้าไปหาเป้าหมายสุดท้าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากเครื่องมือชุดที่ ๑ คือกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์หรือแนวคิดหลักของสถานศึกษาหนึ่ง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อไปยัง การปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของผู้อำนวยการและครูตลอดจนถึงผู้ปกครองนักเรียนให้มีเป้าหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้นผลของการใช้เครื่องมือชุดที่ ๑ จึงมีพลังในการขับเคลื่อนไปสู่ชุดที่ ๒ และ ๓ ทั้งนี้ ในทำนองเดียวกันเมื่อเครื่องมือชุดที่ ๒ ได้รับการฝึกปฏิบัติที่ตัวผู้อำนวยการโรงเรียน ให้มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในด้านการบริหารวิชาการในโรงเรียน ในเมื่อเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงไปอยู่ที่ผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน ผู้อำนวยการจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทให้เป็นผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ที่เกิดผลลัพธ์อย่างมีประสิทธิภาพที่ผู้เรียน เครื่องมือชุด "ผู้อำนวยการกล้าเปลี่ยน" จึงช่วยฝึกการสะท้อนถึงความรับผิดชอบในระดับจิตสำนึกของผู้อำนวยการ และส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ชุดใหม่กับครูและผู้ปกครองในการที่จะสร้างทีมครูและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ที่มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ คือการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) หรือเรียนด้วยฉันทะของผู้เรียน นำไปสู่การปรับการจัดการในชั้นเรียน ให้เป็นการเรียนแบบลงมือปฏิบัติและถอดความรู้เป็นของตัวผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ บทบาทของครู จึงเปลี่ยนไป กล่าวคือ ครูไม่ใช่เป็นผู้ที่ยืนสอนอยู่ที่หน้าห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่เป็นผู้ดูแลให้ผู้เรียนเกิดการลงมือปฏิบัติ โดยมีบทบาทใหม่คือเป็นผู้ออกแบบแผนการเรียน

การสอนในทุกคาบเรียนเพื่อให้เกิดผลตอบโต้และเป้าหมายของโรงเรียน การใช้เครื่องมือชุดที่ ๓ จึงสามารถที่จะช่วยให้ครูเข้าใจวิธีการออกแบบแผนการสอนเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการตลอดจนกระบวนการ "สะท้อนผลจากชั้นเรียน" (Classroom Reflection to Change) ที่ทำให้ครูเข้าใจบทบาทใหม่ของตนเองชัดเจนขึ้น

ต่อจากนั้นเครื่องมือชุดที่ ๔ คือ พื้นที่สะท้อนวิสัยทัศน์การเรียนรู้ (Learning Space - Learning Vision) จึงกลายเป็นความจำเป็นที่ตามมา ในเมื่อวิธีการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนจึงไม่ใช่ผู้ถูกสอน หรือนั่งรอรับความรู้แต่อย่างเดียว แต่เป็นผู้ที่ลุกขึ้นปฏิบัติและทำการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย จึงจำเป็นที่ครู และผู้อำนวยการโรงเรียน ต้องจัดและปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา นั่นก็คือพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบใหม่ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ตลอดจนถึงนอกสถานศึกษาอีกด้วย

ต่อจากนั้น ความจำเป็นในการปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เฉพาะในแต่ละคาบเรียน แต่เป็นการปรับไปถึงโครงสร้างเวลาเรียนตลอดจนการจัดกลุ่มสาระวิชา จึงเกิดขึ้นเพื่อให้ตอบโต้เป้าหมายการเรียนที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับบริบททางสังคมนั้น ๆ จึงเป็นหน้าที่ของเครื่องมือชุดที่ ๕ และ ๖ คือปฏิบัติการวิเคราะห์-สังเคราะห์ กระบวนการจัดการเรียนรู้และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้นเอง ซึ่งเข้ามามีบทบาทเพื่อแก้ปัญหาในทางปฏิบัติในการบริหารจัดการด้านวิชาการของสถานศึกษา

สำหรับเครื่องมือชุดสุดท้าย คือชุดที่ ๗ นั้นเป็นเครื่องมือฝึกการสร้างเครื่องมือและวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนเพื่อการพัฒนาทันที ซึ่งแท้จริงแล้วสามารถที่จะดำเนินการพร้อม ๆ กับเครื่องมือชุดที่ ๕ ได้เช่นกันโดยผ่านการออกแบบแผนการเรียนการสอนแบบองค์รวมครบวงจร คือมีการระบุตั้งแต่วัตถุประสงค์ของแผน กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนประเด็นการวัดและประเมินผลในแต่ละแผนการเรียนรู้นั้น ๆ และจากผลการประเมินผู้เรียนในแต่ละภาคเรียนจึงสามารถที่จะตรวจสอบกลับไปยังจุดที่ ๑ ก็คือวิสัยทัศน์ หรือแนวคิดหลักของโรงเรียนนั่นเอง วงจรของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ : ๗ พลวัตของการเปลี่ยนแปลง จึงดำเนินไปในลักษณะนี้ ดังแสดงในแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพที่ ๙ : แสดงวงจรของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ : ๗ พลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง

เครื่องมือและกระบวนการวิจัย ดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงเป็นการปฏิบัติจริงในบริบทของสถานศึกษาจังหวัดระยอง ที่สถาบันอาศรมศิลป์ จะได้นำแนวคิดและประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) ของโรงเรียนรุ่งอรุณ ภายใต้การดูแลของมูลนิธิ โรงเรียนรุ่งอรุณกว่า ๒๐ ปี และ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงจากภายใน ทั้งทางด้านจิตใจ (Heart) พฤติกรรม (Hand) และปัญญา (Head) เพื่อให้เข้าถึงระบบคุณค่าแท้ของ ทุกสิ่งที่เรียน และความเข้าใจในจุดหมายแห่งชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงาม สร้างการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิถีคิด พฤติกรรม ขยายศักยภาพและสร้างคุณภาพแห่งมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ และการสะท้อนผล (Reflection) คือความหมาย ความรู้ ความเข้าใจอย่างเชื่อมโยง ถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง สังคมและโลก และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์

ทั้งนี้ การใช้เครื่องมือและกระบวนการดังกล่าว มีจุดประสงค์เพื่อการเปิดมุมมองและพัฒนากระบวนการทัศน์ของการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และเป็นการต่อยอด การเรียนรู้ของผู้อำนวยการและครูให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่เน้นให้ ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการพัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ (Higher

Order Thinking) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing) สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดี ในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดแรงจูงใจใฝ่การเรียนรู้สู่สมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษ ที่ ๒๑ ได้ต่อไป

สถาบันอาศรมศิลป์และโรงเรียนรุ่งอรุณ จึงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือและทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร นำประสบการณ์การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming) มาถ่ายทอดประสบการณ์และร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้บริหารและคณะครู ที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนให้กับ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูจำนวน ๒๕ โรงเรียนนำร่องในพื้นที่จังหวัดระยอง ในโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้มีศักยภาพและก้าวสู่การปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอนให้เป็นโรงเรียน ๔.๐ (Whole School Transforming) ให้เป็นองค์กรแห่งมืออาชีพในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ ให้ผู้บริหารและครู ได้รับการเสริมพลังและการตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ครูในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตของเทคโนโลยีส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วิถีความ เป็นอยู่ และวัฒนธรรม

กรณีศึกษาจังหวัดระยอง

ดำเนินการโดยสถาบันอาศรมศิลป์

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ ๔ บทวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ต้นแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัด ในจังหวัดระยอง ที่จะนำไปสู่การขยายผลนำไปใช้ในพื้นที่อื่น โดยมี
เป้าหมายการดำเนินงานเพื่อต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ของงานวิจัย รวมทั้งตอบสนองวัตถุประสงค์ ของ
พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมวด ๑ มาตรา ๕ ดังมีรายละเอียด ประกอบด้วย

วัตถุประสงค์งานวิจัย

๑. เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบสนองเป้าหมายของ
การสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School
๒. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองโจทย์ความ
ต้องการของท้องถิ่น
๓. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่การศึกษาพิเศษจังหวัดระยองและถอด
บทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป
๔. เพื่อสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนวัตกรรมการที่โรงเรียนเลือก
๕. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและตอบสนองกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม

๑. คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ
ศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผล ไปใช้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอื่น
๒. ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา
๓. กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๔. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๓.๑ ขอบเขตการวิจัย

๓.๑.๑ พื้นที่วิจัย

พื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง

๓.๑.๒ กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนในจังหวัดระยอง จำนวนทั้งหมด ๒๕ โรงเรียน โดยมีกระบวนการคัดเลือก ๑ โรงเรียน ๑ ตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๑ จำนวน ๑๐ โรงเรียน และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต ๒ จำนวน ๗ โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ระยอง เขต ๑๘ จำนวน ๕ โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน ๒ โรงเรียน สังกัดเทศบาล ๑ โรงเรียน

โดยคณะผู้วิจัยได้จัดแบ่งกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลหลัก (Key Person) ที่จะทำหน้าที่ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในการวิจัยออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วย ๑) **กลุ่ม ผู้อำนวยการเก่าเปลี่ยน** ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนนาร่อง ๒) **กลุ่ม ทีมงานเก่าเปลี่ยน** ได้แก่ ผู้อำนวยการและครู เพื่อร่วมทำงานกันเป็นทีม ให้เกิดจังหวะและการสอดรับกันในการสร้างการ เปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบตั้งแต่การปรับวิสัยทัศน์ วิธีคิด มุมมองของผู้อำนวยการ ให้มีบทบาท เป็นผู้นำการบริหารทางวิชาการเป็นผู้อำนวยการเก่าเปลี่ยน ที่จะร่วมทำงานเป็นทีมครูในการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการบริหารองค์กร และปรับวิสัยทัศน์ วิธีคิด มุมมองของครูให้ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เกิดผลกับการพัฒนาสมรรถนะของให้แก่ ผู้เรียนได้ทันที ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนบทบาทผู้อำนวยการเก่าเปลี่ยน และทีมงานเก่าเปลี่ยน ได้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming) ทั้ง ๗ องค์กรประกอบ (Changes) ได้ นั้นจะส่งผลให้เกิดต้นแบบโรงเรียนที่จะเป็นภาพสะท้อนของการจัด การศึกษาที่มีคุณภาพด้วยความเข้มแข็งของการบริหารจัดการโรงเรียนที่เป็นอิสระของตนเองได้ ตรง ตามเจตารมณ์ของ พร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่จะสามารถนำเสนอสู่การแก้ปัญหาในระดับ นโยบายในการปลดล็อกโรงเรียนให้มีอิสระในการบริหารจัดการตนเองต่อไป

ตารางที่ ๑ แสดงตำบลและสังกัดของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดระยอง

ตำบล	สพป. (เขต)		สพม.๑๘	สช.	ทศ.	โรงเรียน	ขนาด			ระดับ ที่เปิดสอน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
	๑	๒					เล็ก	กลาง	ใหญ่			
ตาขัน	๑					วัดบ้านเก่า	๑			อ.๑-ป.๖	๘	๘๑
กะเฉด	๑					บ้านสมานมิตร	๑			อ.๑-ป.๖	๕	๗๗
บ้านฉาง	๑					บ้านพูน		๑		อ.๑-ป.๖	๑๓	๑๔๗
ละหาร	๑					บ้านหมอมุย		๑		อ.๑-ป.๖	๑๐	๑๒๔
หนองบัว	๑					บ้านท่าเสา		๑		อ.๑-ป.๖	๙	๑๓๙
ตาขัน	๑					วัดตาขัน		๑		อ.๑-ป.๖	๑๑	๑๙๙
คลองกร่ำ	๑					ชุมชนบริษัทน้ำตาลตะวันออก*		๑		อ.๑-ม.๓	๒๑	๔๔๐
ตะพง	๑					วัดท่าเรือ			๑	อ.๑-ม.๓	๓๗	๖๗๓
แม่น้ำคู้	๑					นิคมสร้างตนเองจ.ระยอง๘*			๑	อ.๑-ม.๓	๔๐	๗๙๗
ชุมแสง		๑				บ้านหนองม่วง	๑			อ.๑-ป.๖	๗	๑๑๔
พลองตาเอี่ยม		๑				บ้านคลองบางบ่อ	๑			อ.๒-ป.๖	๕	๙๕
ห้วยทับมอญ		๑				บ้านน้ำกร่อย	๑			อ.๑-ป.๖	๘	๑๐๑
น้ำเป็น		๑				บ้านมาบช้างนอน	๑			อ.๑-ป.๖	๕	๕๕
บ้านนา		๑				บ้านท่าลำปิต		๑		อ.๒-ป.๖	๘	๑๖๗
เนินขี้		๑				วัดถนนกะเพรา		๑		อ.๒-ป.๖	๘	๑๒๔
กองดิน		๑				วัดสุขไพโรวัน*		๑		อ.๑-ม.๓	๓๕	๗๖๙

ตำบล	สพป. (เขต)		สพม.๑๘	สช.	ทศ.	โรงเรียน	ขนาด			ระดับ ที่เปิดสอน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
	๑	๒					เล็ก	กลาง	ใหญ่			
ชุมแสง			๑			วังจันทร์วิทยา			๑	ม.๑-ม.๖	๗๘	๑,๕๔๔
กร่ำ			๑			สุนทรภู่พิทยา			๑	ม.๑-ม.๖	๔๖	๖๙๙
บ้านฉาง			๑			บ้านฉางกาญจนกุลวิทยา			๑	ม.๑-ม.๖	๑๒๓	๒๑๖๖
หนองระลอก			๑			บ้านค่าย			๑	ม.๑-ม.๖	๙๕	๑๙๒๖
ปากน้ำ			๑			ระยองวิทยาคมปากน้ำ			๑	ม.๑-ม.๖	๗๒	๑๐๕๓
มาบตาพุด				๑		มณีวรรณวิทยา			๑	อ.๑-ป.๖	๔๔	๑๑๗๑
เชิงเนิน				๑		อารีย์วัฒนา			๑	อ.๑-ป.๖	๖๓	๑๓๐๐
ทางเกวียน					๑	อยู่เมืองแกลงวิทยา		๑		อ.๑-ป.๖	๑๘	๒๔๙
จำนวน	๙	๗	๕	๒	๑	จำนวน	๖	๙	๙		๗๖๙	๑๔,๒๑๐

๓.๒ เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยกระบวนการวิจัยใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่งนับเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Education) โดยมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Mindset Change) ทักษะและบทบาทการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นหลัก บนฐานการจัดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Learning) เพื่อเข้าถึงการเรียนรู้ด้วยระบบคุณค่าด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) และการคิดเชิงระบบ ผ่านการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative) ทั้งนี้การสร้างการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจะมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในของแต่ละบุคคลผ่านการสะท้อนสู่การเรียนรู้ (Reflection) ทั้งในระดับบุคคล (Self-Reflection) และระดับกลุ่ม (Group-Reflection) จนนำไปสู่การสะท้อนคิดในการเปลี่ยนแปลงภาพความคิด (Premise Reflection) หรือการสะท้อนคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างจริงจัง (Critical Reflection) ในการเปลี่ยนโลกทัศน์ใหม่ ที่นำมาออกแบบเป็นเครื่องมือการวิจัยเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบบนฐาน “Whole School Transforming” ทั้ง ๗ องค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑. การสร้างกรอบแนวคิดหลักใหม่ของโรงเรียน (School Concept) เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิสัยทัศน์และแนวคิดหลักของโรงเรียน โดยผู้อำนวยการและครูบริหารโรงเรียนอย่างมีเป้าหมายในการบริหารจัดการที่มุ่งการบรรลุผลอยู่ที่ตัวผู้เรียนได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนหรือของท้องถิ่น (Learning’s Outcome Oriented)
๒. การเปลี่ยนบทบาทผู้อำนวยการโรงเรียนให้เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ชี้แนะการจัดการเรียนรู้ (Super Coach) โดยการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนให้เป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นครูของครู เพราะผู้อำนวยการมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในด้านสาระวิชาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และด้านการนำครูจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิचारณญาณ (Critical Thinking) การทำงานเป็นทีม (Collaborative Thinking) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) การสื่อสาร (Communication) การคิดอย่าใคร่ครวญ (Contemplative) และความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen)

๓. การเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้สอนให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert and Professional Teacher) ด้วยการพัฒนาครูสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ โดยครูปรับบทบาททั้งในด้านการแสวงหาความรู้สมัยใหม่ และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
๔. การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space - Learning Vision) ด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง สู่การสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ (Learning Vision) เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยืดหยุ่น (Flexible) มีความหลากหลาย (Diversity) และเป็นพื้นที่การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในสถานการณ์จริง ที่มีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และวิถีชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง
๕. การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนที่อิงฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ซึ่งคำนึงถึงการบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนรายบุคคลเป็นหลัก
๖. การเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนการสอน (Pedagogy) ด้วยการเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนแบบใฝ่เรียนรู้ (Constructive and Active learning) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง
๗. การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อมุ่งการปรับปรุงและพัฒนา (Formative Assessment) มากกว่าการประเมินที่มุ่งการตัดสินผล (Summative Evaluation)

๓.๓ ขั้นตอนการวิจัย

๓.๓.๑ ขั้นตอนก่อนการวิจัย

การสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด โดยกระบวนการวิจัยมีที่มาและความเชื่อมโยงจากการที่จังหวัดระยอง ได้จัดทำกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม Social Lab เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายการศึกษาภายในจังหวัดให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการศึกษา จนเกิดผลเป็นแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔ ขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาของจังหวัดเป็นแรกของประเทศไทย โดยจะปรับกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาของคนจังหวัดระยอง รวมทั้งพัฒนาหลักสูตร

ระยอง (Rayong-MARCO) เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาคนใน
จังหวัดระยองและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๓.๓.๒ ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ๙ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การเปลี่ยนมุมมองและวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน

มี ๒ กิจกรรม ได้แก่ (๑) Open Eye - Open Mind (๒) Core Teacher

ขั้นตอนที่ ๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการ Rayong Ranger (ผอ.กล้าเปลี่ยน) ๓ ชุดกิจกรรม

(การเข้าสู่การอบรมเชิงปฏิบัติการ Mini M.Ed)

๒.๑ ชุดปฏิบัติการ ผอ.กล้าเปลี่ยน (Check in, Wise reflection, People mapping, เล่น
เรือใบ, AAR, การสร้างแนวทางใหม่ในการพัฒนาโรงเรียน (The Creative School Director / The
4.0 Director)

๒.๒ การตรวจเยี่ยมโรงเรียน/ชั้นเรียนด้วยเครื่องมือ CRC (Classroom Reflection to Change)

๒.๓ การสร้างทีมกล้าเปลี่ยน (Team Building)

ขั้นตอนที่ ๓ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ผอ.ต้นรู้ ๖ กิจกรรม

๓.๑ การฝึกอบรมผู้อำนวยการให้มีความเป็น Facilitator and Coach

๓.๒ School Vision and Roadmap

๓.๓ Academic Leadership

๓.๔ การออกแบบโครงสร้างเวลาเรียน และ Micro Teaching and Learning Visibility

๓.๕ การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)

๓.๖ การอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ “นวัตกรรมการเรียนรู้” ประเภทต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ ๔ กระบวนการติดตามและพัฒนาโรงเรียนในการนำความรู้ Mini M.Ed ไปประยุกต์ใช้

๔.๑ การสำรวจโรงเรียน

๔.๒ การติดตามและพัฒนาระดับประถมและมัธยม

๔.๓ การติดตามและพัฒนาระดับปฐมวัย

๔.๔ การพัฒนาความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้ (Active Learning)

๔.๕ รายงานความเคลื่อนไหวกับผู้อำนวยการโรงเรียนกล้าเปลี่ยน ๑๘ โรงเรียน

ขั้นตอนที่ ๕ การวิเคราะห์ผล การเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียน

๕.๑ การเปลี่ยนแปลงตามตัวชี้วัดบนฐาน Whole School Transforming ทั้ง ๗ องค์ประกอบ

๕.๒ การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในเรื่องกระบวนการออกแบบแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้

ขั้นตอนที่ ๖ การเติมเต็มศักยภาพ ทีมกล้าเปลี่ยน

๖.๑ การอบรมผู้อำนวยการ ๔.๐ ผู้นำการเรียนรู้

๖.๒ การติดตามผลการพัฒนาโรงเรียน กระบวนการ CRC

๖.๓ เปิดโลกนวัตกรรมการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

ขั้นตอนที่ ๗ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๗.๑. The 6th International Conference: Asia-Pacific Network on Holistic Education (APNHE). Theme: Holistic Education for Peace. October 24-25, 2019. Gyeongin National University of Education in Anyang, Korea.

๗.๒. Academic Conference of “Rapee Forum 2019 on Transformative Learning”. November 28, 2019. Arsom Silp Institute of the Arts, Bangkok, Thailand.

ขั้นตอนที่ ๘ กระบวนการจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจร่วมและสร้างความมั่นใจให้กับผู้อำนวยการและครูในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป

๘.๑ การใช้สื่อวีดิทัศน์ปรับแนวคิดของผู้ร่วมกระบวนการให้ตรงกับเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ปลุกพลังคิดริ้วพลังปลดปล่อยปัญหาการศึกษาไทย

๘.๒ จัดทำสื่อวีดิทัศน์นำเสนอแนวคิดและหลักการโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองแก่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ณ โรงเรียนกำเนิดวิทย์ จังหวัดระยอง

๘.๓ การจัดทำสื่อวีดิทัศน์คลิปสร้างการรับรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียน การปรับเปลี่ยนบทบาทการสอนของครูสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอน และเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้

๘.๔ สื่อชุดเอกสาร เอกสารรูปเล่ม “ผอ.กล้าเปลี่ยน” รวบรวมข้อมูล School Concept ของ ๒๕ โรงเรียน

ขั้นตอนที่ ๙ การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

๙.๑ การประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาข้อเสนอเรื่อง การจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยจังหวัดระยอง

๙.๒ การนำเสนอเชิงนโยบายกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อให้มีบทบาทเป็นกลไกในระดับท้องถิ่น ที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการจัดการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยจังหวัดระยอง

๙.๓ การนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียนและสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัด (Rayong MARCO) แก่คณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับจังหวัดเพื่อให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารทางด้านวิชาการด้วยตนเอง ตามนโยบายของ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๙.๔ การนำเสนอข้อมูลความก้าวหน้าของโรงเรียนจากงานวิจัยพื้นที่จริง ให้กับคณะกรรมการการศึกษาวิเทศศึกษา และคณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาศึกษา

๙.๕ การประชุมสรุปและนำเสนอแนะในการปลดล็อกตาม พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้กับประธานคณะอนุกรรมการ พิจารณาการศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาศึกษา

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR)

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดระยอง

I. ขั้นตอนก่อนการวิจัย

การสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด จัดทำกระบวนการ Social Lab

P-Plan

กุมภาพันธ์ 2561

II. ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ 9 ขั้นตอน

1. การเปลี่ยนมุมมองและวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน

2. การอบรมเชิงปฏิบัติการ Rayong Ranger (ผอ.กลาเปลี่ยน)

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการ ผอ.ต้นรู้

Whole School Transforming [7 Changes]

A-Act

กันยายน-พฤศจิกายน 2561, มกราคม-มีนาคม 2562

4. กระบวนการติดตามและพัฒนาโรงเรียนในการนำความรู้ Mini M.Ed. ไปประยุกต์ใช้ และ CRC

O-Observe
มีนาคม-สิงหาคม 2562

8. กระบวนการจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจร่วมและสร้างความมั่นใจให้กับผู้อำนวยการและครูในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป

มกราคม-เมษายน 2562

7. การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

6. การเติมเต็มศักยภาพทีมกลาเปลี่ยน (ผู้นำการเรียนรู้, CRC, เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้)

5. การวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียน [4 Changes]*

*ประเมินความก้าวหน้ากลางทาง

9. ข้อเสนอปลดล็อกเพื่อการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

R-Reflect

สิงหาคม-ธันวาคม 2562

แผนภาพที่ ๑๐ : แสดงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดระยอง

รายละเอียดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ๙ ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ การเปลี่ยนมุมมองและวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน

จำนวน ๒ กิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑.๑ Open Eye - Open Mind School Ranger

ผู้อำนวยการพื้นที่นวัตกรรม ศึกษาดูงานโรงเรียนรุ่งอรุณ จำนวน ๒ ครั้ง

วันที่ ๑๓-๑๔ และ ๑๗-๑๘ กันยายน ๒๕๖๑

ณ โรงเรียนรุ่งอรุณ จ.กรุงเทพฯ

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มผู้อำนวยการกล้าเปลี่ยน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑. พาศึกษาดูงานเชิงลึกในระบบโรงเรียนแบบเปิด โดยให้ผู้เข้าอบรมมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ ตั้งแต่ระบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ระบบภายนอกห้องเรียน ได้แก่ การเข้าถึงเขตการจัดการชั้นเรียนแบบบูรณาการ การเรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน ที่มีการดูแลความสะอาดชั้นเรียน การดูแลความสะอาดบริเวณโรงเรียน การคัดแยกขยะ การทำอาหาร การจัดการเรียนกลุ่มสุขภาวะ-กายจิต

๒. การร่วมวิเคราะห์หลักสูตร Rayong-MARCO และทดลองออกแบบแผนการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงกับหลักสูตร

๓. การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review) และสะท้อนผลการเรียนรู้หลังการสังเกตการณ์ชั้นเรียนด้วยรูปแบบ World Café' ใน ๓ คำถามได้แก่

๓.๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่สามารถพลิกวิธีการเดิม สู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่ตัวเด็กได้จริง (ข้ามภพภูมิใหม่ ต้องเป็นอย่างไร)

๓.๒ การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็น Passive หรือ Active บทบาทใหม่และสายตาคูรูในชั้นเรียนที่สามารถพาผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่เป็นอย่างไร

๓.๓ ครูมีการวางแผนและเตรียมตัวอย่างไรเพื่อให้พร้อมในการจัดการชั้นเรียนอย่างราบรื่นและได้ผล

๔. การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self& Group -Reflection)

๕. การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้อำนวยการโรงเรียน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการโรงเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการจากการเห็นตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม บนฐานชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง จนเกิดข้อสรุปที่จะจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนรู้ของโรงเรียนเชื่อมโยงกับหลักสูตร Rayong-MARCO

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๓,๔

กิจกรรมที่ ๑.๒ Core Teacher ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง

วันที่ ๒๘ กันยายน – ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ โรงเรียนรุ่งอรุณ จ.กรุงเทพฯ

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มทีมงานกล้าเปลี่ยน และศึกษานิเทศก์ แกนนำในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑. แบ่งกลุ่มสังเกตการสอนในชั้นเรียน โรงเรียนรุ่งอรุณ
๒. ปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน ด้วยระบบคุณค่า (VOC : Value Oriented Curriculum) และการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning)
๓. การทดลองสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) เพื่อให้ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ (Facilitator)
๔. การจัดวงสนทนาเพื่อฝึกทักษะสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC : Professional Learning Community)
๕. การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review)
๖. การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self& Group-Reflection)
๗. การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของทีมงานกล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ทีมผู้อำนวยการ ครู ศึกษานิเทศก์ แกนนำในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง เข้าใจเห็นความสำคัญและสามารถจัดทำแผนการสอน ด้วยระบบคุณค่า (VOC : Value Oriented Curriculum) และการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ที่ทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงและเข้าถึงความรู้จากการปฏิบัติจริงได้ ตั้งแต่การสังเกตชั้นเรียน กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จนกระทั่งถึงการเรียนรู้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC : Professional Learning Community)

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓,๔

ขั้นตอนที่ ๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการ Rayong Ranger (ผอ.กล้าเปลี่ยน)

จำนวน ๓ ชุดกิจกรรม (การเข้าสู่การอบรมเชิงปฏิบัติการ Mini M.Ed)

ชุดกิจกรรมที่ ๒.๑ ชุดปฏิบัติการ ผอ.กล้าเปลี่ยน

รุ่นที่ ๑ วันที่ ๑๔-๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ ฐานทัพเรือ สัตหีบ จ.ชลบุรี

รุ่นที่ ๒ วันที่ ๑๖-๒๐ มกราคม ๒๕๖๒ ณ ฐานทัพเรือ สัตหีบ จ.ชลบุรี

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มผู้อำนวยการกล้าเปลี่ยน และศึกษานิเทศก์ แกนนำในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

วันแรกของการอบรม

Check in

ด้วยประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดการตั้งเป้าหมายในการเข้าร่วมอบรมให้ตรงกัน ละปลูกฝังในการเรียนรู้ เช่น อะไรที่ทำให้ผู้อำนวยการตัดสินใจมาร่วมโครงการ? ผู้อำนวยการมีความตั้งใจที่จะทำอะไร อย่างไร?

๑. Wise Reflection (เป้าหมายเพื่อนำไปสู่ SELF ACTUALIZATION)

๑.๑ แบ่งกลุ่มประมาณ ๑๐ คน เลือกสิ่งของที่สนใจเพื่อมาสนทนาร่วมกัน ๑ ชิ้น

๑.๒ ร่วมแลกเปลี่ยนในวงสนทนาให้ครบทุกคน ใน ๓ ประเด็น โดยผู้นำวงสนทนาเขียนข้อมูลที่ได้ในโมเดลปลา ๓ ช่วง

หัวปลา การพิจารณาขั้นแรก โดยระบุลักษณะทางกายภาพของสิ่งของที่เลือกมาให้ละเอียดที่สุด ตามที่อายตนะทั้ง ๕ รับรู้ได้

พุงปลา การเชื่อมโยงสู่ที่มาที่ไปของสิ่งที่เกี่ยวข้องว่า ก่อนที่จะมาเป็นสิ่งของชิ้นนี้มีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง

หางปลา การใคร่ครวญจนเจอคุณค่าจากสิ่งที่เราพิจารณา เพื่อนำไปสู่การกำกับวิถีคิดในการเปลี่ยนแปลงตนเอง

๑.๓ การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self & Group -Reflection)

๑.๔ การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของ ผอ.กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการเกิดความตื่นตัว ในการเข้ามาเข้าร่วมโครงการ โดยมองเห็นจุดมุ่งหมายร่วมในการเข้าร่วมโครงการด้วยกัน

ผู้อำนวยการที่เข้าร่วมการอบรมได้สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้บนฐานใจว่า เห็นคุณค่าของการพิจารณาอย่างใคร่ครวญ ความเชื่อมโยงของสิ่งของและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน จนเกิดผลกระทบมาที่ใจ เกิดความรู้สึกและเกิดจิตสำนึกรู้คุณค่าของสรรพสิ่งรวมทั้งความรู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น ๆ เชื่อมโยงไปถึงการดูแลโรงเรียน ครู นักเรียน ที่อยู่ในการกำกับดูแลตนเองและนำมาซึ่งปณิธานใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนและคุณภาพเด็กที่ตนดูแล

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

๒) People Mapping ชุมชนประมงแสมสาร (เป้าหมายเพื่อนำไปสู่ GROWTH MINDSET)

๒.๑ แบ่งกลุ่มค้นหาบุคคลในชุมชนซึ่งเป็นคนธรรมดา เพื่อเข้าไปพูดคุยสร้างความสัมพันธ์ ผ่านการเรียนรู้เชิงคุณค่าบุคคลความดีในตัวบุคคลนั้น แบบหนึ่งต่อหนึ่ง โดยมีข้อแม้คือ ให้จดจำข้อมูล ด้วยใจ ห้ามจดบันทึกหรืออัดเสียง พร้อมถ่ายภาพมาจัดทำนิทรรศการ และเชิญชวนคนดีมาร่วมงาน นิทรรศการ

๒.๒ นำข้อมูลจากการพูดคุยมาเขียนประมวลเป็นโปสเตอร์ โดยด้านซ้ายติดภาพเจ้าของเรื่อง ด้านขวา ประกอบด้วย ชื่อเรื่องจากคำสำคัญ ย่อหน้าแรกเขียนถึงข้อมูลพื้นฐานของบุคคลนั้น ย่อหน้าที่สองกาเขียนอธิบายถึงความดีของบุคคลนั้น ย่อหน้าสุดท้าย วรรคทองหรือคติเตือนใจที่ได้รับ จากคนดีผู้นี้

๒.๓ นำเสนอความดีของแต่ละบุคคลและนำมาจัดทำคำสำคัญเพื่อกลั่นกรองออกมาเป็นเพลง คนดีของกลุ่มตนเอง

๒.๔ ผู้เข้าร่วมอบรม ร่วมกันจัดเตรียมนิทรรศการ “คนดีศรีแสมสาร” สถานที่และบรรยากาศ วิธีการนำเสนองานเพื่อต้อนรับคนดี และสร้างความภูมิใจต่อคุณค่าความดีของแต่ละบุคคล ที่ศาลา การเปรียญ วัดช่องแสมสาร

๒.๕ สร้างความสัมพันธ์ผ่านการเรียนรู้เชิงคุณค่าบุคคล ด้วยการเชิญคนดีมาร่วมงานชม นิทรรศการ ร่วมฟังบทเพลงคนดีของชุมชนร่วมกัน

๒.๖ กิจกรรมจัดการความรู้ (KM: Knowledge Management) เพื่อพัฒนา “Growth Mindset” ในประเด็นคำถาม

การเรียนรู้จากการศึกษาภาคสนาม / การปรับตัวเพื่อการเรียนรู้สดจากสถานการณ์จริงที่ ปราศจากการควบคุม / การเรียนรู้อย่างเท่าเทียม แลกเปลี่ยนผสมผสานการเรียนรู้ถึงระบบคุณค่า

๒.๗ การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการ เรียนรู้ของ ผอ.กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ผู้เข้าร่วมการอบรมได้ใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อเข้าถึงคนในชุมชน อย่างที่ตนเองไม่เคยรู้จัก หรือเคยทำมาก่อน ทำให้เห็นท่าทีของตนเองต่อการเผชิญกับสิ่งใหม่ที่ไม่คุ้นเคย และการปรับตัวเปิดใจ

รับฟังผู้อื่นฉันทมิตร และพิจารณาให้เห็นข้อดี แง่มุมต่าง ๆ ของบุคคลที่เข้าไปพูดคุยด้วย ซึ่งการหาคุณค่าในบุคคลอื่นนั้น ผู้อำนวยการต้องรู้คุณค่าในตัวเองก่อน และรู้จักที่จะถ่อมตนเองเพื่อเข้าไปพูดคุยและรับฟังสิ่งที่เป็นความดีของบุคคลอื่น จนสามารถเข้าไปเห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ที่แม้จะเป็นบุคคลธรรมดาและเรื่องธรรมดาให้เห็นคุณค่าเหล่านั้นไปพร้อมกับการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของบุคคลและสังคมได้ ซึ่งผู้อำนวยการได้สะท้อนคิดหลังการทำกิจกรรมว่า กิจกรรมช่วยกระตุ้นเตือนให้เกิดการคิดเชื่อมโยงไปสู่การเห็นคุณค่าของคนในชุมชนรอบโรงเรียนที่คอยเกื้อหนุนในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ในขณะที่บางโรงเรียนสะท้อนว่าเกิดการกระตุ้นเตือนให้เห็นว่าตนไม่เคยเห็นคุณค่าและใช้ประโยชน์จากชุมชนมาก่อนซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงวิธีการที่จะเข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๓

วันที่สองและสามของการอบรม

๓) เล่นเรือใบ (เป้าหมายเพื่อนำไปสู่ SELF-DIRECTED LEARNER)

๓.๑ ผู้เข้าร่วมการอบรม เรียนรู้หลักทฤษฎีและฝึกปฏิบัติการเล่นเรือใบ

๓.๒ สนทนาสะท้อนผลการเรียนรู้ “ค้นพบวิธีการเรียนรู้ของตนเอง” (สัมมาทิฐิ : รับรู้ความจริงตรงหน้า)

๓.๓ การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของ ผอ.กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ผู้เข้าร่วมการอบรมได้มีการสะท้อนการเรียนรู้ว่า การเล่นเรือใบ ถือเป็นความรู้ใหม่ที่ทำให้เห็นความกลัว เมื่อได้ลองเล่นเรือใบแล้วพบว่าเรือใบทำให้เข้าใจภาวะแท้ของตัวเอง และทำให้รู้ได้ว่าแท้จริงเรากลัวอะไรอยู่ การได้เรียนรู้กับครูฝึกเรือใบ ที่มีความใจเย็น คอยให้กำลังใจและมีวิธีการกระตุ้นการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้อำนวยการซึ่งกลายบทบาทมาเป็นผู้เรียนได้ทบทวนตัวเอง เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ที่ปฏิบัติต่อนักเรียนในโรงเรียนของตนเอง รวมทั้งเกิดการใคร่ครวญความคิด ความรู้สึก

เชื่อมโยงกับบทบาทภาวะของผู้นำการศึกษาของตนที่ต้องอาศัยความกล้าหาญและการตัดสินใจในยามเผชิญอุปสรรคหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ รวมทั้งความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองในฐานะผู้นำการศึกษาที่ต้องพาองค์กรไปสู่หนทางใหม่ของการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้เข้าถึงการเรียนรู้เรื่องจริง ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและเข้าถึงคุณค่าด้วยตนเอง ดังตัวอย่างการสะท้อนตนเองของผู้อำนวยการโรงเรียน

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

๔) After Action Review (AAR)

๔.๑ วงสนทนาในประเด็นการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ได้จากกิจกรรมทั้ง ๓ กิจกรรม

๔.๒ การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self& Group -Reflection)

๔.๓ การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของ ผอ.กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ผู้เข้าร่วมการอบรม ได้ร่วมกันสะท้อนว่าตนได้เกิดความคิดและความเข้าใจใหม่ จากการได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้สามารถเชื่อมโยงความเข้าใจไปถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่จะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงในการเข้าถึงการเรียนรู้เรื่องจริง ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวิชาการ วิชาชีพและวิชาชีพชีวิตของพวกเขาได้ด้วยตนเอง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

วันที่สี่ของการอบรม

๕) การสร้างแนวทางใหม่ในการพัฒนาโรงเรียน (Change Mindset to the New Paradigm “The Creative School Director / The ๔.๐ Director”)

๕.๑ จัดวงสนทนา (Dialogue) “ค้นพบความจริงของตนเอง” ย้อนระลึกถึงความเป็นเด็กของตนเอง จากสิ่งที่ถนัดพาให้เติบโตและเรียนรู้อย่างไร เรียบเรียงและถ่ายทอดออกมา

๕.๒ ผอ. กล้าเปลี่ยน “ภาพโรงเรียนใหม่ที่ต้องไปให้ถึง”

- การวิเคราะห์สถานการณ์ ด้วยคำถาม “สนามรบของท่านคืออะไร” และ “จะเผชิญอย่างไร” เพื่อออกแบบโรงเรียนใหม่

- เขียน Blue Print ผ่านการวาดภาพ ระบุ
- แนวคิด เป้าหมาย ความสำเร็จ
- ต้องทำอะไร แผนการดำเนินงาน
- งบประมาณ และแผนบุคลากร

๕.๓ ปิดงานด้วยการร้องเพลงความฝันอันสูงสุด ร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของ ผอ.กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้รับ

ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เปิดโลกทัศน์ในการมองปัญหาของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน โดยการมองโรงเรียนทั้งระบบและออกแบบการพัฒนาโรงเรียนโดยมีเด็กเป็นตัวตั้ง และการบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากรของโรงเรียนบนต้นทุนที่ตนเองมีให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด และเกิดแรงบันดาลใจในการปลุกการตั้งปณิธานในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ จากการณ์น้อมรำลึกถึงพระวิริยะอุตสาหะในการทำความดีเพื่อพัฒนาประเทศจากรัชกาลที่ ๙ ผ่านการร้องเพลงร่วมกัน

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ชุดกิจกรรมที่ ๒.๒ การตรวจเยี่ยมโรงเรียน / ชั้นเรียน ด้วยเครื่องมือ CRC (Classroom Reflection to Change)

รุ่นที่ ๑ วันที่ ๑๓ - ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๕ โรงเรียน โรงเรียนละ ๑ ชั้นเรียน

รุ่นที่ ๒ วันที่ ๕ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๗ โรงเรียน โรงเรียนละ ๑-๓ ชั้นเรียน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑. โรงเรียนเลือกชั้นเรียนที่จะใช้สังเกตการณ์สอน
๒. คณะวิทยากรจะเข้าสังเกตชั้นเรียน โดยมีการบันทึกวิดีโอ เพื่อสะท้อนข้อมูลดังนี้
 - ๒.๑ กระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน (ชั้นนำ ชั้นกระบวนการ ชั้นสรุป)
 - ๒.๒ การสังเกตอาการการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Visible)
 - ๒.๓ การฝึกทักษะการมองเห็นการเรียนรู้ของครูผู้สอน
 - ๒.๔ การสังเกตกายภาพของชั้นเรียน
 - ๒.๕ การให้สถาปนิก ทำการประเมินกายภาพภายนอกโดยทั่วไปของโรงเรียน
 - ๒.๖ การประชุมครูผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินกระบวนการ CRC
๓. การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review)
๔. การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self& Group -Reflection)
๕. การบันทึกภาพถ่ายวิดีโอ และข้อมูลการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของ ผอ.กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการกล้าเปลี่ยน เห็นปัญหาด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ทั้งด้านการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของครู การจัดการพื้นที่การเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ที่ต้องนำไปสู่แนวทางการออกแบบเครื่องมือที่จะใช้พัฒนาโรงเรียนต่อไป

ทีมงานกล้าเปลี่ยน ครูเห็นสิ่งที่ควรปรับปรุงในการสอนของตนอย่างแจ่มชัด จากการเห็นภาพการสอนของตนเองผ่านคลิปวิดีโอและการได้รับคำชี้แนะวิธีพัฒนาการสอนด้วยระบบกัลยาณมิตรนิเทศ ทำให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิธีการสะท้อนชั้นเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (CRC: Classroom reflection to change) โดยการใช้คลิปวิดีโอเป็นสื่อกลางในการพูดคุยแลกเปลี่ยน โดยมุ่งเป้าหมายการพูดคุยให้เกิดแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการ

เปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review) สะท้อนสิ่งที่ได้รับและประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากการทำกิจกรรม

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ชุดกิจกรรมที่ ๒.๓ การสร้างทีมกล้าเปลี่ยน (Team Building)

ผ่านการสรุปถอดบทเรียน CRC ครั้งที่ ๑

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงเรียนวัดพลองข้างเผือก

กลุ่มเป้าหมาย : ทีมงานกล้าเปลี่ยน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การสร้างความเข้มแข็งในการทำงานเป็นทีมร่วมกันระหว่าง ผู้อำนวยการและครูให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในกลุ่มให้เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในองค์กร โดยการทดลองเผชิญปัญหา และฝึกหาทางออกของปัญหาในการ ทำงานร่วมกัน โดยมีกระบวนการ และกิจกรรมดังนี้

๑. กิจกรรมปิดวาจาทำอาหาร การร่วมกันประกอบอาหารจากวัตถุดิบที่คณะวิทยากรจัดไว้ให้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หลากหลายคละประเภทกัน ซึ่งไม่ได้เป็นส่วนประกอบของอาหารประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างชัดเจน เพื่อให้ทีมงานกล้าเปลี่ยนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร และร่วมคิดร่วมทำอาหารกันอย่างเปิดใจ ยอมรับในการตัดสินใจเลือกประเภทวัตถุดิบ และการประกอบอาหารให้สำเร็จออกมารับประทานร่วมกัน

๒. สะท้อนผลการเรียนรู้จากการปิดวาจาทำอาหาร

๓. ทีมกล้าเปลี่ยนแต่ละโรงเรียน ทดลองจัดทำแผนการสอนด้วยระบบคุณค่า ที่ต้องระบุข้อมูล ประกอบด้วย เนื้อหาการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การบรรลุผลของผู้เรียน ๓ ด้าน (ASK ความรู้ ทักษะ คุณค่า) กระบวนการเรียนรู้ สื่อ และการประเมินผล

๔. นำเสนอแผนการสอนของแต่ละโรงเรียน

๕. วิทยากรเติมเต็มประเด็นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรม ในประเด็น

การทำงานด้วยกันต้องอาศัยใจ ใจวางใจและรับผิดชอบด้วยกัน เชื่อมโยงกิจกรรมปิดวาจาทำอาหารกับความสำคัญในการจัดทำแผนการเรียนการสอนว่าในการจัดการเรียนรู้นั้นต้องมีการ

กำหนดเป้าหมาย วางกระบวนการให้ชัดเจน เพื่อที่จะให้สามารถเกิดผลที่วัดประเมินตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

ผลที่ได้

กิจกรรมทำให้ทีมงานกล้าเปลี่ยนเห็นคุณค่าและความหมายของการสื่อสารภายในกลุ่ม ที่มีจุดสำคัญ คือ การเข้าใจเป้าหมายร่วม การวางใจซึ่งกันและกัน และรู้จักที่จะสังเกตและใช้จังหวะที่เหมาะสมในการดำเนินงาน ปฏิบัติด้วยการมองไปที่เป้าหมายร่วมให้มากกว่าการใช้คำพูดหรือการเพ่งโทษต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้ โดยใช้ใจเป็นตัวขับเคลื่อนงาน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงภายในองค์กร ในส่วนการออกแบบแผนการสอนครูสะท้อนว่าไม่เคยทำแผนการสอนมาก่อน ส่วนใหญ่ใช้แผนการสอนสำเร็จที่มีและรูปแบบก็ไม่เหมือนกับที่ได้ลงมือปฏิบัติในวันนี้ ทำให้ได้เรียนรู้ว่า จะต้องมีการวางแผนการสอนที่ชัดเจนจึงจะส่งผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงดัง การจัดกิจกรรมที่ได้ทดลองทำ ทั้งการปิดวาทะทำอาหารและการเขียนแผนการสอนด้วยระบบคุณค่า

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ขั้นตอนที่ ๓ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ผอ.ต้นรู้

จำนวน ๖ ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมที่ ๓.๑ การฝึกอบรมผู้อำนวยการให้มีความเป็น Facilitator & Coach

วันที่ ๒๓-๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนบ้านค่าย จ.ระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑) การสังเกตชั้นเรียน ด้วยกระบวนการ CRC เพื่อการนิเทศเจาะลึก (แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมตามระดับชั้นที่ต้องการพัฒนา) โดยมีกระบวนการ ดังนี้

๑.๑ สังเกตชั้นเรียน ๑ คาบเรียน โดยใช้ Smart Phone บันทึกวิดีโอ แบ่งเป็น ช่วงชั้นนำ ชั้นกระบวนการ และขั้นสรุปของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในประเด็น

- กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- อากาการการเรียนรู้ของนักเรียน

- องค์ประกอบแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้

๑.๒ การตั้งวงสนทนา AAR + Reflection วิทยากร ทำหน้าที่ Facilitator กลุ่ม ตั้งคำถาม และเปิดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงสนทนา (ผู้เข้าร่วมวง AAR สะท้อนการเรียนรู้ ผู้เข้าร่วมอบรม จดบันทึกการสะท้อนการเรียนรู้ สนทนากันในประเด็นและลำดับวิธีการ คือ

- วิทยากรชวนให้ครูผู้สอนสะท้อนสิ่งที่ตนคิดว่าทำได้ดี และสิ่งที่ตนคิดว่าจะนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป

• วิทยากรเริ่มตั้งคำถาม ชวนให้ครูผู้สอนประเมินความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ของตนเอง โดยอ้างอิงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

• เปิดคลิปวิดีโอการสอนของครูผู้สอนแบ่งเป็น ๓ ช่วง ได้แก่ ช่วงการนำเข้าสู่บทเรียน ช่วงกระบวนการเรียนรู้ และช่วงสรุปท้ายคาบเรียน โดยเปิดคลิปช่วงละประมาณ ๕ นาที เมื่อจบแต่ละช่วงวิทยากรจะชวนให้ครูผู้สอนสะท้อนสิ่งที่เห็นว่า มีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุง จากนั้นจึงให้ผู้ร่วมวง AAR ได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน หรือ องค์ประกอบแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ เชื่อมโยงสู่การเป็นครูผู้มีส่วนตามองเห็นการเรียนรู้ของเด็ก ให้ครบทั้ง ๓ ช่วง

• ครูผู้สอนสะท้อนสิ่งที่ได้จากการเสนอแนะในวง AAR และสิ่งที่จะนำไปพัฒนาทันทีหลังจากจบกระบวนการนี้

• ผู้เข้าร่วมวง AAR สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกระบวนการ CRC ในประเด็นเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการนิเทศเจาะลึกอย่างเป็นกัลยาณมิตร การใช้ Smart Phone เป็นสื่อ การใช้สุนทรียสนทนา (Dialogue)

• วิทยากรกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นความสำคัญของการเป็น Facilitator, Coach และการเป็น Mentor ซึ่งเป็นคุณสมบัติหลักสู่การเป็นครูของครู (Super Coach)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของ ผอ. กล้าเปลี่ยน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการและครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของการนิเทศเจาะลึกและบทบาทของ ผอ. ที่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อให้คำแนะนำครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิด

คุณภาพไปที่เด็กโดยตรง โดยใช้กระบวนการ CRC ที่ใช้หลักของความเป็นกัลยาณมิตรในการเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการชั้นเรียนของครู ตั้งแต่ความสอดคล้องของการสอนกับเป้าหมายในแผน การจัดการชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ การเห็นอาการการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Visible) การมอบหมายงาน การสรุปผลการเรียนรู้ โดยมีคลิปลิขิตทัศน์ เป็นสื่อกลางในการพูดคุยเพื่อสะท้อนภาพการสอนของครูโดยมุ่งไปที่เป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนได้ใช้บทบาทและวิธีการการเป็นโค้ชที่ดีให้แก่ครู ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้สะท้อนว่าตนเองไม่เคยได้ทำบทบาทเช่นนั้นมาก่อน ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง

๒) กระบวนการเรียนรู้เรื่อง Facilitator Coaching & Mentoring

๒.๑ วิทยากรหลัก นำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้เรื่อง Facilitator Coaching & Mentoring โดยมีเป้าหมายให้เกิดองค์ความรู้ว่า โค้ชที่ดีควรมีสมรรถนะ อย่างไร?

รอบที่หนึ่ง

แบ่งกลุ่มวงสนทนา (PLC) เพื่อสนทนาถึงท่าทีของวิทยากรผู้ทำหน้าที่โค้ชในกระบวนการ CRC กลุ่มต่าง ๆ โดยมีอาสาสมัครจากผู้เข้าร่วมอบรมทำหน้าที่ผู้นำวงสนทนา (Facilitator) ดังมีประเด็นการสนทนา คือ

"ผู้อำนวยการควรเป็นโค้ชหรือไม่? ผู้อำนวยการหรือโค้ชควรต้องรู้อะไร?"

รอบที่สอง

วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมอบรม เริ่มเข้าสู่วงสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ภายในกลุ่ม อีกครั้ง (PLC) โดยมีตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการฝึกทักษะการเป็น Facilitator สนทนาในประเด็น

- ๑) การเข้าสู่พื้นที่นวัตกรรม โรงเรียนเราจะเปลี่ยนเป็นอย่างไร?
- ๒) โรงเรียนจะมีกระบวนการสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- ๓) การเรียนรู้ในระดับชั้น จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร และทำอย่างไร?

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการโรงเรียนเข้าใจถึงบทบาทของตนที่จะต้องทำหน้าที่ เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้และ เป็นโค้ชให้กับครู รวมทั้งเกิดองค์ความรู้ถึงคุณลักษณะและสมรรถนะของโค้ชที่ดี โดยเริ่มตั้งแต่การ

เข้าใจเป้าหมายในการจัดงสนทนา การตั้งคำถามเพื่อพาครุสะท้อนย้อนคิดให้ไปสู่เป้าหมายนั้นด้วยความเข้าใจจริงที่เกิดจากใจของตนเอง เพื่อให้เกิดสำนึกและความเข้าใจร่วมในการเปลี่ยนแปลงองค์กรร่วมกัน

๓) กิจกรรม Core Reflection เทคนิคของการเข้าไปนั่งในใจผู้ร่วมวงสนทนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในตน ด้วยการเห็นคุณค่าของการมองผู้อื่นและการรับฟังอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเป็นกัลยาณมิตร โดยมีกระบวนการ คือ

- ผู้เข้าร่วมอบรม จับคู่ นั่งหันหน้าเข้าหากันแบบเข่าชนเข่า
- ให้แต่ละฝ่ายมองดวงตาข้างซ้ายของคู่ตรงข้าม ด้วยความสงบห้ามออกเสียงหรือชวนคู่พูดคุยอะไรเป็นเวลา ๓ นาที

- หลังจากนั้นให้แต่ละคนสลับกันบอกเล่าให้คู่ของตนรับรู้ ว่า รู้และเห็นหรือรู้จักอะไรเพิ่มขึ้นจากการมองดวงตาของตัวเอง โดยอีกฝ่ายจะเป็นผู้รับฟังเพียงอย่างเดียว ห้ามถามหรือส่งเสียงใด ๆ ออกมา

- การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self & Group -Reflection) ถึงสิ่งที่ได้รับรู้
- การบันทึกภาพถ่ายและวิดีโอ การบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

ผลที่ได้

ผู้เข้าร่วมอบรมเห็นคุณค่าของการใช้ปัจจัยภายในตนคือ ความนิ่งสงบเพื่อเปิดใจรับรู้ความรู้สึกและตัวตนของคู่ตรงข้ามผ่านการอ่านจากสายตาที่ทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงตัวตนของคู่ตนหรืออ่านคนได้

ทำให้รู้จักวิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ต้องเริ่มด้วยท่าทีของความใส่ใจและ จริงใจ จากการสบตา (Eye Contact) ที่จะทำให้ได้เรียนรู้ตัวตนจากกันอย่างแท้จริงใจ ซึ่งโดยธรรมชาติ คนเราอยากรู้จักและเป็นเพื่อนกัน แต่เมื่อมีตำแหน่ง หน้าที่ การงาน ทุกคนก็จะห่างออกจากความเป็นธรรมชาติของตนเองไป เมื่อทำได้แล้วจะสามารถได้คำตอบจากอ่านคนตรงหน้าได้

๔) กิจกรรมกระจกสีด้าน การเข้าถึงความเป็นกัลยาณมิตรจากการเห็นคุณค่าในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม พร้อมทั้งฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ด้วยการจับคู่สนทนาเพื่อรับรู้ความหมาย

สิ่งที่คู่สนทนาถ่ายทอด ทั้งคำพูด และอากัปกิริยาที่เห็นตรงหน้าด้วยใจ แล้วนำมาประมวลเขียนเพื่อสื่อสารถ่ายทอดความหมายสิ่งที่ได้รับรู้ เพื่อสร้างกำลังใจและการสื่อสารทางบวกให้แก่กัน โดยมีขั้นตอน คือ

รอบที่ ๑

- จับคู่สลับกันเล่าประสบการณ์ในหัวข้อ สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเราเอง(เรื่องที่ดีที่สุด ภูมิใจที่สุด สะเทือนใจที่สุด) คนละ ๓ นาที (๖นาที)

- ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้รับแจกกระดาษ เอสสี่พับเป็นสี่ช่องเท่า ๆ กัน

- ให้คู่สนทนาเขียนประมวลสรุปในกระดาษช่องที่ ๑ ประเด็น

สิ่งที่ฟังมีค่าเข้าไปในใจเราหรือไม่ และได้รับฟังอะไรจากคู่สนทนา?

- ส่งให้คู่ของตนสลับกันอ่าน สะท้อนความรู้สึกจากการที่ได้อ่านสิ่งที่เพื่อนเขียนถึงสิ่งที่ได้รับฟังจากเราไป เช่น ภูมิใจ อบอุ่นในที่มีคนรับฟัง เป็นต้น

รอบที่ ๒

- คู่สนทนาเขียนแสดงความรู้สึก ขอบคุณ หรือชื่นชมในสิ่งที่เพื่อนเขียนมาให้ ในช่องที่ ๒ ของกระดาษที่เพื่อนเขียนส่งมาให้อ่าน

รอบที่ ๓

- ทำหน้าที่กัลยาณมิตร เขียนคำที่อยากบอก ไม่ว่าจะ เป็นคำแนะนำ คำให้กำลังใจหรือคำเสริมแรงแก่คู่สนทนา ในกระดาษช่องที่ ๓

รอบที่ ๔

- เขียนสิ่งที่เราอยากบอกกับตัวเราเอง ในช่องที่ ๔

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการได้ฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง การเปิดใจยอมรับซึ่งกันและกันและ เห็นคุณค่าของผู้อื่น การรู้จักที่จะจับประเด็นและการมองเรื่องราวในเชิงบวกรู้จักเห็นอกเห็นใจ แล้วหยิบยกแง่มุมเชิงบวกอย่างจริงใจมาสู่การสร้างกำลังใจต่อกัน ซึ่งจะนำมาสู่การสร้างความสัมพันธ์และความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันที่จะนำไปสู่การเผชิญสถานการณ์ต่างๆในการทำงานเป็นทีมได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

๕) การสะท้อนผลทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self& Group -Reflection) บันทึกภาพถ่ายและวิดีโอทัศน และบันทึกข้อมูลการจัดกิจกรรม

ผลที่ได้

เกิดมิติของการรับรู้เชิงคุณค่าร่วม ที่นำมาสู่การสอนตนเอง สู่การปรับตัวปรับใจตนจากการได้ยืนตัวอย่างของผู้อื่น

ช่วงท้ายแนะนำให้ผู้เข้าร่วมอบรมศึกษาเอกสาร "วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู" โดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช และทำบันทึกการเรียนรู้ส่งคณาจารย์ในครั้งต่อไป

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการโรงเรียนเข้าใจถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรว่า สถานการณ์ทุกอย่างสามารถเป็นบวกได้ตลอดเวลาทั้งนี้ขึ้นอยู่กับท่าทีของแต่ละคนที่เข้ามาปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และนำหัวใจใหม่ไปใช้ในการทำงานพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูช่วยกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ที่ทำให้เป้าหมาย วิธีการ ปรับเปลี่ยน พัฒนาโรงเรียนมีความชัดเจนขึ้นและเมื่อทำอะไรไปแล้วจะต้องมีการสะท้อนผลกลับมาเรียนรู้ร่วมกัน

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ชุดกิจกรรมที่ ๓.๒ School Vision & Roadmap

วันที่ ๙-๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ โรงเรียนระยองวิทยาคม ปากน้ำ จ.ระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การฝึกกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนตามบริบทของโรงเรียน เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ใหม่ (School Vision) ของโรงเรียน และออกแบบเส้นทาง(Roadmap)ในการพัฒนาโรงเรียน โดยยึดบริบทจริงของโรงเรียนเป็นหลัก เพื่อให้สามารถนำไปทดลองประยุกต์ใช้ได้จริง โดยมีกระบวนการทำกิจกรรมผ่านเครื่องมือการปฏิบัติการ คือ

๑. กิจกรรมโรงเรียนในฝัน การให้ผู้เข้าร่วมอบรมร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนที่เป็นที่ต้องการของผู้ปกครองในปัจจุบัน เพื่อใช้กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ตอบโจทย์ดังกล่าว

๒. กิจกรรมออกแบบเส้นทาง(Roadmap)ในการพัฒนาโรงเรียน ด้วยการนำวิสัยทัศน์ที่ได้มาออกแบบ Roadmap ในการพัฒนาโรงเรียน โดยยึดบริบทจริงของโรงเรียนเป็นหลัก เพื่อให้สามารถนำทั้งวิสัยทัศน์และ Roadmap ไปทดลองประยุกต์ใช้ได้จริง

๓. กิจกรรม School Vision ใหม่ สั้นกระชับและสามารถทำได้จริง

๔. การสะท้อนสิ่งที่ได้จากการอบรมสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ใหม่ของโรงเรียน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการเกิดความตระหนักถึงการบริหารโรงเรียนและการเป็นผู้นำทางวิชาการที่ต้องนำพาครู ร่วมกันกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และนำไปออกแบบโรดแมป ของการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกับบริบทจริงของโรงเรียนและเห็นทิศทางในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากคุณภาพผู้เรียน และหลักสูตรการศึกษาของจังหวัด Rayong MARCO

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ชุดกิจกรรมที่ ๓.๓ Academic Leadership (ครูของครู)

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ณ สพป. ระยอง เขต ๑ จ.ระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การปรับโลกทัศน์ใหม่ของการเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน สู่การตระหนักถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการ (ภูมิเนเวศวิชาการ) อันเป็นหัวใจหลักของการทำการศึกษา โดยมีกระบวนการทำกิจกรรมผ่านเครื่องมือการปฏิบัติการ คือ การสร้างกระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพฯ กับ ผู้อำนวยการกล้าเปลี่ยน เพื่อให้เห็นแบบอย่างของผู้บริหารที่เน้นความสำคัญด้านวิชาการเป็นหลัก โดยมุ่งผลที่เกิดกับเด็กเป็นสำคัญ จนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารงานโรงเรียนของตน โดยมีกระบวนการทำกิจกรรมผ่านเครื่องมือการปฏิบัติการ คือ

๑. ทบทวนและสร้างความเข้าใจกับแนวทาง ๔.๐ Whole School Transforming (๗ Change) ผ่านการชมสไลด์ประกอบการบรรยาย

๒ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่นำนักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้ในชีวิตจริงไปพร้อมกับการสร้างสมรรถนะแก่ผู้เรียน (Competency)

๓.ศึกษาการเขียนตัวอย่างแผนการสอน (Lesson plan Design)แบบหน้าเดียว (One page) ที่กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนต้องบรรลุใน ๓ ด้าน A S K (ด้านคุณลักษณะหรือคุณค่า= Attribute ด้านทักษะ=Skill ด้านความรู้=Knowledge แบบบูรณาการการจัดการเรียนรู้ (Holistic

Learning) เพื่อเข้าสู่ระบบคุณค่า และกระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องในการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบไตรยางศ์การจัดการศึกษา OLE (Objective/ Learning process/ Evaluation) ของโรงเรียนรุ่งอรุณ ในการพัฒนาการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑

๔. ศึกษาหลักการและสมรรถนะที่ผู้เรียนต้องบรรลุของโรงเรียนรุ่งอรุณ

๕. วงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมระยองกับผู้บริหารโรงเรียนรุ่งอรุณ

๖. การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review) และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection)

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการกล้าเปลี่ยน เห็นแบบอย่างและแนวทางของผู้บริหารที่เน้นความสำคัญกับการเป็นผู้นำทางวิชาการในการวางวิสัยทัศน์และเป้าหมายโรงเรียนมาสู่การบริหารโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กันในการสร้างการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้ง ๗ ด้านเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับเด็กอย่างมีคุณภาพเป็นสำคัญ ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการทำวิสัยทัศน์โรงเรียนและการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนต่อไปซึ่งทำให้เกิดการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสะท้อนย้อนคิดกับความเข้มแข็งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในวิสัยทัศน์โรงเรียนที่ตนเคยได้วางไว้

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ชุดกิจกรรมที่ ๓.๔ การออกแบบโครงสร้างเวลาเรียน และ Micro Teaching & Learning Visibility

วันที่ ๒๓-๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนวังจันทร์วิทยา จ.ระยอง

กลุ่มเป้าหมาย :กลุ่มทีมงานกล้าเปลี่ยน และศึกษานิเทศก์ แกนนำในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จ.ระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารและครูเห็นแนวทางและเทคนิคในการออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนที่ตอบโจทย์การพัฒนา ทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ไปพร้อม ๆ กันอย่าง

สมดุล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงโดยไม่เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้เรียน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีกระบวนการทำกิจกรรมผ่านเครื่องมือการปฏิบัติการ คือ

๑. การสร้างความเข้าใจร่วมในการจัดโครงสร้างการเรียนรู้ เพื่อบรรลุสมรรถนะของผู้เรียนที่พึงปรารถนา

- การนำเสนอตัวอย่างการจัดโครงสร้างเวลาเรียนของโรงเรียนรุ่งอรุณ
- การชมวิดิทัศน์ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ หน่วยบูรณาการ กรุงเทพฯ ของนักเรียนระดับชั้น

ปีที่ ๔ โรงเรียนรุ่งอรุณ

๒. แบ่งกลุ่มดำเนินงาน สร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้

๒.๑. กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียน ทดลองออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนและบริหารหลักสูตร

๒.๒. กลุ่มครู ทดลองออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระวิชา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่นักเรียนต้องบรรลุ ๓ ด้าน ด้านคุณลักษณะหรือคุณค่า=Attribute ด้านทักษะ=Skill ด้านความรู้=Knowledge และมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตจริงได้

๓. ปฏิบัติการสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) โดยครู ๑ ท่านทำหน้าที่สอน ส่วนครูที่ไม่ได้ทำหน้าที่สอนให้สวมบทบาทเป็นนักเรียนจริงในชั้นเรียน และมีผู้อำนวยการโรงเรียนร่วมสังเกตการจัดการเรียนรู้

๔. จัดวงสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (PLC) โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่ โค้ชและผู้อำนวยการเรียนรู้ นำวงสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คำแนะนำกับครูในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

๕. ร่วมปรับโครงสร้างเวลาเรียนและบริหารหลักสูตร โดยทีมกล้าเปลี่ยน (ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู) ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้จริง ในการส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน

๖. การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review) และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection)

- ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ช่วงการทำแผนที่ช่วยกันทำเป็นทีม
- ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติการสอนหน้าชั้นเรียน จากแผนของทีม
- ความรู้ที่ได้รับจากการฟังเสียงสะท้อนจากวง CRC

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการกล่าวเปลี่ยน ได้เรียนรู้และเข้าใจการออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนของโรงเรียนที่ต้องสัมพันธ์กับเป้าหมายรูปแบบระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างสมรรถนะของผู้เรียน รวมทั้งบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน ในการติดตามการจัดการเรียนรู้และให้คำชี้แนะในการสอนแก่ครู (Super Coach-ครูของครู) ซึ่งผู้อำนวยการจะต้องทำงานและสร้างความเข้าใจร่วมกับครูในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสอดคล้องกัน

ครู ที่มาร่วมอบรมเข้าใจการทำแผนจัดการเรียนรู้ที่ระบุจุดประสงค์ ๓ ด้าน (A /S/ K) เพื่อให้เกิดการตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ให้เข้าถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ทีมงานกล่าวเปลี่ยน เห็นจุดร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ที่ต้องเริ่มจากการมองเห็นเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยการออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนและบริหารหลักสูตร เพื่อส่งเสริมแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตั้งแต่สาระวิชา จนไปถึงในระดับชั้นเรียนและห้องเรียน และการฝึกทักษะให้ครูที่มาร่วมอบรมสามารถ เห็นอาการการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Visible Learning Visibility) ด้วยการร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมนำเสนอผ่านการสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูในแต่ละโรงเรียน รวมทั้งประโยชน์ของการจัดวงสนทนาสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (PLC) ภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการสอนของครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

ชุดกิจกรรมที่ ๓.๕ การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)

วันที่ ๙-๑๐ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนบ้านสมานมิตร จ.ระยอง

กลุ่มเป้าหมาย : ทีมงานกล่าวเปลี่ยน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การพาผู้อำนวยการโรงเรียนและครู มีสายตาใหม่ที่เข้าใจภาวะการณ์เรียนรู้ของเด็กและมีหัวใจแบบเด็ก เพื่อออกแบบและสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเป็นเจ้าของและสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) ได้อย่างเข้าใจและสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน

๑. สำรวจพื้นที่โรงเรียนตัวอย่าง วางแผนและออกแบบพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้

๒. ปรับปรุงพื้นที่ของโรงเรียนตัวอย่างและนำเสนอ

๓. วิทยากรให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างการจัดทำพื้นที่การเรียนรู้ กับ สนามเด็กเล็ก

๔. นำแนวคิดหลักที่ได้รับสู่การออกแบบพื้นที่แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตนเอง

๕. นำเสนอแผนการปรับพื้นที่ในโรงเรียนของตนเอง

๖. การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR: After action Review) และการสะท้อนผลการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (Self & Group -Reflection)

ผลที่ได้

ทีมกล้าเปลี่ยน ผู้อำนวยการและครูเปลี่ยนสายตาในการมองห้องเรียนใหม่ จากเดิมที่เป็นพื้นที่เรียนแบบค่ายกักกันการเรียนรู้ของเด็ก มาสู่การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้อิสระภาพ ทั้งทางกายภาพ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ มีอุปกรณ์การใช้สื่อที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อให้ส่งเสริมภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง (Self-directed Learning) ทั้งในระดับกลุ่มและระดับบุคคล จนสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้จริงที่มีคุณภาพภายในโรงเรียนของตนจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนได้

ชุดกิจกรรมที่ ๓.๖ การอบรมเชิงปฏิบัติการ นวัตกรรมการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ

กลุ่มเป้าหมาย : ทีมงานกล้าเปลี่ยน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑) การจัดการเรียนรู้ Open Approach

วันที่ ๒-๓ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนระยองวิทยาคม ปากน้ำ จ.ระยอง

โดย รศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

เพื่อเสริมประสบการณ์ให้ผู้ผู้อำนวยการและครู ทีมกล้าเปลี่ยน ได้เรียนรู้นวัตกรรมการเรียนรู้ทางเลือกในวิชาคณิตศาสตร์ ประเทศญี่ปุ่น ที่มุ่งให้ครูผู้สอนเกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ โดยยึดกระบวนการคิดเป็นสำคัญมากกว่าผลลัพธ์เพื่อเป็นแนวทางในการไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการทำกิจกรรมผ่านเครื่องมือการปฏิบัติการ คือ

วันที่ ๑. การบรรยายแนวทางจัดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ตามนวัตกรรม Open Approach (หลักคิด และแนวทางการจัดทำแผนการเรียนการสอน) การเข้าใจ What & Why ในการสอนของครู

เพื่อให้นักเรียนสามารถมีกระบวนการแก้ปัญหา(Doing)ในการเรียนรู้ และการสะท้อนคิด(Reflecting) ต่อในสิ่งที่กำลังแก้ปัญหา ซึ่งเป็นหัวใจของทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

วันที่ ๒ การเปิดห้องเรียนสาธิต โดยวิทยากรจากทีม ม.ขอนแก่น กับตัวแทนนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม เพื่อให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม เห็นวิถีปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียน ทั้งการเปิดโจทย์สถานการณ์ การตั้งคำถามของครู การให้นักเรียนนำเสนอความคิด และการสรุปแนวความคิดร่วมกัน

๒) การอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการจัดการเรียนรู้ “เพาะพันธุ์ปัญญา RBL: Research-Based Learning” โดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรณ์

๓) การอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการจัดการเรียนรู้ “Coding” โดยทีมอักษรเจริญทัศน์

๔) การอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทางการจัดการเรียนรู้ Brain-Based Learning โดย อ.พรพิไล เลิศวิชา

ผลที่ได้

ทีมงานกล้าเปลี่ยน เห็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ เป็นแนวทางในการเลือกสรรนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ขั้นตอนที่ ๔ กระบวนการติดตามและพัฒนาโรงเรียนในการนำความรู้ Mini M.Ed ไปประยุกต์ใช้

จำนวน ๕ กิจกรรม

กิจกรรมที่ ๔.๑ การสำรวจโรงเรียน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept. interview) ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview)
- ตารางการเก็บผลและกราฟลำดับ
- แบบประเมินความก้าวหน้าบนฐาน Whole School Transforming

- การวิเคราะห์ผลด้วย SWAT Analysis
- การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลที่ได้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ในการขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จจากการนำกระบวนการที่ได้จากการอบรมไปใช้ ซึ่งทำให้เห็นเหตุปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนสามารถนำกระบวนการ ๗ Change ไปขับเคลื่อนการดำเนินงานในโรงเรียน รวมถึงอุปสรรคปัญหาข้อติดขัดในการดำเนินงาน เพื่อนำผลมาสู่การจัดการอบรมและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในขั้นต่อไป

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๔.๒ การติดตามและพัฒนาระดับประถมและมัธยม

ช่วงเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การทำ Group Coaching ผ่าน GROW Model ๕ ขั้น ตามกระบวนการ ดังนี้

๑) Build Rapport กิจกรรมการสร้างสัมพันธ์ เรียนรู้การฟังที่ดีซึ่งจะทำให้ได้รู้ความหมายเบื้องหลังคำพูดหรือสิ่งที่ได้ยิน

๒) Goal กำหนดกรอบเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเชื่อมโยง Rayong MARCO ที่เป็นหลักสูตรการศึกษาของจังหวัด

๓) Reality การพิจารณาสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยการชวนผู้อำนวยการและทีมครูมองแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ของตึกรอบโรงเรียน และผลกระทบจากการสอนในรูปแบบเดิม ๆ

๔) Option การพาทีมกล้าเปลี่ยนให้เห็นทางเลือกการจัดการเรียนการสอนในแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ร่วมระดมความคิดเห็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง ภายใต้กรอบแนวคิดหลักใหม่ของโรงเรียน (School Concept)

๕) Way Forward การระดมสมองเพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นและทดลองเขียนแผนการเรียนรู้รายสัปดาห์ สำหรับภาคการศึกษาที่ ๑/๒๕๖๒ การจัดวงสนทนาชวนครุย์ย้อนคิด การปรับพฤติกรรมการสอน จากผู้บอกความรู้สู่การเป็นผู้ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลที่ได้

กระบวนการโค้ชรายโรงเรียนช่วยให้โรงเรียน มีความเข้าใจในการมองบริบทและแนวทางในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนของตน ตั้งแต่การทำกรอบแนวคิดของโรงเรียน (School Concept) มาสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับช่วงชั้นและระดับชั้นเรียนได้ชัดเจนขึ้น จากการร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกันทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สามารถมีกรอบแนวคิดหลักของโรงเรียน (School Concept) และทิศทางจัดการเรียนรู้ ให้เกิดอัตลักษณ์และมีความสอดคล้องกับบริบทของตนเอง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๔.๓. การติดตามและพัฒนาระดับปฐมวัย

วันที่ ๖-๗ เมษายน ๒๕๖๒

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การสร้างพื้นที่การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้วงสนทนาชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ PLC ในประเด็น

๑. จัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก Learning Space
๒. การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๐
๓. ออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยจำนวน ๑๒ โรงเรียน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการและครูเกิดความตระหนักในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ให้เชื่อมโยงกับบริบทและสภาพแวดล้อมรอบโรงเรียน สามารถนำไปปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนในระดับอนุบาลให้เป็นการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) และปรับกายภาพภายในและภายนอกให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กตามพัฒนาการตามวัย

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๔.๔ การพัฒนาความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning)

การอบรมเชิงปฏิบัติการ คลินิกการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ครั้งที่ ๑ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนบ้านพูน จ.ระยอง ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๑-๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนอนุบาลตากสิน จ.ระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑) คุณครูจะได้ร่วมกันออกแบบแผนการสอนที่มีการระบุ เป้าหมายการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียน วัตถุประสงค์ ๓ ด้าน (A: Attribute/S: Skill /K: Knowledge) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั้นนำ ชั้นสอน ขั้นสรุป) และการวัดประเมินผล ที่จะต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน

๒) นำแผนมาจัดการสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) โดยสลับกันสวมบทบาทครู นักเรียน

๓) สะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน

ผลที่ได้

ทีมงานกล้าเปลี่ยน เข้าใจหลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) จากการได้ทดลองปฏิบัติออกแบบแผนการสอนและทดลองสอนแบบจุลภาคด้วยตนเอง สามารถเริ่มออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาของตนเอง ด้วยการระบุเป้าหมาย ๓ ด้าน (A /S/K) อย่างมีความเข้าใจเชื่อมโยงกันระหว่างเนื้อหาการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๔.๕ รายงานความเคลื่อนไหวกับผู้อำนวยการโรงเรียนกล้าเปลี่ยน ๑๘ โรงเรียน

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ โรงแรมโกลเด้นซิตีระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

ประชุมรายงานความเคลื่อนไหวกับผู้อำนวยการโรงเรียนกล้าเปลี่ยน จังหวัดระยอง จำนวน ๑๘ โรงเรียน วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ โรงแรมโกลเด้นซิตีระยอง

ผลที่ได้

ได้ข้อสรุปทิศทางการขับเคลื่อนในแต่ละภาคีร่วมกัน

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๓,๔

ขั้นตอนที่ ๕ การวิเคราะห์ข้อมูลผลการเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียน

จำนวน ๒ กิจกรรม

กิจกรรมที่ ๕.๑ กลุ่มที่ ๑ ตามตัวชี้วัด ๗ ด้าน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ระดับโรงเรียน และนำมาวิเคราะห์จากแบบประเมินที่ให้โรงเรียนประเมินตัวเอง และผู้เชี่ยวชาญประเมินเปรียบเทียบ

ด้านที่ ๑ วิสัยทัศน์โรงเรียน (School Concept)

ด้านที่ ๒ ผู้อำนวยการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Super Coach)

ด้านที่ ๓ ครูเป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert)

ด้านที่ ๔ การจัดพื้นที่การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Learning Space)

ด้านที่ ๕ การจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตและ การเรียนแบบใฝ่เรียนรู้ (Constructive and Active Learning)

ด้านที่ ๖ หลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นฐานสมรรถนะ (Competency based Curriculum)

ด้านที่ ๗ วิธีการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง (Evaluation)

ผลที่ได้

การนำข้อมูลมาสู่ตารางการเก็บผลข้อมูลที่แสดงในรูปแบบกราฟลำดับ ที่ทำให้เห็นสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อติดขัดของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้ง ๗ ด้าน ซึ่งมีประเด็นสำคัญอยู่ที่ความเข้าใจของผู้อำนวยการโรงเรียน ต่อบทบาทความเป็นผู้นำผู้นำทางวิชาการต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน และบทบาทการเป็นครูของครู

ที่จะให้คำแนะนำและพาครูให้สามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ได้

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๕.๒ กลุ่มที่ ๒ ในเรื่อง กระบวนการออกแบบแผนการสอนและการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning)

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การใช้กระบวนการเครื่องมือ CRC (Classroom Reflection to Change) เข้าไปนิเทศการสอนในชั้นเรียนจริงโดยมีประเด็นสำคัญในการประเมินผล ๒ ด้านคือ

ด้านที่ ๑ การใช้หลักสูตรและแผนการเรียนการสอน

ด้านที่ ๒ การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ในชั้นเรียน

ผลที่ได้

การใช้กระบวนการเครื่องมือ CRC ช่วยตรวจสอบการใช้หลักสูตรและแผนการเรียนการสอนและการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ในชั้นเรียนจริง จากการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้และการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ครูเข้าใจวิธีการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งผลไปให้ผู้เรียนให้เป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ทั้งการให้โจทย์ การตั้งคำถาม การสังเกตและติดตามอาการการเรียนรู้ของผู้เรียน (Visible Learning) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้สื่อ การให้แบบฝึกการทบทวนการเรียนรู้ การใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการสอนของตัวเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ขั้นตอนที่ ๖ การเติมเต็มศักยภาพ ทีมกล้าเปลี่ยน

จำนวน ๓ กิจกรรม

กิจกรรมที่ ๖.๑ การอบรมเชิงปฏิบัติการผู้อำนวยการ ๔.๐ ผู้นำการเรียนรู้ (Kickoff Seminar)

ให้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๗ -๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๒ ณ ครุสติสถาน และโรงเรียนรุ่งอรุณ

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนเพร็กรักษ์มาตาวิทยา จ.ระยอง

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑. ให้ผู้อำนวยการและครูร่วมกันออกแบบแผนการสอนในรายวิชาที่คิดว่าตนไม่ถนัดที่สุด
๒. นำเสนอเพื่อรับข้อเสนอแนะจากทีมวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ
๓. จัดปรับแผนการสอนให้มีความชัดเจนขึ้น พร้อมเตรียมสื่ออุปกรณ์ในการสอนจริงในชั้นเรียน
๔. ปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียน โดยมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ครู ๑ คน ทีมงานที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์ชั้นเรียน
๕. บันทึกการสอนด้วยคลิปวิดีโอเพื่อนำมารวบรวมสรุปข้อเรียนรู้ร่วมกัน (CRC)
๖. สะท้อนผลการปฏิบัติการสอนร่วมกัน ในประเด็นจากคลิปวิดีโอที่บันทึกการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูสามารถสอนได้บรรลุตามเป้าหมาย (A/S/K) หรือไม่ อะไรคือข้อติดขัด บทบาททำที่ของครู และทำที่ของผู้เรียนหากจะให้บรรลุผลจะปรับปรุงในส่วนใด เด็กมีภาวะหรืออาการการเรียนรู้เช่นไร อะไรที่สะท้อนให้เห็นว่าเด็กเข้าใจและสามารถไปถึงเป้าหมายที่ครูกำหนดไว้ หรือยังไม่ถึง
๗. ผู้เชี่ยวชาญร่วมให้ข้อเสนอแนะ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ผลที่ได้

สร้างความเข้าใจในการออกแบบแผนการสอนให้กับผู้อำนวยการ เพื่อกลับไปโรงเรียนจะสามารถให้คำแนะนำกับครู กิจกรรมนี้ทำให้ผู้อำนวยการเข้าใจความยากลำบากของครูในการออกแบบแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้ ทำให้เห็นและเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะผู้นำทางวิชาการว่าต้องเข้ามาช่วยเหลือครูในกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างไร หรือชี้แนะให้ครูสามารถออกแบบแผนการสอนและจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายได้ถูกต้องอย่างไร

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๖.๒ การติดตามผลการพัฒนาโรงเรียน กระบวนการ CRC

ระหว่างวันที่ ๕ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

การติดตามผลการพัฒนาโรงเรียน ด้วยเครื่องมือการปฏิบัติการ CRC (Classroom reflection to Change) การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ “Whole School Transforming”) ๗ ด้าน โดยมีกระบวนการทำกิจกรรม ดังนี้

ขั้นการเตรียมการ ก่อนเข้าสังเกตการณ์ชั้นเรียน

- ขอแผนการเรียนรู้จากชั้นเรียนที่เข้าสังเกตก่อน
- สสำรวจเป้าหมาย / วัตถุประสงค์ / ASK / OLE ของแผนการเรียนรู้

ขั้นเข้าสังเกตการณ์ชั้นเรียน ดังประเด็นการสังเกต ประกอบด้วย

๑) ด้านกระบวนการเรียนการสอน เพื่อสำรวจการสอนของครูผู้สอน ว่ามีการจัดกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) หรือไม่

ซึ่งประกอบด้วย

- การนำเข้าสู่บทเรียนและการเรียนรู้ (ขั้นนำ / ขั้นสอน / ขั้นสรุป)
- การสำรวจสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนว่า มีประโยชน์ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การสอนหรือไม่
- มีการใช้สิ่งใกล้ตัว หรือสถานการณ์จริงเป็นสื่อหลักหรือไม่
- การเรียนรู้สามารถเข้าใจและจับต้องได้ เห็นความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

๒) ด้านอาการการเรียนรู้ของผู้เรียน

- การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
- ความกระตือรือร้น หรือความกระหายอยากเรียนรู้อยากเรียน
- ความสงสัยใคร่รู้ หรือคำถาม – คำตอบ

๓) ด้านบทบาทครู

- การใช้คำถามเชิงบวกหรือโจทย์ที่ทำนายเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้
- รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัย
- เป็นผู้อำนวยการการเรียนรู้

- สามารถรอคอย มองเป็นและมองเห็นอาการการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Visibility) แล้วต่อยอดการเรียนรู้ได้

๔) การจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความหลากหลายของศักยภาพในผู้เรียนรายบุคคล และรายกลุ่ม

- ครูและเด็กมีสถานะเป็นหุ้นส่วนของการเรียนรู้ (Learning Partnership)
- สามารถออกแบบเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนเข้ากับสิ่งใกล้ตัวและชีวิตจริง
- การบริหารจัดการชั้นเรียน โต๊ะ เก้าอี้
- การใช้กระดานของครู
- แสงสว่างในชั้นเรียน
- การใช้พื้นที่การเรียนรู้นอกชั้นเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

๕) การถอดกระบวนการ CRC (Classroom reflection to Change) ประกอบด้วย กระบวนการ ๓ ขั้นตอน คือ

๕.๑ ขั้นระบุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสอน

- Facilitator เริ่มถามถึงเป้าหมายการสอนจากครูผู้สอน โดยให้ครูได้ใคร่ครวญการสอนในช่วงนี้ว่า สู่การบอกเล่าหัวข้อ เป้าหมายและวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน ๓ ด้าน ความรู้ ทักษะ และคุณค่า (A-S-K) ทีมงานตั้งคำถามสู่การนำเสนอข้อมูล

- Facilitator ใช้คำถามเชื่อมโยงต่อเนื่องถึง ลำดับกระบวนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนกับเนื้อหาในขณะเรียน ทีมงานวิจัยคอยจับประเด็นตั้งคำถามชวนครูย้อนคิดถึงสิ่งที่ทำในชั้นเรียนว่ามีความสอดคล้องกับเป้าหมายหรือไม่

๕.๒ กระบวนการย้อนคิดสะท้อนมองตัวเอง และเริ่มปรับรูปแบบความคิดกลับเข้าสู่สมรรถนะผู้เรียนเป็นหลัก

- การตั้งคำถามชวนครูกคิดว่า หากมีโอกาสอีกครั้งจะทำอย่างไร เพื่อให้ครูเริ่มมองเห็นข้อปรับปรุง และความต้องการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนที่มองไปยังสมรรถนะของผู้เรียน มากกว่าการเรียนเฉพาะเนื้อหา โดยมีผู้ช่วยบันทึกประเด็นในวงสนทนาและนำไปสู่การวางแผนเปลี่ยนเรียนรู้ เริ่มชี้ให้เห็นรายละเอียดในชั้นเรียนอย่างองค์รวม เช่น ด้านกายภาพ พฤติกรรมผู้เรียน พฤติกรรมครู สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

๕.๓ การสรุปประเด็น การร่วมแลกเปลี่ยนและตั้งเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน โดยมองผู้เรียนและความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยท่าทีให้กำลังใจในการทำงาน

ผลที่ได้

ครูเข้าใจการออกแบบแผนจัดการเรียนรู้มากขึ้น และได้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงการสอนของตัวเอง ที่สำคัญทำให้ครูมองเห็นข้อผิดพลาดตัวเองแล้วยอมรับความผิดนั้นมาแก้ไข กลับมามองผู้เรียนให้มากขึ้นใส่ใจในการสังเกตการสอนของตัวเอง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

กิจกรรมที่ ๖.๓ เปิดโลกนวัตกรรมการศึกษา สู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งออกเป็น ๒ วัน

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

วันที่ ๑ (วันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒) ที่โรงเรียนบ้านค่าย

นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา นวัตกรรมการศึกษาที่ช่วยสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนผ่านโครงการฐานวิจัยและสะสมแบบเพาะพันธุ์ปัญญา

๑) หลักสูตรองสมรรถนะ: ทำไมเพาะพันธุ์ปัญญาจึงตอบโจทย์ปฏิรูปการศึกษา ? ครูจะารู้จักกับหลักสูตรองสมรรถนะที่จะเป็นการปฏิรูปการศึกษา และได้คำตอบว่าทำไมนวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญาจึงตอบโจทย์การศึกษาประเด็นนี้

๒) โครงการฐานวิจัยแบบเพาะพันธุ์ปัญญา การทำโครงการฐานวิจัยแบบเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นที่ข้องใจคนจำนวนมากว่ายากเกินไป Session นี้จะเปลี่ยนความข้องใจให้เห็นว่าวิธีนี้คือวิธีที่ถูกต้องที่สุดสำหรับการศึกษา และไม่ยากเกินความเข้าใจของครู

๓) สะเต็มแบบเพาะพันธุ์ปัญญา โครงการสะสมที่ครูอบรมผ่านมาทั้งหมดจะถูกล้างใหม่ ครูจะเข้าใจสะเต็มที่แท้จริง เมื่อเข้าใจแล้วครูจะเป็นอิสรภาพจากความกลัวทั้งหมดที่ครูมีกับโครงการสะสม

๔) ตอบข้อสงสัยในการใช้นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา ตอบข้อสงสัยทั้งหมดว่าโรงเรียนจะใช้นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญาจะถูกไปให้กระจ่าง ผู้อำนวยการและครูได้เติมเต็มความรู้และ

ประสบการณ์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ พร้อมกับประสบการณ์การใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ได้คำปรึกษาแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เกิดมุมมองใหม่ให้กับการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้

วันที่ ๒ (วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒) ที่โรงเรียนอัสสัมชัญระยอง

เปิดเวทีรายงานความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงจาก ๒๕ โรงเรียนนำร่อง และเปิดตลาดนวัตกรรม ๕ นวัตกรรม ได้แก่ BBL, Open Approach, Coding, การทำโครงการบูรณาการ STEM, หลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ ที่จะมาเปิดบูท/ทำ workshop เล็ก ๆ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

๑) แบ่งปันความสำเร็จบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลงจาก ๒๕ โรงเรียนนำร่อง

๒) เสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยนวัตกรรมทางการศึกษาด้วย ๕ นวัตกรรม ได้แก่ BBL, Open Approach, Coding, การทำโครงการบูรณาการ STEM, หลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ

๓) คลินิกวิชาการเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ รับคำปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละนวัตกรรมฯ

๔) ศรีทาสู่การเปลี่ยนแปลง กิจกรรม AAR

ผลที่ได้

๑. เกิดความเชื่อมั่นให้กับโรงเรียน จากการนำเสนอข้อมูลผลการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนทั้งบทบาทผู้อำนวยการ ครู เด็ก การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งกายภาพภายในและภายนอกของโรงเรียน

๒. โรงเรียนได้เรียนรู้ตัวอย่างนวัตกรรม BBL, Open Approach

๓. โรงเรียนได้เรียนรู้การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยระบบคุณค่า โดยใช้บริบทชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมและมัธยม รวมทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้เรื่อง Coding ในระดับมัธยม ของโรงเรียนรุ่งอรุณ และรับรู้ถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูของสถาบันอาศรมศิลป์ที่จัดในแนวทางการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)

๔. เกิดการเผยแพร่การปรับเปลี่ยนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วยเครื่องมือ ๗ Change สู่วงกว้าง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓

ขั้นตอนที่ ๗ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

จำนวน ๒ กิจกรรม

กิจกรรมที่ ๗.๑ The 6th International Conference: Asia-Pacific Network on Holistic Education (APNHE). October 24-25, 2019. Gyeongin National University of Education in Anyang, Korea.

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑. ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมจำนวน ๓ โรงเรียน ณ ประเทศเกาหลี

๒. ประชุมวิชาการ และร่วมรับฟังการนำเสนอผลงานจาก ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาแบบองค์รวมในห้องต่าง ๆ

๓. ศึกษาดูงานการจัดการวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศเกาหลี

ผลที่ได้

ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองเข้าร่วมงานประชุมและนำเสนอการดำเนินงานจำนวน ๑ ชิ้น

กิจกรรมที่ ๗.๒ Academic Conference of “Rapee Forum 2019 on Transformative Learning”. November 28, 2019. Arsom Silp Institute of the Arts, Bangkok, Thailand.

กระบวนการ / กิจกรรมและเครื่องมือ

๑. การประชุมวิชาการ Transformative Learning

๒. การนำเสนอผลงานวิจัยของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองร่วมนำเสนอผลงานจำนวนถึง ๘ บทความ แบบโต๊ะกลม

๓. การสะท้อนผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมการประชุมและการนำเสนอผลงาน

ผลที่ได้

ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง มีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการพัฒนาไปสู่ระดับจังหวัด และเผยแพร่แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาสู่สังคมวงกว้าง

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓,๔

ขั้นตอนที่ ๘ กระบวนการจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจร่วมและสร้างความมั่นใจให้กับ

ผู้อำนวยการและครูในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป

สื่อชิ้นที่ ๘.๑ การใช้สื่อวีดิทัศน์ปรับแนวคิดของผู้ร่วมกระบวนการให้ตรงกับเจตนารมณ์

ของ พ.ร.บ.

ปลูกฝังคิดริ้วพลังปลดปล่อยปัญหาการศึกษาไทย : เผยแพร่วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

ผลที่ได้

เกิดความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของมาตราต่าง ๆ ของ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมที่เปิดโอกาสให้ปลดล็อกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของชาติ

สื่อชิ้นที่ ๘.๒ จัดทำสื่อวีดิทัศน์นำเสนอแนวคิดและหลักการโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองแก่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ณ โรงเรียนกำเนิดวิทย์ จังหวัดระยอง วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

ผลที่ได้

ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของโครงการตรงกัน ตั้งแต่ที่มา หลักการ บุคคลที่เกี่ยวข้อง เป้าหมาย กระบวนการและผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ ต่อคุณภาพของผู้เรียนสู่คนยุคใหม่ (Smart kids) ในจังหวัดระยอง

สื่อชิ้นที่ ๘.๓ การจัดทำสื่อวีดิทัศน์คลิปสร้างการรับรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เพื่อให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียน การปรับเปลี่ยนบทบาทการสอนของครูสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอน และเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้

๑. กระบวนการ CRC: Classroom Reflection to Change เผยแพร่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒

๒. ผอ.กล้าเปลี่ยน ปฏิบัติการเร็วไป ๑ เผยแพร่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒

๓. ผอ.กล้าเปลี่ยน (รายบุคคล) จำนวน ๒๘ คลิป เผยแพร่วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒

๔. Before & After ผอ.กล้าเปลี่ยน เผยแพร่วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒

๕. ผอ.กล้าเปลี่ยน ปฏิบัติการเร็วไป ๑ เผยแพร่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๒

ผลที่ได้

ทำให้ผู้อำนวยการเกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่ให้คำแนะนำ และทำงานเป็นที่ปรึกษากับครูได้ จนเกิดผลเชิงประจักษ์ต่อคุณภาพของผู้เรียน ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากชุมชน รวมทั้งเป็นต้นแบบสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้กับสังคมได้ ผลต่อเนื่อง ผอ.และครูสามารถทำคลิปเผยแพร่ด้วยตนเอง โดยสามารถจับประเด็นสำคัญในการเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียนของตนเองมานำเสนอได้อย่างชัดเจน

สื่อชิ้นที่ ๘.๔ สื่อชุดเอกสารรูปเล่ม “ผอ.กล้าเปลี่ยน” รวบรวมข้อมูล School Concept ของ ๒๕ โรงเรียน

ผลที่ได้

เอกสารรูปเล่ม “ผอ.กล้าเปลี่ยน” เผยแพร่สู่สาธารณะ

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓,๔

ขั้นตอนที่ ๙ การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

การขับเคลื่อนที่ ๙.๑ การประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาข้อเสนอเรื่อง การจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยจังหวัดระยอง

ผลที่ได้

เกิดภาคีเครือข่าย (มูลนิธิสยามกัมมาจล มูลนิธิบ้านปลาตาบ อบจ.ระยอง สถาบันอาศรมศิลป์) ร่วมจัดทำข้อเสนอจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยจังหวัดระยอง

การขับเคลื่อนที่ ๙.๒ การนำเสนอเชิงนโยบายกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อให้มีบทบาทเป็นกลไกในระดับท้องถิ่น ที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในการจัดการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยจังหวัดระยอง

ผลที่ได้

ทำให้ อบรม. เกิดมุมมองและวิสัยทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้มีคุณภาพด้วยตนเอง จนเกิดการเชื่อมโยงภาคีความร่วมมือจัดตั้งมูลนิธิส่งเสริมการศึกษาจังหวัดระยองขึ้นให้สอดคล้องยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของจังหวัดระยอง

- รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒/๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมสิงห์บุรีรักษ์ ศาลากลางจังหวัดระยอง วาระที่ ๕.๕ การจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดระยอง

การขับเคลื่อนที่ ๙.๓ การนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน และสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัด (Rayong MARCO) แก่คณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับจังหวัดเพื่อให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารทางด้านวิชาการด้วยตนเอง ตามนโยบายของ พร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ผลที่ได้

หลักสูตรสถานศึกษาจำนวน ๔ โรงเรียนซึ่งมีลักษณะของการประเมินผลเชิงสมรรถนะเพิ่มเติมเข้ามานอกเหนือจากการประเมินตามตัวชี้วัดเดิม ที่นำไปสู่โอกาสในการพัฒนาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะในอนาคต โดยได้รับการอนุมัติเพื่อนำเสนอสู่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อขออนุมัติการใช้หลักสูตรผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้กับสถานศึกษานำร่องอื่น ๆ ต่อไป

- รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒/๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมสิงห์บุรีรักษ์ ศาลากลางจังหวัดระยอง วาระที่ ๕.๒ การอนุมัติหลักสูตรของสถานศึกษานำร่อง

การขับเคลื่อนที่ ๙.๔ การนำเสนอข้อมูลความก้าวหน้าของโรงเรียนจากงานวิจัยพื้นที่จริง ให้กับคณะกรรมการการศึกษาฯ และคณะอนุกรรมการการพิจารณาการศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ ที่จังหวัดระยอง

ผลที่ได้

โรงเรียนมีความมั่นใจ เชื่อมั่นในการจัดทำกรอบหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท และแสดงถึงอัตลักษณ์ของโรงเรียน และสานพลังชุมชนในการสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน อ้างอิง ข่าวกจากเว็บไซต์ Education Sandbox พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา ดังนี้

- การนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองม่วง:

ผอ.โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง “กล้า” เปลี่ยน วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒ <https://www.edusandbox.com/pilot-school-area-rayong-province/>

- โรงเรียนบ้านสมานมิตร พื้นที่นวัตกรรมระยองบูรณาการหลักสูตรสิ่งแวดล้อม&สมาธิ ชุมชน เสริมทัพ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒ <https://www.edusandbox.com/samanmit-school-concept/>

- ประโยชน์ มั่งคั่ง (รองนายก อบต.กะเจ็ด) ประธานศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านสมานมิตร พื้นที่ นวัตกรรมระยอง “หัวใจของผม คือ โรงเรียน” วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๒

<https://www.edusandbox.com/president-bansamanmit-alumni/>

- กอบกุล อภากร ณ อยุธยา หนูน ศธจ. ผอ.เขต ผอ.โรงเรียน “ครูกล้าเปลี่ยน” ใช้โอกาส พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” ทำให้ได้! วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒

<https://www.edusandbox.com/courage-to-change/>

การขับเคลื่อนที่ ๙.๕ การประชุมสรุปและนำเสนอแนะในการปลดล็อกตาม พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ ให้กับประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา

ผลที่ได้

เกิดการจัดทำเอกสารข้อมูลข้อเสนอปลดล็อกเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อ้างอิง (ภาคผนวก) หนังสือที่ ส.อ.ศ.๖๓๐/๒๕๖๒ วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ เรื่องจัดส่ง ข้อมูลจากการตรวจเยี่ยมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภาและคณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษา ติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒

ตอบวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒,๓,๔,๕ / วัตถุประสงค์ พ.ร.บ. ข้อ ๑,๒,๓,๔

บทที่ ๔

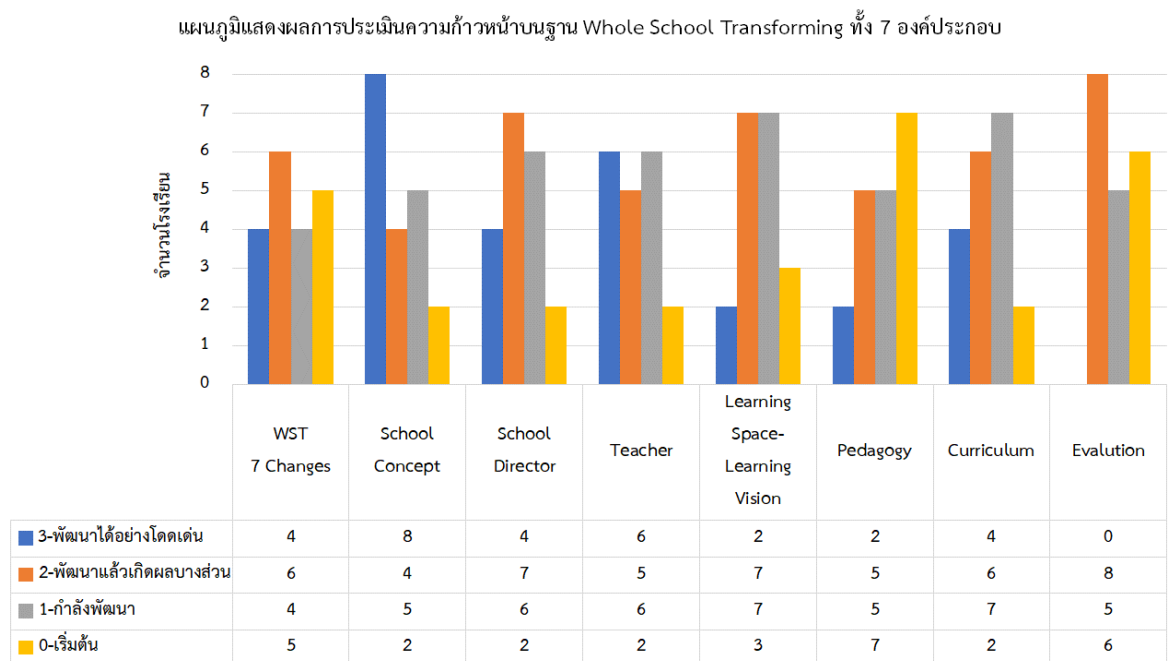
บทวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลในครั้งนี้สามารถที่จะรวบรวมข้อมูลได้ ๑๙ โรงเรียน อีก ๕ โรงเรียนไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูลได้ ไม่สามารถประเมินได้เนื่องจากไม่พร้อมที่จะดำเนินการตามเครื่องมือทั้ง ๗ องค์ประกอบ และ ๑ โรงเรียนถอนตัวออกจากโครงการ

การประเมินแบ่งออกเป็น ๒ ชุด คือ ชุดที่ ๑ เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าบนฐาน Whole School Transforming ทั้ง ๗ องค์ประกอบ โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัดซึ่งมีตัวชี้วัดหลัก ๗ ตัว และตัวชี้วัดย่อย ๓๕ ตัว นำเสนอเป็นรูปกราฟแท่งเพื่อให้เห็นความแตกต่างของทุกโรงเรียน ส่วนชุดที่ ๒ เป็นข้อมูลบันทึกบรรยาย การสะท้อนผลในเวทีและหลักฐานการสัมภาษณ์บางส่วนในระยยะสุดท้ายของการดำเนินโครงการ

จากผลการวิเคราะห์ในชุดที่ ๑ จะนำมาตรวจสอบความแม่นยำในชุดที่ ๒ ซึ่งสามารถจะแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ ภาพรวมผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าทั้ง ๗ องค์ประกอบ

แผนภูมิที่ ๑ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าบนฐาน Whole School Transforming ทั้ง ๗ องค์ประกอบ

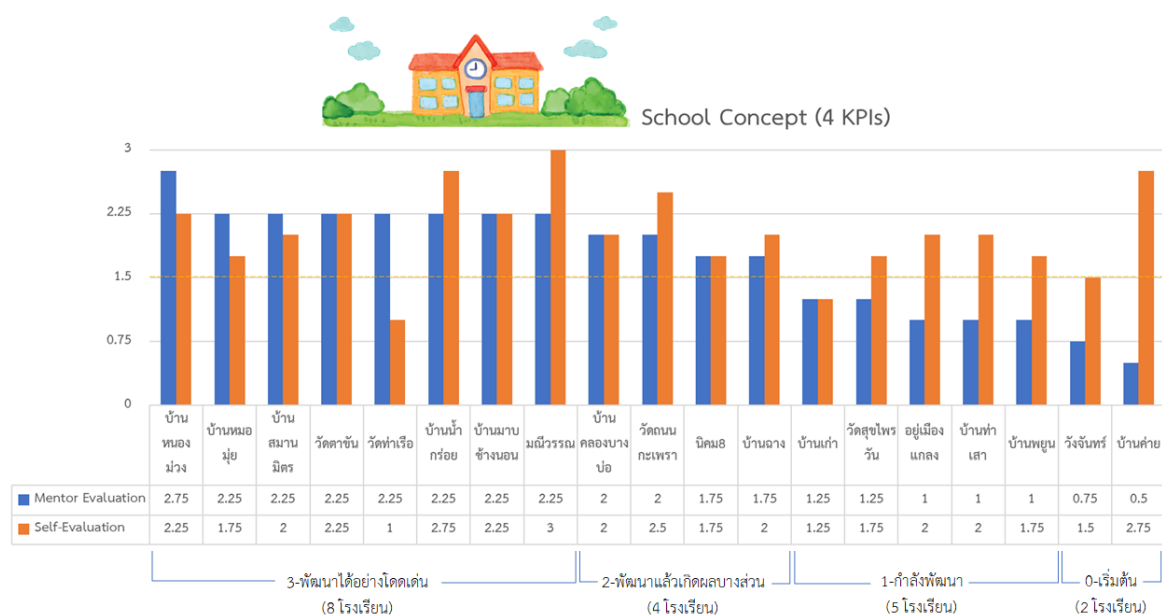
ผลจากภาพรวม ๑๙ โรงเรียนพบว่า ระดับพัฒนาได้อย่างโดดเด่นมีจำนวน ๔ โรงเรียน ระดับพัฒนาแล้วบางส่วนมีจำนวน ๖ โรงเรียน ระดับกำลังพัฒนาจำนวน ๔ โรงเรียน และระดับเริ่มต้นจำนวน ๕ โรงเรียน จะเห็นได้ว่ามีส่วนที่พัฒนาแล้วและโดดเด่นจำนวน ๑๐ โรงเรียน และอีก ๙ โรงเรียนกำลังพัฒนา ภายในระยะเวลาดำเนินการเพียง ๑ เทอม ผลเป็นที่น่าพอใจในการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่าด้านที่มีการพัฒนาอย่างโดดเด่นมากที่สุด คือ ด้าน แนวทางการพัฒนาโรงเรียน (School Concept) ส่วนรายละเอียดความก้าวหน้าด้านอื่น ๆ จะนำเสนอเป็นลำดับต่อไป

๔.๒ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๑. แนวทางการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)

จุดเน้น: ผู้บริหารและทีมครู/ชุมชนร่วมกันสร้างความเข้าใจในทิศทางและกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางที่เด่นชัดในการพัฒนาโรงเรียนโดยสอดคล้องกับฐานทุนเดิมของโรงเรียน (เช่น ความเชี่ยวชาญของผู้บริหารและครู) และสอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน (เช่น วัฒนธรรมและเอกลักษณ์) อีกทั้งสามารถนำวิสัยทัศน์และเป้าหมายไปสู่การออกแบบแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นองค์รวมที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนทั้งสามด้าน (A/S/K)

๔.๒.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

แผนภูมิที่ ๒ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๑ School Concept

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๑.๑)ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำสร้างความร่วมมือกับทีมครู ผู้ปกครอง ชุมชน และ กรรมการสถานศึกษาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการทำ ความเข้าใจฐานทุนเดิมของโรงเรียนและ ชุมชน และสร้างความเป็นเจ้าของการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน ๑.๒)มีกระบวนการที่ช่วยกันวิเคราะห์วิสัยทัศน์และออกแบบ ๑.๓)ร่วมมือกันนำวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ไปปรับโครงสร้างการจัดการศึกษาในโรงเรียน เช่น ปรับตารางเวลาเรียน ปรับกลุ่มวิชา กลุ่มสาระวิชา และการเรียนแบบบูรณาการ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่วางไว้ ๑.๔) นำลงไปปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในห้องเรียน โดยการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ของแต่ละกลุ่มวิชา ให้เป็นแบบองค์รวม (One Page Management)

จากการติดตามความก้าวหน้ามีโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ใน เรื่องของแนวคิดหลักของโรงเรียน (School Concept) พบว่ามีจำนวน ๘ โรงเรียนพัฒนาได้โดดเด่น ระดับพัฒนาแล้วบางส่วนจำนวน ๔ โรงเรียน ระดับกำลังพัฒนาจำนวน ๕ โรงเรียนและอยู่ในระยะ เริ่มต้นจำนวน ๒ โรงเรียน หมายความว่า ๑๒ โรงเรียนมีการพัฒนา School Concept แล้ว จนถึง ระดับโดดเด่น ซึ่งมีมากถึง ๘ โรงเรียน ค่อนข้างน่าพึงพอใจมาก เพราะว่าการมี School Concept จะทำให้ทั้งผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครองหรือแม้แต่กรรมการสถานศึกษาเห็นเป้าหมายและ ทิศทางของโรงเรียนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความสำคัญมาก เพราะฉะนั้น ๑๒ ต่อ ๗ ก็เป็นที่น่า พึงพอใจอยู่ ทั้งนี้โรงเรียนในโครงการได้จัดทำ School Concept ของแต่ละโรงเรียนออกมา ดังนี้

โรงเรียนบ้านหนองม่วง	Young AI School
โรงเรียนบ้านหมอม่วย	Local Thai Dessert and Food Science
โรงเรียนบ้านสมานมิตร	Creative Eco School
โรงเรียนวัดตาขัน	TK Bio-Culture and Innovation
โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย	Green Energy School
โรงเรียนวัดท่าเรือ	Creative Tourism and Business
โรงเรียนบ้านมาบช้างนอน	Natural Lab School
โรงเรียนมณีวรรณวิทยา	Engineering by Design
โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ	Creative Cultural Tourism
โรงเรียนวัดถนนกะเพรา	Creative GLOCAL Innovator School
โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง จ.ระยอง ๘	Water for Life

โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา	Innovation for Life
โรงเรียนวัดบ้านเก่า	Various History of Culture and Food
โรงเรียนวัดสุขไพโรวัน	Junior Marketing
โรงเรียนอยู่เมืองแกลงวิทยา	River of Life
โรงเรียนบ้านท่าเสา	Bio Economy School
โรงเรียนบ้านพูน	Marine Science School
โรงเรียนวังจันทร์วิทยา	Dynamic Ecology for Life
โรงเรียนบ้านค่าย	Culture Heritage Evolution

๔.๒.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน ด้านแนวคิดหลักของโรงเรียน School Concept

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สะท้อนให้เห็นว่าการจัดทำแนวคิดหลักของโรงเรียน School Concept นั้น พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวคิดหลักของโรงเรียนเกิดขึ้นและสามารถนำไปดำเนินการจริงได้ ก็คือ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ในการร่วมเผชิญสถานการณ์ และทำความเข้าใจฐานทุนเดิมของโรงเรียน ความเชี่ยวชาญของบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงบริบทแวดล้อมของสภาพเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัวผู้เรียน มาสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้และการเข้าถึงพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลายภายในชุมชนโดยไม่ยึดติดอยู่เพียงในห้องเรียนหรือโรงเรียนเท่านั้น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สู่อนาคตและคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องบริบทความเป็นจริง ที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริงโดยยึดความเชื่อมโยงกับกรอบหลักสูตรท้องถิ่น Rayong MARCO ดังตัวอย่างผลการดำเนินงานของโรงเรียนต่างๆ เช่น

โรงเรียนบ้านหนองม่วง โรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในพื้นที่วังจันทร์วัลเลย์ ฐานที่ตั้งสำคัญของเขตนวัตกรรมระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกหรือ EECi ที่ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เป็นชุมชนใหม่ที่ย้ายมาอยู่ในพื้นที่ตอนสร้างอ่างเก็บน้ำ และชาวกำพูชาที่มีอาชีพรับจ้างกรีดยาง จากจุดเหลื่อมล้ำและความแตกต่างนี้ ได้กลายมาเป็นที่มาสำคัญในการนำพาให้ผู้อำนวยการ

เปลี่ยนรูปแบบการทำงานของตนจากการเป็นผู้สั่งการ มาสู่การเปิดโอกาสและให้อิสระแก่ทีมครูในการมาร่วมสร้างแนวคิดหลักของโรงเรียนร่วมกัน จนเกิดเป็น **Young AI School: นักปัญญาประดิษฐ์รุ่นเยาว์** รวมทั้งเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนมาสู่การเป็น Super Coach หรือเป็นครูของครู ที่คอยเป็นที่เลี้ยง และชวนครูร่วมหาทางแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ โดยมองย้อนกลับมาที่ความสามารถของตนเอง ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) ผ่านระบบออนไลน์ ทั้งการสะท้อนผลหลังปฏิบัติการสอน AAR (After Action Review) และการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง CRC (Classroom Reflection to Change) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของตน ด้วยการวางรากฐานการเรียนรู้ในระดับสูงหรือมีอาชีพที่ตอบโจทย์ระบบของวังจันทร์วัลเลย์ในอนาคตให้แก่ผู้เรียน

โรงเรียนบ้านหมอมุย โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนห่างไกลความเป็นเมือง นักเรียนมีฐานะยากจน ผู้อำนวยการและครูร่วมกันค้นหาต้นทุนของโรงเรียนและชุมชนจนพบจุดเชื่อมโยงกัน คือ ในชุมชนมีภูมิปัญญาของขนมไทยในท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ จึงนำสิ่งเหล่านี้มาผูกประสานกันเป็นแนวคิดหลักของโรงเรียน คือ **Local Thai Dessert and Food Science: ขนมไทยท้องถิ่น** เพื่อให้เด็กสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองจากการเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเชฟในอนาคต

โรงเรียนบ้านสมานมิตร โรงเรียนที่อยู่ท่ามกลางป่าชุมชน ตำบลกะเจ็ด ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมองเห็นความสำคัญของการบ่มเพาะให้นักเรียนเป็นพลเมืองรักษ์สิ่งแวดล้อมที่จะมีส่วนช่วยให้สิ่งแวดล้อมในโลกดีขึ้น ประกอบกับผู้อำนวยการเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และเป็นผู้แสวงหาโอกาสสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน จึงสามารถสานพลัง บ้านและชุมชน มาช่วยในการจัดการเรียนรู้และจัดทำพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ให้กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานในการขับเคลื่อนแนวคิดหลักของโรงเรียน (School Concept) คือ **Samanmit Creative Eco-School: โรงเรียนสมานมิตรสร้างสรรค์เชิงนิเวศ**

โรงเรียนวัดตาขัน ความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงวิถีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการและครูที่มีฐานความรู้ที่เข้มแข็งทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ นำมาเชื่อมโยงกับทุนชุมชนและสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ จนปรับเปลี่ยน

วิธีการเรียนรู้จากภายในโรงเรียน สู่แหล่งเรียนรู้ห้องเรียนในชุมชนให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมแนวคิดหลักของโรงเรียน คือ TK BIO Culture & Innovation School: **โรงเรียนนวัตกรรมความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและอาชีพ**

โรงเรียนวัดท่าเรือ โรงเรียนที่อยู่บริเวณท่าเรือไปเกาะเสม็ด แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดระยอง ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูจึงนำทุนแห่งโอกาสนี้มาสร้างแนวคิดหลักของโรงเรียน คือ **Creative Tourism & Business: ท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์** เพื่อสร้างการเรียนรู้พื้นฐานและฝึกฝนให้เด็กทุกระดับชั้นมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้านทักษะอาชีพ ด้านการเป็นผู้ประกอบการในทุกระดับชั้น โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกับกับชุมชนในการพาเด็กเข้าไปเรียนรู้การสร้างอาชีพ ตั้งแต่การรู้จักวิธีทำน้ำสมุนไพร การถนอมอาหารทะเลและการสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ่านการทำบรรจุภัณฑ์และการขายออนไลน์ การฝึกงานในรีสอร์ทเพื่อมาทำโฮมสเตย์ในโรงเรียน และปูพื้นฐานการเป็นผู้ประกอบการโฮมสเตย์ให้เด็กต่อไปในอนาคต เป็นต้น

โรงเรียนวัดถนนกระเพรา จากทุนของโรงเรียนที่อยู่ในแหล่งอาหารทะเล ในการผลิต ฮ่อยจ๊อ อาหารยอดนิยมของจังหวัดระยอง นำมาสู่การร่วมกันสร้างแนวคิดหลักของโรงเรียน คือ **Creative GLOCAL Innovator School** : สร้างสรรค์นวัตกรรมจากท้องถิ่นสู่สากล เพื่อสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ่อยจ๊อ ھرรษา” ที่นำมาสู่การเรียนรู้ในเรื่องการต่อยอดขยายการสร้างรายได้สินค้าให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยครูพานักเรียนเรียนรู้ตั้งแต่การค้นหาปรับปรุงสูตรพิเศษของสินค้า ฮ่อยจ๊อรสชาติต่างๆที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นขึ้นมา เช่น ฮ่อยจ๊อหอมนางรม ฮ่อยจ๊อสมุนไพร เชื่อมโยงสู่การเรียนรู้เรื่องการวิจัยตลาดกับชุมชน เป็นต้น

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ จากสายตาของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เห็นถึงการอยู่ร่วมกันในหลายศาสนาของคนในชุมชน ทั้งพุทธ และมุสลิม ที่ต่างคนต่างอยู่ แต่ผู้อำนวยการกลับเผชิญกับความท้าทายพลิกวิกฤตมาสู่การสร้างสรรคด้วยการเปลี่ยนตนเองเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ และหาหนทางสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนรู้ด้วยการหันมาทำความเข้าใจระหว่างครูและผู้ปกครองถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม จนเป็นที่มาของแนวคิดหลักของโรงเรียน (**School Concept**) คือ **Creative Cultural Tourism : พหุวัฒนธรรมสร้างสรรค์** รวมทั้งผู้อำนวยการและครูได้สานสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจร่วมกับ

ผู้ปกครองในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งจากการประชุมและการสื่อสารผ่านกลุ่มไลน์จนทำให้เกิดแรงสนับสนุนจากผู้ปกครองเข้ามาร่วมจัดการเรียนรู้เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างดี

ตัวอย่างเสียงสะท้อนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองม่วง

“โรงเรียนบ้านหนองม่วง มีการเปลี่ยนแปลงอันดับหนึ่งก็คือ ผู้อำนวยการและครูมาร่วมกันคิดว่าจะพัฒนาเด็กให้เท่าทันโลกสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยี เพื่อให้เด็กจบจากเราไปสามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนทั้งชุมชนบ้านหนองม่วง ชุมชนในอำเภอวังจันทร์จังหวัดระยอง และชุมชนโลก โดยนำหลักสูตร Rayong MARCO มาจับแล้วนำความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีด้าน AI ด้านโค้ดดิ้ง ไบรনারี่มาแทรกเพื่อให้เด็กสามารถใช้ความรู้ในการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นและพัฒนาสู่ระบบของวันจันทร์วัลเลย์ ที่ใช้บุคลากรในด้านเทคโนโลยีให้ได้มากที่สุด ดังนั้น School Concept ของโรงเรียนจึง เป็น Young AI School: นักปัญญาประดิษฐ์รุ่นเยาว์ ที่ให้เด็กสืบค้นทดลองปฏิบัติปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง โดยในวันศุกร์จะมีเวทีการแสดงผลงานและความสามารถซึ่งครูจะเห็นศักยภาพของเด็กไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่สอง คือผู้บริหารเปลี่ยนแปลงจากการบริหารงานแบบเดิม มาเป็น Super Coach หรือเป็นครูของครู โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียน เช่น เรื่องการ AAR (After Action Review) CRC (Classroom Reflection to Change) ผ่านระบบออนไลน์เก็บบันทึกข้อมูลในโทรศัพท์ และมีการลงเวลาปฏิบัติงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตต่างๆ”

เรไร สารราษฎร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองม่วง

สัมภาษณ์, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนบ้านหมอมุ่ม

“นวัตกรรมของโรงเรียนบ้านหมอมุ่ม คือ Local Thai Dessert ขนมไทยท้องถิ่น เพราะว่าจากข้อมูลพื้นฐานของเด็กร้อยละ ๘๐ พ่อแม่เป็นลูกจ้าง ถ้าถามเด็กว่าจบไปจะทำอะไร เด็กก็จะตอบว่าไปช่วยแม่กรีดยาง โรงเรียนจึงคิดว่าจะทำอย่างไรให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถนำความรู้ที่เรียนไปต่อยอดอาชีพได้ อาจจะไปเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นเชฟก็ได้”

ขวัญเรือน เสธารมย์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหมอมุ่ม

สัมภาษณ์, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนบ้านสมานมิตร

โรงเรียนบ้านสมานมิตรได้ความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการศึกษากับโรงเรียนในทุกด้าน และได้ขอความเห็นชอบจากชุมชนเพื่อเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้สิ่งแวดล้อมเป็นฐานในการขับเคลื่อน School Concept “โรงเรียนสมานมิตรสร้างสรรค์เชิงนิเวศ (Samanmit Creative Eco-School)” สร้างเด็กรักสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการพัฒนาคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาด้วย “SAMANMIT MODEL” ซึ่งยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำแผนปฏิบัติการ การพัฒนาภาคีเครือข่ายและใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างความยั่งยืนในการพัฒนา รวมทั้งจัดชั้นเรียนแบบคละชั้น ภาคเช้าเรียนรายวิชาหลัก ๔ วิชาแบบบูรณาการ ภาคบ่ายบูรณาการ Eco-School (บูรณาการหลักสูตร Rayong MARCO และหลักสูตรยุวสาสมาธิของสถาบันพลังจิตตานุภาพ) ใช้พื้นที่ทุกส่วนที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (learning space) อยู่ระหว่างปรับเปลี่ยนใช้วิธีประเมินผู้เรียนด้วยการประเมินฐานสมรรถนะ ๕ ด้าน เพื่อความเป็น SMART KIDS

อ้างอิง:

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา Education Sandbox. (๒๕๖๓)

โรงเรียนบ้านสมานมิตร พื้นที่นวัตกรรมระยองบูรณาการหลักสูตรสิ่งแวดล้อม&สมาธิ ชุมชนเสริมทัพ [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :<https://www.edusandbox.com/samanmit-school-concept/> (วันที่ค้นข้อมูล: ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓)

โรงเรียนวัดตาขัน

“นวัตกรรมของโรงเรียน คือ TK BIO Culture & Innovation School บนความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและอาชีพ และเน้น Innovation อาจจะไม่ใช่สิ่งประดิษฐ์แต่อาจจะเป็นวิธีการเรียนรู้ โรงเรียนมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีกิจกรรมที่เราได้ทำกับชุมชน เราเปิดตัวเองมากขึ้น ครูและนักเรียนได้ออกไปเรียนรู้ชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เด็ก ๆ ก็มีความสุข ”

ครูคณิตศาสตร์, โรงเรียนวัดตาขัน
สัมภาษณ์, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนวัดท่าเรือ

“โรงเรียนวัดท่าเรือ บริบทคือแหล่งท่องเที่ยว ผู้ปกครองส่วนใหญ่ค้าขายกับคนจีน ต่างชาติ เรายึดตรงนี้ เราสร้างธีม *Creative Tourism & Business* ท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ประกอบการอย่างสร้างสรรค์ เราคุยกันว่า ป.๑ - ม.๓ เราจะเรียนธีมเดียวกันแต่เจาะลึกต่างกัน”

ครูจรินทร์พร เจริญธนะ, ครูวิชาการโรงเรียนวัดท่าเรือ
สัมภาษณ์, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนวัดถนนกระเพรา

ครูณัฐธิกา สมัยมงคล โรงเรียนวัดถนนกระเพรา ได้นำเป้าหมายของโรงเรียนมาเป็นตัวตั้งและนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระวิชาอื่นตอบโจทย์เป้าหมายของโรงเรียนเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงพร้อมทั้งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นผลงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน (The Effect of Developing Integrated “Hoi Jor Hansar” Career Learning Management on the Sixth Prathom Suksa Students’ Life Skills Ability at Wattanonkaprao School) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ กลุ่มที่ศึกษาคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดถนนกระเพรา จำนวน ๑๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” และ แบบประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ผลจากการศึกษาพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดถนนกระเพรา มีพัฒนาการด้านทักษะชีวิต ซึ่งก่อนการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” นักเรียนมีผลการประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ก่อนการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับพอใช้ ถึงระดับดี ได้ระดับดีจำนวน ๔ คน และระดับพอใช้ จำนวน ๖ คน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๑.๔ อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ เมื่อจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” พบว่านักเรียนมีผลการประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน ๔ คนระดับดี จำนวน ๕ คน และอยู่ในระดับพอใช้ ๑ คน ผลการประเมินรวมได้คะแนนเฉลี่ย ๒.๔ คะแนนอยู่ในระดับคุณภาพดี แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” พัฒนาให้นักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ ๖ มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นจากระดับคุณภาพพอใช้ เพิ่มเป็นระดับดี ทำให้เป็นภาพสะท้อนของการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนโดยมีผลงานวิจัยรองรับ

อ้างอิง:

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน (The Effect of Developing Integrated “Hoi Jor Hansar” Career Learning Management on the Sixth Prathom Suksa Students’ Life Skills Ability at Wattanonkaprao School)

ณัฐริกา สมัยมงคล โรงเรียนวัดถนนกะเพรา
สถาบันอาศรมศิลป์. (๒๕๖๒). (ออนไลน์) *รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี
ระพีเสวนา ครั้งที่ ๑๐ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning*
ISBN (e-Book) 978-616-7923-15-4. <https://cutt.ly/1rxv3Ha>

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านคลองบางบ่อ ตำบลพลองตาเยี่ยม อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง มีข้าราชการครู ๕ คน ผู้อำนวยการ ๑ คน จำนวนนักเรียนรวม ๑๐๐ คน เปิดการเรียนในระดับอนุบาล-ระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ เนื่องจากโรงเรียนออกแบบวิธีการบริหารจัดการชั้นเรียนเป็น ๔ กลุ่ม โดยการจัดการเรียนรู้แบบขั้นคละอายุ ประกอบด้วย ระดับปฐมวัย ๐.๒-๐.๓ และ กลุ่ม A ป.๑-๒ / กลุ่ม B ป.๓-๔ / กลุ่ม C ป.๕-๖ โรงเรียนอยู่ท่ามกลางชุมชนในบริบทพหุวัฒนธรรม มีประชากร ๔,๔๒๔ คน นับถือ ศาสนาพุทธและอิสลาม มีการแสดงออกทางความเชื่อ ภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน นักเรียนในโรงเรียน มาจากครอบครัว ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ต้องใช้วิถีชีวิตในโรงเรียนร่วมกัน ในการเรียนรู้ การรับประทานอาหาร การเข้าร่วม กิจกรรม การปฏิบัติภารกิจทางศาสนา ร่วมกัน ประกอบกับเป็น ความต้องการของชุมชนในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น ซึ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ จำเป็นต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม ของนักเรียนแต่ละคน เพื่อเคารพสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ของนักเรียนสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของสังคมในโรงเรียน และชุมชน(แผนพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ, ๒๕๖๒, ๑) การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เป็นกระบวนการให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ที่สถานศึกษาจะต้องช่วยให้เด็ก เยาวชน ประชาชนเข้าใจ ไม่รังเกียจ และยอมรับ ซึ่งความแตกต่างในเรื่องของความเป็นชน

กลุ่มน้อย ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ ความเป็นอยู่ เพศ (โดยเฉพาะสตรีในบางประเทศ) ที่อาจจะไม่ได้รับความเท่าเทียมกัน ในบางเรื่อง ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องหาวิธีการให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป เข้าใจ และซึมซับ ยอมรับความแตกต่างดังกล่าว และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (แผนพัฒนาโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ, ๒๕๖๒, ๑)

จากการศึกษาทบทวนข้อมูลเชื่อมโยงกับบริบทผู้อำนวยการโรงเรียนได้พัฒนาเป้าหมายใหม่ของโรงเรียนเป็นผลงานวิจัย เรื่องการเรียนรู้สู่การสร้าง School Concept ของผู้บริหารสถานศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ : โรงเรียนพหุวัฒนธรรม (Learning to Create a School Concept for School Administrators A case study of Ban Klong Bang Bor School : Multicultural School) โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการสร้าง School Concept โดยมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ๒ ประการคือ ๑. การสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องเป้าหมายของสถานศึกษาและ ๒. การทำให้บุคลากรหรือผู้ได้บังคับบัญชา มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงาน นั้น ทำให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การสร้าง School Concept ได้ ซึ่งการเรียนรู้ครั้งนี้จะนำไปสู่การได้มาของชุดความรู้ ในการสร้าง School Concept มีกระบวนการทั้งหมด ๖ ขั้นตอน ดังนี้คือ

๑. ปรับความเชื่อของตนเอง

ผู้บริหารมีความปรารถนาที่จะเห็นโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และทำทุกวิถีทางให้โรงเรียนมีคุณภาพและได้รับการยอมรับ ในการเข้าร่วมโครงการ ผอ.กล้าเปลี่ยน ทำให้ผู้บริหารปรับความเชื่อของตนเองและค้นพบแนวทางในการพัฒนา ส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการที่จะมุ่งมั่นพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ปัจจัยหลัก (Core Elements)

๒. หาข้อมูลสังครอบ ๆ โรงเรียน

โรงเรียนได้พยายามค้นหาตนเองจนนำไปสู่การค้นพบ ด้วยการลองผิดลองถูก และการเรียนรู้ไปกับคำแนะนำและการหาข้อมูลในสังครอบ ๆ โรงเรียน มีการทบทวน ไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อหาตัวตนหรือจุดแข็งของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนค้นพบ School Concept ที่เกิดจากการลองผิดลองถูก นั่นก็คือ โรงเรียนพหุวัฒนธรรมสร้างสรรค์ (Creative Multicultural School) สอดคล้องกับ ปัจจัยหลัก (Core Elements)

๓. พุดคุยกับครูในโรงเรียน ค้นหาแนวคิดในการวางแผนการทำงาน

ผู้บริหารเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ใช้วิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีการกำหนดแนวทางร่วมกัน ส่งผลให้โรงเรียนมีแนวทางในการพัฒนาที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในโรงเรียน ทุกคนรับรู้ร่วมกันและเกิดความมั่นใจในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับปัจจัยหลัก (Core Elements)

๔. สนทนากับผู้รู้ และสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อค้นหาความเป็นไปได้

ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ร่วมสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ผู้บริหารและสมาชิกในโรงเรียนเกิดความมั่นใจในแนวทางการพัฒนามากยิ่งขึ้น ว่ามีความเป็นไปได้ สอดคล้องกับ ปัจจัยหลัก (Core Elements)

๕. สร้างมุมมองทางวิชาการ กำหนดเป้าหมาย ๕ ด้าน โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน

ผู้บริหารคำนึงถึงบริบทของสังคม จึงเชื่อมโยงบริบททางสังคมสู่การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจนใน ๕ ด้าน ส่งผลให้ โรงเรียนมีเป้าหมายที่มีความชัดเจน สอดรับกับบริบทและความต้องการของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ปัจจัยหลัก (Core Elements)

๖. แสดงพฤติกรรมที่ชัดเจนในการบรรลุเป้าหมายของ School Concept และใช้ความพยายามอย่างสุดความสามารถในการออกแบบหลักสูตร

ผู้บริหารใช้ความพยายามอย่างจริงจัง ที่จะเชื่อมโยง School Concept นำไปสู่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน ส่งผลให้ โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ได้รับการยอมรับและพร้อมที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ผ่านการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่เป็นไปตามหลักสูตร เกิดประโยชน์ร่วมกันในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับ ปัจจัยหลัก (Core Elements)

อ้างอิง:

ผลงานวิจัยเรื่อง การเรียนรู้สู่การสร้าง School Concept ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับศึกษา

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ : โรงเรียนพหุวัฒนธรรม Learning to Create a School Concept for School Administrators A case study of Ban Klong Bang Bor School: Multicultural School

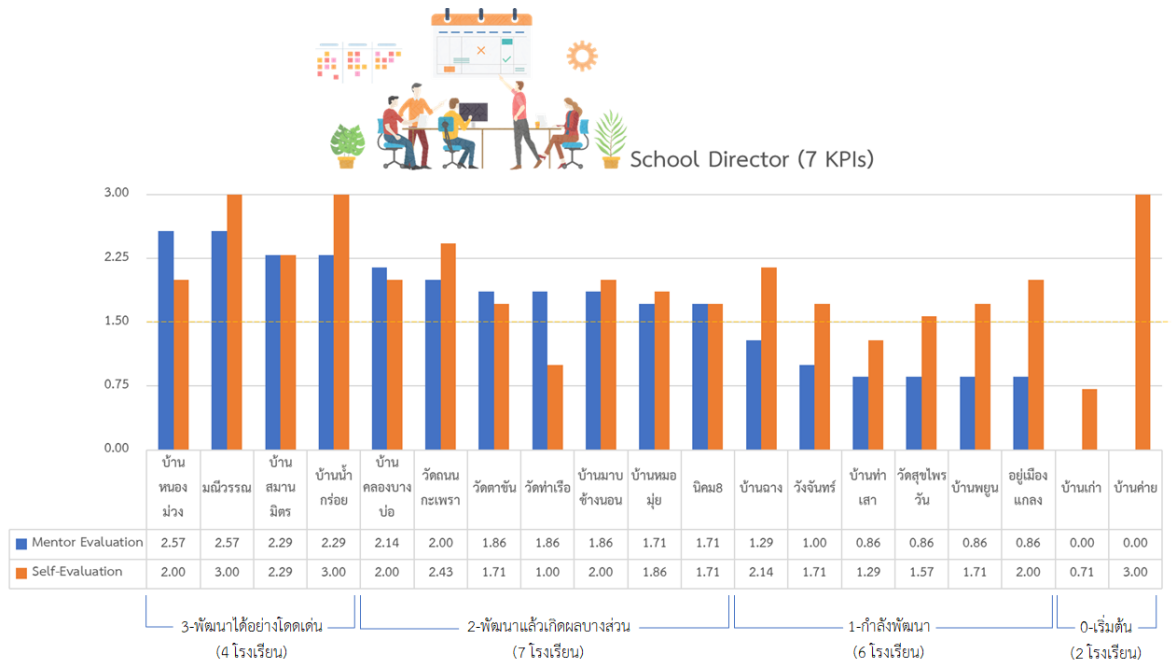
นพรัตน์ สวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

สถาบันอาศรมศิลป์. (๒๕๖๒). (ออนไลน์) *รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี*

๔.๓ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๒. ผู้อำนวยการสถานศึกษา (School Director)

จุดเน้น: เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาและพัฒนาการบริหารด้านวิชาการอย่างเป็นองค์รวมตั้งแต่ระดับชั้นเรียนจนถึงระดับทั้งโรงเรียน

๔.๓.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

แผนภูมิที่ ๓ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๒ School Director

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๗ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๒.๑)สามารถสร้างแรงบันดาลใจ เป็นครูของครู และสร้างทีมงานที่เข้มแข็งกระตือรือร้น เป็นผู้สนับสนุนและให้คำปรึกษาครูในทุกปัญหาที่เกิดขึ้น ๒.๒)สามารถสร้างทีมครูกล้าเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมครูที่มีความสามารถ เพื่อร่วมปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกด้าน ๒.๓)เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้บริหารด้านวิชาการอย่างเป็นองค์รวม มี

ความรู้ด้านสาระวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน นำครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมได้ (Active Learning) ๒.๔) มีทักษะการเป็นผู้อำนวยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Facilitator) เป็นผู้รับฟังที่ดี และสามารถตั้งศักยภาพครู ร่วมกันขับเคลื่อนและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบ PLC ๒.๕) สามารถนำทีมครูในโรงเรียนร่วมกันออกแบบพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ๒.๖) สามารถสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ประสานชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน และ ๒.๗) สามารถเผยแพร่ผลงานโรงเรียนสู่สาธารณชน และเวทีวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ

จากการติดตามความก้าวหน้าเรื่องผู้อำนวยการโรงเรียน (School Director) เกิดการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีระดับการพัฒนาอย่างโดดเด่นจำนวน ๔ คน ระดับพัฒนาแล้วเกิดผลบางส่วนจำนวน ๗ คน ระดับกำลังพัฒนาจำนวน ๖ คน และอยู่ในระดับเริ่มต้นจำนวน ๒ คน แสดงให้เห็นว่ามีผู้อำนวยการจำนวน ๑๑ คนสามารถที่จะเห็นการพัฒนาและไปถึงความโดดเด่นได้ ส่วนอีก ๘ คนอยู่ในระยะเริ่มต้นและกำลังพัฒนา ดังนั้นก็แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้สำหรับชุดของ “ผอ. กล้าเปลี่ยน” เป็นเครื่องมือที่ค่อนข้างได้ผล

๔.๓.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน ด้านผู้อำนวยการสถานศึกษา (School Director)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สะท้อนให้เห็นว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ปรับเปลี่ยนตนเอง และมีวิสัยทัศน์ใหม่ทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่นำมาสู่การเปลี่ยนโครงสร้างเวลาเรียน เปลี่ยนวิธีการทำงานทั้งระหว่างครูกับผู้อำนวยการและระหว่างทีมครูด้วยกันเพื่อสร้างวง PLC ที่เน้นเป้าหมายไปที่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้อำนวยการมีบทบาทเป็นครูของครูในการสร้างแรงบันดาลใจและนำครูมาร่วมออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จากการปฏิบัติบนฐานชีวิตจริงที่เห็นคุณค่าของชุมชนจากการพาเด็กไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ สถานความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งมีความเป็นผู้นำทางวิชาการในการเผยแพร่ผลงานโรงเรียนสู่สาธารณะและเวทีวิชาการด้วยความมั่นใจ ดังตัวอย่างเช่น

โรงเรียนหนองม่วง ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้สั่งการมาเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีบทบาทเป็นโค้ช หรือครูของครูจากการเป็นผู้รับฟังและร่วมประชุมปรึกษาหารือระดม

สมองกับทีมครูเพื่อค้นหาทางออกในการแก้ปัญหา ครูไม่ครบชั้นที่ทำให้การสอนนักเรียนขาดความต่อเนื่องร่วมกัน จนเกิดแนวคิดการจัดปรับโครงสร้างเวลาเรียนวิชาพื้นฐานในช่วงเช้า และกลุ่มวิชาบูรณาการในช่วงบ่าย โดยการจัดการเรียนรู้แบบคละระดับชั้นควบคู่กับการจัดกลุ่มเด็ก A B C D ตามระดับความสามารถในการเรียนรู้ เก่ง กลาง อ่อน เพื่อลดจำนวนครูให้ครูสามารถเข้าสอนป็นรายวิชาได้อย่างครบถ้วนทุกระดับชั้นในภาคเช้า และจัดตารางเรียนบูรณาการในภาคบ่ายให้เน้นที่ School Concept: Young AI School หรือนักปัญญาประดิษฐ์รุ่นเยาว์ โดยแบ่งเด็กออกเป็น ๒ กลุ่มประถมต้น (ป.๑-๓) และกลุ่มประถมปลาย (ป.๔-๖) เพื่อให้สามารถมีครูหมุนเวียนยืดหยุ่นกับสถานการณ์ต่างๆ และรองรับชั้นเรียนได้จริง

โรงเรียนบ้านสมานมิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนมีความสามารถในการนำฐานทุนเดิมที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ในการร่วมพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ให้กับนักเรียน มาต่อยอดกับแนวคิดหลักของโรงเรียน *Eco School* เพื่อเชื่อมโยงการสนับสนุนการทำงานและกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดเครือข่ายทั้งผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน ที่ร่วมแรงร่วมพลังมาช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนของคนทุกกลุ่มไปพร้อมกัน เช่น นายกสมาคมพันธุ์ไม้ ดอกไม้ประดับภาคตะวันออกยินดีจะมาร่วมเป็นเครือข่ายช่วยโรงเรียนในส่วนของพืชศาสตร์ และจะให้พันธุ์ไม้อื่น ๆ มาเพิ่มเติมขยายต่อจากที่โรงเรียนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สับปะรดสี เจ้าของบริษัทที่ในนิคมอุตสาหกรรมหลักชัย ได้ให้โรงเรียนเสนอโครงการที่จะทำงานร่วมกันโดยเชื่อมโยงหลักสูตร *Eco School* กับการเป็น *Eco Industrial* ของนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งให้โอกาสต่อยอดเรื่องการเรียนภาษาจีนของนักเรียนเชื่อมต่อกับวิทยาลัยสอนภาษาจีน ที่บริษัทให้ดำเนินการสอนพนักงานอีกด้วย

โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย จากบริบทโรงเรียนที่มีสภาพบริบทเป็นป่าเขา ธรรมชาติ แหล่งอาหารของช้าง จนเกิดแนวคิดหลักของโรงเรียน School Concept คือ **Green Energy School: พลังงานสะอาด เพื่อรักษาสมดุลธรรมชาติ** โดยมีเป้าหมายให้การจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายบนพื้นฐานชีวิตประจำวัน ด้วยความตระหนักรู้ในคุณค่า มีความรอบรู้เรื่องพลังงานสะอาดและสมดุลธรรมชาติ และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งจุดสำคัญที่ผู้อำนวยการให้ความสำคัญ คือ การเริ่มต้นสานพลังความเข้าใจของครูจากผู้ใช้หลักสูตรสำเร็จรูปมาสู่ การร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียน *Green Energy School* หลักสูตรจังหวัด Rayong Marco และความต้องการพัฒนาคนของประเทศ เพราะครูเป็นกลไกสำคัญที่จะต้องเข้าถึงหัวใจของหลักสูตร เพื่อนำมาสู่การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเข้าถึง

เป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานนี้ได้ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนปรับเปลี่ยนบทบาทของให้เข้มแข็งสู่การเป็นผู้นำทางวิชาการมากยิ่งขึ้น จากการใช้กระบวนการวิจัยสร้างการมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาหลักสูตรด้วยการทำหน้าที่เป็นครูของครู (Super Coach) คอยรับฟังให้คำปรึกษาและแนะนำครูออกจากข้อติดขัด เพื่อก้าวไปสู่การดำเนินงานในทิศทางใหม่ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้จงได้ และในท้ายที่สุดผู้อำนวยการโรงเรียนได้นำเสนอผลงานการวิจัยเรื่องกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการยอมรับของครูผู้สอน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำกร่อยในการประชุมวิชาการประจำปีระพีเสวนา ครั้งที่ ๑๐ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning ณ สถาบันอาศรมศิลป์ ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และนำเสนอขอความเห็นชอบ การอนุมัติหลักสูตรสถานศึกษา ไปปรับใช้ในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ต่อที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมสิงห์บุรีภาณุรักษ์ ศาลากลางจังหวัดระยอง และได้รับการอนุมัติจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง ให้สามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้ในปีการศึกษา ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ เมื่อผู้อำนวยการได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของการเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจากการเข้าร่วมโครงการ ที่ว่าผู้อำนวยการนั้นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อคอยส่งเสริมและชี้แนะครูในการพัฒนาการสอนให้เกิดคุณภาพไปผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้อำนวยการจึงเริ่มค่อยๆปรับเปลี่ยนท่าทีของตนเองที่มีต่อครู ตั้งแต่ร่วมพัฒนาแนวคิดหลักของโรงเรียนร่วมกับทีมครู และร่วมสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง จนในที่สุดผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักของโรงเรียนคือ “**พหุวัฒนธรรมสร้างสรรค์**” จนมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นผู้อำนวยการได้เปลี่ยนจากบทบาทผู้บังคับสั่งการ ให้ครูสอนตามนโยบาย มาสู่การเปิดโอกาสให้ครูได้เป็นเจ้าของพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ โดยคอยทำหน้าที่เป็นผู้รับฟังปัญหาพร้อมทั้งร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับครูในการออกแบบโครงสร้างเวลาเรียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการและเข้าไปร่วมสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ และเข้าสังเกตชั้นเรียนในชั้นต่างๆ เพื่อคอยช่วยแนะนำครูให้เข้าใจและเห็นปัญหาที่แท้จริงในการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ร่วมกัน จนบรรยากาศของการทำงานร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการ ครูและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญผู้อำนวยการได้นำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดหลักของโรงเรียน เสนอขอความเห็นชอบ การอนุมัติหลักสูตรสถานศึกษา ไปปรับใช้ในสถานศึกษาให้เหมาะสม

กับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ต่อที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมสิงห์บุรีภานุรักษ์ ศาลากลางจังหวัดระยอง และเป็นหนึ่งในสี่โรงเรียนที่ได้รับการอนุมัติจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยองให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาได้ในปีการศึกษา ๒๕๖๓

ตัวอย่างเสียงสะท้อนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน

โรงเรียนหนองม่วง

โรงเรียนหนองม่วงเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๙ ห้องเรียน มีนักเรียน ๑๑๕ คน (ชั้นอนุบาล ๑-๓ จำนวน ๔๖ คน ชั้นประถมศึกษา จำนวน ๖๙ คน) และมีครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๑๑ คน (ครู ๗ คน, อัตรากำลัง ๑ คน, พี่เลี้ยง ๑ คน, ชุรการ ๑ คน, ผู้อำนวยการ ๑ คน) โรงเรียนพบปัญหาที่มีครูไม่ครบชั้น ครูมีภาระงานจำนวนมาก ทั้งงานธุรการและการอบรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีกิจกรรมต่าง ๆ ภายนอก ที่ต้องดำเนินการประสาน เข้าร่วมประชุมเสมอ ๆ เมื่อครูมีกิจกรรมที่ต้องออกไปนอกห้องเรียน/นอกโรงเรียน การจัดการเรียนรู้อาจไม่เกิดความต่อเนื่อง ทำได้เพียงพุงชั้นเรียนให้ผ่านพ้นไป

ทางโรงเรียนจึงได้แก้ปัญหาโดยได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองและชุมชน จัดปรับห้องเรียนระดับประถม เรียงระดับความรู้ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนจากน้อยไปมากเป็น ๔ กลุ่ม A/B/C/D ในการเรียนภาคเช้าสี่ชั่วโมงแรก จำนวน ๕ วิชา (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์) ในส่วนภาคบ่าย (๒ ชั่วโมง) เรียนบูรณาการเน้นที่ School Concept ของโรงเรียน นั่นคือ Young AI School หรือนักปัญญาประดิษฐ์รุ่นเยาว์ โดยแบ่งเด็กออกเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มประถมต้น (ป.๑-๓) และกลุ่มประถมปลาย (ป.๔-๖) จากการดำเนินการดังกล่าวพบว่าผลการเรียนรู้ของเด็กดีขึ้น สามารถจัดครูเข้าสอนให้มีความยืดหยุ่น พร้อมรองรับสถานการณ์/ภาระงานแทรกซ้อนได้

อ้างอิง:

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา Education Sandbox. (๒๕๖๓). *บริหารจัดการโรงเรียนชั้นเรียนใหม่ แก้ปัญหาโรงเรียนเล็ก เด็กน้อยด้วยการเรียนชั้นคละและการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ.*

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.edusandbox.com/bannongmuang-rayong/>

(วันที่ค้นข้อมูล: ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓)

ด้วยความตระหนักของผู้บริหารโรงเรียนได้มีการกำหนดเป้าหมายใหม่พัฒนาเป็นผลงานวิจัยเรื่อง การเรียนรู้สู่การทำ School Concept แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม อำเภอวังจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒ (Learning to Create a School Concept of Teachers at Ban Nong Muang School, Innovation Area Pilot School, Wang Chan District, Office of Rayong Educational Service Area, Area ๒) เป็นภาพการเรียนรู้สู่การทำ School Concept แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม อำเภอวังจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทำ School concept แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง ประชากร คือ ครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง จำนวน ๘ คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง จำนวน ๖ คน โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยใช้กระบวนการ collaborative inquiry ในการทำงานกับครู ซึ่งกระบวนการมี ๔ ขั้นตอน คือ ๑. ก่อเกิดกลุ่ม ๒. ตั้งคำถามและเงื่อนไข ๓. ปฏิบัติ ๔. หาความหมาย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสังเกตการทำงานของครูอย่างมีส่วนร่วม (participatory observations) และนำเสนอข้อมูลด้วยการศึกษาดูการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้สู่การทำ School Concept แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม อำเภอวังจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒ เกิดกระบวนการ collaborative inquiry ในการทำงานกับครู ๔ ประเด็น คือ ก่อเกิดกลุ่ม ตั้งคำถามและเงื่อนไขปฏิบัติ และการหาความหมาย ทำให้เห็นว่าครูมีกระบวนการทำ School Concept แบบมีส่วนร่วม ครูมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการใคร่ครวญสะท้อนคิด เกิดมุมมองใหม่และทำให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

อ้างอิง:

ผลงานวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้สู่การทำ School Concept แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนบ้านหนองม่วงโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรม อำเภอวังจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒” (Learning to Create a School Concept of Teachers at Ban Nong Muang School, Innovation Area Pilot School, Wang Chan District, Office of Rayong Educational Service Area, Area 2)

เรไร สารราษฎร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองม่วง
สถาบันอาศรมศิลป์. (๒๕๖๒). (ออนไลน์) *รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี*

ระพีเสวนา ครั้งที่ ๑๐ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning

ISBN (e-Book) 978-616-7923-15-4. <https://cutt.ly/1rxv3Ha>

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านสมานมิตร

“หลักสูตร Eco School ที่โรงเรียนกำลังดำเนินการอยู่ เป็นหลักสูตรผสมผสานระหว่าง Rayong MARCO และหลักสูตรยุวศาสตร์สมาธิ หลักสูตรสมาธิเรได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีกับชุมชนเพราะผู้นำชุมชนก็เข้าไปเรียนสมาธิกับสถาบันด้วย จึงเป็นเหมือนวงล้อที่หมุนไปด้วยกันได้ทั้งผู้นำชุมชน ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน รวมถึงผู้ปกครองด้วยจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกันในเรื่องเครือข่ายในเรื่องของ Eco School โรงเรียนสิ่งแวดล้อม ท่านนายกสมาคมพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับภาคตะวันออกเฉียงใต้จะมาร่วมเป็นเครือข่ายช่วยโรงเรียนในส่วนของพืชศาสตร์ และจะให้พันธุ์ไม้อื่น ๆ มาเพิ่มเติมขยายต่อจากที่โรงเรียนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สับปะรดสี เพราะท่านมองเห็นว่าเราทำจริง ได้ประโยชน์จริง นอกจากนั้นเจ้าของบริษัทที่ดูแลเรื่องของนิคมอุตสาหกรรมหลักชัยได้ให้โรงเรียนไปเสนอโครงการเพื่อทำงานร่วมกันโดยเชื่อมโยงหลักสูตร Eco School กับโจทย์การเป็น Eco Industrial ของนิคมอุตสาหกรรมด้วย และยังได้ต่อยอดเรื่องการเรียนภาษาจีนของนักเรียนจากที่นิคมอุตสาหกรรมเชื่อมต่อกับวิทยาลัยสอนภาษาจีน เพื่อสอนภาษาจีนให้กับพนักงานอีกด้วย”

เรื่องกิตติ์ สุทธิวิรัตน์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสมานมิตร.

สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย

โรงเรียนบ้านน้ำกร่อยเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านน้ำกร่อย ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง มีข้าราชการครู ๘ คน ผู้อำนวยการ ๑ คน จำนวนนักเรียนรวม ๑๐๑ คน เปิดการเรียนในระดับอนุบาล-ระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ มีสภาพบริบทเป็นป่าเขา ธรรมชาติ แหล่งอาหารข้าง ปัญหา คือ ขาดสมดุล ไม่มีอาหาร ข้างป่าเข้าหมู่บ้านทำความเสียหาย การแก้ปัญหา โดยการสร้างแหล่งอาหารข้างใหม่ เปลี่ยนเส้นทางเดินของข้าง สร้างสะพานยกระดับ ลดอุบัติเหตุรถชนข้างและข้างชนรถ โอกาส เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โฮมสเตย์ แหล่งอาชีพใหม่ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน และมีค่าไฟฟ้าแพง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงต้องการใช้พลังงานสะอาด เพื่อรักษาสมดุลธรรมชาติ ซึ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านน้ำกร่อยต้องคำนึงถึงการเรียนรู้อย่างมีความหมาย บนพื้นฐาน

ชีวิตประจำวัน เป้าหมาย คือ นักเรียนมีความตระหนักรู้ในคุณค่า และมีความรอบรู้เรื่องพลังงาน สะอาดและสมดุลธรรมชาติ และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ จากต้นทุนดังกล่าวของบริบทโรงเรียนนั้น กระบวนการจัดทำหลักสูตรที่ดีจะทำให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาคนของประเทศ สังคมรอบโรงเรียน วิถีชีวิตของนักเรียน รวมทั้งสร้างการยอมรับและส่งเสริมการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้ตระหนักเห็นคุณค่า เกิดความเป็นเจ้าของ และมีความเชื่อมั่นในการนำไปใช้ เนื่องจากเดิมครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ใช้หลักสูตร จัดการเรียนรู้โดยยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก

ในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนมองเห็นความจำเป็นดังกล่าว จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนากระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการยอมรับของครูผู้สอนและเป็นการกำหนดเป้าหมายใหม่ผ่านงานวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการยอมรับของครูผู้สอน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย (The Process of Creating a School Curriculum Affecting the Teachers' Acceptance: A Case Study of Ban Namgroi School) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑. เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ปีการศึกษา ๒๕๖๓ และ ๒. เพื่อศึกษาเหตุผลในการยอมรับหลักสูตรสถานศึกษาของครูโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ผลของกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ปีการศึกษา ๒๕๖๓ มี ๗ ขั้นตอนประกอบด้วย ๑) การศึกษา School Concept และเป้าหมายของโรงเรียน ๒) การจัดกลุ่มตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๖๐) ๓) การบูรณาการเป้าหมายของรายวิชาในหลักสูตรแกนกลางกับความต้องการของนักเรียนกับบริบทพื้นที่แล้วเปลี่ยนชื่อรายวิชาใหม่ ๔) การร่วมมือกับครูเขียนแผนภาพเพื่อสื่อสารให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจแนวคิด กิจกรรม ภาศิเครือข่ายการจัดกิจกรรมของรายวิชาต่าง ๆ ๕) การส่งเสริมให้ครูรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ๖) การค้นหาภาศิเครือข่าย แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๗) ร่วมกับครูจัดทำรูปแบบหลักสูตรสถานศึกษาฉบับใหม่เพื่อเสนอความเห็นขอต่อคณะกรรมการต่างๆ ซึ่งกระบวนการ ๗ ขั้นตอนดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลง และยอมรับเกิดเป้าหมายใหม่ของโรงเรียน

อ้างอิง:

ผลงานวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการยอมรับของครูผู้สอน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย (The Process of Creating a School Curriculum Affecting the Teachers' Acceptance: A Case Study of Ban Namgroi School)

อิงมล บุญลือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย
สถาบันอาศรมศิลป์. (๒๕๖๒. (ออนไลน์) *รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี
ระพีเสวนา ครั้งที่ ๑๐ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning*
ISBN (e-Book) 978-616-7923-15-4. <https://cutt.ly/1rxv3Ha>

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

“School Concept ของโรงเรียนคือ “*พหุวัฒนธรรมสร้างสรรค์*” ซึ่งผ่านการเห็นชอบของ คณะกรรมการพื้นที่นวัตกรรมแล้ว การจัดเรียนการสอนแบ่งเป็นวิชาหลักกับวิชาบูรณาการ ใน ๔ วิชาหลัก (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ) ในช่วงเช้า ส่วนภาคบ่ายใช้แกน ๔ วิชาเดิมแล้วบูรณาการกับวิชาอื่น เช่น วิชาสังคมศึกษา เราเปลี่ยนชื่อวิชาเป็นวิชาพหุวัฒนธรรม วิชาศิลปะใช้เป็นศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น พอกำหนดชัดเจนแล้วครูก็จะมองเห็นว่าจะต้องทำอะไร แล้วกำหนดการสอนขึ้นมาซึ่งมีความสำคัญมากเพราะต้องมีการปรับเปลี่ยน ทดลองใช้หลักสูตรเพื่อหาความลงตัว ขาดหรือเกินอย่างไรก็กลับมาปรับกัน รวมทั้งต้องสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้รับรู้และเข้าใจว่าหลักสูตรนี้คืออะไร เพราะเมื่อเขายอมรับแล้วก็จะให้การสนับสนุน ซึ่งถือว่าเป็นแรงผลักดันและกำลังใจให้กับคณะครูและผู้อำนวยการในโรงเรียนด้วย”

นพรัตน์ สวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

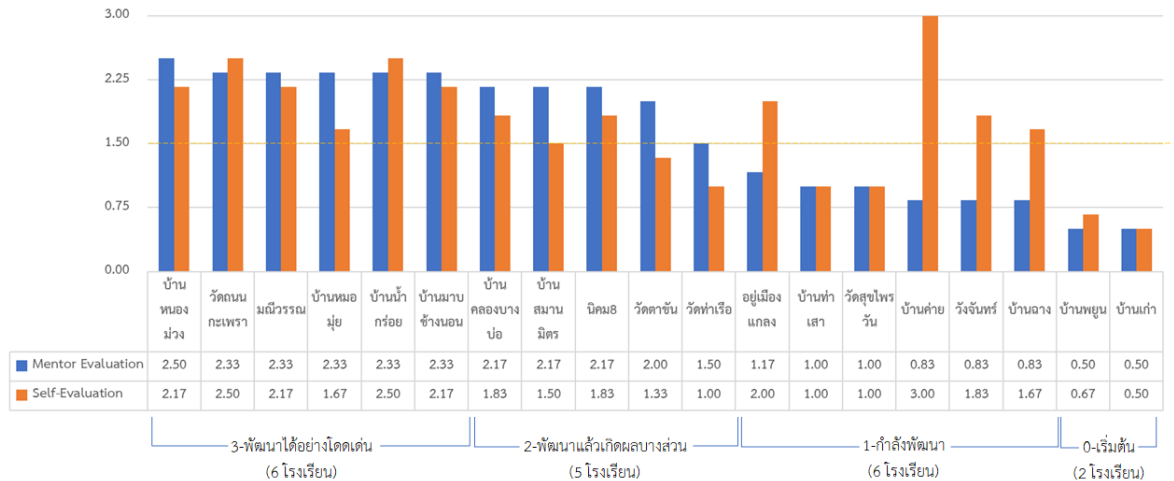
๔.๔ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๓ ครู (Teacher)

จุดเน้น: ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างสูงสุด มองเห็นคุณภาพของผู้เรียนพร้อมที่จะสนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนตามสถานการณ์นั้น ๆ

๔.๔.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

Teacher (6 KPIs)

แผนภูมิที่ ๔ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์กรประกอบที่ ๓ Teacher

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๖ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๓.๑)สามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ด้าน (A/S/K: คุณค่า ทักษะ ความรู้) กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการวัดประเมินผลอย่างชัดเจน ๓.๒)ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิด ความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองและมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ ๓.๓)สามารถวัดประเมินผล ด้วยวิธีการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) สมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคล ๓.๔)สามารถใช้ระบบกัลยาณมิตรนิเทศแบบสะท้อนผลในชั้นเรียน (CRC: Classroom Reflection to Change) เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นำไปสู่การ พัฒนาครูทั้งโรงเรียน ๓.๕)สามารถสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ด้วย ใจหทัยจริงที่ทันต่อสถานการณ์การ เปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้และ แก้ปัญหาด้วยตนเอง และ ๓.๖)สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดฉันทะในการเรียนรู้ และมี เมตตาให้โอกาส ต่อผู้เรียนโดยไม่ด่วนตัดสิน

จากการติดตามความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของครู (Teacher) ในโรงเรียนนาร่องทั้ง ๑๙ โรงเรียน พบว่ามีครู/ทีมครู ที่มีการพัฒนาอย่างโดดเด่นจำนวน ๖ โรงเรียน และพบว่าที่พัฒนา แล้วบางส่วนจำนวน ๕ โรงเรียน ส่วนที่พบว่ากำลังพัฒนามีจำนวน ๖ โรงเรียน และอยู่ในระยะเริ่มต้น

จำนวน ๒ โรงเรียน ทั้งนี้คณะวิจัยยังไม่ได้รวบรวมข้อมูลอย่างแท้จริงจึงยังไม่สามารถระบุจำนวนครูที่เก็บข้อมูลได้ เนื่องจากเครื่องมือของการพัฒนายังไม่ได้นำไปใช้กับกลุ่มครูโดยตรงแต่ปล่อยให้เป็นการสะท้อนผลจากห้องเรียน ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนครูที่พัฒนาแล้วมากกว่านี้เป็นจำนวนมาก ถือว่าเป็นประเด็นที่น่าไปดำเนินการพัฒนาต่อในระยะต่อไป

๔.๒.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน ด้านครู (Teacher)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ครู สะท้อนให้เห็นว่า ครูเริ่มเห็นความสำคัญของการเขียนแผนการสอน ที่ระบุจุดประสงค์ ๓ ด้าน (A/S/K) ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ รวมทั้งเริ่มปรับบทบาทตนเองเป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้ผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงความรู้จากการปฏิบัติกับบริบทในชีวิตจริงได้ มีความเข้าใจถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เริ่มมีสายตาในการสังเกตชั้นเรียนและภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Visible Learning) เพื่อติดตามและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้พบว่าคุณสมบัติเหล่านี้ครูสามารถพัฒนาได้ในระดับที่ไม่เท่ากันตั้งแต่ระดับน้อย ปานกลาง มาก จนถึงเป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งในงานวิจัยพบครูที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตสำนึกอย่างสิ้นเชิง คือ จากเดิมที่แสดงอาการเป็นน้ำเต็มแก้วแสดงอาการไม่รับรู้เป็นผู้ยึดถือในอำนาจของครูผู้สั่งสอนโดยไม่ยอมรับฟังเด็ก ด่วนตัดสินใจและบงการ มาสู่ผู้ที่น้อมใจเรียนรู้ มองเห็นตัวเองพร้อมบอกเล่าความผิดพลาดของตนในอดีต เปิดใจให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด และมีฉันทะในการเรียนรู้ด้วยลดตัวตนอย่างสิ้นเชิง เพื่อมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ของคุณภาพการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างเช่น

โรงเรียนบ้านค่าย คุณครูกาญจนา พิจารย์ ครูสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบ้านค่าย ผู้ที่เปิดใจเรียนรู้รับฟังการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (CRC: Classroom Reflection to Change) ในช่วงเดือน มิถุนายน ๒๕๖๒ ที่ครูได้รับข้อเสนอแนะวิธีปรับการสอนที่ให้เชื่อมั่นในความสามารถของเด็ก และครูต้องเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ได้ ที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีคิดใน

การจัดการเรียนรู้ของครู ที่จากเดิมเคยเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อครูบอกและมุ่งท่องความรู้ที่ครูให้เท่านั้น มาสู่การหัวใจแห่งการสอนแบบใหม่ ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเด็กว่าเด็กสามารถเรียนรู้ และเปิดโอกาสและอิสระให้เด็กได้แสดงความคิด และความเป็นตัวของตัวเองจนศักยภาพของเด็กสามารถฉายแววออกมาถึงกับตะลึงกับผลงานของนักเรียนที่ครูไม่เคยคาดคิดมาก่อน ที่สะท้อนให้เห็นจากภาพบรรยากาศการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน จากแบบเดิมที่เน้นการท่องจำ คุณครูพยายามส่งเสียงอังกังให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้หลักไวยากรณ์ภาษาเรื่อง คำมูล คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ จดจำคำมาพูดบอกเป็นคำ ๆ ให้ครูเขียนขึ้นบนกระดาน และทำแบบทดสอบเป็นหลักเพื่อให้สามารถทำข้อสอบตามเนื้อหาและมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตรและการทดสอบระดับชาติได้ เด็กขาดชีวิตชีวาและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มาสู่การปรับเปลี่ยนบรรยากาศและวิธีการเรียนรู้ใหม่ในห้องเรียน ที่ครูนำพาให้เด็กเห็นถึงความงามและคุณค่าของการใช้ภาษาอย่างมีความหมาย โดยการเปิดอิสระให้เด็กเขียนบทประพันธ์กาพย์ฉับ ๑๖ ด้วยการให้ใช้ภาษาเขียนถ่ายทอดความรู้สึกจากใจของตนเองออกมาผ่านเรื่องหัวข้อเรื่อง การบ้าน ที่ทำให้ครูเห็นถึงศักยภาพของเด็กที่สามารถถ่ายทอดความคิดเชื่อมโยงกับเรื่องราวที่กำลังเผชิญได้อย่างแหลมคม และสามารถใช้อันุรักษ์ได้อย่างถูกต้องภายในเวลาอันรวดเร็วในคาบเรียน ดังตัวอย่างบทประพันธ์ของเด็กหญิง ภาวิตา บุญโพธิ์ ม.๓/๒ และของเด็กหญิง อัจฉราพร ชาตีสวรรณ ม.๓/๒ ที่ประพันธ์ไว้ตามลำดับว่า

“การบ้าน คือ อุปสรรค ทุกงานหนาหนัก เผลาทำเวลาทอง
บางวันทำถึงตีสอง น้ำตาไหลนองคิดไกลไปถึงฟินแลนด์”
“การบ้าน การเรียนของเรา มันแสนเศร้าเพราะเราไม่เข้าใจ
วิชาคณิต อังกฤษ ไทย เรานั้นไซ้ไร ทำไม่เป็น”

การสะท้อนภาวะการเปลี่ยนแปลงของครูนี้ทำให้เห็นว่า ระบบกัลยาณมิตรนิเทศแบบสะท้อนผลชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (CRC: Classroom Reflection to Change) มีประสิทธิภาพในการทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สู่การพัฒนาครู ที่นำครูไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ และเริ่มมีสายตาในการสังเกตภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Visible Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างแท้จริง

โรงเรียนบ้านมาบช้างนอน ครูณัชปภา เรืองศรี หรือครูกวาง จากหัวใจของความเป็นครู ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูในโครงการวิจัย

อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่เรียนรู้ (Active Learning) และสามารถติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียนได้ ตั้งแต่ครั้งแรกที่ครูกว้างได้เข้าร่วมโครงการในกระบวนการ CRC ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ ต่อเนื่องมาจนถึงช่วงการอบรมวิธีการสอนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ของโครงการในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๒ คุณครูจะใส่ใจติดตามและร่วมกระบวนการอย่างตั้งใจวิธีการออกแบบแผนการสอน และกระบวนการทดลองสอนจริงในชั้นเรียนโรงเรียนรุ่งอรุณ คุณครูจะคอยสอบถามรายละเอียดวิธีการในการสอนจากวิทยากรขอคู่มืออย่างผลงานและแบบเรียนที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง แล้วนำไปปรับใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ในช่วงการติดตามประเมินผลโรงเรียนเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒ คณะผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของคุณครูได้มีการปรับกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และสร้างกระบวนการเรียนรู้มีส่วนร่วมของนักเรียนโดยจัดลำดับขั้นนำที่สร้างความสนใจในการเรียนรู้คำศัพท์ส่วนประกอบร่างกายจากเพลง เชื่อมโยงสู่ชั้นสอนที่นักเรียนต้องค้นหาความหมายของคำศัพท์ร่วมกันเป็นกลุ่มสู่การนำเสนอความรู้ร่วมกัน และมีชั้นพาเด็กสรุปการเรียนรู้ในช่วงสุดท้ายว่าได้เรียนรู้อะไรจากชั่วโมงเรียนที่ผ่านมา กระบวนการเรียนรู้ของคุณครูทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และช่วยเหลือกันทำงานเป็นทีมและได้รู้ความหมาย คำศัพท์และการสนทนาภาษาอังกฤษไปพร้อมกัน ครูมีท่าทีกระตือรือร้นและมีความสุขในการจัดการเรียนรู้มีการจัดเตรียมสื่อในการสอนด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ดังที่ครูสะท้อนถึงความสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ว่าการจัดการเรียนการสอนให้เด็กใฝ่เรียนรู้ (Active) ครูต้องเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ (Active) ไปด้วยรวมทั้งหากเปิดใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (CRC) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ครูเห็นทั้งจุดดีและสิ่งที่ควรพัฒนาของ ตนเองเพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้เรียนรู้ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองต่อไป

โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง ๘ การสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียน
ครูศุคนานต์ สมศรี คุณครูภาษาไทย ที่ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่
เชื่อมโยงสาระวิชาภาษาไทยสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายสามารถนำไปใช้ในวิชาชีพและชีวิตจริง ทั้ง
การเป็นมัคคุเทศก์ นักพูดการเขียนจดหมายสมัครงานต่างๆ โดยครูเห็นการเปลี่ยนมุมมองการกำหนด
เป้าหมายการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นแต่การเรียนรู้เนื้อหาสาระวิชาเป็นตัวตั้ง มาสู่การมุ่งไปที่ผลลัพธ์ที่จะเกิด
กับผู้เรียนเป็นหลัก ด้วยการกำหนดและการวางวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ ทั้ง ๓ ด้าน

(ความรู้: Knowledge ทักษะ: Skill และคุณค่าหรือคุณลักษณะ: Attribute) เพื่อที่จะนำไปสู่การวัด ประเมินผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรง จากการนำไปปฏิบัติจริงได้

ในด้านครูธีรจิตรา จันหยวก ครูสอนวิชาสุนทรียภาพ และวิชาดนตรี ที่ยึดติดกับกับดักความเป็นครูที่มุ่งสอนเนื้อหาทฤษฎีและมาตรฐานตัวชี้วัดเป็นหลัก และมีความคิดลบต่อความไม่พร้อมของ จำนวนเครื่องดนตรีในโรงเรียน จนขาดความสุขในการเรียนรู้ร่วมกันทั้งครูและเด็ก แต่เมื่อเข้าโครงการ ครูได้เข้าใจถึงการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ให้เด็กเกิดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) และมีความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจึงกลายเป็น “ครูกล้าเปลี่ยน” เปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้วยการให้เด็กกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการเล่นเครื่องดนตรีด้วยตัวเอง โดยบูรณาการกับ กรอบแนวคิดหลัก School Concept ที่โรงเรียนตั้งไว้คือ Water of Life จนทำให้มีบรรยากาศในห้องเรียนมีความสุขและสนุกสนานขึ้น เด็กมีการจัดการแบ่งกันเป็นกลุ่มช่วยกันแต่งเนื้อเพลงตาม กรอบแนวคิดของโรงเรียน และเด็กมีความกระตือรือร้นอยากเรียนดนตรีมากขึ้น แสดงออกให้ครูเห็น ถึงความพยายามมากกว่าการสอนแบบเดิมแม้จะเล่นได้หรือไม่ได้ก็ตาม นอกจากนั้นครูยังได้นำ กระบวนการ AAR จากการทำ PLC ของครูไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้และการพัฒนา ผู้เรียน ทำให้ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ระหว่างครูกับเด็ก เด็กเกิดความกลัวครูน้อยลงและเชื่อใจกันมากขึ้น

โรงเรียนหนองม่วง ครูภควัต กองชา ครูระดับชั้นประถมศึกษาผู้มีส่วนสำคัญในการร่วม กำหนดแนวคิดหลักของโรงเรียน School Concept: Young AI School ทำให้ครูมีความเข้าใจและ ความมุ่งมั่นที่จะเตรียมความพร้อมในการพัฒนาและเตรียมอนาคตของเด็กนักเรียนให้มีความทำดี ๆ ใน การดำรงชีวิตอยู่ชุมชนของตนในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจ EECi นี้ และพยายามวิเคราะห์ค้นหา ความพร้อมและตัวแปรที่โรงเรียนมีเพื่อให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอนให้ดีที่สุด โดยครู ได้เปลี่ยนบทบาทตนเองมาสู่การเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ จากการมีโจทย์ให้นักเรียนเข้าไปสืบค้นข้อมูลต่างๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับตนเอง ผ่านสื่อและวิธีจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยมีครูคอยเติมความรู้ให้ จนครูสามารถสังเกตเห็นภาวะการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน (Visible Learning) ในเรื่อง กระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาและการสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะเป็นความรู้คงทนของนักเรียน ต่อไปในอนาคตได้

โรงเรียนบ้านสมานมิตร ครูปวีณา กาเมือง ครูระดับชั้นปฐมวัย ที่เปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเป็นหน่วยมาเป็นการสอนแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) โดยใช้ฤดูกาลเป็นตัวกำหนดลักษณะการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการดูแลตนเองและการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมในชีวิตจริง โดยมองความต้องการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ว่าเด็กส่วนมากสนใจอะไร อยากทำอะไร เพื่อที่จะส่งเสริมได้อย่างถูกต้องโดยครูได้พาเด็กออกไปเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น เพื่อให้ได้ไปสัมผัสธรรมชาติให้อยู่กับต้นไม้ ดิน ทราบ ทำให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสุข สนุกสนาน ช่วยครูคิดว่าอยากทำอะไรเรียนอะไร โดยครูมีบทบาทช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กและร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน จนทำให้ครูพบว่า การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ทำให้ครูมีสายตาในการมองเด็กละเอียดมากขึ้น เพราะเด็กสามารถเรียนรู้พัฒนาภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติ และตอบคำถามด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วย ครูจัดการเรียนรู้ได้ง่าย สะดวก สบายขึ้น

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ ครูณภัทราพร หงษ์เวียงจันทร์ ผู้เปลี่ยนจากการสอนหน่วยแบบเดิมมาเป็นการสอนบูรณาการตามฤดูกาล ในการเรียนในหน่วยฤดูกาลฝน ครูได้ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนออกแบบแพจากขวดพลาสติก ซึ่งทุกขั้นตอนล้วนมาจากการระดมความคิดของผู้เรียนทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นเตรียมอุปกรณ์จนถึงการประกอบเป็นแพ จนนำไปทดลองลอยแพในแหล่งน้ำจริงใกล้โรงเรียน (อ่างเก็บน้ำประแสร์) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ของครูสู่การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) แบบหน้ามือเป็นหลังมือ คือ จากเดิมจะสอนแต่ในห้องเรียน ออกสู่พื้นที่จริง ทำให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการผ่านการลงมือทำจริง ๆ ทำให้เป็นเจ้าของความรู้จากการเกิดทักษะและสามารถตอบขั้นตอนการทำงานได้ทั้งหมดได้อย่างลึกซึ้ง มีความสุขและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ร่วมกันทั้งครูและเด็ก และทำให้ครูมีความภูมิใจในบทบาทของตนในการสร้างเสริมสมรรถนะเชิงประจักษ์ให้แก่ผู้เรียนได้”

โรงเรียนวัดถนนกระเพรา ครูณัฐริกา สมัยมงคล ครูกล้าเปลี่ยนที่ พัฒนาระบบการเรียนรู้สู่การบูรณาการอาชีพ ผ่านหัวเรื่อง “ฮ้อยจ้อ พรรษา” ด้วยการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนโดยนำผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการผลิตอาหารทะเล ฮ้อยจ้อ ที่นำมาสู่การเรียนรู้ในการค้นหาปรับปรุงสูตรพิเศษของสินค้า ฮ้อยจ้อรสชาติต่างๆที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นขึ้นมา เช่น ฮ้อยจ้อหอมยวนรม ฮ้อยจ้อสมุนไพร เชื่อมโยงสู่การเรียนรู้เรื่องการวิจัยตลาดกับชุมชน เพื่อต่อยอดขยายการสร้างรายได้สินค้าให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ส่วนครูมนัสวี สรรเสริญ ได้เข้ารับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ Active Learning และการสอนคณิตศาสตร์แบบเปิด (Open Approach) ที่มีกระบวนการ

ใช้สื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน แล้วได้นำมาปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบโดยมีการพัฒนาเป็นผลงานวิจัยรองรับ เรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อของจริง ที่ส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เมื่อใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อของจริงในเรื่องการชั่ง การตวง และการวัดโดยการนำอุปกรณ์ในการชั่ง ตวง วัด และสิ่งของที่สามารถนำมาชั่ง ตวง วัดได้จริง มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น

ตัวอย่างเสียงสะท้อนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านค่าย

"เมื่อก่อนมีความคิดว่าเด็กจะเรียนรู้ได้เมื่อครูบอกความรู้ให้ การสอนจึงมุ่งให้เด็กท่องความรู้ และทำข้อสอบที่ครูเตรียมให้เป็นหลัก แต่จากกระบวนการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (CRC: classroom reflection to change) ในช่วงเดือน มิ.ย. ๖๒ ทำให้ต้องเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน และเปลี่ยนหัวใจของตนเองใหม่ มาสู่ความเชื่อมั่นในตัวเด็กว่าเด็กสามารถทำได้ โดยการเปิดอิสระให้เด็กเขียนบทประพันธ์กาพย์ฉบัง ๑๖ ด้วยการให้ใช้ภาษาเขียนถ่ายทอดความรู้สึกจากใจของตนเองออกมา ผลที่เกิดขึ้นรู้สึกดีใจและภูมิใจมาก จากที่ไม่เคยเชื่อไม่เคยคิดว่าเด็กจะสามารถทำได้ แต่เด็กกลับทำให้เห็นว่าพวกเขาสามารถแต่งกาพย์ฉบัง ๑๖ ได้อย่างรวดเร็วเสร็จได้ภายในชั่วโมงเรียน เด็กบางคนสะท้อนความอึดอัดใจจากการทำการบ้าน เด็กบางคนเขียนเปรียบเทียบการให้การบ้านของประเทศไทยกับประเทศฟินแลนด์ มันสะท้อนให้เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นกับเด็กนั้น สามารถตอบตัวชี้วัดได้ทุกคำตอบในวิชาภาษาไทย และชี้วัดเราด้วยว่าเราทำได้ใหม่"

กาญจนา พิจารย์ ครูวิชาภาษาไทย โรงเรียนบ้านค่าย.

สัมภาษณ์, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒.

โรงเรียนบ้านมาบข้างนอน

"ในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กใฝ่เรียนรู้ (Active) ก็ทำให้เราซึ่งเป็นครูใฝ่เรียนรู้ (Active) ไปด้วย ทำให้คอยนึกถึงเด็กว่าเวลาเขาอยู่ในห้องเขาอยากเรียนรู้อะไร ถ้าเขาได้มีกิจกรรมหรือมีส่วนร่วม เขาก็จะสนุกเกิดการเรียนรู้และจำได้ จากกระบวนการ CRC ได้ช่วยให้เห็นตัวเองว่าอะไรเป็นจุดดี อะไรเป็นสิ่งที่ควรพัฒนา เพราะเวลาสอนก็มองข้ามตัวเองไป แล้วก็นำข้อแนะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาตัวเองต่อไป"

ครูณัชปภา เรืองศรี ครูระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนมาบข้างนอน,
สัมภาษณ์, กรกฎาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง ๘

“ครูสอนภาษาไทย ตอนนี้สามารถตอบเด็กได้ว่าวิชาที่สอนนั้นเรียนไปเพื่ออะไร เรียนแล้วได้อะไร และเปลี่ยนจากการสอนแบบเดิมมาให้เด็กตั้งโจทย์เองว่าจะเอาวิชาภาษาไทยไปใช้ในอาชีพอะไร เช่น เป็นมัคคุเทศก์ นักพูด เขียนจดหมายสมัครงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้ครูรู้ว่าควรสอนอะไรที่จะทำให้เด็กมีทักษะเพื่อนำไปใช้ในอาชีพได้ ดังนั้นเมื่อเปลี่ยนเป้าหมายไม่เน้นที่เนื้อหาแต่เน้นที่ผลที่จะเกิดกับเด็กเป็นหลัก และสอนแบบบูรณาการ ๕ สาระของวิชาภาษาไทยเข้าไว้ด้วยกัน เข้าสู่ชิ้นงานเดียว ทำให้ประสบผลสำเร็จ เด็กสามารถทำงานได้ สามารถแยกแยะโครงสร้างของภาษาได้ โดยไม่ต้องไปสอนทีละส่วน ๆ แบบที่เคยสอนมาเด็กเองก็มีความสุขมากขึ้น และการสอนแบบนี้สามารถตอบโจทย์ข้อสอบ O-net ภาษาไทยซึ่งเป็นข้อสอบวิเคราะห์ได้ เพราะเด็กนอกจากได้ความรู้ ทักษะ และยังได้ความสุข สามารถสื่อสารได้ คิดได้ ทำข้อสอบได้ เป็นครูมานานก็เพิ่งรู้สึกว่าการสอนภาษาไทยให้เด็กเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งก็ตอนที่เพิ่งมาเปลี่ยนแปลงการสอนเป็นแบบการสอนบูรณาการนี่เอง”

ครูศุคนันต์ สมศรี ครูระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง ๘
สัมภาษณ์ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

“ครูสอนวิชาสุนทรียภาพ วิชาดนตรี เมื่อก่อนกังวลแต่มาตรฐานตัวชี้วัด และมองเห็นแต่ข้อเสียว่าโรงเรียนมีเครื่องดนตรีน้อย เลยไม่ได้สอนให้เด็กเล่นเครื่องดนตรี สอนแต่หนังสือทฤษฎีเป็นหลัก แต่พอเข้าโครงการก็ปรับเปลี่ยนวิธีสอนโดยให้นักเรียนตกลงกันก่อนว่าจะเล่นเครื่องดนตรีอะไร ซึ่งพอมมีปัญหาว่าเด็กไม่เล่น ไม่เรียน ก็ย่นให้เด็กไปดูเป้าหมายที่ตัวเองตั้งไว้ เด็กก็เกิดฮึดสู้กลับมาตั้งใจเรียนอีกครั้ง และบูรณาการกับกรอบแนวคิดหลัก School Concept ที่โรงเรียนตั้งไว้คือ Water of Life ก็ให้เด็กแบ่งกันเป็นกลุ่มช่วยกันแต่งเนื้อเพลงตามกรอบแนวคิดนั้น เด็กก็สนุก ตอนสุดท้ายก็ให้มา AAR กัน ตอนแรกที่ได้ทำ AAR กับครูในช่วงแรกเขาก็กังวลกลัวครู แต่พอเข้าใจว่าคุยกันเพื่อปรับปรุงตัวเด็กก็เกิดความเชื่อมั่นมากขึ้น กลัวครูน้อยลง มีบรรยากาศในห้องเรียนที่สนุก และเด็กก็อยากเรียนดนตรีมากขึ้นแม้จะเล่นได้หรือไม่ได้ก็แสดงออกให้เห็นถึงความพยายามมากกว่าการสอนแบบเดิม”

ครูธีร์จิตรา จันทยวก ครูระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง ๘
สัมภาษณ์ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนหนองม่วง

“โรงเรียนหนองม่วง อยู่ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจ EECi โรงเรียนจึงเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะตอบโจทย์การพัฒนาบุคลากรให้มีความทำดี ๆ ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจนี้ School Concept: Young AI School เกิดจากการร่วมกันวิเคราะห์ความพร้อมและตัวแปรที่โรงเรียนมีว่าสิ่งใดจะนำมาใช้ประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอนได้ดีที่สุด ตอนนี้ครูเปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ชมากกว่า ให้โจทย์นักเรียนเพื่อสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ผ่านแท็บเล็ตทางอินเทอร์เน็ต เปิดโลกกว้างในสิ่งที่เขาอยากจะทำ อยากจะเรียนแล้วคอยเติมความรู้ให้ ตอนนี้เห็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในเรื่องกระบวนการคิด เกิดการแก้ไขปัญหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะเป็นความรู้คงทนของพวกเขาต่อไป”

ครูภควัต กองชา ครูระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนหนองม่วง
สัมภาษณ์, มกราคม ๒๕๖๓.

โรงเรียนบ้านสมานมิตร

ครูปวีณา กาเมือง ครูระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนบ้านสมานมิตร เปลี่ยนจากการสอนเป็น
หน่วยมา เป็นการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ฤดูกาลเป็นตัวกำหนดลักษณะการเรียนรู้

“เมื่อก่อนยังมองเด็กไม่ละเอียด หลังจากปรับวิธีการเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ทำให้ครูมีสายตามองเด็กละเอียดมากขึ้น เริ่มมองความต้องการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ว่าเด็กส่วนมากสนใจอะไร อยากทำอะไร เราก็เอื้อให้เขา เช่น จากเดิมเด็กจะอยู่แต่ในห้องแล้วก็เบื่อ แต่พอเปลี่ยนวิธีเรียนเมื่อเข้าฤดูฝน ก็ให้เรียนเรื่องเกี่ยวกับฝน เด็กชอบมาก ท่าทีของเด็กมีความสุขมากขึ้น เด็กมาโรงเรียนทุกวัน ขาดเรียนน้อยมาก ตอนเย็นก็ไม่อยากกลับบ้าน เขารู้สึกว่าการมาโรงเรียนนั้นสนุกเพราะได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนกับครู แล้วกิจกรรมก็แปลกใหม่ไปเรื่อย ๆ ไม่เหมือนกับที่เคยเรียน ครูก็พาออกไปนอกห้องเรียนมากขึ้น ให้เขาได้ไปสัมผัสธรรมชาติให้อยู่กับต้นไม้ กับดิน กับทราย เขาชอบมาก และได้ภาษาที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น การตอบคำถามก็มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วย การจัดการเรียนรู้แบบนี้ทำให้สุขทั้งครูทั้งเด็ก เด็กก็ช่วยเราคิด เราก็ช่วยสนับสนุนเขา เหมือนเราไปด้วยกัน เด็กได้ทำในสิ่งที่เขาอยากทำ ไม่ใช่สิ่งที่ครูยึดเยียดให้เขา เมื่อได้ทำในสิ่งที่อยากเรียนรู้ทุกอย่างก็ง่ายขึ้น สนุก สะดวกสบายขึ้น และไม่ได้เป็นภาระกับครูเลย”

ครูปวีณา กาเมือง ครูระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนบ้านสมานมิตร
สัมภาษณ์ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

ครูณภัทรวรรณ หงษ์เวียงจันทร์ เปลี่ยนจากการสอนหน่วยแบบเดิมมาเป็นการสอนบูรณาการตามฤดูกาล ในการเรียนในหน่วยฤดูกาลฝน ครูได้ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนออกแบบแพจากขวดพลาสติก ซึ่งทุกขั้นตอนล้วนมาจากการระดมความคิดของผู้เรียนทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นเตรียมอุปกรณ์จนถึงการประกอบเป็นแพ สุดท้ายจึงนำไปทดลองลอยแพในแหล่งน้ำจริงใกล้โรงเรียน (แอ่งเก็บน้ำประแสร์) แล้วกลับมาสะท้อนความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน

“จากเดิมจะสอนแต่ในห้องเรียน สอนเป็นหน่วย มีปฏิบัติบ้างแต่ไม่เข้มข้น ไม่ค่อยพาเด็กออกไปนอกสถานที่ พอเริ่มเปลี่ยนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น รู้จักการวางแผนเองให้มากขึ้น นำระบบที่ช่วยน้องมาใช้ช่วยได้มากเลยเพราะพี่จะพาน้องทำ พาน้องพูด พี่เองก็จะเก่งขึ้นมากอย่างรวดเร็วเพราะรู้บทบาทของตัวเอง แล้วเขาก็จะตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา จากที่พูดไม่ค่อยเป็น คล่องแคล่วและไม่อแงด้วย ช่วงแรกครูต้องแนะนำบ้าง แต่ช่วงหลังเขาสามารถทำได้เองเลย เด็กบางคนที่ไม่มีความสามารถที่เรียน แต่เวลาที่ได้ลงมือทำเขาก็จะนิ่งมากขึ้น เพราะชอบที่ได้ลงมือทำจริง ๆ ทักษะของเขาก็เกิดขึ้นมากและสามารถตอบขั้นตอนการทำได้ทั้งหมด แม้ว่าผ่านไปหลายสัปดาห์เด็กก็ยังสามารถจำเนื้อหาที่สอนได้ และจำได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น จากเดิมที่เรียนเป็นหน่วยเด็กก็จะจำได้แบบผิวเผิน แต่การเรียนแบบใหม่เขาได้ลงมือปฏิบัติเองจึงทำให้เขาจำได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการสอนแบบนี้ได้กระตุ้นตัวครูเองด้วย เพราะต้องหมั่นคิดกิจกรรมตลอด เราก็มีความสุขที่เห็นเด็กทำ ครูมีความสุขเด็กก็มีความสุข เรากระตือรือร้นเด็กก็กระตือรือร้น มันสื่อสารกันได้ พอเราเห็นเขาทำกิจกรรมอะไรต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้มากขึ้น คนเป็นครูอย่างเราก็กุมิใจ”

ครูณภัทรวรรณ หงษ์เวียงจันทร์ ครูระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ
สัมภาษณ์ ๖ กันยายน ๒๕๖๒

โรงเรียนวัดถนนกระเพรา

ครูณัฐธิดา สมัยมงคล โรงเรียนวัดถนนกระเพรา ได้นำเป้าหมายของโรงเรียนมาเป็นตัวตั้งและนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระวิชาอื่นตบโจทย์เป้าหมายของโรงเรียนเพื่อบ่มเพาะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงพร้อมทั้งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นผลงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ ھرรษา” ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน (The Effect of Developing Integrated “Hoi Jor Hansar” Career Learning

Management on the Sixth Prathom Suksa Students' Life Skills Ability at Wattanonkaprao School) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ กลุ่มที่ศึกษาคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา จำนวน ๑๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” และ แบบประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ผลจากการศึกษาพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา มีพัฒนาการด้านทักษะชีวิต ซึ่งก่อนการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” นักเรียนมีผลการประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ก่อนการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับพอใช้ ถึงระดับดี ได้ระดับดีจำนวน ๔ คน และระดับพอใช้ จำนวน ๖ คน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย ๑.๔ อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ เมื่อจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” พบว่านักเรียนมีผลการประเมินความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต อยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน ๔ คนระดับดี จำนวน ๕ คน และอยู่ในระดับพอใช้ ๑ คน ผลการประเมินรวมได้คะแนนเฉลี่ย ๒.๔ คะแนนอยู่ในระดับคุณภาพดี แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” พัฒนาให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นจากระดับคุณภาพพอใช้ เพิ่มเป็นระดับดี ทำให้เป็นภาพสะท้อนของการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนโดยมีผลงานวิจัยรองรับ

อ้างอิง:

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อ หารรษา” ที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน (The Effect of Developing Integrated “Hoi Jor Hansar” Career Learning Management on the Sixth Prathom Suksa Students' Life Skills Ability at Wattanonkaprao School)

ณัฐริกา สมัยมงคล โรงเรียนวัดถนนกะเพรา
สถาบันอาศรมศิลป์. (๒๕๖๒). (ออนไลน์) *รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี
ระพีเสวนา ครั้งที่ ๑๐ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning*
ISBN (e-Book) 978-616-7923-15-4. <https://cutt.ly/1rxv3Ha>
สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

ครูมนัสวี สรรเสริญ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา ได้เข้ารับการพัฒนาการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ Active Learning และการสอนคณิตศาสตร์แบบเปิด (Open Approach) ที่มีกระบวนการใช้สื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากนั้นได้นำมาปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบโดยการพัฒนาเป็นผลงานวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อของจริง ที่ส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา (The Effect of Applying Real Media in Learning Mathematics Management on Prathom Suksa ๓ Students' Positive Attitude Towards Mathematics Learning at Wattanokprao School) การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อของจริง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต ๒ จำนวน ๑๐ คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง รูปแบบการวิจัยใช้รูปแบบเชิงผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการใช้สื่อของจริงในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อของจริง นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๗๑ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๕๔ เมื่อใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อของจริงในเรื่องการชั่ง การตวง และการวัดโดยการนำอุปกรณ์ในการชั่ง ตวง วัด และสิ่งของที่สามารถนำมาชั่ง ตวง วัดได้จริง มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๐ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๑.๔๗ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อของจริงช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น ทำให้เป็นภาพสะท้อนของการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนโดยมีผลงานวิจัยรองรับ

อ้างอิง:

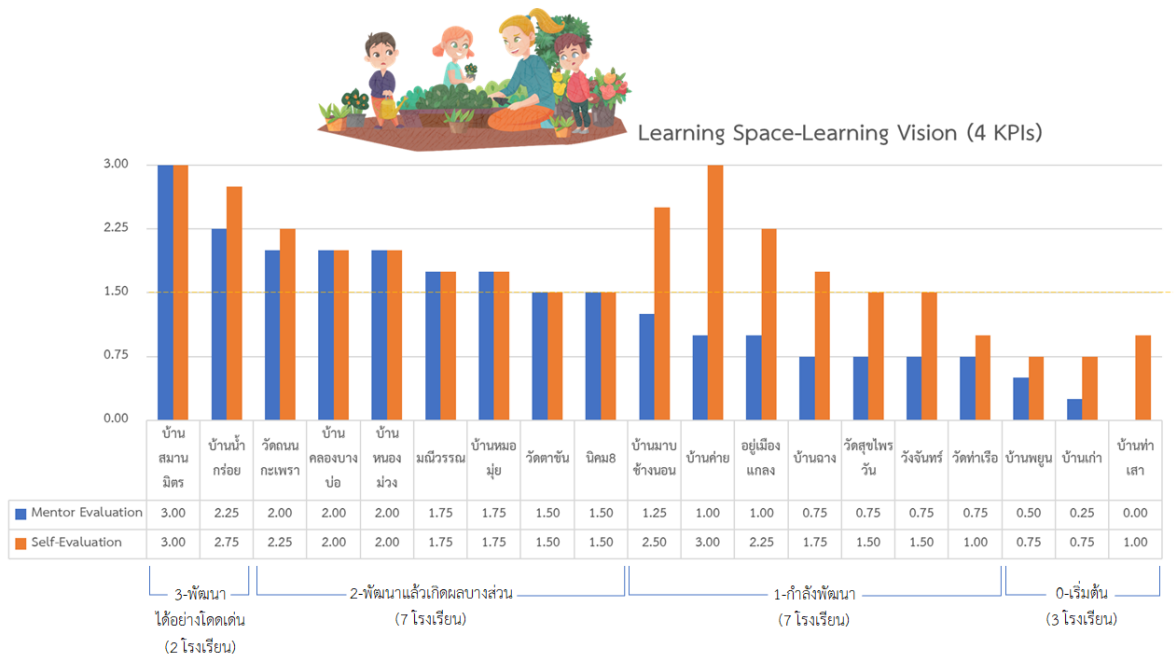
ผลงานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อของจริง ที่ส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา (The Effect of Applying Real Media in Learning Mathematics Management on Prathom Suksa ๓ Students' Positive Attitude Towards Mathematics Learning at Wattanokprao School)

ครุมนัสวี สรรเสริญ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา
 สถาบันอาศรมศิลป์. (๒๕๖๒). (ออนไลน์) *รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี
 ระพีเสนา ครั้งที่ ๑๐ : การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning*
 ISBN (e-Book) 978-616-7923-15-4. <https://cutt.ly/1rxv3Ha>
 สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

๔.๕ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๔ ห้องเรียนสร้างสรรค์ (Learning Space-Learning Vision)

จุดเน้น: เป็นการปรับมุมมองและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดพื้นที่รองรับการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และภายนอกสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน

๔.๕.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

แผนภูมิที่ ๕ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๔ Learning Space-Learning Vision

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๔.๑)ผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ร่วมกันตรวจสอบพื้นที่การเรียนรู้ในโรงเรียน และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปรับปรุงพื้นที่โรงเรียนให้ เป็นพื้นที่การเรียนรู้ ๔.๒)ผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน

ร่วมกันตัดสินใจออกแบบ และร่วมมือร่วมใจกัน ปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ โดยประหยัดงบประมาณให้มากที่สุด ๔.๓) ผู้อำนวยการและทีมครูประสานเครือข่ายกับชุมชน ภาคีเครือข่าย หน่วยงานทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในพัฒนา ๔.๔) ผู้อำนวยการและทีมครูสามารถ เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้และ School Concept ของโรงเรียน

จากการติดตามความก้าวหน้าเรื่องห้องเรียนสร้างสรรค์ (Learning Space-Learning Vision) จากข้อมูลพบว่า มีโรงเรียนที่มีระดับพัฒนาได้อย่างโดดเด่นจำนวน ๒ โรงเรียน ระดับพัฒนา แล้วเกิดผลบางส่วนจำนวน ๗ โรงเรียน ส่วนที่กำลังพัฒนาจำนวน ๗ โรงเรียน และกำลังเริ่มต้นจำนวน ๓ โรงเรียน เป็นสัดส่วนที่พัฒนาแล้วกับยังไม่พัฒนาครึ่งต่อครึ่ง

๔.๕.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วน ด้านห้องเรียนสร้างสรรค์ (Learning Space-Learning Vision)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สะท้อนให้เห็นว่า ผู้อำนวยการและครูเปลี่ยนสายตาในการมองห้องเรียนใหม่ จากเดิมที่เป็นพื้นที่เรียนแบบค่ายกักกันการเรียนรู้ของเด็ก มาสู่การเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้ อิสระภาพ ทั้งทางกายภาพ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ มีอุปกรณ์ การใช้สื่อที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นสูง ที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในระดับกลุ่มและระดับบุคคล สามารถมองเห็นโอกาสในการเชื่อมโยงพื้นที่การเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน และโรงเรียนให้นำมาสู่การเรียนรู้ของเด็กได้ จากการสร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนกับคนในชุมชนให้มาร่วมสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพของ โรงเรียนทั้งภายในโรงเรียน สู่ภายนอกห้องเรียนหรือชุมชนได้ ดังตัวอย่างเช่น

โรงเรียนสมานมิตร จากความสามารถของผู้อำนวยการโรงเรียนที่ทำให้ชุมชน มีความศรัทธา และเชื่อมั่นในผลการดำเนินงานและกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนว่า สามารถพัฒนาคุณภาพของ บุตรหลานเขาได้จริง จึงส่งผลให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้ปกครองและผู้นำในชุมชน เข้ามาร่วมศึกษาดูงานการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ณ โรงเรียนรุ่งอรุณร่วมกัน จึงทำให้ทุกคน เห็นรูปแบบ แนวทางและวิธีการที่ทุกคนสามารถทำได้ จนเกิดพลังความร่วมมือในการร่วมกันลงทุน

ร่างกาย แรงใจและทรัพยากรที่แต่ละคนมี ทั้ง เสาไม้เก่า ทราบ แรงงานมาช่วยกันสร้างบ้านต้นไม้ให้เด็กปฐมวัยได้เล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ โดยใช้เวลาหลังกลับมาจากการดูงานเพียง ๒ วัน เท่านั้น

โรงเรียนนฉวีวรรณวิทยา จากเดิมการจัดห้องเรียนของเด็กปฐมวัย มักจะอยู่ในรูปแบบห้องเรียนที่มีครูเป็นผู้ดูแลและคอยกำกับบทบาทเด็กเป็นหลัก รวมทั้งมีข้าวของส่วนใหญ่ที่เป็นของครู ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะและตู้เก็บเอกสาร แต่เมื่อครูจรัสพร เผือกปาน ได้เข้าใจถึงการจัดห้องเรียนให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ เป็นห้องเรียนที่มีพื้นที่อบอุ่นเหมือนบ้าน ที่พร้อมจะส่งเสริมและตอบสนองความคิด ความใฝ่รู้ของผู้เรียนได้ตลอดเวลา คุณครูจึงลุกขึ้นมาปรับเปลี่ยนห้องเรียนเสียใหม่ ด้วยการตกแต่งด้วยวัสดุธรรมชาติ จัดหาซื้อสื่อมาปูพื้น จัดมุมการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งจัดแบ่งโซนพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลายให้เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมร่วมกันตามความสนใจ ซึ่งเมื่อทุกอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้คุณครูรับรู้ได้ว่าการเปิดมุมมองใหม่ ยอมรับแนวคิดการจัดพื้นที่ให้ออกไปจากความต้องการของเด็กนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องจากผลที่สะท้อนออกมาจากแววตาและท่าทีแห่งความสุขของเด็กๆ ทุกคน

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ จากการเปลี่ยนบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนสู่การเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ และการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูได้ตัดสินใจในการเป็นผู้ออกแบบวางแผนการเรียนรู้ของตนได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้คณะครูในโรงเรียนทุกระดับชั้นได้ร่วมกันปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีสร้างการเรียนรู้ใหม่ โดยการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการเรียนแบบใฝ่เรียนรู้ (Active Learning) ที่เชื่อมโยงกันระหว่างห้องเรียนขยายสู่พื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียนที่กว้างใหญ่ในชุมชน

ไม่ว่าจะเป็น การพลิกโฉมปรับสภาพแวดล้อมห้องเรียนอนุบาล จาก ๒ ห้องที่ดูแออัด มารวมเป็นห้องเดียวกันและเรียนรวมแบบชั้นคละ การเปิดเป็นพื้นที่โล่งและจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจในการเข้าไปทำกิจกรรมของเด็กๆ ด้วยตนเอง การพาเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับพืชผัก จากแปลงผักสวนครัว การจัดทำครัวให้เด็กๆ ได้ลองทำอาหารจากผักที่ปลูกเอง การปรับกายภาพรอบ ๆ โรงเรียนและสนามเด็กเล่นใหม่ โดยทำบ้านต้นไม้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้เป็นที่ให้เด็กได้นั่งเล่น นั่งอ่านหนังสือ หรือแม้แต่การพาเด็กออกไปเรียนนอกโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้สัมผัสและพบเจอกับสถานการณ์จริง เช่น เรียนเรื่องผลไม้ที่สวนผลไม้จริง การให้เด็กปฏิบัติจริงสร้างแพด้วยตนเองโดยนำไปลอยที่อ่างเก็บน้ำประแสร์ เป็นต้น

โรงเรียนบ้านหนองม่วง หลังจากผ่านการอบรมผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของการจัดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Space) ว่าไม่ใช่เป็นเพียงสนามเด็กเล่น (Play Ground) เท่านั้น แต่เป็นพื้นที่ๆถูกออกแบบมาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะกระตุ้นการใฝ่เรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้อำนวยการจึงจัดประชุมสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วม ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและโรงเรียนให้เห็นถึงความสำคัญร่วมกัน จนนำมาสู่ การสำรวจ คัดเลือกพื้นที่ วางแผนออกแบบและจัดสรรงบประมาณ โดยเริ่มต้นจัดทำจากที่มีกำลังทำได้และใช้งบประมาณไม่มากก่อน คือ บันไดเชือก ที่เป็นที่ยื่นขอบของตึกๆ อย่างมาก โดยจะขยายพื้นที่เรียนรู้เพิ่มเติมตามแผนที่มีต่อไป

ตัวอย่างเสียงสะท้อนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน

โรงเรียนสมานมิตร

จากการจัดอบรมเรื่อง Learning Space ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ มีนาคม ๒๕๖๒ โดยสถาบันอาศรมศิลป์ที่ใช้พื้นที่โรงเรียนบ้านสมานมิตรเป็นพื้นที่เรียนรู้และสถานที่ฝึกอบรม หลังจากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนได้พยายามพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่องและได้นำครูและผู้นำชุมชน ๑๕ คน มาศึกษาดู Learning Space ที่โรงเรียนรุ่งอรุณ โดยได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในการเดินทาง จนได้แรงบันดาลใจและเห็นพ้องต้องกันรวมพลังกลับไปพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ในโรงเรียนให้เสร็จได้ภายใน ๒ วัน โดยชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางเป้าหมาย การร่วมก่อสร้างโดยไม่ต้องใช้งบประมาณแต่มาจากกำลังทุนของแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นเสาไม้เก่า ทราชและแรงงาน ซึ่งเป็นความร่วมมือรวมพลังและความช่วยเหลือของทุกคนในชุมชน ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความเชื่อมั่น ศรัทธาของผู้นำชุมชนต่อโรงเรียน ที่สั่งสมมาจากโรงเรียนได้ลงมือทำ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเอาใจใส่ในการพัฒนาคุณภาพลูกหลาน มีผลงานเป็นที่ประจักษ์มาอย่างต่อเนื่อง ใน ๓-๕ ปีที่ผ่านมา เช่น โรงเรียนได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติได้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เด่น ๕ ปีซ้อน โรงเรียนผ่านเกณฑ์โรงเรียนสะอาดจากผู้ว่าราชการจังหวัด โรงเรียนเริ่มทำเรื่องโรงเรียนปลอดขยะสู่ชุมชนปลอดขยะ การเผยแพร่ฝึกปฏิบัติเรื่องสมาธิ เมื่อโรงเรียนสร้างเด็กมีคุณภาพที่ดี ชุมชนเกิดความเชื่อมั่น และพร้อมเดินไปด้วยกันกับโรงเรียน

อ้างอิง:

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา Education Sandbox. (๒๕๖๓). โรงเรียนบ้านสมานมิตร พื้นที่นวัตกรรม
ระยองบูรณาการหลักสูตรสิ่งแวดล้อม&สมาธิ ชุมชนเสริมทัพ.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.edusandbox.com/bannongmuang-rayong/>.

(วันที่ค้นข้อมูล : ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓).

“โรงเรียนให้ความสำคัญกับพื้นที่การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาเป็นที่ ๑ เลย จากการไปดูงาน
ที่โรงเรียนรุ่งอรุณเพียงหนึ่งวันหลังจากนั้นภายใน ๑ – ๒ วันพื้นที่การเรียนรู้ ก็ฉายแสงสามารถทำ
บ้านต้นไม้ได้ในทันที ทุกคนที่ลงมือทำล้วนแล้วแต่เป็นผู้นำของชุมชนทั้งนั้น เพราะฉะนั้นความร่วมมือ
ของชุมชนและภาคีเครือข่ายจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมถ้าเราคิดว่าจะทำอะไร
แล้ว หากคนในพื้นที่ไม่มีความร่วมมือก็ไม่มีอะไรที่จะก้าวไปข้างหน้า หรือไม่ก็จะก้าวไปได้ยาก”

เรื่องกิตติ์ สุทธิวิรัตน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสมานมิตร

สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนมณีวรรณวิทยา

“จุดเด่นของอนุบาล คือ การปรับห้องเรียนให้เป็นห้องของเด็กซึ่งเป็นโจทย์ใหญ่ของครูที่เดียว
เพราะว่าครูเป็นคนชอบสะสมของสะสม ก็ต้องรื้อหมดเลยตั้งแต่ผนังแล้วก็จัดมุมใหม่ ที่สำคัญก็คือ
ต้องตามหาวัสดุที่ทำมาจากธรรมชาติ ตามหาสิ่งที่ทำมาจากธรรมชาติ พอได้มาแล้วก็จัดห้องใหม่ให้
ลงตัว พอจัดห้องเสร็จปุ๊บครูก็ได้กลิ่นของสีทำให้นึกถึงบ้านตากบยาย ส่วนเด็กมีอยู่คนนึงพอเขา
ทำงานเสร็จเขาบอกว่า “ครูคะหนูขอไปพัก” พอครูอนุญาตเด็กก็ลงไปนอนกับสี แล้วหลับสบายไป
กับสีทันทีเลย สิ่งนี้ทำให้เห็นว่าเราจัดห้องได้เอื้อกับความต้องการของเด็กและทำถูกแล้ว เพราะไม่
เคยคิดมาก่อนเลยว่าจะต้องจัดห้องให้ตอบสนองกับความต้องการของเด็ก”

นางจรีพร เผือกปาน, ครูระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนมณีวรรณ

สัมภาษณ์, ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

“โรงเรียนปรับปรุงห้องเรียนอนุบาลให้มีความเหมาะสมกับเด็ก ปรับเปลี่ยนมุมประสบการณ์
ต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยปรับห้องเรียนให้
โล่ง มีขนาดกว้างขึ้นโดยยุบรวม ๒ ห้องเป็นห้องใหญ่ห้องเดียว เป็นการคืนพื้นที่การเรียนรู้ให้กับ

ผู้เรียน และสร้างพื้นที่การเรียนรู้มากขึ้น เช่น ทำแปลงผักสวนครัวให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับพืชผัก มีครัวให้เด็กได้ลองทำอาหารจากผักที่ปลูกเอง และพาเด็กออกไปเรียนนอกโรงเรียน เช่น พาไปเรียนเรื่องผลไม้ที่สวนผลไม้ของจริง ให้เด็กปฏิบัติจริงอย่างการนำแพที่สร้างเองไปลอยที่อ่างเก็บน้ำประแสร์ ให้เด็กได้สัมผัสของจริงเจอสถานการณ์จริง ส่วนกายภาพรอบ ๆ โรงเรียนก็ทำสนามเด็กเล่นใหม่ ทำบ้านต้นไม้ไว้เป็นที่ให้เด็กนั่งเล่น นั่งอ่านหนังสือ บ้านต้นไม้ก็ได้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันทำขึ้นมา”

นางนพรัตน์ สวัสดิ์, ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ
สัมภาษณ์ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านหนองม่วง

“โรงเรียนเห็นความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) เพราะเชื่อว่าแหล่งการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน จึงได้มีการประชุมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและโรงเรียน โดยเริ่มจากการสำรวจพื้นที่ทั่วทั้งโรงเรียน วางแผนทั้งด้านงบประมาณและการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ไว้หลายส่วน จากนั้นประชุมกันอีกครั้งเลือกส่วนที่โรงเรียนพอทำได้มาจัดพื้นที่การเรียนรู้ก่อน เน้นเป็นเป็นบันไดเชือกเพื่อให้นักเรียนปีนป่ายอย่างอิสระที่ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า โดยใช้การขอแรงจากเพื่อนครูต่างโรงเรียนที่สามารถผูกเชือกเงื่อนได้ คุณครูผู้รับผิดชอบสามารถดำเนินการแล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียนที่ ๑/๒๕๖๒ ให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ของนักเรียนทุกชั้น ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ๆ มาก และโรงเรียนมีแผนที่จะขยายพื้นที่เรียนรู้ต่อไป”

เรไร สารราษฎร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองม่วง
สัมภาษณ์, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓

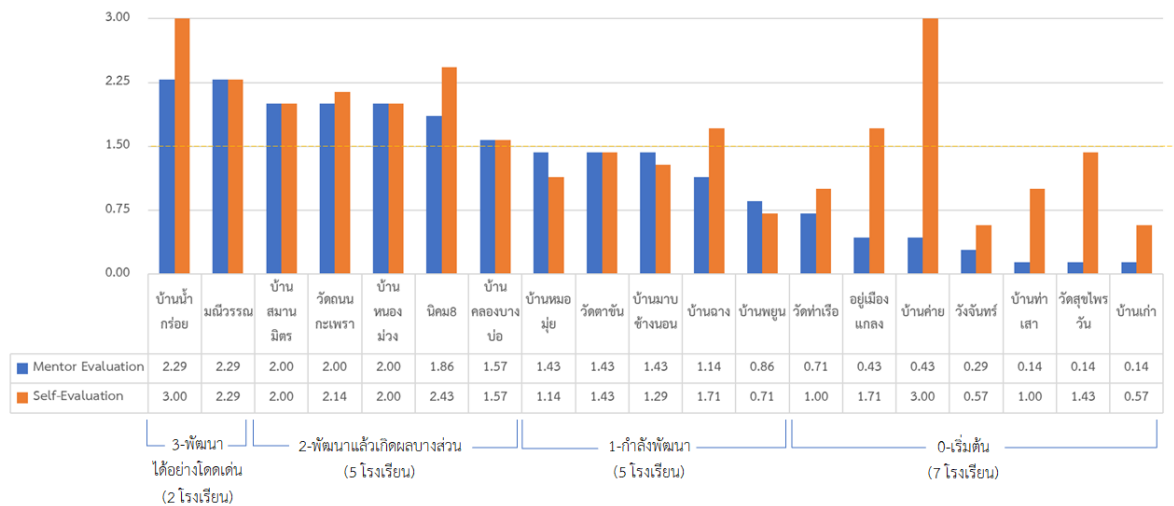
๔.๖ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๕ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Pedagogy)

จุดเน้น: ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง (Constructive Learning) และบรรลุเป้าหมายทั้ง ๓ ด้าน (A/S/K)

๔.๖.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

Pedagogy (7 KPIs)

แผนภูมิที่ ๖ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๕ Pedagogy

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๗ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๕.๑)ผู้อำนวยการสามารถที่จะถ่ายทอดให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยน การจัดการเรียนการสอนให้เป็นแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ๕.๒)ครูในระดับ ป.๑, ป.๔ และม.๑ ทุกกลุ่มสาระวิชาและทุกชั้นเรียน สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่เตรียมไว้ไปสอนในชั้นเรียนจริง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Constructive Learning) โดยมี หลักฐานเชิงประจักษ์ ได้แก่ (๑) คลิปวิดีโอการเรียนรู้ในชั้นเรียน (๒) คลิปวิดีโอบันทึกการประชุมสะท้อนผล ๕.๓)ครูมีสายตาสองในการมองเห็นสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ทันทีเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ๕.๔)ผู้อำนวยการและ/หรือทีมครู ป.๑, ป.๔ และม.๑ (หรือมากกว่า) นำกระบวนการ CRC ไปใช้ในชั้นเรียนต่าง ๆ ๕.๕)ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำผลสะท้อนจาก กระบวนการ CRC มาปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ๕.๖) ผู้อำนวยการและทีมครู ป.๑, ป.๔ และม.๑ (หรือมากกว่า) ร่วมกันกำหนดแผนและ ตารางเวลาการทำกระบวนการ CRC ในชั้นเรียนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ และ ๕.๗)ผู้อำนวยการเข้าใจแนวคิดหลักและใช้ระบบกัลยาณมิตรนิเทศแบบสะท้อนผลในชั้น เรียน (CRC) มาเป็นวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู

จากการติดตามความก้าวหน้าเรื่องของการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Pedagogy) จากข้อมูลพบว่า มี ๒ โรงเรียน ที่มีระดับพัฒนาอย่างโดดเด่น ๕ โรงเรียนที่พัฒนาแล้วบางส่วน ส่วนอีก ๕ โรงเรียนกำลังพัฒนา และอีก ๗ โรงเรียนอยู่ในระยะเริ่มต้น ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับการออกแบบการเรียนการสอน ยังเป็นข้อที่ยากลำบากสำหรับโรงเรียน ยังเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อนสำหรับผู้อำนวยการและครูที่จะดำเนินการได้ แต่ก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจ เพราะว่ายังอยู่ในระยะเริ่มต้น ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาทักษะพอสมควร เพราะว่าครูส่วนใหญ่ใช้แผนการสอนสำเร็จรูปมาตลอด อย่างไรก็ตามมีครูที่สามารถทำได้สะท้อนว่ารู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่ได้จากการออกแบบแผนการเรียนการสอนเอง

๔.๖.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงานการสะท้อนผลและการสัมภาษณ์บางส่วนด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Pedagogy)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สะท้อนให้เห็นว่า ผู้อำนวยการเริ่มส่งเสริมและร่วมช่วยครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้ด้วยตนเองแทนการใช้แผนการสอนหรือแบบเรียนสำเร็จรูป ด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเริ่มเกิดความเข้าใจที่แจ่มชัดด้วยตนเองแล้วว่าการทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น มีคุณค่าที่ทำให้ผู้สอนสามารถกำหนดเป้าหมายและขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่สอนได้อย่างแท้จริง และเปิดอิสระให้ครูจัดกระบวนการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ซึ่งเป็นโจทย์จริงในชีวิต โดยพยายามเชื่อมโยงปฏิบัติการกับการใช้สาระความรู้เข้าไปเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้และแก้ปัญหาจากการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าจะยังไม่ครบสมบูรณ์แบบต้นฉบับได้ว่าการเริ่มต้นจากแนวปฏิบัติที่กล้าให้เด็กลงมือทำจริง และนำกระบวนการสะท้อนการเรียนรู้หลังการเรียน (AAR) มาใช้ให้ผู้เรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดและตั้งเป้าหมายพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นผู้อำนวยการและครูยังได้ใช้กระบวนการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (CRC) มาใช้ในกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้ครูเห็นภาพสะท้อนของตน ยอมรับและเปิดใจ ปรับทัศนคติต่อบทบาทความเป็นครูมาสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการสอนตนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างเช่น

โรงเรียนบ้านหมอมุย ผู้อำนวยการและครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมกันดำเนินการปรับโครงสร้างหลักสูตร กำหนดเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์และกำหนดตัวชี้วัดในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ตอบสนองแนวคิดหลักของโรงเรียน คือ Local Thai Dessert and Food Science โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้ครู

ชั้นป.๑ - ป.๖ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแนวทางการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) เรื่อง การทำขนมไทยท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานอาชีพต่อไปในอนาคต โดยไม่ละทิ้งความสำคัญทางด้านวิชาการ) เด็กยังต้องอ่านออก เขียนได้ และมีวิชาความรู้ โดยมีการทดสอบระดับชาติ (O-Net) เป็นตัวยืนยัน คุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

โรงเรียนวัดตาขัน จากแนวคิดหลักของโรงเรียน School Concept: TK Bio-Culture and Innovation ถูกนำมาเชื่อมโยงกับการวางโครงสร้างหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้และเนื้อหา การเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น ให้สอดคล้องกับชีวิตจริงและกว้างขวางของการเรียนรู้ของเด็กให้เข้าถึง วิถี ชีวิต วัฒนธรรม และนวัตกรรมสมัยใหม่ที่ท้าทายและเด็กต้องเท่าทันในสังคมยุคนี้ ผ่านกระบวนการ จัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ในแต่ละระดับชั้น ดังเช่น การจัดให้ระดับชั้น ป.๑ - ป.๒ เรียนรู้วิถีชีวิตในบริเวณตำบลตาขัน ชั้น ป.๓ - ป.๔ เริ่มเรียนกว้างไปถึงอำเภอบ้านค่าย ป.๔ เรียน วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านของจังหวัดที่เรียกว่า “เพลงไอ้เป่” ที่โรงเรียนบ้านเก่า เรื่อง “รำโทน” ที่ท เหลือเพียงแห่งเดียวที่โรงเรียนวัดเกาะ ส่วนชั้น ป.๕ - ป.๖ เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมจนถึงภาค เศรษฐกิจของทั้งจังหวัด เช่น นำนักเรียนเข้าไปเรียนในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และเรียนเรื่อง “หนังใหญ่” ที่พิพิธภัณฑ์ของจังหวัด เป็นต้น

โรงเรียนคลองบางบ่อ การเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้ ออกแบบด้วยตนเองโดยเปลี่ยนจากที่ครูจัดทำความรู้ให้เด็กเองทั้งหมดมาเป็นให้เด็กหาความรู้ด้วย ตนเอง โดยบูรณาการ ใน ๔ วิชาหลัก (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ) ในช่วง เข้า ส่วนภาคบ่ายใช้แกน ๔ วิชาเต็มแล้วบูรณาการกับวิชาอื่น เช่น วิชาสังคมศึกษา เราเปลี่ยนชื่อวิชา เป็นวิชาพหุวัฒนธรรม วิชาศิลปะใช้เป็นศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อเรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตาม แนวคิดหลักของโรงเรียน

โรงเรียนมณีวรรณ ที่ปรับตารางเวลาเรียนทุกวันอังคารให้เป็นวิถีชีวิต ทักษะชีวิต และปรับ หลักสูตรให้เน้นสมรรถนะ เพื่อให้เกิดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) และสามารถจัดเนื้อหา การเรียนรู้เข้าสู่แนวคิดหลักของโรงเรียนได้

โรงเรียนบ้านท่าเสา ยังได้นำนวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่โรงเรียนใช้อยู่มาเชื่อมโยงจัดการ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักเรียนเพิ่มขึ้น ด้วยแนวคิด “๑

ห้องเรียน ๑ นวัตกรรม” เพื่อให้เด็กมีโครงการงานของตนเอง ที่จะสร้างให้มีทักษะชีวิตและทักษะทางอาชีพเป็นฐานเคียงคู่กันโดยเชื่อมโยงในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงและทำการทดลองในเรื่องที่สนใจ โดยมีครูเป็นโค้ช

ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (CRC: Classroom Reflection to Change) ในกระบวนการนี้ผู้เข้าร่วมนิเทศการสอนแบบเจาะลึกจะทำการถ่ายคลิปวิดีโอขณะครูสอน แล้วนำมาสู่การสะท้อนร่วมเรียนรู้ร่วมกันในวงสนทนาแบบกัลยาณมิตร (PLC) ที่ครูจะได้เห็นตนเองในคลิปวิดีโอที่เป็นตั้งกระจกสะท้อนตนเองที่ชัดเจน ประกอบกับคำแนะนำแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สังเกตการสอนและคณะครู ถึงข้อติดขัดในการสอนตั้งแต่ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ท้าทายบทบาทครูและนักเรียนที่ควรพัฒนาไปร่วมกัน ซึ่งกระบวนการนี้หากครูเปิดใจยอมรับฟัง จะทำให้ครูสามารถเติมเต็มจุดบกพร่องในส่วนที่ตนเองมองไม่เห็น พัฒนาข้อดีเพื่อก้าวสู่คุณภาพใหม่ของตนเองได้อย่างรวดเร็ว ดังตัวอย่างเช่น ครูปรีศินี ไชยศิริ โรงเรียนบ้านคลองบางป่อ ครูณัชชภาและครูวรรณศรี แห่งโรงเรียนบ้านมาบข้างนอน

ตัวอย่างเสียงสะท้อนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหมอมุ่ม

โรงเรียนบ้านหมอมุ่ม ผู้อำนวยการและครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมกันดำเนินการปรับโครงสร้างหลักสูตร กำหนดเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์และกำหนดตัวชี้วัดของสิ่งที่เราได้ดำเนินการ โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้ครูชั้นป.๑ - ป.๖ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแนวทางการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active learning) และนำสิ่งที่ได้รับความรู้จากสถาบันอาศรมศิลป์มาปรับใช้ในบริบทของโรงเรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กให้มากที่สุด แต่ก็ไม่ทิ้งในส่วนการทดสอบระดับชาติ ซึ่งไม่สามารถทิ้งส่วนนี้ได้ เพราะว่ามีรางวัลประเมิณผล ผลงานที่ผ่านมาก็สามารถพูดได้ว่าเมื่อนำความรู้ในส่วนที่อบรมมาใช้สิ่งนี้ได้เกิดกับเด็ก เด็กของเราที่อยู่ในระดับแถวหน้าของอำเภอปลวกแดง เช่น ได้โล่อ่านออกเขียนได้ อ่านออกเสียงเป็นอันดับ ๑ และผลการสอบ O-Net ของปีการศึกษา ๒๕๖๑ ก็ได้เป็นอันดับ ๑ เช่นกัน

ขวัญเรือน เสรรารมย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหมอมุ่ม

สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนวัดตาขัน

“โรงเรียนวัดตาขัน ปรับมาจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active learning) เต็มที่แล้ว และเริ่มที่จะพาเด็กออกไปเรียนรู้กับชุมชนเพราะโรงเรียนทำในด้านของวัฒนธรรมเพราะมี School Concept คือ TK Bio-Culture and Innovation ตามกรอบหลักสูตร Rayong MARCO หรือระยองน่าอยู่ จึงจัดเนื้อหาการเรียนในแต่ละระดับ ในชั้น ป.๑ - ป.๒ จะเรียนแคในบริเวณตำบลตาขัน ชั้น ป.๓ - ป.๔ จะเรียนไปถึงอำเภอบ้านค่าย ป.๔ จะไปเรียน“เพลงไอ้เป้” ที่โรงเรียนบ้านเก่า ซึ่งเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของชุมชนนักเรียนชั้น ป.๕ - ป.๖ เรียนทั้งจังหวัด เรียนถึงภาคเศรษฐกิจ ซึ่งนักเรียนเคยเข้าไปเรียนที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดมาแล้ว อย่าง ป.๕ จะไปเรียนเรื่อง “รำโทน” ที่โรงเรียนวัดเกาะ ซึ่งเป็นแหล่งเดียวที่ยังเหลือรำโทนอยู่ ส่วนในวันนี้เด็กนักเรียนชั้นป.๖ กำลังนั่งเรียนเรื่อง “หนังสือใหญ่” ที่พิพิธภัณฑ์หนังสือวัดบ้านดอน ซึ่งก่อนที่จะออกไปเรียนรู้เด็กจะต้องทำการค้นคว้าข้อมูลและวางแผนไปถึงการวางตัวละคร ประมาณ ๑ เดือน จึงจะได้ลงภาคสนามไปศึกษาสถานที่จริง”

วิชัย จันทร์ส่อง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาขัน

สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

“จากเดิมเราเคยใช้แต่แผนการสอนสำเร็จรูป จากนั้นผอ.เลยขอตามเงื่อนไขขอ ๑ วิชา โดยให้เลือกทำว่าอยากทำวิชาไหน ให้ออกแบบแผนทำและส่งแผนการสอนผ่าน Google Doc ที่ผอ.สามารถตรวจและให้คำแนะนำได้เลย ค่อยๆทำกันไป จากการทำที่มิววิจัยเข้ามา ทำให้ผอ.เห็นบทบาทหน้าที่ของตนเองเพิ่มมากขึ้น เพราะเราเริ่มเห็นว่าเราถูกทางแล้ว เริ่มมีแผนการสอนที่เราคิดเอง ถึงแม้ว่าแผนนี้ยังไม่มีความสมบูรณ์ ๑๐๐% แต่นี่มันเป็นจุดเริ่มต้นที่เราเริ่มแล้วมีที่มิววิจัยที่เข้ามาเติมเต็มเรา และจากที่ผอ.งช่วยให้คำแนะนำมาว่าแค่กระบวนการสอนให้เปลี่ยนจากที่ครูทำความเข้าใจให้เด็กเองทั้งหมดก็เปลี่ยนมาเป็นให้เด็กเป็นคนหาความรู้ อันนี้ทำให้เราเห็นความหมายชัดมากขึ้น ก็ขอขอบคุณคณะวิจัยที่เข้ามาเติมเต็มให้ทั้งผอ.และครูเดินไปได้ถูกทาง”

นพรัตน์ สวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ.

สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓.

โรงเรียนมณีวรรณวิทยา

“โรงเรียนพยายามปรับเพิ่มขึ้นมาจากปีที่แล้ว ครูเข้าใจการทำแผนและปรับกิจกรรมให้เป็น การจัดการเรียนแบบฝังรู้ (Active Learning) โดยปรับตารางเวลาเรียนทุกวันอังคารให้เป็นวิถีชีวิต ทักษะชีวิต และปรับหลักสูตรให้เน้นสมรรถนะ”

ครูวัฒนา โรงเรียนมณีวรรณวิทยา
สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

โรงเรียนบ้านท่าเสา

“โรงเรียนบ้านท่าเสาใช้การจัดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้การเรียนการสอนแบบ PBL การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อให้เด็กได้ค้นหาคำตอบ และให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาสมรรถนะที่จะเพิ่มเข้าไป รวมถึงให้เด็กมีโครงการของตนเอง คือเรื่อง “๑ ห้องเรียน ๑ นวัตกรรม” ที่จะสร้างให้เด็กได้มีทักษะชีวิตและทักษะทางอาชีพเป็นฐานเคียงคู่กันโดยเชื่อมโยงในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการร่วมกัน ระดับ ป.๔ - ป.๖ ให้ศึกษาและทำการทดลองในเรื่องที่สนใจโดยมีครูเป็นโค้ช คอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เขาต้องการศึกษา ทั้งสื่อและแหล่งเรียนรู้ ในเรื่องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวเด็ก คือ จิตศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมของโรงเรียนลำปลายมาศ โรงเรียนนำมาใช้ในช่วงเช้าของทุกวัน และทำ Body scan ในช่วงกลางวันเพื่อให้สมองพร้อมที่ในการเรียนรู้ในช่วงบ่าย นี่ก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนบ้านท่าเสากำลัง ดำเนินการอยู่”

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าเสา. สัมภาษณ์, ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓.

ตัวอย่าง ครูที่เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับจิตสำนึกหลังจากผ่านกระบวนการ CRC เช่น

โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

“จากกระบวนการทำ CRC สะท้อนให้เห็นตัวเองว่าเราไม่ได้คาดการณ์เหตุการณ์ของเด็กไว้ ในชั้นเรียนเด็กก็สะท้อนให้เห็นบ้าง แต่วง CRC มาช่วยสะท้อนเห็นตัวเองได้มากขึ้น ว่าจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมมากกว่านี้ และหากิจกรรมให้เด็กมากขึ้น ซึ่งช่วยเราได้เยอะในการปรับปรุงการจัดการจัดการ ในช่วงถัดไป ทำให้รู้ว่าจะต้องทำอะไรเพิ่ม ก็จะได้พัฒนาตัวเอง”

ครูปรีศณี ไชยศิริ โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ
สัมภาษณ์, ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

โรงเรียนบ้านมาบข้างนอน

“ได้รู้จุดที่เราจะเติมเต็มให้ตัวเอง เห็นในสิ่งที่เราทำดีอยู่แล้ว และคำแนะนำที่ให้มาเราก็จะนำกลับไปปฏิบัติ ขอขอบคุณที่มาเติมเต็มในสิ่งที่เราขาดไปหรือเติมให้ในสิ่งที่เรามองไม่เห็น วันนี้ก็เห็นภาพชัดมากขึ้นค่ะ เห็นจุดบอดของตัวเองและเห็นแววตาเด็กได้ชัดเจน”

ครูณัชภา โรงเรียนบ้านมาบข้างนอน
สัมภาษณ์, ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

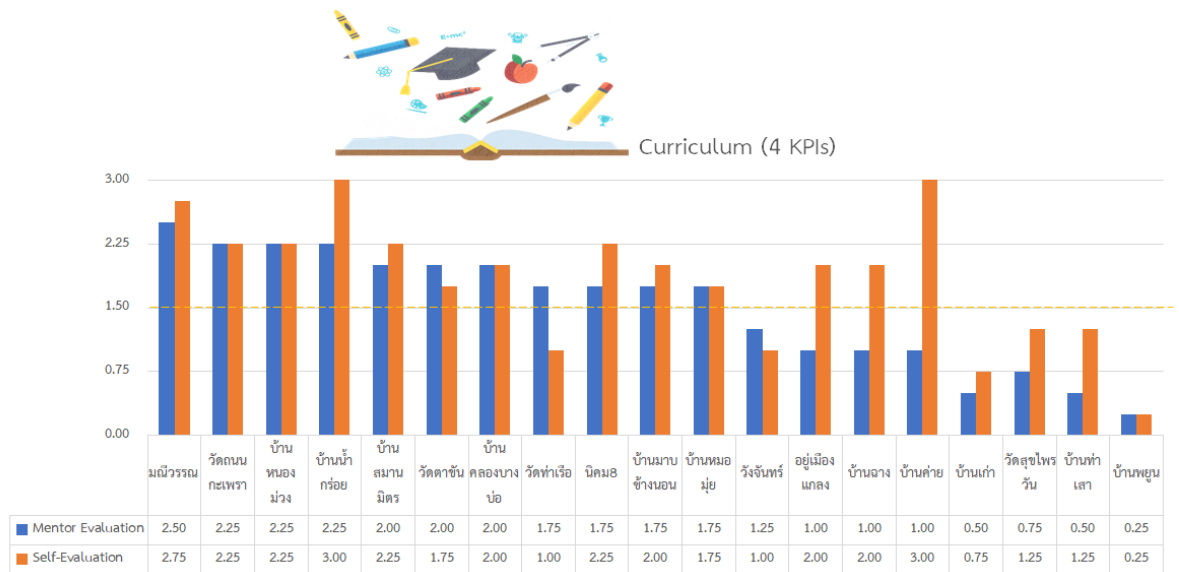
“กระบวนการ CRC ทำให้มีคนที่ชี้แนะแนวทางให้ครูนำไปปรับปรุงได้ จุดไหนที่ควรแก้ไขหรือควรเพิ่มเติม จากที่ครูไม่เคยรู้ตัว ก็ต้องหาคนที่ชี้แนะ เมื่อมีคนที่ชี้แนะก็ต้องพูดคุยกันแบบเปิดใจให้เขากล้าที่จะชี้แนะอย่างตรงไปตรงมา ตัวครูเองก็ต้องเปิดใจและไม่โกรธ เพราะถ้าเราใจแคบเราก็จะไม่สามารถพัฒนาตัวเองได้ กระบวนการ CRC การพูดคุยจะมุ่งประเด็นไปที่ตัวเด็ก ถ้าเราไม่มาพูดคุยกันเราก็จะทำเอง คิดเอง เมื่อครูทำไม่ถูกต้องตั้งแต่ต้นผลมันก็จะไปเกิดกับเด็ก เมื่อครูหลงทาง ผลก็เกิดกับเด็ก”

ครูวรรณศรี โรงเรียนบ้านมาบข้างนอน
สัมภาษณ์วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

๔.๗ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๖ หลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum)

จุดเน้น : ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยออกแบบแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาโรงเรียนและฐานทุนเดิมของโรงเรียน(เช่นความเชี่ยวชาญของผู้บริหารและครู) และสอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน (เช่น วัฒนธรรมและเอกลักษณ์) และสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

๔.๗.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

แผนภูมิที่ ๗ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๖ Curriculum

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๖.๑)ผู้อำนวยการเปิดโอกาสให้ทีมครูร่วมปรับเปลี่ยนโครงสร้างเวลาให้สอดคล้องกับ แนวคิดหลัก (School Concept) ๖.๒)ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมกันออกแบบการจัดตารางเรียนของแต่ละระดับชั้นได้ สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียน ๖.๓)ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมกันออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนผล สมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ๖.๔)ผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ร่วมกันออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่สะท้อนฐาน สมรรถนะของผู้เรียนและสอดคล้องกับฐานทุนเดิมของโรงเรียน (เช่น ความเชี่ยวชาญของผู้อำนวยการและครู) และสอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน (เช่น วัฒนธรรมและ เอกลักษณ์) ไปใช้จริง

จากการติดตามความก้าวหน้าเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum) พบว่ามี ๔ โรงเรียนที่สามารถทำได้อย่างโดดเด่น โดยนำเสนอรูปแบบหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ในขณะที่ ๖ โรงเรียนพัฒนาไปได้บางส่วน ส่วน ๗ โรงเรียนกำลังพัฒนา และกำลังเริ่มต้นจำนวน ๒ โรงเรียน

๔.๗.๒ การสังเคราะห์ผลจากการดำเนินงาน ด้านหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum)

ผลจากปฏิบัติการ: ผู้อำนวยการและครู ได้ร่วมวิเคราะห์และจัดปรับโครงสร้างเวลาเรียนจนเกิดเป็นรูปแบบการแบ่งกลุ่มสาระวิชาหลัก (ไทย อังกฤษ วิทย์ คณิต) วั้ช่วงเช้า ส่วนช่วงบ่ายเป็นการบูรณาการสาระอื่น ๆ สู่การเรียนแบบโครงงาน ต่อจากนั้นมีบางโรงเรียนเริ่มพัฒนาการจัด

โครงสร้างเวลาเรียนไปสู่การทำหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นไปตาม School Concept แนวคิดหลักที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน และเชื่อมโยงกับหลักสูตรจังหวัด Rayong-MARCO มีโรงเรียนที่นำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนจำนวน ๔ โรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะต่อไปในอนาคตได้

ตัวอย่างผลงานที่สร้างการเปลี่ยนแปลง:

ในวันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง จำนวน ๔ แห่ง ได้นำเสนอขอความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา ผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง เพื่อนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๖๓ โดยครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่นำไปสู่โอกาสในการพัฒนาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะในอนาคต ดังมีโรงเรียนที่นำเสนอหลักสูตร ประกอบด้วย

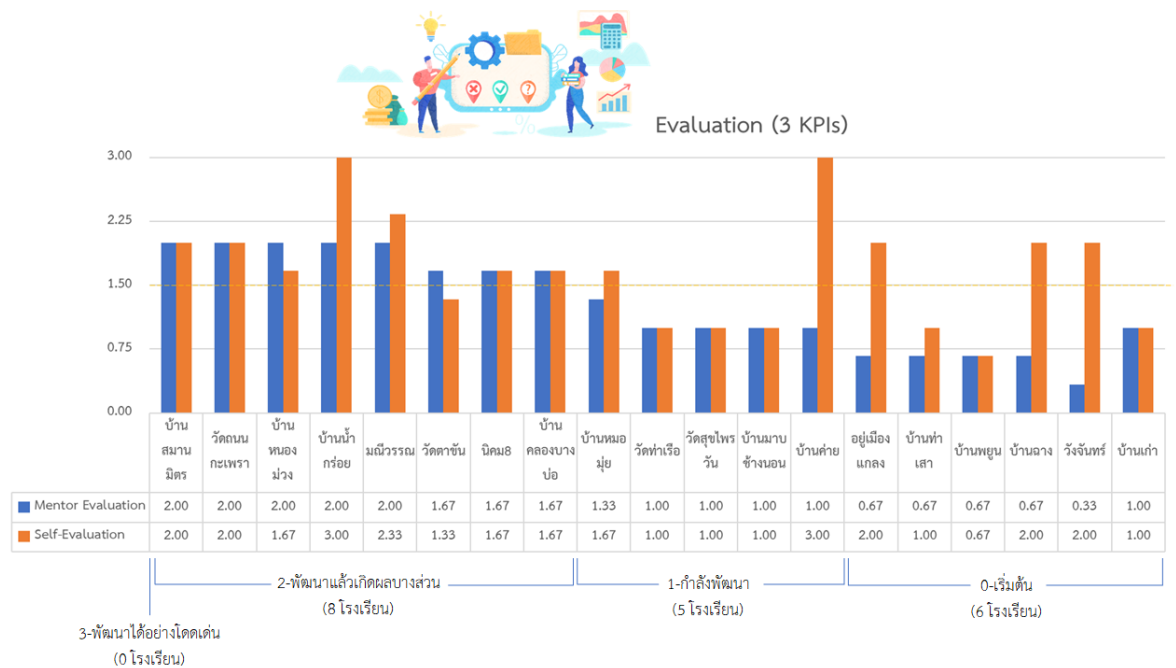
๑. โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต ๒
๒. โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต ๒
๓. โรงเรียนวัดถนนกะเพรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต ๒
๔. โรงเรียนวังจันทร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๘

ทั้งนี้ในรายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ วาระที่ ๕.๒ การอนุมัติหลักสูตรสถานศึกษานำร่อง ได้ระบุไว้ว่าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยองได้ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษานำร่องทั้ง ๔ โรงเรียนเป็นไปตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ๙๒๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เรื่องการปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จึงขอให้ทุกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์และนำเสนอหลักสูตรผ่านต้นสังกัด และต้นสังกัดจะทำหนังสือส่งไปยังสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อขออนุมัติการใช้หลักสูตรผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้เป็นบรรทัดฐานแก่สถานศึกษานำร่องอื่น ๆ ที่กำลังดำเนินการจัดทำหลักสูตรและขออนุมัติหลักสูตรและขอให้อนุกรรมการที่แต่งตั้งมีการติดตามการใช้หลักสูตรต่อไป

๔.๘ ผลวิเคราะห์การประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๗ การประเมินเพื่อพัฒนา (Evaluation)

จุดเน้น: สามารถออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้จากร่องรอยการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมกับเป้าหมายการจัดเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้าน (A/S/K) และนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน

๔.๘.๑ ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดลำดับคะแนนตามตัวชี้วัด

แผนภูมิที่ ๘ : แสดงผลการประเมินความก้าวหน้าองค์ประกอบที่ ๗ Evaluation

เกณฑ์การประเมิน: มีตัวชี้วัดจำนวน ๓ ตัวชี้วัด ได้แก่ ๗.๑)ครูสามารถสังเกตเห็นสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนและปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่าง เรียนและสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ได้ทันที ๗.๒)ครูสังเกตเห็นสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง เช่น ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น เป็นผู้ปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีความสุขกับการเรียนรู้ของตัวเอง มีความรับผิดชอบมากขึ้น ๗.๓)ครูบันทึกผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการบันทึกเทปวิดีโอและนำไปเป็นหลักฐาน ร่องรอยการประเมินผลได้

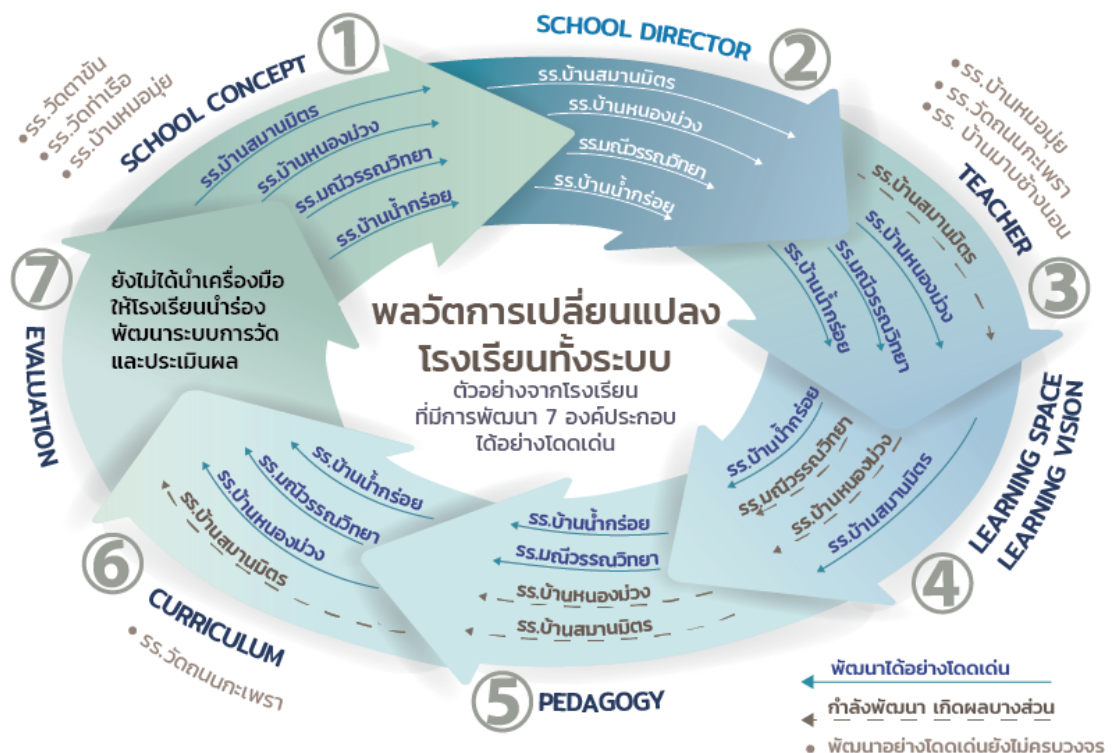
จากการติดตามความก้าวหน้าเรื่องการประเมินเพื่อพัฒนา (Evaluation) เป็นเรื่องที่คณะวิจัยยังไม่ได้นำเครื่องมือลงไปให้โรงเรียนได้พัฒนาระบบการวัดประเมินผลใหม่ แต่ยังคงใช้อิงการทดสอบ O-Net อยู่ในป็นี เพราะฉะนั้นจะพบว่าไม่มีโรงเรียนพัฒนาขึ้นมาได้อย่างโดดเด่น แต่ว่ามี ๘

โรงเรียนที่พัฒนาแล้วเกิดผลบางส่วน ซึ่งหมายความว่าโรงเรียนทำเครื่องมือประเมินด้วยตัวเอง และกำลังพัฒนา ๕ โรงเรียน ส่วนที่อยู่ในระยะเริ่มต้นจำนวน ๖ โรงเรียน

๔.๘.๒ ข้อมูลจากการสะท้อนผล และการสัมภาษณ์บางส่วน

ผลจากปฏิบัติการ: เครื่องมือนี้ทางคณะวิจัยยังไม่ได้ดำเนินการฝึกอบรมการพัฒนาและใช้เครื่องมือเพื่อวัดประเมินผลผู้เรียนตามระบบการเรียนรู้แบบฝังรู้ ให้กับ ผอ.และครูในโรงเรียนต่าง ๆ ดังนั้นทุกโรงเรียนจึงยังไม่มีแบบแผนการประเมินตามสภาพจริงอย่างเป็นทางการ แต่ใช้การประเมินผลจากการบันทึก การถ่ายคลิปวิดีโอของครู และมีการทดลองการประเมินที่หลากหลายมากขึ้น เช่น มีการพาเด็กสะท้อนผลหลังการเรียน AAR เป็นรูปแบบการประเมินผลเพื่อการพัฒนาตามสภาพจริงได้ทันที โดยไม่ต้องรอผลการทดสอบปลายภาคการศึกษา ทำให้ครูเห็นนักเรียนชัดเจนและสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนมากขึ้น ผลที่ปรากฏคือทั้งครูและนักเรียนมีความสุขและมีบรรยากาศกลมเกลียวมิตรในการเรียนรู้ร่วมกัน

แผนภาพด้านล่างนี้แสดงถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบเป็นโรงเรียนนำร่อง ระดับดี/เด่นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง

แผนภาพที่ ๑๑ : แผนภาพแสดงพลวัตการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ เป็นโรงเรียนนำร่อง ระดับดี/เด่นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง

๔.๘ บทสังเคราะห์ข้อเสนอปลดล็อกเชิงนโยบาย

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองตลอดระยะเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา ทำให้คณะผู้วิจัยและโรงเรียนได้พบประเด็นที่ต้องขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เพื่อให้เกิดต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ที่เกิดจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง เพื่อนำไปเป็นตัวอย่างสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้ดำเนินการเช่นเดียวกันต่อไป ดังมีประเด็นสำคัญ ๒ ประการหลัก ประกอบด้วย

๑. ข้อเสนอและข้อเสนอปลดล็อกระเบียบ กฎกติกา เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๒. การจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดระยอง

ดังมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

๔.๘.๑ ข้อเสนอและข้อเสนอปลดล็อกระเบียบ กฎกติกา เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จากข้อติดขัดในการบริหารจัดการโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา และคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนบ้านหนองม่วง ตำบลชุมแสง อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง และโรงเรียนบ้านสมานมิตร ตำบลกะเจ็ด อำเภอมืองระยอง จังหวัดระยอง ได้มีการนำเสนอข้อมูลความคืบหน้าและข้อมูลด้านอุปสรรคปัญหาที่รอการแก้ไขปัญหานั้น ๆ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตราต่าง ๆ ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานได้รวบรวมจากสถานการณ์จริง คณะผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเห็นว่าเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สนองต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและจะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนกลไกระเบียบการ กฎกติกาให้เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่อย่างตรงประเด็นจึงนำเสนอข้อมูลเอกสาร ต่อ คณะกรรมการวุฒิสภา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการติดตามประเมินและชี้แนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถเร่งดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามที่ได้ระบุไว้ในพ.ร.บดังกล่าว เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของ

ประเทศให้เกิดผลอย่างชัดเจนเป็นที่ประจักษ์และเป็นตัวอย่างสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้ดำเนินการเช่นเดียวกันต่อไป

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงจัดทำหนังสือ ที่ ส.อ.ศ. ๖๓๐/๒๕๖๒ วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ ข้อมติและข้อเสนอปลดล็อกจากวงประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ของโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองในวันศุกร์ที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ นำเสนอต่อนางกอบกุล อภากร ณ อยุธยา ประธานคณะกรรมการพิจารณาธิการพิจารณาศึกษาติดตามเสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศและการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา

ดังมีรายละเอียดประกอบด้วย

หมวดที่ ๑ บุคลากร

๑.๑) การพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะ

สภาพปัจจุบัน การเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูในปัจจุบันไม่สะท้อนถึงผลที่เกิดจากการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน แม้จะมีผลการประเมินทางด้านคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี มีผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ดี แต่ถ้าเอกสารผลงานทางวิชาการไม่ผ่านการประเมิน ก็จะได้เลื่อนวิทยฐานะ

ข้อเสนอ ให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีการจัดทำเกณฑ์การพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เอง ไม่ใช่เกณฑ์ส่วนกลางในการปรับวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รูปแบบการประเมินจะเป็นการประเมินบนสภาพจริง โดยดูผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับผู้เรียน

เป็นไปตามมาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอแนะต่อ ก.ค.ศ. เพื่อให้เกิดการออกกฎ ก.ค.ศ. หรือหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข สำหรับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการประเมินวิทยฐานะ ให้เกิดความเหมาะสมกับการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ในการดำเนินการ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานงานกับสำนักงาน ก.ค.ศ.

๑.๒) การผลิตครูระบบปิด

สภาพปัจจุบัน การคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู เป็นระบบเปิด คือเมื่อมี อัตราว่างในสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ก็เปิดสมัครสอบทั่วไป ใครที่มีคุณสมบัติก็มี สิทธิมาสมัครเข้ารับการคัดเลือกได้จากทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้ได้ครูที่มาจากทั่วประเทศ เมื่อมีสิทธิ์ขอ ย้าย (๔ ปี) ข้าราชการครูที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดก็จะย้ายกลับ ทำให้สถานศึกษานำร่องต้องรอการ เรียกบรรจุตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ทำให้ขาดครูในระหว่างที่รอการเรียกบรรจุ ประกอบกับการ ขึ้นบัญชีแต่ละครั้งมีจำนวนผู้สอบผ่านมีจำนวนไม่แน่นอน

ประการสำคัญ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัว สามารถคิดค้นนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงครู ก็จำเป็นต้องเริ่มสร้างความเข้าใจและพัฒนากันใหม่ทุก ๆ ๔ ปี ก็ขาด ความต่อเนื่อง อันจะส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (ความรู้ สมรรถนะ ทักษะ และ เจตคติ) ของผู้เรียน และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงคัดเลือกสถานศึกษานำร่องในที่ ห่างไกล กั้นดาร์ ขาดแคลน ตามสภาพความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการขยายผล จึงได้รับผลกระทบ จากการย้ายของข้าราชการครูกลับภูมิลำเนา

ข้อเสนอ ให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีระบบการผลิตครูแบบระบบปิด โดย คัดเลือกนักเรียนทุนในตำบลที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตั้งอยู่ ไปศึกษาทางด้าน ศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ สามารถกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะของครูได้เองตามกรอบ อัตรากำลังของสถานศึกษานำร่องที่พึงมีตามกรอบอัตราที่ ก.ค.ศ.กำหนด โดยคำนึงถึงอัตราว่างที่เกิด จากการเกษียณในแต่ละปี มีการให้ทุนการศึกษาเพื่อให้ครูกลับมาเป็นครูในพื้นที่ฯ

เป็นไปตามมาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอแนะต่อ ก.ค.ศ. เพื่อให้เกิดการออก กฎ ก.ค.ศ. หรือหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข สำหรับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการประเมินวิทยฐานะ ให้เกิดความเหมาะสมกับการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา

ในการดำเนินการ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานงานกับสำนักงาน ก.ค.ศ.

๑.๓) การจัดสอบ คัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง

สภาพปัจจุบัน การคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู เป็นระบบเปิด คือเมื่อมีอัตราว่างในสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ก็เปิดสมัครสอบทั่วไป ใครที่มีคุณสมบัติก็มีสิทธิ์มาสมัครเข้ารับการคัดเลือกได้จากทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้ได้ครูที่มาจากทั่วประเทศ เมื่อมีสิทธิ์ขอย้าย (๔ ปี) ข้าราชการครูที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดก็จะย้ายกลับ ทำให้สถานศึกษานำร่องต้องรอการเรียกบรรจุตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ทำให้ขาดครูในระหว่างที่รอการเรียกบรรจุ ประกอบกับการขึ้นบัญชีแต่ละครั้งมีจำนวนผู้สอบผ่านมีจำนวนไม่แน่นอน

ประการสำคัญ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวสามารถคิดค้นนวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงครู ก็จำเป็นต้องเริ่มสร้างความเข้าใจและพัฒนากันใหม่ทุก ๆ ๔ ปี ก็จะขาดความต่อเนื่อง อันจะส่งผลกระทบต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (ความรู้ สมรรถนะ ทักษะ และเจตคติ) ของผู้เรียน และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จึงคัดเลือกสถานศึกษานำร่องในต่างไกล กันดาร ขาดแคลน ตามสภาพความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการขยายผล จึงได้รับผลกระทบจากการย้ายของข้าราชการครูกลับภูมิลำเนา

ข้อเสนอ ให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองสามารถทำการจัดสอบ คัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เองให้เกิดความเหมาะสมกับการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม

เป็นไปตามมาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอแนะต่อ ก.ค.ศ. เพื่อให้เกิดการออกกฎ ก.ค.ศ. หรือหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข สำหรับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการประเมินวิทยฐานะ ให้เกิดความเหมาะสมกับการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ในการดำเนินการ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานงานกับสำนักงาน ก.ค.ศ.

๑.๔) อัตราว่างจากการโยกย้าย ลาออก เกษียณ

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง มีอัตราว่างในสถานศึกษาที่เกิดจากการเกษียณเมื่อปีงบประมาณ ๒๕๖๒ และยังไม่ได้รับการคืนอัตราเกษียณเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนไม่เป็นไปตามมติ ครม. ตามที่ คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการกำหนด ในกรณีที่มีนักเรียนต่ำกว่า ๑๒๐ คน จะไม่คืนอัตราเกษียณให้

นอกจากนี้ในกรณีที่มีจำนวนนักเรียนลดลง จะทำให้กรอบอัตรากำลังของสถานศึกษาลดลง และจะตัดอัตราว่างที่เกินกรอบอัตรากำลัง ไปยังสถานศึกษาอื่นในทันที แต่เมื่อสถานศึกษาที่ถูกตัดอัตราว่างไปแล้ว มีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจนทำให้มีกรอบอัตรากำลังในสถานศึกษาเพิ่ม กลับไม่ได้รับการมอบอัตราเพื่อบรรจุแต่งตั้งในทันที (เหมือนตอนถูกตัดอัตรา) ต้องรอกการเกลี้ยอัตราคืนจากสถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ทำให้ขาดข้าราชการครูที่จะจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ข้อเสนอ ให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง สามารถคงอัตราว่างจากการโยกย้าย ลาออก เกษียณของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่เรียกคืนอัตราว่าง ให้คงอัตราว่างไว้ที่สถานศึกษาเพื่อรอการบรรจุแต่งตั้งใหม่

เป็นไปตามมาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการนโยบายเสนอแนะต่อ ก.ค.ศ. เพื่อให้เกิดการออกกฎ ก.ค.ศ. หรือหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข สำหรับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการประเมินวิทยฐานะ ให้เกิดความเหมาะสมกับการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ในการดำเนินการ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสานงานกับสำนักงาน ก.ค.ศ.

๑.๕) การดูแลสุขภาพกาย-จิต และความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สภาพปัจจุบัน ข้าราชการครูของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง มิได้มีภูมิลำเนาในจังหวัดระยอง หรือในตำบลที่ตั้งของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม และส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการครูที่บรรจุครั้งแรกจะไม่มีสิทธิ์เบิกค่าเช่าที่พัก และมีบ้านพักในสถานศึกษานำร่องไม่เพียงพอ หรือมีสภาพชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถเข้าพักอาศัยได้

ข้อเสนอ ให้มีการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางลงมาที่สถานศึกษาโดยตรง ให้มีอิสระในการบริหารจัดการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีที่พักที่ใกล้สถานศึกษามีจำนวนให้เหมาะสม คือ สองคนต่อหลัง หรือ ๑ ครอบครัวต่อหลัง มีค่าอาหารกลางวัน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของครูและบุคลากรทางการศึกษา

กรณีที่มีการทำงานนอกเวลาราชการต้องมีค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา โดยนำส่วนค่าจ้างมาคิดค่าล่วงเวลาเพียงอย่างเดียว มีสูตรการคำนวณดังนี้

รายเดือน = (เงินเดือน / ๓๐ / ๘) x อัตรา* x จำนวนชั่วโมงที่ทำล่วงเวลา

รายวัน = (ค่าจ้างต่อวัน / ๘) x อัตรา* x จำนวนชั่วโมงที่ทำล่วงเวลา

*กำหนดอัตราเป็น ๓ กรณีดังนี้

๑. กรณีทำงานหลังเลิกงานในวันทำงานปกติ

ให้ใช้อัตรา ๑.๕

๒. กรณีทำงานล่วงเวลาวันเสาร์

ให้ใช้อัตรา ๑.๕ สำหรับ ๘ ชม. แรก และอัตรา ๒ หลัง ๘ ชม. แรก

๓. กรณีทำงานล่วงเวลาวันอาทิตย์และ/หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์

ให้ใช้อัตรา ๒ สำหรับ ๘ ชม. แรก และอัตรา ๓ หลัง ๘ ชม. แรก

เป็นไปตามมาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการนโยบายประสานงานกับกระทรวงการคลังเพื่อให้คณะกรรมการนโยบายสามารถดำเนินการจัดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษานำร่องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้เอง ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

๑.๖) ยกเว้นการทำเอกสารกรณีค่าอาหารกลางวัน

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ได้รับงบประมาณเงินอุดหนุนอาหารกลางวันจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมาดำเนินการจัดหาอาหารกลางวันให้นักเรียนในสถานศึกษาได้รับประทานตอนกลางวัน ซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ รวมทั้งต้องดำเนินการจัดหาอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับประทาน และต้องเตรียมเอกสารการดำเนินการการใช้จ่ายเงินอุดหนุนในแต่ละวันไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบการใช้งบประมาณ

ข้อเสนอ ให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองไม่ต้องทำเอกสารให้องค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบการใช้งบประมาณค่าอาหารกลางวัน ทั้งนี้เสนอให้เปลี่ยนมาใช้หลักแห่งความไว้วางใจ ใช้การสุ่มตรวจ ให้ผู้ประเมิน/ผู้ตรวจมาประเมินที่สุขภาวะของผู้เรียนที่สถานศึกษาแทน

หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของงบประมาณเป็นผู้ดำเนินการจัดหาอาหารกลางวันให้นักเรียนของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับประทาน โดยการตรวจรับของกรรมการของสถานศึกษานำร่อง

เป็นไปตามมาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการนโยบายประสานงานกับกระทรวงการคลังเพื่อให้คณะกรรมการนโยบายสามารถดำเนินการจัดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษานำร่องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้เอง ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

หมวดที่ ๒ งบประมาณ

๒.๑) ให้อิสระในการจัดซื้อ สื่อ หนังสือ อุปกรณ์ และวัสดุสิ้นเปลือง

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ใช้เงินอุดหนุนรายหัว และเงินอุดหนุนเรียนฟรี ๑๕ ปี จัดหาสื่อและหนังสือเรียน ตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ และตามบัญชีรายชื่อสื่อ และหนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทั้งนี้

สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม อาจใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เพื่อจัดทำ คัดเลือก จัดทำ หรือใช้ตำรา สื่อการเรียนการสอน หรือฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสถานศึกษานั้นโดยอิสระ ตามมาตรา ๓๕(๑) ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับหลักสูตรตามมาตรา ๒๕

ข้อเสนอ ให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีอิสระในการจัดซื้อสื่อ หนังสือ อุปกรณ์ และวัสดุสิ้นเปลือง นอกบัญชีกลางด้วยงบประมาณที่มีอยู่แล้ว ตามความต้องการของสถานศึกษา หรือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามมาตรา ๓๕(๑) (๒)

เป็นไปตามมาตรา ๓๕ สถานศึกษานำร่องอาจใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในกรณีดังต่อไปนี้ได้

(๑) จัดทำ คัดเลือก จัดทำ หรือใช้ตำรา สื่อการเรียนการสอน หรือฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสถานศึกษานั้นโดยอิสระ ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับหลักสูตรตามมาตรา ๒๕

(๒) ร่วมกันจัดซื้อตำรา สื่อการเรียนการสอน หรือฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ร่วมกันในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อน

๒.๒) การจัดส่งงบประมาณจากส่วนกลาง

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการศึกษาที่สถานศึกษาเพียง ๒ รายการ คืองบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน และเงินอุดหนุนเรียนฟรี ๑๕ ปี ที่สถานศึกษานำร่องสามารถนำมาบริหารจัดการได้ตามอิสระของโรงเรียน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการของบประมาณจากสำนักงบประมาณมาบริหารจัดการศึกษาแบบแผนงานโครงการที่ส่วนกลางในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาที่โรงเรียน โดยคิดและพิจารณากิจกรรมการดำเนินงานพร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณที่จะดำเนินงานตามแผนงานโครงการจากส่วนกลางไปให้สถานศึกษาดำเนินการเป็นรายการ ๆ ไป แตกต่างกันไปตามกิจกรรมของแผนงานโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักบริหารงานในส่วนกลางคิดดำเนินการ และมีงบประมาณอีกส่วนหนึ่งจัดสรรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อบริหารจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละเขตพื้นที่ประมาณปีละ ๑๐ ล้านบาท

ในความเป็นไปได้ หากมีการเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณใหม่ โดยนำเงินงบประมาณที่ได้รับมาดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในแต่ละปีที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงบประมาณ มาพิจารณาจัดสรรให้โรงเรียนโดยตรงเป็นเงินอุดหนุนรายการค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้แก่สถานศึกษานำร่องโดยตรง โดยที่สำนักงานบริหารในส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย และติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย ตามแผนงานโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณมาแล้ว

ข้อเสนอ ให้จัดส่งงบประมาณจากส่วนกลางให้สถานศึกษานำร่องโดยตรง ไม่ต้องส่งผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และให้อิสระในการบริหารจัดการใช้งบประมาณให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำงบประมาณมาจัดกิจกรรมพัฒนาและกิจกรรมเสริมได้ตามความต้องการของสถานศึกษา

เป็นไปตามมาตรา ๓๘ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ การจัดสรรงบประมาณเฉพาะในส่วนของเงินอุดหนุนรายการค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้แก่สถานศึกษานำร่องตามมาตรา ๒๗ (๑) เพื่อการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ให้จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อจัดสรรให้สถานศึกษานำร่อง แต่ละแห่งโดยตรง ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษานำร่อง

การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานตามวรรคหนึ่งให้แก่สถานศึกษานำร่องแต่ละแห่ง ให้คำนวณตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายกำหนดโดยความเห็นชอบของสำนักงบประมาณ

๒.๓) งบประมาณเพื่อพัฒนาครูประจำการ

สภาพปัจจุบัน การพัฒนาครูประจำการเป็นดำเนินการที่มีกิจกรรมและแผนงานดำเนินงานจากสำนักบริหารในส่วนกลาง และดำเนินการโดยให้ครูมารับการพัฒนาตามแผนงานโครงการที่กำหนดจากส่วนกลาง หรือกระจายไปให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยดำเนินการพัฒนาตามกิจกรรมหลักที่พิจารณาดำเนินการจากส่วนกลาง และเป็นกิจกรรมดำเนินการที่ต้องนำครูออกจากห้องเรียน หรือจะเป็นวันหยุดก็กระทบกับการเตรียมการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการในการจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามความ

แตกต่างและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญ ชำนาญ ในการมองเห็นการเรียนรู้ของผู้เรียน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอ ให้นำงบประมาณเพื่อพัฒนาครูประจำการของส่วนกลาง จัดสรรมาที่สถานศึกษาโดยตรง ให้อิสระในการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาให้ครูวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาต้องการ เพื่อสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองแต่ละแห่งใช้พัฒนาครูประจำการที่หลากหลายแตกต่างกัน

เป็นไปตามมาตรา ๓๘ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ การจัดสรรงบประมาณเฉพาะในส่วนของเงินอุดหนุนรายการค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้แก่สถานศึกษานำร่องตามมาตรา ๒๗ (๑) เพื่อการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา ให้จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อจัดสรรให้สถานศึกษานำร่อง แต่ละแห่งโดยตรง ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษานำร่อง

การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานตามวรรคหนึ่งให้แก่สถานศึกษานำร่องแต่ละแห่ง ให้คำนวณตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการนโยบายกำหนดโดยความเห็นชอบของสำนักงบประมาณ

๒.๔) งบประมาณสำหรับจ้างครูภาษาต่างประเทศ (ครูต่างชาติ)

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศเป็นอย่างมาก หากยังขาดแคลนบุคลากรที่เป็นครูต่างชาติ เนื่องจากขาดงบประมาณที่เป็นค่าจ้าง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดูแลคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครูต่างชาติ

ข้อเสนอ ให้สามารถใช้จ่ายเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องในจังหวัดระยอง เป็นงบประมาณสำหรับจ้างครูภาษาต่างประเทศ เป็นค่าจ้าง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดูแลคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครูต่างชาติ ให้งบประมาณส่วนนี้สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด ระยองมีการพัฒนาภาษาต่างประเทศที่ได้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน

เป็นไปตามมาตรา ๓๔ ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษานำร่องอาจดำเนินการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่เป็นการจัดการเรียนการสอนร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนก่อน

ตามมาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการนโยบายประสานงานกับกระทรวงการคลังเพื่อให้คณะกรรมการนโยบายสามารถดำเนินการจัดให้มีระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษานำร่องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้เอง ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

๒.๕) งบประมาณสำหรับจ้างนักการภารโรง

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษาไม่มีนักการภารโรง เมื่อมีปัญหาที่ต้องใช้ทักษะช่างแก้ไข ครู และนักเรียนจะต้องช่วยกันซ่อมแซมสิ่งเหล่านั้นเอง บางครั้งการขึ้นไปตัดกิ่งต้นไม้สูงใหญ่ หรือการใช้เครื่องตัดหญ้า การขาดทักษะและความเชี่ยวชาญทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ และหากเกิดปัญหาในระหว่างการสอนก็จะทำให้เบียดเบียนเวลาในการเรียนการสอน

ข้อเสนอ ให้สามารถใช้เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นในจังหวัดระยอง เป็นงบประมาณสำหรับจ้างนักการภารโรง เพื่อให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองได้มีนักการภารโรงที่มีทักษะช่าง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะ ทำหน้าที่ซ่อมแซม ไฟฟ้า-ประปา วัสดุ ครุภัณฑ์ บำรุงดูแลรักษาต้นไม้ภายในสถานศึกษา

ตามมาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คณะกรรมการนโยบายประสานงานกับกระทรวงการคลังเพื่อให้คณะกรรมการนโยบายสามารถดำเนินการจัดให้มีระเบียบ

หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษานำร่องทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้เอง ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

หมวดที่ ๓ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๓.๑) ไม่นำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ไปใช้เพื่อการตัดสินต่าง ๆ

สภาพปัจจุบัน การสอนเพื่อสอบยังคงมีอยู่และเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครอง การออกแบบการสอนที่ยังยึดติดตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง กลัวว่าจะสอนไม่ครบตามตัวชี้วัดหรือตำราเรียน ครูขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอนแบบที่ควรเป็น คือการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีมุมมองที่มีจิตอาสา แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม มีเป้าหมายในการเรียนรู้ มีฉันทะในการค้นคว้าหาความรู้ หาผู้เชี่ยวชาญ ร่วมทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย การเรียนแบบท่องจำเพื่อนำไปสอบจึงทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้ดังกล่าว

ข้อเสนอ ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ ให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดระยองมีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพื่อการพัฒนา แต่ไม่นำผลการสอบไปใช้เพื่อการตัดสินต่าง ๆ และให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถดำเนินการในเชิงการทดสอบทางด้านการศึกษา แล้วเอาผลการทดสอบในการศึกษานี้มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาในจังหวัดระยองได้

เป็นไปตามมาตรา ๓๖ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะกรรมการขับเคลื่อนอาจดำเนินการทดสอบทางการศึกษาโดยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันอุดมศึกษา หรือสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ก็ได้

หมายเหตุ

หน่วยปฏิบัติที่จะดำเนินการในการเสนอขอเสนอเพื่อความเป็นอิสระของหน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษานำร่อง ถ้ามิได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะในบทบัญญัติของ พรบ.พื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ให้เป็นบทบาทของคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นผู้ดำเนินการรวบรวมและเสนอเรื่องไปที่ สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ

นำเสนอคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒

๔.๘.๒. การจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดระยอง

คณะผู้วิจัยสถาบันอาศรมศิลป์ในฐานะผู้วิจัยโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ได้เสนอโครงการความร่วมมือจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Rayong 21 Century Learning Academy) เพื่อเป็นศูนย์กลางการอบรมให้ความรู้และทักษะทางด้านวิชาการและด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ยุคใหม่แก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบเพื่อตอบสนองเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ตั้งแต่ปฐมวัยถึงผู้สูงอายุ) และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกสังกัด ได้ใช้บริการฝึกอบรมในสถาบันดังกล่าวด้วย โดยมีหน่วยปฏิบัติการ ๔ หน่วยคือ

ปฏิบัติการหน่วยที่ ๑ การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

ปฏิบัติการหน่วยที่ ๒ ศูนย์สื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

ปฏิบัติการหน่วยที่ ๓ การศึกษาพื้นที่แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกวัย

ปฏิบัติการหน่วยที่ ๔ การจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติตากสินแกลง

โดยที่ประชุมที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมสิงห์บุรีานุรักษ์ศาลากลางจังหวัดระยอง มีมติเห็นชอบในหลักการโดยให้ฝ่ายเลขานุการนำเสนอรายละเอียดความคืบหน้าทุกระยะต่อการประชุม โดยให้เป็นวาระสืบเนื่อง

ทั้งนี้ในระยะต่อมา แนวคิดนี้ได้ขยายแนวคิดสู่การปรับการวางแนวทางเพื่อจัดทำเป็นโครงการวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาสถาบันการเรียนรู้ของคนทุกวัย (Rayong Inclusive Learning Academy) ให้เป็นกลไกสนับสนุนความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้จังหวัดระยอง (Rayong Learning City) โดยความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองและภาคีเครือข่าย ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการขอรับทุนดำเนินโครงการ

กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ดำเนินการโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ ๔ บทวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ต้นแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดระยอง และจังหวัดศรีสะเกษ ที่จะนำไปสู่การขยายผลนำไปใช้ในพื้นที่อื่น โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ของงานวิจัย รวมทั้งตอบสนองวัตถุประสงค์ ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมวด ๑ มาตรา ๕ ดังมีรายละเอียด ประกอบด้วย

วัตถุประสงค์งานวิจัย

๑. เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบสนองเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School
๒. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น
๓. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป
๔. เพื่อสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนวัตกรรมที่โรงเรียนเลือก
๕. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและตอบสนองกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม

๑. คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผล ไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น
๒. ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา
๓. กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๔. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การวิจัยในจังหวัดศรีสะเกษ มูลนิธิสยามกัมมาจล เป็นผู้วิจัย และรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนสร้างกลไกในพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการพัฒนาผู้บริหาร ครู โรงเรียนนาร่อง ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม ผ่านโครงการโรงเรียนพระราชรัฐ (Connex ED) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป้าหมายและความคาดหวังต่อผลลัพธ์ ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ การวิจัยเพื่อถอดบทเรียนกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๓.๑ วิธีการวิจัย

การวิจัยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยอยู่บนแนวคิด ผสมผสานของแนวคิด การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และแนวคิดทฤษฎีด้านการบริหารจัดการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

- (๑) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- (๒) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนัก
- (๓) แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM)
- (๔) แนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน (Whole School Approach : WSA)
- (๕) แนวคิด กรอบแนวคิด แบบ Growth Mindset
- (๖) แนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transform)
- (๗) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ๖ นวัตกรรม ประกอบด้วย
 - 1) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ (Whole school) ด้วยจิตศึกษา PBL PLC ของรร.ลำปลายมาศพัฒนา
 - 2) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning: BBL)
 - 3) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี(Montessori)
 - 4) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด (Lesson Study & Open Approach)
 - 5) นวัตกรรมการจัดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)
 - 6) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการบนฐานวิจัย เพาะพันธุ์ปัญญา (Research-Based Project-RBL)
 - 7) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ (Project Approach)

๓.๒ แหล่งข้อมูล

- ข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด
- ข้อมูลปฐมภูมิ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง

๓.๓ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย ๒ กลุ่ม

๓.๓.๑ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนในจังหวัด ได้แก่

- หน่วยงานด้านการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร และบุคลากร สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา (สพป.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) สถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ (กศน.)
- หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) สำนักงานแรงงานจังหวัด
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
- ภาคเอกชน ประกอบด้วย หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด สมาคมธนาคารจังหวัด ชมรม/สมาคมผู้ประกอบการโรงแรม ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เป็นต้น
- ภาคประชาสังคม ประกอบด้วย องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชน ชุมชน กลุ่มเยาวชน เป็นต้น

๓.๓.๒ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนระดับประถม และมัธยม ในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งที่ ในสังกัด คณะกรรมการการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนำร่อง ๕๐ โรงเรียน เพื่อพัฒนาให้เป็นแกนนำขยายผลจนเต็มพื้นที่ในระยะเวลา ๕ ปี

๓.๔ วิธีการเก็บข้อมูล

- (๑) การเก็บข้อมูลจากเอกสารบันทึกการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน บันทึกการประชุม คณะทำงานหลัก
- (๒) การเก็บข้อมูลจากเวที ภาควิชาเครือข่ายการศึกษาศรีสะเกษ ในรูปแบบรายงาน
- (๓) การเก็บข้อมูลจากเอกสารบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
- (๔) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการขับเคลื่อน และภาควิชาเครือข่าย ที่เกี่ยวข้อง
- (๕) การสังเกตท่าที ความสัมพันธ์ และวิธีการ ขับเคลื่อนของคณะทำงานในภาพรวม

๓.๕ การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

- (๑) การประมวลผลข้อมูลโดยการพัฒนากรอบการประเมิน ๒ ชุด คือ
 - แบบประเมินความก้าวหน้ากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
 - แบบประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง
- (๒) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิด ๓ ส่วน
 - กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม
 - กรอบแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ
 - กรอบวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๓.๖ ขั้นตอนการวิจัย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

๓.๖.๑ ขั้นตอนการวิจัย

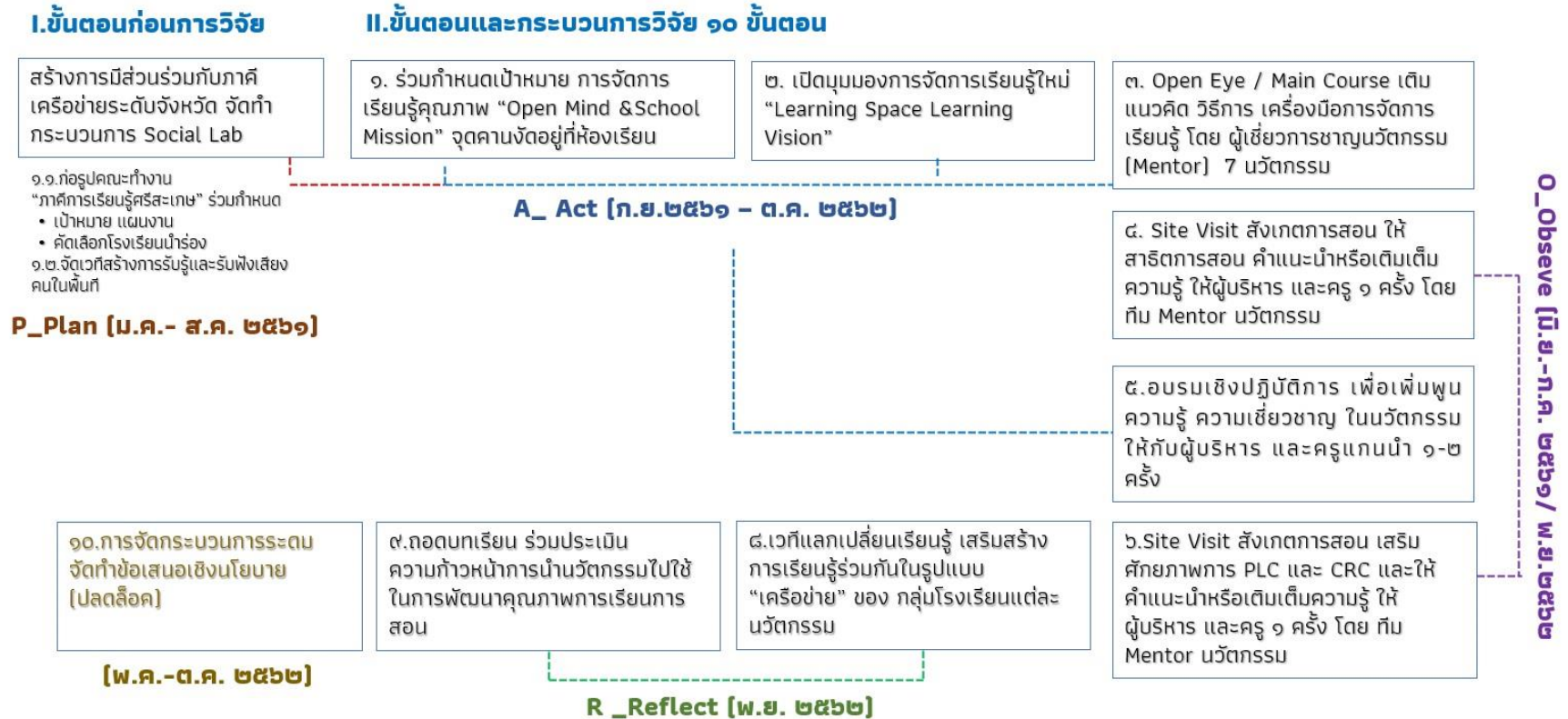
- เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมติดตามประเมินผล พร้อม ๆ กับการพัฒนา ศักยภาพ และพัฒนารูปแบบการทำงานร่วมกันของคณะทำงาน เพื่อหา “รูปแบบ” ที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนและพัฒนาของพื้นที่ โดยคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

๓.๖.๒ เครื่องมือการวิจัย

- ใช้วิธีการ รวบรวมข้อมูลจากการประชุมคณะทำงาน และข้อมูลจากกิจกรรมตาม แผนงาน การสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามแผนงานของคณะทำงาน และกลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อการขับเคลื่อน หรือการจัดกิจกรรม ของกลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR

โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

แผนภาพที่ ๑๑ แสดงขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด:

กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ ๒ แสดงขั้นตอน การดำเนินการ ผลที่ได้รับ เชื่อมโยงวัตถุประสงค์การวิจัย และวัตถุประสงค์ตาม พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
<p><u>ขั้นตอนที่ ๑</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ศึกษาแนวทาง บริบท กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และการขับเคลื่อนกระบวนการของภาคประชาชนที่เหมาะสม ในพื้นที่นวัตกรรมศรีสะเกษ 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาข้อมูลศักยภาพ โอกาส ความท้าทายของพื้นที่ ศึกษาข้อมูล Active Group ในพื้นที่ จากภาคีเครือข่าย TEP , ผอ.โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา และผู้บริหารโรงเรียน “กล้าเปลี่ยน” และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ 	<ol style="list-style-type: none"> ได้ข้อมูลศักยภาพ และความท้าทายของพื้นที่ เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานวิจัย ได้รายชื่อ Active Group ด้านการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการเชิญเข้าร่วมเวที Open Eye / Open Mind และเวที Social Lab <ol style="list-style-type: none"> ภาคการศึกษา หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ภาคเอกชน-ธุรกิจ ภาคประชาสังคม ผู้ประกอบการ เยาวชน 	<p><u>วัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ ๒</u></p> <p>เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น</p> <p><u>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมข้อที่ ๔</u></p> <p>สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษา ร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
<p><u>ขั้นตอนที่ ๒</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ออกแบบ และจัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อร่วมกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ และค้นหา Change Agent ในการทำงานที่ เป็นคณะทำงาน/สร้างกลไก ในการขับเคลื่อนระดับพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> เวที Open Eye / Open Mind ณ โรงเรียนบ้านตะเคียนราม อ.ภูสิงห์ เพื่อเปิดมุมมอง สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความตระหนักในคุณค่า การจัดการศึกษาเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสร้างสมรรถนะ ในศตวรรษที่ ๒๑ เวที Social Lab เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาคี ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็น “เจ้าภาพ” การจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการ ของพื้นที่ ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาเมือง พัฒนาคณะกรรณิชนของศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี และร่วมกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน 	<ol style="list-style-type: none"> Active Group จากทุกภาคส่วน เกิดแรงบันดาลใจ จากรูปธรรมการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ ของโรงเรียน “กล้าเปลี่ยน” และร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ได้วิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาเมือง พัฒนาคณะกรรณิชนของศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษ ได้กลุ่มคนที่ “อาสา” เป็น “คณะทำงาน” ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ๒๒ คน 	<p><u>วัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ ๑,๒</u></p> <ol style="list-style-type: none"> เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น <p><u>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ข้อที่ ๔</u></p> <p>๔.สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p>
<p><u>ขั้นตอนที่ ๓</u></p> <ul style="list-style-type: none"> เสริมศักยภาพการทำงานอย่างมีส่วนร่วม 		<ul style="list-style-type: none"> เกิดคณะทำงานหลัก (Core Team) ทำหน้าที่เป็น 	<p><u>วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อที่ ๒</u></p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
<p>และสร้างความเป็นเจ้าของ ให้กับ “คณะทำงานขับเคลื่อน” สามารถหน้าที่เป็น “กลไกขับเคลื่อน” พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย</p>	<p>๑. จัดกระบวนการ สร้างเป้าหมายร่วม ขอบเขตภารกิจ และการจัดทำแผนการขับเคลื่อนของ “คณะทำงานขับเคลื่อน”</p> <p>๒. การจัดประชุมอย่างมีส่วนร่วมของ “คณะทำงาน” อย่างต่อเนื่อง เดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อติดตามความก้าวหน้า และร่วมแลกเปลี่ยน ร่วมวางแผนผลักดันให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของแผนงานที่วางไว้</p>	<p>“กลไก” ขับเคลื่อน “รับผิดชอบ” การจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน ทั้งภาคการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ที่สามารถกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา และเป็นจุดตัดสินใจได้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ได้แผนการขับเคลื่อนงานพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ปีที่ ๑ (๒๕๖๑-๒๕๖๒) 	<p>๒. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น</p> <p><u>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ข้อที่ ๔</u></p> <p>๔. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษา ร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p>
<p><u>ขั้นตอนที่ ๔</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● สนับสนุน ติดตามเก็บข้อมูล การขับเคลื่อนงานด้านการสร้างการรับรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนศรีสะเกษทุกภาคส่วน ในการจัด 	<ul style="list-style-type: none"> ● จัดกิจกรรมตามแผนงานด้านการสร้างการรับรู้-สร้างการมีส่วนร่วมของคนศรีสะเกษ - จัดกระบวนการ Social Lab#๒ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาศรีสะเกษ ของภาคีเครือข่ายครบทั้ง ๘ ภาคส่วน 	<p>๑. ได้วิสัยทัศน์ และความต้องการในการจัดการศึกษาของจังหวัด ที่มาจากผู้แทนภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน</p> <p>๒. ได้แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัด ที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่</p>	<p><u>วัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ ๒,๓</u></p> <p>๒. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น</p> <p>๓. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
<p>การศึกษา ให้ตอบ โจทย์ความต้องการ ของพื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด - จัดกระบวนการพัฒนารอบหลักสูตรจังหวัด - จัดกิจกรรมสื่อสารสร้างการรับรู้ให้กลุ่มเป้าหมาย และคนศรีสะเกษ ทั้งในรูปแบบ เวทีประชุม สัมมนา และการสื่อสารผ่าน Social Media 	<p>๓. ได้กรอบหลักสูตรจังหวัด (ศรีสะเกษศึกษา) ที่สอดคล้องกับสมรรถนะคนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษที่โรงเรียนสามารถนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ได้</p> <p>๔. ได้ภาคีเครือข่าย Active Group เข้ามาร่วมขับเคลื่อนเพิ่มขึ้น และได้รูปแบบการทำงานสร้างการมีส่วนร่วมของ “ภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ศรีสะเกษ” ที่สามารถนำไปพัฒนาต่อให้เกิดรูปธรรม</p>	<p>และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป</p> <p><u>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมข้อ ๔</u></p> <p>๔.สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p>
<p><u>ขั้นตอนที่ ๕</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ติดตาม สนับสนุน เก็บข้อมูล การขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง โดยการพัฒนา 	<p>๑. จัดการประชุมอย่างมีส่วนร่วม “คณะทำงาน” กำหนดเป้าหมาย ขอบเขต การดำเนินงาน และวางแผนงานพัฒนาโรงเรียนนำร่อง ๓ ปี การศึกษา (๒๕๖๒-๒๕๖๕) ทั้งด้าน</p>	<p>๑. ได้แผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง ในระยะเวลา ๓ ปีการศึกษา (๒๕๖๒-๒๕๖๕) ที่คณะทำงานสามารถนำไปดำเนินการได้</p>	<p><u>วัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ ๑,๓,๔</u></p> <p>๑. เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบเป้าหมายของ</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
<p>ศักยภาพผู้บริหาร และครู</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (จำนวนโรงเรียน) - จัดทำเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียน และวิธีการคัดเลือก - วางแผนและออกแบบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง กำหนดวิธีการ/ขั้นตอนการพัฒนา ร่วมกัน ระหว่างคณะทำงาน ภาควิชาสนับสนุน (มูลนิธิสยามกัมมาจล-ธนาคารไทยพาณิชย์ และ Mentor นวัตกรรม) - กำหนดบทบาทการทำงานร่วมกันของคณะทำงานพื้นที่ร่วมกับ Mentor และภาควิชาสนับสนุน ในการติดตาม และประเมินผลความก้าวหน้า ๒. ออกแบบและจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร และครู โรงเรียนนำร่อง ร่วมกับ Mentor แต่ละนวัตกรรม พร้อมทั้งเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลความก้าวหน้า ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อน 	<ul style="list-style-type: none"> ๒. คณะทำงาน และองค์กรภาคีสนับสนุน Mentor เข้าใจในบทบาทภารกิจ ในการทำงานร่วมกัน ๓. ได้โรงเรียนนำร่อง จำนวน ๕๐ โรงเรียน เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ๓ ด้าน ๔. ได้แผนงานพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง ๕๐ โรงเรียน ๗ นวัตกรรม 	<p>การสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School</p> <p>๓. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป</p> <p>๔. เพื่อสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนวัตกรรมที่โรงเรียนเลือก</p> <p><u>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ข้อที่ ๑,๔</u></p> <p>๑. คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผล ไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น</p> <p>๔. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษา ร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วน</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
			ท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
<p><u>ขั้นตอนที่ ๖</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ติดตาม สนับสนุน การพัฒนาโรงเรียนนำร่อง และเก็บข้อมูล การขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง โดยมีจุดเน้นที่การพัฒนาผู้บริหาร และครู ตามนวัตกรรมที่โรงเรียนเลือก 	<ol style="list-style-type: none"> เข้าร่วมเรียนรู้ และสังเกตการณ์ กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่จัดขึ้นตามแผนของ Mentor เก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ติดตามการนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน / สังเกตการสอน /ร่วม PLC /CRC เพื่อสะท้อนผล ร่วมกับ Mentor และคณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อประเมินผล เก็บข้อมูลความก้าวหน้าการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง 6 นวัตกรรม ร่วมกับ Mentor และคณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อประเมินผล 	<ol style="list-style-type: none"> ได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมศรีสะเกษ ที่สามารถนำไปขยายผลได้ 	<p>วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ ๑,๒,๓,๔</p> <ol style="list-style-type: none"> เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป เพื่อสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามนวัตกรรมที่โรงเรียนเลือก

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
			<p>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ข้อที่ ๑,๒</p> <p>๑. คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผล ไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น</p> <p>๒. ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา</p>
<p><u>ขั้นตอนที่ ๗</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ติดตาม สนับสนุน เก็บข้อมูล การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปลดล็อก กฎระเบียบ การบริหารจัดการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และการบริหารจัดการของ 	<p>๑. จัดกิจกรรมศึกษาข้อมูล ข้อติดขัด จากกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ทางราชการที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อนำมาประมวลจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อขอปลดล็อก</p> <p>- คณะกรรมการขับเคลื่อน จัด Focus Group คณะทำงานด้านการศึกษา (ผอ.สนง.เขตพื้นที่ฯ /ศึกษานิเทศก์ / ผอ.โรงเรียนแกนนำ) ระดมสมอง จัดทำประเด็นสำคัญที่ควรจัดทำข้อเสนอปลด</p>	<p>๒. ได้ข้อเสนอปลดล็อกของพื้นที่ นำเสนอให้มีการแก้ไขเชิงนโยบาย เพื่อเกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาใหม่ ทั้งระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ</p>	<p>วัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อที่ ๑,๔</p> <p>๑. เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School</p> <p>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ข้อที่ ๒,๓</p> <p>๒. ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา</p> <p>๓. กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวใน</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
หน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับ	<p>ล๊อค ตามกรอบ ๕ ด้าน (ที่กำหนดไว้ในเป้าหมาย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการขับเคลื่อนร่วมกับ TDRI จัดเวทีรับฟังและจัดทำข้อเสนอปลดล๊อค จากกลุ่มผู้บริหาร และครู โรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียน / คน. จาก สนง.ศึกษาธิการ จังหวัด สนง.เขตพื้นที่ และ อบจ. - คณะกรรมการขับเคลื่อน ร่วมกับ TDRI การวิเคราะห์ข้อมูล มาประมวล จัดทำเป็นข้อเสนอปลดล๊อค จังหวัด เพื่อเสนอคณะกรรมการอำนวยการพื้นที่นวัตกรรม 		การบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
<p><u>ขั้นตอนที่ ๘</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● จัดกระบวนการสรุปบทเรียนการขับเคลื่อนงาน เพื่อวางแผนการดำเนินงานปีที่ ๒ 	<p>๑. จัดเวทีถอดบทเรียนการขับเคลื่อนการดำเนินงานปีที่ ๑ และวางแผนการดำเนินงานปีที่ ๒</p>	<p>๑. ได้แผนการดำเนินงาน ปีที่ ๒ (๒๕๖๓)</p>	<p>วัตถุประสงค์งานวิจัย ๑.๓</p> <p>๑. เพื่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานบริหารโรงเรียน ในระดับจังหวัดให้ตอบเป้าหมายของการสร้างเด็กและเยาวชนระยองให้เป็นพลเมืองไทย ๔.๐ โดยเป็น Autonomous School</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ/กิจกรรม	ผลที่ได้	ตอบสนองวัตถุประสงค์
			<p>๓. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ และถอดบทเรียนเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป</p> <p><u>วัตถุประสงค์ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ๑.๔</u></p> <p>๑. คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผล ไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น</p> <p>๔. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p>

บทที่ ๔

ผลการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัย ที่เป็นจุดเน้นในปีที่ ๑ แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ

ด้านที่ ๑ การศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชน ในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของพื้นที่ เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
(วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๒,๕)

ด้านที่ ๒ การศึกษากระบวนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนำร่อง เพื่อให้เป็น สถานที่เสริมสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียน ทั้งในส่วนหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของชุมชน พื้นที่จังหวัด
(วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๑,๓)

ด้านที่ ๓ การศึกษากระบวนการรวบรวมข้อมูล ข้อติดขัด จากกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ทางราชการ ที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อจัดทำข้อเสนอปลดล็อก
(วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ ๑)

๔.๑ ผลการวิจัย ด้านที่ ๑ การศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชน ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของพื้นที่ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

๔.๑.๑ การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ และความท้าทาย กลไกขับเคลื่อนระดับจังหวัด ก่อนประกาศพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(๑) ข้อมูลทั่วไป

ศรีสะเกษ เป็นชื่อจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย จัดอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งศาลากลางที่ตำบลเมืองเหนือ อำเภอเมืองศรีสะเกษ มีประชากรมากเป็นอันดับที่ ๙ ของประเทศ มี

เนื้อที่ประมาณ ๘,๘๓๙.๙๐ ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาถิ่นอีสาน ภาษาเขมร (เขมรสูง) และภาษากวย (กวย, โกย, ส่วย)

(๒) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดศรีสะเกษตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเรียกว่าอีกอย่างหนึ่งว่าอีสานใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ ๕๗๑ กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ ๕๕๑ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดพระวิหาร ราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดร้อยเอ็ด

(๓) ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดศรีสะเกษมีพื้นที่ประมาณ ๘,๘๓๙.๙๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๕,๕๒๔,๙๓๗ ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับทุ่งนา มีภูเขาและป่าไม้อยู่ทางตอนใต้และพื้นที่จะค่อย ๆ ลาดลงสู่ทิศเหนือและทิศ สภาพดินร่วนละ ๖๐ เป็นลักษณะดินร่วนปนทรายที่มีการระบายน้ำดีแต่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและมีแนวชายแดนติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา ประมาณ ๑๒๗ กิโลเมตร

(๔) ข้อมูลการปกครอง

จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๒ อำเภอ ๒๐๔ ตำบล ๒,๖๓๓ หมู่บ้าน

จังหวัดศรีสะเกษมีการปกครอง ๒ รูปแบบคือ การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดดังนี้

1. การปกครองแบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาคมีหน่วยงานราชการที่อยู่ในความควบคุมดูแล ของผู้ว่าราชการจังหวัดแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ หน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคประจำจังหวัดและหน่วยราชการบริหารส่วนกลาง
2. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒๑๗ แห่งประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๒ แห่งเทศบาลตำบล ๓๕ แห่งองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๗๙ แห่ง

(๕) จำนวนประชากร

ประชากรในจังหวัดศรีสะเกษ เฉพาะผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐ มีจำนวน ๑,๔๕๔,๑๙๒ คน เป็นเพศชาย จำนวน ๗๒๔,๙๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๘๕ ของประชากรทั้งหมด และเพศหญิง จำนวน ๗๒๙,๒๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๕ จำนวนเด็กและเยาวชน (๐-๒๕ ปี) จำนวน ๔๙๑,๗๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘

- วัยแรงงาน (อายุ ๒๕ - ๕๙ ปี) มีจำนวนมากที่สุด จำนวน ๗๔๗,๗๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๒
- ช่วงวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์) จำนวน ๓๓๖,๒๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๒
 - เด็กอายุ ๐-๕ ปี จำนวน ๙๔,๗๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๒
 - เด็กช่วงอายุ ๖ - ๑๕ ปี จำนวนมากที่สุด ๑๘๐,๗๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๓
 - และวัยเด็กอายุ ๑๖-๑๘ ปี จำนวน ๖๐,๗๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๘
- เยาวชน (อายุ ๑๘-๒๕ ปีบริบูรณ์) จำนวน ๑๕๕,๔๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๙
- วัยสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) จำนวน ๒๑๔,๗๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๗

ข้อมูลด้านประชากรของจังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นข้อสังเกตในการมาพิจารณาเชื่อมโยงกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล หรือเป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านการศึกษาของพื้นที่ ได้แก่

- จำนวนเด็ก อายุ ๐-๕ ขวบ ที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษา มีจำนวนลดลง ประมาณร้อยละ ๓๙ จากเด็กที่อยู่ในวัยเรียนปัจจุบัน (๒๔๑๔๘๐)
- จำนวนผู้สูงอายุในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จะเพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ ๒๘ ของจำนวนประชากรทั้งหมด หมายถึงสังคมศรีสะเกษจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์
- จำนวนประชากรวัยแรงงาน (อายุ ๒๕ - ๕๙ ปี) มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๒ ที่ต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของโลกอนาคต

๔.๑.๒ ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

(๑) ข้อมูลสถานศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษมีสถานศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งสิ้น ๑,๐๔๖ แห่ง ภายใต้ ๑๐ สังกัด จำนวนผู้เรียน ๒๗๘,๖๖๐ คน จำนวนครู บุคลากรในจังหวัดศรีสะเกษ ๑๗,๑๙๕ คน สังกัดที่มีจำนวนสถานศึกษามากที่สุด ๓ ลำดับแรก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๙๐๕ แห่ง รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน ๕๔ แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน ๒๗ แห่ง

ข้อมูลด้านสถานศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นข้อสังเกตในการมาพิจารณาเชื่อมโยงกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล หรือเป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านการศึกษาของพื้นที่ ได้แก่

- ขนาดสถานศึกษา ในสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑ - ๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน มีจำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น ๘๔๗ แห่ง เป็นสถานศึกษาขนาดที่ ๑ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน ๑๒๐ คน จำนวน ๔๓๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๘๓
- โรงเรียนในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีจำนวน ๕๔ แห่ง ในจำนวนนี้อยู่ภายใต้การดูแลของ อบจ. ๓๙ แห่ง เทศบาลเมือง ๗ แห่ง

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงจำนวนสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครู บุคลากร จำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ที่	สังกัด/หน่วยงาน	จำนวนสถานศึกษา	จำนวนผู้เรียน	จำนวนครู/บุคลากร
๑	สพฐ.	๙๐๕	๑๗๔,๑๔๒	๑๓,๐๗๔
	- สพป.ศก.๑	๒๕๘	๓๖,๐๓๑	๒,๘๐๙
	- สพป.ศก.๒	๑๘๑	๒๒,๒๑๐	๑,๙๙๘
	- สพป.ศก.๓	๑๙๘	๓๓,๖๗๘	๒,๕๑๕
	- สพป.ศก.๔	๒๑๐	๓๘,๕๕๐	๒,๙๒๑
	- สพม.๒๘	๕๖	๔๒,๓๕๒	๒,๗๗๕
	- ศูนย์การศึกษาพิเศษ	๑	๕๓๑	-
	- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙	๑	๗๙๐	๕๖
๒	สช.	๒๗	๒๒,๑๘๕	๑,๐๓๓

ที่	สังกัด/หน่วยงาน	จำนวน สถานศึกษา	จำนวนผู้เรียน	จำนวน ครู/บุคลากร
๓	กศน.	๒๓	๒๑,๕๐๑	๒๑๕
๔	อปท.	๕๔	๑๘,๗๙๔	๑,๑๖๘
๕	สอศ.	๑๙	๒๓,๗๗๓	๙๗๙
๖	สกศ.	๔	๑๕,๗๐๒	ไม่มีจำนวน
๗	กกท.	๒	๑,๐๖๘	๑๘๘
๘	พศ.	๑๐	๑,๑๗๗	๑๐๙
๙	ตชด. (บ้านหนองใหญ่)	๑	๖๒	๘
๑๐	มจร.	๑	๒๕๖	๒๗
รวมทั้งสิ้น		๑,๐๔๖	๒๗๘,๖๖๐	๑๗,๑๙๕

(๒) จำนวนผู้เรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับอุดมศึกษา จำนวน ๑๐ หน่วยงาน มีจำนวนผู้เรียนรวมกันทั้งสิ้น ๒๗๘,๖๖๐ คน โดยผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน ๑๗๒,๘๒๑ คน รองลงมาคือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน ๒๔,๘๔๕ คน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน ๒๒,๑๘๕ คน ตามลำดับ

ข้อมูลด้านสถานศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นข้อสังเกตที่อาจนำมาพิจารณาเชื่อมโยงกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ หรือ เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการของพื้นที่ ได้แก่

- ข้อมูลเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา พบว่า เด็กด้อยโอกาสเนื่องจากผู้ปกครองมีรายได้ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐/ปี พบว่าเด็กด้อยโอกาส ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๔๔,๘๐๓ คน โดย สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต ๒๘ มีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙๗
- ข้อมูลอัตราการออกกลางคัน ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนนักเรียนออกกลางคันของจังหวัดศรีสะเกษ มีทั้งสิ้น มีจำนวนทั้งสิ้น ๓,๕๘๕ คน อำเภอพบเด็กออกกลางคันมากที่สุด ๓ ลำดับแรก คืออำเภอขุขันธ์ จำนวน ๖๘๗ คน

รองลงมาคืออำเภอกันทรลักษ์ ๔๘๗ คน และอำเภอศรีรัตนะ จำนวน ๓๓๓ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๑

หน่วยงานทางการศึกษา	จำนวนเด็กด้อยโอกาส	ร้อยละ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๑	๒๙,๑๔๔	๒๐.๑๓
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๒	๑๙,๕๔๙	๑๓.๕๐
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๓	๒๘,๗๔๗	๑๙.๘๕
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต ๔	๓๒,๖๕๖	๒๒.๕๕
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๘	๓๔,๗๐๗	๒๓.๙๗
รวมทั้งสิ้น	๑๔๔,๘๐๓	๑๐๐

หมายเหตุ * คิดจากรายได้ผู้ปกครองไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนนักเรียนออกกลางคันแยกตามอำเภอที่เด็กอยู่อาศัย ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ที่	อำเภอ	จำนวนนักเรียนออกกลางคัน	ที่	อำเภอ	จำนวนนักเรียนออกกลางคัน
๑	เมืองศรีสะเกษ	๑๓๘	๑๒	ห้วยทับทัน	๑๐๖
๒	ยางชุมน้อย	๗๘	๑๓	โนนคูณ	๑๓๔
๓	กันทรารมย์	๑๒๘	๑๔	ศรีรัตนะ	๓๓๓
๔	กันทรลักษ์	๔๗๖	๑๕	น้ำเกลี้ยง	๑๔๑
๕	ขุขันธ์	๖๘๗	๑๖	วังหิน	๑๔๓
๖	ไพรบึง	๕๙	๑๗	ภูสิงห์	๒๘๗
๗	ปรางค์กู่	๖๐	๑๘	เมืองจันทร์	๓๓
๘	ขุนหาญ	๒๓๙	๑๙	เบญจลักษ์	๘๕
๙	ราษีไศล	๑๗๑	๒๐	พยุห์	๑๔
๑๐	อุทุมพรพิสัย	๒๔๖	๒๑	โพธิ์ศรีสุวรรณ	๙
๑๑	บึงบูรพ์	๖	๒๒	ศิลาลาด	๑๒
รวม					๓,๕๘๕

(ก) ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ก.๑) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา

๒๕๖๑

การจัดการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทุกโรงเรียนสรุป จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ในระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ตารางที่ ๖ แสดงคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๑

กลุ่มสาระ	ประถมศึกษาปีที่ ๖			มัธยมศึกษาปีที่ ๓			มัธยมศึกษาปีที่ ๖		
	ประเทศ	ศรีสะเกษ	ผลต่าง	ประเทศ	ศรีสะเกษ	ผลต่าง	ประเทศ	ศรีสะเกษ	ผลต่าง
ภาษาไทย	๕๕.๙๐	๕๓.๙๗	-๑.๙๓	๕๔.๔๒	๕๒.๐๒	-๒.๔๐	๔๗.๓๑	๔๔.๔๑	-๒.๙๐
สังคมศึกษา	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๓๕.๑๖	๓๓.๙๖	-๑.๒๐
ภาษาอังกฤษ	๓๙.๒๔	๓๔.๐๒	-๕.๒๒	๒๙.๔๕	๒๗.๐๒	-๒.๔๓	๓๑.๔๑	๒๖.๒๐	-๕.๒๑
คณิตศาสตร์	๓๙.๙๓	๓๘.๓๘	-๑.๕๕	๓๔.๗๘	๓๐.๐๔	-๔.๗๔	๓๐.๗๒	๒๔.๐๖	-๖.๖๖
วิทยาศาสตร์	๓๗.๕	๓๓.๗๔	-๓.๗๖	๓๖.๑	๒๖.๕๓	-๙.๕๗	๓๐.๕๑	๒๘.๒๗	-๒.๒๔
เฉลี่ย	๓๔.๕๑	๓๒.๐๒	-๓.๑๒	๓๐.๙๕	๒๗.๑๒	-๔.๗๙	๓๕.๐๒	๓๑.๓๘	-๓.๖๔

ข้อมูลด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ที่เป็นข้อสังเกตที่อาจจะนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย วางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของรัฐ และการบริหารจัดการระดับพื้นที่ ได้แก่

(๑) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เปรียบเทียบ ๓ ระดับ พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดศรีสะเกษ ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้ง ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้

(๒) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าปีการศึกษา ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ จำนวน ๒ รายวิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอังกฤษ

(ก) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าปีการศึกษา ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ จำนวน ๓ รายวิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

(ข) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าปีการศึกษา ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๐ จำนวน ๒ รายวิชา ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

๓.๒) ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National

Test : NT)

ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลการประเมินจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม

ตารางที่ ๗ แสดงผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ เปรียบเทียบกับปีการศึกษา ๒๕๖๐ และ ๒๕๕๙

ด้าน	ระดับ								
	ประเทศ			ศร.ภาค ๑๔			จังหวัด		
	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
ด้านภาษา	๕๑.๐๐	๕๒.๖๗	๕๓.๑๘	๕๐.๒๙	๔๙.๒๓	๕๐.๔๙	๕๒.๗๔	๕๑.๕๓	๕๑.๙๓
ด้านคำนวณ	๓๖.๙๙	๓๗.๗๕	๔๗.๑๙	๓๗.๓๕	๓๕.๗๘	๔๕.๐๒	๓๘.๔๕	๓๖.๗๙	๔๖.๗๑
ด้านเหตุผล	๕๓.๓๘	๕๕.๓๑	๕๘.๐๗	๕๒.๖๒	๕๓.๐๘	๕๕.๕๓	๕๕.๕๑	๕๕.๓๔	๕๖.๗๙
ค่าเฉลี่ยรวม	๔๗.๑๓	๔๕.๒๕	๔๙.๔๘	๔๖.๗๕	๔๒.๗๐	๔๖.๙๘	๔๘.๕๗	๔๕.๕๕	๔๘.๔๗

ตารางที่ ๘ ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT)

ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ด้าน	ระดับ						
	ประเทศ	ศร.ภาค ๑๔	จังหวัด	สพฐ	สช	อปท.	ตชด.
ด้านภาษา	๕๓.๑๘	๕๐.๔๙	๕๑.๙๓	๕๓.๑๓	๔๔.๔๐	๔๗.๗๒	๓๐.๙๕
ด้านคำนวณ	๔๗.๑๙	๔๕.๐๒	๔๖.๗๑	๔๘.๒๓	๓๗.๔๔	๓๙.๘๓	๓๑.๔๒
ด้านเหตุผล	๔๘.๐๗	๔๕.๔๓	๔๖.๗๙	๔๗.๖๓	๔๑.๕๕	๔๓.๕๑	๒๙.๕๒
ค่าเฉลี่ย	๔๙.๔๘	๔๖.๙๘	๔๘.๔๗	๔๙.๖๖	๔๑.๑๓	๔๓.๖๙	๓๐.๖๓

ข้อมูลด้านผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ที่เป็นข้อสังเกตที่อาจจะนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย วางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของรัฐ และการบริหารจัดการระดับพื้นที่ ได้แก่

(๑) ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ทั้ง ด้านภาษา ด้านคำนวณ และด้านเหตุผล จังหวัดศรีสะเกษ มีคะแนนเฉลี่ย (๔๘.๔๗) ต่ำกว่าระดับประเทศ (๔๙.๔๘) แต่สูงกว่าระดับภาค (๔๖.๙๘)

(๒) เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดศรีสะเกษ ของปีการศึกษา ๒๕๖๑ เปรียบเทียบกับ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ และ ๒๕๖๙ แล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยของปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่า ปีการศึกษา ๒๕๖๐ แต่ยังมีน้อยกว่าปีการศึกษา ๒๕๕๙

(๓) เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test :NT) ของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า หน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีคะแนนเฉลี่ย ๔๙.๖๖ สูงที่สุด รองลงมาคือ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ๔๓.๖๙ และ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ๔๑.๑๓

๔.๑.๓ ความเป็นมาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ศักยภาพและความท้าทาย

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ๖ พื้นที่ ใน ๖ ภาค ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เสนอ ได้แก่ ภาคเหนือ: จังหวัดเชียงใหม่, ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดศรีสะเกษ, ภาคกลาง : จังหวัดกาญจนบุรี, ภาคตะวันออก : จังหวัดระยอง, ภาคใต้ : จังหวัดสตูล และภาคใต้ชายแดน : จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้ประกาศให้จังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีบริบทที่มีศักยภาพของพื้นที่ และจุดที่ต้องพัฒนาและความท้าทาย เช่น

๑) ศักยภาพด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

- ผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนในระดับจังหวัดของประเทศไทยปี ๒๕๖๐ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในภาพรวมจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในอันดับที่ ๕๑ ของประเทศ
- การพัฒนาคนด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน อยู่ลำดับที่ ๑๒ จาก ๗๗ จังหวัด
- การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานมีน้อยมากอยู่ลำดับที่ ๖
- อัตราการว่างงานต่ำมากอยู่ลำดับที่ ๙ จาก ๗๗ จังหวัด
- มีความโดดเด่นการพัฒนาคนในด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม อยู่ลำดับที่ ๔ จาก ๗๗ จังหวัด มีตัวบ่งชี้ คือ มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยมาก อยู่ลำดับที่ ๕ จาก ๗๗ จังหวัด และไม่มีประชากรที่ประสบทุพภิกขภัยและภัยแล้ง

๒) จุดที่ต้องพัฒนาและความท้าทาย (มีอันดับความก้าวหน้าในการพัฒนาน้อย)

- ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ จังหวัดที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุด อยู่ลำดับที่ ๗๖ ทั้งนี้มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือถืออย่างน้อยมากอยู่ลำดับที่ ๗๔ ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตน้อยมากอยู่ลำดับที่ ๗๐
- ด้านรายได้ อยู่ลำดับที่ ๕๘
- คราวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภคสูงมากอยู่ลำดับที่ ๖๙
- ด้านสุขภาพ ๕๕ และทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ ๖๒
- ด้านการศึกษา ติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ จังหวัดที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุด อยู่ลำดับที่ ๖๘

อาจกล่าวได้ว่า จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเสมือนภาพแทนจังหวัดส่วนใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งพื้นที่มีทั้งศักยภาพ และยังมีจุดที่เป็นปัญหาหรือจุดที่ต้องพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ จึงเป็น ๑ ใน ๓ จังหวัดที่ได้รับการพิจารณาจากภาคการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership :TEP) ให้เป็นจังหวัดนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในฐานะภาพแทนของพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ คือ มีฐานทุน/ความท้าทาย ใน ๓ ด้าน ดังนี้

๑. มีโรงเรียนแกนนำที่ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีร่องรอยความสำเร็จ มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง แต่มีข้อจำกัดทางนโยบายที่ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่สามารถขยายผลได้
๒. มีหน่วยงานหน่วยงาน รับผิดชอบจัดศึกษา ในจังหวัด อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อีกทั้งมีกลุ่มคนภาคประชาสังคม อีกหลายกลุ่ม ที่ตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา/การจัดการเรียนรู้ และลุกขึ้นมาดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเปลี่ยนแปลง ภายใต้บทบาทภาระงานของตนเอง แต่ยังคงเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ อีกทั้งไม่มีระบบการรับฟังเสียงของคนในพื้นที่ส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาจังหวัด ยังไม่สอดคล้องและเชื่อมต่อกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของจังหวัด
๓. เป็นพื้นที่ทำงานขององค์กรภาคการศึกษาไทยหลายองค์กร อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัดมหาชน แต่ละองค์กรมีเครือข่ายคนทำงานในพื้นที่หลายระดับ ที่มี “โอกาส” จะเชื่อมประสานเกาะเกี่ยวเข้ามาร่วมคิด ร่วมขับเคลื่อนการทำงานได้

๔.๑.๔ การออกแบบและจัดกระบวนการสร้างความตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการ ขององค์กร ประชาชน ภาคธุรกิจ ส่วนราชการในท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อค้นหา “กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ในระดับพื้นที่

จากการวิเคราะห์ศักยภาพ และความท้าทายของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า แม้จังหวัดศรีสะเกษจะมีศักยภาพในหลายด้าน แต่ขณะเดียวกันก็มี “ความท้าทาย” อย่างมาก คือ การขาด “กลไก การขับเคลื่อน” และ “คณะทำงานหลัก” ซึ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญของการขับเคลื่อนงานด้าน การศึกษาของพื้นที่ การสร้างการมีส่วนร่วมจึงเริ่มจากการ ค้นหา Change Agent และก่อรูป คณะทำงาน เพื่อทำหน้าที่ในการขับเคลื่อน

มูลนิธิสยามกัมมาจล จึงร่วมกับ ครูใหญ่วิเชียร ไชยบัง โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ซึ่งมี โรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษขณะนั้นประมาณ ๔๐ โรงเรียน พร้อมทั้งผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงระบบในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ดร.สมศักดิ์ ประสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะทาย นายสังคม อินทร์ขาว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาขนวน และดร. อำนวย มีศรี ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านตะเคียนราม จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เครือข่ายโรงเรียนที่ มีการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (Professional Learning Network : PLN) และภาคีเพื่อการ ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ในวันที่ ระหว่างวันที่ ๓๐- ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑ โดยในเวทีดังกล่าวได้เชิญผู้แทน Active Group ๖ กลุ่ม จำนวน ๔๓ คน เข้าร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ได้แก่ ได้แก่ ๑) ภาคการศึกษา ๒) หน่วยงานราชการ ๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ๔) ภาคเอกชน-ธุรกิจ ๕) ภาคประชาสังคม-ผู้ปกครอง ๖) เยาวชน

โดยกิจกรรมในวันแรก เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิง ระบบ ด้วยจิตศึกษา Problem based Learning : PBL และ PLC ณ โรงเรียนบ้านตะเคียนราม อ. ภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งนายณรงค์ แผ้วพลสง รองเลขาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในขณะนั้น มาร่วมเป็นประธานเปิดงาน วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความตระหนัก และสร้างแรงบันดาลใจ ในการร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาแนวใหม่ ด้วยการเห็นตัวอย่างของ โรงเรียนที่ปรับการเรียนการสอนให้เป็น Active Learning และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

ในวันที่สอง เป็นการจัดเวที Social Lab ซึ่งเป็นการจัดกระบวนการรับฟังความต้องการ หรือ ความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของ Active Group ในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดกระบวนการมีส่วนร่วม กำหนด “ภาพอนาคต” ของพื้นที่ กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาเมือง พัฒนาคนรุ่นใหม่ของศรี สสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี และร่วมกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในการพัฒนาเมือง และการพัฒนา คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ ผลจากการจัดเวทีภาคีเครือข่ายครั้งแรกนี้ ได้ผลลัพธ์ที่สำคัญ ๒ ส่วน คือ

(๑) ได้วิสัยทัศน์ต่อภาพอนาคตของจังหวัดศรีสะเกษ

ใน ๓ ส่วน ซึ่งคณะทำงานหลัก (Core Team) ได้นำมาเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน ของคณะทำงานจนถึงปัจจุบัน คือ

- จังหวัดศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี
- คนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี
- แนวทางการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์การพัฒนาเมืองศรีสะเกษน่าอยู่ และพัฒนาคนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษ ในอนาคต

ตารางที่ ๙ แสดง ภาพฝันจังหวัดศรีสะเกษ ในอนาคต ๑๐ ปี “ศรีสะเกษเมืองน่าอยู่”

<p>สภาพสังคมที่ดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - การคมนาคมสะดวก - สาธารณูปโภคทั่วถึงทั่วทุกพื้นที่ - เป็นเมืองที่สงบสุขและปลอดภัย - ทุกครอบครัวมีความสุข อบอุ่น เป็นสังคมที่ให้โอกาสกับคนทุกกลุ่ม 	<p>สภาพแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นจังหวัดสีเขียว - ปลอดภัยจากสารพิษ - อุตสาหกรรมและธุรกิจเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 	<p>เมืองก้าวหน้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบโครงข่ายเทคโนโลยีที่ทันสมัย นำไปสู่เมืองก้าวหน้า - คนรู้เท่าทันและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็น
<p>เศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นเมืองเกษตรเข้มแข็ง ผลผลิตหลากหลาย ไร้สารพิษ - มีการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ที่ทันสมัย พัฒนาและเพิ่มมูลค่า - มีแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ๔ กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นฐานทุนทางเศรษฐกิจ - คนมีอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ 	<p>คนศรีสะเกษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ดี มีความคิดถูกต้อง ไม่มอมงาย - รู้ภาษาต่างประเทศ สามารถสื่อสารได้ดี - มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย - มีสุขภาพกายที่แข็งแรง มีสุขภาพใจที่ดี 	<p>การจัดการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นเมืองแห่งการศึกษา เป็น Hub ทางการศึกษาของภูมิภาค - มีแหล่งเรียนรู้เชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาที่เอื้อให้คนศรีสะเกษได้พัฒนาตนเอง - ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สามารถถ่ายทอดคุณค่าความดีงามให้กับลูกหลาน

ตารางที่ ๑๐ แสดง ภาพอนาคต คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ ๑๐ ปี ข้างหน้า
 “รู้คิด จิตใจดี มีทักษะชีวิต มีทักษะอาชีพ มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ”

<p>Head : รู้คิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - รู้คิด อย่างเป็นเหตุเป็นผล - คิดอย่างเป็นระบบ - มีความคิดสร้างสรรค์ - คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น - คิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี - รู้และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมปรับตัวได้ดี 	<p>Heart : จิตใจดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรับผิดชอบ มีวินัย - ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน - มีคุณธรรมจริยธรรม กตัญญูกตเวที - มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน เห็นใจผู้อื่น - มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น - มีจิตอาสา จิตสาธารณะ - ยอมรับ และให้เกียรติผู้อื่น - รู้จักชุมชนตนเองเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรม 	
<p>Hands : มีทักษะชีวิต</p> <ul style="list-style-type: none"> - รักและภูมิใจในตัวเอง - มีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน - มีความอดทน พากเพียร - มีความเป็นผู้นำ และเป็นผู้ตามที่ดี - มีทักษะการสื่อสาร กล้าคิด กล้าแสดงออก 	<p>Hands : มีทักษะอาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้พื้นฐานที่ดี รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ได้ - เข้าใจ และมีความรู้จริงในงานที่ทำ - รู้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารได้ - ใช้เทคโนโลยี พัฒนาตนเองและงาน - ทำงานเป็น / ทำงานเป็นทีม - มีการวางแผน อย่างเป็นระบบ - มีทักษะในการแก้ปัญหา - สร้างอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ 	<p>Health : มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดูแลตัวเองให้มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ - หลีกไกลจากอบายมุขและยาเสพติด

ตารางที่ ๑๑ แสดง แนวทางการศึกษาในการพัฒนาเมือง และการพัฒนาคนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ

ด้านของการพัฒนา	รายละเอียด
เป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาคอนรู้นใหม่ศรีสะเกษให้มีคุณลักษณะ “รู้คิด จิตใจดี มีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ”
บุคลากร (ครู และ ผอ.)	<ul style="list-style-type: none"> - ผอ.เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง - ผอ.ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ - ผอ.และครูร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ - ครูเป็นผู้หล่อหลอม – กล่อมเกลา - การจัดการศึกษาที่ไม่ทิ้งเด็กแม้แต่คนเดียว
วิธีการจัดการเรียนการสอน	<ul style="list-style-type: none"> - ลดการสอนความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ - จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning - เปิดพื้นที่ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริง - สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียน - สร้างการเติบโตทางจิตวิญญาณภายใน
หลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - จัดหลักสูตรให้เหมาะกับผู้เรียน - ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตเป็นฐาน - เชื่อมโยงการเรียนจากชีวิต/ชุมชน - เน้นการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถใช้ประกอบอาชีพได้ - จัดการศึกษาที่ตอบสนองความแตกต่างของคนทุกคน
นวัตกรรม เครื่องมือ	<ul style="list-style-type: none"> - มีนวัตกรรมและเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
เชื่อมโยงชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อสาร สร้างความเข้าใจกับ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และมีส่วนร่วม - ทำให้การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน กับการจัดการเรียนรู้ในบ้าน สอดคล้องเชื่อมโยงกับโรงเรียน
การมีส่วนร่วม (สนับสนุน)	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน
สภาพแวดล้อม สื่อ	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฐานการเรียนรู้ และชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้
การประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการวัดผลที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาเด็ก

ด้านของการพัฒนา	รายละเอียด
โครงสร้างการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดทำหลักสูตร ลดขั้นตอน ให้พื้นที่มีส่วนตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน - ให้คุณค่ากับการพัฒนาคนมากกว่ารางวัล - ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่าย
ผู้เรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนเป็นนักเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้

แผนภาพที่ ๑๒ ภาพอนาคต "เมืองศรีสะเกษ"

คุณลักษณะ “คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ” ในอีก 10 ปี

Head : รู้คิด

- รู้คิด อย่างเป็นเหตุเป็นผล
- คิดอย่างเป็นระบบ
- มีความคิดสร้างสรรค์
- คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น
- คิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี
- รู้และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ปรับตัวได้ดี

Heart : จิตใจดี

- มีความรับผิดชอบ มีวินัย
- ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน
- มีคุณธรรมจริยธรรม กตัญญูกตเวทী
- มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน เห็นใจผู้อื่น
- มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
- มีจิตอาสา จิตสาธารณะ
- ยอมรับ และให้เกียรติผู้อื่น
- รู้จักชุมชนตัวเองเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรม

Hands : มีทักษะชีวิต

- รักและภูมิใจในตัวเอง
- มีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน
- มีความอดทน พากเพียร
- มีความเป็นผู้บำ และเป็นผู้ตามที่ดี
- มีทักษะการสื่อสาร กล้าคิด กล้าแสดงออก

Hands : มีทักษะอาชีพ

- มีความรู้พื้นฐานที่ดี รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ได้
- เข้าใจ และมีความจริงจังในงานที่ทำ
- รู้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารได้
- ใช้เทคโนโลยี พัฒนาคณะตนเองและงาน
- ทำงานเป็น / ทำงานเป็นทีม
- มีการวางแผน อย่างเป็นระบบ
- มีทักษะในการแก้ปัญหา
- สร้างอาชีพ พึ่งพาตนเองได้

Health : มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ

- ดูแลตัวเองให้มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ
- หลีกเลี่ยงจากอบายมุขและยาเสพติด

แผนภาพที่ ๑๓ ภาพอนาคต “คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ”

“บทบาทการศึกษา” ก้บการสร้างเมือง และสร้างคนรุ่นใหม่

ด้านของการพัฒนา

1. เป้าหมาย
2. บุคลากร (ครู และ ผอ.)
3. วิธีการจัดการเรียนการสอน
4. หลักสูตร
5. นวัตกรรม เครื่องมือ
6. เชื่อมโยงชุมชน
7. การมีส่วนร่วม (สนับสนุน)
8. สภาพแวดล้อม / สื่อ
9. โครงสร้างการบริหาร
10. ผู้เรียน

- ➔ พัฒนาคณะรุ่นใหม่ศรีสะเกษให้มีคุณลักษณะ “รู้คิด จิตใจดี มีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ”
- ➔ ผอ. ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ
- ➔ ผอ. และครูร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- ➔ ครูเป็นผู้หล่อหลอม – กล่อมเกล่า
- ➔ การจัดการศึกษาที่ไม่ทิ้งเด็กแม่แต่คนเดียว
- ➔ ลดการสอนความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้
- ➔ จัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการลงมือทำ
- ➔ ใช้กระบวนการ active learning
- ➔ สร้างการเติบโตทางจิตวิญญาณภายใน
- ➔ จัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับนักเรียน
- ➔ ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตเป็นฐาน
- ➔ เชื่อมโยงการเรียนรู้จากชีวิต/ชุมชน
- ➔ เน้นการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถใช้ประกอบอาชีพได้
- ➔ มีนวัตกรรมและเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- ➔ ทำให้การจัดการเรียนรู้ในบ้านสอดคล้องเชื่อมโยงกับโรงเรียน
- ➔ สร้างการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนของชุมชน ผู้ปกครอง
- ➔ เน้นผู้ประกอบการให้เข้ามาจับมือกับชุมชน
- ➔ ให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ใช้โรงเรียนเป็นฐานเชื่อมโยงชุมชน
- ➔ กระหวางศึกษาริการส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดทำหลักสูตร
- ➔ ลดขั้นตอน ให้พื้นที่ที่มีส่วนตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน
- ➔ ให้ความสำคัญการพัฒนาคนมากกว่ารางวัล
- ➔ สร้างเครือข่ายการทำงาน
- ➔ ผู้เรียนเป็นเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้คิด ออกาเรียน ทำเป็น และทำได้

สู่บทบาทแห่ง

แผนภาพที่ ๑๔ บทบาทการศึกษา ก้บการสร้างเมืองและคนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษ

(๒) เกิดกลุ่มคนที่อาสาเข้ามาเป็น คณะทำงานหลัก (Core Team)

จากเวที เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เครือข่ายโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (Professional Learning Network : PLN) และภาคีเพื่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ในวันที่ ระหว่างวันที่ ๓๐- ๓๑ มกราคม ๒๕๖๑ มีผู้เข้าร่วมเวทีจำนวนหนึ่งอาสาเข้ามาเป็น “คณะทำงานหลัก” ทำหน้าที่ กำหนดเป้าหมายวางแผนการทำงานสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศรีสะเกษ และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในนาม **ภาคีการเรียนรู้ศรีสะเกษ (Sisaket Learning Partnership : SLP)** โดยมี ผู้อำนวยการ สพป.ศก.๔ รอง ผู้อำนวยการ สพป.ศก.๑ และรองนายก อบจ. รองศึกษาธิการจังหวัด รองคณบดี/อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รอง ผอ.วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ศึกษานิเทศก์ ผอ.โรงเรียนแกนนำ นักพัฒนาองค์กรภาคสังคม รวม จำนวน ๒๒ คน เป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนงานเตรียมความพร้อมในการเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ก่อน พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมจะประกาศใช้ โดยมีการประชุมวางแผนขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันเดือนละ ๑-๒ ครั้ง ผลัดกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมคณะทำงานโดยไม่มีค่าพาหนะ-ค่าตอบแทน) ซึ่งต่อมาคณะทำงาน SLP ๑๒ คน ได้เข้ามาร่วมเป็น “คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่เป็น เลขานุการ อาจกล่าวได้ว่า การขับเคลื่อนงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำให้ผู้นำองค์กรต้นสังกัดด้านการศึกษา ในจังหวัดที่เดิมต่างคนต่างทำงาน “หลอมรวมเป็นทีมเดียวกัน” เพื่อขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมาย

(๓) การเสริมศักยภาพ “คณะทำงานขับเคลื่อน”

ให้สามารถทำหน้าที่เป็น “กลไก” สร้างการมีส่วนร่วม สร้างความเป็นเจ้าของคนศรีสะเกษทุกภาคส่วน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาจังหวัดให้บรรลุเป้าหมาย

๓.๑) ได้แผนการดำเนินงานขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ปีที่ ๑

(๒๕๖๑-๒๕๖๒)

“ความเป็นเจ้าของ” คือ เป้าหมายสำคัญของการเสริมสร้างศักยภาพ “คณะทำงาน” เพื่อให้เป็น “กลไกขับเคลื่อนงาน” ที่เข้มแข็ง การดำเนินงานจึงเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะทำงานขับเคลื่อนในพื้นที่ คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมรับผิดชอบ และร่วมติดตามประเมินผล พร้อมๆ กับการพัฒนาศักยภาพ และพัฒนารูปแบบการทำงานร่วมกันของคณะทำงาน เพื่อหา “รูปแบบ” ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ดังนั้น เมื่อได้กลุ่มคนอาสาเข้ามาเป็น “คณะทำงาน” แล้ว มูลนิธิสยามกัมมาจล ทำหน้าที่เป็นผู้จัดกระบวนการเพื่อ สร้างเป้าหมายร่วม

กำหนดขอบเขตภารกิจ และการจัดทำแผนการขับเคลื่อนของ “คณะทำงานขับเคลื่อน” โดยใน
 ขั้นตอนนี้ ใช้กระบวนการประชุมอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการคิด ทบทวน เพื่อตอกผลึกความคิด ๕
 ครั้ง จึงได้แผนงานขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ปีที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑๒ แสดงเป้าหมาย และแผนการขับเคลื่อนงาน ของคณะทำงานหลัก ในปีที่ ๑ (๒๕๖๒)

<p>เป้าหมาย</p>	<p>๑. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาคีเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ และ ประชาชน ในจังหวัดศรีสะเกษทุกภาคส่วน ในการส่งเสริม สนับสนุน การ จัดการศึกษาของจังหวัด เพื่อพัฒนคนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ ให้มีคุณภาพทุกระดับ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพคนศรีสะเกษ ทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย</p> <p>๒. เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ด้วยนวัตกรรม การบริหารจัดการศึกษา และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะชีวิต มีทักษะอาชีพ และมีคุณลักษณะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกในปัจจุบัน และอนาคตได้</p>
<p>ขอบเขตภารกิจ</p>	<p>ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ให้เกิดผลสำเร็จ ๓ ด้าน</p> <p>(๑) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและประชาชนทุกภาค ส่วนของจังหวัดศรีสะเกษในการจัดการศึกษาให้ตอบโจทย์ความต้องการ ของพื้นที่</p> <p>(๒) ด้านการพัฒนายกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนนำ ร่อง จังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>(๓) การศึกษา รวบรวม ข้อติดขัดในการบริหารจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน และระดับองค์กรสังกัดในพื้นที่ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอปลดล็อก เพื่อให้ เกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่ เกิดประโยชน์กับ โรงเรียน พื้นที่ และประเทศ</p>
<p>แผนการ ดำเนินงาน ปีที่ ๑ (๒๕๖๑-๒๕๖๒)</p>	<p>คณะทำงานขับเคลื่อน ได้แบ่งงานออกเป็น ๓ ส่วนที่สำคัญ</p> <p>๑. แผนงานด้านการสร้างการรับรู้-สร้างการมีส่วนร่วมของคนศรีสะเกษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกระบวนการ Social Lab#๒ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาศรีสะเกษ ของภาคีเครือข่ายครบทั้ง ๘ ภาคส่วน - กระบวนการทบทวนและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด - จัดกระบวนการพัฒนารอบหลักสูตรจังหวัด - จัดกิจกรรมสื่อสารสร้างการรับรู้ ให้กลุ่มเป้าหมาย และคนศรีสะเกษ ทั้งใน รูปแบบ เวทีประชุม สัมมนา และการสื่อสารผ่าน Social Media

	<p>๒. แผนงานด้านการพัฒนาระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนนาร่อง จังหวัดศรีสะเกษ โดย สนง.สพป.ศก.๔ สนง.ศรจ. และ สนง.สพป.๑-๓</p> <ul style="list-style-type: none"> - การวางเป้าหมาย และวางแผนพัฒนาโรงเรียนนาร่อง (พัฒนาจากฐานทุนนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่มีโรงเรียนในพื้นที่นำมาใช้และเห็นผลสำเร็จ) - รวบรวม (Mapping) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เด่นๆ ในจังหวัดศรีสะเกษ และคัดเลือกนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง ปีที่ ๑ (ปีการศึกษา ๒๕๖๒) - กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนนาร่อง - รับสมัครโรงเรียนนาร่อง และคัดเลือกโรงเรียนนาร่อง เพื่อร่วมปฏิบัติการในปีที่ ๑ (ปีการศึกษา ๒๕๖๒) - ออกแบบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนาร่อง กำหนดวิธีการ/ขั้นตอนการพัฒนา บทบาทการทำงานร่วมกันของคณะทำงานพื้นที่ร่วมกับ ร่วมกัน ระหว่างคณะทำงาน Mentor และภาคีสนับสนุน (มูลนิธิสยามกัมมาจล-ธนาคารไทยพาณิชย์ และ Mentor นวัตกรรม) ในการติดตาม และประเมินความก้าวหน้า - ออกแบบและจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนนาร่อง ร่วมกับ Mentor แต่ละนวัตกรรม พร้อมทั้งเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลความก้าวหน้า ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อน - ถอดบทเรียนการพัฒนาโรงเรียนนาร่องแต่ละนวัตกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาขยายผลต่อไปในปีที่ ๒ (ปีการศึกษา ๒๕๖๓) <p>๓. การศึกษา รวบรวม ข้อติดขัดในการบริหารจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน และระดับองค์กรสังกัดในพื้นที่ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอปลดล็อก</p> <ul style="list-style-type: none"> - Focus Group คณะทำงานด้านการศึกษา (ผอ.สนง.เขตพื้นที่ฯ /ศึกษานิเทศก์ / ผอ.โรงเรียนแกนนำ) ระดมสมอง จัดทำประเด็นสำคัญที่ควรจัดทำข้อเสนอปลดล็อก ตามกรอบ ๕ ด้าน (ที่กำหนดไว้ในเป้าหมาย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา) - ร่วมกับ TDRI จัดเวทีรับฟังและจัดทำข้อเสนอปลดล็อก จากกลุ่มผู้บริหาร และครู โรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียน / คน. จาก สนง.ศึกษาธิการจังหวัด สนง.เขตพื้นที่ และ อบจ.
--	--

	- ร่วมกับ TDRI การวิเคราะห์ข้อมูล มาประมวล จัดทำเป็นข้อเสนอปลด ล็อก จังหวัด
--	--

**๓.๒) เกิดคณะทำงานหลักที่เข้ามารับผิดชอบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษที่เป็นจุดในการตัดสินใจได้**

จากจุดเริ่มต้น การทำงานของ “คณะทำงานหลัก” ในนาม ภาควิชาช่วยการเรียนรู้
ศรีสะเกษ หรือ SLP และทำงานอย่างไม่เป็นทางการ จนกระทั่ง มีคำสั่งแต่งตั้ง “คณะกรรมการ
ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ” ในเดือนเมษายน ๒๕๖๒ คณะทำงานหลัก
ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อน จำนวน ๑๒ คน ซึ่งคณะกรรมการขับเคลื่อน ได้พัฒนาระบบ
การบริหารจัดการร่วมกันให้เกิดความชัดเจน โดยได้มีการแบ่งขอบเขตแผนงาน และจัดตั้ง
คณะอนุกรรมการออกเป็น ๔ ฝ่าย ดังนี้

๑. อนุกรรมการยุทธศาสตร์และแผน , งานเลขานุการ
๒. อนุกรรมการส่งเสริมการรับรู้และมีส่วนร่วม
๓. อนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้
๔. อนุกรรมการการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

**(๔) กระบวนการสนับสนุน และติดตามเก็บข้อมูลการขับเคลื่อนงานด้านการ
สร้างการรับรู้และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนศรีสะเกษทุกภาคส่วน ในการจัดการศึกษา
ให้ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่**

แม้ว่าจะมีคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษแล้ว
คณะทำงานหลักของ SLP นำโดย นายเสนีย์ เรืองฤทธิ์ราวี ผู้อำนวยการ สพป.ศก.๔ ยังพยายามสร้าง
การรับรู้ และจัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของคนศรีสะเกษ
จากภาคีภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการเดินสายบรรยายสร้างความเข้าใจต่อ
เป้าหมายและความสำคัญของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้กับคณะกรรมการจัดการศึกษาจังหวัด
(กศจ.) บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียน ในส่วนของเขตพื้นที่การศึกษาการ
ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดกระบวนการสร้างการมีส่วน
ร่วมและรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของคนศรีสะเกษ ทุกภาคส่วนเพื่อประมวล-ความต้องการ
ของคนศรีสะเกษอีก ๓ ครั้ง

“...ความตั้งใจ และเข้าใจผมในตอนแรกที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน พัฒนาครู แต่เมื่อทำงานกับสยามกัม มาจล มาเรื่อยๆ ก็ดูเหมือนว่า ทำเฉพาะเรื่องโรงเรียนดูเหมือนไม่พอ เราต้องทำให้คนศรีสะเกษรับรู้ และเราต้องรับฟังความคิด ความเห็นของคนทุกกลุ่ม ทุกส่วน ทั้งภาคธุรกิจ ภาคสังคม ผมก็เริ่มเห็น ด้วยว่า มีความจำเป็นที่เราต้องชวนเขาเข้ามาช่วยกันจัดการศึกษาของจังหวัด จึงจะเป็นพลัง ผลักดันให้เรื่องนี้เป็นเรื่องของคนศรีสะเกษอย่างแท้จริง งานด้านนี้จึงเป็นอีกส่วนที่สำคัญของ คณะทำงาน...”

นายเสนีย์ เรืองฤทธิ์ราวี ผู้อำนวยการ สพป.ศก.๔, ประธานภาคีเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลจากการจัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็น ความ ต้องการของคนศรีสะเกษ ๓ ครั้ง สะท้อนให้เห็นประเด็นร่วมของคนศรีสะเกษต่อการจัดการศึกษา ในทิศทางเดียวกันทุกเวที ซึ่งสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ตอบโจทย์การพัฒนาคนรุ่นใหม่ ให้มีคุณภาพ และไม่ตอบโจทย์การพัฒนาคนของพื้นที่ และเห็นว่า ถึงเวลาที่จะจัดการศึกษาต้อง เปลี่ยนจากการสอนในตำรา เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือทำ การมีประสบการณ์ ตรง รวมทั้งสะท้อนว่า ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนตามบทบาทของตัวเอง เพื่อให้เกิดผล สำเร็จ ที่สำคัญ ภาคธุรกิจ ได้แสดงความจำนงในการเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาในการพัฒนา คนรุ่นใหม่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ ทำให้คณะทำงานขับเคลื่อน มีความมั่นใจในแนวทางที่กำลังดำเนินการ มากยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ มีดังนี้

๔.๑) การรับฟังความต้องการ และสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และ ประชาชนทุกภาคส่วน การระดมสมองภาคีเครือข่าย ในรูปแบบ World Café

ในเวทีการประชุมการขับเคลื่อนแผนบูรณาการด้านการศึกษา ระดับภาคพื้น ที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ วันที่ ๖-๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ โรงแรมศรีลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๕๐ คน ประกอบด้วย ๑) ภาคีเครือข่ายภาคการศึกษา ๒) หน่วยงานภาครัฐ ๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๔) ภาคธุรกิจเอกชน ๕) กรรมการสถานศึกษา พ่อ แม่ ผู้ปกครอง โดย มีการจัดกระบวนการระดมสมองกลุ่มย่อย ใน ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. ภาพจังหวัดศรีสะเกษที่คาดหวังเป็นอย่างไร
๒. การศึกษาศรีสะเกษในอนาคตควรเป็นอย่างไร

๓. ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และมีบทบาทอย่างไร
๔. การสร้างการสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาควรทำอย่างไร

ตารางที่ ๑๓ ประมวลสรุปประเด็นผลจากการแลกเปลี่ยน

๑.จังหวัดศรีสะเกษ ที่คนศรีสะเกษคาดหวัง คือ “ศรีสะเกษเมืองคนดี และมีคุณธรรม”	
1) ศรีสะเกษเมืองน่าอยู่	<ul style="list-style-type: none"> - ร่มรื่น สะอาด สวยงาม ไร้ขยะ น่าท่องเที่ยว - มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยทั่วถึง ปลอดภัย - การคมนาคมขนส่งสะดวก ปลอดภัย ไม่มีอุบัติเหตุ - ปลอดภัย ปลอดภัยเสพติด ปลอดภัยอาชญากรรม ปลอดภัยสารพิษ - อนุรักษ์/สืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น - เป็นเมืองแห่งคุณธรรม - มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีคุณภาพ - มีเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ
๒) สังคมคนดีศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวอบอุ่น อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสัมพันธภาพเชิงบวก - การเลี้ยงดูถูกต้อง ถูกวิธี เหมาะสม ตามช่วงวัย - สร้างวิถีคนดีศรีสะเกษ/ประเพณีอัตลักษณ์ - มีวินัย ใจรักชาติ พึ่งตนเองได้ โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ - รักสามัคคี รักบ้านเกิด - มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือผู้อื่น/สังคม มีจิตสาธารณะ - ใช้กีฬาต้านยาเสพติด
๓) คุณลักษณะของคนศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> - รักและภูมิใจในตัวเอง ดูแลตนเอง/พึ่งตนเองได้ เหมาะสมกับวัย เป็นต้นแบบที่ดี - คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เป็นผู้นำ - รู้เท่าทันเทคโนโลยี - มีทักษะชีวิต รู้เท่าทัน ปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดี

๑.จังหวัดศรีสะเกษ ที่คนศรีสะเกษคาดหวัง คือ “ศรีสะเกษเมืองคนดี และมีคุณธรรม”	
	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมี Executive Functions หรือ EF (ทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตให้สำเร็จ) - โอบอ้อมอารี กตัญญูรู้คุณ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น - มีสุขภาพดีถ้วนหน้า
๔) ด้านเศรษฐกิจของศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> - มีสัมมาอาชีพ พออยู่ พอกิน พอเพียง - เกษตรกรรมปลอดภัย ปลอดภัย - อาหารปลอดภัย เช่น ข้าวปลอดภัย ผักปลอดภัย - แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า - สร้างนวัตกรรมการผลิตหอม กระเทียมที่มีคุณภาพ - มีผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกได้ สร้างสินค้าอัตลักษณ์จาก OTOP สู่อสากล - เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีอินทรีย์ - กระจายรายได้ และความสุขให้ทุกคน - มีการฝึกอาชีพให้แก่สตรี/เยาวชนที่ขาดรายได้ - ส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านกีฬา เพื่อสร้างรายได้ ดังนี้ พัฒนาบุคลากรด้านกีฬา เช่น นักกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา ผู้ฝึกสอนกีฬา พัฒนาอุตสาหกรรมทางการกีฬา และการบริการด้านสุขภาพ

๒.การศึกษาศรีสะเกษในอนาคต	
๑) โรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - มีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ตอบสนองความต้องการของคนศรีสะเกษโดยสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาชาติ - ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน - ใช้โจทย์การเรียนรู้จากชุมชน และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนโดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

๒.การศึกษาครูสี่ระยะในอนาคต	
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอนให้เด็กคิดเป็น คิดเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีเป็น - จัดการศึกษาที่ส่งเสริมอาชีพตามภูมิปัญญาของท้องถิ่น - จัดการศึกษาส่งเสริมด้านอาชีพที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงกับฐานทุนท้องถิ่น ที่เป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถประกอบเป็นอาชีพได้ เช่น การท่องเที่ยว ความเป็นเลิศด้านกีฬา - พัฒนาครูด้วยระบบ PLC เข้มแข็ง
๒) ผู้อำนวยการโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง - เป็นผู้นำด้านวิชาการอย่างแท้จริง - มีความเป็นมืออาชีพด้านจัดการการศึกษา - เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้สร้างศรัทธา และสนับสนุนครู - สามารถคัดกรององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะเข้ามาทำโครงการในโรงเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนและชุมชน
๓) ครู	<ul style="list-style-type: none"> - ศรัทธาในอาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู - เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน - ส่งเสริมคุณธรรม นำจิตตปัญญาศึกษาเข้ามาใช้ในห้องเรียน - เปลี่ยนการสอนจาก Passive learning เป็น Active learning - มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน - ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ท้าทาย ไม่ตีกรอบความคิดให้เด็ก
๔) นักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นคนดี คิดเป็นรู้จักตัวเอง ค้นพบตัวเอง เป็นนักเรียนรู้ มุ่งมั่นสามารถคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเองได้ - รู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี - กล้าคิดกล้าแสดงออก - มีสุขภาพที่ดี มีภูมิคุ้มกันทาง EQ - ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น เคารพตนเองและผู้อื่น - พอเพียง ประหยัด ซื่อสัตย์ แบ่งปัน จิตอาสา - เด็กพิเศษสามารถเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติได้

๒. การศึกษาศรีสะเกษในอนาคต	
๕) ระบบการบริหาร การศึกษาระดับชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้อิสระโรงเรียนสามารถบริหารจัดการงบประมาณของตนเอง ในรูปของคณะกรรมการได้ - มีระบบช่วยเหลือนักเรียนที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด การ ตั้งครรภ์ การค้ามนุษย์ - งดการประเมินที่ไม่จำเป็น - มีเครื่องมือการวัด ประเมินผล ครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ เจตคติ - สนับสนุน เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครู ให้มี Learning Skill Online

๓. บทบาท ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศรีสะเกษ	
บทบาทยุทธศาสตร์/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สรุปลำดับ ๔ กลุ่มหลัก	
กลุ่มที่ ๑ ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้อง ภาครัฐ	
๑.๑ หน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กอง การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา - กำกับติดตามให้เป็นไปตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ ระดับชาติ - สนับสนุน ส่งเสริม โรงเรียนในการจัดการศึกษา - นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการศึกษา - พัฒนาครู ผู้บริหาร
๑.๒ โรงเรียน/สถานศึกษา/ศูนย์ การศึกษา/กศน.วิทยาลัยพลศึกษา/สถาบันสารพัดช่าง/วิทยาลัย เทคโนโลยี/วิทยาลัยอาชีวศึกษา/ โรงเรียนกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ - นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ - สร้างสังคมการเรียนรู้ในโรงเรียน - ครู/ผู้บริหาร พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำนวัตกรรม/การเปลี่ยนแปลง - สื่อสารทำความเข้าใจ ประสานความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครอง - แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ

๓. บทบาท ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศรีสะเกษ บทบาทผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สรุปได้ ๔ กลุ่มหลัก	
	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการศึกษาด้านอาชีพ/เฉพาะทาง เพื่อสร้างงานสร้างอาชีพให้นักเรียน - ฝึกอบรมและให้การรับรองคุณภาพหลักสูตร
๑.๓ สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัด	<ul style="list-style-type: none"> - วิจัย/พัฒนาหลักสูตร ที่ตอบโจทย์การพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านทรัพยากรบุคคลและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม - พัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น - ศึกษา วิจัยและเก็บข้อมูล สังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการศึกษาให้กับหน่วยจัดการศึกษา
๑.๔ โรงเรียน/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ/นักสุขภาพจิต	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมสุขภาพประชากรวัยเรียน - ให้ความรู้และดูแลสุขภาพร่างกาย/จิตใจ - ให้ความรู้ที่ถูกต้องด้านการอบรมเลี้ยงดู
๑.๕ ฝ่ายปกครอง/ทหาร/ตำรวจ	<ul style="list-style-type: none"> - กำกับติดตาม จัดการความสงบเรียบร้อย ให้สังคมชุมชน มีความปลอดภัยต่อเยาวชน/นักเรียน - ให้ความรู้ด้านการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน
กลุ่มที่ ๒. ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้อง เอกชน	
๒.๑ สถานประกอบการ/ห้างร้าน/โรงงาน ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์ - รองรับการฝึกประสบการณ์ - สนับสนุนการศึกษาด้านทุน/ความรู้เกี่ยวกับกิจการ
๒.๒ แหล่งทุน เช่นธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตร สหกรณ์ ธนาคาร S.M.E. ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์ - แหล่งทุนทางการศึกษา/ทุนให้ผู้ปกครองประกอบธุรกิจ - ร่วมพัฒนาหลักสูตรการสร้างธุรกิจ StartUp กับสถาบันอุดมศึกษา/ให้ทุนประกอบธุรกิจ - ให้ความรู้และฝึกวินัยการออม/การบริหารจัดการเงิน
๒.๓ เจ้าของกิจการด้านการเกษตร/สวน เกษตรแปลงใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแหล่งทรัพยากรสนับสนุนด้านอาหาร/โภชนาการ - แหล่งเรียนรู้การเกษตร

๓. บทบาท ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศรีสะเกษ บทบาทผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สรุปได้ ๔ กลุ่มหลัก	
	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยฝึกประสบการณ์ด้านการเกษตร/ท่องเที่ยวเชิงเกษตร/ธุรกิจการเกษตร
๒.๔. สภาก่อการคำจังหวัด/สมาคมผู้ประกอบการ	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดนโยบาย มาตรการ ให้ผู้ประกอบการช่วยสนับสนุนการศึกษา - ประสานความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันการศึกษา - สนับสนุนการศึกษาทุกทางที่ทำได้ เช่น ทุนการศึกษา ความรู้ กิจกรรมส่งเสริม ฯ
กลุ่มที่ ๓. ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้อง ประชาสังคม	
๓.๑ องค์กรศาสนาต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้การศึกษาด้านศาสนาและวัฒนธรรมอันดี - กลุ่มเกลาคุณภาพประชากรวัยเรียนด้านจิตใจ - เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมด้านการศึกษาศาสนากิจต่าง ๆ - อบรมด้านคุณธรรม ศีลธรรม ของแต่ละศาสนาให้กับนักเรียน - ช่วยเหลือสนับสนุนในการระดมทรัพย์/ระดมคน การมีส่วนร่วมทางการศึกษา
๓.๒ สถาบันครอบครัว/ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - อบรมเลี้ยงดูให้มีคุณภาพ - สนับสนุนบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ตามความชอบ ความถนัด ไม่ตรีกรอบ - สร้างสังคมที่ปลอดภัยเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน/ครอบครัว - สนับสนุนกิจการของโรงเรียน สนับสนุนการศึกษา - ร่วมกำหนดทิศทางการศึกษาของลูกหลาน - ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาและสะท้อนกลับ
๓.๓ สภาวัฒนธรรม/พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/สภาเด็กและเยาวชน	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาด้วยการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน - ให้ความช่วยเหลือ เยียวยา กรณีที่ครอบครัวไม่สามารถดูแลได้

๓. บทบาท ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศรีสะเกษ บทบาทผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สรุปได้ ๔ กลุ่มหลัก	
	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว - ฝึกระวังด้านคุณภาพประชากร - สนับสนุนทุนการศึกษา - จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมศักยภาพของเด็กและเยาวชน
๓.๔ องค์กรการกุศล/องค์กรอิสระ/องค์กรที่ไม่แสวงหารายได้ มีบทบาท	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการศึกษาด้าน ทุน อุปกรณ์ หรือบุคลากร
๓.๕ การท่องเที่ยวและกีฬา	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมสุขภาพด้วยกีฬาและการท่องเที่ยว - พัฒนามัคคุเทศก์น้อยตามแหล่งท่องเที่ยวชุมชน - ส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำเงินทุนเข้ามาพัฒนาจังหวัดและการจัดการศึกษา - จัดสรรอุปกรณ์การออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
๓.๖ ศิลปิน/ดารา	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงบันดาลใจ - เป็นวิทยากรสนับสนุนการศึกษา - ช่วยระดมทุน
๓.๗ สื่อสารมวลชน	<ul style="list-style-type: none"> - นำเสนอ กระจายข่าว สร้างการมีส่วนร่วม - ผลักดัน ขับเคลื่อน สร้างการรับรู้ - ประชาสัมพันธ์กิจกรรม - สะท้อนผลการปฏิบัติ
กลุ่มที่ ๔. ระดับกระทรวง/รัฐบาล	
	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติ - ปรับปรุงกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงาน - จัดสรรงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ให้เพียงพอ - กำหนดมาตรการด้านภาษีให้กับเอกชนหรือผู้ประกอบการที่สนับสนุนการศึกษา

๓. บทบาท ผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาศรีสะเกษ	
บทบาทผู้มีส่วนร่วม/เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สรุปได้ ๔ กลุ่มหลัก	
	- ฯลฯ

๔. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม	
	<p>๑. มีผู้รับผิดชอบโดยตรง มีสำนักงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานโดยเฉพาะทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ</p> <p>๒. สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งโดยการดึงทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมโดยการมอบอำนาจและให้บทบาทแก่ทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม</p> <p>๓. สร้างการรับรู้ให้เข้าถึงทุกพื้นที่อย่างครอบคลุม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผ่านระบบราชการ โดยการนำเสนอในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ โดยการแทรกวงราชการประชุม และมีตัวแทนของพื้นที่นวัตกรรมนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุม / การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในงาน สภาภาพของผู้นำราชการจังหวัด - การประชุมประชุมประจำเดือนของหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านเอกชน/ประชาสังคม - การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านภาคประชาสังคม วิทยุชุมชน หมู่บ้าน เสียงตามสาย การผลิตรายการ Clip สั้น ๆ ยูทูป Social Media - การเผยแพร่ข้อมูลผ่านการจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะ ค่ายนันทนาการ ดนตรีสัมพันธ์ ค่ายเด็กเยาวชน - การเสนอข้อมูล จากผู้รับผิดชอบโดยตรง เจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ ผู้นำหมู่บ้าน นักเรียน เข้าสู่ครอบครัว และตัวบุคคล <p>๔. สร้างความตระหนัก ให้ประชากรจังหวัดศรีสะเกษรู้ถึงความเป็นเจ้าของการศึกษา ผ่านกิจกรรม Social Lab พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ห้องประชุม ห้องเรียน การทำกิจกรรมร่วมกัน</p> <p>๕. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการระดมทุนจากทุกภาคส่วน โดยสร้างแรงจูงใจในการสนับสนุน เช่นเงินบริจาคสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ อาจเป็นการจัดกิน ฝ่าป่าเพื่อสมทบทุนพื้นที่นวัตกรรม ผ่านกระบวนการของภาคประชาสังคม “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษ</p>

๔.๒) การจัด Focus Group ภาคีเครือข่าย

ประเด็น “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ” เวทีการลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด ศรีสะเกษ ของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกสุรเชษฐ์ ชัยวงศ์) และคณะ ระหว่าง วันที่ ๑๙-๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมศรีลำดวนแกรนด์ โรงแรมศรีลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งกลุ่มผู้เข้าประชุม ตามกลุ่มภาคีเชิงพื้นที่ ๕ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนนาร่องนวัตกรรม ๔๒ โรงเรียน

กลุ่มที่ ๒ ภาคีการศึกษา

กลุ่มที่ ๓ ภาคีภาคธุรกิจ

กลุ่มที่ ๔ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง/ชุมชน

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มเยาวชน

ประมวลสรุปประเด็นได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มสถานศึกษานาร่อง จำนวน ๔๒ โรงเรียน ระดมสมอง ประเด็น เป้าหมาย และประสบการณ์เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน อุปสรรค และข้อเสนอเชิงนโยบาย

- เหตุผลที่ผู้บริหารโรงเรียนนาร่อง ต้องปรับเปลี่ยน เพราะการศึกษาแบบเดิมไม่ตอบโจทย์ เห็นจากปัญหา เด็กไม่ตั้งใจเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ขาดเรียน อัตราการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ก็สูงขึ้น คิดวิเคราะห์ไม่ได้ ผลสัมฤทธิ์การวัดผลโดยการ สอบระดับชาติก็ต่ำ
- โรงเรียน ทำการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน โดยเลือกนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับโจทย์ปัญหาของโรงเรียน ผู้บริหารและครู ต้องไปเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ
- ผลจากการปรับการเรียนการสอนที่เกิดกับผู้เรียน เด็กมีความสุขในการเรียนมากขึ้น กล้าแสดงออก กล้าสื่อสารกับครู การคิดมีเหตุผล เป็นระบบมากขึ้น กล้าแสดงออก กล้าสื่อสารกับครู นักเรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ขาดเรียนลดลง อ่านออกเขียนคล่องมากขึ้น เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผลสัมฤทธิ์ มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีมากขึ้น
- เป้าหมายการสมัครเป็นโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม เพราะต้องการโอกาสในการพัฒนา ศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพราะครูต้องได้รับการเติมเต็มทักษะใหม่ๆ อยู่เสมอ

- ข้อเสนอเชิงนโยบาย และต้องการนำเสนอปลดล็อก คือ ยกเลิกการประกวดแข่งขัน และงดนบรายวัน การลดภาระที่ไม่ใช้งานสอนของครู เพื่อให้ครูมีเวลาจัดการเรียน การสอน และจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาครู ให้กับโรงเรียน
- สถาบันผลิตครู ผลิตครู ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning (เนื่องจากปัจจุบัน ครูบรรจุใหม่ ไม่พร้อมสอน โรงเรียนต้องทำการฝึกครูใหม่ สูญเสีย งบประมาณ และส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน)

กลุ่มที่ ๒ ภาศึการศึกษา จำนวน ๘ หน่วยงาน (ศจ. เขตพื้นที่ อปท. อาชีวศึกษา กศน. มรภ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ สนง.พระพุทธศาสนา) ระดมสมอง ประเด็น กลไกการบริหารจัดการของ หน่วยงานระดับพื้นที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาแบบใหม่ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่

- ภาคีด้านการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ พร้อมทั้งจะเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการขับเคลื่อน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการประสานเชื่อมโยงศักยภาพของหน่วยงาน ในจังหวัด อาทิ สำนักงาน กศน. เกี่ยวกับการจัดทำ Big Data ฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ในจังหวัดศรีสะเกษ ๒๒ อำเภอ ๒๐๖ ตำบล ประกอบด้วย ๕ หมวด ๑. แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณสถาน ๒. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ๓. การส่งเสริมการอ่าน ๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งมีทั้งแผนที่ GPS ภาพประกอบ คลิปวิดีโอ ซึ่งจะ เป็น แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่จะเชื่อมกับการเรียนรู้ในระบบ และส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ของคนศรีสะเกษได้เป็นอย่างดี
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ต้องทำหน้าที่เชื่อมโยง บูรณาการศักยภาพของหน่วยงาน องค์กรต่างๆ และเป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิด **หลักสูตรศรีสะเกษศึกษา** ที่จะส่งเสริมให้ ที่ คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษอีก ๑๐ ปีข้างหน้า มีคุณลักษณะ “รู้จัก จิตใจดี มีทักษะชีวิต ทักษะ อาชีพ มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ” เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษา และมุ่งไปสู่ศตวรรษที่ ๒๑st และเป็น Thailand ๔.๐ อย่างแท้จริง”

กลุ่มที่ ๓ ภาศึภาคธุรกิจ จำนวน ๖ หน่วยงาน ระดมสมอง ประเด็นทิศทางการพัฒนา เศรษฐกิจจังหวัดศรีสะเกษ และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม

- ภาคธุรกิจ ได้สะท้อนถึงฐานทุนด้านเศรษฐกิจ และอาชีพ ของจังหวัด และชี้ให้เห็นถึง สถานการณ์ปัญหา ความต้องการให้การศึกษาค้นคว้าพัฒนาคนให้มีทักษะที่จำเป็น จัดคนให้ตรง งาน ตอบโจทย์ธุรกิจชุมชน หรือธุรกิจเชิงพื้นที่ได้ โดยยินดีที่จะช่วยสนับสนุนการปรับ

กระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัยขึ้น ช่วยให้เด็กเท่าทันนวัตกรรม และเตรียมสู่โลก
การทำงานจริง

ตารางที่ ๑๔ แสดงประมวลสรุปประเด็น จากภาคีภาคธุรกิจ

	ธุรกิจ-อุตสาหกรรม	ท่องเที่ยว	กีฬา
ทุนพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - ภาคอุตสาหกรรม มีโรงงาน อุตสาหกรรมประมาณ ๖๑๑ แห่ง และมีความต้องการแรงงานประมาณ ๖,๕๐๐ คน - ธุรกิจส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการเกษตร เช่น วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าว โรงอบข้าว แปรรูปข้าวเพื่อส่งออก ทุเรียนภูเขาไฟ เนื้อวัวภูเขาไฟ เป็นต้น - โรงงานประดิษฐ์หัตถกรรมเกี่ยวกับไม้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่น ผามออีแดง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ ลาว เขมร ส่วยและกวย - การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น เกษตรอินทรีย์ ทุเรียนภูเขาไฟ เป็นต้น - มีวัดเกจิอาจารย์ชื่อดัง เช่น หลวงปู่แสน หลวงปู่เครื่อง หลวงปู่หมุน หลวงปู่เพ็ง หลวงปู่มุ่ม หลวงปู่ศรวง และหลวงปู่เกลี้ยง เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีฐานทุนด้านกีฬา ที่มีโอกาสพัฒนา เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้ศรีสะเกษ เช่น การจัดการแข่งขันกีฬา อุตสาหกรรมมารีกีฬา และท่องเที่ยวกีฬา เป็นต้น
สถานการณ์ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - มีแรงงานไม่เพียงพอต่อความต้องการ - คนขาดทักษะที่จำเป็นในการทำงาน เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี และการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นต้น - หลักสูตรการเรียนการสอนไม่ตอบโจทย์พื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กศรีสะเกษไม่รู้จักบ้านเกิดตนเอง - ขาดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนลดชั่วโมงพลศึกษา ทำให้เด็กมีทักษะด้านกีฬาขาดโอกาสฝึกฝน
ความต้องการ	<ul style="list-style-type: none"> - ทำการเกษตรปลอดภัย - พัฒนาผลผลิตทางอุตสาหกรรมแข่งขันในตลาดโลกได้ - คนศรีสะเกษเท่าทันโลก และมีทักษะตอบโจทย์ธุรกิจ เช่น มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กศรีสะเกษเป็นคนเก่งและดี - คนศรีสะเกษมีคุณภาพชีวิตที่ดีตั้งแต่เกิดจนถึงวัยชรา 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมคนศรีสะเกษให้มีความเป็นเลิศด้านกีฬา เป็นนักกีฬามีอาชีพ สร้างรายได้จากกีฬา - พัฒนากิจกรมทางกีฬา ให้เป็นอีกหนึ่งพื้นที่

	ธุรกิจ-อุตสาหกรรม	ท่องเที่ยว	กีฬา
	- มีงานวิจัยรองรับการผลิต/ การตลาด มีการให้บริการทาง วิชาการ และฐานข้อมูลจำเป็น ในการผลิต และการลงทุน		พัฒนาเศรษฐกิจของ จังหวัดศรีสะเกษ
การศึกษา	- เปิดโอกาสให้เด็กมาฝึกงานกับ โรงงานต่างๆ เพื่อเป็นการฝึก ทักษะที่ใช้ในการทำงานจริง - พัฒนาหลักสูตรเรียนรู้ร่วมกับ ประเทศเพื่อนบ้าน สร้าง โอกาส-ความสัมพันธ์ทางการ ค้า	- สร้างพื้นที่เรียนรู้นอก ห้องเรียน ด้วยแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน - สร้างเครือข่ายด้านกีฬา เช่น ชมรมนักวิ่ง ชมรม นักปั่นจักรยาน ในพื้นที่	- โรงเรียนส่งเสริมการ เล่นกีฬา เพื่อเป็น พื้นฐานด้านสุขภาพ และสร้างความเป็นที่ ความมีวินัย - สถาบันการพลศึกษา ยกระดับศักยภาพเด็กที่ มีความสามารถ ทางด้านกีฬาให้สูงขึ้น ให้สามารถเป็นผู้เล่นมือ อาชีพ และเป็นผู้ตัดสิน ที่มีคุณภาพได้

**กลุ่มที่ ๔ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้ปกครอง/ชุมชน) ระดมสมองประเด็นความ
คาดหวังต่อการศึกษา ต่อการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาลูกหลาน และการมีส่วนร่วม บทบาทการมีส่วน
ร่วมและสนับสนุนโรงเรียน**

๑. ความคาดหวัง

- ต้องการให้บุตรหลานเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ใช้เทคโนโลยีอย่างเท่าทัน
- ฝึกฝนให้เด็กอ่านออก เขียนได้
- ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร สนทนาได้
- ฝึกฝนพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ผ่านทักษะการคำนวณ คิด วิเคราะห์
- จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โครงการ ความรู้ วิถีวัฒนธรรมในชุมชน
- สร้างทักษะชีวิต และสัมมาชีพ
- จัดชั่วโมงจิตศึกษา สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม (ผู้ปกครอง ครู ชุมชน เป็น
ตัวอย่าง)
- จัดเวทีเสนาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ระดับชุมชน และระดับสถานศึกษา)

๒. ความกังวล

- สภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพเด็กศรีสะเกษ อาทิ ปัญหาครอบครัว ปัญหาสภาพแวดล้อม ยาเสพติด สื่อเทคโนโลยี เกมส์

๓) การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

- ชุมชน ต้องช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อม สิ่งที่จะเป็นภัยอันตรายต่อเด็ก สิ่งต่างๆ
- ผู้ปกครองต้องช่วยเลี้ยงดู บ่มเพาะเด็กร่วมกับโรงเรียน เป็นครูภูมิปัญญาช่วยครูสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก
- โรงเรียนนวัตกรรมเชิงระบบ ด้วยจิตศึกษา PBL PLC เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง มาร่วมชื่นชมผลงานนักเรียน ๔ ครั้ง ต่อปี ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น และได้ภูมิใจที่ได้นำเสนอผลงาน

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มเยาวชน ระดมสมอง ประเด็น เป้าหมายชีวิต และความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่

- เด็ก เยาวชน ต้องการโอกาสในการแสวงหาความชอบ ความถนัด ความฝัน ของแต่ละคน
- การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้ค้นพบความชอบ ความฝันของตัวเอง พัฒนาตัวเองได้ โดยอยากให้โรงเรียนปรับการสอนให้ได้ลงมือทำมากขึ้น ทักษะการใช้ชีวิตในประจำวัน คือการเอาตัวรอด ทักษะการใช้ชีวิต ทักษะการเข้าร่วมสังคม
- ความคาดหวังต่อครู คือ อยากให้ครูพลิกบทบาทจากสอนแบบบอกจุด และสอนจากหนังสือ เป็นให้เด็กนักเรียนได้ลงมือทำจริง เพื่อให้เด็กได้รับรู้ถึงปัญหาจริงๆ ได้ ออกไปนอกสถานที่ เจอโลกภายนอกจริงๆ

๔.๓) การสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลเชิงลึก เพื่อเตรียมจัดเวที Social Lab ครั้งที่ ๒

ในปี ๒๕๖๒ คณะทำงาน ฝ่ายสร้างการมีส่วนร่วม ได้เตรียมการจัดเวที Social lab ครั้งที่ ๒ ขึ้น เพื่อให้ผู้แทนภาคีทุกภาคส่วน ได้ร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และร่วมพัฒนากระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรศรีสะเกษศึกษา อีกทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือเข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนให้เกิดผลสำเร็จ โดย การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลเป้าหมาย จำนวน ๓๕

คน และจัด Focus Group กลุ่มเยาวชน ๑ กลุ่ม และผู้ปกครอง ๑ กลุ่ม ซึ่งสามารถสรุปมุมมอง ความคาดหวัง ต่อการศึกษาของจังหวัด และบทบาทการมีส่วนร่วม

จากการสัมภาษณ์มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ มุมมองของภาคธุรกิจเอกชน ที่สะท้อนถึง คุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

- คนรุ่นใหม่ต้องมีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นนวัตกรรม สร้างนวัตกรรมได้ ทักษะภาษาต่างประเทศ มีสายตาที่เห็นโอกาส เพื่อจะอยู่และแข่งกับ Computer/AI เตรียมตัวเป็นลูกจ้างมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ
- บทบาทของโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา ต้องทำหน้าที่เตรียมความพร้อมเด็กสำหรับการมีชีวิตในอนาคต คือ ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จและมีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ด้วยการฝึกให้เคารพกติกา มีวินัย รับผิดชอบตัวเองได้ มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น มีวิธีการกระบวนกร ช่วยให้เด็ก รู้จักตัวเอง ว่าชอบอะไร ไม่ชอบอะไร มีเป้าหมายชีวิต และรู้ว่าตัวเองกำลังแข่งกับใคร แข่งกับอะไร เพื่ออะไร เพื่อให้เด็กมีทักษะในการตัดสินใจ เลือกเส้นทางชีวิตได้
- การจัดการศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ มีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาคนสอนให้คน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เลิกการท่องจำ เรียนจากโจทย์ปัญหา เรียนจากประสบการณ์จริง เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนในสิ่งที่ชอบ ฝึกนำความรู้ไปใช้จริง บูพื้นฐานการประกอบอาชีพ และการเป็นผู้ประกอบการ บนฐานทุนของท้องถิ่น เชื่อมโยงจุดเด่นและวิถีชีวิตของคน ของแต่ละจังหวัดกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น จังหวัดศรีสะเกษเด่นเรื่องเกษตร จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนา/ยกระดับด้านการเกษตรอย่างไร ปรับการศึกษาสายอาชีพให้ทันกระแสโลก เตรียมคนสู่โลก AI และต้องมีแหล่งเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาค้นคว้า สำหรับเด็กเยาวชน ที่มีคุณภาพทั้งในและนอกห้องเรียน
- การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วย การให้ข้อมูลแนวโน้มความต้องการแรงงาน และร่วมกับโรงเรียน/สถาบันการศึกษา จัดทำหลักสูตร ฝึกเตรียมความพร้อมคนสู่การประกอบอาชีพ และเป็นสถานที่ฝึกงานได้

บางส่วนของบทสัมภาษณ์ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม

“การศึกษาในประเทศไทยยังก้าวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ถูกยึดโยงไปกับแผนแม่บท คือ เราอยู่ในกรอบการศึกษาแบบเดียวทั้งประเทศ มันเลยทำให้มองว่าเราขาดความมีเอกลักษณ์ (Unique) ในแต่ละพื้นที่ ผมคิดว่าคนศรีสะเกษไม่เคยได้มีโอกาสในการออกแบบหลักสูตรที่เป็นของตัวเอง การศึกษาในสมัยใหม่ต้องให้บทบาทต้องให้ท้องถิ่นให้คนในพื้นที่ได้มีการดีไซน์หลักสูตรของเขาเองบ้าง เพราะบริบทแต่ละที่ไม่เหมือนกัน...ในมุมมองของการค้าผมคิดว่าถ้าเราจะส่งเสริมเด็กตอนนี้เราต้องส่งเสริมให้เขารู้จักการเป็นผู้ประกอบการ ตั้งแต่เด็ก อันนี้ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นที่สองเราต้องสอนให้เขารู้จักเทคโนโลยี เทคโนโลยีในการใช้ให้ถูกทาง เทคโนโลยีที่จะมีผลต่อการดำรงชีวิต ต่อการค้าขาย ต่อชีวิตของพ่อแม่ของเขาที่ทำอยู่ในปัจจุบัน คือเขาต้องสร้างสรรค์ให้ได้ว่าเทคโนโลยีตัวนี้ช่วยพ่อแม่เขาได้”

นายรัฐวิทย์ อังคสกุลเกียรติ, เลขาธิการค้า จังหวัดศรีสะเกษ

“...รู้สึกเป็นห่วงอนาคตของประเทศไทยมากค่ะ ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า สมัยนี้เป็นการเรียนรู้เพื่อความฉาบฉวยมาก ระบบการศึกษาของเรา คือ ผลิคนออกมาขาดคุณภาพ โดยเฉพาะทัศนคติในการทำงาน เด็กรุ่นใหม่ที่เราเจอ หนักไม่เอาเบาไม่สู้ ได้ใบปริญญามาได้ก็เรตินิยมทำงานไม่เป็น... การศึกษาคควรเริ่มด้วยการปลูกฝังคนของเราตั้งแต่เด็กให้คิดเป็น วิเคราะห์เป็น เพราะว่าในโลกที่ทุกอย่างเชื่อมต่อกันหมด ทุกคนแข่งกันด้านนวัตกรรม คุณจะทำให้คุณเด่นอย่างไร ซึ่งผ่านทักษะการคิดวิเคราะห์ มันจะไม่สามารถเรียนเหมือนสมัยก่อน สมัยนี้คุณต้องรู้แทบทุกอย่าง...ไร้ทอง เรามีความตั้งใจและหวังว่าวันหนึ่งสามารถพัฒนาอีกฐานหนึ่งก็คือ ทางการศึกษา เราอยากมีสถานที่ให้คนสามารถเข้ามาเรียนได้ เป็นทักษะชีวิต คือจะได้เรียนรู้ด้านการเกษตร ซึ่งเขาจะเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจชีวิต เข้าใจสิ่งที่ทำวันนี้ว่าจะมีผลกระทบกับสิ่งรอบตัวเราอย่างไร จะให้เขาคิดวิเคราะห์เลือกทำในสิ่งที่สร้างผลกระทบในสิ่งที่ดีมากกว่า เราหวังว่าวันหนึ่งเราจะทำฐานการศึกษาที่เหมือน Green University ที่บาห์ลี...”

คุณลลนา ศรีคราม (คุณตุ้ย) เจ้าของฟาร์มไร้ทอง เกษตรออแกนิก

๔.๒ ผลการวิจัย ด้านที่ ๒ การศึกษากระบวนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนาร่อง เพื่อให้เป็นสถานที่เสริมสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียน ทั้งใน ส่วนเป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการเปลี่ยนแปลง

คณะทำงานขับเคลื่อน จังหวัดศรีสะเกษ ได้วางเป้าหมายการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนาร่อง ล้อมไปกับวัตถุประสงค์ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กล่าวคือ

๔.๒.๑ ด้านเป้าหมาย

- เพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- คนรุ่นใหม่ศรีสะเกษ มีคุณลักษณะ “รู้คิด จิตใจดี มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ”
- มีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพหลากหลายรูปแบบ

๔.๒.๒ ด้านผลลัพธ์

- การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
 - ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้สูงขึ้นทั้ง ด้านเจตคติ ทักษะ สมรรถนะ และความรู้
 - ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีความเข้าใจนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน และสามารถนำมาจัดการเรียนรู้ได้อย่างแม่นยำ สร้างสรรค์ ต่อยอดได้
- เกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการของหน่วยงานต้นสังกัด ที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑
- จังหวัดศรีสะเกษและโรงเรียนนวัตกรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ และการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนพื้นที่อื่นๆ

๔.๒.๓ กลุ่มเป้าหมาย

- โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งในส่วนสังกัด สพฐ. สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ สกอ. จำนวน ๕๐ โรงเรียน

๔.๒.๔ ระยะเวลาดำเนินการ

- ๓ ปีการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๒ -๒๕๖๕)

๔.๒.๕ แนวทางการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในข้างต้น คณะทำงานขับเคลื่อนฯ จังหวัดศรีสะเกษ เลือกลงใช้ได้ แนวทางการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง โดยการพัฒนาจาก “ต้นทูนวัตกรรมจัดการเรียนรู้” ที่โรงเรียนในพื้นที่ดำเนินการอยู่เดิม เป็นโรงเรียนแกนนำหลักของแต่ละนวัตกรรมในการขับเคลื่อนขยายผล ทั้งนี้เพราะจังหวัดศรีสะเกษ มีผู้บริหารโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่ตระหนักว่าการจัดการศึกษาแบบเดิมไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน จึงพยายามแสวงหานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ Active Learning มาปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างจริงจังต่อเนื่อง จนกระทั่งเริ่มเห็นผลที่ “คุณภาพผู้เรียน” อีกทั้งยังมีการเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกันเป็น “เครือข่ายการเรียนรู้” ในระดับพื้นที่

สำหรับจุดเน้นในการพัฒนานั้น คือ การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร และครู ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน และระดับห้องเรียน โดยคณะทำงานและมูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งเป็นองค์กรภาคีสนับสนุน ได้เลือกใช้รูปแบบ (Model) การพัฒนาโรงเรียนสาธิตพลังประชารัฐ CONNEXT ED ของธนาคารไทยพาณิชย์ คือ การประสาน “ผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม” (Mentor) มาร่วมออกแบบกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร และครู โรงเรียนนาร่องให้มีความแม่นยำเชี่ยวชาญ มีความพร้อมจะเป็น “พี่เลี้ยง” ในการขยายผลไปสู่โรงเรียนนาร่อง รุ่นต่อไปได้ โดยตั้งเป้าหมายว่าปีที่ ๑ : พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวนเริ่มต้น ๕๐ โรงเรียน ปีที่ ๒ : พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๒๐๐ โรงเรียน ปีที่ ๓ : พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๘๐๐ โรงเรียน และปีที่ ๔ : ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เต็มพื้นที่

ทั้งนี้ การกำหนดจำนวนโรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียนนั้น สืบเนื่องมาจาก การทดลองปฏิบัติการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในปีที่ ๑ ทางกระทรวงศึกษาธิการยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู ของโรงเรียนนาร่อง มูลนิธิสยามกัมมาจล จึงประสานความร่วมมือกับโครงการ CONNEXT ED โรงเรียนประชารัฐ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู โรงเรียนนาร่องจำนวน ๕๐ โรงเรียน เป็นระยะเวลา ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕)

Timeline แผนการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มกราคม 2562-มีนาคม 2566

ศรีสะเกษ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4
โรงเรียน สพจ. 1,693 โรงเรียน	2562-2563 50 โรงเรียน	2563-2564 200 โรงเรียน 50+(50 x3)	2564-2565 800 โรงเรียน 200+(200x3)	2565-2566 เต็มพื้นที่

แผนภาพที่ ๑๕ : แผนการพัฒนาโรงเรียนนาร่องเพื่อขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

๔.๒.๖ เป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง

เป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง คือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อผลลัพธ์สำคัญ คือ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้นทั้ง ด้านเจตคติ ทักษะ และความรู้ ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ ในศตวรรษที่ ๒๑ และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ท้องถิ่น เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยมีจุดเน้นให้เกิดการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการกายภาพ บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ๒) ด้านระบบบริหารงาน หลักสูตร วิถีวัฒนธรรมองค์กร และ ๓) ด้านการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

โดยโรงเรียนนาร่องจะต้องทำการปรับปรุง-ปรับเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ปรับหลักสูตรให้เป็นบูรณาการ (Integrated Curriculum) เป็นหลักสูตรอิงสมรรถนะ
๒. ปรับการจัดการเรียนรู้ให้เป็น การจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ทั้งระบบ
๓. ปรับเปลี่ยนวิถีโรงเรียนบนหลักจิตวิทยาเชิงบวก เพื่อสร้างสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
๔. จัดให้มีวิธีการเรียนรู้ของครู หรือ การเป็น PLC ที่แท้จริง และมีความสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (ทักษะการเป็น Facilitator)
๕. ปรับวิธีการประเมิน จากการสอบวัดความรู้ เป็นการประเมินตามสภาพจริง (Formative Assessment)
๖. ผู้อำนวยการ เป็นผู้นำทางวิชาการ เข้าใจหลักสูตร เข้าใจการจัดการเรียนรู้ในนวัตกรรมที่นำมาใช้ แนะนำครูได้ทักษะเป็น Facilitator และเป็นผู้นำด้านการบริหารการศึกษา

๗. ครู เป็นโค้ช (Coach) สามารถออกแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ มีทักษะการ
สร้างแรงบันดาลใจ การตั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ การตั้งคำถามสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้
เรียนรู้เชิงลึก และค้นพบตัวเอง มีทักษะประเมินผู้เรียนรายบุคคลเพื่อการพัฒนา

๔.๒.๗ วิธีการ/ขั้นตอนการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง

๑. สำรวจ (Mapping) ข้อมูลโรงเรียนที่มีการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning

คณะทำงานวิชาการ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ออกแบบสำรวจข้อมูลวัตกรรมการจัดการ
เรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่ จากศึกษานิเทศ และผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสามารถรวบรวมรายชื่อและ
จำนวน โรงเรียนที่ใช้วัตกรรมการจัดการเรียนรู้ Active Learning และมีร่องรอยความสำเร็จ จำนวน
๒๐๓ โรงเรียน เมื่อนำมาจัดกลุ่มนวัตกรรมจำแนกได้ ๑๑ นวัตกรรม ซึ่งต่อมาคณะทำงานได้คัดเลือก
เหลือเพียง ๗ นวัตกรรม ที่มีผู้เชี่ยวชาญ (Mentor) พร้อมที่จะร่วมพัฒนาโรงเรียนนำร่องในพื้นที่
ได้แก่ นวัตกรรมลำดับที่ ๑-๗

ตารางที่ ๑๕ แสดงรายชื่อวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เด่น ในจังหวัดศรีสะเกษ

วัตกรรมการเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม (Mentor)
๑.การจัดการเรียนรู้ เชิงระบบ ด้วยจิตศึกษา PBL, PLC	ครูใหญ่วิเชียร ไชยบัง โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา
๒. การจัดการเรียนรู้ Brain Based Learning	อาจารย์พรพิไล เลิศวิชา เมธีวิจัยอาวุโส
๓. การจัดการเรียนรู้ เพาะพันธุ์ปัญญา	รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ
๔. การจัดการเรียนรู้ Montessori	อาจารย์กรรณิการ์ บัต สมาคมมอนเตสซอริสากล
๕. การจัดการเรียนรู้ Lesson Study & Open Approach	รศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๖. การจัดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาแบบองค์รวม	รศ.ประภาภัทร นิยม สถาบันอาศรมศิลป์
๗. การจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ (Project Approach)	รศ.ดร.ประกาศิต อานุกาฬแสนยากร. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
๘. การจัดการเรียนรู้ Coding (หุ่นยนต์)	
๙. การจัดการเรียนรู้ STEM	
๑๐. การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงาน โครงการ	
๑๑. การจัดการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย	

๒. เกณฑ์การรับสมัคร และการคัดกรองโรงเรียนนาร่องร่วมปฏิบัติการในปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ โรงเรียน

ด้วยฐานคิดในการขยายผลโดยใช้โรงเรียนแกนนำหลักเป็นหน่วยขยายผล (Node) คณะทำงานขับเคลื่อน และมูลนิธิสยามกัมมาจล ได้ร่วมกันจัดทำเกณฑ์การรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมปฏิบัติการ ดังนี้

๑. โรงเรียนนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และมีรูปธรรมที่เป็นร่องรอยความสำเร็จ หรือเป็นโรงเรียนที่พร้อมรับนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่เป็น Active Learning
๒. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไม่ย้ายภายใน ๓ ปี มีใจพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้ครูปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน
๓. ครูผู้สอนมีใจพร้อมปรับเปลี่ยนและลงมือทำ
๔. ภาคประชาสังคมยอมรับและเข้ามีส่วนร่วมสนับสนุน เช่น ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน อบต. สถานประกอบการ
๕. โรงเรียนตัดสินใจเข้าร่วม โดยลงชื่อสมัครเข้าร่วมปฏิบัติการ
๖. หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนให้โรงเรียนปรับการเรียนเปลี่ยนการเรียนการสอน ให้ตอบโจทย์พื้นที่ สอดคล้องกับนโยบาย และพร้อมเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมขับเคลื่อน และให้การสนับสนุน

การรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมปฏิบัติการ ได้ประกาศให้โรงเรียนแสดงเจตจำนงด้วยการส่งใบสมัคร ผ่านศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมปฏิบัติการจำนวน ๙๙ โรงเรียน คณะทำงานในพื้นที่ ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง ๕ เขต ศึกษานิเทศก์ จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ศึกษานิเทศก์ จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และมูลนิธิสยามกัมมาจล ได้ร่วมกันทำการคัดกรองโรงเรียนนาร่องปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ โรงเรียน ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และประกาศรายชื่อในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๑

๓. การออกแบบวิธีการ/ขั้นตอนพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง

จากเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนาร่อง ที่มุ่งหวังผลการปรับปรุง-ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ แต่ด้วยรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนนาร่องที่พัฒนาต่อยอดจากฐานนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ๗ นวัตกรรมนั้น มีเพียง ๒ นวัตกรรมที่มีกระบวนการพัฒนาทั้งระบบ ได้แก่ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ (Whole School) ได้แก่ ๑) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วยจิตศึกษา PBL และ PLC และ ๒) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Education) อีก ๕ นวัตกรรม เป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ทักษะรายวิชา/ทักษะเชิงกระบวนการ-เทคนิค ได้แก่ ๑) Brain Based Learning ๒) Lesson study & Open Approach ๓) เพาะพันธุ์ปัญญา และนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นปฐมวัย ได้แก่ ๔) Montessori และ ๕) Project Approach

มูลนิธิสยามกัมมาจล สถาบันอาศรมศิลป์ และคณะกรรมการขับเคลื่อน จึงได้ออกแบบกระบวนการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง ในปีนี้ ๑ เป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมศักยภาพด้านการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนนาร่องทั้ง ๕๐ โรงเรียน ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยสถาบันอาศรมศิลป์ จำนวน ๒ ครั้ง

- ครั้งที่ ๑ อบรมเชิงปฏิบัติการ “Open Mind & School Mission” เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียน ได้เห็นเป้าหมายและผลลัพธ์การจัดการศึกษาที่ตรงกัน ตระหนักว่าจุดคานงัดอยู่ที่ “ห้องเรียน” และเติมเครื่องมือ Classroom Reflection to Change : CRC เพื่อให้ผู้บริหารมีสายตามองเห็นคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก
- ครั้งที่ ๒ อบรมเชิงปฏิบัติการ “Learning Space Learning Vision” เพื่อให้ผู้บริหาร และครูแกนนำ เปิดมุมมองการจัดการเรียนรู้ใหม่ ที่โรงเรียนต้องออกแบบสร้างสรรค์พื้นที่ได้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้

ส่วนที่ ๒ การพัฒนาโดยมีแนวทางการดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม (Mentor)

๗ นวัตกรรมมีกระบวนการขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

๑. จัดประชุมทำความเข้าใจผู้บริหาร (Open Eye) เพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการพัฒนา เป้าหมาย ผลลัพธ์ แผนกิจกรรม และบทบาทของแต่ละฝ่าย

๒. การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ในนวัตกรรม เครื่องมือ เทคนิค การจัดการเรียนรู้ในนวัตกรรม (Main Course) เพื่อให้โรงเรียนนาร่องสามารถนำไปปฏิบัติการได้
๓. การจัดให้มีการลงติดตามการนำนวัตกรรมไปใช้รายโรงเรียน (Site Visit) เพื่อสังเกตการณ์ห้องเรียน ให้คำแนะนำ สาธิตการสอน หรือเติมเต็มความรู้ให้กับผู้บริหาร และครู โรงเรียนนาร่องในนวัตกรรมรายโรงเรียน ปีการศึกษาละ ๒ ครั้ง
๔. การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในนวัตกรรมให้กับผู้บริหาร และครูแกนนำ ๑ ครั้ง
๕. การจัดเวทีถอดบทเรียน เพื่อให้ Mentor โรงเรียนนาร่อง คณะทำงานขับเคลื่อน และภาคีสนับสนุน ร่วมประเมินความก้าวหน้าการนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และวางแผนการพัฒนาขยายผลในปีการศึกษา ๒๕๖๓

๔. การติดตาม สนับสนุน ติดตามเก็บข้อมูลเพื่อประเมินความก้าวหน้า

มูลนิธิสยามกัมมาจล โครงการ CONNEXT ED ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และ คณะทำงานขับเคลื่อน ได้คิดออกแบบการทำงาน และแบ่งบทบาท การทำงานร่วมกันดังนี้

- มูลนิธิสยามกัมมาจล สนับสนุนงบประมาณพัฒนาโรงเรียนนาร่องในส่วนวิชาการ และการจัดการความรู้ และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดย จัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ละ ๑ คน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารจัดการ ร่วมออกแบบการพัฒนาโรงเรียนนาร่องร่วม Mentor และคณะทำงานขับเคลื่อน ติดตามเก็บข้อมูล เพื่อประเมินความก้าวหน้า และสร้างกระบวนการเรียนรู้-และการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง
- โครงการ CONNEXT ED ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนงบประมาณพัฒนาโรงเรียนนาร่อง และจัดเจ้าหน้าที่จิตอาสาธนาคารในโครงการ ทำหน้าที่ School Partner ศึกษา-จัดเก็บข้อมูลโรงเรียน ร่วมเรียนรู้นวัตกรรมกับ Mentor ผู้บริหาร และครู เพื่อเข้าใจสถานการณ์ปัญหาของโรงเรียน และนำมาพัฒนาเป็นโครงการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนาร่อง ในด้านคุณภาพชีวิต-สุขภาวะ พื้นที่การเรียนรู้ การใช้สื่อ-เทคโนโลยี และความรู้ด้านการบริหารจัดการเงิน

- คณะทำงานขับเคลื่อน ในส่วนหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้ ศึกษานิเทศก์ จำนวน ๗๖ คน เข้าร่วมเรียนรู้นวัตกรรมกับ Mentor พร้อมกับผู้บริหารและครู พัฒนาศักยภาพเป็น “ศึกษานิเทศก์วิชาการ” และร่วมติดตามการนำนวัตกรรมไปใช้ในโรงเรียนนาร่อง เพื่อเก็บข้อมูลประเมินผลร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจล

๔.๒.๘ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมศักยภาพด้านการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนนาร่องทั้ง ๕๐ โรงเรียน ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยสถาบันอาศรมศิลป์ จำนวน ๒ ครั้ง

๑) ครั้งที่ ๑ อบรมเชิงปฏิบัติการ “Open Mind & School Mission”

วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อให้ ผู้บริหารโรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียน ได้เห็นเป้าหมายและผลลัพธ์การจัดการศึกษาที่ตรงกัน ตระหนักว่าจุดคานง์อยู่ที่ “ห้องเรียน”
- (๒) เติมเครื่องมือ Classroom Reflection to Change : CRC เพื่อให้ผู้บริหารมีสายตามองเห็นคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก

กระบวนการ

- ดูคลิปวิดีโอห้องเรียน
- ถอดบทเรียน ด้วยโจทย์
 - เห็นบทบาท/วิธีการสอนของครูอย่างไร
 - เห็นการเรียนรู้ของเด็กในห้องเรียนอย่างไร (ใครได้เรียนรู้ / ใครเรียนรู้น้อย/ ใครไม่เรียนรู้)
- Reflection สิ่งที่ได้เรียนรู้ และนำไปใช้

ผลการดำเนินกิจกรรม

- ๑) ผู้บริหารโรงเรียนนาร่อง ตระหนักถึงความสำคัญของผู้บริหารในการเป็น “ผู้นำทางวิชาการ” ที่ต้องให้ความสำคัญต่อ “การจัดการเรียนการสอนของครู” และ “คุณภาพการเรียนรู้” ของผู้เรียน

๒) ผู้บริหารโรงเรียนนำร่อง เห็นประโยชน์ของ กระบวนการ Classroom Reflection to Change : CRC ในการเป็น “เครื่องมือ” ในการนิเทศการสอน และ การ PLC เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีโรงเรียนที่นำไปใช้ CRC ไปใช้ในการนิเทศการสอนของครู และจัดกระบวนการเรียนรู้ในวง PLC อาทิ โรงเรียนบ้านร่องสะอาด โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพ 121) โรงเรียนบ้านดอนข่า โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ โรงเรียนบ้านระยอง โรงเรียนบ้านพรหมเจริญ โรงเรียนบ้านนาขนวน โรงเรียนบ้านโนนจิก เป็นต้น

“สำหรับเครื่องมือตัวนี้ดีมากครับ มันช่วยให้ครูได้เห็นตัวเอง เพราะปกติครูจะไม่เห็นตัวเองในขณะที่สอน ได้กลับมาฟัง มาดูน้ำเสียง จังหวะ เร็ว-ช้า การวางตัวท่าทางต่างๆของครูว่าตัวเองเป็นอย่างไร และช่วยเปิดพื้นที่ให้คนอื่น (เพื่อนครู) ได้ศึกษาและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ว่าในการสอนบทบาทของครูควรเป็นอย่างไร? บรรยากาศเหมาะสมมั๊ย?การใช้คำถาม กิจกรรม การเอาใจใส่และใส่ใจในรายละเอียดของครูมีมากน้อยแค่ไหน? ผู้เรียนขณะที่เรียน และทำกิจกรรมเป็นอย่างไร? ให้ความร่วมมือแค่ไหน? ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด? กระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เราความสนใจมากน้อยเพียงใด active หรือไม่ ฯลฯ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่เทคนิคการสอนผล ต้องทำให้ครูที่ถูกวิพากษ์เต็มเต็ม เต็มใจและไม่รู้สึกถูกตำหนิ หรือใช้คำพูดที่ไปทำลายกำลังใจของครู และสร้างบรรยากาศในวงให้รู้สึกถึงความเป็นกัลยาณมิตรที่ตีผลัดกันเป็นนิทรรศการให้เพื่อนได้เต็มเต็มและเรียนรู้ ส่วนตัวแล้วชอบ ที่ โรงเรียนตัดสินใจซ้อกล้อง และที่บันทึกเสียงเพื่อกิจกรรมนี้โดยเฉพาะครับแรกๆ ครูจะเขินหรือเกร็ง หน่อยกับการมีกล้องถ่าย คลิปข้างหลังห้อง ต่อมาก็คุ้นชินครับ เป็นเรื่องปกติไปแล้ว”

นายอักรินทร์ ฉัตรอริยวิชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านระยอง สพป.ศก.๔ จ.ศรีสะเกษ

“โรงเรียนใช้คลิปวิดีโอ ทำ CRC เพื่อเสนอแนะเทคนิคการสอนจิตศึกษา ให้ครูผู้ช่วยและครูที่มาบรรจุใหม่ ได้เห็นภาพสิ่งที่ตัวเองต้องเพิ่มเติมชัดเจนขึ้น”

นางรัตนา รุ่งแก้ว ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านพรหมเจริญ สพป.ศก.๓ จ.ศรีสะเกษ

“โรงเรียน เราเปลี่ยนการสอนมาเป็น Active Learning ครูเราเขียนแผน Active แล้ว แต่พอไปสอนจริง ก็ยังไม่เป็น พอเราให้ครูถ่ายวิดีโอการสอน และเอากลับมาดู เขาก็เห็นว่า ตรงไหนที่เขาสอนบกพร่อง ตรงไหนที่เด็กไม่ได้เรียนรู้ เวิร์คช็อปครั้งนี้ ผมได้เครื่องมือ ได้วิธีการไปใช้ในคุยกับคุณครูให้ลึกขึ้น”

ดร.อำนาจ มีศรี โรงเรียนบ้านตะเคียนราม สพป.ศก.๓ จ.ศรีสะเกษ

“ได้กลับมาใคร่ครวญตัวเอง ให้ใจเย็น ไม่รีบร้อน สายตาเราต้องมองเห็นให้ได้ ผู้บริหารต้องมีสติอยู่เสมอ ต้องไม่ทำอะไรโดยอัตโนมัติไปอย่างเดียว และเราต้องทำแบบนี้ไม่ว่าเรากับครู หรือครูกับผู้เรียน”

นายสมศักดิ์ ประสาร ผอ.โรงเรียนบ้านปะทาย สพป.ศก. 4 จ.ศรีสะเกษ

“วันนี้สิ่งที่ได้ประโยชน์มาก คือ จากการดูวิดีโอโรงเรียนตัวเอง แรกๆ รู้สึกขายหน้าเพราะถูกวิพากษ์ ว่าตรงนั้นก็ยังไม่ได้ ตรงนั้นต้องปรับ แต่พอวิทยากรมีคำถามต่อมา ก็เห็นว่าเป็นการช่วยกัน เป็นการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ จะเอาวิธีการนี้ไปปรับใช้ในวง PLC ที่มีอยู่แล้วให้ลึกซึ้งขึ้น”

นางวิชุดา ชัยชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนข่า สพป.ศก.๔

“เพิ่งได้มาเห็นและเรียนรู้ว่า กระบวนการ CRC ง่ายๆ แบบนี้ เราน่าจะเอาไปใช้ที่โรงเรียนได้เลย”

ผอ. บุญร่วม วิชาชัย โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สพป.ศก.4 จ.ศรีสะเกษ

๒) ครั้งที่ ๒ อบรมเชิงปฏิบัติการ “Learning Space Learning Vision” เพื่อให้ผู้บริหาร และครูแกนนำ เปิดมุมมองการจัดการเรียนรู้ใหม่ ที่โรงเรียนต้องออกแบบสร้างสรรค์พื้นที่ได้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามแนวคิดผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

(๑) เพื่อให้ผู้บริหารและครูแกนนำ เปิดมุมมองการจัดการเรียนรู้ใหม่ ที่โรงเรียนต้องออกแบบสร้างสรรค์พื้นที่ได้ทั้งใน และนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเป็นสิ่งที่โรงเรียนสามารถทำได้ทันที

(๒) เพื่อให้ผู้บริหาร และครูสามารถกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียน และนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และออกแบบ ปรับโครงสร้างตารางเรียน ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

(๓) เพื่อสร้างกระบวนการการทำงานเป็นทีม (Team-work) ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

กระบวนการ

(๑) การปรับ Mindset ผู้อำนวยการและครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ‘ใหม่’ ต่อแนวคิดของพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ซึ่งได้แก่

- การทำความเข้าใจความหมายของ Learning Space
- ห้องเรียนที่ดี-ไม่ดี เป็นอย่างไร
- เพราะอะไร เด็กถึงต้องเล่น / ประโยชน์ของการเล่น
- เชื่อมโยงการเล่น กับการเรียนรู้ ไปสู่การออกแบบ Learning Space ที่สามารถสร้างทักษะและประสบการณ์ เชื่อมโยงกับชีวิตจริงให้กับผู้เรียนได้

(๒) การลงมือปฏิบัติจริง เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาใช้จริงกับพื้นที่โรงเรียนเจ้าบ้าน

- ผู้อำนวยการและครู ออกแบบพื้นที่แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน โดยลงมือทำทันที จากต้นทุนที่มี
- ผู้อำนวยการและครู เชื่อมโยงพื้นที่การเรียนรู้กับวิสัยทัศน์ และนวัตกรรมของโรงเรียน ไปสู่การปรับโครงสร้างตารางเรียน

ผลการดำเนินการ

เนื่องจากการอบรมปฏิบัติการ Learning Space ทั้ง ๓ รุ่น มีเป้าหมายเพื่อที่พัฒนาศักยภาพด้านวิชาการ ให้แก่ผู้อำนวยการและครูให้มีสายตาทอดมองเห็น ‘ทุกพื้นที่ในโรงเรียน’ สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เรียนรู้ได้ทั้งนั้น และเป็นกรอบแบบ Active Learning ให้ผู้อำนวยการและคุณครูลงมือทำจริง เรียนรู้จากสิ่งที่ทำ จึงเป็นผลทำให้ผู้อำนวยการและครูได้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้กับพื้นที่โรงเรียนของตนเอง โดยมีหลักการที่ได้จากกระบวนการอบรม ดังนี้

๑) **เข้าใจในพัฒนาการตามช่วงวัยของนักเรียน** โดยการกระบวนการได้พา

ผู้อำนวยการและคุณครู นึกภาพย้อนกลับไปในโจทย์ “หากอายุ ๗ ขวบ อยาก

เรียนในพื้นที่แบบไหน” ด้วยโจทย์แบบนี้ ทำให้ผู้อำนวยการ และคุณครูต้องกลับมาให้ความสำคัญกับเรื่องพัฒนาการของนักเรียนเป็นสิ่งแรก

- ๒) มีความชัดเจนในเป้าหมายของการจัดการการเรียนรู้ที่อยากให้เกิดกับนักเรียน (A/S/K) หลังจากที่ผู้อำนวยการและคุณครูเข้าใจเรื่องพัฒนาการตามช่วงวัยของนักเรียน ลำดับต่อมาที่จะต้องนึกถึงคือ ‘Learning Outcome’ ของผู้เรียน หรือเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการได้ให้ผู้อำนวยการและคุณครู เข้ากลุ่มของโรงเรียนตัวเอง และ กำหนดลักษณะของเด็กในโรงเรียน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ และความเป็นตัวเองของโรงเรียนและชุมชน
- ๓) วางแผน ออกแบบวิธีการสร้างพื้นที่เรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก เพื่อให้ตอบโจทย์คุณลักษณะเด็กของโรงเรียนตัวเอง
- ๔) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างตารางเรียน เพื่อสร้างวิถี วัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการใช้งานพื้นที่เรียนรู้ได้จริง และสม่ำเสมอ
- ๕) เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียน ได้เข้าใจหลักการของการสร้าง Learning Space ในมุมมองใหม่ ที่สามารถออกแบบภายใต้ข้อจำกัด และบริบทที่แต่ละโรงเรียนทำได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำสั่ง เพียงแค่ผู้อำนวยการและคุณครูรวมทีมกัน เลือพื้นที่ปฏิบัติการ และสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยนึกถึงคุณลักษณะของนักเรียนเป็นหมุดหมายสำคัญ ก็สามารถสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ผู้เรียนได้จริง

หลังจากมีการอบรมเชิงปฏิบัติการ “Learning Space Learning Vision” โรงเรียนนาร่อง ๕๐ โรงเรียน แบ่งออกเป็น ๓ รุ่น เกิดผลลัพธ์ ดังนี้

รุ่นที่ ๑ มีจำนวนโรงเรียนเข้าร่วมอบรม ๑๗ โรงเรียน

- ทุกโรงเรียนมีแผนปฏิบัติการเรียนปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ของตัวเอง
- ๘ โรงเรียนปรับเปลี่ยนเฉพาะภายนอก (Outdoor)
- โรงเรียนปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียน (Indoor) และภายนอก (Outdoor)

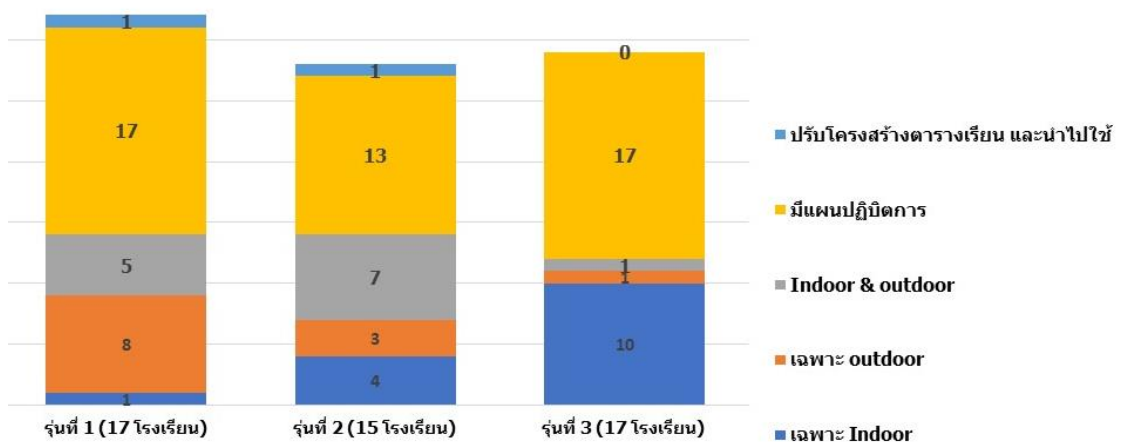
- ๑ โรงเรียนปรับเปลี่ยนเฉพาะภายใน (Indoor)
- ๑ โรงเรียนได้ปรับโครงสร้างตารางเรียน และนำไปใช้ ตามตารางเรียนที่ปรับ (โรงเรียนบ้านนาขนวน)

รุ่นที่ ๒ มีจำนวนโรงเรียนเข้าร่วมอบรม ๑๕ โรงเรียน

- ๑๓ โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการเรียนปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ของตัวเอง
- ๗ โรงเรียนปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียน (Indoor) และภายนอก (Outdoor)
- ๕ โรงเรียนปรับปรุงเฉพาะภายในห้องเรียน (Indoor)
- ๓ โรงเรียนปรับปรุงเฉพาะภายนอกห้องเรียน (Outdoor)
- ๑ โรงเรียนปรับโครงสร้างตารางเรียน และนำไปใช้ (โรงเรียนบ้านพรหมเจริญ)

รุ่นที่ ๓ มีจำนวนโรงเรียนเข้าร่วมอบรม ๑๗ โรงเรียน

- ทุกโรงเรียนมีแผนปฏิบัติการเรียนปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ของตัวเอง
- ๑๐ โรงเรียนปรับปรุงเฉพาะภายนอกห้องเรียน (Outdoor)
- ๑ โรงเรียนปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียน (Indoor) และภายนอก (Outdoor)
- ๑ โรงเรียนปรับปรุงเฉพาะภายนอกห้องเรียน (Outdoor)

แผนภูมิที่ ๙ แสดงจำนวนโรงเรียนที่กลับไปลงมือทำทันที

๔.๒.๙ กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง ด้วยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ๖ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้

งานวิจัยนี้ดำเนินและมีการเก็บข้อมูลครอบคลุม ๖ นวัตกรรม ที่มูลนิธิสยามกัมมาจล ได้ประสานและร่วมวางแผนการพัฒนาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรมเท่านั้น ไม่ครอบคลุม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ นวัตกรรม Project Approach ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้ออกแบบและใช้นวัตกรรมดังกล่าวอยู่แล้ว

(๑) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง ด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วย จิตศึกษา PBL-Problem Based Learning และ PLC-Professional Learning Community

๑.เป้าหมายการพัฒนา

(๑) เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) โดยการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเชิงระบบด้วยนวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC

- พัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ทั้งด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
- พัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ในระดับชั้นเรียน (Classroom) ให้เป็น Active Learning ตามแนวทางการพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (เป็นเจ้าของการเรียนรู้) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ ทั้งด้าน ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ/คุณลักษณะ (Attitude/Attribute)

(๒) เพื่อให้โรงเรียนนาร่องสามารถบริหารจัดการเชิงระบบได้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาเป็นโรงเรียนแกนนำขยายผล (Node) ให้กับโรงเรียนเครือข่าย ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในลักษณะ PLN (Professional Learning Network)

คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

๑. **คุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ** หมายถึง โรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองทั้งด้านบริหารจัดการ ซึ่งประกอบ ด้วย มีการกำหนดเป้าหมาย (Goal) ที่ชัดเจนเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน มีระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร และครู เพื่อใช้ในการบริหาร โดยเฉพาะการดูแลติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล มีกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ (PLC)

เป็นชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูมืออาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมีกระบวนการ การพัฒนาการเรียนการสอนของครู ในระดับชั้นเรียน (Classroom) ที่เป็น Active Learning รูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลต่อการ พัฒนาผู้เรียนตามที่กำหนด โดยใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายต่างๆ (Network) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ สอดคล้องกับศตวรรษ ที่ ๒๑ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

๒. **Whole School Approach** หมายถึง โรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบด้วย นวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC โดยการเปลี่ยนโครงสร้างหรือระบบภายในโรงเรียนจะ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมของเด็ก ครู และ ผู้ปกครอง ซึ่งจะส่งผลต่อการ เปลี่ยน Mindset ทางการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สู่การมีปัญญาภายใน และ ปัญญาภายนอกหรือทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในโรงเรียน ได้แก่

- (๑) การเปลี่ยนโครงสร้างตารางเรียน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติร่วมกัน
- (๒) การเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็น Active Learning โดยใช้ นวัตกรรม จิตศึกษา และ PBL (Problem Based Learning)
- (๓) การเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของครูและผู้ปกครองโดยใช้นวัตกรรม PLC (Professional Learning Community)
- (๔) การเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารจัดการเป็นเชิงระบบ และ มีการจัดการระบบสารสนเทศ Info เพื่อการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ

๓. **PLN (Professional Learning Network)** หมายถึง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของครู ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในแต่ละพื้นที่ทั้งแบบโดยตรงและแบบออนไลน์ ร่วมกันออก Site visit เพื่อ การเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการสอนใหม่ๆ

๒. กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนนำร่อง จำนวน ๒๔ โรงเรียน ประกอบด้วย

กลุ่ม A โรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมเชิงระบบในการจัดการเรียนรู้ มากกว่า 3 ปี และมีระบบการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ (ตามค่านิยมปฏิบัติการ) ผู้บริหารและครู มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ ในการจัดการเรียนรู้ เห็นผลลัพธ์ต่อผู้เรียนที่เป็นรูปธรรม ๔ โรงเรียน

กลุ่ม B โรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมเชิงระบบในการจัดการเรียนรู้ไม่เกิน 3 ปี และ/หรือมีระบบการมีระบบการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ (ตามค่านิยมปฏิบัติการ) ผู้บริหารและครู มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ ในการจัดการเรียนรู้ เห็นผลลัพธ์ต่อผู้เรียนบ้าง

กลุ่ม C โรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมเชิงระบบในการจัดการเรียนรู้ไม่เกิน 1 ปี และ/หรือ ได้เรียนรู้จากโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เรียนรู้จากโรงเรียนแกนนำกลุ่ม A และนำนวัตกรรมไปใช้แต่ยังไม่ได้จัดการทั้งระบบ ๑๖ โรงเรียน

กลุ่ม D โรงเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้แต่เคยมีโอกาสเรียนรู้ดูงานที่โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา หรือเรียนรู้ดูงานที่โรงเรียนแกนนำกลุ่ม A และมีความสนใจ ศักยภาพดี ๔ โรงเรียน

๓. การออกแบบกระบวนการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง

ทางโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ได้จัดแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามประสบการณ์การใช้นวัตกรรมในการการออกแบบแผนงานและกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ ให้เหมาะสมกับโรงเรียนเป้าหมายแต่ละกลุ่ม อาทิ กิจกรรม การอบรมเชิงปฏิบัติการ Main Course 5 วัน กลุ่ม A และ B จะถูกจัดให้เรียนรู้ด้วยกัน และการฝึกอบรมจะต่อยอดจากความรู้เดิม และฝึกปฏิบัติ เพื่อยกระดับความรู้ ความเข้าใจ เฉพาะเรื่องให้ดีขึ้น รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดในระดับสูงขึ้น อาทิ ครูแกนนำ โรงเรียนกลุ่ม A ต้องสามารถออกแบบกิจกรรมจิตศึกษา ที่ระบุวัตถุประสงค์ และประเมินผลการจัดกิจกรรมต่อผู้เรียนได้ สามารถออกแบบหน่วย PBL ให้เป็น Active Learning ได้ เป็นต้น

ในขณะที่ กลุ่ม C และ D การอบรมเชิงปฏิบัติการ Main Course 5 จะเน้นที่การสร้างแรงบันดาลใจ และ Mindset ในการจัดการศึกษาที่ให้คุณค่าต่อการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง มีคุณลักษณะที่พร้อมเผชิญกับโลกใน

ศตวรรษที่ ๒๑ และฝึกปฏิบัติออกแบบกิจกรรมจิตศึกษา และ PBL ในระดับพื้นฐาน อีกทั้ง กำหนดช่วงเวลาในการ Site Visit กลุ่ม C เป็นกลุ่มแรก (ประมาณ 1 เดือนหลังการเปิดภาคเรียน) เพื่อติดตามสนับสนุน ให้คำแนะนำ หรือเติมความรู้ ความเข้าใจในการใช้นวัตกรรมได้ทันกับเวลา

การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ และ การพัฒนาครูแกนนำโรงเรียนนำร่อง ให้มีศักยภาพในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องมีคุณภาพ และถ่ายทอด เป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อนครูในโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนเครือข่าย ได้ดำเนินการผ่าน กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ Super Coach & Master teacher ซึ่งจัดขึ้น ๒ ครั้ง รวมทั้งการออกแบบให้ ผู้บริหารและครูแกนนำโรงเรียนกลุ่ม A ฝึกเป็นพี่เลี้ยงพา ผู้บริหารและครูแกนนำโรงเรียน กลุ่ม B C D ในการออกแบบและวิพากษ์แผนการเรียนรู้ ตลอดจนการสังเกตการณ์สอนและการสะท้อนผล ในกิจกรรม Site Visit

นอกจากนี้ ได้มีการออกแบบ ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะเครือข่าย ไปพร้อมกับการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนกลุ่ม A ในการเป็นโรงเรียนแกนนำขยายผล (Node) ในปี ๒๕๖๓ กับโรงเรียนเป้าหมายแต่ละกลุ่ม โดย มอบหมายให้ โรงเรียนกลุ่ม A จัดการฝึกอบรมออกแบบ และวิพากษ์แผนการสอน ระหว่างปิดภาคเรียนที่ ๒ และการจัดกิจกรรม Site Visit โรงเรียนนำร่อง ในภาคเรียนที่ ๒

ในการเข้าร่วมพัฒนาเป็นโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ เงื่อนไข ดังนี้

๑. การอบรมเชิงปฏิบัติการ Main Course ๕ วัน เพื่อเติมความรู้ ความเข้าใจ ในนวัตกรรม ตลอดจนการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้อิง จิตศึกษา PBL และ กระบวนการ PLC ผู้บริหารโรงเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมตลอด ๕ วัน และครู ต้องเข้าร่วมทั้งโรงเรียน ด้วย ครูใหญ่/วิเชียร ไชยบัง มีความเชื่อว่า “การรับรู้ที่ไม่เท่ากัน” (อบรมให้เฉพาะครูแกนนำ 2-3 คน) ไม่สามารถนำไปสู่ “การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน” ทั้งโรงเรียนให้เกิดผลสำเร็จได้
๒. การนำนวัตกรรมไปใช้ ต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning ด้วยกิจกรรมจิตศึกษา และการจัดการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ Problem Based Learning ทุกระดับ ทุกห้องเรียน (ไม่ทำเป็นบางห้อง บางช่วงชั้น) เพื่อให้ครูทั้งโรงเรียนได้มีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมๆ กัน) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขความสำเร็จ

๓. ผู้อำนวยการโรงเรียน ต้องจัดให้มีการ PLC โดยกำหนดตารางเวลาที่ชัดเจน และมีการดำเนินการต่อเนื่องสม่ำเสมอ และทำหน้าที่เป็น ผู้นำวง (Facilitator) ลดการใช้อำนาจ และการสั่งการ สร้างบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการ พัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ และการสร้างทีม

๔. ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ตารางที่ ๑๖ แสดงตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ผู้บริหาร	ครู	ผู้เรียน
<p>๑. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีภาวะการนำสู่การปฏิบัติได้จริง</p> <ul style="list-style-type: none"> มีความเข้าใจ/เชื่อมั่น/ มุ่งมั่น นำนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ ของ Module ไปปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนของโรงเรียน ทั้งระบบ ประกาศเป็นนโยบาย และแสดงให้เห็นครุมนใจ และจัดให้มีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างตารางเวลาเรียน / ตารางสอน ตามแนวทาง Module ให้ความสำคัญกับการทำแผน ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่จะเกิดกับผู้เรียน A-S-K ที่ชัดเจน <u>จัดการเรียนรู้จิตศึกษา</u> เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้าน ปัญญาภายใน ทุกช่วงชั้น 	<p>๑. ครูมี Mindset ใหม่ / เปลี่ยนวิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> เข้าใจหลักคิดและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของ Module คือ เด็กเป็น “เจ้าของการเรียนรู้” และครูเปลี่ยนบทบาท จากสอนความรู้ เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และเป็น Coach และ Facilitator <p>๒. ครูมีทักษะการสอนแบบ Active Learning และเป็น Active Learner</p> <ul style="list-style-type: none"> มีทักษะในการเขียนแผน- ออกแบบการเรียนรู้ จิตศึกษา และ PBL ได้ (มีการทำแผน และกำหนดผลลัพธ์ที่จะเกิดกับผู้เรียน A-S-K ระดับห้องเรียนที่ชัดเจน) สามารถนำแผนการเรียนนรู้สู่การปฏิบัติได้ดี 	<p>๑. มีเจตคติ และคุณลักษณะที่ดี (A)</p> <ul style="list-style-type: none"> มีทัศนคติเชิงบวก ต่อโรงเรียน ต่อการเรียนรู้ *อยากมาโรงเรียน มีความสุขกับการเรียนรู้ * อัตราการขาดเรียนลดลง มีสมาธิ จดจ่อกับสิ่งที่เรียน *สนใจ ฟัง-ทำอย่างตั้งใจ-ใส่ใจ มีความอดทน มีความเพียรในการทำให้สำเร็จ *รู้จักรอคอย ไม่ยอมแพ้ สู้สิ่งยาก ไม่เลิกล้มง่าย มีวินัย มีความรับผิดชอบ ต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อส่วนรวม *ตรงต่อเวลาร่วมดูแลความสะอาดห้องเรียน โรงเรียน เห็นคุณค่าและ มีความเคารพต่อตัวเองและผู้อื่น *ไม่รังแก ไม่แกล้งเพื่อน ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร้

ผู้บริหาร	ครู	ผู้เรียน
<ul style="list-style-type: none"> จัดการเรียนรู้ PBL เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านปัญญาภายนอก ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน และแนวโน้มอนาคต (สอนแบบ Active Learning) ๒. มีความเป็นผู้นำวิชาการ เข้าใจการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมจิตศึกษา และ PBL สามารถเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางได้ ให้คำแนะนำการเขียนแผน และการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning กับครูได้ <u>กำกับให้มีกระบวนการต่อเนื่อง/มีระบบการนิเทศติดตามที่ดี</u> ๓. จัดให้มีกลไกการพัฒนาครูด้วย PLC สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ปลอดภัย ใช้จิตวิทยาเชิงบวก สนับสนุนการทำงานเป็นทีม <u>ใช้วง PLC</u> สร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง <u>มีทักษะการเป็น Facilitator</u> *ลดการสั่งการ 	<p>(มีทักษะเป็น Facilitator ที่ดี เช่น การเอนโซการ เรียนรู้ที่ดี การตั้งคำถาม การใช้เครื่องมือคิด สื่อ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ได้ดี)</p> <ul style="list-style-type: none"> มีการ PLC กับเพื่อนครู เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง <p>๓. ครูมีทักษะการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> ครูมีความรู้ และมีทักษะการประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนรายบุคคล และมีการนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 	<p>เกียรติ พุทธิกรรม ก้าวร้าวลดลง ฯลฯ</p> <p>๒. มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (S)</p> <ul style="list-style-type: none"> การคิดเชิงระบบ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ การแก้ปัญหา มีความสามารถในการใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ทักษะการนำเสนอ และการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย <p>๓. มีความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ดี (K,S)</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้เรียนมีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ และมีทักษะ (S) ตามมาตรฐานของช่วงชั้น*ชั้นงาน การนำเสนอ/ การสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้/การเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้สู่การใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

ผู้บริหาร	ครู	ผู้เรียน
บรรยากาศ และแหล่งเรียนรู้	ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ผู้ปกครองและชุมชน / เครือข่าย
<p>๑. มีความสะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย จากอุบัติเหตุ</p> <p>๒. มีความปลอดภัยจากมลพิษทางเสียง / อากาศ / น้ำเน่าเสีย</p> <p>๓. ปลอดภัยทางโภชนาการ (ไม่มีน้ำหวาน ขนมขบเคี้ยว น้ำอัดลม ฯลฯ)</p> <p>๔. มีความปลอดภัยจะการถูกละเมิดสิทธิ์ทางร่างกาย จากครู เพื่อน หรือ บุคคลภายนอก</p> <p>๕. มีความปลอดภัยทางจิตวิญญาณ (ไม่ถูกรอบงำ ไม่ถูกเปรียบเทียบ ไม่หลอกล่อด้วยความอยาก ไม่บังคับด้วยความกลัว เน้นจิตวิทยาเชิงบวก)</p> <p>๖. มีแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ระบบสืบค้น ICT ห้องปฏิบัติการดนตรี ศิลปะ สวนป่า ฟาร์มพืช และสัตว์ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา</p>	<p>๑. ครูรู้จักผู้เรียนรายบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> เห็นศักยภาพ ความสนใจ ปัญหา ข้อจำกัดของผู้เรียนรายบุคคล วิเคราะห์และจัดกลุ่มผู้เรียนตามศักยภาพ <p>๒. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้ความรัก ความใส่ใจ และช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตัวเองได้อย่างเหมาะสม * เด็กรักครู ไว้วางใจครู กล้าสื่อสารกับครู <p>๒. มีกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> ร่วมกับเพื่อนครู วิเคราะห์ปัญหาเพื่อออกแบบการช่วยเหลือ และแก้ไข + ประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจและร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหา/ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง 	<p>๑. โรงเรียนมีการสร้างการรับรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้ปกครองรับรู้ และเข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ (ใช้นวัตกรรม LPMP) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้กับผู้เรียน (ร่วมกิจกรรม ระดมทุน เป็นวิทยากร ร่วมออกแบบ-ร่วมเรียนรู้ ฯลฯ) ผู้ปกครองสามารถร่วมกันสร้าง-แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสำหรับผู้เรียน <p>๒.การทำงานกับเครือข่าย</p> <ul style="list-style-type: none"> มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับ รร.อื่นๆ เพื่อสร้างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น มีการเชื่อมโยงประสานการทำงานกับหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ รร. เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

๕. ผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ

ตารางที่ ๑๗ แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
๑	การประชุมเชิงปฏิบัติการ Set mind set	๒๘-๒๙ ม.ค. ๒๕๖๒	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จ.บุรีรัมย์	<p>กลุ่มเป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ผอ. / ครูแกนนำ ๒๔ รร. ๔๘ คน <p>วัตถุประสงค์</p> <p>เพื่อให้ ผอ./ครูแกนนำ</p> <ul style="list-style-type: none"> เข้าใจนวัตกรรมเชิงระบบ เห็นเป้าหมาย/แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนนาร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จ.ศรีสะเกษ นวัตกรรมเชิงระบบ (เป้าหมายคืออะไร แผนการสนับสนุนเป็นอย่างไร และผลลัพธ์ที่คาดหวังร่วมกัน) 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มความรู้อ / ความเข้าใจ นวัตกรรมเชิงระบบ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา (บรรยาย / ฝึกปฏิบัติ) สร้างความเข้าใจในเป้าหมาย/แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนนาร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จ.ศรีสะเกษ นวัตกรรมเชิงระบบ (บรรยาย-แลกเปลี่ยน) ๒๔ โรงเรียนวางแผนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ๑ ปี 	<ul style="list-style-type: none"> ผอ. / ครูแกนนำ ๒๔ โรงเรียนมีความเข้าใจในนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ผอ. / แกนนำ ๒๔ โรงเรียน เข้าใจในเป้าหมาย-แผนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนนาร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผอ. / แกนนำ ๒๔ โรงเรียน ได้แผนการทำงานร่วมกัน เพื่อการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเชิงระบบ

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> โรงเรียนวางแผนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ๑ ปี (กำหนดกิจกรรม – Time line) ร่วมออกแบบระบบการสื่อสาร ของ รร. เครือข่าย ๒๔ โรงเรียน 	<p>และนำเสนอ นำเสนอแผนกิจกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ๒๔ โรงเรียน ร่วมออกแบบระบบการสื่อสาร เพื่อช่วยเหลือกัน การติดตาม การประเมินผล และการรายงานผลความก้าวหน้า Online – Off line 	<ul style="list-style-type: none"> ผอ. / แกนนำ ๒๔ โรงเรียน มีระบบช่วยเหลือกัน การติดตาม การประเมินผล และการรายงานความก้าวหน้า Online – Off line
๒	การประชุมเชิงปฏิบัติการ Main Course (๔ รุ่น)	มี.ค.-เม.ย.๖๒	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จ.บุรีรัมย์	<p><u>กลุ่มเป้าหมาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ผอ. และ ครู โรงเรียนนำร่อง (ทั้งโรงเรียน) ๒๔ โรงเรียน <p><u>วัตถุประสงค์</u></p> <ul style="list-style-type: none"> เพื่อให้โรงเรียน (ผอ./ครู) ได้ทบทวนเจตจำนงค์ เป้าหมายความก้าวหน้า การดำเนินงาน และ วางเป้าหมายการ 	<ul style="list-style-type: none"> <u>Bruch up</u> : กำหนดเป้าหมาย/<u>แผนการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเชิงระบบ</u> ตลอด ๑ ปี การศึกษา (วิถี แนวปฏิบัติ ตารางเรียน โครงสร้างหลักสูตร ฯลฯ) ผอ. และครู ฝึกปฏิบัติการเขียนแผนจิต 	<ul style="list-style-type: none"> ทุกโรงเรียนได้แผนดำเนินการเพื่อการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเชิงระบบ ตลอด ๑ ปี การศึกษา ทุกชั้นเรียนได้แผนจิตศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการกิจกรรม <u>๕๐ แผน</u>

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<p>พัฒนาการจัดการความรู้ผ่านนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วย จิตศึกษา PBL และ PLC ให้มีคุณภาพให้ดี</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ เพื่อเติมเต็ม ความรู้/ทักษะ ๓ นวัตกรรม การเขียนแผน การวิพากษ์แผน (Reflection) - จิตศึกษา การพัฒนาปัญญาภายใน (จริยธรรม / คุณลักษณะนิสัยที่ดี) - PBL การพัฒนาปัญญาภายนอก (ทักษะใน C ๒๑) - การสร้างวิถีและพัฒนาองค์กรด้วย PLC 	<p>ศึกษา ในขั้นต้น / ชั้นกลาง เพื่อสร้างคุณลักษณะ และทักษะภายในของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ผอ. และครู ฝึกปฏิบัติการเขียนแผนเขียนแผน/ออกแบบหน่วยบูรณาการ PBL (รร. กลุ่ม A และ B ออกแบบหน่วยใหม่ ๒ หน่วย รร. กลุ่มใหม่ ปรับแผนล่าปลายมาศ) ■ เครื่องมือการคิดกับการเรียนรู้บูรณาการ PBL (บรรยาย/ฝึกปฏิบัติ) ■ PLC และ Reflection สร้างการเรียนรู้ (บรรยาย/ฝึกปฏิบัติ) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ทุกโรงเรียน ได้<u>หน่วยการเรียนรู้ PBL</u> ที่ใช้ร่วมกันทุกชั้นตลอดปีการศึกษา ■ ทุกโรงเรียนมี<u>หน่วยใหม่ที่ออกแบบเอง</u> อย่างน้อย<u>ชั้นละ ๒ หน่วย</u>

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
					<ul style="list-style-type: none"> การวัดประเมินผล แบบ Formative Assessment 	
๓	Site Visit ๑	๔-๗มิ.ย. ๑๑-๑๔ มิ.ย. ๙-๑๒ ก.ค.	โรงเรียนนาร่อง กลุ่ม C ๑๑ โรงเรียน	<u>กลุ่มเป้าหมาย</u> <ul style="list-style-type: none"> ๑๑ โรงเรียน กลุ่ม c <u>วัตถุประสงค์</u> <ul style="list-style-type: none"> เพื่อกระตุ้น ติดตาม สนับสนุน (โค้ช) ให้ ผอ. และครู โรงเรียนนาร่อง กลุ่ม c สามารถนำ นวัตกรรมไปใช้ได้ ในระดับโรงเรียน/ห้องเรียน เพื่อพัฒนา Super Coach / Master teacher (ร่วมฝึกสังเกตการณ์เรียน และสะท้อนผลในวง PLC) 	<ul style="list-style-type: none"> สังเกตการณ์ชั้นเรียน จัดวง PLC เพื่อเติมเต็ม/ หรือ คลี่คลาย ปัญหา ในการนำ นวัตกรรมไปใช้ในการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ ให้ ผอ. และครู ให้ บันทึกวิดีโอ วิดีโอ/ การจัดการเรียนรู้ จิตศึกษา และ PBL 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหารและครู ได้รับ คำแนะนำ และคลี่คลาย ข้อสงสัย/จุดติดขัด ในการ นำนวัตกรรมไปใช้ใน โรงเรียนและห้องเรียน ผู้บริหารและครูมีความ เข้าใจและทักษะ ในการนำ นวัตกรรมเชิงระบบ ไปใช้ เพิ่มขึ้น ผู้บริหารและครูได้รับการ เสริมพลัง ครูได้ Empower จาก Mentor และเครือข่าย

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
						<ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้บริหาร รร. และครู ได้ฝึกทำหน้าที่ Super Coach & Master Teacher (การสังเกตชั้นเรียน / การสาธิตการสอน/การสะท้อนผล-แลกเปลี่ยนในวง PLC ▪ ได้คลิปวิดีโอโรงเรียน/ คลิปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูเพื่อการสื่อสาร
๔	Super Coach และ Master Teacher ๑ ๑-๓ ก.ค. ๒๕๖๒		โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จ.บุรีรัมย์	<u>กลุ่มเป้าหมาย</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ผอ. โรงเรียนนาร่อง ๒๔ คน ▪ ครูแกนนำ โรงเรียนนาร่อง ๔๘ คน <u>วัตถุประสงค์</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ผอ. ในการเป็นผู้นำองค์กร และเป็นผู้นำทางวิชาการ 	๑. ประเมินความก้าวหน้า การนำ ๓ นวัตกรรม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือ Hot Warm Cole Cool ๒. Finding & Sharing นำเสนอบทเรียนรู้อันสำคัญ แลกเปลี่ยนเติมเต็ม	<u>ผู้บริหารโรงเรียน</u> <ul style="list-style-type: none"> ● ให้มีความรู้ ความเข้าใจในนวัตกรรม ฝึกปฏิบัติให้มีทักษะการเป็นผู้นำองค์กร และผู้นำทางวิชาการ ในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการนำองค์กร ให้คำแนะนำครูได้ ทั้งในการวิพากษ์แผน การนิเทศน์ ห้องเรียน และการ

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> เพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ ๒๔ โรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความแม่นยำในการนำนวัตกรรมไปใช้ในทุกระดับชั้น และสามารถถ่ายทอด-ให้คำแนะนำต่อครูในโรงเรียน หรือโรงเรียนเครือข่ายได้ 	๓. Dialog ตามหาแก่นแท้ และคุณค่า จิตศึกษา กระบวนการพัฒนา ปัญญาภายใน ๔. ฝึกปฏิบัติการ จิตศึกษา (ช่วงที่ ๑) การออกแบบ กิจกรรมจิตศึกษาระดับ ๒ และระดับ ๓ และการวิพากษ์ ๕. ฝึกปฏิบัติการ จิตศึกษา (ช่วงที่ ๒) การทดลอง จัดกิจกรรมจิตศึกษา และการ Reflection ๖. ความเข้าใจ และคุณค่า การจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการโดย PBL และ กระบวนการ เรียนรู้แบบ Active Learning	แลกเปลี่ยนในวง PLC เพื่อ พัฒนายกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ของครู ทั้งโรงเรียนได้ ครูแกนนำ มีความสามารถ <ul style="list-style-type: none"> มีความสามารถในการ ออกแบบกิจกรรมจิต ศึกษาในระดับ ๒ และ ๓ และประเมินผลที่เกิดกับ ผู้เรียนได้ มีความสามารถในการ ออกแบบหน่วย PBL การ นำสู่การจัดการเรียน การ สอนในห้องเรียนในรูปแบบ Active Learning ได้อย่าง แท้จริง

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
					๗. ฝึกปฏิบัติการ การ ออกแบบหน่วย PBL และการวิพากษ์แผน PBL เพื่อสร้างการ เรียนรู้ที่มีคุณภาพสูง (ช่วงที่ ๑) ๘. ฝึกปฏิบัติการ ทดลอง จัดการเรียนรู้ PBL ให้ เป็น Active Learning และการประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ที่ (๑) ๙. PLC Supper Coach ทุกวัน	<ul style="list-style-type: none"> ● มีความสามารถประเมินผล การจัดการเรียนรู้ต่อ ผู้เรียนได้ ● มีความสามารถในการ ประเมินผลการจัดการ เรียนการสอนของตัวเอง เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ของตัวเองได้
๕	PLN วิพากษ์แผน	๒๑-๒๓ ต.ค. ๖๒	1. โรงเรียนบ้าน ปะทาย 2. โรงเรียนบ้าน ตะเคียนราม	<u>กลุ่มเป้าหมาย</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ผู้บริหารและโรงเรียนนำ ร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ ๒๔ โรงเรียน ๓๐๖ คน <u>วัตถุประสงค์</u>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ฝึกปฏิบัติการ ออกแบบ กิจกรรมจิตศึกษา เพื่อ สร้างปัญญาภายใน ๓ ระดับ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มุลนิธิสยามกัมมาจล และ Mentor รวมทั้งหน่วยงาน ต้นสังกัด ได้เห็นศักยภาพ โรงเรียนต้นแบบ นวัตกรรมเชิงระบบใน

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> ■ สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนนำร่องในระดับพื้นที่ ■ พัฒนาศักยภาพโรงเรียนแกนนำขยายผล (Node) ให้มีทักษะการออกแบบกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูโรงเรียนเครือข่าย ในการเขียนแผนจิตศึกษา และ PBL ■ เพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ PBL ใน Q๓-Q๔ ให้เป็นบูรณาการ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning จากสถานการณ์สังคม เรื่องรอบตัว/ใกล้ตัว ตามบริบท 	<ul style="list-style-type: none"> ■ นำเสนอและวิพากษ์แผนจิตศึกษา โดย ทีม Mentor และ Super Coach ■ ฝึกปฏิบัติการ สร้างสรรค์ หน่วยการเรียนรู้ PBL จากสถานการณ์สังคม/บริบทรอบตัว เพื่อสร้างการเรียนรู้คุณภาพสูง (โดยใช้เกณฑ์ชี้วัดคุณภาพ Po P๑ P๒—K๓ K๒ K๑ เป็นแนวทาง) ■ จับคู่โรงเรียน นำเสนอ หน่วยการเรียนรู้ PBL และฝึกวิพากษ์เพิ่มเติม โดย Super Coach /Master teacher PBL 	<p>พื้นที่ (Node) ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดขยายผลนวัตกรรมการเรียนรู้ไปสู่โรงเรียนเครือข่าย <u>ทั้งจุดที่โรงเรียนทำได้ดี และจุดที่ต้องได้รับการพัฒนา หรือให้สนับสนุน</u> เพื่อนำไปวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบให้มีความพร้อมในการเป็นแม่ข่ายขยายผลนวัตกรรมเชิงระบบ ในระยะต่อไป</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนนำร่อง ให้มีทักษะการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ PBL ใน Q๓-Q๔ ให้เป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning ที่มีคุณภาพเพื่อ

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	กลุ่มเป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<p>ของโรงเรียนและชุมชน ให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ เพื่อพัฒนาทักษะการประเมินผลงาน (ชิ้นงาน) ที่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียน ในศตวรรษที่ ๒๑ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ฝึกปฏิบัติการ ประเมินผลงานและชิ้นงานผู้เรียนที่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียน ในศตวรรษที่ ๒๑ 	<p>ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ผู้บริหาร และครู มีความเข้าใจ และมีทักษะการประเมินผลงาน (ชิ้นงาน) ที่สะท้อนสมรรถนะผู้เรียน ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แม่นยำมากขึ้น สามารถนำไปประเมินผลงานได้อย่างมั่นใจ และตรงกับสภาพจริง

๖. วิเคราะห์ผลการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ (เชื่อมโยงกับตัวชี้วัด)

๖.๑ โรงเรียนนาร่อง ๒๔ โรงเรียน มีการปรับการจัดการเรียนเปลี่ยนการสอนตามแนวทาง การจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วยนวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC ทุกโรงเรียน จากการประเมินโดยใช้กรอบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 7 Changes จะเห็นความก้าวหน้าในการพัฒนาโรงเรียน มีโรงเรียนมีระดับการพัฒนาในระดับ A (Beyond Expectation) ๔ โรงเรียน ระดับ B (Good) ๑๖ โรงเรียน ระดับ C (Developing) ๔ โรงเรียน โดยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางนวัตกรรมเชิงระบบ คือ

- การนำองค์กรของผู้บริหาร อันเกิดจากความเชื่อมั่น ความมั่นใจในเป้าหมายและผลลัพธ์ที่จะเกิดกับผู้เรียน กล้าที่จะปรับเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนรู้จากการสอนรายวิชา มาสู่การสอนแบบใหม่ในรูปแบบหน่วยบูรณาการ Problem Based Learning ปรับโครงสร้างตารางเรียนรองรับ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายใต้หลักจิตวิทยาเชิงบวก ปรับรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่จากการสั่งการมาสู่การทำงานเป็นทีม และมีระบบการเรียนรู้ร่วมกันผ่าน PLC อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
- ครูผู้สอน เห็นคุณค่าและบทบาทความเป็นครูผู้สร้างการเรียนรู้ และเปิดใจที่จะปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้จากการเน้นการสอนวิชา การบอกสอน สู่การจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่ให้ผู้เรียนได้เป็นเจ้าของการเรียนรู้ และได้เรียนรู้จากการลงมือทำ และสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติ
- โรงเรียนที่มีความก้าวหน้าน้อย มักเกิดจากสองปัจจัยร่วมกัน ผู้บริหารยังไม่สามารถนำครูให้ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนได้ ประกอบกับครูก็ไม่มี ความเชื่อมั่น หรือมุ่งมั่นจะดำเนินการมากพอ (ซึ่งเกิดจากปัจจัยเงื่อนไขหลายองค์ประกอบ ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน)

๖.๒ โรงเรียนที่มีความพร้อมจะพัฒนาเป็นแกนนำขยายผล (Node) เพิ่มขึ้น ๕ โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนกลุ่ม B ๒ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหญ้าปล้อง โรงเรียนบ้านพรหมเจริญ และเป็นโรงเรียนกลุ่ม C ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโก โรงเรียนบ้านจอก โรงเรียนกุญชรศิริวิทย์ (โรงเรียนระดับมัธยม สังกัด อบจ.)

๖.๓. มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีศักยภาพเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้นำทางวิชาการ ที่สามารถสร้าง
แรงบันดาลใจ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และเป็นโค้ชให้กับผู้บริหาร-ครู ในโรงเรียนเครือข่าย
ได้ ๔ คน มีผู้บริหารที่ศักยภาพพัฒนาเป็นผู้นำทางวิชาการ (มีความเข้าใจแนวคิด หลักการ
กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามนวัตกรรม สามารถให้คำแนะนำและสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้
ของครูได้) จำนวน ๑๑ คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ๑.บ้านกระถุน ๒.บ้านห้วยปลอึง ๓.บ้านโก
๔.บ้านคลองเพชรสวย ๕.บ้านพรหมเจริญ ๖.บ้านโนนดั่ง ๗. บ้านโนนจิก ๘.บ้านหนองยาว
๙. บ้านระโยง ๑๐.บ้านจอก ๑๑.บุญขจรศิริวิทย์

๖.๔. มีครูแกนนำ จำนวน ๖๕ คน มีครูแกนนำ ๓๐ คน ครู Best Practice จำนวน ๒๐ คน และมี
ศักยภาพพัฒนาเป็น Master Teacher ๕ คน ได้แก่

๑. ครูจากรุวรรณ เลิศศรี (ครูแจง)	รร.บ้านปะทาย
๒. ครูศุภกร อ่อนลา (ครูปู)	รร.บ้านตะเคียนราม
๓. ครูเพ็ญประไพ (ครูเพ็ญ)	รร.บ้านตะเคียนราม
๔. ครูธีรดา อุดมทรัพย์	รร.บ้านนาขนวน
๕. สุดา จันทร์รักษา	ร.ร.บ้านคลองเพชรสวย

หมายเหตุ

- (๑) ครูแกนนำ : ครูที่มีใจ ที่กระตือรือร้นลงมือทำ พยายามที่จะปรับเปลี่ยนห้องเรียนของ
ตนเอง และให้ความร่วมมือ และรับผิดชอบงานต่างๆ ร่วมกับผู้บริหาร (เป็นทีม)
- (๒) ครู Best Practice : ครูที่สามารถทำงานจนเห็นผลที่ตนเองและเด็กเชิงประจักษ์ (เห็น
ตัวอย่างความสำเร็จ) และมีจุดเด่นตามตัวชี้วัดของนวัตกรรม
- (๓) ครู Master Teacher : เป็นครูที่มีคุณลักษณะตามข้อ (๑) (๒) และสามารถออกแบบ
กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอด และสามารถจุดประกาย สร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อื่นได้

๗. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาโรงเรียนนาร่องเชิงระบบ

๑) การปรับ Mindset ต่อเป้าหมายการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ใหม่

แม้ว่า โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในนวัตกรรมเชิงระบบ
อยู่แล้ว แต่การเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนาร่อง ได้เปิดโอกาสให้ ผู้บริหารและครู เข้าร่วมการ
อบรมเชิงปฏิบัติการ Main Course ร่วมกัน ทั้งโรงเรียน ทำให้ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนนำ

ร่อง ได้เรียนรู้จาก Metor โดยตรง ได้สัมผัสวิธีการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนผ่านการสังเกต การสอน นำสู่การความเข้าใจ และตระหนักต่อเป้าหมาย เห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาที่ แท้จริง (ผลลัพธ์ที่ผู้เรียนนำไปใช้ในการพัฒนา-ดำรงชีวิตได้) เข้าใจแนวคิด-แนวปฏิบัติ ของ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ที่จะนำพาให้ ผู้บริหาร และครู สามารถจัดการเรียนรู้ ให้ตอบโจทย์เป้าหมาย ความรู้ ความเข้าใจนี้ แปลงเป็น “ความเชื่อมั่น” ในการสร้างการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และครู ซึ่งเป็นปัจจัยความสำเร็จที่เป็น “หัวใจ” สำคัญ โดยเฉพาะ กลุ่มโรงเรียนกลุ่ม C ที่ริเริ่มเรียนรู้นวัตกรรมจากโรงเรียน กลุ่ม A ผู้บริหารส่วนใหญ่สะท้อน ว่า การได้มาเรียนรู้จากโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ทำให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น และทำ ให้มีพลังความมุ่งมั่นจะสร้างการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น เช่น โรงเรียนบ้านโก โรงเรียนบ้านจอก โรงเรียนบ้านหนองยาว โรงเรียนบ้านระยอง โรงเรียนบ้านกระถุน โรงเรียนบ้านธาตุพิทยาคม เป็นต้น

นายวิทยา ทองอินทร์ ผอ.โรงเรียนบ้านโก ซึ่งเริ่มใช้นวัตกรรมจากการไปเรียนรู้กับ โรงเรียนบ้านปะทาย โรงเรียนบ้านนาขนวน มาก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง ๑ ปี กล่าว ว่า “...สิ่งสำคัญในการทำให้ ผู้บริหาร และครูเปลี่ยนแปลง คือ Mindset จากประสบการณ์ผม ที่ไป เรียนรู้กับปะทาย และนาขนวน ผมก็คิดว่า Mindset ผมเปลี่ยน แต่พอมาลำปลายมาศได้เรียนรู้กับ ครูใหญ่ ผมถึงรู้ว่า ที่ผ่านมามีไม่ได้เปลี่ยนจริง...เพราะผมยังกังวลอยู่กับผลลัพธ์ที่ตัวความรู้ ทั้งที่ เราก็คิดว่ามันดีกว่า แต่ยังมีพลังเลที่จะปรับเปลี่ยนเต็มรูปแบบ คำพูดครูใหญ่ ทำให้ผมนึกเลยไป ถึง ลูกศิษย์ของเราที่จบไปแล้ว และเรายังเห็นเขามีพฤติกรรมเชิงลบ หรือดูแลตัวเองไม่ได้ แสดงว่า เรายังทำได้ไม่ถูกต้อง ยังไม่ดีพอ และผมเข้าใจแล้วว่า จิตศึกษา กำลังบ่มเพาะการคิด ใคร่ครวญ การ ใช้เหตุผล ในขณะที่ PBL จะทำให้เขาทำเป็น ผมจึงไม่ลังเลแล้ว ให้ครูทำทุกคน บอกครูว่า ใช้นวัตกรรมให้เป็น ไม่ต้องกังวลว่า ตัวชีวิต หรือสาระความรู้จะครบหรือไม่ เมื่อเราทำได้แล้วไปต่อไปเรา ค่อยมาลงลึกในคุณภาพและผลลัพธ์แต่ละตัว....เรื่อง Mindset นี้ โรงเรียน Node ก็ทำได้ระดับหนึ่ง แต่ผมคิดว่า ถ้าเริ่มจากมาเรียนรู้กับครูใหญ่ก่อน ผอ. และครู ปรับ Mindset แล้ววิธีการ กระบวนการ ค่อยไปเรียนต่อ ผูกต่อกับโรงเรียน Node น่าจะเป็นแนวทางที่ดี....”

ในส่วน of ครู ก็เช่นเดียวกัน ครู ในโรงเรียนกลุ่ม C ส่วนใหญ่ยังไม่เชื่อมั่นในรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรมจะสร้างผลลัพธ์ต่อผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นได้อย่างไร โดยเฉพาะด้านความรู้ มีครูจำนวนหนึ่งรู้สึกต่อต้านอยู่ในใจ แต่เมื่อได้มาเรียนรู้จากโรงเรียนลำปลาย

มาศพัฒนาแล้ว ได้ตระหนัก และเข้าใจถึงแนวคิด เหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ทำให้ครูเปิดใจ และกลับไปปฏิบัติ ให้ความร่วมมือกับผู้บริหาร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เห็นผลชัดเจน อาทิ โรงเรียนบ้านจอก โรงเรียนบ้านหนองยาว โรงเรียนบ้านเมือ่งน้อยหนองมุข เป็นต้น

นางสาวปัญญาดา สุรวิทย์ (ครูมด) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจอก (ประชาสามัคคี) เป็นครูบรรจุใหม่ ๑ ปี เล่าว่า “ตอนที่ ผอ. ให้มา Main Course ไม่อยากมา ไม่อยากทำ ทำไม่ได้ เพราะเราไม่ได้เรียนมา Main Course ทำให้เปลี่ยน เพราะได้เห็น ว่า ผลเกิดกับเด็กจริงๆ ทำให้เปิดใจ และสัญญา กับ ผอ. ว่า กลับไปจะลองลงมือทำ สิ่งที่เปลี่ยน คือ จากการควบคุมเด็กด้วย เสียง เพราะคิดว่าครูต้องใช้พลังเหนือจึงจะควบคุมเด็กได้ มาเป็นการใช้วิธีเก็บเด็กด้วย Brain Gym ทำจิตศึกษาเด็กนิ่งมากขึ้น และสนใจเรียน เราก็ไม่เหนื่อย”

ด้วยความกระตือรือร้นของครูปัญญา จึงได้รับเลือกจากผู้บริหารให้เข้าอบรมหลักสูตร Supper Coach & Master Teacher เข้าใจเพิ่ม ซึ่งครูปัญญา สะท้อนว่า “ได้ความรู้ ความเข้าใจใหม่ ต่อ PBL ได้จุด Focus ชัดเจน ที่จะช่วยให้การสอน PBL มีจุดตรวจสอบว่า เป็น Active Learning หรือไม่ เป้าหมาย กระบวนการ ต้องสัมพันธ์กัน และต้องมีวิธีการประเมินได้ว่า การสอนบรรลุเป้าหมายหรือไม่ นอกจากนี้ ก็ปรับความเข้าใจผิดให้ถูก เช่น เดิมเข้าใจว่า PBL เน้นที่让孩子มีชิ้นงาน เพราะเป็นสิ่งยืนยันว่าเด็กได้เรียนรู้ บางครั้งครูจึงแนะนำให้ทำชิ้นงาน และทำให้เสร็จ ซึ่งได้มารู้ว่า แบบนี้เด็กได้เรียนรู้ น้อย และหัวใจสำคัญ คือ การเปิดพื้นที่ให้เด็กได้คิดและทำเอง”

๒) การได้รับการเติมเต็ม ความรู้ใหม่ ความเข้าใจใหม่ วิธีการและเครื่องมือใหม่

การได้มาอบรมเชิงปฏิบัติการ Main Course ทำให้ผู้บริหาร และครู ได้รับการเติมเต็มความรู้ใหม่ ได้ความเข้าใจใหม่ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมจิตศึกษา และหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการ PBL มากขึ้น ไม่เพียงเฉพาะโรงเรียนกลุ่ม C เท่านั้น แต่ครูโรงเรียนกลุ่ม B และ A ก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะครูผู้สอน ที่เข้ามาใหม่จะเรียนรู้จากครูแกนนำรุ่นพี่ และผู้บริหาร ไม่ได้มีโอกาสมารับรู้กับโรงเรียนลำปลายมาศโดยตรง สำหรับครูที่มีโอกาสได้มาเรียนรู้กับโรงเรียนลำปลายมาศเมื่อหลายปีก่อน ก็ได้สะท้อนว่า Mentor มีความรู้ใหม่ วิธีการ และจุดจ้องมองใหม่ ที่ทำให้ครูเข้าใจมากขึ้น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้ของครูอย่างมาก

นางสาวธัญภัทร ตั้งสุรกุลชัย (ครูหนิง) ครูประจำชั้น ป.๔ โรงเรียนบ้านธาตุพิทยคม โรงเรียนกลุ่ม C สะท้อนว่า “มาอบรม Main Course กับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ได้ความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และทำให้ครูมีความกล้ามากขึ้น คือ ที่ผ่านมาครูจะใช้แผนของโรงเรียนลำปลาย

มาก ที่คิดว่าครูมีความรู้ สอนได้ไปสอน ซึ่งก่อนมาเปิดดูแผนของลำปลายมาศ มีหน่วยแอนิเมชันของ ป.๔ เป็นเรื่องที่ครูไม่มีความรู้เลย แต่เมื่อมา Main Course ได้ดูตัวอย่างหน่วยบิน ของครูนี้ ซึ่งครูก็ ไม่มีความรู้เช่นเดียวกัน แต่ครูก็เรียนรู้ไปพร้อมเด็ก จึงกลับมาคิดใหม่ ว่า จะสอนหน่วยแอนิเมชันนี้ แหะ เพราะเด็กสนใจ จะเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก โดยเริ่มจากจะกลับไปเตรียมตัว หาความรู้เรื่องแอนิเมชันเพิ่มเติมด้วยก่อนเปิดเทอม”

ครูทองม้วน แสงลับ ครูฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านหญ้าปล้อง ซึ่งเป็นโรงเรียนพระราช รัฐในเครือข่ายของ SCB และปรับการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมเชิงระบบ มาประมาณ ๑ ปี การศึกษา สะท้อนว่า “...เพราะเป็นครูวิชาการที่เคร่งครัดเรื่องการวัดและประเมินผลได้ ฝังใจว่า การ ประเมินเด็ก ต้องประเมินได้ทุกตัวชีวิต ปีที่แล้วทำแต่เรายังยึดติดอยู่ แต่มาครั้งนี้ ได้ดูคลิปวิดีโอ และ ครูให้ใหม่มุมมอง ความรู้เพิ่มเติม เราก้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นกับเด็ก ของโรงเรียนเครือข่ายต่างๆ เขาก็ทำ ได้ ก็มานึกย้อนว่า จริงๆ ที่เราก้มีความก้าวหน้า เห็นความเปลี่ยนแปลง แต่เราเอาตัวเราไปเทียบกับ ลำปลายมาศ ตะเคียนราม หรือปะทาย เราก้รู้สึกว่ เราทำได้ไม่ตีเท่า ก็กดดันและกังวล การมา เรียนรู้ครั้งนี้ ทำให้ปลดความกังวล ความกลัวที่เคยมีออก และพร้อมจะช่วยเหลือ พัฒนาการใช้ นวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ ส่วนความรู้ ความเข้าใจใหม่นั้น ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ คือ PBL เพราะเรียน เรื่องเดิม แต่มีการต่อยอดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เมื่อเข้าใจแล้วจากที่เราใช้แผนของลำปลายมาศ เราได้ลอง ทำแผนของเราเอง จากความเข้าใจของเราเองแล้วมีความมั่นใจที่จะเอาไปใช้มากขึ้น...”

ครูลัดดาวัลย์ สวาทธรรม (ครูติง) สอนระดับอนุบาล โรงเรียนบ้านตะเคียนราม บรรจุ ๒๕๖๐ ได้เรียนรู้จากครูแกนนำของโรงเรียน และได้มาฝังตัวที่โรงเรียนลำปลายมาศ ๑ สัปดาห์ และยังได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตร Collective Trainer ของโรงเรียนลำปลายมาศ ได้สะท้อนการเรียนรู้ จาก Main Course ว่า “ได้เรียนรู้ว่า ที่เรานั้นเรามั่นใจเกินไป เราคิดว่า เราทำได้ดีแล้ว แต่จริงๆ แล้วยังทำได้ไม่ตีพอ เช่น จิตศึกษา ครูใหญ่ ตั้งคำถามว่า เรามีเป้าหมาย และเราพาเด็กไปถึงเป้าหมาย หรือไม่ ตัวอย่าง การให้เด็กดูคลิปวิดีโอ ครูใหญ่บอกว่า ดูวิดีโอ เด็กเปิดดูเองก็ได้ บทบาทครูอยู่ ตรงไหนของการเรียนรู้? หรือ ได้เห็นกิจกรรมครูอนุบาล ที่พาเด็กออกไปเรียนรู้กับป่า ก็ได้ฉุกคิดว่า แทนที่เราจะเอาของข้างนอกมาอยู่ในห้อง ทำไมเราไปออกไปเรียนรู้ข้างนอก จะกลับไปทบทวนแผน ออกแบบใหม่”

๓) การเรียนรู้ร่วมกันและการให้การสนับสนุนในรูปแบบเครือข่ายในระดับพื้นที่

การมีหลักสูตร Super Coach & Master Teacher ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร และครูแกนนำ ให้มีความสามารถในการทำหน้าที่เป็น “โค้ช” ให้กับครู ในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่าย ในการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรมเชิงระบบได้ ใน ๓ เรื่อง ได้แก่ ๑) จุดจ้องมองในวิพากษ์แผนจิตศึกษา และหน่วยการเรียนรู้ PBL ๒) การสังเกตการสอนและการสะท้อนผล การประเมินผล และ ๓) การฝึกทักษะการเป็น FA และการจัดกระบวนการ PLC เพื่อยกระดับการเรียนรู้/ความรู้ร่วมกันของผู้บริหารและครู ซึ่งหลักสูตรนี้ นอกจากจะมาฝึกอบรมเพื่อรับความรู้ และฝึกปฏิบัติ ที่โรงเรียนปลายทางมาแล้ว ยังได้ฝึกปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรม Site Visit ซึ่ง ผู้บริหารและครูแกนนำ จะได้รับมอบหมายให้สังเกตการณ์ห้องเรียน และสะท้อนผล รวมทั้งทำการสาธิต กิจกรรมจิตศึกษา ให้กับเพื่อนครู ในโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งครู สะท้อนว่า ทำให้ครู ต้องเตรียมตัว โดย ทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรม ออกแบบกิจกรรม รวมทั้งการทบทวนจุดการวิพากษ์ หลักการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

นางสาวรจนา ขอร่ม ผอ.โรงเรียนบ้านหนองกก โรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่ม B กล่าวว่า “ได้เรียนรู้สึกมากขึ้น เช่นครั้งนี้ ขอบเรื่องของสมอง ปกติครูใหญ่จะอธิบายเรื่องสมองกับการเรียนรู้ให้กับผู้บริหารและครู แต่ครั้งนี้ได้อธิบายสึกมากขึ้น อธิบายถึงพฤติกรรมสมองแต่ละส่วน ว่าสัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างไร การกระทำในเชิงลบ มีผลต่อการทำงานของสมองเด็กอย่างไร ให้เห็นว่า ถ้าเด็กเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ก็จะไม่พร้อมต่อการเรียนรู้ ในขณะที่การได้รับการเสริมพลัง อยู่ในบรรยากาศจิตวิทยาเชิงบวก จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ เรื่องนี้สำคัญ เพราะเมื่อเราเข้าใจ ทำให้เรามาออกแบบการเรียนรู้ให้เด็กบนหลักการสมอง และเราก็จะถ่ายทอดให้ครู ชี้แนะครู หรือเล่าให้พ่อแม่ เกิดความเข้าใจได้ เพราะในฐานะผู้บริหารเราต้องพาคนหลายส่วนเรียนรู้ไปด้วยกัน”

นอกจากนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้บริหาร และครูแกนนำ มีมากขึ้น เป็นความสัมพันธ์แนวระนาบ แบบพี่น้อง ทำให้มีความสบายใจที่จะปรึกษาหารือ หรือการริเริ่มทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน หรือขอความช่วยเหลือกันนอกเหนือจากกิจกรรมพัฒนาตามแผนงานพัฒนาโรงเรียนนาร่องที่มีอยู่เดิม ซึ่งนับเป็น “ต้นทุน” ที่สำคัญ เช่น โรงเรียนกุญชร ศิริวิทย์ ได้เชิญ ผอ. และครูแกนนำโรงเรียนบ้านปะทายไป Site Visit เพื่อคลี่คลายความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ จิตศึกษา และ PBL หรือ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านจอก ได้พาครูแกนนำ มาร่วมเรียนรู้กระบวนการทำวง PLC ของโรงเรียนบ้านปะทาย เป็นต้น

(๒) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนาร่อง ด้วยนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน Brain-based Learning (BBL)

๑. เป้าหมายการพัฒนา และตัวชี้วัดการพัฒนา โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม BBL

การพัฒนาโรงเรียนตามแนวทาง Brain-based Learning มีเป้าหมาย คือ ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจเรื่องการทำงานของสมอง และเทคนิคการสอนแบบ BBL ลงสู่ห้องเรียนได้จริง ทั้งในด้านของการปรับสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งครูสามารถเขียนแผน ออกแบบการเรียนรู้ และสามารถสอนแบบ Active Learning ที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ โรงเรียนจะต้องขับเคลื่อนด้วย **กุญแจ ๕ ดอก เพื่อการพลิกโฉมโรงเรียน** มีดังนี้

● กุญแจดอกที่ ๑ สนาม BBL

- **Exercise : Play & Strong** เน้นเคลื่อนไหวร่างกาย ควรจัดเวลาให้เด็กได้เล่นสนาม วันละ ๒๐ นาที ทุกวัน เพื่อพัฒนาสมองน้อยให้แข็งแรง
- **Playscape** : ออกแบบไว้บนพื้น (Floor) ทั้งในร่มและกลางแจ้ง เด็กสามารถเลือกเล่นได้ตามความสนใจ เพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก

เป็นการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

- ๑) เลือดสูบน้ำดี อะดรีนาลีนหลังมากขึ้น ทำให้ความจำดีขึ้น
- ๒) ลดระดับความเครียดของคอร์ติซอล
- ๓) กระตุ้นการทำงานของเซโรโทนิน ทำให้กระฉับกระเฉง
- ๔) เพิ่มระดับโดปามีน สารแห่งความสุข กระตือรือร้น มุ่งมั่น กระตือรือร้น มุ่งมั่น อยากรเรียน มีสมาธิ
- ๕) ระดับเซโรโทนินจะเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ไม่โมโหง่าย
- ๖) เพิ่มการทำงานของสารสื่อประสาท เพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของสมอง

● กุญแจดอกที่ ๒ ห้องเรียน BBL

- **Classroom Climate** : บรรยากาศทั้งในและนอกโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อจะพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก (Learning Behavior)

- **กุญแจดอกที่ ๓ กระบวนการเรียนรู้**
 - **Perception** : วิธีการที่สมองรับข้อมูลเข้าไป Take in information (Input ข้อมูลสู่สมอง)
 - **Processing** : สมองจัดการกับข้อมูลนั้นอย่างไร How to deal with information เป็นการ Output ด้วยการฝึกให้สมองจัดการกับสิ่งที่รับเข้าไป ดังนั้นการทำผ่านแบบฝึกหัดอย่างเดียวอาจจะไม่พอ จำเป็นต้องทำผ่านของจริง หรือใช้สื่อที่จับต้องได้ หัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL คือ ๕ ขั้นตอน การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL
- **กุญแจดอกที่ ๔ หนังสือและใบงาน**
 - **Brainy Books** : หนังสือเรียน หนังสืออ่าน บัตรคำ และภาพบัตรคำ ที่ส่งเสริมพัฒนาการของสมอง
 - **Brainy Worksheets** : จัดทำใบงานตามหลักการ BBL ที่มี roadmap นำนักเรียนสู่ความสำเร็จ
- **กุญแจดอกที่ ๕ สื่อและนวัตกรรมที่กระตุ้นสมอง**
 - **Learning Tools** : อุปกรณ์ที่จะสร้างความสนใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น บล็อก ไม้ไอศกรีม ช้อน จาน และสื่อของจริง ฯลฯ เพื่อที่ครูจะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็ก
 - **Learning Board** : กระดานเคลื่อนที่ สร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้ จัดหมวดหมู่ความคิดและคำจำ

๒. กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๘ โรงเรียน เป็นโรงเรียนประถม ๕ โรงเรียน โรงเรียนมัธยม ๓ โรงเรียน ขนาดกลาง ๗ โรงเรียน ขนาดใหญ่ ๑ โรงเรียน โดยแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ โรงเรียนที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทาง BBL ก่อนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง ๒ โรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ BBL จากการเข้าร่วม Workshop ที่ทางอาจารย์พรพิไล เลิศวิชา เปิดสาธารณะให้คนทั่วประเทศ จนสามารถนำมาয়ระดับการเรียนการสอนภายในโรงเรียนได้ โดยโรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน ซึ่งใช้นวัตกรรม BBL มาแล้ว ๕ ปี

กลุ่มที่ ๒ โรงเรียนที่ไม่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทาง BBL ก่อนเข้าร่วมโครงการ เป็นโรงเรียนที่อยากเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ด้วยนวัตกรรม BBL

๓. ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

การพลิกโฉมโรงเรียนนำร่อง ด้วยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม BBL ประกอบด้วย ดังนี้

๑. ผู้อำนวยการโรงเรียน

แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน

(๑) ด้านวิชาการ

- ผอ.เข้าใจและเห็นประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนตาม หลัก BBL ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของเด็ก (ASK)
- การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู
 - มีการตรวจแผน/วิพสภ์แผนการสอน ตามแนวคิด BBL
 - การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และสามารถโค้ชครูได้
- จัดวง PLC ภายในโรงเรียน เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมอย่างสม่ำเสมอ
- ร่วมวง PLC กับ Core Team BBL ศรีสะเกษ อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

(๒) ด้านบริหารจัดการ

- ประกาศเป็นนโยบาย จัดให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างตารางเวลาเรียน / ตารางสอน ตามแนวทาง BBL
- สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้ BBL เช่น หนังสือและสื่อ BBL เป็นต้น
- สนับสนุนสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
 - มีการปรับพื้นที่ในโรงเรียนให้มีความสะอาดและร่มรื่น
 - มีสนาม BBL และมีตารางการใช้สนาม (ใช้วันไหน / ใช้เวลาเท่าไร / มีเป้าหมายการใช้เพื่อพัฒนาอะไร)
 - มีการจัดห้องเรียนตาม Function ของ BBL

๒. ครู

๒.๑ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศาสตร์สมอง พร้อมนำความรู้มาใช้ออกแบบการเรียนการสอนได้

๒.๒ เขียนแผนและจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ตามหลักการ BBL

- ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ครูสอนตาม ๕ ขั้นตอน BBL
- ระดับปฐมวัย นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศาสตร์สมอง เทคนิคการสอน เครื่องมือ และสื่อ ตามหลักการ BBL มาปรับใช้กับ ๖ กิจกรรมหลัก

๒.๓ นำเทคนิค เครื่องมือ และสื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

๒.๔.๑ ครูรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลดีขึ้น (พัฒนาการ จุดอ่อน จุดแข็ง ลักษณะนิสัย และสภาพปัญหาภายในใจ)

๒.๔.๒ ครูเป็นที่ไว้วางใจของเด็ก (เด็กกล้าพูดคุยกับครูมากขึ้น และครูช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ)

๓. นักเรียน

การนำ BBL มาใช้ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงกับนักเรียน (A S K)

๓.๑ นักเรียนมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำจนสำเร็จ

๓.๒ นักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวกต่อห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ (อยากมาโรงเรียน ขาดเรียนน้อยลง มีความสุข สนุก และอยากเรียนรู้)

๓.๓ นักเรียนมีความอดทน มีความเพียร (ต่อการรอคอย ภาวะกดดัน และไม่เลิกง่าย)

๓.๔ นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความคิดสร้างสรรค์

๓.๕ นักเรียนมีสุขภาพกายและใจที่ดี

- ร่างกายแข็งแรง เช่น กล้ามเนื้อมัดเล็ก และมัดใหญ่
- มีความเครียดน้อยลง

๓.๖ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นดีขึ้นพิจารณาจากความสามารถ

- ด้านการอ่าน พูด เขียน และประดิษฐ์ชิ้นงาน (teacher self-report)
- ผลการสอบอ่านเขียน ป. ๑ และคะแนน NT

๓.๗ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนดีขึ้น

๔. พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีเข้าใจการเรียนรู้แบบ BBL และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียน พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ BBL ไปปรับใช้กับลูกที่บ้าน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนา ผู้เรียนร่วมกับครู

๔. ผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ ๑๘ แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning จังหวัดศรีสะเกษ

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
ประชุมเชิงปฏิบัติการ “โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning (BBL)”	๒๘ มี.ค. ๖๒	โรงแรมคุ้มภูคำ จ. เชียงใหม่	<ul style="list-style-type: none"> • ศน. ผอ. และครูแกนนำ เข้าใจ Concept และเห็นความสำคัญของแนวคิด BBL เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ • โรงเรียนมีแผนพัฒนาโรงเรียนที่สอดคล้องกับแนวทาง BBL • โรงเรียนรับทราบแนวทางการสนับสนุนของ SCB และบทบาทภารกิจของ ผอ. และครู 	<ul style="list-style-type: none"> • ฟังบรรยายและลงมือปฏิบัติจริง Learning by Doing แบบ Active Learning เช่น การทำชิ้นงาน และใบงาน เป็นต้น ในประเด็น ดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> ๑. Brain Based Learning คืออะไร ? ๒. กุญแจ ๕ ดอก สู่การพลิกโฉมโรงเรียน ๓. วางแผนพัฒนาโรงเรียนตามแนวทาง Brain Based Learning • เรียนรู้จากนิทรรศการ เพื่อเข้าใจ Concept และกระบวนการเรียนการสอนแบบ BBL (กุญแจ ๕ ดอก) 	<ul style="list-style-type: none"> • ศน. ผอ. และครูแกนนำ เข้าใจศาสตร์สมอง และ Concept การเรียนรู้แบบ BBL • ผอ. และครูแกนนำ มีแผนพัฒนาโรงเรียนตามแนวทาง BBL • ศน. ผอ. และครูแกนนำ รับทราบขอบเขตและแนวทางการสนับสนุนจากมูลนิธิสยามกัมมาจล และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> ระดมสมอง (Brain Strom) สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) 	
การอบรมเชิงปฏิบัติการ โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning พื้นที่ นวัตกรรม การศึกษา จังหวัด ศรีสะเกษ ครั้งที่ ๑	๑๙ - ๒๑ ก.ค.๖๒	โรงแรม เอบีน่า เฮ้าส์ กทม.	<ul style="list-style-type: none"> ผอ. ครู และศน.เข้าใจ Concept และเห็นความสำคัญของแนวคิด BBL เพื่อให้สามารถนำไปใช้จริงได้ ครูมีความรู้ มีทักษะในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทาง BBL ในระดับชั้นอนุบาล และประถมศึกษาตอนต้น (วิชาภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ) โรงเรียนสามารถจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กได้ และขับเคลื่อนกลยุทธ์ ๕ ดอก ได้จริง 	<ul style="list-style-type: none"> ฟังบรรยายและลงมือปฏิบัติจริง Learning by Doing แบบ Active Learning เช่น การทำชิ้นงาน และใบงาน เป็นต้น ในประเด็น ดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> สมองกับการเรียนรู้ตามแนวคิด Brain-based Learning (BBL) กลยุทธ์ ๕ ดอก สู่การพลิกโฉมโรงเรียน สอนอย่างไรให้อ่านออก เขียนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ศน. ผอ. และครู เข้าใจศาสตร์ สมอง และ Concept การเรียนรู้แบบ BBL ครูระดับชั้นอนุบาล มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL พร้อมผลิตสื่อที่กระตุ้นการเรียนรู้ได้ ครูระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้และเทคนิคการสอนแบบ BBL ในวิชาภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ได้

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<p>๔.เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ BBL วิชาภาษาไทย</p> <p>๕.เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ BBL วิชาภาษาอังกฤษ</p> <p>๖.ออกแบบและผลิตสื่อการเรียนการสอนตามกระบวนการ BBL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mentor ให้คำแนะนำพร้อมโค้ชเป็นรายบุคคล • เรียนรู้จากนิทรรศการ เพื่อเข้าใจ Concept และกระบวนการเรียนการสอนแบบ BBL (กุญแจ ๕ ดอก) • ระดมสมอง (Brain Strom) • สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) 	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียนปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ • ผอ.ปรับโครงการตารางเรียนให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> ถอดบทเรียน (KM) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง BBL 	
ประชุมศึกษานิเทศก์ BBL ศรีสะเกษ	๒ ส.ค.๖๒	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> ศึกษานิเทศก์ที่ดูแลนวัตกรรม BBL เข้าใจ Concept และเห็นความสำคัญของแนวคิด BBL เพื่อให้สามารถนำไปใช้จริงได้ ศึกษานิเทศก์ เห็นบทบาทของตนเอง พร้อมร่วมวางแผนขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่องนวัตกรรม BBL ศรีสะเกษ 	<ul style="list-style-type: none"> ฟังบรรยายและลงมือปฏิบัติจริง Learning by Doing แบบ Active Learning เช่น ทำแผนการสอนหน้าเดียว เป็นต้น ในประเด็นดังต่อไปนี้ <ol style="list-style-type: none"> สมองกับการเรียนรู้ Brain-based Learning (BBL) การนำศาสตร์สมองสู่การจัดการเรียนรู้ บทบาทศึกษานิเทศก์กับการขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่อง Brain- 	<ul style="list-style-type: none"> ศน. เข้าใจศาสตร์สมอง และ Concept การเรียนรู้แบบ BBL ศน. ระบุบทบาทหน้าที่ พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่อง Brain-based Learning เกิดกลไก Core Team BBL ศรีสะเกษ ในการขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่อง Brain-based Learning

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<p>based Learning จังหวัดศรีสะเกษ</p> <ul style="list-style-type: none"> Share & Learn สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) 	
<p>การอบรมเชิงปฏิบัติการ โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning พื้นที่ นวัตกรรม การศึกษา จังหวัด ศรีสะเกษ ครั้งที่ ๒ (ออกแบบ แผนการจัดการ เรียนรู้ ตาม ๕ ขั้นตอน BBL)</p>	<p>๑๗ ส.ค. ๑๒</p>	<p>โรงเรียนบ้าน รุ่ง จ.ศรีสะเกษ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ครูเข้าใจศาสตร์สมองที่มีผลต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทาง BBL (๕ ขั้นตอน BBL) ในวิชาภาษาไทย พร้อมนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้ ผอ.และศน.มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน ๕ ขั้นตอน BBL จนสามารถให้คำแนะนำ วิพากษ์แผน และนิเทศห้องเรียนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ฟังบรรยายและลงมือปฏิบัติจริง Learning by Doing แบบ Active Learning เช่น เขียนแผนการสอนจริง เป็นต้น ในประเด็น ดังต่อไปนี้ ๑.สมองกับการเรียนรู้ตามแนวคิด Brain-based Learning (BBL) ๒.กฎแฉ ๕ ดอก สู่การพลิกโฉมโรงเรียน ๓.กำหนดโครงสร้างรายวิชาและวิเคราะห์ตัวชี้วัด 	<ul style="list-style-type: none"> ครู มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์สมอง และกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL จนสามารถออกแบบแผนการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการ ๕ ขั้นตอน BBL ได้ ศน.และผอ. มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์สมอง และกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL การเขียนแผนการสอน ๕ ขั้นตอน BBL จนสามารถให้คำแนะนำ วิพากษ์แผน และนิเทศห้องเรียนได้

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<p>๔.จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้หน้าเดียว ตามแนวทาง BBL</p> <p>๕.นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้สู่การทำหน้าเดียวตามแนวทาง BBL</p> <ul style="list-style-type: none"> • ทีมวิทยากรในพื้นที่ และผู้ช่วยวิทยากร ให้คำแนะนำ พร้อมโค้ชเป็นรายบุคคล • Share & Learn • สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) 	
Site Visit ครั้งที่ ๑ เดือนกันยายน ๖๒	๓ - ๑๒ ก.ย.๖๒	จ.ศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> • ศน. SCB และSCBF สังเกตการณ์ห้องเรียน พร้อมทั้งโค้ช ผอ.และครู เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • สังเกตการณ์ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามกฎแฉ ๕ ดอก • ทีมวิชาการในพื้นที่ โคชกระบวนการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> • ศน. ผอ.และครู มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศาสตร์สมอง และกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL จนสามารถสอนตาม ๕ ขั้นตอนได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น • เกิดห้องเรียน Active Learning

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> PLC สะท้อนผล และเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง BBL 	<ul style="list-style-type: none"> โรงเรียนปรับสภาพสิ่งแวดล้อมและกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทาง BBL
PLC Core Team BBL ครั้งที่ ๑	๓๐ พ.ย. ๖๒	โรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน	<ul style="list-style-type: none"> ศน. ผอ. ครูแกนนำ SCB และ SCBF ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการขับเคลื่อนนวัตกรรม พร้อมร่วมกันวางแผนขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่องนวัตกรรม BBL ทั้ง ๘ โรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> PLC แบบ Dialogue สะท้อนผลการขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่อง BBL เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน Group Dynamic 	<ul style="list-style-type: none"> ผอ.และครู ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อน BBL ในโรงเรียนของตนเอง พร้อมนำข้อเสนอแนะจากวง PLC ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ศน.มีทักษะการโค้ชเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน BBL มากขึ้น เช่น การตั้งคำถาม การฟัง และการ Empower เป็นต้น เกิดแผนการทำงาน และบทบาทของ Core Team BBL ในการขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่อง

๕. วิเคราะห์ผลการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning

๕.๑. การจัดการเรียนรู้ นวัตกรรม Brain-based Learning ตามกฎแฉ ๕ ดอก

จากการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม Brain-based Learning ตามกฎแฉ ๕ ดอก ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ พบว่า ๗ โรงเรียนมีการพัฒนาไปตามเป้าหมายโครงการ มีเพียง ๑ โรงเรียนที่เห็นความเปลี่ยนแปลงน้อย และในจำนวน ๗ โรงเรียน มีโรงเรียนที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด ๓ โรงเรียน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาของโรงเรียน ได้แก่

- ๑) ผอ.เปิดใจ เอาจริง และทำเป็นแบบอย่าง จะช่วยสร้างศรัทธาและแรงบันดาลใจให้ครูและชุมชน ในการขับเคลื่อน BBL ทั้งโรงเรียน จนเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ตัวเด็กอย่างชัดเจน
- ๒) การนำ BBL มาใช้ในห้องเรียนอย่างเป็นวิถี ช่วยปลูกจิตวิญญาณของความเป็นครู เพราะครูเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ตัวเด็ก จนเกิดแรงบันดาลใจ และสร้างคุณลักษณะ การเป็น “ครูนักเรียนรู้” ที่อยากแสวงหาสิ่งใหม่มาพัฒนาตนเอง
- ๓) BBL ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบให้ครู เพราะการที่ครูได้ออกแบบแผนการสอนเป็นขั้นตอน และสอดคล้องกับการทำงานของสมอง เป็นการช่วยยกระดับกระบวนการคิดของครูให้เป็นระบบ
- ๔) การเปิดโอกาสให้เด็กใช้สนาม BBL อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 15 - 20 นาที จะช่วยให้เลือดสูบฉีด อะดรีนาลีนหลัง ความจำดีขึ้น และที่สำคัญต้องเปิดเพลงที่เด็กชอบประกอบการใช้สนาม BBL เพราะเพลงที่เด็กชอบ จะกระตุ้นให้เด็กอยากทำ และมีความสุข
- ๕) BBL ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กดีขึ้น ทำให้เด็ก “เรียนก็มีความสุข เล่นก็สนุก” เพราะครูได้ออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทำงานของสมองและความต้องการของเด็ก เช่น เด็กและครูช่วยกันทาสีห้องเรียน และสร้าง Learning Space ในโรงเรียนร่วมกัน เป็นต้น
- ๖) BBL ทำให้ครูทำงานเป็นทีม เพราะการที่คุณครูเข้าใจศาสตร์สมองและกระบวนการเรียนรู้ตรงกัน และมีเป้าหมายเดียวกัน ช่วยให้ผอ.และครูสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒.การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนให้เป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (Super Cach & Change Agent) และการพัฒนาศักยภาพครู ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert)

๑) บทบาทของผู้บริหาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียน ๗ ด้าน พบว่าจุดสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรม Brain-based Learning คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Super Coach) ที่จะต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำนวัตกรรมลงสู่แผนพัฒนาโรงเรียน และจะต้องมีความเข้าใจในนวัตกรรมอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถโค้ชครูได้ในระดับชั้นเรียน นอกจากนี้ยังต้องสนับสนุนให้เกิดการปรับโครงสร้างตารางสอนที่สอดคล้องกับนวัตกรรม และจะต้องมีการปรับพื้นที่เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน (Learning Space) ที่สอดคล้องกับโครงสร้างตารางเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้ Learning Space ได้จริงและสม่ำเสมอ

๒) บทบาทของครู

ครูจะต้องเปิดใจเรียนรู้ และเข้าใจเรื่องศาสตร์สมอง และกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL เพื่อที่จะสามารถนำมาปรับใช้ได้จริงตามบริบทของตนเอง โดยหัวใจสำคัญคือ ครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือทำจริงและสร้างสิ่งที่ได้ด้วยตนเอง จนเห็น Pattern และนำไปใช้จริงกับชีวิตได้

จากการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม BBL ในปี ๑ เกิดผู้บริหาร และครู แกนนำ จำนวน ๓๕ คน จากการขับเคลื่อนโรงเรียนนาร่อง BBL (Brain-based Learning) โดยจำแนกตามศักยภาพ ได้ดังนี้

๑. ผอ.แกนนำเครือข่าย (Super Coach) : เป็น ผอ.ที่ Active ในโรงเรียน และสามารถสร้างศรัทธา มีความรู้ และเทคนิคการบริหารที่จะสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับ ผอ.อื่นได้ จำนวน ๒ คน
๒. ผอ. Active (Change Agent) : เป็น ผอ. Active ในโรงเรียน มุ่งมั่นเรียนรู้ พาครูสร้างการเปลี่ยนแปลง จำนวน ๖ คน
๓. Master Teacher : เป็นครูที่สามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอด และสามารถจุดประกาย สร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อื่นได้ จำนวน ๒ คน
๔. BP Teacher : เป็นครูที่สามารถทำงานจนเห็นผลที่ตนเองและเด็กเชิงประจักษ์ (เห็นตัวอย่างความสำเร็จ) และมีจุดเด่นตามตัวชี้วัดของนวัตกรรม จำนวน ๖ คน

๕. ครูแกนนำ (Active Teacher) : เป็นครูที่มีใจ เริ่มทำ เริ่มขับเคลื่อนในโรงเรียน ให้ความร่วมมือกับผอ. ในการพยายามที่จะปรับเปลี่ยนห้องเรียนของตนเอง และอื่นๆ ตามที่ ผอ. ร้องขอ (เป็นทีมกับ ผอ.) จำนวน ๑๙ คน

๕.๓. เกิด Core Team BBL ศรีสะเกษ

มาจากแนวคิดที่อยากให้พื้นที่เข้มแข็งด้วยตนเอง และตอบโจทย์ความยั่งยืน เพราะเป็นการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ขึ้นในพื้นที่ ให้สามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในพื้นที่ได้ โดยเกิดจากการรวมพลังของศึกษานิเทศก์ สพป.ศก. เขต 1-4 ศึกษานิเทศก์ ศรจ. , ศึกษานิเทศก์ สพม. 28 ทีมวิชาการในพื้นที่ ผู้อำนวยการและครูแกนนำโรงเรียนนำร่อง Brain-based Learning (BBL) ทั้ง 8 โรงเรียน ได้แก่ ร.ร.อนุบาลยางชุมน้อย (หน่วยคุรุราษฎร์รังสรรค์) , ร.ร.บ้านรุ่ง , ร.ร.บ้านพงสิม , ร.ร.บ้านอิหนา (รัฐประชานุกูล) , ร.ร.นิคม 2 (ตชด.สงเคราะห์) , ร.ร.บ้านอวอย , ร.ร.บ้านไผ่หนองแคน และร.ร.บ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา) และมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ กำจัด (มหาชน) จำนวน 30 คน ร่วมกันขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่อง BBL ศรีสะเกษ จนเกิดเป็น “Core Team BBL ศรีสะเกษ” ที่เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อน Brain-based Learning ในระดับโรงเรียน และยังเป็นพื้นที่วางแผนขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายร่วมที่ได้มาจากทุกเสียง นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบ BBL จนสามารถโค้ชและให้คำแนะนำโรงเรียนได้จริง

โดยคณะกรรมการ Core Team BBL ศรีสะเกษ ได้แบ่งบทบาทออกเป็น 4 ฝ่าย เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนโรงเรียนนำร่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์การขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ คือ ๑) ฝ่ายผู้อำนวยการและเลขานุการ ๒) ฝ่ายวิชาการ ๓) ฝ่ายวัดและประเมินผล ๔) ฝ่ายสื่อสาร จากจุดนี้ คณะทำงาน และมูลนิธิสยามกัมมาจล จะนำไปขยายผลเป็นรูปแบบการพัฒนาภูมิภาคขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ ในปี ๒๕๖๓ ต่อไป

๕.๔. เสียงสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นขึ้นกับโรงเรียน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Brain-based Learning ให้มีคุณภาพ และส่งผลต่อผู้เรียนจนเห็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ นั้นมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดขึ้นจริงได้ คือ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ในการร่วมเผชิญสถานการณ์ ทำความเข้าใจฐานทุนเดิมของโรงเรียน รวมถึงบริบทแวดล้อมของสภาพเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัวผู้เรียน มาสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการคุณภาพโรงเรียนทั้งด้านวิธีการ

จัดการเรียนรู้ การสร้างและเข้าถึงพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลายโดยไม่ยึดติดอยู่เพียงในห้องเรียน เท่านั้น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สู่อนาคตและคุณภาพของผู้เรียน จนเกิดสมรรถนะที่สำคัญในอนาคต เช่น

๑) โรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน จ.ศรีสะเกษ

โรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน เป็นโรงเรียนประถม ขนาดกลาง มีเด็กนักเรียน 167 คน เป็นโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ BBL มากกว่า ๕ ปีแล้ว จากการที่ผู้บริหาร และครู ได้เข้าร่วม Workshop ที่ทางอาจารย์พรพีไล เลิศวิชา เปิดสาธารณะให้คนทั่วประเทศ และเห็นว่า นวัตกรรม BBL น่าจะช่วยแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ผลสัมฤทธิ์ของเด็กต่ำ จนสามารถนำมา ยกระดับการเรียนการสอนภายในโรงเรียนได้ ปัจจุบันเด็กอ่านออกเขียนได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และ ผู้เรียนมีผลสอบ NT และ O-net อยู่ในอันดับต้นของเขตพื้นที่ และสูงกว่าระดับประเทศต่อเนื่อง ๕ ปี จึงเป็นโรงเรียนที่มีหน่วยงาน และโรงเรียนเครือข่ายมาเรียนรู้ของเขตพื้นที่ และจังหวัดศรีสะเกษผลที่ เกิดขึ้นนี้ ผู้บริหาร และครูแกนนำ ได้นำความรู้จากการฝึกอบรม มาพัฒนาร่วมกับครูในโรงเรียน โดย ยังไม่เคยได้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการโคชโดยตรงจากอาจารย์พรพีไล เลิศวิชา โดยตรง โรงเรียนจึงมี ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา นวัตกรรม BBL โดยหวังว่า จะได้รับการเติมเต็มจากผู้เชี่ยวชาญนวัตกรรม จะเป็นโอกาสได้พัฒนาศักยภาพครูทั้งโรงเรียน และ พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

นายเพชร วงพรมมา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน จ.ศรีสะเกษ
สะท้อนว่า “การใช้นวัตกรรม BBL ให้ประสบความสำเร็จจะต้องทำทั้งระบบ ผอ.และครูต้องมี เป้าหมายเดียวกัน โดย ผอ.ต้องเป็นผู้นำ ผู้สนับสนุนครูให้เกิดการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง BBL ให้ ได้ และที่สำคัญการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษครั้งนี้ ทำให้ผมและครูในโรงเรียนได้รับ โอกาสเติมเต็มความเข้าใจและยกระดับการเรียนการสอนตาม 5 ขั้นตอน BBL ให้เข้มข้นมากขึ้น จน สามารถเป็นโหนดในการพัฒนาโรงเรียนอื่นได้”

นางแพรวพรรณ วงพรมมา ครูวิชาการโรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน จ.ศรีสะเกษ
สะท้อนว่า “หัวใจสำคัญของ BBL คือ การใช้นวัตกรรมอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถี ตั้งแต่การให้เด็กใช้ สนาม BBL อย่างต่อเนื่องทุกวัน ครูทุกห้องเรียนจัดการเรียนการสอนตาม 5 ขั้นตอน BBL ทุกวิชา และที่สำคัญเราต้องพัฒนาครูในโรงเรียนให้เป็น Smart Trainer เพื่อเป็นทีมโคชให้กับครูในโรงเรียน ซึ่งการเข้าร่วม Workshop ที่ทางโครงการจัดให้นั้น ทำให้เข้าใจศาสตร์สมองมากขึ้น ว่าการจัดการ เรียนรู้ที่ดี ต้องกระตุ้นสมอง 4 ส่วน และต้องทำให้เด็กเห็น Pattern ของสิ่งที่เรียนรู้ให้ได้ และเห็น โอกาสที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปออกแบบแผนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น”

๒) โรงเรียนบ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา) จ.ศรีสะเกษ

โรงเรียนบ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา) เป็นโรงเรียนประถม ขนาดกลาง มีเด็กนักเรียน 127 คน เป็นโรงเรียนที่ไม่เคยใช้นวัตกรรม BBL (Brain-based Learning) มาก่อน แต่ด้วยความมุ่งมั่น และอยากเปลี่ยนแปลงเพื่อลูกศิษย์ จึงทำให้ผู้บริหาร และครู ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้นวัตกรรม Brain-based Learning

ด้วยความมุ่งมั่นที่แรงกล้าของผู้บริหาร ที่อยากเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน จึงได้เปิดโอกาสให้ครูและนำเรียน ไปร่วมเรียนรู้ที่โรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน ที่มีประสบการณ์ในการจัดการ เรียนรู้แบบ BBL เพื่อให้สามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ที่ Active Learning ตามแนวทาง BBL และ เพื่อเป็นการให้ครูเปลี่ยน Mindset ที่มีต่อนักเรียนของตนเอง ว่า “นักเรียนทุกคนมีศักยภาพ พร้อม เรียนรู้ได้” จึงได้ให้นักเรียนไปร่วมเรียนรู้กับนักเรียนของโรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน เป็นเวลา 1 สัปดาห์ จนทำให้นักเรียนกล้ากลับมา Feedback กระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนตนเอง และเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ครูโรงเรียนบ้านแดงอยากเปลี่ยนแปลงตนเอง

นางสาวสำออง ศรีทองธรรม ครูโรงเรียนบ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา) จ.ศรีสะเกษ สะท้อนว่า “สิ่งที่ทำให้อยากเปลี่ยนแปลง คือ ผลที่เกิดขึ้นกับเด็ก หลังจากที่โรงเรียนได้ส่งครูและนักเรียนไปฟังตัวเพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง BBL กับโรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน น้องนิว - ด.ญ.เพชรรินทร์ นะวัน (นักเรียน ชั้น ป.6) ได้กลับมาบอกดิฉันว่า อยากให้ครูสอนเหมือนครูบ้านไผ่หนองแคน ที่เขาสอนสนุกและทำให้เด็กเข้าใจง่าย

จากประโยคนี้อาจทำให้ดิฉันตัดสินใจจะไปเรียนรู้ เพื่อกลับมาปรับการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษของตนเอง หลังจากที่ดิฉันสอนตามแนวทาง BBL ที่ได้ไปเรียนรู้ เด็กๆได้มา Feedback กับดิฉันอีกว่า ตอนนี้ครูสอนดีและสอนสนุกมากขึ้น ทำให้อยากมาเรียนด้วยทุกคาบ ไม่เหมือนเมื่อก่อนเลย ”

และหลักจากที่ผู้บริหารและครู ได้เข้าร่วม Workshop ที่ทางอาจารย์พรพิไล เลิศวิชา ได้เติมเต็มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์สมอง และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง ทำให้ผู้บริหารและครูที่ได้ไปเรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันนั้น มีสัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารและครูดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จนกลายมาเป็น Teamwork ที่ทุกคนมีเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน นั่นคือ “นักเรียนโรงเรียนบ้านแดงอ่านออกเขียนได้ 100 %”

นอกจากนี้ยังทำให้ผู้บริหาร และครู กลับมาเปลี่ยนแปลงโรงเรียนครั้งใหญ่ (Big Change) ด้วยการปรับพื้นที่ให้มีสนาม BBL เพื่อให้นักเรียนได้ออกกำลังกายทุกเช้าก่อนเข้าห้องเรียน มีการปรับปรุงห้องเรียน ให้สะอาด โปร่ง โล่ง สบาย และมี Learning Space ให้เด็กเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น มุมอ่าน มุมติดผลงาน และมุมข้อตกลงร่วม เป็นต้น และที่สำคัญผู้บริหารได้สนับสนุนสื่อ หนังสือเรียน ใบงาน และอุปกรณ์ต่างๆที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง BBL ได้อย่างเต็มศักยภาพ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นักเรียนอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น นักเรียนมีความสุข อยากมาโรงเรียนทุกวัน สามารถสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้ และที่สำคัญคือ BBL สามารถเปลี่ยนเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ให้กลับมาอยากเรียนรู้ได้สำเร็จ เป็นต้น

นางรัฐอนงค์ อินโหวง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา) จ.ศรีสะเกษ สะท้อนว่า “หลังจากเข้าร่วม Workshop Brain-based Learning (BBL) ทำให้ดิฉันรู้ว่า เซลล์สมองเกิดมาเพื่อเรียนรู้ ดิฉันจึงกลับมาพลิกโฉมทุกห้องเรียน เริ่มจากทำความสะอาด ปรับพื้นที่ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และดิฉันก็พร้อมสนับสนุนคุณครูอย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กอ่านออกเขียนได้ 100 % มีทักษะการคิด ทำงานเป็นทีมได้ มีความสุข และมีเป้าหมายชีวิต ซึ่งทำให้ดิฉันได้นำความรู้ที่ได้จาก Workshop BBL มาใช้สอนเด็กกลุ่มเรียนรู้ช้า ในเวลาว่าง พบว่า เด็กสนุก และมีพัฒนาการด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยดีขึ้น ”

(๓) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนำร่อง ด้วยนวัตกรรม การจัดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)

๑. เป้าหมาย การพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม การจัดการศึกษาแบบองค์รวม

เป้าหมายการจัดการศึกษาขององค์รวม สร้างผู้เรียนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่ไม่ได้มีเพียงองค์ความรู้ แต่มีทั้งทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (Creative, Critical Thinking, Collaborative, Communication และ Contemplative) และจิตใจที่มองเห็นคุณค่าแท้ในสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้าง “การเรียนรู้ที่ยั่งยืน” และเป็น Life-long learner โดยสมบูรณ์

การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม มีแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามกรอบการพัฒนาโรงเรียน ๗ ด้าน (Change)

- (๑) เกิด School concept ที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชนรอบโรงเรียนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (๒) ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็น School Leader ที่เป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถเป็น Super Coach สำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน
- (๓) ครู เป็น Learning Experts ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและเชี่ยวชาญ เหมาะกับความหลากหลายของผู้เรียน
- (๔) ห้องเรียน เป็น พื้นที่การเรียนรู้ที่สิ่งแวดล้อมเป็นมิตรต่อสมอง ยืดหยุ่น และ มีความหลากหลาย และสามารถสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- (๕) เกิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ และมีหน่วยบูรณาการคุณค่าสู่ชีวิต
- (๖) การจัดการเรียนการสอน ที่สร้างสรรค์ และยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง :: ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากสถานการณ์โลก และได้เรียนรู้จากประสบการณ์/ตรงการปฏิบัติ (Project และ Problem โดยฝึกให้ใคร่ครวญและการเรียนรู้อย่างมีสติเสมอ
- (๗) การประเมิน ผู้เรียนที่รอบด้าน (ทั้ง formative และ summative assessment) เพื่อประเมินการพัฒนาการทั้ง ๓ มิติ

ตารางที่ ๑๙ แสดงเป้าหมาย การพัฒนาโรงเรียนนำร่อง ใน ๓ มิติ

Head	Hand	Heart
<ul style="list-style-type: none"> • ความรู้ที่เป็นระบบระเบียบ <ul style="list-style-type: none"> ◦ การประกอบสร้างความรู้ ◦ สิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อสมองและสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ◦ การทำงานวิจัย • นวัตกรรมการเรียนรู้และการลงพื้นที่ <ul style="list-style-type: none"> ◦ ศึกษาจากสถานการณ์จริง ◦ การเรียนรู้ที่นั้งยืน ◦ การเรียนรู้บนสถานการณ์โลก 	<ul style="list-style-type: none"> • ทักษะการสื่อสาร <ul style="list-style-type: none"> ◦ ถ่ายทอดโดยใช้ภาษาอังกฤษ ◦ พุดคุยแลกเปลี่ยนกัน ◦ มีความรู้ทางภาษา และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ • ความคิดสร้างสรรค์ <ul style="list-style-type: none"> ◦ ศิลปะในการไตร่ตรอง ◦ ศิลปะเพื่อการสื่อสาร / การสื่อสารผ่านศิลปะ • ทักษะการคิดวิเคราะห์ <ul style="list-style-type: none"> ◦ การสะท้อนคิดกับตัวเอง 	<ul style="list-style-type: none"> • การเติบโตจากภายใน <ul style="list-style-type: none"> ◦ ฝึกสติ ◦ การสะท้อนคิดกับตนเอง ◦ รักและเมตตา ◦ มีจิตใจนำทาง ◦ มีสติรู้ตัว ◦ เพื่อนร่วมเรียนรู้ • การสะท้อนคิดแบบแยกกาย <ul style="list-style-type: none"> ◦ ภาพของนักเรียนรู้ ◦ ใจที่ใฝ่รู้ ◦ ผู้เรียนที่ใช้ปัญญา

Head	Hand	Heart
<ul style="list-style-type: none"> ◦ มนุษยนิยม = การเรียนรู้ที่เข้าถึงคุณค่า ◦ ปฏิบัตินิยม :: การลงมือจากประสบการณ์/การปฏิบัติ <ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน - การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง - การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล - การเรียนรู้แบบ active learning 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ การแก้ปัญหา •ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ◦ การเป็น Facilitator ◦ การสร้างวง PLC ที่มีการ AAR และ BAR อย่างมีคุณภาพ •การมีพื้นที่การเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ พลเมืองใฝ่รู้

๒.กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนนำร่อง ๕ โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ๑ โรงเรียน ขนาดกลาง ๓ โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ขนาดกลาง ๑ โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหาร มีความมุ่งหวังจะพัฒนาการจัดเรียนการสอน จากฐาน ทุน บริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ ๒๑ แต่ละโรงเรียนได้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในรูปแบบโครงการ โครงการ มาก่อน นอกจากนี้ มีโรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) ที่พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เรียกว่า “Friday is Flyday” ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ

๓. ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

หัวใจความสำเร็จ (Key Person) ที่เป็นจุดเน้นสำคัญในการพัฒนา โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรมเชิงระบบปีที่ ๑

๑. ผู้บริหารโรงเรียน

- เป็นผู้นำทางวิชาการ (Super Coach) สามารถให้คำแนะนำ /เป็นที่ปรึกษา ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ออกแบบให้กับครูได้
- เป็นผู้บริหารบริบทโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ทั้งทางกายภาพ และทางวัฒนธรรม (วิถี) ในโรงเรียน

๒. ครู

- มีทักษะการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นบูรณาการ สามารถเขียนแผนและออกแบบการเรียนรู้ แบบใฝ่รู้ (Active Learning) และสามารถใช้ในการใช้จัดการเรียนรู้อำนวยให้ผู้เรียนได้เป็นเจ้าของการเรียนรู้อย่างแท้จริง
- การปรับโครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาภายในโรงเรียน โดยใช้แนวทางการพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (เป็นเจ้าของการเรียนรู้) เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยผู้บริหารและคณะครูมีทักษะการทำงานร่วมกัน สามารถเป็น Facilitator และสร้างวง PLC ที่มี AAR และ BAR ที่มีคุณภาพได้

๓. กระบวนการในการพัฒนาผู้อำนวยการและครูเพื่อจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม ดังนี้

- (๑) Vision & Mission Workshop เพื่อให้ผู้บริหารและครูแกนนำเห็นตัวอย่างจากโรงเรียนต้นแบบ (โรงเรียนรุ่งอรุณ) เพื่อให้เข้าใจหลักคิด และรูปแบบการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะผู้เรียน และเพื่อให้ผอ.และครูแกนนำสามารถไปวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนได้
- (๒) Hackathon Workshop เพื่อพัฒนา ผอ. ให้เป็นผู้นำองค์กร และผู้นำทางวิชาการ ที่เข้าใจมุมมองของครูในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนแผนการสอนแบบ Active Learning และวิธีการเป็นโค้ชให้กับครูในโรงเรียน
- (๓) School Visit (CRC) Mentor ติดตามสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนรายโรงเรียน โดยการเข้าสังเกตการสอน และให้ข้อเสนอแนะ ให้ ผอ.และครู เข้าใจ ทั้งการใช้นวัตกรรมในการสอน active learning และวิธีการสะท้อนผลอย่างเป็นกัลยาณมิตร
- (๔) Active Learning Workshop เพื่อเพิ่มเติมทักษะการออกแบบการเรียนรู้ และการเขียนแผน แบบ Active Learning หลังจากที่โรงเรียนที่ได้ทดลองสอนไประยะเวลาหนึ่ง รวมถึง

การออกแบบและเขียนแผนโครงการบูรณาการ ที่เป็นการบูรณาการหลากหลายวิชา และ
การมีจุดจ้องมองในการสะท้อนผลห้องเรียน เพื่อการพัฒนาในโรงเรียน

- (๕) ระบบโค้ช Online เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ร่วม และเพิ่มช่องทางการเติมความรู้ ทักษะให้
ผอ. และครู นำนวัตกรรมไปใช้ได้จริง

๔. ผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม การจัดการศึกษาแบบองค์รวม

ตารางที่ ๒๐ แสดงผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม การจัดการศึกษาแบบองค์รวม

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
งานอบรมเชิงปฏิบัติการ “Vision and Mission” การจัดการศึกษาแบบ องค์รวม	๔-๖ มีนาคม ๒๕๖๒	ครูสตีสถาน และโรงเรียน รุ่งอรุณ	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความเข้าใจใน concept ของการศึกษาแบบองค์รวม โดยโรงเรียนจะต้องปรับโครงสร้าง การเรียนการสอน ที่ต้องสร้าง ๒๑st century skill (๕C) • เพื่อให้ผอ.เห็นและเข้าใจบทบาท ของตัวเอง ในฐานะ ผู้นำของ โรงเรียน • เพื่อให้ผอ. เข้าใจการเขียนแผน แบบ active learning (เขียน แผนที่เข้าถึงคุณค่า) • เพื่อส่งเสริมและพัฒนาพลัง วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร วิทยาลัยนาร่องโรงเรียนให้ เป็นครูของครู (Super 	<p>กิจกรรมที่ ๑ : สังเกตกิจกรรม ยามเช้าวิถีโรงเรียนรุ่งอรุณ กลุ่ม ๑ ฝ่ายมัธยม และ ประถมศึกษา</p> <p>กลุ่ม ๒ อนุบาล และ ประถมศึกษา</p> <p>กิจกรรมที่ ๒ : Check – in เป้าหมายของผู้บริหาร ครู ผน เรือนรับอรุณ เปิดมุมมองและ พัฒนาการระบวนทัศน์ของการจัด การศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียน พร้อมแลกเปลี่ยน การจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ได้รับแรงบันดาลใจและเกิด ทัศนคติใหม่ในการวาง แนวทางการพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้เรียน แบบบูรณาการ ทั้ง ทางด้านพื้นฐาน วิชาการ การพัฒนา ทักษะการเรียนรู้และ สมรรถนะของผู้เรียนใน ศตวรรษที่ ๒๑ • ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูสามารถนำ ความรู้ที่ได้รับไปสร้าง

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
			<p>Coach) ที่สามารถออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ การออกแบบ ROAD MAP และแผนการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ OLE ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ๓ ด้าน ความรู้ ทักษะ คุณค่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง สื่อ และการประเมินผล 	<p>บรรยายพิเศษ “การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเป็น ๔.๐ Whole School Transform</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๓</u> : ถอดการเรียนรู้ โดยกระบวนการ การสะท้อนชั้นเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (CRC: Classroom Reflection to Change)</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๔</u> : แบ่งกลุ่ม ถอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ ฝึกทักษะการเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) ที่จะเป็นผู้วิชาการ และเป็นเจ้าของในการสร้างการเปลี่ยนแปลง Change Agent อย่างมืออาชีพ <u>กิจกรรมที่ ๕</u> : ศึกษาแนวทางการจัดโครงสร้าง</p>	<p>ระบบบริหารจัดการภายในโรงเรียนได้รอบด้านอย่างมืออาชีพ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้นำอำนวยการเห็นบทบาทของตนเองในการ โครงสร้างการเรียนการสอนของโรงเรียน และการพาครูเขียนแผนแบบ active learning • ผู้อำนวยการมีสายตาดูใจมองห้องเรียน เพื่อการสะท้อนผลและพัฒนา • ผู้อำนวยการจะนำกลับไปเปลี่ยนโรงเรียนทันที

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
			<ul style="list-style-type: none"> ○ การออกแบบการเรียนรู้แบบไม่แยกส่วนโดยเชื่อมโยงการบูรณาการฐานวิชาการและฐานธุรกิจแบ่งปันโดยมีพื้นที่ในโรงเรียนและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ○ กระบวนการสื่อสารการเป็นโค้ชและกระบวนการด้วยกระบวนการโค้ชชิ่งและสร้างชุมชนผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ (PLC : Professional 	<p>ตารางเรียนของโรงเรียนรุ่งอรุณ วิธีการเรียนรู้ที่เข้าถึงระบบ “คุณค่า” ผ่านกระบวนการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) การเรียนรู้ที่บรรลุเป้าหมาย ๓ ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ คุณค่า</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๖</u> : แบ่งกลุ่มจัดทำ Micro Teaching ๔ กลุ่ม</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๗</u> : สะท้อนการเรียนรู้สู่กลุ่มใหญ่ด้วยวิธีการแบบ Fish Bowl</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๘</u> : ผู้อำนวยการและครู ออกแบบการบูรณาการตามกลุ่มสาระวิชาพื้นฐานและและธุรกิจแบ่งปันของโรงเรียนตนเอง</p>	

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
			Learning Community)	กิจกรรมที่ ๙ : ผู้อำนวยการและครู ร่วมทำแผนและตารางเรียนในการพัฒนาโรงเรียนพร้อมนำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียน	
งานอบรมเชิงปฏิบัติการ “Hackathon ผู้อำนวยการ ผู้นำการ เรียนรู้ ๔.๐” การจัดการศึกษาแบบ องค์กรรวม	วันที่ ๑๗- ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๒	ครูสดีสถาน และโรงเรียน BBL	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความเข้าใจใน concept ของการศึกษาแบบองค์กรรวม • ให้เครื่องมือ และจุดจ้องมอง ฝึกกระบวนการการสะท้อนผลห้องเรียนผ่านการ CRC • เพื่อให้พอ. เข้าใจการเขียนแผนแบบ active learning (เขียนแผนที่เข้าถึงคุณค่า และทำ micro teaching) 	<p>กิจกรรมที่ ๑ : check in – สถานการณ์ปัจจุบันของโรงเรียน</p> <p>กิจกรรมที่ ๒ : สวดมนต์ทำวัตรเช้า</p> <p>กิจกรรมที่ ๓ : ศึกษาแผนการสอนตัวอย่าง</p> <p>กิจกรรมที่ ๔ : การเรียนการสอนแบบบูรณาการและนำคุณค่าสู่ชีวิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรู้วิถี + ปัญหาของครู และเห็นคุณค่าของการทำแผน • ผู้อำนวยการเห็นจุดจ้องมองที่ช่วยครูพัฒนาห้องเรียน • ผู้อำนวยการได้ฝึกทักษะการเป็น facilitator ที่สามารถ

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
			<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มเติมทักษะการเป็น facilitator ให้กับผอ. ในการพัฒนาคณะครู 	<p>กิจกรรมที่ ๕ : ฝึกทำแผนการสอน</p> <p>กิจกรรมที่ ๖ : นำเสนอแผนการสอน</p> <p>กิจกรรมที่ ๗ : Micro Teaching</p> <p>กิจกรรมที่ ๘ : สรุปรอบถอดบทเรียน แนวทางการนำไปใช้ในสถานศึกษา</p>	นำวง PLC ได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร
การลงพื้นที่ติดตาม Site Visit โรงเรียนในโมดูลการจัดการศึกษาแบบองค์รวม	ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๑ และ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๒	<ol style="list-style-type: none"> โรงเรียนบ้านโนนเพ็ก โรงเรียนบ้านร่องสะอาด โรงเรียนเมืองคง 	<ul style="list-style-type: none"> ติดตามความก้าวหน้าการพัฒนาห้องเรียนให้เป็น active learning ในรายโรงเรียน พัฒนาการเขียนแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (active learning) 	<p>กิจกรรมที่ ๑ : แจงกำหนดการ การเข้าสังเกตการณ์ห้องเรียน</p> <p>กิจกรรมที่ ๒ : เข้าสังเกตการณ์ห้องเรียนช่วงเช้า วิทยากรแยกตามช่วงชั้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> โรงเรียนได้เพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจในการเขียนแผนและการจัดการเรียนการสอนแบบ active learning คณะครูได้รับ constructive feedback จาก

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
	ครั้งที่ ๒ วันที่ ๒-๔ และ ๙- ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒	4. โรงเรียน บ้าน ดอนข่า 5. โรงเรียน เทศบาล ๔	<ul style="list-style-type: none"> ให้ เครื่องมือ และจุดจ้องมองในการ การทำ CRC เพื่อสะท้อนผล ห้องเรียน เพิ่มเติมทักษะการเป็น facilitator ให้กับผอ. ในการ พัฒนาคณะครู 	<p><u>กิจกรรมที่ ๓</u>: เข้าสังเกตการณ์ ห้องเรียนช่วงบ่าย</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๔</u>: จัดเตรียม VDO สำหรับการทำ CRC กับผอ. และ คณะครู</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๕</u>: วิเคราะห์สะท้อน ผลห้องเรียน และร่วมกันเขียน ตัวอย่างแผนการสอนแบบ active learning</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๖</u>: Reflection จาก การทำ CRC และสรุปกิจกรรม</p>	<p>Mentor ที่นำไปปรับใช้ ในห้องเรียนได้ทันที</p> <ul style="list-style-type: none"> โรงเรียนได้ฝึกเขียน แผน active learning ตัวอย่าง ร่วมกับ Mentor (ตัวอย่างแผน ตามเอกสารแนบ) ผอ. และคณะครูได้ เพิ่มเติมจุดจ้องมองใน การทำ CRC เพื่อ ติดตามทำการสะท้อน ผลห้องเรียน ๓/๕ โรงเรียนได้ฝึก เขียนแผน active learning ร่วมกับ Mentor

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
การอบรมเชิงปฏิบัติการ สำหรับโรงเรียนในโมดูล การจัดการศึกษาแบบ องค์กรรวม ครั้งที่ ๒	๑๕-๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒	โรงเรียน เทศบาล ๑ (วัดเจียงอี)	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความเข้าใจใน concept ของการศึกษาแบบองค์กรรวมเรื่อง (คุณค่าแท้ ของการเรียนรู้ และ ของตนเอง) • เติมทักษะการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาการเขียนแผนการสอนและการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (active learning) และ โครงการบูรณาการ • ให้เครื่องมือ และจุดจ้องมองในการทำ CRC เพื่อสะท้อนผลห้องเรียน <ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มเติมทักษะการเป็น facilitator ให้กับผอ. ใน การพัฒนาคณะครู 	<p><u>กิจกรรมที่ ๑</u> : กล่าวต้อนรับ-ชี้แจงวัตถุประสงค์การ workshop ตามนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนแบบองค์กรรวม</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๒</u> : Wise Reflection คุณค่าแท้ และคุณค่าเทียมของวัตถุ</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๓</u> : Core Reflection มองเห็นและสะท้อนคุณค่าในตนเองและผู้อื่น</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๔</u> : Reflection : วิเคราะห์ Pain Point ของโรงเรียนผ่านมา</p>	<ul style="list-style-type: none"> • โรงเรียนมีสายตาที่มองเห็น “คุณค่าแท้” ของการจัดการเรียนรู้แบบองค์กรรวม เข้าใจถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการจัดการที่เรียนรู้ที่ต้องเข้าถึงคุณค่าของตัวผู้เรียน • โรงเรียนได้เพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจในการเขียนแผนและการจัดการเรียนการสอนแบบ active learning • ผอ. และคณะครูได้เพิ่มเติมจุดจ้องมองในการทำ CRC เพื่อ

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<p>: ผอ. และ ครู ร่วมกันกำหนด เป้าหมายของโรงเรียน Shared Vision และ ร่วมหา Solution ผอ. และครูร่วมกันเขียน แผนปฏิบัติการสำหรับการ พัฒนาโรงเรียน</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๕</u> : Workshop การ เขียนแผน</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๖</u> : การวิพากษ์แผน</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๗</u> : Micro Teaching</p> <p><u>กิจกรรมที่ ๘</u> : การทำ CRC และ จุดจ้องมองในการสะท้อนผล</p>	<p>ติดตามทำการสะท้อน ผลห้องเรียน</p>

กระบวนการ Open Eye – สร้างความเข้าใจในนวัตกรรมและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและครู

กิจกรรมที่ ๑ : งานอบรมเชิงปฏิบัติการ “Vision and Mission” การจัดการศึกษาแบบองค์รวม

เสียงสะท้อนจากผู้อำนวยการที่เข้าร่วมกิจกรรม

	<p>“ทุกอย่างต้องย้อนกลับมาที่ครู ที่กระบวนการสอนของครู ที่ต้องสร้างให้เด็กปฏิบัติจริง การเรียนการสอนจะไม่มี 1 2 หรือ 3 แต่เป็นการ design และออกแบบกิจกรรมของครูผู้สอน อาจจะต้องเดินอ้อม เดินตรง หรือเดินโค้งบ้าง แต่สุดท้ายแล้ว คือให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง จุดที่น่าภาคภูมิใจที่สุดไม่ใช่ดูที่ผลงานของเด็ก แต่เป็นกระบวนการที่เราฝึกให้เด็กเกิดพัฒนารอบด้าน และเกิดความรู้ เราในฐานะโรงเรียนก็จะพยายามจัดการเรียนการสอนให้ได้พัฒนาทั้ง Head Heart และ Hand ให้ครูมีจิตวิญญาณและมีเป้าหมายที่จะพัฒนานักเรียนต่อไป”</p> <p>นายอภิวัฒน์ แถวพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนเพ็ก จ.ศรีสะเกษ</p>
	<p>“เห็นครูเปิดใจ อยากเรียนรู้ อยากพัฒนางานตัวเองไปอีกจุดหนึ่ง และเห็นภาพคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน คราวนี้ขนาดครูอารมณ์ยังไปเขียนแผน แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะเตรียมห้องเรียนให้พร้อม ดีใจที่เห็นครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มองไปถึงจุดประสงค์ที่จะให้เด็ก</p> <p>วันนี้ได้เห็นศักยภาพของครู ที่เรียนรู้จากกันและกัน พี่เรียนจากน้องและน้องเรียนจากพี่ เติมความคมของใบมีดของครู ทั้งการสอนและการจ้องมองห้องเรียนเพื่อสะท้อนผล สิ่งที่เราจะไปทำแน่ๆ คือชวนครูออกแบบที่เป็นแผนของครูเพื่อเด็กของครูเอง และจะเข้าสู่เกณฑ์ขั้นเรียน รวมทั้งหาคลิป อะไรที่จะช่วยครูในห้องเรียน รวมทั้งจัดกิจกรรมพัฒนาครูที่สอดคล้องกับศักยภาพของครู ”</p> <p>นางวิชุดา วิชัยชาญ (อดีต)ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนข่า จ.ศรีสะเกษ</p>

กระบวนการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียน เป็น Super coach

กิจกรรมที่ ๒ : งานอบรมเชิงปฏิบัติการ “Hackathon ผู้อำนวยการ ผู้นำการเรียนรู้ ๔.๐”

เสียงสะท้อนจากผู้อำนวยการที่เข้าร่วมกิจกรรม

	<p>“การบริหารจัดการ สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ การทำ CRC และ AAR เราอยากให้ครูสอนแบบ active learning ให้ นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ เราที่ได้มีโอกาสมารุ่งอรุณ เอา เรื่องอนุบาลกลับไปบอกเล่ากับครู คำก็รับ แล้ว อนุบาล เปลี่ยนเยอะมาก กล้าพูดเลยว่า ผู้ปกครองยอมรับมาก ระบบที่ดูแลน้อง work มาก แล้วก็ดูแลกัน เด็กไม่ กระจงองแง ผู้ปกครองมีความสุข ผู้ปกครองมาคอมเมนต์ เราในฐานะผู้บริหาร เราที่ชื่นชม ปฐมวัยเปลี่ยนเยอะมาก ส่วนประถม ครูพยายามเปลี่ยน การประชุม เมื่อก่อนผอ. พูดคนเดียว ตอนนั้นก็พยายามปรับให้ครูเราเป็นโค้ชแทน หลายครั้งก็มีไลน์ไปปรึกษา Mentor บ้างเพื่อให้ได้รับ feedback มาพัฒนางานตนเองค่ะ”</p> <p>ผอ. เรเวตี สีหะวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 บ้านโนนสำนักมิตรภาพ</p>
---	---

กระบวนการติดตามและพัฒนารุ้ใช้นวัตกรรมในโรงเรียน

กิจกรรมที่ ๓ : การลงพื้นที่ติดตาม Site Visit โรงเรียนโนนโมดูล การจัดการศึกษาแบบองค์รวม ครั้งที่ ๑

เสียงสะท้อนและตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม

	<p>“ได้ แ่งคิด มุมมอง จุดสำคัญที่จะต้องเปลี่ยนคือ การ เขียนแผนที่ต้องชัดเจน เป้าหมาย A S K ต้องคม และ กระบวนการต้องร้อยรัดไปพร้อมกัน ต้องตอบได้ว่า เรียนเรื่องนี้แล้วได้อะไร ผู้เรียน active หรือไม่ บางครั้ง การอัดรายละเอียดจากครูมากเกินไป ทำให้เด็กสูญเสีย เวลาแห่งการเรียนรู้ไปมาก วันนี้ขอบคุณอย่างมากที่เป็น กระจกบานใหญ่ให้เราได้สะท้อนว่ามีหลายองศา มุมมองมากให้เราได้ปรับปรุงต่อไปครับ”</p> <p>อ. สำราญ บุญธรรม รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา)</p>
---	--

ครูวาสนา โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา)

ครูมีการให้คำแนะนำป้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการ :
เมื่อครูมีเหตุต้องประชุมครูทั้งโรงเรียน จึงมอบหมาย
ให้นักเรียน ป.6 แบ่งกลุ่มกันไปดูเล่นน้องๆ โดยครูให้อิสระในการดูแล บางกลุ่มเลือกสอนการบ้านน้อง บางกลุ่มเลือกเล่นเกม และบางกลุ่มก็ชวนน้องทำงานศิลปะ ซึ่งเมื่อจบวัน ครูก็มีกระบวนการที่จะชวนนักเรียนมาถอดบทเรียนในสิ่งที่ทำ ว่า นักเรียนใช้กระบวนการในการดูแลน้องอย่างไร ได้ผลมากน้อยแค่ไหนอย่างไร และครั้งต่อไปนักเรียนจะทำอย่างไร ทำให้นักเรียนได้มาทำ Reflection กับกลุ่มของตัวเอง และพัฒนาการจัดการ

สิ่งที่น่าสนใจที่นักเรียนสะท้อนคือ นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ครูทำมากขึ้น เข้าใจว่าครูมีเป้าหมาย และเห็นตัวตนเองในฐานะนักเรียนกับบทบาทที่จะตั้งใจ ในการเป็นนักเรียน ที่ทำให้ตนเองเกิดการเรียนรู้

“ได้เรียนรู้ว่าจะต้องสอนสิ่งที่มีความหมายให้กับนักเรียน เรารู้ตัวว่ากำลังยึดในแบบเดิมๆ ได้รู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย นักเรียนได้รู้สึกและรู้หลายอย่าง ได้รู้วิธี และกระบวนการการเขียนแผน และการจัดการเรียนการสอนที่จะเอามาใช้กับเด็ก ขอขอบคุณอาจารย์ที่ไปถ่าย ได้เห็นว่าเราต้องปรับเปลี่ยนอะไร เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น ได้เรียนรู้วิธีสอนและข้อบกพร่องของตัวเอง จะเห็นว่าเวลาเราจะเขียนแผนขึ้นมาหนึ่งแผนครั้งหนึ่ง ต้องคิดให้รอบคอบว่าเด็กควรจะรู้อะไร เพราะอะไร ไม่ใช่แค่เพราะอยากให้เด็กรู้ ต้องเอาเด็กเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่ผู้สอนเป็นตัวตั้ง”

นส.จันทร์สุดา จงจำ

ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพ)

	<p>ครูชยุดา ไนยะกุล ครูเอ๋ ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพ จากการเป็นครูที่พูดอธิบายหน้าห้องคนเดียว หลังผ่านการอบรมและการเข้าไป CRC ในชั้นเรียน ครูเอ๋เริ่มเห็นและปรับการตั้งคำถามจากปลายปิดเป็นปลายเปิดได้มากขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้โต้ตอบมากขึ้น</p>
---	--

กิจกรรมที่ ๔ : การอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับโรงเรียนในโมดูล การจัดการศึกษาแบบองค์รวม ครั้งที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม

	<p>ครูวาสนา กตะศิลา โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) : หลังจากการทำกิจกรรมบูรณาการ จะมีการชวนนักเรียนถอดบทเรียน โดยเขียนเป็น Mind map ลงบนกระดาษ flipchart แข็ง และครูวาสนาก็จะใช้วิธีตั้งคำถาม แบบ dialogue เพื่อให้ให้นักเรียนสะท้อนและอธิบายความหมายเพิ่มเติมจากสิ่งที่เขียน >> ช่วยให้นักเรียนเห็นการเรียนรู้ของตัวเองชัดเจนขึ้น</p>
	<p>ครูอรุณวรรณ ชาตวิฒนชัย ครูป้อม โรงเรียนบ้านร่องสะอาด ได้นำคำแนะนำที่รับจากการเข้าร่วม Workshop มาปรับใช้ในวิชาภาษาอังกฤษให้เป็น active class room มากขึ้น หลังจากการทบทวนคำศัพท์ ครูป้อมได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าคู่และช่วยกันทำงานแต่งประโยคจากคำศัพท์ โดยการจับคู่มีทั้งแบบ ตามใจ และครูจับให้ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล้าที่จะแสดงออก ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น</p>

๕.วิเคราะห์ผลการพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

จากการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนโดยใช้กรอบการประเมิน 7C ในปีที่ผ่านมา โดยตัดช่วงคะแนนออกเป็น ๓ ชั้น ได้แก่ developing, good และ beyond expectation จะเห็นว่าโรงเรียนในโมเดลการศึกษาอย่างเป็นองค์รวมจะมี ๑ โรงเรียนในกลุ่ม A พัฒนาได้เกินความคาดหมาย มีโอกาสพัฒนาเป็นโรงเรียนแกนนำขยายผล (Beyond) กลุ่ม B (Good) พัฒนาได้ตามเป้าหมาย ๓ โรงเรียน และกลุ่ม C (Developing) ๑ โรงเรียน อยู่ระหว่างการพัฒนาและยังเห็นความก้าวหน้าบ้าง รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๒๑ แสดงผลการประเมินโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมการจัดการศึกษาของค์รวม

ลำดับ	โรงเรียน	School Concept	School Leader	Classroom	Teacher	Curriculum	Pedagogy	Evaluation	Group
1	เมืองคง	Good	Good	Good	Good	Devel.	Devel.	Devel.	A
2	บ้านร่องสะอาด	Devel.	Good	Devel.	Good	Devel.	Devel.	Devel.	B
3	เทศบาล 4	Devel.	Good	Devel.	Good	Devel.	Devel.	Devel.	B
4	บ้านดอนข่า	Good	Devel.	Good	Good	Devel.	Devel.	Devel.	B
5	บ้านโนนเพ็ก	Devel.	Devel.	Devel.	Devel.	Devel.	Devel.	Devel.	C

โรงเรียนบ้านร่องสะอาด

- ๑ ด้านวิสัยทัศน์ (School Vision) และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)
 - เริ่มเปิดพื้นที่รับฟัง ทำความเข้าใจฐานทุนปัญหาโรงเรียน และพยายามเชื่อมโยงเครือข่ายที่มี เพื่อเริ่มทำหลักสูตร แต่ยังไม่ได้อิสัยทัศน์ และยังไม่มียุทธศาสตร์ให้บรรลุวิสัยทัศน์
- ๒ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Agent / Super Coach)
 - ผอ.มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีความมุ่งมั่น สามารถให้คำแนะนำครูได้ตามแนวคิดของนวัตกรรมได้บ้าง และกำลังพัฒนาระบบการติดตามประเมิน และพัฒนาครู รวมถึงการสร้างทีมครูแกนนำให้เข้มแข็ง

- ผอ. มีการกำหนดโครงสร้างตารางเวลาที่เอื้อให้เกิด active learning และอยู่ระหว่างพัฒนาระบบ PLC ในโรงเรียนเพื่อสร้างวัฒนธรรมในการเรียนรู้ร่วมอย่างเป็นวิถี
- ๓ ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ (Learning Space)
- อยู่ในขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาและปรับปรุง Learning Space ในโรงเรียน และพยายามเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในการช่วยจัด Learning Space ที่เหมาะสม
- ๔ ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert)
(หมายเหตุ เป็นการประเมินครูในภาพรวมของโรงเรียน)
- ครูมี Learning Visibility ที่สามารถประเมินและปรับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนได้ แต่ยังเป็นส่วนน้อยในโรงเรียน เริ่มเห็นครูแกนนำ แต่ยังไม่สามารถถ่ายทอด ในวง PLC คุณภาพเพื่อขยายผลได้
 - ครูเริ่มเห็นความเชื่อมโยงในการสอนที่เน้นการมองเห็นคุณค่าของการเรียน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่หลากหลายเพียงพอที่จะจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลได้
 - การทำงานเป็นทีมของครู เริ่มมีครูแกนนำ แต่ยังไม่เข้มแข็ง ครูคนอื่นเริ่มเข้าใจนวัตกรรมและทำตาม แต่ยังไม่เกิดการเรียนรู้ร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นวิถี
 - ครูเริ่มมีการประเมินตามสภาพจริง แต่ยังไม่ชำนาญในการใช้เครื่องมือ
- ๕ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ (Competency Based)
- มีการทบทวนแผนงานตลอดทั้งปี เพื่อนำมาวางโครงและหลักสูตรในปีถัดไป แต่ในปีที่ผ่านมา ยังไม่มีหลักสูตรฐานสมรรถนะ
- ๖ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)
- ผอ. และครูเริ่มร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และวางแผนเปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครอง เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานปีการศึกษาถัดไป
 - ผอ. สามารถทำให้ครูเข้าใจ และร่วมวางหลักสูตร โครงสร้าง ตามแบบนวัตกรรมได้ที่จะเริ่มดำเนินการในปีถัดไป

๗ ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา

(Formative Assessment)

- เริ่มมีความเข้าใจกรอบแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง จากการใช้นวัตกรรม แต่
ยังไม่มีตัวอย่างสำเร็จจากการประเมินชัดเจน

โรงเรียนบ้านโนนเพ็ก

๑ ด้านวิสัยทัศน์ (School Vision) และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน

(School Concept)

- การเรียนการสอนยังเป็นการบอกสอน ยังไม่มีการปรับให้เป็น active learning ยัง
ไม่มีเริ่มทำความเข้าใจบริบท ชุมชน เพื่อสร้างและกำหนดวิสัยทัศน์ แต่ยังมี
เครือข่ายที่สามารถช่วยพัฒนา learning space (แต่ยังไม่ได้เริ่ม)

๒ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

(Change Agent / Super Coach)

- ผอ. เริ่มมีความตื่นตัว และอยากเปลี่ยนแปลงห้องเรียน แต่ยังไม่สามารถเป็นผู้นำ
ทางวิชาการที่ช่วยโค้ชครูในการใช้นวัตกรรม หรือ การสร้างทีมครูแกนนำใน
โรงเรียนได้
- ผอ.เริ่มใช้วง PLC ในการช่วยพัฒนาครูเพื่อสร้างห้องเรียน active learning แต่ยังไม่
มีวิถีวัฒนธรรมที่ร่วมกันสะท้อนผลห้องเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร และยังไม่
มีการกำหนด Roadmap หรือโครงสร้างตารางเวลาที่เอื้อการเกิด active learning
อย่างเป็นระบบ

๓ ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

(Learning Space)

- เริ่มมีการสนับสนุนในหารจัด Learning Space ทั้งในและนอกห้องเรียน มีบอร์ด
การแสดงผลงานของนักเรียน แต่ยังไม่ Learning space นอกเหนือจากบอร์ด
แสดงผลที่ใช้ประโยชน์อย่างเป็นวิถี

๔ ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้

(Learning Expert)

- ครูเริ่มมีความเข้าใจและพยายามพัฒนาทักษะตนเองในการใช้ หาเครื่องมือต่าง ๆ มาจัด “นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้” สามารถบริหารจัดการและเขียนแผนการสอน ฐานสมรรถนะ
- ครูมีพื้นฐานความรู้ และพยายามเชื่อมโยงเข้าสู่คุณค่าของรายวิชาและเริ่มมีการ แลกเปลี่ยนกัน ในวง PLC แต่ยังไม่เกิดกลุ่มครูแกนนำที่สามารถเป็นผู้นำและ ถ่ายทอดความสำเร็จได้
- ครูเริ่มพัฒนาสัมพันธภาพในการทำงานที่ตีร่วมกัน และยังไม่มีการประเมินตาม สภาพจริงบนฐานสมรรถนะที่ชัดเจน

๕ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ (Competency Based)

- ยังไม่มีการเปิดพื้นที่ระดมความเห็นจากผู้ปกครอง หรือการปรับโครงสร้างเวลา เรียน

๖ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)

- มีระบบและการทบทวนการดำเนินงาน แต่ยังไม่เห็นกระบวนการร่วมสะท้อนผล เพื่อสร้างเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของเด็กที่ชัดเจน

๗ ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)

- เริ่มมีความรู้ความเข้าใจในกรอบแนวคิดหลักการการวัดประเมินผลการเรียนรู้ สามารถออกแบบ-พัฒนาตัวชี้วัดและประเมิน ตามสภาพจริงแบบ 360 องศา ผ่าน การใช้นวัตกรรมการศึกษาเชื่อมโยงในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ ของ “ผู้เรียน” แต่ยังไม่มีความตัวอย่างผลสำเร็จ ที่สะท้อนผลการจัดสมรรถนะ

โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา)

๑ ด้านวิสัยทัศน์ (School Vision) และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)

- มีความเข้าใจ รู้จักบริบทชุมชน พร้อมทั้งเปิดพื้นที่รับฟังนักเรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองในการสร้างวิสัยทัศน์โรงเรียน ได้วิสัยทัศน์ (School Vision) และ School Concept ที่ตอบโจทย์ปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

๑.สื่อสารสร้างการรับรู้ที่ชัดเจน ๒.จัดทำแผนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ๓.เกิดความ
ร่วมมือของครูอย่างเป็นทีมภายใน ร.ร.

- รู้จักภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นที่และหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก
สามารถเชื่อมโยงและดึงศักยภาพให้เข้าร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของ
โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

๒ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

(Change Agent / Super Coach)

- มีความตื่นตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งสภาพสังคมและการศึกษาในศตวรรษ
ที่ 21 และสามารถแสวงหาความรู้และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่เอามาใช้
กับโรงเรียน มีความมุ่งมั่น ทุ่มเทในการเรียนรู้นวัตกรรม และฝึกฝนทักษะการเป็น Fa
ของตนเองอยู่เสมอ ได้รับการยอมรับจากครูเป็นอย่างดี และกำลังอยู่ในขั้นตอนการ
พัฒนาทีมครูแกนนำ และสร้างระบบติดตามและประเมินความก้าวหน้า การจัดการ
เรียนรู้แบบ Active Learning
- มีการกำหนดโครงสร้างตารางเวลาที่เอื้อให้เกิดการจัดการเรียนรู้แบบ active
learning และมีการจัดทำ Roadmap ร่วมกัน ชุมชน PLC ของโรงเรียนเป็นสนาม
พลังที่ครูในโรงเรียนกล้าปรับเปลี่ยนวิธีสอน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้
นวัตกรรมได้ สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาครูด้วยการทำ CRC มีการกำหนดตารางการ
นิเทศ และร่วมสร้างวิถีการอยู่ร่วมกันได้

๓ ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ (Learning Space)

- ส่งเสริมให้ครูมีการจัด learning space แต่ยังไม่สามารถทำให้น่าสนใจและเป็นมิตร
ต่อสมองของผู้เรียนได้ มีบอร์ดแสดงผลงาน แต่ค่อนข้างเยอะเก๋ินไป ทำให้รก มีการ
ดึงชุมชนเข้ามาร่วมสนับสนุนจัดทำ learning space ได้

๔ ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้

(Learning Expert)

- ครูมีความเข้าใจในการเขียนแผน และการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ active
learning พอสมควร และกำลังพยายามตั้งคำถามที่กระตุ้นความคิด เพื่อยกระดับ
ผู้เรียน ครูเริ่มวิเคราะห์ฐานทุนโรงเรียน และกำลังพัฒนาออกแบบการจัดการเรียนรู้ ยังไม่
ค่อยมีเครื่องมือที่หลากหลายแต่พยายามใช้นวัตกรรมที่มีในการจัดกระบวนการ
เรียนรู้แบบ active learning

- มีทักษะในการให้ positive feedback และสามารถสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียนให้นักเรียนมีพื้นที่ปลอดภัยในการ feedback ได้ และกำลังเริ่มทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน
- ครูมีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เปิดใจและยอมรับระบบกัลยาณมิตรนิเทศแบบ CRC มีครูคนนำที่สามารถแบ่งปันการเรียนรู้กับเพื่อนครูได้ แต่ยังไม่มีการถอดบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรม
- เริ่มทำการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของผู้เรียน และกำลังเริ่มทำความเข้าใจและสร้างกระบวนการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็น ถึงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเชิงลึก

๕ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ (Competency Based)

- ผู้บริหารและครูเริ่มจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” และออกแบบ แผนการเรียนการสอนที่อิงสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 มีการทบทวนแผนงานตลอดปีแต่ยังไม่ได้นำมาจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ

๖ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)

- เริ่มกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด ที่สะท้อนผลที่ "ผู้เรียน" ร่วมกันอย่างชัดเจน โดยเปิดพื้นที่ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ผอ.ทำให้ "ครู" เข้าใจและเห็นความสำคัญในการเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และกำลังพัฒนาระบบติดตามการทำงาน ในการสะท้อนผลการทำงาน

๗ ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)

- เริ่มเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่อิงฐานสมรรถนะ (ASK) และกำลังพัฒนาการจัดทำกรอบแนวคิดเพื่อยกระดับผู้เรียน

โรงเรียนบ้านดอนข่า

๑ ด้านวิสัยทัศน์ (School Vision) และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)

- มีความเข้าใจ รู้จักบริบทชุมชน พร้อมทั้งเปิดพื้นที่รับฟังนักเรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อทำความเข้าใจกับฐานทุนปัญหา วิถีวัฒนธรรม และความต้องการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ - เป้าหมายพัฒนาโรงเรียน
- มีการสื่อสารและรู้จักภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนในการกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียน

๒ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง

(Change Agent / Super Coach)

- มีความตื่นตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พยายามเรียนรู้นวัตกรรมการศึกษาอย่างจริงจัง รับฟังและสามารถเป็นที่ปรึกษา (Coach) ในการใช้นวัตกรรม
- มีทักษะการเป็น FA – Facilitator ที่เปิดโอกาสให้ “ครู”
- กำลังพัฒนาการกำหนดโครงสร้างตารางเรียน และ Roadmap ของโรงเรียน
- มีวง PLC ที่เป็นพื้นที่ให้ครูได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยน รวมถึงผลักดันการพัฒนาห้องเรียนแบบ active learning
- มีทักษะในการสะท้อนผลห้องเรียน และพยายามสร้างวิถีเรียนรู้ในโรงเรียน
*หมายเหตุ-ผู้บริหารคนเดิมย้าย

๓ ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ (Learning Space)

- ผู้บริหารและครู เริ่มความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม (Indoor / Outdoor) ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เพียงพอกับผู้เรียน และกำลังพัฒนาการจัดการพื้นที่เรียนรู้เพิ่มเติมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (School Vision) เป้าหมาย และกรอบแนวทางพัฒนาโรงเรียน (School Concept) ร่วมกับชุมชน

๔ ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้

(Learning Expert)

- ครูเห็นความสำคัญในการสังเกตการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล พยายามพัฒนาออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ครูพยายามเรียนรู้ศาสตร์การเรียนรู้และ ทำความเข้าใจคุณค่าของเนื้อหาที่ตนเองสอน เพื่อ จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เอื้อให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้กับสถานการณ์

จริง และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิต ที่เชื่อมโยงให้เห็นความสำเร็จและเป้าหมายชีวิตในอนาคตได้

- ทีมครูในโรงเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และเปิดใจยอมรับระบบการนิเทศ CRC แต่ยังไม่เกิดผู้นำตามธรรมชาติจากครู หรือในการนำตัวอย่างความสำเร็จมาพูดคุยกัน
- เริ่มใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้ง Formative Assessment และ Summative Assessment

๕ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ (Competency Based)

- มีการเปิดพื้นที่รับฟัง ระดมความคิดเห็น ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับพื้นที่ ในการร่วมคิด วิเคราะห์ และจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” และเริ่มปรับโครงสร้างเวลาเรียนรวม

๖ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)

- ผู้บริหารและครูเริ่มร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด ที่สะท้อนผลที่ “ผู้เรียน” ร่วมกันอย่าง โดยเปิดพื้นที่ให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และกำลังพัฒนาระบบติดตามที่สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้แบบ constructive learning

๗ ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)

- เริ่มเข้าใจกรอบแนวคิดหลักการการวัดประเมินผลการเรียนรู้ กำลังพัฒนาออกแบบ-พัฒนาตัวชี้วัดและประเมิน ตามสภาพจริงแบบ 360 องศา

โรงเรียนเทศบาล 4

๑ ด้านวิสัยทัศน์ (School Vision) และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)

- เริ่มทำความเข้าใจบริบทของชุมชนตัวเอง และกำลังพัฒนาวิสัยทัศน์ที่ตอบโจทย์บริบทของตนเอง กำลังเริ่มผลักดันการดำเนินงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ รวมถึงการเชื่อมโยงกับภาคีต่างๆ

๒ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Agent / Super Coach)

- ให้ความสำคัญและสามารถสื่อสาร สร้างความเข้าใจกับ “กลุ่มครูในโรงเรียน” เพื่อร่วมออกแบบและจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” มีความรู้ ความเข้าใจในวัตกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน สามารถสื่อสารให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษา (Coach) “กลุ่มครู” ได้บ้าง แต่ยังขาดความแม่นยำ
- เริ่มเปิดพื้นที่ให้ครูแสดงความคิดเห็นบ้าง แต่ยังขาดกระบวนการ ชวนคิด-ชวนทำ (ยังไม่เกิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับครู)
- สร้างการมีส่วนร่วมในการใช้วัตกรรมการเรียนรู้ได้ มีแนวโน้มพัฒนาสู่การเป็น “ครูแกนนำ” ของโรงเรียนได้
- มีการสร้างวง PLC ที่เป็นวิถีอย่างสม่ำเสมอ ชวนครูสังเกตและสะท้อนห้องเรียนได้ และกำลังเริ่มกำหนดโครงสร้างตารางเวลาที่ชัดเจน และพัฒนา Roadmap สำหรับปีการศึกษาถัดไป

๓ ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ (Learning Space)

- ผู้บริหารและครูเริ่มให้ความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม (Indoor / Outdoor) ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม มีฐานทุนจากสังกัดในการสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์ แต่ยังไม่มีการจัดบอร์ดที่แสดงตารางเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นกระบวนการเรียนรู้อย่างชัดเจน

๔ ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert)

- ครูเริ่มมีทักษะในการสังเกตการเรียนรู้ตามความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล อยู่ระหว่างการออกแบบและพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสนใจ
- ครูพยายามจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เอื้อให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้กับสถานการณ์จริง และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิต ที่เชื่อมโยงให้เห็นความสำเร็จและเป้าหมายชีวิตในอนาคตได้ โดยพยายามทำความเข้าใจและใช้สายตาที่วิเคราะห์คุณค่าของสิ่งที่ตนเองสอน
- ครูมีการใช้ positive feedback กับผู้เรียนได้ดี และกำลังสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในห้องเรียน
- มีตารางเวลาและมีการนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของ "กลุ่มครู" ผ่านชุมชนการเรียนรู้ PLC และครูเริ่มเปิดใจในการสอน

ห้องเรียนอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตร และกำลังเริ่มกระบวนการถอดบทเรียนสำหรับการปีการศึกษาหน้า

- ครูเริ่มใช้การวิเคราะห์ และการประเมินศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน กำลังพัฒนาการประเมินได้อย่างถูกต้องว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร แต่ยังไม่มีการรวบรวมผลงานเชิงประจักษ์

๕ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ (Competency Based)

- กำลังเริ่มจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” และออกแบบ แผนการเรียนการสอนที่อิงสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

๖ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)

- ผู้บริหารทำให้ “ครู” เข้าใจและเห็นความสำคัญครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในกระบวนการสะท้อนชั้นเรียน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่ “ผู้เรียน” ให้เกิดความใฝ่รู้ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และกำลังพัฒนาการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

๗ ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)

- ผู้บริหารและครูเริ่มทำความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่อิงฐานสมรรถนะ (A/S/K) และพยายามนำมาวิเคราะห์-จัดทำกรอบแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ “ผู้เรียน” แต่ยังไม่มีความชัดเจน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ในการปฏิบัติงานร่วมกับโรงเรียนในปีต่อไป จะมีการเน้นการเติมความรู้ทางด้านวิชาการให้โรงเรียนอย่างเข้มข้นมากขึ้น โดยอาจมีการวางบทบาทให้โรงเรียนกลุ่ม A เข้มแข็งเข้ามาฝึกเป็น Coach ให้กับโรงเรียนในกลุ่ม B จะมีการวางตารางปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ ร่วมกับ Mentor เพื่อให้โรงเรียนได้รับ feedback และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมเรียนรู้ในเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนพร้อมกันทั้งระบบ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูและบุคลากร รวมถึง ชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้สำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยแท้

(๔) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน และวิธีการแบบเปิด Lesson Study and Open Approach

๑) เป้าหมายการพัฒนา

กลไกการทำงานร่วมกันของการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) กับวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ต้องอาศัยการวางแผนการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับครูทั้งด้านวิชาการ และบริหารจัดการ โดยผู้บริหารจะต้องจัดทีมการศึกษาชั้นเรียนและผู้บริหารก็เป็นหนึ่งในทีมนี้ ร่วมกันวิเคราะห์หนังสือเรียน และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน นำสู่การปฏิบัติจริงตาม ๔ ขั้นตอนวิธีการแบบเปิด

การทำงานร่วมกันของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ต้องอาศัยการวางแผนที่ดี ของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และครูผู้สังเกตการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนให้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการโรงเรียน แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน

๑.ด้านวิชาการ

๑.๑. วางแผนการนำนวัตกรรมไปใช้ในโรงเรียน

- ร่วมวิเคราะห์หนังสือเรียน เพื่อวางแผนให้เป็นไปตามหลักสูตร
- ร่วมวางแผนการใช้หนังสือเรียน และสื่อ นำไปสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

ขั้นตอนการวิเคราะห์หนังสือเรียน เพื่อการออกแบบแผนการสอนเป็นส่วนที่สำคัญก่อนการจัดการเรียนการสอน เพราะผู้บริหารและครูจะได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดสำคัญ หรือหัวใจสำคัญของเนื้อหาในบทๆนั้น เพื่อให้การออกแบบแผนการสอนสามารถช่วยให้ครูผู้สอนสามารถสร้างสถานการณ์ และตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นคิดให้กับผู้เรียนได้

๑.๒. นิเทศติดตาม

- ระดับโรงเรียนตาม ๓ ขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียน
- ระดับห้องเรียนตาม ๔ ขั้นตอนของวิธีการแบบเปิด

๑.๓. สะท้อนผลรายสัปดาห์

การสะท้อนผลรายสัปดาห์เป็นกระบวนการที่ให้ผู้บริหารและทีมการศึกษาได้มีพื้นที่ในการสะท้อนการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในมุมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การปรับและพัฒนาแผนต่อไป

๑.๔. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้

- จัดกิจกรรม Open Class รายภาคการศึกษา
 - พื้นที่สำหรับให้โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาได้เปิดห้องเรียนการสอนแบบ Open approach เพื่อให้โรงเรียนอื่นๆได้มาสังเกตการสอน และช่วยกันสะท้อนเพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ให้กำลังใจซึ่งกันและกันด้วย
- เข้าร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติ
 - เวทีที่โรงเรียนจะได้รับรู้ รับฟัง และเห็นการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการเปิดชั้นเรียนด้วยวิธีการแบบ Open Approach จากต่างประเทศ

๑.๕. สร้างความสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน

ด้านบริหารจัดการ

๑. กำหนดทีมการศึกษาชั้นเรียน และระบบ/รูปแบบการดำเนินงาน
ผู้อำนวยการจำเป็นต้องสร้างระบบ และทีมของการดำเนินการตามนวัตกรรม เรียกว่า ทีมการศึกษาชั้นเรียนที่ไม่ใช่เพียงครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัยครูท่านอื่นๆในทุกระดับชั้น เพื่อร่วมกันวางแผน และพัฒนานักเรียน
๒. กำหนดตารางสอน และตารางการสังเกตชั้นเรียน
๓. จัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน เช่น กระดานแม่เหล็ก สื่อการสอนต่างๆ
๔. จัดตารางการสะท้อนผลรายสัปดาห์
๕. ประสานงานทีม Mentor / Coach เพื่อพัฒนา ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และการศึกษาชั้นเรียน

ครูผู้สอน/ครูผู้สังเกตการสอน แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน

๑) บทบาท

๑. จัดทีมการศึกษาชั้นเรียน และกำหนดระบบ/รูปแบบการดำเนินงาน
๒. ร่วมเขียนแผนกับทีมการศึกษาชั้นเรียน
๓. สอน และร่วมสังเกตการสอนในชั้นเรียน
๔. ดำเนินการสะท้อนผลหลังการสอนในทีมการศึกษาชั้นเรียน เป็นรายสัปดาห์

๒) สมรรถนะ

๑. การร่วมสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
๒. การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่ทำทายนักเรียน
๓. การสะท้อนผลสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

๒.กลุ่มเป้าหมาย

นวัตกรรม Lesson study and Open approach มีโรงเรียนเข้ารับการพัฒนา 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโพนขา โรงเรียนบ้านโนนแสนคำหนองศาลาศรีสะอาด โรงเรียนบ้านรุ่งสมบูรณ์ และโรงเรียนบ้านโนนคูณ ซึ่งพัฒนาครู ๒ ระดับชั้น ได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ ๑ และประถมศึกษาปีที่ ๔

๓. ผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ Lesson Study & Open Approach

ตารางที่ ๒๒ แสดงผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ Lesson Study & Open Approach

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น*
อบรมเชิงปฏิบัติการการใช้หนังสือเรียนที่เน้นการแก้ปัญหาในนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) เพื่อยกระดับคุณภาพชั้นเรียนคณิตศาสตร์	๒๕-๒๖ ก.ค. ๒๕๖๒	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ	๑. ให้ครูเห็นและเข้าใจเพื่อการปรับปรุงการสอนแบบใหม่ที่เน้นภาคปฏิบัติต่างๆอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ๒. เพื่อให้ครูสามารถยืดหยุ่นต่อการสร้างโจทย์หรือสถานการณ์ในการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน (ไม่ยึดติดแต่โจทย์ในหนังสือเรียน) ๓. เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการสอนที่พัฒนาการคิด วิธีคิด และทักษะการคิดให้กับนักเรียนได้	๑. บรรยาย ● นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ผ่านการใช้หนังสือเรียนที่เน้นการแก้ปัญหา เพื่อยกระดับคุณภาพชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ● การทำ “kyozai Kenkyu (เคียวไซ เคงคิว)” ใน “การศึกษาชั้นเรียน” และ “วิธีการแบบเปิด ๒. ปฏิบัติการ ● การทำ “kyozai Kenkyu (เคียวไซ เคงคิว)” ใน “การศึกษาชั้นเรียน” และ “วิธีการแบบเปิด ๓. กิจกรรมเปิดชั้นเรียน (Open class) ตามกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ระดับประถมศึกษา ๔. สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach)	ความเข้าใจ ● แนวคิดที่เกิดขึ้นไม่มีถูกหรือผิด ● การดึงแนวคิดที่หลากหลายของนักเรียน ครูจะต้องเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงแนวคิดได้อย่างอิสระ ไม่ตีกรอบ ● เป็นการออกแบบการสอนที่ให้เด็กมีประสบการณ์ตรง และลงมือทำด้วยตัวเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การออกแบบการสอน ● การออกแบบแผนการสอนที่สามารถดึงแนวคิด

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น*
					<p>ของนักเรียนมา แลกเปลี่ยนร่วมกันได้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ทุกขั้นตอนการสอน(๔ ขั้นตอน) ล้วนมี ความสำคัญ <p>การนำไปใช้จริง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ต้องใส่ใจและให้ ความสำคัญกับทุกแนวคิด ของนักเรียน ● ครูต้องมีความสุขในการ สอน ● ปรับวิธีการให้เข้ากับการ สอนของตัวเอง <p>การปรับปรุงและพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ครูต้องพัฒนาตัวเองอย่าง ต่อเนื่อง

๔. บทวิเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

นวัตกรรม Lesson study and Open approach มีโรงเรียนเข้ารับการพัฒนา ๔ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโพนขา โรงเรียนบ้านโนนแสนคำหนองศาลาศรีสะอาด โรงเรียนบ้านรุ่งสมบูรณ์ และโรงเรียนบ้านโนนคูณ ซึ่งพัฒนาครู ๒ ระดับชั้น ได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ ๑ และประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยในการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของโรงเรียนมีจุดจ้องมอง ๔ ประเด็น คือ

๔.๑) การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนได้รับการสนับสนุนสื่อ และอุปกรณ์ประกอบการจัดการเรียนการสอน เช่น กระดานแม่เหล็ก, block ไม้, ชุดหนังสือเรียน ซึ่งช่วยสนับสนุนการดำเนินการสอนตามนวัตกรรมของครู

๔.๒) การพัฒนาทีมการศึกษาชั้นเรียนเพื่อดำเนินตามวงจรรายสัปดาห์

โรงเรียนร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครู ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการดำเนินงาน โดยจัดตั้งทีมการศึกษาชั้นเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูผู้สังเกต นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน เพื่อร่วมกันวางแผน และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของนวัตกรรม โดยมีพี่เลี้ยงของศูนย์ร่วมวางแผนในระยะ 1 เดือนแรก ซึ่งบทบาทของพี่เลี้ยงคือ ศึกษาบริบทโรงเรียน ชั้นเรียน และชุมชน ทำความเข้าใจบริบทที่เป็นสภาพแวดล้อมรอบส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ และร่วมวางแผนการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียน ซึ่งทำให้ครูสามารถเริ่มดำเนินการตามแนวทางของนวัตกรรมได้อย่างถูกต้อง

- โรงเรียนบ้านโนนแสนคำหนองศาลาศรีสะอาด

ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีทีมการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล ๒- ป.๖ ทำให้เกิดการประสานงานร่วมกันทั้งโรงเรียน

๔.๓) การพัฒนาทีมการศึกษาชั้นเรียนเพื่อเข้าสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

๑) ผู้อำนวยการโรงเรียน (ภาวะผู้นำทางวิชาการ)

การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเน้นไปที่ ๓ ประเด็น คือ การร่วมมือกันวางแผนการสอนรายสัปดาห์ (Collaborative Plan) การร่วมมือกันสะท้อนผลการสอนรายสัปดาห์ (Collaborative See) และการสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่โดดเด่นในด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ โรงเรียนบ้านโนนแสนคำหนองศาลาศรีสะอาด ที่บริหารการพัฒนาครูผ่านทีม

ศึกษาชั้นเรียน ที่ไม่ได้นำเทคนิค หรือกระบวนการของนวัตกรรมไปใช้เฉพาะเพียงวิชาคณิตศาสตร์ (วิชาเริ่มต้นของการพัฒนา) แต่สร้างการเรียนรู้ให้ครูในรายวิชาอื่นๆ เห็นว่า วิธีการแบบเปิด (Open approach) เป็นกระบวนการเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้แบบ บูรณาการ จากการขยายผลของผู้อำนวยการ ทำให้เกิดการนำไปใช้ในระดับชั้นอื่นๆมากขึ้น

๒) ครู ๓ สมรรถนะที่เป็นจุดจ้องมองของการพัฒนาครู ได้แก่

(๑) สมรรถนะในการร่วมสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ครูต้องรู้ความหมายของสิ่งที่กำลังจะสอน ก่อนที่จะนำไปออกแบบ หากครูรู้ความหมายจะช่วยให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่กระทบกระบวนการคิดของเด็ก เด็กได้มีโอกาสในการพัฒนากระบวนการคิด ในกระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 4 โรงเรียนใช้ทีมการศึกษา ชั้นเรียนเป็นเครือข่าย หรือกลไกในการสร้างแผนร่วมกัน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้จริงมีทั้งผู้สอน และผู้สังเกต สามารถร่วมกันสะท้อนผลจากการนำไปใช้ร่วมกันได้

(๒) สมรรถนะในการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่ท้าทายนักเรียน

ต่อเนื่องจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ สิ่งสำคัญของกระบวนการสอนตามแนวทางนวัตกรรม คือ การออกแบบแผนที่เชื่อมโยงประสบการณ์ หรือโลกจริงของนักเรียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในโจทย์การเรียนรู้ เพราะหากครูสามารถออกแบบแผนการเรียนรู้ ที่อิงสถานการณ์ที่ท้าทายนักเรียน และเป็นโลกของเขา จะทำให้นักเรียนอยากจะทำปัญหาและมีความสนใจร่วมกันทั้งชั้นเรียน นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

(๓) สมรรถนะในการสะท้อนผลสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

การสะท้อนผลเกิดขึ้นหลังการจัดการเรียนการสอน โดยสะท้อนร่วมกันผ่านทีมศึกษาชั้นเรียน การสะท้อนผลจะพุ่งเป้าไปที่ผลที่เกิดจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อมองหาจุดที่ทั้งทำให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิด หรือไม่สามารถช่วยให้นักเรียนได้ฝึก นำมาปรับปรุง ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ในคาบต่อไป ซึ่งในการสะท้อนผลมี ๔ โจทย์ด้วยกัน คือ

- วัตถุประสงค์ของคาบนี้คืออะไร

- บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
- แนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง
- ประเด็นในการปรับปรุงครั้งถัดไป

๓) **นักเรียน** ทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ที่คาดหวังอยากให้เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักเรียน คือ

- **ทักษะการเขียน**

ผลการประเมินของทีมพี่เลี้ยง พบว่า ทักษะการเขียนของนักเรียนชั้น ป.๑ และป.๔ ทั้ง ๔ โรงเรียนเกิดร่วมกันมากที่สุด คือ นักเรียนสามารถที่จะแสดงแนวคิดของตัวเองโดยการแสดงผ่านรูปภาพ หรือตาราง และสามารถหาจุดผิดพลาดในการนำเสนอ หรือแนวคิดของตนเองและของเพื่อนได้

- **ทักษะการนำเสนอ**

ผลการประเมินของทีมพี่เลี้ยง พบว่า ทักษะการเขียนของนักเรียนชั้น ป.๑ และป.๔ ทั้ง ๔ โรงเรียนเกิดร่วมกันมากที่สุด คือ นักเรียนสามารถที่จะอธิบายความคิดของตนเองได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนโดยการใช้อุปกรณ์หรือตาราง ประกอบการอธิบายเหตุผลได้ และยังสามารถอธิบายโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และให้เข้าใจได้ง่าย

- **ทักษะการฟังหรือถาม**

ผลการประเมินของทีมพี่เลี้ยง พบว่า ทักษะการเขียนของนักเรียนชั้น ป.๑ และป.๔ ทั้ง ๔ โรงเรียนเกิดร่วมกันมากที่สุด คือ นักเรียนสามารถฟังแล้วเปรียบเทียบแนวคิดของเพื่อนกับแนวคิดของตนเองได้ เมื่อเกิดข้อสงสัย ก็จะซักถามในจุดที่ไม่เข้าใจ หรือแสดงคำถามเพื่อโต้แย้งได้ และสามารถที่จะฟังจับประเด็นแล้วนำไปบันทึกได้

๔.๔) **เครือข่ายการเรียนรู้**

ในกระบวนการพัฒนา 4 โรงเรียน อาศัยการใช้เครือข่ายร่วมกันในการพัฒนา โดยใช้การ Open class เปิดชั้นเรียนของครูผู้สอนเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผลร่วมกัน โรงเรียนที่มีโอกาสจัด Open class (โนนแสนคำหนองศาลาศรีสะอาด, บ้านรุ่งสมบูรณ์, บ้านโพชนา) จะได้รับการ

สะท้อนผลเพื่อการพัฒนาจากโรงเรียนในเครือข่าย และโรงเรียนเครือข่ายที่ไปร่วมสะท้อนผล ก็จะได้เห็นตัวอย่าง และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้ และเครือข่ายการพัฒนาร่วมกัน

(๕) การพัฒนาโรงเรียนนำร่อง นวัตกรรมโครงการฐานวิจัยตามแนวทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

๑.เป้าหมายการพัฒนา

- เพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือวิจัยตามแนวทางเพาะพันธุ์ปัญญา
- เพื่อสร้างเครือข่ายครูและโรงเรียน ให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของเพื่อนร่วมเครือข่าย (PLC ในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน)

๒.กลุ่มเป้าหมาย

ในปีแรกของโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีโรงเรียนที่เข้าร่วมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วย “Research based Learning” ตามแนวทางเพาะพันธุ์ปัญญา จำนวน ๓ โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีประสบการณ์การใช้นวัตกรรม ๒ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน โรงเรียนไทรบึงวิทยา โรงเรียนกระแซงวิทยา และมีโรงเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์การใช้นวัตกรรม ๑ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโนนปูนวิทยา

ลำดับ	โรงเรียน	ประเภท	สังกัด	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	ผู้อำนวยการ
1	โรงเรียนโนนปูนวิทยา	มัธยมศึกษา	อบจ.ศก.	181	18	รอกการแต่งตั้ง
2	โรงเรียนไทรบึงวิทยา	มัธยมศึกษา	อบจ.ศก.	1092	63	นายสุจินต์ หล้าคำ
3	โรงเรียนกระแซงวิทยา	กัณฑ์	สพม.28	943	58	นายประมุล แสงผล

หมายเหตุ : ผู้อำนวยการโรงเรียนเดิมของโรงเรียนโนนปูนวิทยา คือ นายสุจินต์ หล้าคำ / และผู้อำนวยการโรงเรียนไทรบึงวิทยา คือ นายศึก ลูกอินทร์

๓. ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

๑. สมรรถนะในการขับเคลื่อน RBL ของแกนนำ/พี่เลี้ยง

กลไกการทำงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอาศัยการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (ในพื้นที่ จ.ศรีสะเกษ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ) เป็นพี่เลี้ยงให้ครู พัฒนาระบบการทำงานทำความเข้าใจ และสามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัยให้กับนักเรียน ซึ่งหากพี่เลี้ยงมีความใกล้ชิด และรู้สถานะการทำงานของผู้อำนวยการและครู การออกแบบการทำงานร่วมกัน จะช่วยให้ผลเกิดขึ้นต่อเด็กตามบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันออกไป

๒. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ของครู

การพัฒนาครูผู้สอนต้องเริ่มต้นตั้งแต่การพัฒนาด้านจิตวิญญาณของครูให้กล้าที่จะสอน มีความอดทนทำงานที่ยากท่ามกลางอุปสรรคของระบบการศึกษาที่ต้องเผชิญ ยอมล้มระบบอำนาจของตัวเองในห้องเรียน ลดบทบาทครูบอกสอนมาเป็นครูผู้เรียนรู้ RBL ไปพร้อมกับนักเรียน ฝึกและพัฒนาทักษะการฟังด้วยใจ เพื่อสร้างห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการคิด และกล้าลงมือทำของนักเรียน

ครูจะต้องเข้าใจและพัฒนาระบบคิดเหตุและผลของตัวเอง จาก Mind Map มาเป็น Casual Diagram เพื่อให้สามารถเห็นโจทย์วิจัยได้ สามารถ coach นักเรียนคิดโจทย์ RBL และออกแบบวิจัยได้ พัฒนาทักษะตัวเองจากครูบอกสอน มาเป็น สอนโดยถาม ต้อนความคิดให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเคราะห์คำตอบเอง โดยครูไม่ใช่ผู้ตัดสินว่าแนวทางหรือแนวคิดนั้นผิดหรือถูก

เมื่อครูเข้าใจหลักการ จะต้องสามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอนเพื่อสร้างการเรียนรู้ได้ ตามลำดับคือ

- (๑) **ขั้นเตรียมความพร้อม** เป็นขั้นที่ต้องทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ปรับคลื่นสมองให้สงบ ผ่อนคลาย-ตื่นตัว-จดจ่อ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่พร้อมจะเรียนรู้อย่างมีพลัง
- (๒) **ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ** สร้างจุดมุ่งหมายให้กับการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจและเชื่อมโยงสาระให้เข้ากับบริบทชีวิตจริง มีการตั้งโจทย์ สถานการณ์ ให้การเรียนรู้ดำเนินไปตามเงื่อนไขที่ถูกพัฒนาเป็นลำดับ ผ่านการคิด และลงมือทำด้วยตัวเอง

- (ก) **ชั้นลงมือแก้ไข** สถานการณ์/เงื่อนไข มีการตั้งโจทย์ สถานการณ์ที่ท้าทาย เพื่อกระตุ้นความคิดให้การเรียนรู้ดำเนินไปตามเงื่อนไข ผ่านการคิดและลงมือทำด้วยตนเอง ที่อาจต้องให้ออกาสยืดหยุ่นเวลา เพื่อการฝึกและพัฒนา
- (ข) **ชั้นสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้** เปิดโอกาสให้มีการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสำเร็จทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เห็นคุณค่ากันและกัน การใคร่ครวญ ประมวลเชื่อมโยงความรู้ ความคิด เรื่องราวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น พุด สะท้อน วาด เขียน แสดง มีความสำคัญต่อการตกผลึกความรู้ การสังเคราะห์ ประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์

๓. กลยุทธ์การจัดการเปลี่ยนแปลงและบริหารของผู้บริหาร

การพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบโดยใช้เครื่องมือคือโครงการฐานวิจัย จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนของโรงเรียน และมีกลยุทธ์เข้ามารองรับแนวคิด RBL เพื่อการลงมือทำ ส่งผลต่อนักเรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิด หลักการ และวิธีการของเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างถูกต้อง ให้มีความสำคัญในการถอดแบบ RBL โดยคำนึงบริบทสถานศึกษา และจัด RBL ให้ลงไปในโครงสร้างการเรียนการสอนทั้งแนวดิ่งและแนวระนาบ

ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องจัดระบบสนับสนุนการทำงานตามแนวคิด RBL อย่างเป็นรูปธรรม ที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะครูแกนนำให้รับบทบาทที่เลี้ยงครูผู้สอนภายในโรงเรียนได้

๔. ทักษะสำคัญของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบ RBL

การเน้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด RBL ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เปิดโอกาสให้นักเรียนทำโครงการวิจัยจากปัญหาความสนใจของตัวผู้เรียนตามบริบทท้องถิ่น พัฒนาผู้เรียนด้านความคิดเชิงเหตุ-ผล เชิงระบบ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ๖ หลักการศึกษา คือ

- (๑) **การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry Learning)** ที่นักเรียนต้องเรียนรู้ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง

- (๒) มุมมองของนอสมัย (Postmodern Perspective) RBL ในรูปแบบ SEEEM* ถูกออกแบบให้มีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเรื่องราวใกล้ตัวในท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้
- (๓) การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ที่ประสบการณ์การทำงานและการสะท้อนคิดจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงจากภายใน อันเกิดจากเครื่องมือ/กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ปูพื้นฐานให้นักเรียนได้พัฒนาสติและความรู้ตัวตลอดช่วงการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งได้รู้จักใครครวญ สอบทานความคิดของตนเอง รู้เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น
- (๔) ทักษะการทำงานของสมองด้านการจัดการ (Executive Function of Brain: EF) RBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญาเปิดโอกาสให้พัฒนาจนเกิดสมองด้าน EF ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการทำงานเป็นทีม และฝึกคิดวางแผนหลายรูปแบบ มีการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะตนเป็นเจ้าของการเรียนรู้
- (๕) การเกิดกระบวนทัศน์พัฒนา (Growth Mindset) การเรียนรู้จากปฏิบัติในสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ด้วยกระบวนการที่ต้องเรียนรู้ใหม่ การทำงานเป็นกลุ่มที่ต้องแก้ปัญหาตลอดเวลา ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนทัศน์พัฒนา
- (๖) การได้ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในปัญหาจริงทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะชีวิตได้พัฒนาสูงขึ้นทั้ง 3R 8C ตามทักษะในศตวรรษที่ ๒๑
- (๗) ในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมของสาระวิชา จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดตามความสนใจ ความถนัด ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มโดยมีหลักการคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้คือ ถามคือ สอน สะท้อนคิดคือเรียน และเขียนคือคิด ตลอดจนเทคนิคการสอนที่เป็น Active Learning ตลอดการเรียนรู้

*SEEEM : Science/Ecology/Economy/Engineer/Mathematic

๔. ผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา

ตารางที่ ๒๓ แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
การอบรมเชิงปฏิบัติการ Systematic thinking	๙-๑๐ มี.ค.๖๒	โรงเรียนไพโร บึงวิทยาคม จ.ศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบคิดเหตุและผลให้ครูเปลี่ยนกระบวนการการคิดแบบ Mind Map มาเป็น Casual Diagram เพื่อให้ครูสามารถเห็น โจทย์วิจัยได้ พัฒนาทักษะ Backward Thinking and Forward Questioning เพื่อเปลี่ยนจากการ “สอนโดยบอก” มาเป็น “สอนโดยถาม” 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความเข้าใจ และหลักการของเพาะพันธุ์ปัญญา โดย อ.สุธีระ เติมความรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดแบบมีเหตุ-ผลจากโจทย์วิทยาศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> ครูมีความเข้าใจ หลักการของเพาะพันธุ์ปัญญามากขึ้น ครูสามารถระบุเหตุ-ผลของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติได้คล่องขึ้น
การอบรมเชิงปฏิบัติการ จิตตปัญญาศึกษา	๑-๒ มี.ย. ๖๒	มหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ	พัฒนาทักษะให้ครู <ul style="list-style-type: none"> การฟัง สร้างพื้นที่ปลอดภัยในห้องเรียน สร้างบรรยากาศการคิด และลงมือทำ 	<u>ปรับฐานใจ</u> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรม Common ground: ยิ่งรู้จักยิ่งรักกัน โดยการให้แนะนำตัวและสร้างข้อตกลงร่วมกันในพื้นที่การอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> ครูเห็นความสำคัญของการปรับพฤติกรรมการสอนของตัวเอง ให้เป็นครูที่รับฟัง และเข้าใจผู้เรียน

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
			<ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด Growth Mindset 	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรม ๘ พฤติกรรมต้องห้ามในการสนทนาและทำงานร่วมกัน <p><u>ปรับฐานกาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเคลื่อนไหวตามจังหวะ <p><u>ปฏิบัติการ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ฝึกการสนทนาแบบ Dialogue 	<ul style="list-style-type: none"> ครูรู้จัก และเข้าใจกันมากขึ้นจากการพูดคุยประวัติของกันและกัน ครูสามารถออกแบบแผนเบื้องต้นของการนำจิตตปัญญาไปใช้กับผู้เรียน
เวทีนำเสนอโจทย์โรงเรียน	๒๙ มิ.ย. ๖๒	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่นำเสนอประเด็นบริบทของโรงเรียนและชุมชนของครูเพื่อประเมินขอบเขต และความเป็นไปได้ของการพัฒนาเป็นหัวข้อวิจัย 	<ul style="list-style-type: none"> นำเสนอต้นทุนจากการทำ Social mapping ของโรงเรียน ย้อนทวนกระบวนการได้มาซึ่งโจทย์ของโรงเรียน เติมเต็มความรู้ความเข้าใจกระบวนการได้มาซึ่งโจทย์โรงเรียน และหลักการเลือกโจทย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ครูได้ทบทวนกระบวนการได้โจทย์ของตัวเอง และทบทวนจุดสำคัญที่อาจตกหล่นไป ก่อนชวนผู้เรียนทำกระบวนการ ครูได้มีความแม่นยำในกระบวนการได้โจทย์ และหลักการเลือกโจทย์มากขึ้น

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
					<ul style="list-style-type: none"> ครูได้แลกเปลี่ยนวิธีการออกแบบการเรียนรู้ข้ามโรงเรียน
การอบรมเชิงปฏิบัติการ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์	๕-๗ ก.ค. ๖๒	มหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาครูเพื่อให้เห็นความหมายข้อมูลมากกว่าที่ตาเห็น ให้สามารถ Coach นักเรียนแปลความหมายข้อมูลงานของตนเองและสร้างความรู้เองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ทบทวนการคิดแบบมีเหตุผล ด้วยผังเหตุผล ฝึกปฏิบัติด้วยโจทย์สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน แยกเหตุปัจจัย และผลที่เกิดขึ้น ฝึกการออกแบบแผนการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลของผู้เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> ครูมีความแม่นยำในการระบุเหตุและผล ครูได้แนวทางในการตั้งคำถามเพื่อชวนผู้เรียนวิเคราะห์ประเด็นวิจัยของตัวเอง
เวทีนำเสนอหัวข้อวิจัย	๑๐-๑๑ ต.ค. ๖๒	โรงเรียนไพร บึงวิทยาคม จ.ศรีสะเกษ	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่นำเสนอหัวข้อวิจัยของนักเรียนเพื่อรับฟังข้อคำถามจากครู/ผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนลงมือทำ พื้นที่ฝึกตั้งคำถามของครู 	<p><u>ผู้เรียน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> นำเสนอหัวข้อวิจัย และการดำเนินการของตัวเอง <p><u>ครู</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> นักเรียนมีพื้นที่นำเสนอผลงาน ทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น นักเรียนสามารถนำข้อเสนอแนะจากครูไป

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
				<ul style="list-style-type: none"> • ฝึกการวิพากษ์การนำเสนองานของผู้เรียน • ฝึกการตั้งคำถามเพื่อสอน 	<ul style="list-style-type: none"> • ปรับปรุงงานของตัวเอง • ครูมีพื้นที่ฝึกการวิพากษ์งานของผู้เรียน เห็นจุดสำคัญของการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ ต่อยอดงานตัวเอง • ครูได้รับการโค้ชอย่างสม่ำเสมอจากวิทยากร

๕. บทวิเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

เป้าหมายของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ด้วยกระบวนการทางวิจัย (Research based Learning) คือ การจัดการการเรียนรู้ผ่าน “ประสบการณ์ปฏิบัติ” และ “การพัฒนาทักษะการคิด” โดยสอดแทรกกระบวนการทางจิตใจ และกระบวนการการคิดที่ตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมตามบริบทที่เป็นจริง โดยมีโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมพัฒนาอยู่ ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม (โรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่ สังกัดอบจ.ศรีสะเกษ) นำนวัตกรรมไปพัฒนานักเรียนในระดับชั้นม.๑ และม.๔), โรงเรียนกระแซงวิทยา(โรงเรียนมัธยมศึกษากลาง สังกัดสพม.๒๘ ศรีสะเกษ) นำนวัตกรรมไปใช้พัฒนานักเรียนในระดับชั้นม.๓) และโรงเรียนโนนปูนวิทยาคม(โรงเรียนมัธยมศึกษากลาง สังกัดอบจ.ศรีสะเกษ) นำนวัตกรรมไปพัฒนานักเรียนทุกระดับชั้น)

การดำเนินงานในปีที่ผ่านมาของ ๓ โรงเรียน มีข้อสังเกตและความท้าทาย คือ

๑. โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม

โรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่ ที่มีครูแกนนำ ๔ คน ดำเนินการนำกระบวนการวิจัยไปพัฒนานักเรียนมาแล้ว ๖ ปี ทำให้ครูแกนนำมีความแม่นยำ และมีกระบวนการในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนากระบวนการคิด และแก้ปัญหาของนักเรียน ผ่านการลงมือทำโครงการจริง และด้วยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้ลดช่องว่างของการเข้าหาของครูกับนักเรียน เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน (นักเรียนกล้าที่จะเข้าหาครูมากขึ้น) แต่ความท้าทายของครูแกนนำทั้ง ๔ ท่าน คือ ขาดการได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากเพื่อนครูทั้งในระดับชั้นเดียวกัน หรือต่างระดับชั้น ในการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และร่วมกันลงสู่กระบวนการสอนจริง ทำให้ภาระทั้งหมดในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอยู่ที่ครูแกนนำเพียง ๔ คน หากผู้อำนวยการโรงเรียนและครูแกนนำสามารถสร้างความร่วมมือของครูในโรงเรียน ขยายทีมครูแกนนำได้มากขึ้น ก็จะสามารถช่วยให้มีทีมที่แข็งแกร่งในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ได้

๓. โรงเรียนกระแซงวิทยา

โรงเรียนมัธยมศึกษากลาง มีครูแกนนำ ๔ คน ดำเนินการนำกระบวนการวิจัยไปพัฒนานักเรียนมาแล้ว ๖ ปี ทำให้ครูแกนนำมีความแม่นยำ และมีกระบวนการในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนากระบวนการคิด และแก้ปัญหาของนักเรียน ผ่านการลงมือทำโครงการจริง และด้วยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้ลดช่องว่างของการเข้าหาของครูกับนักเรียน เพื่อเรียนรู้ร่วมกัน (นักเรียนกล้าที่จะเข้าหาครูมากขึ้น) จุดเด่นของโรงเรียนกระแซงวิทยาในการนำ

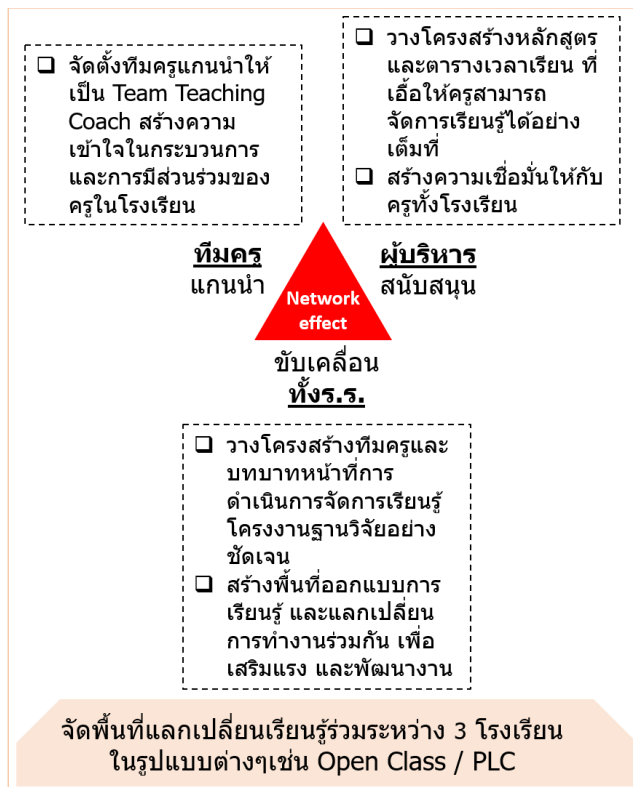
กระบวนการวิจัยมาพัฒนานักเรียน คือ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของครูทั้งโรงเรียน เข้ามามีบทบาทในฐานะที่ปรึกษา หรือโค้ช โครงการวิจัยของนักเรียนได้ เกิดแรงสนับสนุนช่วยสร้างการเรียนรู้มากขึ้น แต่ความท้าทายของโรงเรียนกระแสวิทยา คือ ถึงแม้จะสามารถสร้างความร่วมมือจากครูทั้งโรงเรียนให้เข้ามามีบทบาทโค้ชโครงการวิจัยได้นั้น ก็ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ของโค้ชที่ดี ที่มากกว่าการให้ข้อเสนอแนะโครงการ และแนะขั้นตอนทำงานเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคอยตั้งคำถาม ปลายเปิด กระตุ้นการคิด และความสงสัยของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความสงสัยนั้นไปต่อยอดค้นหาความรู้ และวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

๓. โรงเรียนโนนปุนวิทยาคม

โรงเรียนมัธยมขนาดกลาง ที่มีผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาทั้งระบบ จึงได้ตกลงที่จะนำกระบวนการวิจัย ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนทุกระดับชั้น ซึ่งเป็นปีแรกของการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ในปีที่ผ่านมาครูพยายามที่จะเรียนรู้ และค้นหาวิธีการ เทคนิค สื่อต่างๆ ที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างมาก เกิดผลที่รวดเร็วต่อนักเรียน เช่น นักเรียนสามารถให้เหตุผลจากสิ่งที่ตัวเองเลือกทำโครงการได้ โดยมีข้อมูลสนับสนุนในเหตุผลนั้นๆ, นักเรียนกล้าแสดงออก และคิดต่างจากคนอื่น แต่ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ก็มีความท้าทายเกิดขึ้นระหว่างทางซึ่งแตกต่างจาก ๒ โรงเรียนข้างต้น คือ ไม่มีทีมครูแกนนำที่ชัดเจน ที่จะคอยทำหน้าที่โค้ชหรือนำเพื่อนครูคนอื่นๆ ในโรงเรียน เพราะจากการสะท้อนของครูบางท่านบอกว่า “โรงเรียนต้องการพี่เลี้ยงในการมาสะท้อนวิธีการทำงาน และให้ความรู้ วิธีการบางอย่างเพื่อสนับสนุนให้ครูทั้งโรงเรียนรู้จุดที่ทำได้ดี และจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม และที่สำคัญต้องการกำลังใจในการดำเนินงาน” ดังนั้น หากผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมกับทีมพี่เลี้ยง สามารถจัดตั้งทีมครูแกนนำที่มีความแม่นยำ และมีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้อยู่ในโรงเรียนได้ ก็จะสามารถช่วยให้การดำเนินการมีแกน ที่ครูจะคอยปรึกษา และสะท้อนผลร่วมกันได้

เมื่อนำจุดที่เป็นศักยภาพ โอกาส และความท้าทายจากบทวิเคราะห์ ๓ โรงเรียนข้างต้นมาหาจุดร่วม จะเห็นจุดสำคัญที่แต่ละโรงเรียนจะสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาได้

จากแผนภาพจุดร่วมของศักยภาพ โอกาส และความท้าทายข้างต้น ทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาร่วมกันของ ๓ โรงเรียน

๖. ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ

๖.๑) สมรรถนะในการขับเคลื่อน RBL ของแกนนำ/พี่เลี้ยง

กลไกการทำงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอาศัยการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย(ในพื้นที่จ.ศรีสะเกษ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ) เป็นพี่เลี้ยงให้ครู พัฒนาระบบการทำงานทำความเข้าใจ และสามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการงานฐานวิจัยให้กับนักเรียน ซึ่งหากพี่เลี้ยงมีความใกล้ชิด และรู้สถานะการทำงานของผู้อำนวยการและครู การออกแบบการทำงานร่วมกันจะช่วยให้ผลเกิดขึ้นต่อเด็กตามบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันออกไป

๖.๒. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ของครู

การพัฒนาครูผู้สอนต้องเริ่มต้นตั้งแต่การพัฒนาด้านจิตวิญญาณของครูให้กล้าที่จะสอน มีความอดทนทำงานที่ยากท่ามกลางอุปสรรคของระบบการศึกษาที่ต้องเผชิญ ยอมล้มระบบอำนาจของตัวเองในห้องเรียน ลดบทบาทครูบอกสอนมาเป็นครูผู้เรียนรู้ RBL ไปพร้อมกับนักเรียน ฝึกและพัฒนาทักษะการฟังด้วยใจ เพื่อสร้างห้องเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการคิด และกล้าลงมือทำของนักเรียน

ครูจะต้องเข้าใจและพัฒนาระบบคิดเหตุและผลของตัวเอง จาก Mind Map มาเป็น Casual Diagram เพื่อให้สามารถเห็นโจทย์วิจัยได้ สามารถ coach นักเรียนคิดโจทย์ RBL และออกแบบวิจัยได้ พัฒนาทักษะตัวเองจากครูบอกสอน มาเป็น สอนโดยถาม ต้อนความคิดให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเคราะห์คำตอบเอง โดยครูไม่เป็นผู้ตัดสินว่าแนวทางหรือแนวคิดนั้นผิดหรือถูก

เมื่อครูเข้าใจหลักการ จะต้องสามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอนเพื่อสร้างการเรียนรู้ได้ ตามลำดับคือ

- ๑) **ขั้นเตรียมความพร้อม** เป็นขั้นที่ต้องทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ปรับคลื่นสมองให้สงบ-ผ่อนคลาย-ตื่นตัว-จดจ่อ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่พร้อมจะเรียนรู้อย่างมีพลัง
- ๒) **ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ** สร้างจุดมุ่งหมายให้กับการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ และเชื่อมโยงสาระให้เข้ากับบริบทชีวิตจริง มีการตั้งโจทย์ สถานการณ์ ให้การเรียนรู้ดำเนินไปตามเงื่อนไขที่ถูกพัฒนาเป็นลำดับ ผ่านการคิด และลงมือทำด้วยตัวเอง
- ๓) **ขั้นลงมือแก้โจทย์** สถานการณ์/เงื่อนไข มีการตั้งโจทย์ สถานการณ์ที่ท้าทาย เพื่อกระตุ้นความคิดให้การเรียนรู้ดำเนินไปตามเงื่อนไข ผ่านการคิดและลงมือทำด้วยตนเอง ที่อาจต้องให้ออกาสยืดหยุ่นเวลา เพื่อการฝึกและพัฒนา
- ๔) **ขั้นสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้** เปิดโอกาสให้มีการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสำเร็จทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เห็นคุณค่ากันและกัน การใคร่ครวญ ประมวลเชื่อมโยงความรู้ ความคิด เรื่องราว ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น พูด สะท้อน วาด เขียน แสดง มีความสำคัญต่อการตกผลึกความรู้ การสังเคราะห์ ประสบการณ์อย่างสร้างสรรค์

๖.๓. กลยุทธ์การจัดการเปลี่ยนแปลงและบริหารของผู้บริหาร

การพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบโดยใช้เครื่องมือคือโครงการฐานวิจัย จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนของโรงเรียน และมีกลยุทธ์เข้ามารองรับแนวคิด RBL เพื่อการลงมือทำ ส่งผลต่อนักเรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิด หลักการ และวิธีการของเพาะพันธุ์ ปัญญาอย่างถูกต้อง ให้ความสำคัญในการถอดแบบ RBL โดยคำนึงบริบทสถานศึกษา และจัด RBL ให้ลงไปในการสร้างการเรียนการสอนทั้งแนวดิ่งและแนวระนาบ

ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องจัดระบบสนับสนุนการทำงานตามแนวคิด RBL อย่างเป็นรูปธรรม ที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะครูแกนนำให้รับบทบาทที่เลี้ยงครูผู้สอนภายในโรงเรียนได้

๖.๔. ทักษะสำคัญของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบ RBL

การเน้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด RBL ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เปิดโอกาสให้นักเรียนทำโครงการวิจัยจากปัญหาความสนใจของตัวผู้เรียนตามบริบทท้องถิ่น พัฒนาผู้เรียนด้านการคิดเชิงเหตุ-ผล เชิงระบบ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ๖ หลักการศึกษา คือ

- ๑) การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry Learning) ที่นักเรียนต้องเรียนรู้ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง
- ๒) มุมมองของนวัตสมัย (Postmodern Perspective) RBL ในรูปแบบ SEEEM* ถูกออกแบบให้มีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเรื่องราวใกล้ตัวในท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญของการเรียนรู้
- ๓) การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ที่ประสบการณ์การทำงานและการสะท้อนคิดจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงจากภายใน อันเกิดจากเครื่องมือ/กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ปูพื้นฐานให้นักเรียนได้พัฒนาสติและความรู้ตัวตลอดช่วงการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งได้รู้จักใครครวญ สอบทานความคิดของตนเอง รู้เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น
- ๔) ทักษะการทำงานของสมองด้านการจัดการ (Executive Function of Brain: EF) RBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญาเปิดโอกาสให้พัฒนาจนเกิดสมองด้าน EF ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการทำงานเป็นทีม และฝึกคิดวางแผนหลายรูปแบบ มีการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะตนเป็นเจ้าของการเรียนรู้
- ๕) การเกิดกระบวนการทัศน์พัฒนา (Growth Mindset) การเรียนรู้จากปฏิบัติในสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ด้วยกระบวนการที่ต้องเรียนรู้ใหม่ การทำงานเป็นกลุ่มที่ต้องแก้ปัญหาตลอดเวลา ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการทัศน์พัฒนา
- ๖) การได้ทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในปัญหาจริงทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะชีวิตได้พัฒนาสูงขึ้นทั้ง 3R 8C ตามทักษะในศตวรรษที่ 21

ในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมของสาระวิชา จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดตามความสนใจ ความถนัด ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มโดยมีหลักการคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้คือ ถาม คือสอน สะท้อนคิดคือเรียน และเขียนคือคิด ตลอดจนเทคนิคการสอนที่เป็น Active Learning ตลอดการเรียนรู้

*SEEEM : Science/Ecology/Economy/Engineer/Mathematic

(๖) การพัฒนาโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมมอนเตสซอรี

๑. เป้าหมาย

- ๑) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และเพิ่มทักษะความรู้ความเข้าใจนวัตกรรม การเรียนการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรี แก่ครูและผู้บริหารในโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา จ.ศรีสะเกษ จำนวน ๕ โรงเรียน
- ๒) พัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะสื่ออุปกรณ์ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนสื่อ
- ๓) เตรียมความพร้อมให้โรงเรียนนาร่อง เพื่อการเป็นครูที่เลี้ยงในการขยายผล

๒. กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนนาร่อง ที่มีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมมอนเตสซอรีอยู่แล้ว ๕ โรงเรียน

โรงเรียน	ประเภท	จำนวนนักเรียน	สิ่งที่ครูต้องการพัฒนา
โรงเรียนบ้านขุนหาญ	ประถมศึกษา	209	- พัฒนาระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
โรงเรียนบ้านโนนสูง	ขยายโอกาส	203	ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กช่วง 0 - 6 ปี การจัดสภาพแวดล้อม การวัดประเมินผล การสะท้อนปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน และแนวทางการแก้ปัญหา
โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษ์	ประถมศึกษา	280	- การวางแผนจัดการชั้นเรียนและการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรการศึกษาจักรวาลของมอนเตสซอรีในชั้นประถม - แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เข้าอบรมและวิทยากรโดยการอภิปรายถึงปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไข
โรงเรียนบ้านหนองหวาย	ประถมศึกษา	133	- กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องแม่นยำ เช่น การสาธิต การสอนให้เด็กดู การวัดประเมินผล การสังเกตเด็ก - การบูรณาการวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรีกับวิชาอื่นๆ ในชั้นเรียนประถม
โรงเรียนบ้านสำโรงเกียรติ	ขยายโอกาส	797	- วิธีการจัดการชั้นเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนมอนเตสซอรีที่มีเด็กจำนวนมาก และวิธีการรับมือกับเด็ก - พัฒนาการผลิตสื่อ (สื่อซ้ำชุด)

๓. ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

๑) ผู้อำนวยการโรงเรียน

เข้าใจแนวคิด เป้าหมายและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางมอนเตสซอรี เพื่อสามารถแนะนำครู ในการปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของครู นิเทศติดตามการทำงานของครู ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนการทำงานของครู

๒) ครู

- ให้ความรัก ความมั่นคง ปลอดภัย และยอมรับเด็ก
- เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก
- เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก สามารถออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กตามช่วงวัยได้
- ครูเปิดโอกาส และพื้นที่ให้เด็กได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
- จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างปลอดภัย มีระเบียบ มีอิสระในการจับต้อง การสำรวจรอบตัว เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจอยากรู้ของเด็ก
- ให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ
- มีทักษะการสังเกต วางแผนการสอน จัดบันทึกและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กได้ เพื่อใช้ประโยชน์จากช่วงเวลานี้ในการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ที่สุด
- ครูมีความสามารถในการผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง

๓) นักเรียน

- เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-education / Auto-education) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเข้าใจตนเองในการเลือกวิธีการเรียนรู้ เป็นผู้ใฝ่รู้
- เด็กสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีเพราะหลักสูตรมอนเตสซอรี ออกแบบโดยการเลียนแบบชีวิตจริง
- เด็กเรียนด้วยความสุข เพราะเป็นการจัดการเล่นปนเรียน สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก

เด็กได้เข้าสังคมกับเพื่อน ให้เด็กที่มีความแตกต่างกันเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือกัน

๔. ผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน

ตารางที่ ๒๔ แสดงผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
การประชุมวิชาการ แห่งชาติ Montessori National Refresher ๒๐๑๙ ผอ. ครูอนุบาล และครู ประถม จาก ๕ โรงเรียน และศึกษานิเทศก์ รวม จำนวน ๒๖ คน	วันที่ ๑๗ - ๒๑ เม.ย.๒๕๖๒	วัดมิ่งเมืองพลาราม จ.ขอนแก่น	สร้างความเข้าใจแนวคิดและ แนวปฏิบัติ ๔ ประเด็น <ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาด้านภาษาของเด็ก ตั้งแต่แรกเกิด-ประถมปลาย การส่งต่อผู้เรียนระหว่างช่วง ชั้น การจัดการเรียนรู้ให้เด็กพิเศษ เรียนร่วม การประเมินคุณภาพโรงเรียน 	<u>ช่วงเช้าของแต่ละวัน</u> บรรยายและถ่ายทอด ประสบการณ์โดยครูที่ สอนโดยแนวทางมอน เตสซอร์จากออสเตรเลีย <u>ช่วงบ่ายของแต่ละวัน</u> แบ่งกลุ่มย่อยตามความ สนใจ เพื่อฟังการ ถ่ายทอดประสบการณ์ ต่อ และมีการซักถาม หรือทดลองปฏิบัติกับสื่อ อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> ผู้บริหาร ครู และศน. ได้เรียนรู้ และเข้าใจแนวคิดทฤษฎีเบื้องต้น กระบวนการสอน บทบาทครู การ บริหารจัดการสภาพแวดล้อม ตัวอย่างประสบการณ์และวิธีการ แก้ปัญหาของครูผู้เชี่ยวชาญจาก ต่างประเทศ ผู้บริหารและครูเกิดความมั่นใจแนว ทางการสอนแบบมอนเตสซอร์ และ ได้แนวคิดเพื่อนำไปปรับใช้ ครูได้เรียนรู้และฝึกทักษะ กระบวนการใช้สื่อการสอนอย่าง เป็นขั้นเป็นตอน
พัฒนาทักษะการสังเกต ห้องเรียนครูมอนเตสซอ รีประถมศึกษา ครูประถม จำนวน ๒ โรงเรียน รวม ๔ คน	วันที่ ๑๕ - ๑๗ พ.ค.๒๕๖๒	โรงเรียนวัดด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	พัฒนาศักยภาพครูระดับ ประถมศึกษาให้เข้าใจการ Mentoring ห้องเรียน และการ จัดการเรียนรู้ที่ดี มีทักษะในการ	<ul style="list-style-type: none"> วิทยากรทบทวนความ เข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญของการ นิเทศห้องเรียน และ 	<ul style="list-style-type: none"> ครูได้เรียนรู้การสังเกตห้องเรียน ทั้ง ด้านครูผู้สอน ด้านสิ่งแวดล้อมและ สื่ออุปกรณ์ที่จัดเตรียม และด้าน ผู้เรียน

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
			สังเกตห้องเรียนและการจัดการเรียนรู้ของตนเอง	ข้อปฏิบัติของผู้สังเกตการณ์	<ul style="list-style-type: none"> ครูได้เรียนรู้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีความก้าวหน้า และได้ย้อนกลับมาเทียบกับห้องเรียนตนเอง เห็นจุดอ่อนจุดดีของตนเอง และได้แนวคิดกลับไปพัฒนาห้องเรียนตนเอง
พัฒนาทักษะการสังเกตห้องเรียนครูมอนเตสซอรีปฐมวัย ครูอนุบาล จำนวน ๓ โรงเรียน และ คีษานีเทศก์ รวม ๕ คน	วันที่ ๑๙ - ๒๑ พ.ค.๒๕๖๒	โรงเรียนอนุบาลศรี ประชาชนกุล จ.ศรี สะเกษ	พัฒนาศักยภาพครูระดับปฐมวัยให้เข้าใจการ Mentoring ห้องเรียน และการจัดการเรียนรู้ที่ดี มีทักษะในการสังเกตห้องเรียนและการจัดการเรียนรู้ของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> ผู้สังเกตกระจายกันเข้าสังเกตการณ์แต่ละห้องเรียน ตั้งแต่เด็กเข้าห้องเรียนถึงเที่ยง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากร (สำหรับระดับประถมศึกษา mentor ไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มูลนิธิจึงจัดวงแลกเปลี่ยนสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสิ่งที่ครูจะนำไปปรับใช้กันเอง) 	<ul style="list-style-type: none"> ครูได้เรียนรู้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่มีความก้าวหน้า และได้ย้อนกลับมาเทียบกับห้องเรียนตนเอง เห็นจุดอ่อนจุดดีของตนเอง และได้แนวคิดกลับไปพัฒนาห้องเรียนตนเอง
Site Visit และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอน	วันที่ ๑๓ - ๑๕ ส.ค. ๖๒	<ul style="list-style-type: none"> วันที่ ๑๓ ส.ค. ๖๒ บ้านขุนหาญ วันที่ ๑๔ ส.ค. ๖๒ บ้านโนนสูง 	<ul style="list-style-type: none"> เยี่ยมชมและสังเกตการสอนในห้องเรียนเพื่อศึกษาศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาของครูผู้สอน 	<ul style="list-style-type: none"> มูลนิธิและครูเครือข่ายและศน.สวสสิพร แสนคำ (ศน.ปฐมวัย สพป.อุบล) เข้าสังเกต 	<ul style="list-style-type: none"> เห็นศักยภาพ จุดแข็ง-จุดอ่อน และความต้องการพัฒนาเบื้องต้นของครูผู้สอน เป็นข้อมูล based line

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
		<ul style="list-style-type: none"> วันที่ ๑๕ ส.ค. ๖๒ บ้านหนองหวาย 	<ul style="list-style-type: none"> แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนแบบมอนเตสซอริในระหว่าง ๕ โรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> การสอนตั้งแต่เด็กเข้าห้องเรียนจนถึงเที่ยง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้สอน และสะท้อนสิ่งที่ผู้สังเกตเห็น และข้อเสนอแนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ครูมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และเริ่มเกิดเครือข่ายครูมอนเตสซอริในพื้นที่
Mentor นิเทศติดตามห้องเรียน ครั้งที่ ๑	วันที่ ๒ - ๖ ก.ย. ๖๒	<ul style="list-style-type: none"> วันที่ ๒ ก.ย. ๖๒ บ้านหนองหวาย วันที่ ๓ ก.ย. ๖๒ บ้านโนนสูง วันที่ ๔ ก.ย. ๖๒ บ้านสำโรงเกียรติ วันที่ ๕ ก.ย. ๖๒ บ้านขุนหาญ วันที่ ๖ ก.ย. ๖๒ อนุบาลเบญจลักษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ติดตามความก้าวหน้าในการจัดการเรียนรู้ โดยการสังเกตห้องเรียน Mentor เติมความรู้-ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบมอนเตสซอริ และให้คำแนะนำต่อครูผู้สอน และผู้อำนวยการโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> Mentor เข้าสังเกตการสอนของครูในห้องเรียนช่วงเช้า และสะท้อนสิ่งที่พบ และให้ข้อเสนอแนะกับครูหลักเจ้าของห้องเรียน รับฟังสะท้อนผลจากการสอนแบบมอนเตสซอริจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูระดับชั้น ประถม ผู้ปกครอง เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> ครูผู้สอนและผู้บริหารได้รับคำแนะนำ และแนวทางในการปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ให้ห้องเรียนมีคุณภาพดีขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ และสามารถนำไปใช้ได้ด้วยความมั่นใจ ครูเห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง ได้รับกำลังใจและเห็นคุณค่าจากการทำงานที่ผ่านมา และเห็นจุดที่ต้องพัฒนาต่อ

กิจกรรม	วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์	กระบวนการ	ผลที่เกิดขึ้น
ประชุม Strategic Plan และพัฒนาทักษะการใช้สื่อมอนเตสซอรี	วันที่ ๗ - ๘ ก.ย. ๒๒	โรงเรียนบ้านโนนสูง	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระดมสมอง เป้าหมายร่วมและภารกิจของโครงการ เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนนวัตกรรมมอนเตสซอรีสู่ห้องเรียน • ครูพัฒนาทักษะและเรียนรู้เป้าหมายการใช้สื่อหลักๆ ของแต่ละหมวด • ครูได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> • แบ่งกลุ่มระดมสมองตามบทบาท เพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ เช่น กลุ่มครูกลุ่มผอ. กลุ่มศน. เป็นต้น • ครูอนุบาลที่เป็นแกนนำสาธิตการนำเสนอสื่ออุปกรณ์ที่สำคัญ • ครูผู้เข้าร่วมแบ่งกลุ่มเรียนรู้และฝึกการใช้สื่อตามความสนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารระดับนโยบาย เห็นปัญหาของการจัดการเรียนรู้ของครู และการขับเคลื่อน (เช่น ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ครูยังไม่สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ทำทาศักยภาพของเด็ก ครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโยกย้ายไปโรงเรียนอื่น) และเห็นความต้องการพัฒนาของครู • ครูได้เรียนรู้และฝึกทักษะการใช้สื่อเพื่อยกระดับพัฒนาห้องเรียนและพัฒนาทักษะการสอนของครู

๕.วิเคราะห์โรงเรียนตามองค์ประกอบ ๗ ด้าน

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียน มีองค์ประกอบในการ
จ้องมองอยู่ ๗ ด้าน ตามกรอบงานวิจัย คือ

- School Concept : วิสัยทัศน์ และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน
นวัตกรรมนี้ยังไม่ได้ขับเคลื่อนเรื่องนี้ จึงอยู่ระหว่างการเก็บข้อมูล
- Change Agent / Super Coach : ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการ
เปลี่ยนแปลง
ผู้บริหารโรงเรียนในนวัตกรรมนี้อยู่ในระหว่างพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการ แม้ว่า
ผู้บริหารบางท่านอยู่ในโรงเรียนที่ครูจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมนี้มานาน
ประมาณ ๑๐ ปี แต่ยังไม่มีความเข้าใจไม่ลึกซึ้งเพียงพอที่จะสามารถให้คำแนะนำครู เพราะ
ผู้เชี่ยวชาญที่ดูแลนวัตกรรมไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหาร แต่เมื่อการขับเคลื่อนโครงการพื้นที่นวัตกรรมฯ นี้ได้มีการเชิญชวนให้ผู้บริหาร
เข้าร่วมอบรมด้วย ผู้บริหารก็มีความกระตือรือร้น และสนใจอยากเรียนรู้ โดยเฉพาะ
ผู้บริหารที่เพิ่งย้ายเข้ามาใหม่ ที่พยายามทำความเข้าใจ และหาโอกาสสังเกตห้องเรียน
เพื่อทำความเข้าใจและหาทางสนับสนุนการทำงานของครู
- Learning Space : ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้
การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนให้มีสื่อ
อุปกรณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ พอเพียง และเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน เป็นเงื่อนไข
สำคัญในการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรมมอนเตสซอรี ดังนั้น โรงเรียนที่สามารถเป็นแกน
นำได้จะมีการจัดการด้านนี้ได้ดี คือ โรงเรียนบ้านขุนหาญ และโรงเรียนบ้านโนนสูง
- Learning Expert : ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการ
เรียนรู้
การจัดการเรียนรู้ตามแนวมอนเตสซอรี จะเน้นให้ครูต้องเข้าใจ ปรับบทบาทจากการ
บอกสอน เป็นเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ โดยใช้สื่ออุปกรณ์เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้ด้วยตนเอง และครูให้อิสระภาพผู้เรียนเลือกทำงานกับสื่อได้ตามความสนใจ ดังนั้น
ทักษะที่สำคัญของครูในการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรมนี้ คือ การสังเกตผู้เรียนเป็น
รายบุคคล ครูจำเป็นต้องบันทึกการเรียนรู้ และวางแผนการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

แต่ด้วยข้อจำกัดต่างๆ เช่น จำนวนเด็กในห้องที่มากเกินไป ศักยภาพครูในการสอนตามแนวทางนี้ ไม่มีความรู้เรื่องการสังเกตเด็กว่าต้องสังเกตอย่างไร เป็นต้น ทำให้ครูเกือบทุกโรงเรียนไม่บันทึกการเรียนรู้ และวางแผนการสอน ส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์และประเมินศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง และมีการจัดวางสื่ออุปกรณ์ให้ผู้เรียนเลือก โดยเน้นตามความเชี่ยวชาญหรือความต้องการของครูมากกว่าความสนใจของผู้เรียน

- Competency Based : การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะ
ในการพัฒนาหลักสูตรอิงสมรรถนะตามแนวทางมอนเตสซอรี เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานกับสื่ออุปกรณ์ให้สำเร็จด้วยตนเอง ครูจะต้องมีประเด็นและทักษะการสังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งครูส่วนใหญ่อยู่ในช่วงของการเริ่มเรียนรู้
- Constructive & Active Learning : การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน
ผู้เชี่ยวชาญของนวัตกรรมนี้ไม่ได้ให้เครื่องมือนี้ โดยเฉพาะเรื่อง CRC โรงเรียนอยู่ระหว่างการเรียนรู้และพัฒนา
- Formative Assessment : การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา
ผู้เชี่ยวชาญของนวัตกรรมนี้ไม่ได้ให้เครื่องมือนี้ โรงเรียนอยู่ระหว่างการเรียนรู้และพัฒนา

๖- สะท้อนผลการดำเนินงานจากการเข้าร่วมโครงการ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสะท้อนผลการดำเนินงานและการพูดคุยกับผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียนด้วยนวัตกรรมมอนเตสซอรี มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดขึ้นจริงได้ คือ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการ ทีมครู และผู้ปกครอง ในการสร้างการรับรู้ และเข้าใจร่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยผู้อำนวยการมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาครู บริหารจัดการทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมและเพียงพอเอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างวิถีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดของนวัตกรรม

ขณะเดียวกัน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่าง ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการที่ผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังตัวอย่าง เช่น

๑) ผอ.วัชรา รัตน์ โรงเรียนบ้านขุนหาญ

“ที่ผ่านมามีไม่เคยเข้าอบรมมอนเตสซอรีเลย รู้สึกดีใจที่มีโอกาสเข้าร่วมอบรม ทำให้เข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มากขึ้น คิดว่าเป็นวิธีที่ดีกว่าสอนให้เด็กอ่านเขียนแบบท่องจำ เพราะเด็กมอนเตสซอรีมี และมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ต่อไปก็จะให้เวลาเข้าไปสังเกตห้องเรียนอนุบาลมากขึ้น จะได้ช่วยสนับสนุนครูได้มากขึ้น”

๒) ผอ.ทวี พรหมวงศ์ โรงเรียนบ้านโนนสูง

สะท้อนจากการเข้าร่วมอบรม AMI ภาคทฤษฎี

“ได้เรียนรู้จากวิทยากรว่า ถ้าสถานที่สะอาด เด็กจะรู้สึกมั่นคงภายในจิตใจ และปลอดภัย เมื่อกลับไปโรงเรียน ผอ.จะไปช่วยคุณครูดูห้องเรียน เกี่ยวกับความสะอาด การจัดเก็บอุปกรณ์ต่างๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้เด็กรู้สึกปลอดภัย

จากการที่ผอ.ได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก ได้ความรู้เยอะมาก รู้สึกว่าถ้าผอ.และครูทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเรื่องนี้ เช่น ทฤษฎีพัฒนาการ 4 ระนาบ ด้วย เพื่อผู้ปกครองจะได้ช่วยดูแลลูกหลานตามแนวทางนี้ เป็นการช่วยเสริมการทำงานให้ครู และการพัฒนาเด็กจะสมบูรณ์ขึ้น”

๓) ครูอรกัญญา อมตะสายแก้ว โรงเรียนบ้านโนนสูง

- “แต่ก่อนรู้สึกกลัวผิดที่จะพาเด็กเรียนรู้จากสื่ออุปกรณ์แบบออกนอกกรอบ แต่พอได้ทดลองให้เด็กได้เรียนรู้จากสื่ออย่างหลากหลาย คือ เด็กได้ใช้สื่ออุปกรณ์มากกว่า 1 ชิ้น หรือได้เรียนเป็นกลุ่มตามที่เด็กสนใจ (ตามคำแนะนำของมูลนิธิสยามกัมมาจล) มีเล่น matching game และให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เด็กรู้สึกสนุก และกระตือรือร้นมากขึ้น ทำให้ครูรู้สึกปลอดภัยของตัวเองเลย”

๗.วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ

๗.๑. บทบาทผอ.

- ให้ความสำคัญและสนับสนุนครูเข้ารับการอบรมและฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง
- กระตือรือร้น เรียนรู้ และแสวงหาความรู้ เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน

- บริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
- ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความร่วมมือและส่งเสริมให้เด็กนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๗.๒. บทบาทครู

- มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรม เพื่อสามารถจัดการเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
- มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออุปกรณ์ได้ตามความสนใจของผู้เรียน
- ครูมีทักษะในการสังเกตผู้เรียน บันทึกการเรียนรู้ และวางแผนพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- ครูสร้างทีมงานที่เพื่อนครูมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ช่วยกันพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ โดยเรียนรู้จากครูที่จบ AMI ที่มี “ใจอยากแบ่งปัน”

๘. ความท้าทายในการพัฒนา

- ๑) ผอ.ควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาที่จะเกิดผลอย่างแท้จริง ควรพัฒนา ผอ.คู่ขนานไปกับครู เพื่อให้ผอ.มีความรู้ความเข้าใจ สามารถสนับสนุนและเป็นผู้นำทางวิชาการได้ และผอ.ควรมีเครื่องมือหรือระบบติดตามประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เช่น การสังเกตห้องเรียนและสะท้อนผล และพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา
- ๒) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ได้อย่างสมดุล ครูควรมีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัย และจิตวิทยาพัฒนาการตามช่วงวัยอย่างชัดเจน เพื่อสามารถนำแนวคิดของมอนเตสซอริมาปรับใช้อย่างเข้าใจถึงแก่นของนวัตกรรมนี้ และสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (เด็กต้องการเวลาสำหรับการเล่น ทั้งเล่นกลางแจ้ง เล่นบทบาทสมมติ เล่นเสรี เป็นต้น ต้องการฟังนิทาน และการนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสม)

- ๓) เพื่อให้เด็กมีความตื่นตัว สนุกกับการเรียน และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ครูควรสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ท้าทายและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้จริง
- ๔) ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง และต่อยอดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันที่บ้าน
- ๕) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายสิ่งที่ได้เรียนรู้ ครูต้องพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถจินตนาการเป็นภาพในหัว และต่อยอดการเรียนรู้ในเชิงนามธรรมต่อได้
- ๖) ห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมาก การที่ครูจะบริหารจัดการเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ครูอาจจะต้องหาวิธีการหรือเครื่องมือเพิ่ม และมีการทำงานเป็นทีมที่ครูแบ่งบทบาทและหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

การที่ศน. จะทำหน้าที่สนับสนุนทางวิชาการแก่ผอ. และครูได้ ศน. จะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แนวคิดและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางมอนเตสซอรี และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัย รวมถึงพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัย และจิตวิทยาพัฒนาการตามช่วงวัยอย่างชัดเจน เพื่อสามารถวิเคราะห์และนำจุดเด่นของแต่ละนวัตกรรมที่มีแนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทโรงเรียน โดยศน. ต้องเข้าสังเกตห้องเรียนและสะท้อนผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสนับสนุนผอ. และครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้บรรลุตามเป้าหมายของนวัตกรรม

๔.๒.๙ การประเมินผลการพัฒนาการโรงเรียนนำร่อง ในปีที่ ๑ (ประเมินผล ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๒)

การประเมินความก้าวหน้า การพัฒนาโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ๕๐ โรงเรียน ได้ออกแบบเครื่องมือการประเมินตาม ๗ องค์ประกอบ ของแนวคิด “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ” (Whole School Transform) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ แม้ว่าในกระบวนการพัฒนา (Input, Process) ของแต่ละนวัตกรรม จะมีความครอบคลุม หรือจุดเน้นที่แตกต่างกัน แต่การประเมินด้วยกรอบการประเมิน ๗ ด้านนี้ จะเป็นเครื่องมือที่ทำให้เป็นถึง

ฐานทุน และจุดที่ต้องพัฒนาของโรงเรียนนำร่องในมิติที่สำคัญให้ครอบคลุมต่อไปในอนาคตได้ ดังนั้น ข้อมูลจากการประเมินครั้งนี้ จึงไม่ได้เป็นประเมินความเปลี่ยนแปลงเฉพาะที่เกิดจาก กระบวนการพัฒนาจาก Mentor นวัตกรรมเพียงด้านเดียว หากแต่ได้ประเมินบนศักยภาพที่เป็นจริง ของโรงเรียนที่ดำเนินอยู่/เป็นอยู่ ประกอบด้วย

แนวคิด “การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ” มีองค์ประกอบ ๗ ด้าน ดังนี้

๑. **การพัฒนาวิสัยทัศน์และแนวคิดหลักของโรงเรียน (School Concept)** เพื่อให้ผู้อำนวยการและครูบริหารโรงเรียนอย่างมีเป้าหมาย คือ การบรรลุผลที่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนหรือของท้องถิ่น
๒. **การพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นครูของครู (Super Coach)** เพื่อให้ผู้อำนวยการมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งในด้านสาระวิชาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และด้านการนำครูจัดการเรียนรู้ ด้วยทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ ๒๑
๓. **การพัฒนาครูสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert)** เพื่อให้ครูได้ปรับบทบาททั้งในด้านการแสวงหาความรู้สมัยใหม่และด้านการจัดการชั้นเรียนสู่ การเรียนรู้ด้วยทักษะในศตวรรษที่ ๒๑
๔. **การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ (Learning Space)** เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เชิงปฏิบัติการในสถานการณ์จริง และสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและวิถีชีวิตของผู้เรียน
๕. **การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน แบบฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum)** ที่คำนึงถึงการบรรลุผลการเรียนของผู้เรียนรายบุคคลเป็นหลัก
๖. **การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)**
๗. **การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)**

ทั้งนี้ ได้ทำการประเมินเพียง ๔๙ โรงเรียน ใน ๖ นวัตกรรม เนื่องด้วยในระหว่าง การดำเนินการ ทางคณะทำงานเห็นว่า โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นผู้เชี่ยวชาญใน นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ Project Approach ให้เป็น Mentor อยู่แล้ว จึงได้ปรับบทบาทให้เป็น Mentor ให้กับโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ จำนวน ๑๔ โรงเรียน ซึ่งยังไม่ได้ทำการประเมินในครั้งนี้ โดย การประเมินได้จัดระดับการประเมินเป็น ๔ ระดับ คือ

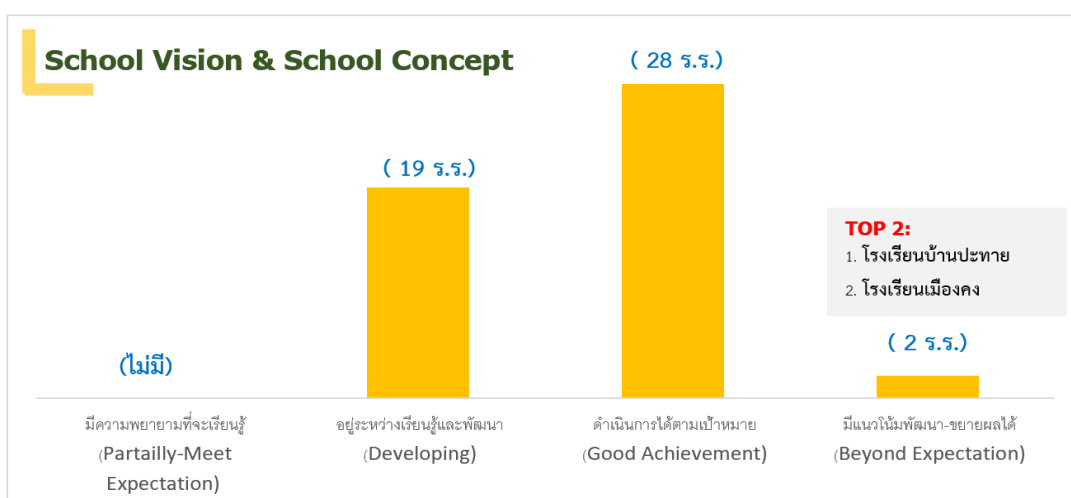
๑ พยายามเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ (Partially-Meet Expectation)	๒ พัฒนาไปตามเป้าหมาย (Good Achievement)
๑ อยู่ระหว่างการเรียนรู้และพัฒนา (Developing)	๓ มีแนวโน้มขยายผลได้ (Beyond Expectation)

ผลจากการประเมินโรงเรียนนาร่อง ๔๙ โรงเรียน มีข้อค้นพบเพื่อการพัฒนาที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์ (School Vision) และกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)

จุดจ้องมอง : ผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ “ผู้เรียน” ที่สอดคล้องกับฐานโรงเรียนและบริบทชุมชน ที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่๒๑

พบว่าผู้บริหารและครู โรงเรียนนาร่อง จำนวน จำนวน ๓๐ โรงเรียน ดำเนินการได้ตามเป้าหมายการพัฒนา คือ ผู้บริหารและครู มีความตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และชุมชน โดยมีการเปิดโอกาส-เปิดพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการนำมากำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยในจำนวนนี้มี ๒ โรงเรียนคือ โรงเรียนบ้านปะทาย และโรงเรียนบ้านตะเคียนรามที่มีความโดดเด่น ในขณะที่ผู้บริหารอีก ๑๙ โรงเรียน เริ่มเห็นถึงความสำคัญ และอยู่ระหว่างเรียนรู้ทำความเข้าใจฐานทุนโรงเรียนและบริบทชุมชน นับเป็นปัจจัยเอื้อที่จะต่อยอดการพัฒนาให้ผู้บริหารและครู มีกระบวนการ เครื่องมือ ในการจัดทำวิสัยทัศน์ อัตลักษณ์ (จุดเน้น) และแผนพัฒนาของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ (A/S/K) ที่ชัดเจน และเกิดผลจริงตามเป้าหมาย

แผนภูมิที่ ๑๐ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน School Vision & School Concept

๒. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ-เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (Super Coach /Change Agent)

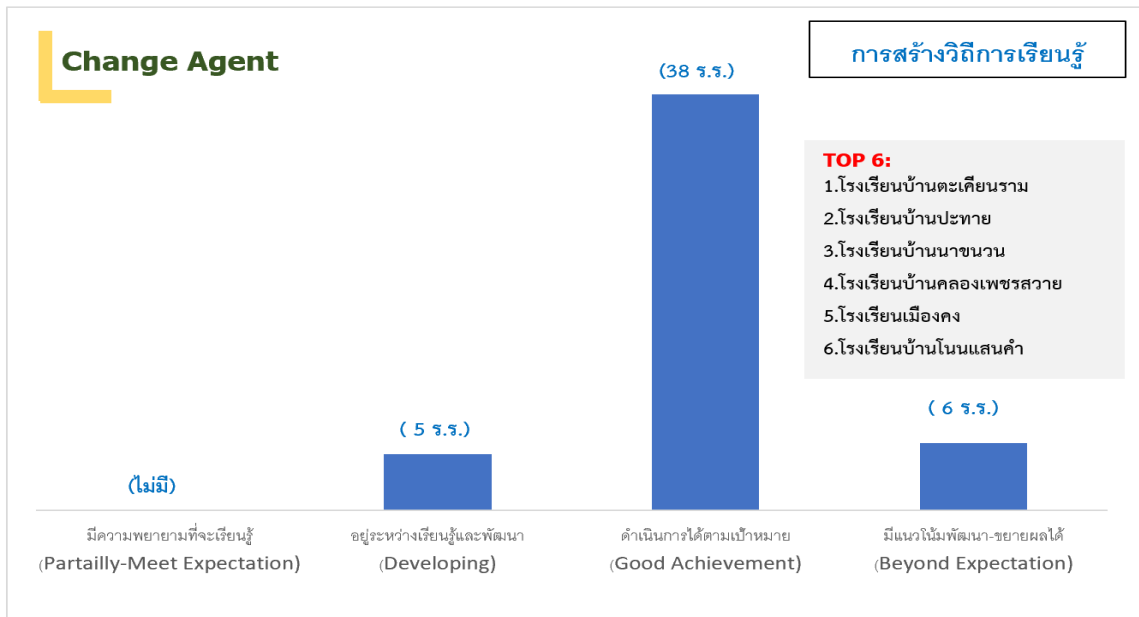
จุดจ้องมอง: ผู้บริหารมีทักษะความเป็น “ผู้นำ” (Leadership) ทั้งด้านวิชาการและการบริหารจัดการและมีความรู้ ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก สามารถผลักดัน ส่งเสริม และพัฒนา “ครู” ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

พบว่าผู้บริหารโรงเรียนนำร่อง มี ๕ โรงเรียน ที่ผู้บริหาร มีความเข้าใจในหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ อิงสมรรถนะ มีความรู้ในนวัตกรรม รวมทั้งมีทักษะการเป็น FA (Facilitator) สร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ผ่านชุมชนเรียนรู้วิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) จำนวน ๓๒ โรงเรียน มีคุณลักษณะและทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ ได้ตามเป้าหมาย คือ มีความรู้ความเข้าใจในนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สามารถให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาครูได้ โดย ในขณะที่ ผู้บริหาร ๑๒ โรงเรียน เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำทางวิชาการ และอยู่ระหว่างการเรียนรู้และพัฒนา

นอกจากนี้ ในด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) มีผู้บริหาร ๔๔ โรงเรียน ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย คือ มีแผนนโยบายที่ชัดเจน การปรับโครงสร้างตารางเวลา ระบบการบริหารจัดการใหม่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ “ครู” กล้าที่จะปรับวิธีเรียน-เปลี่ยนวิธีสอน ส่งเสริมพัฒนา “ครู” ให้สามารถใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในการจัดการเรียนรู้ ได้ทั้งในรายวิชาและระดับห้องเรียน มีเพียง ๕ โรงเรียน ที่ยังอยู่ในระหว่างการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งมีแนวโน้มที่จะพัฒนาต่อได้

แผนภูมิที่ ๑๑ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Super Coach

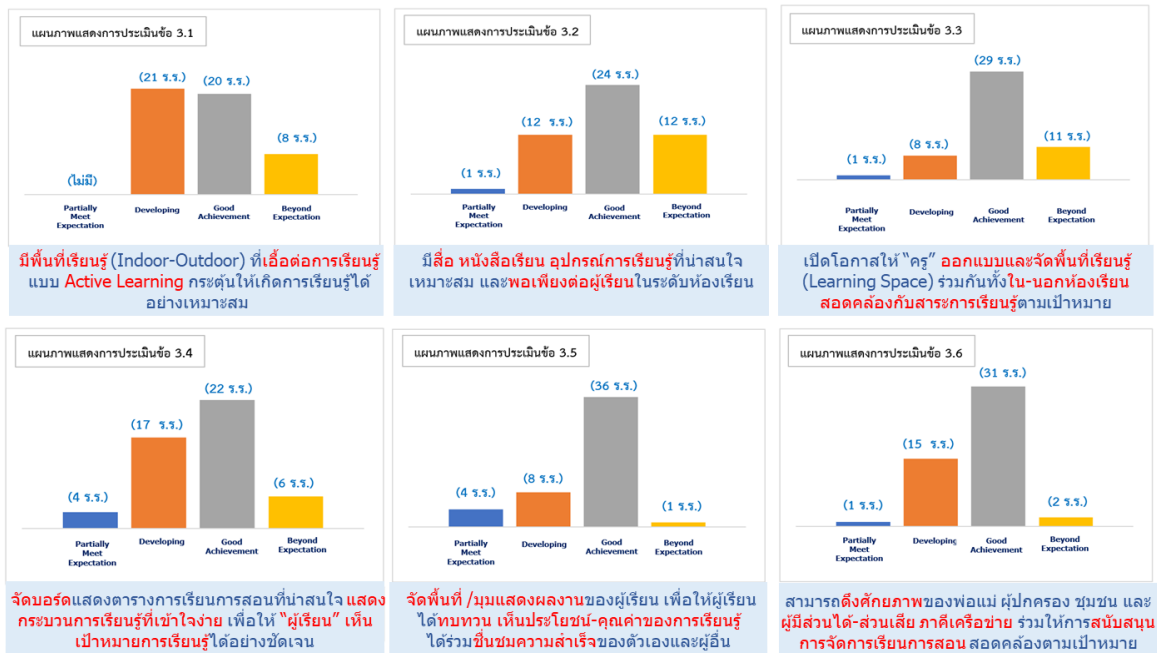

แผนภูมิที่ ๑๒ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Chang Agent

๓. ด้านการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ (Learning Space)

จุดจ้องมอง : ผู้บริหารและครู ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อม (Indoor / Outdoor) ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เพียงพอ และสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์-เป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดย่อย ๖ ด้าน

พบว่า ผู้บริหารและครู จำนวน ๒๘ โรงเรียน ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย คือ มีการปรับปรุง การจัดสภาพแวดล้อม ทั้งภายนอก และภายในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับ ที่เห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจน โดยมี ๓๓ โรงเรียน สามารถดึงศักยภาพของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามาร่วมพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน โดยการพัฒนาในส่วนพื้นที่การเรียนรู้นี้ เห็นการ เปลี่ยนแปลงค่อนข้างชัดเจน ทั้งนี้เป็นผลที่จากการที่ผู้บริหาร และครู ได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ Learning Vision & Learning Space ร่วมกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง ตาม Module นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ เชิงระบบ การจัดการศึกษาองค์รวม และ Brain-Based Learning ได้ให้ ความสำคัญต่อการจัดการพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนด้วยเช่นกัน

แผนภูมิที่ ๑๓ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Learning Space

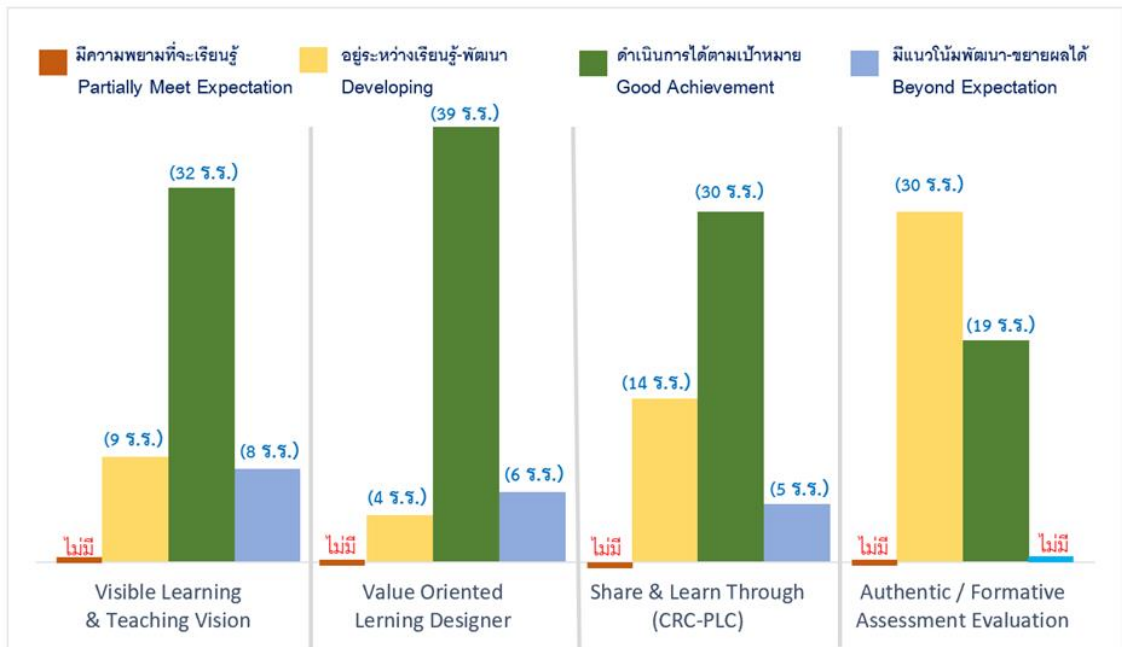
๔. ด้านการพัฒนาและดึงศักยภาพครูสู่การเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Expert)

จุดจ้องมอง : ครูเปิดใจยอมรับบทบาทจาก “ผู้สอน-Teaching” สู่การเป็น “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ Coaching” ในการบริหารจัดการชั้นเรียน และเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ ที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเป็น “เจ้าของการเรียนรู้” ได้ด้วยตนเอง

พบว่า ครูในโรงเรียนนำร่อง ๓๙ โรงเรียน เปิดใจเรียนรู้และปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนให้เป็น Active Learning มีการปรับบรรยากาศในห้องเรียน และสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับครู ให้อยู่บนวิถีของการใช้จิตวิทยาเชิงบวก มี ๓๒ โรงเรียน ครู มีพัฒนาการในการวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งมีความพยายามตั้งคำถามกระตุ้นคิด กระตุ้นความสนใจใคร่รู้ ด้วยคำถาม “ปลายเปิด” และสะท้อนการเรียนรู้เชิงบวก รวมทั้งเลือกใช้เครื่องมือและสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

อย่างไรก็ตามในด้านการประเมินจากสภาพจริงครูส่วนใหญ่ยังต้องการพัฒนา คือ ทักษะการประเมินตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาผู้เรียน อยู่ระหว่างการเรียนรู้ ทำความเข้าใจวิธีการ และเครื่องมือ

การ ด้วยเป็นช่วงการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบ Active Learning และการปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินให้สอดคล้องกัน

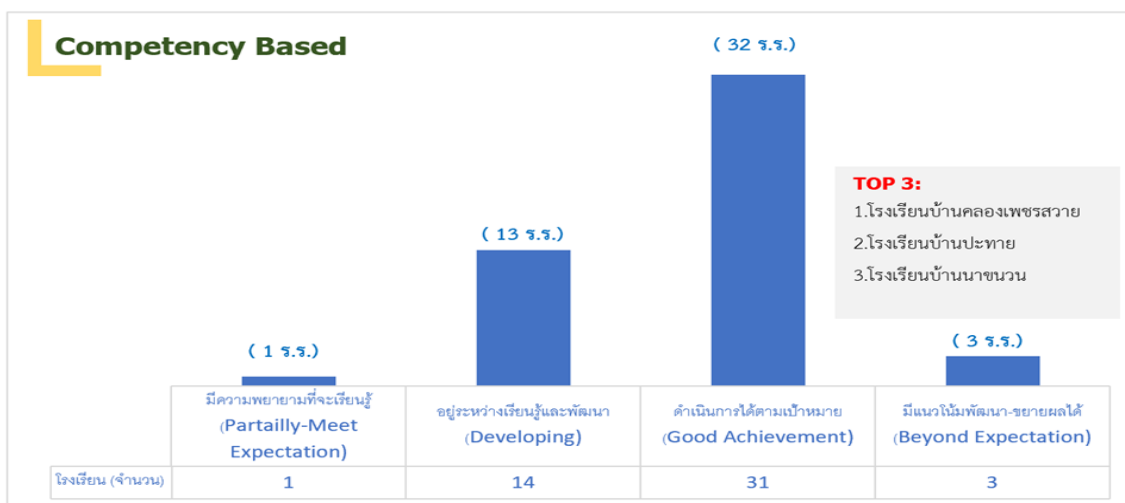

แผนภูมิที่ ๑๔ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Learning Expert

๕. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนการสอนบนฐานสมรรถนะ (Competency Based)

จุดจ้องมอง : ผู้บริหารและครูร่วมจัดทำ “หลักสูตรสถานศึกษา” และออกแบบแผนการเรียนการสอนที่อิงฐานสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียน

ผู้บริหารและครูจำนวน ๓๒ โรงเรียน สามารถดำเนินการไปตามเป้าหมาย คือ มีการเปิดพื้นที่รับฟัง ระดมความคิดเห็น สร้างการรับรู้และมีส่วนร่วม จากผู้เกี่ยวข้อง และนำมาออกแบบแผนการเรียนการสอนอิงสมรรถนะ ซึ่งเอื้อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและชุมชนได้

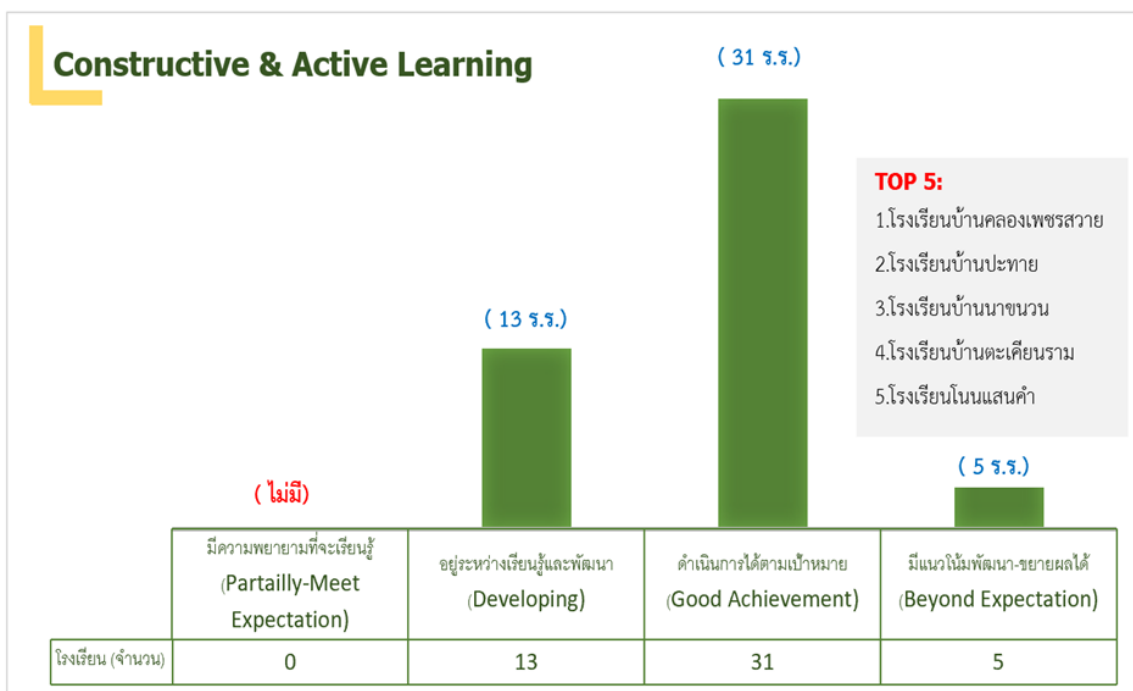

แผนภูมิที่ ๑๕ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Competency Based

๖. ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างฉันทะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Constructive & Active Learning)

จุดจ้องมอง : ผู้บริหารและครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการจัดกระบวนการสะท้อนชั้นเรียนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่ “ผู้เรียน” ให้เกิดความใฝ่รู้ และ “เป็นเจ้าของการเรียนรู้” ได้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดและตกผลึกเป็น “ชุดความรู้ใหม่” ของตัวเองได้ และเชื่อมโยงไปสู่การปรับใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

พบว่า มีจำนวน ๓๒ โรงเรียน ที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย คือ ผู้บริหารทำให้ “ครู” เข้าใจ และเห็นความสำคัญในการเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน (จากบอกสอนเป็นอำนาจการเรียนรู้) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากปัญหา และอิงฐานสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ (ASK) ผู้บริหารสามารถสร้าง “ความมั่นใจ” สามารถให้คำแนะนำให้ “ครู” กล้าเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบ Active Learning มี ๕ โรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Leadership) สามารถสร้าง Team Work ให้ครูทั้งโรงเรียน กล้าเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นแบบ Active Learning ได้ทั้งระบบ มีการปรับโครงสร้างหลักสูตร กำหนดโครงสร้างตารางเวลาที่ชัดเจน เกิด “ครูแกนนำ” ที่สามารถเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ที่ต้อใจത്യฐานทุนโรงเรียนและชุมชน มีพื้นที่การเรียนรู้ร่วม (PLC-CRC) อย่างสม่ำเสมอ

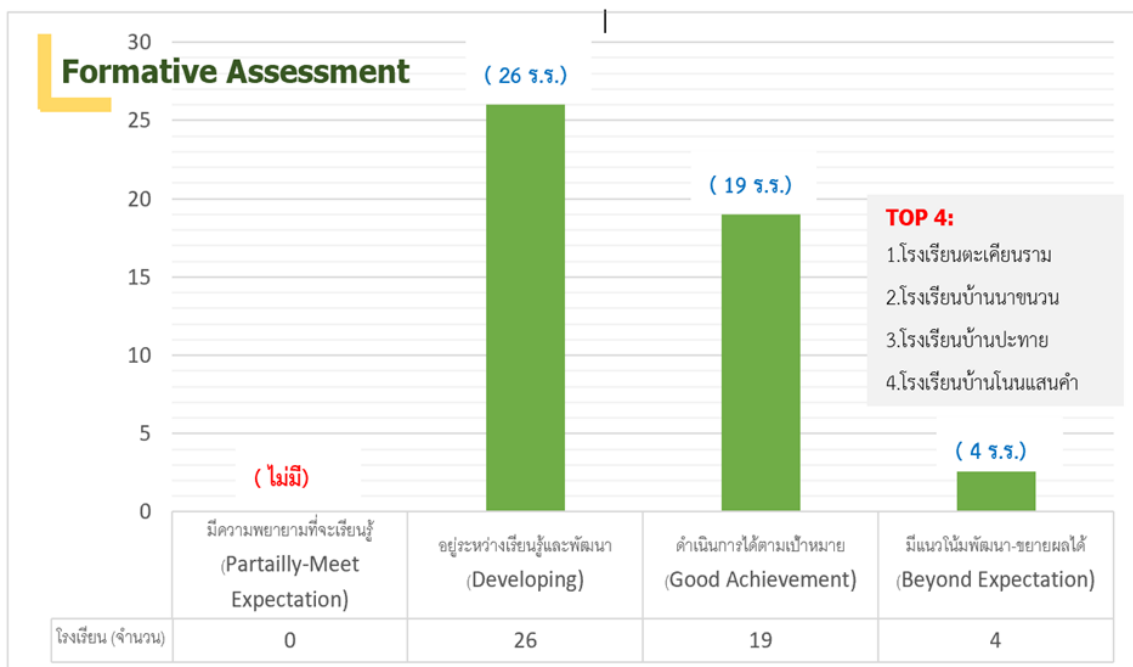
แผนภูมิที่ ๑๖ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Constructive & Active Learning

๗. ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment)

จุดจ้องมอง : ผู้บริหารและครูเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่อิงฐานสมรรถนะ (ASK) และสามารถนำมาวิเคราะห์-จัดทำกรอบแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ “ผู้เรียน” ได้

พบว่า เป็นประเด็นที่โรงเรียนนำร่อง จำนวน ๒๖ โรงเรียน ยังเห็นความเปลี่ยนแปลงน้อย คือ ยังขาดความเข้าใจ ขาดเครื่องมือ และทักษะการประเมิน และขาดเครื่องมือประเมิน ยังอยู่ในระหว่างการเรียนรู้ แสวงหาแนวทาง และเครื่องมือประเมิน มี ๑๙ โรงเรียน ที่ผู้บริหารและครู เริ่มมีการปรับเปลี่ยนการประเมินตามสภาพจริง โดยประเมินจาก ภาระงาน ชิ้นงาน และการสังเกตพฤติกรรม และมี ๔ โรงเรียน ผู้บริหารและครูมีเครื่องมือ ตัวชี้วัดและประเมินผลตามสภาพจริงอิงฐานสมรรถนะที่ชัดเจนเป็นระบบ สามารถนำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาต่อยอดการจัดการเรียนรู้ได้ มีผลงานชิ้นงาน และร่องรอยที่สะท้อนการเรียนรู้ของ “ผู้เรียน” เชิงประจักษ์ อิงฐานสมรรถนะ (เช่น Mind map, Clip) ที่ชัดเจน และเปิดพื้นที่ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้ และสะท้อนผลการประเมิน

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารและครู โรงเรียนนำร่องทั้งหมดยังคงต้องการเครื่องมือ / วิธีการวัดประเมินผล ที่เป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

แผนภูมิที่ ๑๗ แสดงผลการผลจากการประเมินด้าน Formative Assessment

๔.๓ ผลการวิจัย ด้านที่ ๓ การศึกษา รวบรวม สภาพปัญหา ข้อติดขัดในการบริหารจัดการศึกษา ในระดับโรงเรียน และระดับองค์กรสังกัดในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายปลดล็อคด้านต่าง ๆ

คณะทำงานขับเคลื่อนฯ จังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดกิจกรรมศึกษา รวบรวม ข้อมูลเพื่อจัดทำ ข้อเสนอปลดล็อค โดยจัดกิจกรรมระดมสมองในกลุ่ม Core Team ขับเคลื่อน ๑ ครั้ง และร่วมกับ TDRI ๒ ครั้ง ทำให้ได้ร่างข้อเสนอปลดล็อค ของจังหวัดศรีสะเกษเพื่อนำเสนอคณะกรรมการ อำนวยการ ใน ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่

- ๑) การจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ : ลดการวัดความรู้ด้วยการสอบ O-NET ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เป็น Active Learning
- ๒) การประเมิน: พัฒนาเครื่องมือการประเมินการเรียนรู้ที่วัดสมรรถนะของผู้เรียน

- ๓) บุคคลากร : การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครู ให้ตรงกับความต้องการการพัฒนา และมีระบบการจัดสรรงบประมาณใหม่ และปรับระบบการคัดเลือกและการรับย้ายครู (ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของ รร./ชุมชน)
- ๔) หนังสือ สื่อการเรียนรู้ : ให้โรงเรียนมีอิสระโรงเรียนในการบริหารจัดการ/จัดซื้อ หนังสือ/สื่อ ที่นอกเหนือจากรายการหนังสือตามบัญชีของกระทรวง โดยยึดประโยชน์ที่เกิดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๕) งบประมาณ : ให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณได้ (เพื่อให้ตรงกับบริบทของโรงเรียน)

๔.๓.๑ สรุปประเด็นการปลดล็อก พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๓๐-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ โรงแรมแกลเลอรี จังหวัดศรีสะเกษ

(๑) ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล

ประเด็น

- ๑. หลักสูตรสถานศึกษา
- ๒. การสร้างหลักสูตรอิงสมรรถนะของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- ๓. หลักสูตรขั้นพื้นฐาน
 - ๓.๑ หลักสูตรเปลี่ยนทั้งระบบ เช่น นวัตกรรมเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ
 - ๓.๒ หลักสูตรที่เปลี่ยนบางกลุ่มสาระ เช่น (BBL วิชา ภาษาไทย เพาะพันธุ์ปัญญา วิชาวิทยาศาสตร์ การศึกษาขั้นเรียน วิชาคณิตศาสตร์)
 - ๓.๓ หลักสูตรปฐมวัย
- ๔. สร้างหลักสูตรประจำนวัตกรรม
- ๕. การวัดและประเมินผล

สภาพปัญหา/ผลกระทบ

- ๑. หลักสูตรสถานศึกษาในปัจจุบันยังไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร และยังมีติดแกนกลาง (อปท.)
- ๒. หลักสูตรแกนกลางอิงมาตรฐานและตัวชี้วัด

๓. ไม่มีหลักสูตรเฉพาะของนวัตกรรมที่ใช้
๔. การใช้หลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มนวัตกรรมเดียวกันและการประสานงานภายในกลุ่มนวัตกรรม
๕. โรงเรียนใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนแต่การวัดประเมินผล ยังอิงกับระเบียบเดิม
 - ๑) การวัดประเมินผลเน้น ความรู้มากเกินไป (Knowledge)
 - ๒) การทดสอบระดับชาติที่ซ้ำซ้อนและบางส่วนมีเนื้อหาใกล้เคียง

ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
๒. พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมให้อำนาจแล้ว
๓. โรงเรียนยังใช้หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ม.๒๐(๔)
๔. ม.๑๒ และ ม.๑๕ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๕๖
๕. พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ม.๒๕
๖. พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ม.๒๕ (๖)

วิธีการ ขั้นตอนในการแก้ปัญหา

๑. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันของโรงเรียนในสังกัดที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาเดียวกัน
๒. ระดมความคิดเห็น เสนอสภาพปัญหา ความต้องการต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกระเบียบกฎหมายรองรับ
๓. จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาช่วย เช่น อาศรมศิลป์ มาช่วยการออกแบบหลักสูตรอิงสมรรถนะ และออกแบบการวัดผลประเมินผลอย่างไร
๔. วิเคราะห์ว่าหลักสูตรของทุกนวัตกรรมตอนนี้มุ่งสร้างสมรรถนะอะไร เพื่อสังเคราะห์โครงของหลักสูตรของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีกระบวนการใน Social lab เพื่อออกแบบร่างหลักสูตรสมรรถนะ
๕. ศึกษาและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละนวัตกรรม
๖. ใช้การประเมินด้วย Rubrics
๗. ศึกษา จัดทำระเบียบวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับนวัตกรรม

๘. แต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงาน

๑) รายงานชี้แจงรายละเอียดต่อผู้รับผิดชอบ

๒) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการเสนอสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาให้คณะกรรมการทราบ

(๒) ด้านบุคคล

ประเด็น

๑. งานบุคคล
๒. ความล่าช้าของการบรรจุแต่งตั้งและย้ายครู
๓. การย้ายครูกลางคัน
๔. การได้รับอัตรากำลังคืนหลังเกิดอัตรารว่างเพราะมีครูเกษียณ
๕. การจัดสรรครูครบชั้น
๖. การจัดจ้างบุคลากรสายสนับสนุน
๗. การอบรมพัฒนาบุคลากร
๘. การย้ายออก
๙. การย้ายเข้า
๑๐. สวัสดิการ
๑๑. วิทยฐานะ
๑๒. ๑๒. กองทุนจัดหาครู

สภาพปัญหา/ผลกระทบ

๑. ประเด็นงานสนับสนุนขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง ส่งผลให้ครูผู้สอนละทิ้งห้องสอน (บ่อยครั้ง) มาปฏิบัติงานในการจัดทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง งานพัสดุ งานธุรการ งานทะเบียน และรวมถึงงานธุรการอื่น ๆ (อปท.)
๒. การบรรจุข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และหรือพนักงานราชการ ล่าช้า
๓. เมื่อมีอัตรารว่าง มักมีการดำเนินการย้ายทันที แม้ว่าจะอยู่ระหว่างภาคเรียนส่งผลให้โรงเรียนขาดครูกะทันหันและเกิดผลเสียต่อการเรียนการสอน

๔. เมื่อมีครูเกษียณ โรงเรียนมักไม่ได้รับอัตราคืนหรือได้รับอัตราคืนช้ามาก
๕. แม้จำนวนครูในโรงเรียนจะเต็มอัตรากำลัง แต่ไม่ครอบคลุมจำนวนเด็กนักเรียน * มักเกิดกับโรงเรียนขนาดเล็ก
๖. ครูในโรงเรียนนาร่องมีภาระอื่นนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน อาทิเช่น การเงิน พัสดุ ส่งผลให้ทุ่มเทกับการพัฒนาผู้เรียนได้ไม่เต็มที่
๗. โครงการงบบุคลากรทำให้การอบรมพัฒนาของครูในโรงเรียนกระจุกกระจาย ไม่มีทิศทาง
๘. ครูในโรงเรียนนาร่องมีเหตุให้ย้ายออกระหว่างการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรม ทำให้การพัฒนาวัตกรรมการเรียนนาร่องขาดช่วง
๙. ครูใหม่ที่มาบรรจุในโรงเรียนนาร่องอาจไม่มีความเชี่ยวชาญและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนหรือการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรม
๑๐. ครูในโรงเรียนนาร่องมีภาระงานเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีค่าตอบแทนเพิ่มขนาดขวัญ กำลังใจ
๑๑. เพิ่มโอกาสการมีและเลื่อนวิทยฐานะตามภาระงานที่เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
๑๒. ในกรณีที่ไม่สามารถปลดล็อกด้านการบรรจุและย้าย ทำให้โรงเรียนนาร่องยังต้องเผชิญกับภาวะขาดครู

ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย การจัดสรรเงินรายได้ฯ พ.ศ. ๒๕๕๑
๒. หนังสือ ที่ ศธ ๐๒๐๖.๔/ว.๒๔ ลว. ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙: การบรรจุแต่งตั้งต้อง รรอบการพิจารณาย้าย ซึ่งมีความไม่แน่นอนสูง ออกศจ.อาจประชุมพิจารณาการ ย้ายตามขั้นต่ำ คือ ๒ ครั้งต่อปี หรือมากกว่านั้นก็ได้
๓. หนังสือที่ ศธ ๐๔๐๐๙/ว ๘๐๒๑ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐: ปฏิทินการดำเนินการ ย้ายปี ๒๕๖๑ หนังสือ ที่ ศธ ๐๒๐๖.๔/ว.๒๔ ลว. ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙: การ พิจารณาย้ายต้องเกิดขึ้นทันทีที่มีอัตรารว่างในโรงเรียน

๔. มาตรการบริหารและพัฒนากำลังคนภาครัฐ (พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๑) และแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากมติเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีต่อข้อเสนอของ คปร. (แม้จะมีโครงการครูทรงคุณค่า ก็ไม่ช่วยแก้ปัญหา เพราะแรงงานครูเกษียณอายุมีข้อจำกัดในการทำงานสูง และมีความล่าช้าในการสรรหาเช่นกัน)
๕. เกณฑ์อัตรากำลังของ กคศ. กำหนดสัดส่วนนักเรียนและครู ๒๐:๑ แม้จะมีประกาศที่ให้อำนาจสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการพิจารณาอัตราและงบประมาณจ้างครูอัตราจ้างได้ แต่งบและอัตราดังกล่าวมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อโรงเรียนในหน่วยงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
๖. ตามระเบียบในปัจจุบัน โรงเรียนมัธยมเท่านั้นที่มีครูสายสนับสนุนได้ โรงเรียนประถมไม่มี
๗. หนังสือ ที่ ศธ ๐๒๐๖.๔/ว.๒๔ ลว. ๒๘ ธันวาคม ๕๙
๘. หนังสือสำนักงาน กคศ.ที่ ศธ. ๐๒๐๖.๓/ว๒๑ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการการมีและเลื่อนวิทยฐานะของครู

วิธีการ ขั้นตอนในการแก้ปัญหา

๑. ระดมความคิดเห็น เสนอสภาพปัญหา ความต้องการต่อคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกระเบียบกฎหมายการจัดสรร กำหนดตำแหน่งหน้าที่บุคลากรสนับสนุนเพื่อแก้ไข ให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา
๒. ให้แก้ไขประกาศ กคศ. ว ๒๔ โดยกำหนดว่าเมื่อโรงเรียนมีตำแหน่งว่าง เนื่องจากมีครูเสียชีวิตหรือลาออก ให้ดำเนินการบรรจุทันที โดยไม่ต้องรอรอบการพิจารณาการย้าย มีข้อกำหนดให้ครูในโรงเรียนนาร่องที่ได้รับการส่งย้ายต้องอยู่ให้ครบภาคเรียนก่อน จึงย้าย
๓. แก้ไขมาตรการของ คปร.
๔. โรงเรียนจัดรวบรวมข้อมูลความต้องการครูอัตราจ้างและส่งไปยังคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อให้คณะกรรมการขับเคลื่อนส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการนโยบาย

๕. คณะกรรมการนโยบายมีมติให้ สพฐ. ออกนโยบาย ที่กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ที่วัดกรรมสามารถพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับจ้างครูอัตราจ้างในโรงเรียนนาร่องเป็นเบื้องต้นก่อน
- ๑) โรงเรียนนาร่องจัดทำข้อมูลความต้องการบุคลากรสนับสนุนงานการเงิน/บัญชี และส่งไปยัง สพฐ.
 - ๒) สพฐ. จัดสรรอัตราและงบประมาณการจ้าง
 - ๓) โรงเรียนดำเนินการจ้างตามระเบียบ
๖. เพื่อให้ผู้บริหารหรือโรงเรียนมีโอกาสได้พิจารณาคุณลักษณะครูใหม่ที่จะเข้ามาทำงานในโรงเรียน เสนอทางเลือก ดังนี้
- ๑) ทางเลือกที่ ๑ ให้ครูใหม่ที่จะย้ายเข้าโรงเรียนนาร่องมาแสดงวิสัยทัศน์ที่โรงเรียน
 - ๒) ทางเลือกที่ ๒ ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาเลือกจ้างครู โดยเข้าร่วมรับฟังการแสดงวิสัยทัศน์ของครูใหม่ต่อ กศจ.
๗. จัดตั้งกองทุนสวัสดิการ
๘. กำหนดแนวทางการมีและเลื่อนวิทยฐานะของครูเฉพาะในพื้นที่วัดกรรม โดยเน้นผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวัดกรรม
- ๑) ทางเลือกที่ ๑ คณะกรรมการขับเคลื่อนระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุน
 - ๒) ทางเลือกที่ ๒ หน่วยงานภาคี อาทิเช่น TDRI หรือ มูลนิธิสยามกัมมาจล จัดตั้งกองทุน เพื่อการใช้จ่ายด้านสวัสดิการเพิ่มเติมและการอบรมพัฒนาในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

(๓) ด้านงบประมาณ

ประเด็น

๑. การจัดซื้อหนังสือเรียน/สื่อการเรียนการสอน
๒. การใช้จ่ายงบประมาณ
๓. การจัดซื้อจัดจ้าง

๔. การจัดสรรงบประมาณซ้ำ

สภาพปัญหา/ผลกระทบ

๑. หนังสือเรียน/สื่อการเรียนการสอนที่สามารถจัดซื้อตามระเบียบที่กำหนดไม่ตรงตามความต้องการของครู/นักเรียนและไม่สอดคล้องกับนวัตกรรมการศึกษา
๒. ระเบียบการใช้จ่ายงบประมาณไม่เอื้อต่อความต้องการและความจำเป็นและโรงเรียน -ครุภัณฑ์ หมวดงบลงทุนค่าครุภัณฑ์ -ค่าเช่าอินเทอร์เน็ต -จัดสรรล่าช้า
๓. โรงเรียนไม่สามารถทำการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างคล่องตัว
๔. งบประมาณจัดสรรจาก สพฐ. มาถึงโรงเรียนช้า

ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. ระเบียบเดิม หลักเกณฑ์การจัดสรรและวิธีปฏิบัติการเบิกจ่ายงบประมาณฯ พรบ. การศึกษา ๒๕๔๒ ม.๑๐ สอดคล้องกับ พรบ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ม.๓๕
๒. หนังสือสั่งการจาก สพฐ. -พรบ.ระเบียบพัสดุ และหนังสือเวียนโครงสร้างซับซ้อนหลายขั้นตอน
๓. ระเบียบกฎหมายกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารวัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐
๔. พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม มาตรา ๓๕

วิธีการ ขั้นตอนในการแก้ปัญหา

๑. ระดมความเห็นเสนอสภาพปัญหา ความต้องการต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกระเบียบกฎหมายเพื่อแก้ไข/ปรับแก้ระเบียบหลักเกณฑ์ให้ยืดหยุ่น และเป็นไปตาม พรบ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒
๒. ใช้อำนาจตาม ม.๓๐, ม.๒๘
๓. เสนอปัญหาความต้องการเข้าสู่คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายพื้นที่นวัตกรรมจังหวัด

๔. สพฐ.สำรองเงินก่อนเปิดภาคเรียน

(๔) ประเด็นปัญหาอื่นๆ

ประเด็นข้อเสนอ

๑. ครูมีหน้าที่สอนอย่างเดียว
๒. ลด/ยุบโครงการที่ซ้ำซ้อนหรือไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน
๓. มีฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเดียวกัน

สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค

๑. ครูมีงานพิเศษที่นอกเหนือจากงานสอน เช่น เจ้าหน้าที่การเงิน พัสดุ ที่ต้องทำเอกสารเบิกเงิน จัดซื้อจัดจ้างต่างๆ ที่ว่าด้วยระเบียบการเงินและพัสดุ ภาระงานมีมากและต้องทำบ่อยครั้ง จึงส่งผลกระทบต่อผู้เรียน เพราะครูไม่มีเวลาเตรียมการสอนหรือเตรียมมาแล้วไม่ได้สอน ต้องไปทำเอกสาร ลงรายงานในระบบ การใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา ทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพทั้งไม่เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่แท้จริง
๒. ครูต้องดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ แล้วรายงานผลให้เขตพื้นที่ทราบ จำนวนโครงการในลักษณะแบบเดียวกันมีมาก หลายๆโครงการมีตัวบ่งชี้ใกล้เคียงกันคือเน้นผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี แต่ชื่อโครงการนั้นแตกต่างกันออกไปตามความรับผิดชอบของบุคคล รวมทั้งมีการประเมินผลตามโครงการนั้น ๆ หลายครั้งในปีการศึกษา
๓. จึงส่งผลกระทบต่อครูต้องเตรียมการรับประเมินตามตัวบ่งชี้ของโครงการ ต้องรายงานผลการดำเนินงานโครงการที่ซ้ำซาก หากจะผนวกโครงการเป็นหนึ่งได้ในตัวบ่งชี้ที่ใกล้เคียงกันจะดีมาก เช่น โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนศีล ๕ โรงเรียน สีขาว โรงเรียนสุจริต โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนต้านทุจริต ผนวกเป็นโครงการเดียว
๔. ครูต้องรายงานข้อมูลในระบบสารสนเทศที่ซ้ำซ้อนกันหลายระบบ ในลักษณะข้อมูลเดิม เช่น DMC, School miss, ปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจน, เยี่ยมบ้าน ทั้งการรายงานนั้นรบกวนเวลาสอนของครู ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน เพราะครูไม่มีเวลาเตรียมการสอน หรือเตรียมมาแล้วไม่ได้สอน ต้องไปทำรายงานข้อมูล

ในระบบสารสนเทศ ทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพทั้งไม่เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่แท้จริง

สิ่งที่อยากให้คณะกรรมการขับเคลื่อนผลักดัน

๑. แนวทางที่ ๑ ให้ สพฐ. จัดสรรเจ้าหน้าที่การเงิน พัสดุ ให้โรงเรียน ที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง เพื่อลดภาระงานครู แต่อาจต้องใช้ระยะในการขับเคลื่อนนาน
๒. แนวทางที่ ๒ เพื่อให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิผลเร็วขึ้น ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จัดสรรเจ้าหน้าที่การเงิน พัสดุ ให้กับโรงเรียนนำร่องนวัตกรรม จำนวน ๕๐ โรงเรียน
๓. อ้างถึง พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๓ ในกรณีหน่วยงานใดประสงค์จะดำเนินงานโครงการ กิจกรรม หรือภารกิจใดซึ่งให้สถานศึกษานำร่องเป็นผู้ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการ ให้หน่วยงานนั้นขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนก่อนดำเนินการ
๔. มาตรา ๔๘ ในกรณีที่สถานศึกษานำร่องต้องดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในโครงการกิจกรรม หรือภารกิจใดที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ หรือส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน อยู่ในวันก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษานำร่องแจ้งต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อขอยกเว้นไม่ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในโครงการกิจกรรมหรือภารกิจนั้น ทั้งนี้ หากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพิจารณาแล้ว เห็นสมควรยกเว้นก็ให้มีหนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานเจ้าของโครงการ กิจกรรมหรือภารกิจนั้น
๕. ให้ สพฐ. จัดฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเดียวกัน ที่ครอบคลุม สามารถถึงข้อมูลหากันได้ เพื่อลดการรายงานในระบบสารสนเทศที่ซ้ำซ้อนกันหลายระบบ

(๕) การวิเคราะห์ผลกระทบเพื่อลดปัญหาอื่น ๆ

ประเด็น

๑. ครูมีหน้าที่สอนอย่างเดียว
๒. ลด/ยุบโครงการที่ซ้ำซ้อนหรือไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน

๓. มีฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเดียวกัน

สภาพปัญหา/ผลกระทบ

๑. ครูมีงานพิเศษที่นอกเหนือจากงานสอน เช่น เจ้าหน้าที่การเงิน พัสดุ ที่ต้องทำเอกสารเบิกเงิน จัดซื้อจัดจ้างต่างๆ ที่ว่าด้วยระเบียบการเงินและพัสดุ ภาระงานมีมากและต้องทำบ่อยครั้ง จึงส่งผลกระทบต่อตรงกับผู้เรียน เพราะครูไม่มีเวลาเตรียมการสอนหรือเตรียมมาแล้วไม่ได้สอน ต้องไปทำเอกสาร ส่งรายงานในระบบ
๒. การใช้เงินของสถานศึกษา ทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพทั้งไม่เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่แท้จริง
๓. ครูต้องดำเนินการตามโครงการต่างๆ แล้วรายงานผลให้เขตพื้นที่ทราบ จำนวนโครงการในลักษณะแบบเดียวกันมีมาก หลายๆโครงการมีตัวบ่งชี้ใกล้เคียงกันคือเน้นผลให้ผู้เรียนเป็นคนดี แต่ชื่อโครงการนั้นแตกต่างกันออกไปตามความรับผิดชอบของบุคคล รวมทั้งมีการประเมินผลตามโครงการนั้นๆหลายครั้งในปีการศึกษา จึงส่งผลกระทบต่อครูต้องเตรียมการรับประเมินตามตัวบ่งชี้ของโครงการ ต้องรายงานผลการดำเนินงานโครงการที่ซ้ำซาก หากจะผนวกโครงการเป็นหนึ่งได้ในตัวบ่งชี้ที่ใกล้เคียงกันจะดีมาก เช่น โรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนศีล ๕ โรงเรียนสีขาว โรงเรียนสุจริต โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนต้านทุจริต ผนวกเป็นโครงการเดียว
๔. ครูต้องรายงานข้อมูลในระบบสารสนเทศที่ซ้ำซ้อนกันหลายระบบ ในลักษณะข้อมูลเดิม เช่น DMC, Shcool miss, บัณฑิตพื้นฐานนักเรียนยากจน, เยี่ยมบ้าน ทั้งการรายงานนั้นรบกวนเวลาสอนของครู ส่งผลกระทบต่อตรงกับผู้เรียน เพราะครูไม่มีเวลาเตรียมการสอน หรือเตรียมมาแล้วไม่ได้สอน ต้องไปทำรายงานข้อมูลในระบบสารสนเทศ ทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพทั้งไม่เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่แท้จริง

ระเบียบ กฎหมาย

๑. ระเบียบการเงินและพัสดุ
๒. พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๓๓ ในกรณีหน่วยงานใดประสงค์จะดำเนินงานโครงการ กิจกรรม หรือภารกิจใดซึ่งให้

สถานศึกษานำร่องเป็นผู้ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการ ให้หน่วยงานนั้นขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนก่อนดำเนินการ มาตรา ๔๘ ในกรณีที่สถานศึกษา

- นำร่องต้องดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในโครงการกิจกรรม หรือภารกิจใดที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ หรือส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน อยู่ในวันก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษานำร่องแจ้งต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อขอยกเว้นไม่ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในโครงการกิจกรรมหรือภารกิจนั้น ทั้งนี้ หากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมศึกษาพิจารณาแล้ว เห็นสมควรยกเว้นก็ให้มีหนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานเจ้าของโครงการ กิจกรรมหรือภารกิจนั้น

วิธีการ ขั้นตอนในการแก้ไข

- เสนอต่อ กศจ.
- เสนอต่อ คณะกรรมการขับเคลื่อนเขตพื้นที่นวัตกรรม
- เสนอต่อ ศธ.

๔.๓.๒ สรุปประเด็นการปลดล็อก พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๔-๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

จัดทำข้อเสนอแก้ไขข้อปฏิบัติเพื่อเพิ่มเติมประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต ๑

การประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งนี้ ทีม TDRI ได้มีระดมสมองในประเด็นสำคัญ ที่ต่อเนื่องจากเวที ครั้งที่ ๑ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนออย่างละเอียด สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- การจัดซื้อสื่อหนังสือเรียนที่อยู่นอกบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้สำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา ของโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมฯ
- การสรรหาและแต่งตั้งบุคคลเป็นข้าราชการครูตำแหน่งครูช่วยให้สอดคล้องกับพันธกิจของ โรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมฯ

๓. การอนุญาตให้ครูในโรงเรียนนาร่องสามารถนับชั่วโมงการฝึกอบรมในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาเพื่อใช้ขอเลื่อนหรือขอมีวิทยฐานะ
๔. การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครู ให้สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียนนาร่องในพื้นที่นวัตกรรมฯ
๕. การบูรณาการโครงการภายนอกและการจัดการระบบข้อมูล (ออนไลน์ และออฟไลน์) เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายในพื้นที่นวัตกรรม

สรุปข้อเสนอตามรายประเด็น

ตารางที่ ๒๕ แสดงสรุปข้อเสนอตามรายประเด็น

ประเด็น	สภาพปัญหา	ข้อเสนอปลดล็อก
๑.การจัดซื้อสื่อ หนังสือเรียน นอกบัญชี สพฐ.	<ul style="list-style-type: none"> พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม ม. ๓๕ ให้อำนาจ ร.ร. จัดซื้อหนังสือได้ แต่ ร.ร. ไม่กล้าเพราะขัดกับแนวปฏิบัติของ สำนักวิชาการฯ สพฐ. 	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ สพฐ.แก้ไขแนวปฏิบัติการจัดซื้อหนังสือ ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรม
๒. บุคลากร : การย้ายเข้า-ออกครู ไม่สอดคล้องกับพันธกิจของ ร.ร. นาร่อง ทำให้โรงเรียนขาดครูที่มีความสามารถ ไม่ตรงตามความต้องการ	<ul style="list-style-type: none"> เกณฑ์การย้ายเข้า-ออกครูของ ก.ค.ศ. ให้นำหน้าอายุราชการ และตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่ไม่สะท้อนความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เช่น จำนวนโครงการที่รับผิดชอบ รางวัลที่ได้รับจากการประกวด เป็นต้น โดย ร.ร.ไม่มีส่วนร่วมในการลงมติการย้าย 	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ ก.ค.ศ. กำหนดหลักเกณฑ์การย้ายเข้า-ออกของครูในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาใหม่ โดยปรับน้ำหนักตัวชี้วัดสะท้อนความสามารถมากกว่าอายุราชการ เสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาของ ร.ร.นำร่างในพื้นที่นวัตกรรม มีบทบาทในการพิจารณาแทน กศจ.ในการ

ประเด็น	สภาพปัญหา	ข้อเสนอปลดล็อก
		เลือกรับครูที่จะย้ายเข้ามาบรรจุ
๓.บุคคลากร : การบรรจุครูอัตราจ้างในตำแหน่งครูผู้ช่วย	<ul style="list-style-type: none"> ครูอัตราจ้าง ทำงานกับโรงเรียน ได้รับการฝึกสามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถสอบบรรจุเป็นข้าราชการ ตำแหน่ง “ครูผู้ช่วย” ใน ร.ร. เดิมได้ เพราะข้อสอบไม่ได้วัดความสามารถของครู ครูส่วนใหญ่ที่สอบได้จึงเป็นครูใหม่ที่ขาดประสบการณ์ หรือหากครูอัตราจ้างสอบผ่านเกณฑ์การคัดเลือก “ครูผู้ช่วย” ต้องไปบรรจุในโรงเรียนอื่น ซึ่งจะไปตามเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. 	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ ก.ค.ศ. ออกหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและแต่งตั้งครูผู้ช่วยสำหรับพื้นที่นวัตกรรมโดยเฉพาะ โดยอาศัย พ.ร.บ.มาตรา ๓๑ , ๓๒ เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกในประเด็น ๑) เพิ่มสัดส่วนนำหนักคะแนนภาคปฏิบัติ ๒) เพิ่มบทบาท ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ในการคัดเลือก และการประเมิน
4. บุคคลากร : การนับชั่วโมงการฝึกอบรมในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา เพื่อขอเลื่อนหรือขอวิทยฐานะ	<ul style="list-style-type: none"> ครู ร.ร.นำร่อง ที่เข้ารับการอบรมตามนวัตกรรมไม่สามารถนับ เป็นชั่วโมงการอบรมพัฒนาตนเอง เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะได้ 	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ ก.ค.ศ. ปรับ ข้อกำหนดการรับรองหลักสูตร โดยให้ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ รับรองหลักสูตรได้ เสนอแนวทางใหม่เพิ่มเติม คือ ให้มีระบบการติดตามผล การอบรม ที่ครูสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้จริง โดยให้ ผอ. เป็นผู้ประเมิน
๕.ภาระการทำโครงการ และภาระการกรอกข้อมูล Online - Offline	<ul style="list-style-type: none"> ร.ร.รับภาระการทำโครงการจากหลายหน่วยงาน ส่วนใหญ่มีเป้าหมาย-ภาระกิจที่ 	<ul style="list-style-type: none"> เสนอให้ ส.พ.ฐ. ออกแนวปฏิบัติ ให้ ร.ร. นำร่องสามารถเลือกรับโครงการที่

ประเด็น	สภาพปัญหา	ข้อเสนอปลดล็อก
	<p>คล้ายกัน (ส่งเสริมคุณธรรม/จิตอาสา/ขยะ-สวล.) แต่ “ภาระงาน” อยู่ที่ “การประเมิน” ที่มีตัวชี้วัดมากมาย และเน้นการทำรายงานผ่านเอกสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> ระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลของกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องรายงานมีจำนวนมาก และซ้ำซ้อน (แต่ละหน่วยขอข้อมูลเดียวกัน) และข้อมูลรายงานบางเรื่องบันทึกยาก เช่น School Lunch โรงเรียนต้องกรอกข้อมูลมากกว่า ๑๐ ระบบข้อมูล 	<p>สอดคล้องวิสัยทัศน์ มีประโยชน์ต่อเด็ก</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนจังหวัด ใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. มาตรา ๕ ,๓๓,๔๘ คัดกรองโครงการที่สอดคล้องกับต้องการของ ร.ร.เท่านั้น ปรับการประเมินจากตามเอกสาร เป็นการประเมินตามสภาพจริง สพฐ. เปิดให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าถึงข้อมูลได้ และเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ ลดการรายงานที่ซ้ำซ้อน

บทที่ ๕

การสรุปผล การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ

๕.๑ บทสรุปกรณีศึกษาจังหวัดระยอง

๕.๑.๑ การสรุปผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดระยอง

สรุปข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้พบว่า เครื่องมือวิจัย “การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน” ด้วย ๗ องค์ประกอบหลัก (Whole School Transforming : 7 Changes) ชุดนี้ ได้ถูกออกแบบมาอย่างแยบคาย เป็นการมองทุกส่วนทุกด้านของการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงเรียนเพื่อให้เกื้อหนุนกันและกันตั้งแต่ระดับที่เล็กที่สุดคือห้องเรียนจนกระทั่งระบบภายนอกโรงเรียนที่เป็นทั้งพื้นที่เรียนรู้และสัมพันธ์ถึงการทำงานเชิงระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สร้างผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบให้กับโรงเรียน เริ่มจากการจัดทำแนวคิดหลักของโรงเรียน (School Concept) ที่ทำให้โรงเรียนเห็นโอกาสในการสร้างสรรค์การจัดการเรียนรู้เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ เกิดผลลัพธ์สู่อนาคตของผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องบริบทความเป็นจริง ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยยึดความเชื่อมโยงกับกรอบหลักสูตรทองถิ่น Rayong MARCO สร้างพลเมืองระยองที่รักและมีอาชีพในถิ่นฐาน เพื่อให้ระยองเป็นเมืองนำอยู่ตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวคิดหลักของโรงเรียนเกิดขึ้นและสามารถนำไปดำเนินการจริงได้ ก็คือ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ในการร่วมเผชิญสถานการณ์ และทำความเข้าใจฐานทุนเดิมของโรงเรียน ความเชี่ยวชาญของบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน เข้าถึงสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต รวมถึงบริบทแวดล้อมของสภาพเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัวผู้เรียน มาสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้และการเข้าถึงพื้นที่การเรียนรู้ที่หลากหลายภายในชุมชนโดยไม่ยึดติดอยู่เพียงในห้องเรียนหรือโรงเรียนเท่านั้น

เพื่อให้เกิดระบบนิเวศการเรียนรู้ใหม่ ผู้อำนวยการโรงเรียน (School Director) ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการในระดับปฏิบัติการของสถานศึกษา จำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์และได้ปรับเปลี่ยนตนเองและมองเห็นบทบาทใหม่ของตนเอง มี

วิสัยทัศน์ใหม่ทางการศึกษาสู่การเป็นผู้นำทางวิชาการ จากที่ไม่เคยสนใจห้องเรียนหรืองานด้านวิชาการมากนัก บางท่านสามารถก้าวผ่านข้อจำกัดเดิม และพัฒนาสมรรถนะทางด้านวิชาการจากกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบนี้ให้อยู่ในระดับสากลได้ เผยแพร่แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาสู่สังคมวงกว้างผ่านการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ (“The 6th International Conference: Asia-Pacific Network on Holistic Education (APNHE). Theme: Holistic Education for Peace. October 24-25, 2019. Gyeongin National University of Education in Anyang, Korea” และ Academic Conference of “Rapee Forum 2019 on Transformative Learning”) นอกจากนี้ มีการเปลี่ยนท่าทีและวิธีการทำงานกับทีมครูให้เป็นแนวระนาบมากขึ้น เปิดใจ รับฟัง ใช้ทักษะการเป็นโค้ชและกระบวนการ นำทีมครูร่วมกันออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ ออกแบบโครงสร้างเวลาเรียน และแผนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้จากการปฏิบัติ บนฐานชีวิตจริงที่เห็นคุณค่าของชุมชนจากการพาเด็กไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการ ฐานความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียน ที่เน้นเป้าหมายไปที่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียน

เพื่อสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ให้แก่ผู้เรียน **ครู (Teacher)** จำต้องปรับบทบาทให้เป็นผู้ที่มีทักษะสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้ที่สวนกระแสเดิมจาก Passive สู่ Active Learning ครูที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้เริ่มเห็นความสำคัญของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (One Page – K/S/A) ด้วยตนเอง ใช้แผนการสอนเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเป็นเจ้าของความรู้ นั้นด้วยตนเองด้วยการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีความเป็นเจ้าของในการเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้จากการปฏิบัติกับบริบทในชีวิตจริงได้ ครูเริ่มมีสายตาในการสังเกตภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Visible Learning) สามารถติดตามและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ข้อสังเกตจากงานวิจัยนี้พบว่า ครูขาดความรู้พื้นฐานในเป็นนักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Designer) เนื่องจากครูไม่แม่นวิชาการ มีฐานความรู้ไม่แน่น ทำให้ขาดทั้งความคิดและกำลังบนฐานการพัฒนางาน ผลลัพธ์จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ พบครูที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตสำนึกอย่างสิ้นเชิง จากเดิมที่แสดงอาการเป็นน้ำเต็มแก้วแสดงอาการไม่รับรู้ เป็นผู้ยึดถือในอำนาจของครูผู้สั่งสอนโดยไม่ยอมรับฟังเด็ก ต่วนตัดสิน

และบงการ เปลี่ยนมาสู่ผู้ที่น้อมใจเรียนรู้ สามารถเปิดใจให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด เกิด
ฉันทะในการเรียนรู้ ครูมองเห็นตัวเองลดตัวตนอย่างสิ้นเชิง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มุ่งไปสู่ผลลัพธ์
ของคุณภาพการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

เมื่อผู้อำนวยการและทีมครูตระหนักได้ว่าการเรียนรู้ไม่ได้อยู่เพียงในห้องเรียน จึงปรับ
กระบวนทัศน์และเปลี่ยนสายตาในการมองห้องเรียนใหม่ จากเดิมที่เป็นพื้นที่เรียน “แบบค้ำกักกัน”
มาเป็น**ห้องเรียนสร้างสรรค์ (Learning Space-Learning Vision)** สามารถมองเห็นโอกาสในการ
เชื่อมโยงพื้นที่การเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน มาสู่การเปิดพื้นที่การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ที่เปิดกว้าง
ให้อิสระภาพ มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นสูง เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
ทั้งทางกายภาพ สร้างจินตนาการ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมและสร้างพฤติกรรม
การเรียนรู้ใหม่ๆ ได้ด้วยตนเองรวมทั้งในระดับกลุ่ม สร้างให้ผู้เรียนเกิดสรณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
นอกจากนี้ผู้อำนวยการและทีมครูสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มาร่วมสร้างพื้นที่
การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้โรงเรียนทั้งภายในโรงเรียน สู่นอกห้องเรียนหรือชุมชนได้ ทั้งยังเป็นกุศโล
บายให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมรักษาและทำให้พื้นที่การศึกษานั้นมีชีวิตเกิดการใช้งานเพื่อการเรียนรู้
ของโรงเรียนและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้วยโครงการวิจัยนี้ใช้แนวทาง “การเรียนรู้แบบองค์รวม” (Holistic Learning) ที่มุ่ง
เปลี่ยนแปลงภายในคนที่เรียนรู้จากภายในสู่ภายนอกเพื่อให้เข้าถึงระบบคุณค่าแท้ของทุกสิ่งที่เรียน
และความเข้าใจในจุดหมายแห่งชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีงาม สร้างการเปลี่ยนแปลง
ทัศนคติ วิธีคิด พฤติกรรม ขยายศักยภาพและสร้างดุลยภาพแห่งมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยวิธีการลงมือ
ปฏิบัติ และสะท้อนความหมาย ความรู้ ความเข้าใจอย่างเชื่อมโยงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง
สังคมและโลกของผู้เรียน ผู้อำนวยการและทีมครูได้รับความรู้และประสบการณ์จากการพาทำ
ตระหนักได้ว่าควรออกแบบ**การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Pedagogy)** ร่วมกันสร้างวางแผน สร้าง
เส้นทางการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโรงเรียนและบริบทต่างๆ แทนการใช้แผนสำเร็จรูป
ทำให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดเป้าหมายและขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้แบบ
ไม่รู้ (Active Learning) ให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่สอนสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตได้อย่างแท้จริง สร้าง
สถานการณ์/เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และแก้ปัญหาจากการลงมือปฏิบัติ (Learning by
Doing) ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าจะยังไม่ครบสมบูรณ์แบบต้นฉบับได้ว่าครูเกิดความกล้าหาญในการเริ่มต้น

ให้ผู้เรียนลงมือทำจริง แทนการถ่ายทอดความรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว อีกทั้งหลังการเรียนรู้ยังนำกระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (AAR) มาใช้ ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิด เกิดการเรียนรู้ระหว่างกัน และสามารถตั้งเป้าหมายพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้อำนวยการและครูยังได้ใช้กระบวนการสะท้อนชั้นเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง (Classroom Reflection to Change : CRC) มาใช้ในกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้ครูเห็นภาพสะท้อนของตนผ่านภาพถ่ายและวิดีโอ เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นำมาสะท้อนในวง PLC ให้ครูผู้สอนได้เห็นภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียน เห็นสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน สามารถประเมินคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนยอมรับและเปิดใจ ปรับทัศนคติต่อบทบาทความเป็นครูมาสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการสอนตนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

จากแนวทาง “การเรียนรู้แบบองค์รวม” (Holistic Learning) และ Active Learning รวมทั้งนวัตกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Learning Process) ที่มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง และสะท้อนความหมาย ความรู้ ความเข้าใจอย่างเชื่อมโยงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเองสังคมและโลก ผู้อำนวยการและทีมครู จึงได้ร่วมวิเคราะห์และจัดปรับโครงสร้างเวลาเรียนจนเกิดเป็นรูปแบบการแบ่งกลุ่มสาระวิชาหลัก (ไทย อังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิต) วิชาช่วงเช้า ส่วนช่วงบ่ายเป็นการบูรณาการสาระอื่นๆ สู่การเรียนรู้แบบใหม่ เช่น Integrated/Thematic/Situation/Phenomenon-based Learning ด้วยการเห็นคุณค่าต่อการจัดการเรียนรู้แบบใหม่นี้จึงสร้างแรงบันดาลใจให้โรงเรียนเริ่มพัฒนาการจัดโครงสร้างเวลาเรียนไปสู่การทำหลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum) ที่เกิดจากความรู้ ความเข้าใจของผู้อำนวยการและทีมครูที่มีต่อวิสัยทัศน์ร่วมในการจัดการเรียนรู้ ให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความสอดคล้องกับบริบท ชุมชนและสังคมของตนเองอย่างแท้จริง เป็นไปตามแนวคิดหลักที่เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียน (School Concept) และเชื่อมโยงกับหลักสูตรจังหวัด Rayong-MARCO ช่วงท้ายของการดำเนินงานมีโรงเรียนที่นำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดระยอง จำนวน ๔ โรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะต่อไปได้ในระยะต่อไป

ลำดับสุดท้ายเป็นด้านการประเมินผล (Evaluation) เครื่องมือนี้ทางคณะวิจัยยังไม่ได้ดำเนินการฝึกอบรมการพัฒนาและใช้เครื่องมือเพื่อวัดประเมินผลผู้เรียนตามระบบการเรียนรู้ให้กับ ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนต่าง ๆ เพียงแต่ชี้ให้เห็นประเด็นที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการ

ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้แผนการเรียนรู้ระบบ OLE (Objective, Learning Process, Evaluation) ที่ระบุเป้าหมาย ๓ ด้าน (K/S/A) เป็นเครื่องมือ ดังนั้นทุกโรงเรียนจึงยังไม่มีแบบแผนการประเมินตามสภาพจริงอย่างเป็นทางการ แต่ใช้การประเมินผลจากการบันทึก การถ่ายคลิปวิดีโอของครู (CRC) และมีการทดลองการประเมินที่หลากหลายมากขึ้น เช่น มีการพาเด็กสะท้อนผลหลังการเรียน (AAR) เป็นรูปแบบการประเมินผลเพื่อการพัฒนาตามสภาพจริงได้ทันที โดยไม่ต้องรอผลการทดสอบปลายภาคการศึกษา หรือการวัดมาตรฐานด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ทำให้ครูเห็นนักเรียนชัดเจนและสร้างความมั่นใจ สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมากขึ้น ผลที่ปรากฏคือทั้งครูและนักเรียนมีความสุขและมีบรรยากาศกัลยาณมิตรในการเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนต่อไป เป็นการอภิปรายผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดระยองในประเด็นและข้อสังเกตต่างๆ แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) การตอบวัตถุประสงค์ ๕ ข้อ ของโครงการ และ (๒) ประเด็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

๕.๑.๒ การอภิปรายผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดระยอง

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด : กรณีศึกษาจังหวัดระยอง และจังหวัดศรีสะเกษ(บางส่วน) ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้วตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๖๑ จนกระทั่งถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ได้ปรากฏผลดังที่วิเคราะห์และแสดงรายละเอียดไว้ในบทที่ ๔ แล้วนั้น ในฐานะที่เป็นงานวิจัยสร้างต้นแบบเพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป จึงเห็นสมควรที่จะนำเสนอการสะท้อนผลในประเด็นสำคัญอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของการมองภาพรวม ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยอาศัยโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นฐานทุนทางวิชาการ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ การตอบวัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งมี ๕ ข้อได้แก่

๑. การเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงานบริหารโรงเรียนในระดับจังหวัดให้มีอิสระ ในการบริหารทางด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ คือผู้เรียนมีคุณภาพตามความต้องการของโรงเรียนนั้น ๆ

๒. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และสร้างกลไกการขับเคลื่อนของทุกภาคส่วนในการพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษา

๓. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

๔. เพื่อสร้างระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับนวัตกรรมและมีความต่อเนื่องยั่งยืน นำไปขยายผลในพื้นที่อื่นได้

๕. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง

จากวัตถุประสงค์ทั้ง ๕ ข้อดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานวิจัยฯ สามารถที่จะดำเนินการให้เกิดผลเชิงประจักษ์อย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ที่ว่าด้วยการให้อิสระและบทบาทแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการด้วยตนเองโดยวิธีการปลดข้อจำกัดจากกฎระเบียบการบริหารแบบเดิมและกลไกบริหารของจังหวัดนั้น จากกระบวนการวิจัยที่เน้นการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบพบว่า ได้ก่อให้เกิดข้อเสนอจากระดับโรงเรียนเพื่อปลดข้อจำกัดและอุปสรรค ด้านกฎระเบียบการบริหารราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการบริหารจัดการในระดับโรงเรียน อย่างเป็นรูปธรรมหลายประการ ดังที่แสดงในเอกสารข้อเสนอจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๒ ไปยังคณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติที่ว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษาในคณะกรรมการการศึกษาฯ จึงนับได้ว่ากลไกการบริหารในระดับจังหวัดเริ่มเข้ามามีบทบาทร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระบบการบริหารระดับนโยบายอย่างชัดเจนแล้ว ส่วนผลที่จะเกิดขึ้นตามมานั้นขึ้นอยู่กับกลไกการบริหารในระดับกระทรวงที่จะดำเนินการต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ว่าด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของทุกภาคส่วน เพื่อตอบโจทย์พัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาตามความต้องการของท้องถิ่นนั้นในกรณีของจังหวัดระยองนับได้ว่า ได้เกิดบทบาทการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ระยะต้นก่อนที่จะเริ่มงานวิจัย คณะผู้วิจัย จากสถาบันอาศรมศิลป์ร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจล ทำหน้าที่จัดกระบวนการ Social Lab เพื่อรวบรวมระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ได้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม ได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง ตลอดจนกรอบหลักสูตรท้องถิ่น Rayong MARCO ขึ้น ตั้งแต่ปลายปี พศ. ๒๕๖๑ นอกจากนี้

ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองยังมีความกระตือรือร้นในการหารือร่วมกับคณะผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อดำเนินการให้มีการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัยจังหวัดระยอง (Rayong Inclusive Learning Academy) อีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัยในจังหวัดระยอง รวมทั้งพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดระยอง (ทุกสังกัด) สู่ระดับสากล ซึ่งนับว่าเป็นความคิดที่ก้าวหน้าและมองเห็นความสำคัญของบทบาทท้องถิ่นในการดูแลบริหารจัดการการศึกษาและยกระดับคุณภาพของประชาชนให้รับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังท้าทาย จังหวัดระยองในการเป็นพื้นที่ในโครงการระเบียบงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ของประเทศ

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ คือการพัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบขึ้นได้จริง และชัดเจน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทันที ทั้งนี้มีเหตุปัจจัยคือเครื่องมือและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ออกแบบไว้นั้น เป็นชุดเครื่องมือที่เน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Transforming) เนื่องด้วยแนวทางการวิจัยฯ ในครั้งนี้เลือกที่จะใช้จุดตั้งต้นของการเปลี่ยนแปลงจากระดับล่างที่เล็กที่สุด นั่นก็คือระดับโรงเรียนและห้องเรียน เพราะเชื่อว่าการปฏิรูปการศึกษาควรก่อให้เกิดผลทันทีต่อผู้เรียน และจากจุดตั้งต้นดังกล่าว สามารถที่จะเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงไปยังระบบอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องอย่างเป็นพลวัตได้ ตามเงื่อนไขของเครื่องมือบางชุด และอาศัยกลไกการสนับสนุนอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอีกส่วนหนึ่ง

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ ที่ว่าด้วยการสร้างระบบพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืน สามารถนำไปขยายผลในที่อื่น ๆ ต่อไปได้นั้น ในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถาบันการเรียนรู้ของคนทุกวัย จังหวัดระยอง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างหลักสูตรเพื่อการพัฒนาครูประจำการ และการผลิตครูสำหรับท้องถิ่นในอนาคต และได้วางแผนร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดำเนินการวิจัย เพื่อจัดระบบการพัฒนาครู และให้มีกลไกในระดับท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๕ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยองนั้น คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจึงได้เชิญชวนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมเดินทางไปดูศึกษาดูงานที่ประเทศสิงคโปร์เมื่อปลายปี

๒๕๖๑ มาแล้ว ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด แสดงเจตนาารมณียินดีที่จะรับบทบาทเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนและดำเนินการให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดระยอง อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน โดยมีสถาบันการเรียนรู้ของคนทุกวัย จังหวัดระยอง เป็นกลไกดำเนินงานบริหารจัดการ ในการนี้ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองจึงได้ร่วมกับคณะผู้วิจัย เสนอที่จะดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาให้ระยองเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ในลำดับต่อไป

ประเด็นที่ ๒ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ เนื่องด้วยผลจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโรงเรียนที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนการและเครื่องมือการวิจัย ที่เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ๗ องค์ประกอบ” นั้น มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

ข้อสังเกตที่ ๑) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ ๔ เห็นได้ว่ามีความเป็นไปได้สูงในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ ถึงแม้ว่ากระบวนการวิจัยจะดำเนินการไปภายใต้ระยะเวลาสั้นๆไม่ถึงหนึ่งปีการศึกษาก็ตาม ยังก่อให้เกิดผลในเชิงการเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันจากสภาพเดิมไปสู่มิติใหม่แห่งการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นจำนวนโรงเรียนกว่าครึ่งของโรงเรียนนาร่องทั้งหมดและที่สำคัญคือมีโรงเรียนที่โดดเด่นสามารถจะสร้างความเข้มแข็งและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้ดีเยี่ยม แม้ว่าจะอยู่ในข้อจำกัดและอุปสรรคที่หลากหลาย ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงได้สนับสนุนให้ผู้อำนวยการโรงเรียนจากโรงเรียนนาร่องจังหวัดระยองจำนวนหนึ่งไปร่วมนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติที่ประเทศเกาหลี The 6th International Conference : Asia-Pacific Network on Holistic Education (APNHE) เมื่อเดือน ตุลาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมาและร่วมเสนอผลงานในการประชุมวิชาการนานาชาติ “ระพีเสวนา” ณ สถาบันอาศรมศิลป์ กรุงเทพฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ เช่นกัน (ที่มพื้นที่นวัตกรรม จังหวัดระยอง ส่งผลงานเด่น นำเสนอในงานระพีเสวนาวิชาการนานาชาติ “การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง: Transformative Learning” <https://www.edusandbox.com/rayong-presenting-international-conference/>) ซึ่งนับได้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนนาร่องจำนวนหนึ่ง สามารถก้าวผ่านข้อจำกัดเดิม และพัฒนาสมรรถนะทางด้านวิชาการ จากกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบนี้ให้อยู่ในระดับสากลได้

ข้อสังเกตที่ ๒) มีเหตุปัจจัยร่วม ๒-๓ ประการ ที่มีผลสำคัญในทางปฏิบัติ ทำให้โรงเรียนนาร่องสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างรวดเร็วนั้น ได้แก่

๒.๑) เหตุปัจจัยสำคัญประการแรก กล่าวได้ว่าเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนระดับบุคคลที่สำคัญซึ่งเป็นกุญแจในการขับเคลื่อนระบบบริหารจัดการในโรงเรียน ซึ่งหมายถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความมุ่งมั่นด้านวิชาการนั้น ถือว่าเป็นจุดคานงัดที่สำคัญที่สุดอันดับแรกของการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้าน เพราะหากการปรับเปลี่ยนที่ผู้อำนวยการเป็นผลสำเร็จเป็นอันดับแรกแล้ว จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบที่เหลือจะตามมาทันทีโดยเฉพาะ เรื่องการเปลี่ยนแปลงคุณภาพครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ การสร้างเป้าหมายร่วมของการพัฒนาโรงเรียน ให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งครู ผู้ปกครอง ชุมชน จนเกิดพลังการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ไปจนกระทั่ง การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง เวลาเรียน การจัดกลุ่มสาระวิชา ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ล้วนเกิดขึ้นได้เพราะการมีผู้นำที่ชัดเจนและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยความเข้าใจในการบริหารจัดการการศึกษาในระดับโรงเรียน ระดับห้องเรียน ให้เกิดผลเชิงประจักษ์ต่อผู้เรียนที่สามารถใช้ศักยภาพและแสดงสมรรถนะของการเรียนรู้ได้ทันที ดังปรากฏในข้อมูลในบทที่ ๔ แล้วนั้น ในทางตรงกันข้ามหากผู้อำนวยการโรงเรียนยังรักษาสถานะและบทบาทเดิม ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ จึงพบว่าการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นประปรายในโรงเรียนยังไม่เพียงพอที่จะสร้างการปรับเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียนได้ ดังนั้น จึงมีประเด็นควรพิจารณาในระดับนโยบาย เพื่อช่วยส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนในโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีผลงานเชิงประจักษ์ ได้รับการตอบแทน ทั้งในด้านวิทยฐานะ และอื่น ๆ เพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้ที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจ เสียสละ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปการศึกษา และให้เกิดแนวทางของการใช้เกณฑ์การปรับวิทยฐานะ หรือการเข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา อย่างแท้จริง

๒.๒) เหตุปัจจัยประการที่สอง ซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนได้แก่ ขนาดของโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก ๕ ใน ๖ โรงเรียน และขนาดกลางจำนวน ๓ ใน ๙ โรงเรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงในระดับ ดี / โดดเด่น รวม ๘ แห่ง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ ๕๕- ๑๕๐ คน จำนวนครู ตั้งแต่ ๕ - ๒๐ คน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เข้าข่ายโดดเด่นนั้น มีเพียง ๑ โรงเรียน เป็นโรงเรียนเอกชน อีก ๑ โรงเรียน อยู่ในระดับดีเป็นโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด สพฐ. ที่เหลือ ๙ โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่ามีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงน้อย หรือ อาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ยังคงรักษาแบบแผนการปฏิบัติดั้งเดิม มีเพียงเฉพาะครูบางคน(เป็นจำนวนน้อย)ที่มีความก้าวหน้า และบางสาขาวิชาที่ได้ปรับให้มีกิจกรรมของนักเรียนรองรับอยู่แล้วบ้าง แต่ยังไม่อาจนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ

ได้ ทั้งนี้ หากจะกล่าวว่ จำนวนครู และจำนวนนักเรียนที่มาก เหล่านี้ เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความยากลำบากในการขับเคลื่อน มากกว่าในกรณีโรงเรียนขนาดเล็ก แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้น การวิจัยที่จะมีต่อไป ก็ควรจะศึกษากรณีโรงเรียนขนาดใหญ่บางแห่งที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมา เป็นตัวอย่างเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจข้อติดขัด หรือความยากลำบาก ที่ต้องการวิธีการ หรือนำเครื่องมือ อื่น ๆ มาใช้เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาที่มีอยู่ ที่แตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้ ในประเด็นโรงเรียนขนาดเล็ก ได้สะท้อนให้เห็นอีกมุมมองหนึ่งในระดับนโยบาย โดยที่พบว่า ยังไม่ใช่ปัญหาใหญ่ของการศึกษาไทยเสมอไป เพราะในสภาพความเป็นจริงที่พบ โรงเรียนขนาดเล็กมักจะตกอยู่ในสภาพความขาดแคลนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ แต่ในความเป็นจริงอีกเช่นกันที่พบว่า ไม่อาจจะเข้าข่ายถูกยุบ/ควบรวม เหตุเพราะ ระยะทางที่ห่างไกลอยู่แล้ว ยิ่งในชุมชนบางแห่งที่มีโรงเรียนอยู่ทีเดียว การเดินทางจากชุมชนหมู่บ้าน ในข่ายบริการ ก็ยังไกลและเป็นเหตุให้ผู้ปกครองนำเด็กออกจากโรงเรียนเมื่อจบเพียง ประถมศึกษาปีที่ ๔ เป็นต้น หากในทางกลับกันการมีขนาดเล็กกลับถือเป็นโอกาสด้วยซ้ำ ในการพัฒนาที่คล่องตัวกว่า และมีคุณภาพสูงได้เท่าเทียมหรือมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และลงทุนน้อยอีกด้วย ดังนั้นในระดับนโยบาย ที่กล่าวอ้างข้อมูล/ความเห็นที่ว่า โรงเรียนขนาดเล็กเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มกัน อาจจะต้อง พิจารณาแง่มุมอื่น ๆ ให้รอบด้านด้วย มิฉะนั้นแล้ว เด็กในสังคมฐานล่างจะสูญเสียโอกาสทางการศึกษา มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และนั่นเอง คือ ไม่เพียงเป็นการสูญเสียฐานทุนเดิมเท่านั้น แต่กลับสร้างปัญหา ความเหลื่อมล้ำให้มากขึ้นอีกด้วย

๒.๓) เหตุปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ถือว่าเป็นพื้นฐานนั่นก็คือ ความสามารถในการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงในระดับครูปฏิบัติการ และระดับนักเรียน ซึ่งเคยถูกระบุ ว่าเป็นปัญหาของการศึกษาไทยนั้น แต่ในข้อเท็จจริงที่พบจากกระบวนการวิจัยกลับเป็นตรงข้าม กล่าวคือทั้งครูและนักเรียนไม่ใช่ปัญหาใหญ่แต่เป็นโอกาส หรือเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีอยู่แล้ว ก็ ว่าได้ ที่สามารถจะพัฒนาและยกระดับการเรียนรู้ขึ้นได้ทุกเมื่อ หากแต่โอกาสดังกล่าวนั้น มี ความสัมพันธ์โดยตรงกับเหตุ คือการบริหารจัดการที่ดี ของผู้นำตั้งแต่ระดับโรงเรียนเป็นต้นไป ซึ่งเป็น เหตุปัจจัยหลักในการกระตุ้น ส่งเสริมหรือลดทอนศักยภาพการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในตัวครูและนักเรียน ได้ เพราะหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบในกระบวนการวิจัย พบว่าแม้ครูบางคนที่เคยยึดติดในอำนาจของ ความเป็นครูเหนือเด็กนักเรียนมาโดยตลอด ก็ยังสามารถพลิกกลับจากความเคยชินมาสู่จิตสำนึกใหม่

ของครูผู้มีความเมตตา และเห็นแนวการเรียนรู้ของเด็กเป็นเรื่องสำคัญเพื่อที่ครูจะสามารถสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ศักยภาพเหล่านั้นอย่างเต็มที่ ดังนั้นครูจึงไม่ใช่จำเลยของสังคม และเด็กนักเรียนและในชนบทห่างไกลก็ไม่ใช่กลุ่มที่ไร้โอกาสในการพัฒนาให้เท่าเทียมกับเด็กที่อยู่ในถิ่นความเจริญ อาจกล่าวได้ว่าปัญหาทั้งปวงจะอยู่ในระดับนโยบาย และการสั่งการที่มากเกินไปเกินกว่างานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนในชั้นเรียนเป็นสำคัญ ก็เป็นไปได้ ข้อเสนอแนะในที่นี้จึงเป็นเรื่องของผู้บริหารในหน่วยงานต้นสังกัดที่เหนือครูขึ้นไป จะต้องพิจารณาบทบาทและวิธีการ โดยเปลี่ยนจากการกำกับ/สั่งการ มาเป็นการสนับสนุนส่งเสริมที่ครูและนักเรียน ภายใต้ระบบการพัฒนาโรงเรียนโดยตรง

ข้อสังเกตประการที่ ๓) บทบาทการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ในระดับของผู้บริหารระดับกลางคือในพื้นที่จังหวัด ซึ่งรวมทั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และในระดับนโยบาย

ถึงแม้ว่า เครื่องมือ/กระบวนการวิจัยชุดนี้ จะยังไม่ได้มุ่งขับเคลื่อนกลุ่มการบริหารในระดับพื้นที่จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นอกจากนี้ยังมีกลไกคือคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วยทุกภาคส่วนรวมทั้งหน่วยงานที่กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามก็ตีความวิจัยจากสถาบันอาศรมศิลป์ ได้มีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาได้จัดการประชุมไป ๒ ครั้งแล้ว รวมทั้งได้ประสานให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจัดการประชุมร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาของเขต ๑ ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการโครงการ พื้นที่นวัตกรรมศึกษานี้ ในนามของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น บทบาทของคณะผู้วิจัย จึงเป็นผู้ร่วมกระบวนการ และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งหลายเหล่านั้น ตามโอกาสอันควร ทั้งนี้จึงมีประสบการณ์บางส่วนซึ่งจะนำเสนอเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๓.๑) บทบาทความร่วมมือและความเป็นผู้นำหลักในกระบวนการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ของหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด หน่วยงานซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำหลักในการบริหารโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมศึกษานั้น ยังอยู่ในสถานการณ์ที่คลุมเครือและไม่ชัดเจน ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยองหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตลอดจนองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถที่

จะดำเนินการแบบบูรณาการซึ่งกันและกันได้ หากวิเคราะห์จากสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมนั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียนรวมทั้งบุคลากรที่อยู่ในสังกัดหนึ่ง ๆ ของแต่ละโรงเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นที่ต้นสังกัดทุกหน่วยงานควรจะทำหน้าที่เป็นเจ้าของเรื่องโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาาร่วมกัน และเร่งผลักดัน ส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดนั้น ๆ ได้ดำเนินงานไปอย่างก้าวหน้าและราบรื่น ได้ทำหน้าที่ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จเป็นผลงานของทุกหน่วยงานร่วมกัน ความเป็นไปได้ในเรื่องนี้จะเกิดขึ้นหากนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงของทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนและมุ่งมั่น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ อาจเป็นโอกาสอันดีในการที่จะพัฒนาหน่วยงานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization Development) ในระดับจังหวัดซึ่งมีเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ร่วม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือเด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนทุกช่วงวัยในจังหวัดได้รับการพัฒนาให้มีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

๓.๒) บทบาทผู้ประสานงานหลักในระดับพื้นที่จังหวัด นับได้ว่าสถานการณ์ของจังหวัดระยองเป็นตัวอย่างที่ดีในการขับเคลื่อนโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เนื่องจากมีคณะบุคคลที่มีเจตนาารมณ์ที่ชัดเจน และลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในนามของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเป็นบุคคลซึ่งเคยมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้บริหารคือผู้อำนวยการเขตพื้นที่ประถมศึกษาระยองเขต ๒ เป็นตำแหน่งสุดท้ายก่อนที่จะเกษียณอายุราชการ รวมทั้งศึกษานิเทศก์ที่เกษียณแล้วเช่นกันอีกหนึ่งท่าน ได้มาดำเนินการต่อด้วยเจตนาารมณ์ ของตนเองร่วมกับความมุ่งมั่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กลายเป็นกลไกสำคัญในการประสานทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ดำเนินการไปในจังหวัดต่าง ๆ ร่วมกับคณะผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี และทำให้สถานการณ์ในการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ ได้รับการดูแลและประสานกับทุกฝ่าย สร้างโอกาสให้กับโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดทุกสังกัด ได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองด้วยความสมัครใจ ถึง ๒๕ โรงเรียน นับเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าควรแก่การยกย่อง ในการเสียสละของท่านเป็นอย่างยิ่ง หากปราศจากบุคคลเช่นนี้ก็จะขาดกลไกประสานงานในพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญมากต่อผลสำเร็จของโครงการ และเป็นตัวอย่างในกรณีที่จะมีการขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ก็จำเป็นต้องมองหาบุคคลที่เป็นกุญแจสำคัญในการประสานงาน สื่อสาร และขับเคลื่อนในพื้นที่ให้ชัดเจนเช่นนี้ เช่นกัน

๓.๓) บทบาทที่ก้าวหน้าของหน่วยงานบริหารในระดับท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ระยอง ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่มองเห็นโอกาสของการพัฒนาในภาพรวมของจังหวัดโดยพยายาม ใช้บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่ขยายบทบาท ความรับผิดชอบของหน่วยงาน ซึ่ง แม้มีข้อจำกัดทางด้านการใช้งบประมาณในบางเรื่อง ก็ยังพยายามที่จะหาทางสนับสนุนให้เกิดกลไกที่สำคัญในระดับจังหวัด คือ สถาบันการเรียนรู้ของคนทุกวัยจังหวัดระยอง (RILA-Rayong Inclusive Learning Academy) ซึ่งนับว่าเป็นนวัตกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในระดับพื้นที่ โดยการกำหนดหน้าที่ของสถาบันแห่งนี้ทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ในทุกสังกัด แล้ว ยังเปิดโอกาสให้มีการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อคนทุกวัย หลากหลายประเภท ในจังหวัดระยอง ด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ร่วมสนับสนุนและเตรียมการวางแผนร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดทำโครงการวิจัยเพื่อให้เกิดการจัดตั้งสำนักงาน ทำหน้าที่บริหารสถาบันดังกล่าวนี้ขึ้น ด้วยเป้าหมายที่จะสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนในการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาในระดับจังหวัดให้เกิดผลเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ขึ้นได้ นอกจากนี้ ยังได้เห็นเจตนา และวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานของการศึกษาในโรงเรียนเพื่อให้ โอกาสแก่เด็กในทุกสถานะสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่คณะผู้วิจัยเป็นสถาบันการศึกษา จึงพยายามให้การสนับสนุนและคำแนะนำในด้านต่าง ๆ ในการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติตากสิน (แกลง) ขึ้นตามแผนการพัฒนาศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ นี้ ซึ่งสถานการณ์ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการการศึกษาในระดับจังหวัดโดยหน่วยงานท้องถิ่นนั้น มีความ เป็นเจ้าของเรื่องอย่างเต็มที่ มีความคาดหวังต่อเป้าหมายที่ชัดเจน และมีความยืดหยุ่นในการที่จะบริหารจัดการให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าวได้ในระดับที่ มุ่งประสิทธิภาพ (Performance) อย่างเป็นรูปธรรม จึงน่าจะเป็นโอกาสในเชิงนโยบายของการบริหารจัดการศึกษาระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนการสร้างทางเลือก หรือนวัตกรรมในการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นให้มีความเป็นไปได้มากขึ้น เป็นการกระจายการจัดการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพอย่างทั่วถึงในระดับฐานรากและการลดความเหลื่อมล้ำ ตามแผนยุทธศาสตร์ของรัฐบาล

จากบทเรียนและประสบการณ์ทั้งหมดดังที่ได้กล่าวแล้ว ของคณะผู้วิจัยปฏิบัติการพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

ทำให้เกิดการเรียนรู้และเชื่อมั่นว่า การปฏิรูปการศึกษาที่ทำในระดับจังหวัดนั้น มีความเป็นไปได้สูงและมีโอกาสที่จะสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการศึกษาได้อีกมากมาย รวมทั้งสามารถเป็นพื้นที่รองรับปฏิบัติการในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างคล่องตัว เช่น การทดลองพัฒนาหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะจากระดับหลักสูตรสถานศึกษา โดยอาศัยพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้เป็นประโยชน์ในการที่จะลดข้อจำกัดในด้านระเบียบและกฎเกณฑ์ ในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะให้ข้อเสนอแนะในการปรับการใช้ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกื้อหนุนการดำเนินงานการจัดการศึกษาได้ง่ายขึ้นในโอกาสต่อไป

๕.๒ บทสรุปกรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

๕.๒.๑ การสรุปผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์งานวิจัย และวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรม มีดังนี้

๑. ด้านสร้างการมีส่วนร่วมและกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชนที่ตอบสนอง โจทย์ความต้องการของท้องถิ่น

๑.๑.การออกแบบกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม โดยใช้เวที Social lab เพื่อให้ผู้แทนภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษา ได้มาร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองต่อสถานการณ์ปัญหา กำหนดภาพฝัน (วิสัยทัศน์ร่วม) โดยสร้างฉากทัศน์ (Scenario) ของพื้นที่จังหวัดที่ คุณลักษณะผู้คน ที่ปรารถนาจะให้ เป็น และบทบาทของการศึกษา ในฐานะเครื่องมือพัฒนา “คน” เพื่อรองรับความเป็นพื้นที่จังหวัดที่มีคุณภาพ ทั้งด้านมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ เป็น “จุดตั้งต้น” ที่ดี และมีโอกาสที่จะค้นพบ และเกิด “ตัวจริง” หรือผู้ที่มีใจ อาสาที่จะเข้ามาร่วมขับเคลื่อน อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้ ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญ อยู่ที่การ “คิดสรร” ผู้เข้าร่วมเวทีได้ตามคุณลักษณะ ดังนี้ ๑) องค์กรประกอบผู้เข้าร่วมทุกภาคส่วนต้องครบถ้วนและมีสัดส่วนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ๒) เป็นบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษา หรือการพัฒนาสังคมในพื้นที่ ๓) เป็นบุคคลที่มีใจและพร้อมมีส่วนร่วมปฏิบัติการ กระบวนการ Social Lab ช่วยให้คณะทำงานมี “เป้าหมายร่วม” นำทางการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน

๑.๒.การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างกลไกขับเคลื่อนด้านการศึกษาระดับพื้นที่ ต้องอาศัย หลักการ “ความเป็นเจ้าของ” และการ “ระเบิดจากภายใน” ซึ่งจำเป็นต้องมี

กระบวนการ และผู้ทำหน้าที่เป็น “ตัวกลาง” ในการสร้างกระบวนการที่ตระหนักถึงความสำคัญของการ “การรับฟัง” และ “เปิดพื้นที่” สำหรับการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วน อย่างเป็นระบบ และมียุทธศาสตร์ที่มุ่งเป้าสู่การสร้าง “นวัตกรรมการจัดการศึกษา” ระดับพื้นที่ อย่างเป็นจริงจัง ซึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนของพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมยังไม่สามารถทะลุ “กรอบ” คิดและการบริหารจัดการแบบราชการ ซึ่งเกิดจากการกำหนดองค์ประกอบคณะกรรมการขับเคลื่อน และระบบการสนับสนุนงบประมาณที่ยังส่งผ่านจากหน่วยงานรัฐ และยังคงยึดระเบียบการบริหารจัดการแบบราชการไปได้ และยังเป็นความท้าทายอย่างมากสำหรับ “องคาพยพ” ของการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาในพื้นที่ว่าจะมีกระบวนการ หรือวิธีการอย่างไร ที่จะฝ่ากรอบคิด กรอบปฏิบัติเดิมนี้สู่ “นวัตกรรมการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม” และ “ตอบโจทย์พื้นที่ได้อย่างแท้จริง

๒. ด้านการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผล ไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้หน่วยงานการศึกษา และสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษา

๒.๑. การออกแบบกระบวนการ และเครื่องมือ ในการพัฒนาโรงเรียนนำร่อง ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เป็นกระบวนการวิจัยทดลองปฏิบัติการที่ “ผสมผสาน” แนวคิดการกระบวนการมีส่วนร่วม และการพัฒนาจากฐานทุนพื้นที่ กับเป้าหมายการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ เข้าด้วยกัน ด้านการประเมินคณะผู้วิจัยใช้กรอบการประเมิน ของ “การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน” (Whole School Transforming - 7 Changes) เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า ทั้ง ๗ องค์ประกอบ ในขณะที่กระบวนการ และเครื่องมือ พัฒนาโรงเรียนนำร่อง (Input) ดำเนินการผ่าน “แนวคิด วิธีการ” ของ Mentor ๗ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ที่มีความแตกต่างกัน ด้วยการดำเนินการในรูปแบบนี้พบว่า การพัฒนาโรงเรียนนำร่อง ใน **นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ และนวัตกรรมจัดการศึกษาองค์รวม** ซึ่งดำเนินการบนแนวคิด และกระบวนการพัฒนาสอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ จะเห็นความเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหาร และครู ในระดับ Mindset ต่อการจัดการศึกษา ที่มุ่งผลลัพธ์ที่คุณภาพผู้เรียนเชิงสมรรถนะ และหัวใจของความสำเร็จอยู่ที่ “ห้องเรียน” จะเห็นว่า ผู้บริหาร และครู ใน ๒ นวัตกรรมนี้ มีตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ (ความใส่ใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้) และบทบาทการเป็นผู้นำ

องค์กรแนวใหม่ คือ การเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้อำนวยการการเรียนรู้ (Facilitator) และเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ (Coach) มีการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร และครู ตลอดจนครูกับนักเรียนเป็นแนวระนาบมากขึ้น ผู้บริหารมีความกล้าที่จะปรับปรุงโครงสร้างตารางเวลาเรียน ให้สอดคล้องกับรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ในส่วนของครูผู้สอน มีความตระหนักถึงบทบาทของครูในศตวรรษที่ ๒๑ และความเป็นครูมืออาชีพ หรือ “นักออกแบบการเรียนรู้มืออาชีพ” ให้ความสำคัญต่อการ “ออกแบบและจัดทำแผนการสอน” ที่มีคำถามสำคัญ คือ เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ และผลลัพธ์ต่อผู้เรียน” (สอนอะไร มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างไร) วิธีการนำพาผู้เรียนให้ไปถึงเป้าหมาย (สอนอย่างไร) รวมทั้งใส่ใจต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นโดยการประเมินผู้เรียนตลอดเวลา ผักฝืนที่จะมีสายตา “มองเห็น” การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งเมื่อใช้ข้อสรุปประกอบ 7 Changes ในการประเมิน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนใน ๒ นวัตกรรมนี้มีระดับการพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมาย หรือแม้แต่ในโรงเรียนที่มีระดับการพัฒนาไม่มากนัก (ด้วยเหตุปัจจัยแวดล้อมต่างๆ) อย่างน้อยที่สุด ก็ได้ทำให้ ผู้บริหารและครู ได้ตระหนักถึงองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย ตลอดจนบทบาทภารกิจของตัวเองที่จะทำให้องค์ประกอบเหล่านี้เกื้อหนุนให้การพัฒนาโรงเรียนเกิดผลสำเร็จ

ในส่วนของโรงเรียนนำร่อง อีก ๕ นวัตกรรมนั้น มีข้อค้นพบว่า **นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน** (Brain-Based Learning : BBL) แม้ว่า Mentor จะไม่ได้มีแผนกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งระบบ แต่ในการให้ความรู้เรื่องศาสตร์สมอง เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนเงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้ BBL ภายใต้กุญแจ ๕ ดอก ส่งผลให้ผู้บริหาร และครูปรับเปลี่ยน Mindset ต่อการจัดการเรียนรู้ ปรับท่าทีและพฤติกรรมให้เป็นไปตามหลักการจิตวิทยาเชิงบวก ตลอดจนตระหนักต่อการจัดโครงสร้างตารางเวลา การจัดการพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้สื่อที่สร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และที่สำคัญ คือ การออกแบบการเรียนรู้ และแผนการสอน จุดที่ต้องพัฒนาต่อคือ การสร้างระบบการพัฒนาศักยภาพครูภายในโรงเรียนด้วย กระบวนการ PLC และ CRC สำหรับ **นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด** (Lesson Study and Open Approach) และ**นวัตกรรมโครงงานฐานวิจัยตามแนวทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา** นั้นมีความโดดเด่น ในส่วนของ Pedagogy ซึ่งอยู่บนฐานคิด การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์เชิงสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ และกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และ Constructive Learning จุดที่ท้าทาย คือ การทำให้ผู้บริหารตระหนักถึงการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อเพิ่มคุณภาพการ

จัดการเรียนรู้ของโรงเรียนภาพรวมต่อไป ส่วนอีก ๒ นวัตกรรม คือ **นวัตกรรมมอนเตสซอรี** และ **นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach)** ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย อันเป็นรากฐานสำคัญ โจทย์ท้าทายที่ต้องชวนผู้บริหารโรงเรียนคิดต่อ คือ การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนทั้งระบบให้เป็น Active Learning ทั้งนี้เพื่อรองรับผู้เรียน โดยมีเป้าหมายคือสมรรถนะของผู้เรียน ซึ่งคณะผู้วิจัย เห็นว่า กระบวนการพัฒนาโรงเรียนนำร่องจังหวัดศรีสะเกษ ในระยะต่อไป คือ การใช้องค์ประกอบ ๗ ด้านของ “การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน” (Whole School Transform) เป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครู ตลอดจนบุคลากรด้านการศึกษาในระดับพื้นที่ ในการร่วมกำหนดเป้าหมาย และกรอบการพัฒนา เชื่อมต่อการจัดการเรียนรู้ภายใต้กรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ น่าจะช่วยให้การขับเคลื่อนมีพลัง และสร้างการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุตามเป้าหมายได้

๒.๒. การกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้หน่วยงานการศึกษา และสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษา จากกระบวนการจัดเวทีเพื่อระดมอุปสรรคปัญหาในการจัดการศึกษาของพื้นที่ มีข้อค้นพบว่า ในส่วนของโรงเรียนนั้น ผู้บริหาร และครู ได้สะท้อนปัญหา และเงื่อนไข ตลอดจนความต้องการ ที่ต้องดำเนินการในระดับ “เหนือโรงเรียน” ไว้ค่อนข้างชัดเจนแล้ว แต่จุดที่ยังเป็น “ช่องว่าง” ที่ยังขาดการสะท้อนข้อมูลออกมา คือ การบริหารจัดการในระดับพื้นที่ ทั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และเขตพื้นที่ อาจจะเป็นเพราะ ผู้บริหาร และครู ไม่กล้าสะท้อนอย่างตรงไปตรงมา และ/หรือ บุคลากรในหน่วยงาน มองไม่เห็น “จุดที่เป็นอุปสรรค” ของตัวเอง หรือ เพราะไม่ต้องการสะท้อนความจริง ในจุดนี้ จึงต้องอาศัย “ทีมวิจัย” ระดับนโยบาย เข้ามาช่วยในการศึกษา วิเคราะห์ ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้เกิดการคลี่คลายตามเป้าหมายของ พ.ร.บ.

๕.๒.๒ การอภิปรายผลการวิจัยกรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ด้านที่ ๑ การศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนของภาคประชาชน ในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองโจทย์ความต้องการของพื้นที่ เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

กลไกขับเคลื่อน

การก่อรูป “กลไกขับเคลื่อน” หรือ “คณะทำงานขับเคลื่อน” จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการก่อรูปขึ้นใหม่ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เริ่มต้นจากการ “ค้นหา” กลุ่มคนมีใจ หรือ ผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัด ทั้งในมิติการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ทุกภาคส่วน มาร่วมกันแลกเปลี่ยนมุมมอง ต่อสถานการณ์ปัญหาทางการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักร่วม ใช้กระบวนการ “สร้างภาพอนาคต” เพื่อให้เห็นเป้าหมายร่วม และใช้กระบวนการ “ระดมสมอง” เพื่อให้เห็นแนวทาง-แผนงานที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายนั้น ซึ่งด้านผลลัพธ์ (Output) ทำให้ได้ “กลุ่มคน” มีใจอาสาเข้ามาเป็นคณะทำงานหลัก เป็นกลไกขับเคลื่อน ทำหน้าที่เป็นจุดตัดสินใจในการบริหารจัดการให้เกิดการดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ร่วมกัน

ในส่วนของผลลัพธ์ (outcome) ที่เกิดขึ้นคือ ผู้นำหน่วยงานด้านการศึกษาในระดับพื้นที่ เข้ามาร่วมเป็นคณะทำงานหลัก มีความพยายามร่วมกันทำงานเชิงบูรณาการมากขึ้นโดยยึดเป้าหมายเป็นที่ตั้ง ผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๓ สนับสนุนการขับเคลื่อน จำนวน ๑๒.๕ ล้านบาท คณะทำงานเริ่มเห็นความสำคัญของการ “สร้างการมีส่วนร่วม” จากคนทุกภาคส่วน และเริ่ม “เปิดใจ” รับฟังและพร้อมจะ “เปิดพื้นที่” ให้ภาคีภาคส่วนอื่นๆ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เข้ามามีบทบาทในการร่วมขับเคลื่อนงานในปี ๒๕๖๓ เป็นต้น

ในส่วนผลกระทบ (Impact) ที่สำคัญ คือ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏปรับหลักสูตรผลิตครูที่มีทักษะการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งจะเริ่มใช้ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ และสนใจที่จะใช้พื้นที่ ๕๐ โรงเรียนเป็นสถานศึกษาฝึกสอนสำหรับนักศึกษา

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วม และกลไก การขับเคลื่อน ของจังหวัดศรีสะเกษ ยังมีส่วนต้องพัฒนาให้แข็งแกร่งขึ้น ได้แก่ **องค์ประกอบของคณะกรรมการขับเคลื่อน** และอนุกรรมการขับเคลื่อนทั้ง ๔ ฝ่าย ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ หน่วยงานการศึกษา ซึ่งหากคณะทำงานไม่ระมัดระวัง และมีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม อาจจะทำให้การขับเคลื่อนงานยังติดกับดักการทำงานแบบราชการ คือ ขึ้นอยู่กับการสั่งการ และไม่กล้าคิดสร้างสรรค์นอกรอบ และการขับเคลื่อนงานด้านการมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด การจัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษาจังหวัด จากการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้รับการยอมรับ ได้รับการสนับสนุนจาก

ภาคีทุกภาคส่วน และสอดคล้องกับโจทย์การพัฒนาจังหวัดและพัฒนาคุณภาพคนศรีสะเกษ ตลอดจนไม่นำไปสู่การสร้าง “กลไกการรับฟังความต้องการ และเสียงสะท้อน” ของคนศรีสะเกษ ต่อการจัดการศึกษาของจังหวัด ที่เป็นระบบและรูปธรรม ไม่บรรลุปเป้าหมายที่ตั้งไว้

กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม

กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัด ของจังหวัดศรีสะเกษ ในปี ๒๕๖๒ นั้น ผลการดำเนินงานที่สำคัญคือ การมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ของศรีสะเกษในอนาคต ๑๐ ปีข้างหน้า และเป้าหมายในการปรับเปลี่ยน-ปรับปรุง การบริหารการจัดการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของพื้นที่ เป้าหมายการพัฒนาประเทศ และสถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ การมีเป้าหมายร่วมไม่เพียงทำให้คณะทำงานขับเคลื่อนมีความเข้าใจในเป้าหมายตรงกันเท่านั้น หากแต่ยังเป็น “เครื่องมือ” ในการนำไปสื่อสารสร้างความเข้าใจ ให้กับหน่วยงาน ผู้เกี่ยวข้อง ได้อย่างชัดเจน (เข้าใจง่าย เห็นภาพ) โดยเฉพาะในส่วนของโรงเรียน คุณลักษณะของเด็กศรีสะเกษในอนาคต ก็มีความสอดคล้องกับ สมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับสมรรถนะ ตัวชี้วัดในหลักสูตรการศึกษาชาติ ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หรือเพื่อออกแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ในระหว่างการพัฒนากรอบหลักสูตรจังหวัด

ในส่วนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนนั้น การจัดการกระบวนการ Social lab ครั้งที่ ๑ และการจัดกระบวนการระดมสมองของภาคีเครือข่ายอีก ๒ ครั้ง ทำให้ได้ชุดข้อมูลที่สะท้อนถึง เป้าหมายและความต้องการของคนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งคณะทำงานสามารถนำมาออกแบบการจัดการศึกษา ตลอดจนการออกแบบกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมได้ ถือเป็นต้นทุนที่ดีสำหรับการวางแผนขับเคลื่อนงานในระยะต่อไป

มีข้อสังเกตว่า แผนงานด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ซึ่งกำหนดให้มี การจัดเวที Social Lab ครั้งที่ ๒ เพื่อให้ผู้แทนภาคีเครือข่าย ได้ร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองด้านการศึกษา และร่วมกำหนดวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาของจังหวัด รวมทั้งแผนพัฒนากรอบหลักสูตรจังหวัด มีความล่าช้าไม่เป็นไปตามกรอบเวลาที่วางไว้ ปัจจัยหนึ่ง คือ ในระยะแรก คณะทำงานพื้นที่ยังไม่เข้าใจในถึงเป้าหมาย และคุณค่า ตลอดจน ขั้นตอนกระบวนการ Social lab ที่ชัดเจน อีกทั้งคิดว่า เป็นบทบาทภารกิจของมูลนิธิสยามกัมมาจล จึงไม่ได้ผลักดันงานอย่างเต็มที่ ต่อเมื่อได้ทำความเข้าใจ และ ทีมวิชาการ มรภ.ศรีสะเกษ เข้ามารับเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับ

คณะกรรมการศึกษานิเทศก์ ของ สนง.ศึกษาธิการจังหวัด สนง.เขตพื้นที่การศึกษา และ อบจ. ในการดำเนินงานสัมมนาข้อมูลเชิงลึกกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เพื่อเตรียมข้อมูลในการออกแบบกระบวนการ Social Lab ก็ติดเงื่อนไขเวลาไม่ตรงกัน จึงทำให้ดำเนินงานไม่ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต่อมุลนิธิสยามกัมมาจล และทีมวิชาการ มรภ. ได้แก้ปัญหาโดยการปรับกระบวนการทำงานใหม่ ด้วยการให้ทีม มรภ. ทำหน้าที่สัมมนาเป็นหลัก และจัดเวทีให้ทีมศึกษานิเทศก์ และมูลนิธิสยามกัมมาจลมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันจึงทำให้การดำเนินงานในส่วนนี้ดำเนินการได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานสร้างการมีส่วนร่วมในปีที่ ๒ ในภาพรวม ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการขับเคลื่อนน่าจะมียุทธศาสตร์ให้การผลักดันให้มีการจัดทำแผนการขับเคลื่อนในปี ๒๕๖๓ อย่างมีส่วนร่วม และให้คณะอนุกรรมการแต่ละฝ่ายทำการขับเคลื่อนงาน และใช้การประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนจังหวัด ในการเป็นกลไกกำกับติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกิดการจัดทำข้อเสนอปลดล็อก ตลอดจน มองโอกาสที่จะพัฒนา-เชื่อมโยงความร่วมมือเข้ามาสนับสนุนทั้งภายใน และภายนอกได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ อนุกรรมการฝ่ายสร้างการรับรู้และสร้างการมีส่วนร่วม อีกทั้งยังขาดแผนการทำงานสื่อสาร สร้างการรับรู้ที่ชัดเจน ในการดำเนินงานปีที่ ๒ คณะกรรมการขับเคลื่อนควรให้น้ำหนักกับการขับเคลื่อนงานในส่วนนี้ เพื่อเปิดโอกาส-เปิดพื้นที่ ให้เกิด การมีส่วนร่วมและนำไปสู่การเกิดกลไก-รูปแบบความร่วมมือใหม่ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพคนของศรีสะเกษ ในทุกช่วงวัย ทุกระดับชั้น และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม รวมทั้งกลุ่ม Active Group ในพื้นที่ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ กลุ่มก่อการครู กลุ่มผู้ปกครองบ้านเรียน กลุ่มปราชญ์ชุมชน เป็นต้น

ด้านที่ ๒ การศึกษากระบวนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนาร่อง เพื่อให้เป็น สถานที่เสริมสร้างสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้เรียน ทั้งในส่วนหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน พื้นที่จังหวัด

การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ คณะกรรมการขับเคลื่อน ได้ใช้ “โรงเรียนนาร่อง” เป็นฐานในการพัฒนา ด้วยเห็นว่า โรงเรียนเป็น “หน่วยปฏิบัติการ” ในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดผลโดยตรงกับผู้เรียน ดังนั้นในระหว่างการพัฒนา

ขับเคลื่อน คณะทำงานได้ศึกษารวบรวมสถานการณ์ปัญหา ข้อติดขัดต่างๆ ของโรงเรียน ก็จะทำให้เห็นเหตุ-ปัจจัย ที่จะนำมาสู่การหาแนวทางในการแก้ไข ทั้งในส่วนการจัดทำข้อเสนอปลดล็อกในเชิงนโยบาย และการปรับปรุงวิธีการทำงานของหน่วยงานองค์กรสังกัดใน ตลอดจนการจัดปรับระบบบริหารจัดการใหม่ สร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ในระดับพื้นที่ร่วมกันได้

ด้านที่ ๓ การศึกษากระบวนการรวบรวมข้อมูล ข้อติดขัด จากกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติทางราชการที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อจัดทำข้อเสนอปลดล็อก

เป้าหมายสำคัญของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา คือ การแก้ไขกฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษา จัดการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อหน่วยงานด้านการศึกษา และโรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ แต่ในปีที่ผ่านมา หน่วยงานต้นสังกัดในระดับพื้นที่สามารถดำเนินการแก้ไข หรือคลี่คลายได้ โดยใช้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการขับเคลื่อนตาม พ.ร.บ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำให้โรงเรียนนาร่อง ยังคงต้องแบกรับภาระเดิมจากต้นสังกัด ควบคู่กับภาระใหม่ในการปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน ซึ่งประเด็นปลดล็อก เป็นโจทย์สำคัญที่คณะกรรมการระดับพื้นที่ รวมทั้งโรงเรียนนาร่อง ตลอดจนภาคีร่วมสนับสนุน ควรร่วมกันผลักดันให้เกิดการคลี่คลายมากขึ้น

๕.๓ บทสรุปภาพรวม ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงหน่วยปฏิบัติ

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษเพื่อให้เกิดต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ตลอดระยะเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา ทำให้คณะผู้วิจัยเห็นความเป็นไปได้ในการพัฒนา ปฏิรูปการศึกษา โดยอิงพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมศึกษามีความเป็นไปได้สูง ภายในระยะเวลาที่เป็นไปได้ ด้วยเครื่องมือวิจัยที่แตกต่างกัน กรณีจังหวัดระยองใช้การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Transforming) ส่วนจังหวัดศรีสะเกษใช้การสร้างพลังใจให้กับ ๗ นวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่ได้กำหนดและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้ง ๔ ข้อ คือ ๑) การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๒) เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของ

เด็กไทยทั้งประเทศ ๓) การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา นำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ ๔) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษา ร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้หมายถึง จังหวัดระยอง และจังหวัดศรีสะเกษ

ถึงแม้ว่า เครื่องมือต่างกันในเชิงรูปแบบ หากแก่นสารเป็นเรื่องของการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Mindset) เปลี่ยนจากข้างในของ ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นหรือต้นทุนที่สำคัญ นำไปสู่การเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์แนบแน่นมากขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ซึ่งหากเปลี่ยนหัวใจตรงนี้ได้จะก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในและนอกโรงเรียน

กรณีของจังหวัดระยอง ความทุ่มเทจะลงไปที่การปรับกระบวนทัศน์ (Mindset) ของผู้นำ/ผู้อำนวยการมาก อันเป็นสารตั้งต้นสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จได้ ส่วนครู คณะวิจัยสร้างการเปลี่ยนแปลงผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพิ่มความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สำคัญ และจำเป็นต่อการนำไปใช้ในยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน และทุกครั้งของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนี้จะมีผู้อำนวยการเข้าด้วยทุกครั้ง เพื่อสร้างวิถีการทำงานร่วมกัน เห็นภาพและมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ที่มองไปที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น

ข้อค้นพบจากการดำเนินงานพบว่าผู้อำนวยการเปลี่ยนบุคลิกจากเดิมที่สนใจงานบริหารทั่วไป หันมาสนใจห้องเรียนมากขึ้น กลายเป็นผู้ริเริ่ม (Initiator) ช่วยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งจากเดิมไม่เคยรู้เรื่องเหล่านี้มาก่อน ตอนนี้เปลี่ยนมาเป็นนักออกแบบการเรียนรู้ (Learning Designer) ส่วนด้านของครู พบว่า ครูมีเชื้ออยู่แล้ว มีใจ มีศักยภาพ พร้อมรับการเสริมความรู้และทักษะต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีแผนการจัดการเรียนรู้ (One Page – K/S/A) เป็นเครื่องมือ ทำให้ครูสามารถกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเป็นเจ้าของความรู้ด้วยตนเอง

ข้อสังเกตจากงานวิจัยนี้พบว่า ครูขาดความรู้พื้นฐานในเป็นนักออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Designer) เนื่องจากครูไม่แม่นวิชาการ มีฐานความรู้ไม่แน่น ทำให้ขาดทั้งความคิดและกำลังบนฐานการพัฒนา

นอกจากนี้ เสียงสะท้อนในเชิงบวกจากกลุ่มเป้าหมายชี้ให้เห็นว่าการออกแบบการขับเคลื่อนในพื้นที่ที่นอกจากการมีทีมวิชาการกลางเข้าไปทำการปรับกระบวนการทัศน์และเสริมเรื่องวิชาการต่าง ๆ แล้วการมีพี่เลี้ยง (โค้ช) คอยติดตามพาทำกิจกรรมแต่ละโรงเรียนต่อเนื่องหลังจากได้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการจากทีมกลางเป็นการเสริมกำลังใจและสร้างความเข้าใจมากขึ้นนำไปสู่การลงมือปฏิบัติได้จริงในบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละโรงเรียน เป็นไปตามหลักในการพัฒนาของรัชกาลที่ ๙ คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” คณะผู้วิจัยจึงต่อยอดออกแบบเครื่องมือวิจัยในระยะที่ ๒ คือ “การสร้างระบบโค้ชแกนนำในพื้นที่” เพื่อให้มีโค้ชในพื้นที่คอยแนะนำ เป็นที่ปรึกษา สร้างการขับเคลื่อนสู่เปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างยั่งยืน เสริมด้วยการสร้างระบบเครือข่าย (Node) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านการนิเทศการศึกษาแบบกัลยาณมิตร ด้วยวิธีการสะท้อนชั้นเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลง (CRC: Classroom Reflection to Change) เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียน

๕.๓.๑ บทสรุปภาพรวมเพื่อการขยายผลจากระยะที่ ๑ สู่ระยะที่ ๒ จังหวัดระยอง

เพื่อให้มีความหมายต่อการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและตอบโจทย์ของการจัดการศึกษาที่กระจายอำนาจและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อีกทั้งเพื่อสร้างความยั่งยืนก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับพื้นที่และสังคมโลก เพราะการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเป้าหมายที่ไกลออกไปถึงอนาคตของผู้เรียน มิใช่เพียงผลการเรียนเมื่อสิ้นปีการศึกษา หรือเมื่อจบหลักสูตรภาคบังคับเท่านั้น แต่มองถึงสภาวะการดำรงชีวิตของผู้เรียนในฐานะของสมาชิกหนึ่งแห่งสังคม และในโลกของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับไว ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษายุคใหม่ ที่มีวิสัยทัศน์ในการมองกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่กว้างขวาง ในความหมายใหม่ ด้วยมิติแห่งการสร้างโอกาสให้ ผู้เรียน มีสมรรถนะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม และประกอบกิจการอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะแห่งความเป็นพลเมือง ที่ร่วมมือกันรับผิดชอบดูแลสังคมและโลกได้อย่างยั่งยืน

คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มชุดเครื่องมือวิจัย เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศการศึกษาและสร้างโค้ชแกนนำจากดาวเด่นกลุ่มเดิม ขยายเป้าหมายสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศการเรียนรู้เป็น ๓ ด้าน คือ (๑) “การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการสร้างผู้นำระบบนิเวศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑” และยังให้ความสำคัญกับการสร้างโค้ชแกนนำจากรุ่นสู่รุ่น จะ

ทำให้ได้บุคลากรในท้องถิ่นที่เป็นหลักในการทำงานในพื้นที่ ทำให้เกิดความยั่งยืนในการสร้างการเปลี่ยนแปลง จึงได้เพิ่ม (๒) “การพัฒนาผู้บริหารและครูแกนนำจากโรงเรียนนำร่องรุ่น ๑ ที่มีความโดดเด่นมาพัฒนาเป็นโค้ชแกนนำ” เพื่อการเผยแพร่และประยุกต์ใช้ยังพื้นที่อื่น ๆ คณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการจัดทำดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อใช้ในการเรียนรู้และการโค้ชขยายผลด้วย (๓) “การสร้าง Online Platform ในการโค้ช”

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อเชิงระบบ

๕.๓.๒.๑ ประเด็นร่วมของทั้งสองพื้นที่

จากการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตลอดจนการนำเสนอที่มาและเหตุผลจากการปฏิบัติงานจริงสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย โครงการวิจัยนี้ได้สร้างผลกระทบต่อเชิงระบบ ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านบุคลากร (การย้ายเข้า-ออกของครู, การผลิตและพัฒนาครู, การจัดสอบ คัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง)
๒. เรื่องการพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะ
๓. เรื่องการปลดล็อกภาระงาน (โครงการ) จากส่วนกลางสู่โรงเรียน ภาระการกรอกข้อมูล Online-Offline และภาระงานอื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน
๔. จัดซื้อ สื่อการสอน หนังสือเรียน นอกบัญชี สพฐ.

รายละเอียดดังปรากฏในตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ ๒๖ แสดงผลกระทบต่อเชิงระบบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นประเด็นร่วมของจังหวัดระยองและศรีสะเกษ

ผลกระทบต่อเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
๑. ด้านบุคลากร ๑.๑ การย้ายเข้า-ออกของครู	๑. ระเบียบการบริหารบุคคล เป็นช่องทางให้เกิดการย้ายครู และสูญเสียอัตรากำลัง โดยไม่สามารถดำเนินการทดแทนให้ทันการณ์ มีแต่จะลดลง แม้ว่าจะมีมาตรการขึ้นบัญชีผู้สอบบรรจุแล้ว ก็ยังไม่สามารถจะช่วยให้ได้อัตรากำลังตรงกับความต้องการของโรงเรียน	ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง ข้อเสนอ ๑.๔ อัตราว่างจากการโยกย้าย ลาออก เกษียณ (อ้างอิงมาตรา ๓๑) เสนอให้ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง สามารถคงอัตราว่างจากการโยกย้าย ลาออก เกษียณของข้าราชการ

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<p>๒. เกณฑ์การย้ายเข้า-ออกครู ของ ก.ค.ศ. ให้นำหน้าอายุราชการ และตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่ไม่สะท้อนความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เช่น จำนวนโครงการที่รับผิดชอบ รางวัลที่ได้รับจากการประกวด เป็นต้น โดย ร.ร.ไม่มีส่วนร่วมในการลงมติการย้าย</p>	<p>ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่เรียกคืนอัตราว่าง ให้คงอัตราว่างไว้ที่สถานศึกษา เพื่อรอการบรรจุแต่งตั้งใหม่</p> <p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ</p> <ul style="list-style-type: none"> • เสนอให้ ก.ค.ศ. กำหนดหลักเกณฑ์การย้ายเข้า-ออกของครูในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใหม่ โดยปรับน้ำหนักตัวชี้วัดสะท้อนความสามารถมากกว่าอายุราชการ • เสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาของ ร.ร.นำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีบทบาทในการพิจารณาแทน กศจ. ในการเลือกรับครูที่จะย้ายเข้ามาบรรจุ • เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือก ในประเด็น ๑) เพิ่มสัดส่วนน้ำหนักคะแนนภาคปฏิบัติ ๒) เพิ่มบทบาทผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ในการคัดเลือก และการประเมิน
<p>๑.๒ การผลิต การคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้ง</p>	<p>๑. การคัดเลือก และการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู เป็นระบบเปิด คือเมื่อมีอัตราว่างในสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ก็เปิดสมัครสอบทั่วไป ใครที่มีคุณสมบัติก็มีสิทธิ์มาสมัครเข้ารับการคัดเลือกได้จากทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้ได้ครูที่มาจากทั่วประเทศ เมื่อมีสิทธิ์ขอย้าย (๔ ปี) ข้าราชการครูที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดก็จะย้ายกลับ</p>	<p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง</p> <p>ข้อเสนอ ๑.๒ การผลิตครูระบบปิด (อ้างอิงมาตรา ๓๑) เสนอให้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีระบบการผลิตครูแบบระบบปิด โดยคัดเลือกนักเรียนทุนในตำบลที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตั้งอยู่ ไปศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ สามารถกำหนดคุณสมบัติและ</p>

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<p>ทำให้สถานศึกษานำร่องต้องรอการเรียกบรรจุตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด ทำให้ขาดครูในระหว่างที่รอการเรียกบรรจุ ประกอบกับการขึ้นบัญชีแต่ละครั้งมีจำนวนผู้สอบผ่านมีจำนวนไม่แน่นอน</p> <p>๒. การบรรจุครูอัตราจ้างในตำแหน่งครูผู้ช่วย ครูอัตราจ้าง ทำงานกับโรงเรียน ได้รับการฝึกสามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถสอบบรรจุเป็นข้าราชการตำแหน่ง “ครูผู้ช่วย” ใน ร.ร.เดิมได้ เพราะข้อสอบไม่ได้วัดความสามารถของครู ครูส่วนใหญ่ที่สอบได้จึงเป็นครูใหม่ที่ขาดประสบการณ์ หรือหากครูอัตราจ้างสอบผ่านเกณฑ์การคัดเลือก “ครูผู้ช่วย” ต้องไปบรรจุในโรงเรียนอื่น ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ ก.ค.ศ.</p>	<p>คุณลักษณะของครูได้เองตามกรอบอัตรากำลังของสถานศึกษานำร่องที่พึงมีตามกรอบอัตราที่ ก.ค.ศ.กำหนด โดยคำนึงถึงอัตราว่างที่เกิดจากการเกษียณในแต่ละปี มีการให้ทุนการศึกษาเพื่อให้ครูกลับมาเป็นครูในพื้นที่</p> <p>ข้อเสนอ ๑.๓ การจัดสอบ คัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง (อ้างอิงมาตรา ๓๑) เสนอให้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง สามารถทำการจัดสอบ คัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เองให้เกิดความเหมาะสมกับการบริหารงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม</p> <p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ๑. เสนอให้ ก.ค.ศ. ออกหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา และแต่งตั้งครูผู้ช่วยสำหรับพื้นที่นวัตกรรมโดยเฉพาะ โดยอาศัย พ.ร.บ.มาตรา ๓๑ , ๓๒</p>
<p>๒. เรื่องการพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะ</p>	<p>๑. การเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูในปัจจุบันไม่สะท้อนถึงผลที่เกิดจากการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน</p>	<p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง</p>

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<p>แม้จะมีผลการประเมินทางด้านคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี มีผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ดี แต่ถ้าเอกสารผลงานทางวิชาการไม่ผ่านการประเมิน ก็จะได้เลื่อนวิทยฐานะ</p> <p>๒. การนำชั่วโมงการฝึกอบรมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อขอเลื่อนหรือขอวิทยฐานะ</p>	<p>ข้อเสนอ ๑.๑ การพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะ</p> <p>(อ้างอิงมาตรา ๓๑) เสนอให้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีการจัดทำเกณฑ์การพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เอง ไม่ใช่เกณฑ์ส่วนกลางในการปรับวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รูปแบบการประเมินจะเป็นการประเมินบนสภาพจริง โดยดูผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับผู้เรียน</p> <p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>๑. เสนอให้ ก.ค.ส. ปรับ ข้อกำหนดการรับรองหลักสูตร โดยให้ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่รับรองหลักสูตรได้</p> <p>๒. เสนอแนวทางใหม่เพิ่มเติม คือ ให้มีระบบการติดตามผล การอบรม ที่ครูสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้จริง โดยให้ ผอ. เป็นผู้ประเมิน</p>
<p>๓. เรื่องการปลดล็อกภาระงาน (โครงการ) จากส่วนกลางสู่โรงเรียน ภาระการกรอกข้อมูล Online-Offline และภาระงานอื่นนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน</p>	<p>ที่มาและเหตุผล</p> <p>๑. ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู ในโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ต้องการเวลาและโอกาสในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ตามแนวทางกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในและนอกห้องเรียน โดยการลงมือปฏิบัติจริง การถอดความรู้</p>	<p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง</p> <p>ข้อเสนอ ๑.๖ ยกเว้นการทำเอกสารกรณีค่าอาหารกลางวัน</p> <p>(อ้างอิงมาตรา ๓๐) เสนอให้ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองไม่ต้องทำเอกสารให้องค์การบริหารส่วนตำบลตรวจสอบการใช้งบประมาณค่าอาหารกลางวัน ทั้งนี้เสนอ</p>

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<p>สร้างความเข้าใจ ตลอดจนโอกาสให้ครูได้พัฒนาการสอนของตนเองผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC อย่างสม่ำเสมอ จึงต้องการเวลาและการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๒. โครงการจากส่วนกลาง (สพฐ) ผ่านเขตการศึกษาในระดับจังหวัด ที่มอบหมายมายังโรงเรียน มีผลกระทบต่อ เวลาปฏิบัติงานการสอนของครู เช่นการอบรมและพัฒนาต่างๆ ซึ่งไม่ส่งผล หรือเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน แต่เสียเวลาออกจากห้องเรียน และต้องจัดทำรายงานเป็นจำนวนมาก</p> <p>๓. ร.ร.รับภาระการทำโครงการจากหลายหน่วยงาน ส่วนใหญ่มีเป้าหมาย-ภารกิจที่คล้ายกัน (ส่งเสริมคุณธรรม/จิตอาสา/ขยะ-สิ่งแวดล้อม) แต่ “ภาระงาน” อยู่ที่ “การประเมิน” ที่มีตัวชี้วัดมากมาย และเน้นการทำรายงานผ่านเอกสาร</p>	<p>ให้เปลี่ยนมาใช้หลักแห่งความไว้วางใจ ใช้การสุ่มตรวจ ให้ผู้ประเมิน/ผู้ตรวจมาประเมินที่สุภาพของผู้เรียนที่สถานศึกษาแทน หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของงบประมาณเป็นผู้ดำเนินการจัดหาอาหารกลางวันให้นักเรียนของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับประทาน โดยการตรวจรับของกรรมการของสถานศึกษานำร่อง</p> <p>ข้อเสนอ ๒.๕ งบประมาณสำหรับจ้างนักการภารโรง</p> <p>(อ้างอิงมาตรา ๓๐) เสนอให้สามารถใช้เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องในจังหวัดระยอง เป็นงบประมาณสำหรับจ้างนักการภารโรง เพื่อให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองได้มีนักการภารโรงที่มีทักษะช่าง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะ ทำหน้าที่ซ่อมแซม ไฟฟ้า-ประปา วัสดุ ครุภัณฑ์ บำรุงดูแลรักษาต้นไม้ภายในสถานศึกษา</p> <p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>๑. เสนอให้ ส.พ.ฐ. ออกแนวปฏิบัติให้ ร.ร. นำร่อง สามารถเลือกรับโครงการที่สอดคล้องวิสัยทัศน์ มีประโยชน์ต่อเด็ก</p> <p>๒. ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนจังหวัดใช้อำนาจตาม พ.ร.บ.มาตรา ๕,๓๓,๔๘ คัดกรองโครงการที่</p>

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<p>๔. ระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องรายงานมีจำนวนมาก และซ้ำซ้อน (แต่ละหน่วยขอข้อมูลเดียวกัน) และข้อมูลรายงานบางเรื่องบันทึกยาก เช่น School Lunch โรงเรียนต้องกรอกข้อมูลมากกว่า ๑๐ ระบบข้อมูล</p>	<p>สอดคล้องกับต้องการของ ร.ร. เท่านั้น</p> <p>๓. ปรับการประเมินจากตามเอกสาร เป็นการประเมินตามสภาพจริง</p> <p>๔. สพฐ. เปิดให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าถึงข้อมูลได้ และเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ ลดการรายงานที่ซ้ำซ้อน</p>
<p>๔. จัดซื้อสื่อ หนังสือเรียนนอกบัญชี สพฐ.</p>	<p>๑. สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ใช้เงินอุดหนุนรายหัว และเงินอุดหนุนเรียนฟรี ๑๕ ปี จัดหาสื่อและหนังสือเรียนตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ และตามบัญชีรายชื่อสื่อและหนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด ทั้งนี้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม อาจใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เพื่อจัดทำ คัดเลือกจัดหา หรือใช้ตำรา สื่อการเรียนการสอน หรือฐานข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสถานศึกษานั้นโดยอิสระ ตามมาตรา ๓๕(๑) ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับหลักสูตรตามมาตรา ๒๕</p> <p>๒. การสั่งซื้อหนังสือเรียนนอกบัญชี เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสเข้าถึงหนังสือเรียนอื่นๆ ที่ออกแบบสำหรับนวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ได้</p> <p>๓. การผลิตสื่อและแผนการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดงบประมาณให้กับโรงเรียนในการจัดซื้อหนังสือเรียน ทั้งหมดจะอยู่ในบัญชีเดียวกัน</p>	<p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง</p> <p>ข้อเสนอ ๒.๑ ให้อิสระในการจัดซื้อ สื่อ หนังสือ อุปกรณ์ และวัสดุสิ้นเปลือง (อ้างอิงตามมาตรา ๓๕(๑) (๒)) ให้สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีอิสระในการจัดซื้อ สื่อ หนังสือ อุปกรณ์ และวัสดุสิ้นเปลือง นอกบัญชีกลางด้วยงบประมาณที่มีอยู่แล้ว ตามความต้องการของสถานศึกษา หรือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามมาตราดังกล่าว</p> <p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>๑. เสนอให้ สพฐ. แก่ไขแนวปฏิบัติการจัดซื้อหนังสือ ให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p>

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	ซึ่งมาจากมาตรฐานตามหลักสูตร แกนกลางดังกล่าว ทุกโรงเรียนจึง จำเป็นต้องจัดซื้อตามบัญชานั้น ๆ	

๕.๓.๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพิ่มเติมของจังหวัดระยอง

นอกเหนือจากประเด็นร่วมดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ที่ได้
นำส่งข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา และคณะอนุกรรมการการ
พิจารณาศึกษาในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการศึกษา ไปแล้วนั้น มีรายละเอียดปรากฏในตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ ๒๗ แสดงผลกระทบเชิงระบบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยเพิ่มเติมของพื้นที่นวัตกรรมการ
การศึกษาจังหวัดระยอง

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
๑. เรื่องการปลดล็อก หลักสูตร เพื่อให้ โรงเรียนมีอิสระใน การออกแบบ หลักสูตร คาบเวลา เรียน ตารางเรียน การวัดประเมินผล สำหรับโรงเรียนใน พื้นที่นวัตกรรม การศึกษา	ที่มาและเหตุผล ๑. จากพระราชบัญญัติการศึกษาขั้น พื้นฐาน ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียน สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ นั้น แต่ปรากฏว่า ไม่มีโรงเรียนใด สามารถเสนอการพัฒนาหลักสูตร ดังกล่าว เนื่องจากระบบหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อิง มาตรฐานแกนกลาง รวมทั้งการวัด และประเมินผล ด้วยการสอบวัดผล การศึกษาทั่วไประดับชาติ (O-NET) แบบเดียวกันหมด ๒. จากโครงการ พัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ระยะที่ ๑ (ปีที่ ๑) พบว่า เมื่อโรงเรียนสามารถ กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของ	ข้อเสนอ ๓.๑ ไม่นำผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ไปใช้เพื่อการตัดสินต่าง ๆ (อ้างอิงมาตรา ๓๖) เสนอให้ ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔ ให้สถานศึกษานำร่องใน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพื่อการพัฒนา แต่ไม่นำผลการสอบ ไปใช้เพื่อการตัดสินต่าง ๆ และให้ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา สามารถดำเนินการในเชิงการ ทดสอบทางการศึกษา แล้วเอาผลการ ทดสอบในการศึกษานี้มาใช้ในการพัฒนา คุณภาพของการจัดการศึกษาในจังหวัด ระยองได้

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	<p>โรงเรียน ให้สอดคล้องกับกรอบ หลักสูตรท้องถิ่น (Rayong MARCO) โดยมุ่งปรับปรุงการจัดการเรียนการ สอน ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ กับตัวนักเรียนในบริบทของโรงเรียน และชุมชน ที่ชัดเจนขึ้นนั้น โรงเรียน จึงมีความพยายามในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ที่อิงสมรรถนะ ผู้เรียน โดยยังคงรักษา ๘ สารวิชา ตามหลักสูตรแกนกลางเอาไว้ แต่จัด กลุ่มบูรณาการบางสาระไว้ด้วยกัน และนำเสนอขออนุมัติการใช้ หลักสูตรสถานศึกษามายัง คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมฯของจังหวัด</p>	
<p>๒. ระบบการใช้ งบประมาณเพื่อ พัฒนาครู</p>	<p>๑. สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาได้รับงบประมาณในการ บริหารจัดการศึกษาที่สถานศึกษา เพียง ๒ รายการ คืองบประมาณเงิน อุดหนุนรายหัวนักเรียน และเงิน อุดหนุนเรียนฟรี ๑๕ ปี การพัฒนา ครูประจำจึงเป็นการดำเนินการที่มี กิจกรรมและแผนงานดำเนินงานจาก สำนักบริหารในส่วนกลาง และ ดำเนินการโดยให้ครูมารับการพัฒนา ตามแผนงานโครงการที่กำหนดจาก ส่วนกลาง หรือกระจายไปให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็น หน่วยดำเนินการพัฒนาตามกิจกรรม หลักที่พิจารณาดำเนินการจาก ส่วนกลาง และเป็นกิจกรรม ดำเนินการที่ต้องนำครูออกมาจาก ห้องเรียน หรือจะเป็นวันหยุดก็ กระทบกับการเตรียมการจัดการ</p>	<p>ข้อเสนอจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง</p> <p>ข้อเสนอ ๒.๒ การจัดส่งงบประมาณจาก ส่วนกลาง</p> <p>(อ้างอิงมาตรา ๓๘) เสนอให้ จัดส่ง งบประมาณจากส่วนกลางให้สถานศึกษานำ ร่องโดยตรง ไม่ต้องส่งผ่านสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และให้อิสระในการบริหารจัดการ ใช้งบประมาณให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนา สถานศึกษา พัฒนาผู้เรียน พัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษา สามารถนำ งบประมาณมาจัดกิจกรรมพัฒนาและ กิจกรรมเสริมได้ตามความต้องการของ สถานศึกษา</p> <p>ข้อเสนอ ๒.๓ งบประมาณเพื่อพัฒนาครู ประจำการ</p>

ผลกระทบเชิงระบบ	ที่มาและเหตุผล/สภาพปัญหา	ข้อเสนอเชิงนโยบาย
	เรียนการสอนของครู ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการในการจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งครูจะต้องเรียนรู้และพัฒนาไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญ ชำนาญ ในการมองเห็นการเรียนรู้ของผู้เรียน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	(อ้างอิงมาตรา ๓๘) เสนอให้ นางบประมาณ เพื่อพัฒนาครูประจำการของส่วนกลาง จัดสรรมาที่สถานศึกษาโดยตรง ให้อิสระในการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาให้ถูกวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาต้องการ เพื่อสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดระยองแต่ละแห่งใช้พัฒนาครูประจำการที่หลากหลายแตกต่างกัน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินกิจกรรมผลักดันต่อเนื่องให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายในระยะที่ ๒

เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์และรวบรวมประเด็นต่าง ๆ เพื่อการติดตามและผลักดันในระยะที่ ๒ ที่จะสร้างผลกระทบอันเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงประเด็นต่าง ๆ เพื่อการติดตามและผลักดันในระยะที่ ๒

ประเด็นการติดตามและผลักดันในระยะที่ ๒	สร้างผลกระทบเชิงระบบ
<p>๑. เสนอ คณะกรรมการขับเคลื่อน เรื่องแผนการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนบุคลากรที่ปฏิบัติการในโครงการพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเป็นทุนการอบรมและพัฒนา และการตอบแทนพิเศษ ให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจ และยังคงทำงานได้อย่างต่อเนื่องในโรงเรียนของตน โดยไม่มีการโยกย้ายอย่างน้อย ๓ ปี</p> <p>๒. เรื่องงบประมาณเสนอให้ท้องถิ่น โดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จัดงบประมาณพิเศษสำหรับจ้างคนในท้องถิ่นเข้ามาทดแทนครูที่ขาดไปได้ทันที และงบประมาณในการพัฒนาครูเป็นรายโรงเรียน เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีสมรรถนะตรงกับที่โรงเรียนนั้นๆ ขาดแคลน เช่น ทุนฝึกอบรมหลักสูตรเฉพาะต่าง ๆ</p>	<p>๑. เรื่องแผนการจัดหาและพัฒนาบุคลากรครูด้วยวิธีพิเศษ ในโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา</p> <p>๑.๑ การผลิตและพัฒนาครู</p> <p>๑.๒ ระบบการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาครู</p>

ประเด็นการติดตามและผลักดันในระยะที่ ๒	สร้างผลกระทบเชิงระบบ
<p>๓. เสนอให้ท้องถิ่นจัดงบประมาณพิเศษ สำหรับเป็นโครงการ ทุนการศึกษาเพื่อผลิตครูแบบปิด หรือทุนการศึกษาปริญญาโท ๒ ปี ทางด้าน Holistic Learning เพื่อให้สามารถนำความรู้นี้ มาพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้โดยตรง โดย ดำเนินการใน ๔ ขั้นตอน ๑) การสำรวจความต้องการของแต่ละ โรงเรียน ๒) กระบวนการคัดเลือกคนในพื้นที่เพื่อรับทุนการศึกษา ดังกล่าว ๓) จัดระบบฝึกงานในโรงเรียนเพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือ ปฏิบัติจริงในบริบทจริง และ ๔) ขั้นตอนสุดท้ายการบรรจุรับเข้า ในสถานศึกษานั้น ๆ</p> <p>๔. ผลักดันเกณฑ์มาตรฐานสมรรถนะกลางครู จาก “บทเรียนเชิง ระบบที่สะท้อนสู่แนวทางการผลิตครู ของคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และของคุรุสภาที่คุมมาตรฐานวิชาชีพครู” สมรรถนะ ๔ กลุ่ม ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> กลุ่มที่ ๑ คุณลักษณะครู (Attitude/Value) กลุ่มที่ ๒ ทักษะสำคัญของครู (Skill) กลุ่มที่ ๓ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา (Knowledge) กลุ่มที่ ๔ ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Engagement) 	
<p>๑. เสนอต่อ กคศ. เกณฑ์การประเมินผล ฉบับพิเศษ เพื่อประเมิน การปฏิบัติงานของ ผู้อำนวยการและครู ควรจัดทำแบบแผน/ รายละเอียดเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการดำเนินงานของ ผอ.และครู ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อการจัดทำรายงานถึง ผลการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะครูในโครงการ อย่างมีมาตรฐาน อีกทั้งสามารถใช้เป็นหลักฐานการพิจารณาปรับเงินเดือนและ วิทยฐานะ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติเติบโตในเส้นทาง อาชีพต่อไป</p> <p>๒. ผลักดันระบบโค้ชในพื้นที่ ให้สามารถนำผลงานการโค้ชไป ประเมินวิทยฐานะได้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและขวัญ กำลังใจในการทำงานให้กับโค้ชและผู้ที่ถูกโค้ช</p>	<p>๒. เรื่องการพิจารณาเลื่อนวิทยฐานะ</p>
<p>คณะผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลศึกษาธิการ จังหวัดระยอง ดำเนินงานเก็บข้อมูลภาระงานนอกเหนือจากงาน สอนเพิ่มเติมในระยะที่ ๒ เพื่อนำเสนออย่างเป็นทางการ</p>	<p>๓. เรื่องการปลดล็อกภาระงาน (โครงการ) จากส่วนกลางสู่โรงเรียน และ ภาระงานอื่นนอกเหนือจากการจัดการ เรียนการสอน</p>

ประเด็นการติดตามและผลักดันในระยะที่ ๒	สร้างผลกระทบเชิงระบบ
<p>๑. อ้างอิงมาตรา ๒๕ ของพรบ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เสนอต่อ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุมัติให้โรงเรียนในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา เป็นโรงเรียนนำร่อง ดำเนินการร่วมกับ สำนักวิชาการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทดลองการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ในปีการศึกษา ๒๕๖๓-๒๕๖๔ โดยไม่ต้องใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>๒. อ้างอิงมาตรา ๓๖ ของพรบ.พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา คณะผู้วิจัย ร่วมกับ สำนักวิชาการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ พัฒนาระบบการประเมินผล ที่กำหนดสัดส่วนการวัดผลในแต่ละ ด้าน เพื่อเป็นแนวทางนำเสนอการดำเนินการปลดล็อก พร้อม กันนั้นให้ร่วมทดลองใช้แบบประเมินผลผู้เรียน อิงสมรรถนะ ซึ่ง ดำเนินการพัฒนาโดยสำนักวิชาการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และดำเนินการปลดล็อกการวัดผลด้วยข้อสอบ O-NET เพื่อให้ โรงเรียนสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงในด้าน อื่น ๆ และสอดคล้องกับการปรับหลักสูตรสถานศึกษาบนฐาน สมรรถนะดังกล่าว</p> <p>๓. อ้างอิงมาตรา ๓๕ (๑)และ(๒) ของ พรบ.พื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษา เสนอให้ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุมัติให้ โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถใช้งบประมาณใน การจัดซื้อ สื่อ หนังสือ และอุปกรณ์การเรียนนอกบัญชีได้</p>	<p>๔. เรื่องการปลดล็อกหลักสูตร เพื่อให้ โรงเรียนมีอิสระในการออกแบบหลักสูตร คาบเวลาเรียน ตารางเรียน การวัด ประเมินผล สำหรับโรงเรียนในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา</p>

๕.๓.๔ ข้อเสนอแนะเชิงหน่วยปฏิบัติ

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการมีส่วนร่วมและการจัดการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงาน การศึกษา ทั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังดำเนินการได้ไม่ สมบูรณ์ ตามมาตรา ๕ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งได้ ประกาศใช้ระหว่างดำเนินการวิจัย เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ ถือเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องใช้เวลา ในการสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจอย่างชัดเจนของผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในบทบาท หน้าที่ที่ต้องเชื่อมโยงกันของหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อให้สามารถร่วมกันจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์ พื้นที่หรือสามารถจัดการตนเองได้ มีความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามความ

มุ่งหวังเรื่องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดกรอบเวลาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามมาตรา ๕ ดังกล่าวไว้เป็นระยะเวลา ๗ ปี ซึ่งงานวิจัยนี้ถือเป็น ๕ เดือนแรก เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินการหลังการใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้

ผลการวิจัยยังอีกพบว่า หน่วยงานทางการศึกษา ทั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังมีบทบาทน้อยในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมทั้งการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างแท้จริง หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาควรพิจารณาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัด ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ควรดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่สนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายภารกิจที่จะให้การส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดำเนินการด้านนโยบายยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตรการสอนและการประเมิน ด้านการจัดการงบประมาณ ด้านการประสานเครือข่ายและการดึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้านการปกป้องการเพิ่มภาระงานอื่นที่กระทบการสอนของครูในโรงเรียนนำร่อง เป็นต้น

๒. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรจัดให้มีหน่วยงานกลางหรือศูนย์ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมศึกษาระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการและด้านธุรการของคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำหน้าที่เฉพาะหรือแทนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยมีคณะทำงานร่วมที่มาจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีจุดเน้นและพันธกิจปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งหน่วยงานหรือศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นนี้จะเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการเบ็ดเสร็จทุกเรื่อง และมีการมอบหมายบุคลากรให้รับผิดชอบดำเนินการแบบเต็มเวลา (Full-time)

๓. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนนำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ควรใช้โอกาสที่มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการสร้างรูปแบบ โมเดล หรือกรณีตัวอย่างของการบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ระดมสรรพกำลังในการสนับสนุนการดำเนินงาน ถือเป็นเจ้าภาพร่วมในการดำเนินการครั้งนี้ ซึ่งการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม บทบาทของหน่วยงานต้นสังกัดจะเปลี่ยนไปจากการมอบหมายสั่งการ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ประเมินผล ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมชื่นชมความสำเร็จ เพื่อให้วัตถุประสงค์ตาม มาตรา ๕ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ มีโอกาสบรรลุผล

๔. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสร้างการรับรู้ และสร้างความเข้าใจให้บุคลากร ในทุกกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้เข้าใจเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ตระหนักเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการดำเนินงาน และ มอบหมายให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น ได้เข้ามารับผิดชอบต่อในการดำเนินการอย่างเต็มที่ เป็น คณะทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียนนำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และการปรับบทบาทขององค์กรในการรองรับการกระจายอำนาจ การให้ ความอิสระและความคล่องตัวในฐานะหน่วยงานทางการศึกษาที่ได้รับโอกาสให้ปฏิรูปการทำงานไป พร้อมกันกับการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติของโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตลอด ๗ ปีของ การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จากการวิจัย โครงการพื้นที่นวัตกรรมทั้งจังหวัดระยองและศรีสะเกษนี้ สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริง ต้นทุนที่สำคัญของบุคลากร ตลอดจนข้อจำกัดและอุปสรรคของ การปฏิรูปปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาทั้งในระดับจังหวัดและระดับโรงเรียนได้ค่อนข้างชัดเจน อีกทั้งได้สะท้อนความเป็นไปได้ในการจัดระบบและกลไกการขับเคลื่อน ตั้งแต่การมีพระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นกลไกหลักที่สำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วยกลไกย่อยที่คณะกรรมการนโยบาย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด รวมทั้งการใช้ กระบวนการหรือเครื่องมือ ในการพัฒนาปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ แนวคิด วิธีการ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น การเปลี่ยนวัฒนธรรมทำงาน การบริหารจัดการของหน่วยงาน ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษา ให้มีอิสระ ที่จะบริหารจัดการไปสู่เป้าหมายสำคัญคือผู้เรียนได้แม่นยำยิ่งขึ้น แม้จะมีแรงเสียดทานจากการบริหาร จัดการในระบบเดิม แต่พบว่าการริเริ่มใหม่หรือการสร้างนวัตกรรมทางด้านวิชาการนั้น สามารถจะ

เกิดขึ้นได้ และเป็นแบบอย่างของความกล้าหาญทางจริยธรรม ในการเสนอแนวทางการปลดล็อกและปรับเปลี่ยนระบบบริหารที่เป็นอุปสรรคได้อีกด้วย

ด้วยการใช้เครื่องมือวิจัยที่แตกต่างกันทำให้เกิดข้อค้นพบว่าหากจะยกระดับการเรียนรู้ไปสู่ฐานสมรรถนะได้นั้น การใช้เครื่องมือ “การเปลี่ยนทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Transforming)” และการมีโค้ช(พี่เลี้ยง)ในพื้นที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถเข้าใจที่มาของผลลัพธ์การเรียนรู้ เข้าถึงสภาพ/สถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตของผู้เรียนตลอดจนสังคมโดยรอบ สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ สร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนได้ตรงกับบริบทพื้นที่ ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง

คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรสนับสนุนให้ดำเนินการขับเคลื่อนและวิจัยติดตามกระบวนการอย่างต่อเนื่องจนสามารถขยายผลได้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.). (๑๙ กันยายน ๒๕๖๒). *ผลลัพธ์ OECD นักเรียน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สู่การคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ทักษะศตวรรษที่ ๒๑*. เข้าถึงได้จาก <https://www.eef.or.th/%E๐%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%9E%E0%B8%98%E0%B9%8C-oecd/>.
- กิตติพร ปัญญาภิบาล. (๒๕๕๙). *วิจัยเชิงปฏิบัติการ : แนวทางสำหรับครู = Action research : a guide for teachers*. [เชียงใหม่] : นันทพันธ์พรินติ้ง.
- คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดระยอง. (๒๕๖๑). *ประกาศแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔*. องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง.
- จิโรจน์ สุรพันธุ์. (๒๕๕๖). การจัดพื้นที่การเรียนรู้. *Vajira Med Journal* 2015, ๒๙-๓๔.
- ชุตินา ชุมพงศ์. สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน. (๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑). *โรงเรียนอิสระในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1092807
- ทิตินา แชมมณี และภาชิต ประมวลศิลป์ชัย. (๒๕๕๗). *การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน : ประสบการณ์และกลยุทธ์ของนักวิชาการในการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- ธเนศ ขำเกิด. (๒๕๕๕). *การประเมินผลการฝึกอบรมตามรูปแบบของเคิร์กแกททริค*. กรุงเทพฯ: ชวนการพิมพ์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (๒๕๕๘). *พฤติกรรมบุคคลในองค์การ*. กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- บ็อง เทพเทียน. (๒๕๕๐). *การดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา ๒๕๕๐ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓, ๑๑๗*.
- ประเวศ วะสี. (๑๓ กันยายน ๒๕๕๖). *แนวคิดการศึกษาแนวพุทธ*. เข้าถึงได้จาก โรงเรียนรุ่งอรุณ: <https://www.roong-aroon.ac.th/?p=65>
- ประภาภัทร นิยม. (๒๕๕๓). *มีปัญหา ยิ่งกว่าฉลาด Be Wise More than Smart* หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ฉบับประชาชน เพื่อสร้างเยาวชนแห่งอนาคตที่ สดใส. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ประภาภัทร นิยม. (๒๕๕๘). เอกสารเผยแพร่ การจัดทำสารานุกรมการศึกษาร่วมสมัยเฉลิมพระเฉลิม
พระ เกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน
๒๕๕๘

ประภาภัทร นิยม. (๒๕๖๒). เอกสารประกอบการบรรยาย PowerPoint “ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธี
สอน ให้เป็นโรงเรียน ๔.๐ (Whole School Transforming)” วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
ณ ห้องประชุมเรือนรับรอง โรงเรียนรุ่งอรุณ

ประภาภัทร นิยม. (๒๕๖๒). รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษา
จังหวัดระยอง ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สถาบันอาศรมศิลป์.

ประภาภัทร นิยม. (กรกฎาคม ๒๕๖๒). Workshop “Learning Space Learning Vision”. เข้าถึง
ได้จาก ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน): <https://www.scb.co.th/th/about-us/news/jul-2562/csr-nws-connext-ed.html>

ประเวศ วะสี. (๑๓ กันยายน ๒๕๔๖). แนวคิดการศึกษาแนวพุทธ. เข้าถึงได้จาก โรงเรียนรุ่งอรุณ:
<https://www.roong-aroon.ac.th/?p=๖๕>

พรพิไล เลิศวิชา .พริกโฉมโรงเรียนด้วย BBL.พิมพ์ครั้งที่ ๑ เชียงใหม่.สำนักพิมพ์ธารปัญญา,๒๕๕๒
ไมตรี และคณะ,การเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียน
และวิธีการแบบเปิด,๒๕๖๒

ยีน ภู่วรรณ.(๒๕๕๘). นวัตกรรมการเรียนการสอนกับการศึกษาระบบ ๔.๐. กรุงเทพฯ: อาคาร
สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เข้าถึงได้จาก เข้าถึงได้จาก
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/sjss/article/view/45125/37341>

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (๒๕๕๒). หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ราชกิจจานุเบกษา. (๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ ๒๕๖๑-๒๕๘๐).
เข้าถึงได้จาก ราชกิจจานุเบกษา:
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๖๐). ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการ
ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ.

ราชกิจจานุเบกษา. (๖ เมษายน ๒๕๖๐). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ใน ราชกิจจานุเบกษา.
เข้าถึงได้จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

- วชิราพร อัจฉริยโกศล และคณะ. (๒๕๕๐). *ลัทธิคณาหลักเจ็ดประการ: การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (๒๕๕๘). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง = Transformative Learning*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจารณ์ พานิช. *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ ๒๑*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ :มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. ๒๕๕๕.
- วิเชียร ไชยบัง. *โรงเรียนนอกกะลา ภาคปาฏิหาริย์*. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, มหาสารคาม. สำนักพิมพ์นอกกะลา. ๒๕๕๘
- วรรณดี สุทธิธนากร. (๒๕๕๖). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการทัศน์ทางเลือก*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอภิจิตตฤกษ์ (แปล). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Open Worlds. ๒๕๕๔.
- ศิลาชัย เกียรติภาพันท์. (๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗). *ปฏิรูปการศึกษา...เพื่ออะไร ?* (Matichon Public Co., Ltd.) เข้าถึงได้จาก ประชาชาติธุรกิจ:
http://m.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1419690538
- สงัด อุทรานันท์. (๒๕๓๐). *การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน, และ ชุตินา ชุมพงศ์. (๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐). *การศึกษาไทย กระบวนทัศน์ที่หลงทาง: มติชนออนไลน์*. เข้าถึงได้จาก
https://www.matichon.co.th/education/news_783532
- สฤณี อาชวานันทกุล. (๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒). *ความเหลื่อมล้ำแบบพทพ*. เข้าถึงได้จาก www.thai-inequality.org: <https://thai-inequality.org/pages/solverightop>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๑). *ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (๒๕๕๘). *คิดค้นโลก ทำทายกระบวนทัศน์ว่าด้วยอนาคตห้องสมุดและห้องสมุดในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (๒ ตุลาคม ๒๕๖๒). การประชุมคณะกรรมการนโยบายพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒. เรียกใช้เมื่อ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ จาก Education Sandbox พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: เข้าถึงได้จาก <https://www.edusandbox.com/29102562-committee/>

สุธีระ ประเสริฐสรรพ, หลักคิดการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ ๑. สงขลา. โครงการ เพาะพันธุ์ปัญญา./๒๕๕๘

สุนน อมรวินันต์. (๒๕๕๗). กลยุทธ์นิเทศสำหรับผู้บริหาร กลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียน ให้เข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุวิมล ว่องวาณิช. (๒๕๕๑). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สุเทพ อ่วมเจริญ. (๒๕๕๖) รายงานการวิจัย การพัฒนาแบบจำลอง SU Model : นวัตกรรมส่งเสริม การเรียนรู้ วิศวกรรมหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

อุทัย บุญประเสริฐ. (๒๕๕๓). การศึกษาแนวทางการการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ของสถานศึกษาในรูปแบบบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: รายงานการวิจัย=School-Based Management. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุ สภาลาดพร้าว.

ไอ-เออเป็น. (๑ ตุลาคม ๒๕๖๒). อนาคตของการออกแบบพื้นที่เพื่อการศึกษา เน้นให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน. เข้าถึงได้จาก ไอ-เออเป็น:

<https://www.iurban.in.th/inspiration/future-learning-environments-for-karolinska-institute-in-sweden/>

เอ็ดดูกา. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๒). ๖ คุณลักษณะสำคัญ ที่เหล่าประเทศชั้นนำทางการศึกษาเหมือนกัน ในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ Educa Thai. เข้าถึงได้จาก

<https://www.facebook.com/educathai/photos/a.117741744974326/2652274648187677/?type=3&theater>

Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon.

Carol Ann Tomlinson, Marcia B. Imbeau. (2010). *Leading and managing a differentiated classroom*. Virginia USA: Alexandria.

- Carol Ann Tomlinson. (2014). *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*. Alexandria, VA: ASCD.
- Carol. S. Dweck. (2017). *Mindset The New Psychology of Success*. London: Robinson.
- Carr, W., & Kemmis, S. (1986). *Becoming critical: Education, knowledge and action research*. London: Falmer.
- Carter, T. J., (2002). The Importance of Talk to Midcareer Women's Development: A Collaborative Inquiry. *Journal of Business Communication*. 39, 55–91.
- Dirkx, J. M. (2006). Engaging Emotions in Adult Learning: A Jungian Perspective on Emotion and Transformative Learning. In E. W. Taylor (ed.), *Teaching for Change. New Directions for Adult and Continuing Education*, no. 109. San Francisco: Jossey-Bass, 2006.
- Eisen, M. J., (2006). *Peer-Based Professional Development Viewed Through the Lens of Transformative in Post-Registration Nursing Students*. *Nurse Education Today*. 27, 192–202.
- Gary Dessler. (1997). *Human Resource Management*. Illinois: Prentice Hall.
- Gilmore, T., Krantz, J. and Ramirez, R. (1986) Action based modes of inquiry and the host researcher relationship. *Consultation*, 161, 5.3.
- John M. Ivancevich. (1998). *Human resource management*. Cornell University: Irwin McGraw Hill.
- Johnson, C. S., & Kromann-Kelly, I. (1995). Using Action Research To Assess Instruction. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 35 (3). Retrieved from https://scholarworks.wmich.edu/reading_horizons/vol35/iss3/2
- Kreber, C., (2001). An Analysis of Two Models of Reflection and Their Implications for Educational Learning. *Holistic Nursing Practice*. 16, 30-42.
- Lewin, K. (๑๙๔๖) Action Research and Minority Problems. *Journal of Social Issues*, 2, 34-46.
- Lloyd L. Byars, and Leslie W. Rue. (1997). *Human Resource Management*. Canada: Irwin Publishing.

- Marc Tucker., (2016). *9 Building Blocks for a World-Class Education System*.
Washington, DC: National Center on Education and the Economy.
- Mezirow, J.,(1997). Transformative Learning: Theory to Practice. In P. Cranton (ed.),
*Transformative Learning in Action: Insights from Practice. New Directions for
Adult and Continuing Education*, no. 74. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mezirow, J. (1978). Perspective Transformation. *Adult Education Quarterly*, 28, 100-110.
- Niyom, Prapapat. (2019). Practices of Transformative Learning: A Model of Critical
Reflective Interventions to Promote the Whole School Transforming. In
Suchinda Kajonrunsilp, (Editor), *Proceeding of Rapee Conference 2019 10th:
Transformative Learning*. (pp.1-19). Bangkok: Arsom Silp Institute of the Arts.
- R. Wayne Mondy, Robert M. Noe, และ Shane R. Premeaux. (2003). *Human Resource
Management 8th*. edition. Boston: Prentice-Hall.
- Schon, D. A. (1991). *The reflective practitioner: How professionals think in action*.
Aldershot: Ashgate Publishing Ltd.
- Taylor, E. W. (2008). Transformative learning theory. In. S. B. Merriam (Ed.) *Third update
of adult learning. New directions for adult and continuing education*, No 119,
(pp. 5-15). SanFrancisco: Jossey-Bass.
- Tomlinson, C. A., & Tomlinson, C. A. (๒๐๑๗). *How to differentiate instruction in
academically diverse classrooms*. Alexandria, Virginia: ASCD.
- Winter, R. (1989). *Learning from Experience: Principles and Practice in Action-Research*.
London: Falmer.
- Zuber-Skerritt, O. (1996). *New Directions in Action Research*. London: The Falmer Press.
- www. addkuteค๓.com/wp-content/uploads/๒๐๑๒/๑๑/ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่-๒๑.
pdf
- www. noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c๒๑.pdf

ภาคผนวก
กรณีศึกษาจังหวัดระยอง

หมวด ก.

หมวด ข.

หมวด ก.

ประกาศคณะกรรมการศึกษาธิการ จังหวัดระยอง

ประกาศคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดระยอง
เรื่อง แผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔

อาศัยอำนาจตามข้อ ๘ (๒) ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๔/๒๕๖๐ และมติคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๑ พิจารณาเห็นสมควรให้ประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นแผนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดระยอง ดังมีสาระสำคัญตามที่แนบท้ายนี้

จึงประกาศเป็นแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ถึงปีการศึกษา ๒๕๖๔

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายสุรศักดิ์ เจริญศิริโชติ)
ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง
ประธานกรรมการศึกษาธิการจังหวัดระยอง

แผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง

วิสัยทัศน์: การจัดการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัยที่ตอบโจทย์บริบทระยอง เท่าเทียม ทั่วถึง เท่าทัน
สมดุล ร่วมสร้างระยองให้เป็นเมืองน่าอยู่
และเป็นต้นแบบในการผลิตพัฒนากำลังคนสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม

พันธกิจ:

๑. ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนระยองทุกช่วงวัยที่ตอบโจทย์บริบทระยอง เท่าเทียม ทั่วถึง เท่าทัน และสมดุล
๒. สร้างระบบบริหารจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในจังหวัดระยองทุกช่วงวัย
๓. สร้างเครือข่ายพลังความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวยุวมชน สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐ และเอกชน
๔. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้
๕. พัฒนาหลักสูตรระยอง (Rayong-MARCO) แหล่งเรียนรู้ และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างศักยภาพคนระยอง

ยุทธศาสตร์:

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างกลไกขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยองสู่การปฏิบัติ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษา (Education Platform) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ปรับกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาของคนจังหวัดระยอง
- ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างโรงเรียน ห้องเรียน บุคคลต้นแบบการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง
- ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาหลักสูตรระยอง (Rayong-MARCO) แหล่งเรียนรู้ และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาศักยภาพคนระยอง

เป้าประสงค์:

๑. การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาจังหวัดระยอง
๒. การจัดการศึกษามีความเท่าเทียมและทั่วถึงในการผลิตและพัฒนากำลังคน
๓. คนระยองเกิดการเรียนรู้ที่สมดุล ทั้งด้านทัศนคติ ทักษะ และความรู้
๔. คนระยองเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
๕. มีโรงเรียน/ห้องเรียน/บุคคลต้นแบบอย่างน้อยตำบลละ ๑ แห่ง
๖. มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจังหวัดระยองที่เข้มแข็ง
๗. ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้
๘. มีหลักสูตรระยอง แหล่งเรียนรู้ และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญา ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ

คนระยอง

ผลผลิต:

๑. เด็กระยองต้องเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์สังคมดิจิทัล
๒. คนระยองรู้รักเหง้า เท่าทันสังคม อุดมปัญญา จิตใจดี มีวินัย มีรายได้ ใสใจสุขภาพ
๓. คนระยองมีจิตสำนึกในการพัฒนาเมืองระยองให้เป็นเมืองน่าอยู่
๔. คนระยองมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม

ผลลัพธ์: “ระยองเมืองน่าอยู่”

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างกลไกขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยองสู่การปฏิบัติ

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
<p>๑. สร้างกลไกการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง โดยมูลนิธิสถาบันพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วย</p> <p>๑. ทีมงานหลัก (Core Team) มีหน้าที่วางแผนและดำเนินการขับเคลื่อน</p> <p>๒. ภาคประชาสังคม (Committee) มีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายและดำเนินการสู่เป้าหมาย</p> <p>๓. ทีมสนับสนุน (Support Team) มีหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p>	<p>๑. มีทีมขับเคลื่อนครบถ้วนตามองค์ประกอบ</p> <p>๒. มีแผนการขับเคลื่อนประกอบด้วยเป้าหมายและระยะเวลาดำเนินการ (Timeline)</p> <p>๓. มีตัวชี้วัด หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล การติดตามผล</p>	<p>๑. มีสมัชชา สภา องค์กรอิสระ สมาคม มูลนิธิ ในการขับเคลื่อนครบทุกยุทธศาสตร์</p> <p>๒. มีผลสำเร็จตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์</p>	<p>๑. มีสมัชชา สภา องค์กรอิสระ สมาคม มูลนิธิ ในการขับเคลื่อนครบทุกยุทธศาสตร์</p> <p>๒. มีผลสำเร็จตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์</p> <p>๓. การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>๑. การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาจังหวัดระยอง</p> <p>๒. การจัดการศึกษาที่มีความเท่าเทียมและทั่วถึงในการผลิตและพัฒนากำลังคน</p> <p>๓. คนระยองเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต</p> <p>๔. คนระยองเกิดการเรียนรู้ที่สมดุลทั้งในด้านทัศนคติ (Attitude) ทักษะ (Skill) และความรู้ (Knowledge)</p>
<p>๒. สื่อสารแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยองสู่สังคม</p> <p>กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาทุกแห่ง (ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา) - องค์กรภาครัฐและเอกชน - ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคสังคม - ประชาชน 	<p>๑. ประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง</p> <p>๒. ปรับปรุงแผนฯ และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบ/สถานศึกษาต้นแบบ/ห้องเรียนต้นแบบ/ชุมชนต้นแบบ และอื่น ๆ เริ่มต้นในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑</p> <p>๓. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง</p>	<p>๑. รับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๒. ศึกษาผลผลิตจากการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๓. พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย</p>	<p>๑. รับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๒. ศึกษาผลผลิตจากการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง</p> <p>๓. พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย</p>	<p>๕. มีโรงเรียน/ห้องเรียน/บุคคลต้นแบบอย่างน้อยตำบลละ ๑ แห่ง</p> <p>๖. มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจังหวัดระยองที่เข้มแข็ง</p> <p>๗. ครูและบุคลากรเป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้</p>

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๓. สร้างต้นแบบการดำเนินการแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - ช่วงแรกเกิด - ปฐมวัย - ช่วงประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น - ช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา - ช่วงวัยทำงาน - ช่วงผู้สูงอายุ 	๑. พัฒนาโรงเรียน/ห้องเรียน/บุคคลให้เป็นต้นแบบ (ตามความพร้อมและความสมัครใจ) อย่างน้อยตำบลละ ๑ แห่ง ๒. จัดการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยครบถ้วนครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ๓. เปิดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาต้นแบบ ๔. ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาโดยครอบครัว/สถาบัน/สถานประกอบการ	๑. ขยายผลต้นแบบการดำเนินการแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง รายการข้อ ๑ - ๔ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพครอบคลุมทุกตำบล	๑. ขยายผลต้นแบบการดำเนินการแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง รายการข้อ ๑ - ๔ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพครอบคลุมทุกตำบล	๘. มีหลักสูตรระยอง แหล่งเรียนรู้ และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนระยอง
๔. รับรองมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง ๑. สร้างแพลตฟอร์มการรายงานผล (Evaluation Platform) ต่อสาธารณชน ๒. สร้างระบบประเมินผลความสำเร็จตามตัวชี้วัดและเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง ๓. สร้างระบบการรับรองหลักสูตรการศึกษาให้กับสถาบัน/หน่วยงาน/สถานประกอบการที่เป็นต้นแบบ	๑. มีแพลตฟอร์มการรายงานผล (Evaluation Platform) ต่อสาธารณชน ๒. มีระบบประเมินผลความสำเร็จตามตัวชี้วัดและเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง ๓. มีการรับรองหลักสูตรการศึกษาให้กับสถาบัน/หน่วยงาน/สถานประกอบการที่เป็นต้นแบบ	๑. พัฒนาการรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน/หน่วยงาน/สถานประกอบการต้นแบบการจัดการศึกษาจังหวัดระยองสู่ระดับประเทศ และระดับสากล	๑. พัฒนาการรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบัน/หน่วยงาน/สถานประกอบการต้นแบบการจัดการศึกษาจังหวัดระยองสู่ระดับประเทศ และระดับสากล	

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๑. ตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ๑. สรรหาภาคีเครือข่ายกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ๒. กำหนดระเบียบการดำเนินงานกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	๑. มีคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ๒. มีภาคีเครือข่ายกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ๓. มีระเบียบการดำเนินงานกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	๑. จังหวัดระยองมีเงินกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง มีเงินทุนอย่างน้อย ๔๐๐ ล้านบาท ๒. องค์กร/หน่วยงานที่จัดการศึกษาได้รับเงินทุนในการพัฒนาการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ๓. การจัดการศึกษามีความเท่าเทียมและทั่วถึงในการพัฒนากำลังคน
๒. ระดมเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ๑. ประสานการขอรับเงินทุนจากภาคเอกชน (ภาคีเครือข่ายผู้ประกอบการ ชุมชน กองทุน) ที่ประกอบกิจการในจังหวัดระยอง ๒. จัดเทศกาลระดมเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ๓. ขอรับเงินทุนจากระบบภาษีเพื่อพัฒนากำลังคนจังหวัดระยอง ๔. จัดระบบกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของสถานประกอบการให้เป็นกิจกรรมเพื่อการศึกษา	มีเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยองอย่างน้อย ๓๐๐ ล้านบาท	มีเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยองอย่างน้อย ๔๐๐ ล้านบาท	มีเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยองอย่างน้อย ๕๐๐ ล้านบาท	
๓. สร้างระบบการใช้เงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	มีระบบการใช้เงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	พัฒนาระบบการใช้เงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	พัฒนาระบบการใช้เงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๔. ติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลการใช้จ่ายเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	มีการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานต่อสาธารณชน	มีการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานต่อสาธารณชน อย่างน้อย	มีการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานต่อสาธารณชน อย่างน้อย	
๑. กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้จ่ายเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง	อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง	ปีละ ๑ ครั้ง	ปีละ ๑ ครั้ง	
๒. กำหนดระบบการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลต่อสาธารณชน				

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษา (Education Platform) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๑. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่	หมู่บ้าน ตำบลในจังหวัดระยอง	ทุกหมู่บ้าน ตำบลในจังหวัดระยอง	ทุกหมู่บ้าน ตำบลในจังหวัดระยอง	๑. คนระยองมีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้อย่างทั่วถึง
	มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่	มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง	มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง	เท่าเทียม ทันสมัย และตอบโจทย์การผลิตและการพัฒนากำลังคนสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม
๒. กำหนดมาตรการและมาตรฐานแพลตฟอร์มทางการศึกษาระยะยาว	๑. มีคณะกรรมการกำหนดมาตรการและมาตรฐานแพลตฟอร์มทางการศึกษาระยะยาว	ดำเนินการตามประเด็นในข้อ ๑ - ๓ อย่างต่อเนื่อง	ดำเนินการตามประเด็นในข้อ ๑ - ๓ อย่างต่อเนื่อง	และตอบโจทย์บริบทของระยอง

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๑. กำหนดมาตรการการใช้แพลตฟอร์มทางการศึกษากับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	๒. มีมาตรการการใช้แพลตฟอร์มทางการศึกษากับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย			๒. คนระยองเกิดการเรียนรู้
๒. กำหนดมาตรฐานแพลตฟอร์มทางการศึกษาให้ เป็นไปเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง	๓. มีมาตรฐานแพลตฟอร์มทางการศึกษาให้ เป็นไปเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง			ที่สมดุลทั้งในด้านทัศนคติ ทักษะ และความรู้
เท่าเทียม ทันสมัย และตอบโจทย์บริบทของระยอง	ทันสมัย และตอบโจทย์บริบทของระยอง			๓. คนระยองเท่าทัน
๓. ส่งเสริมการสร้างแพลตฟอร์มทางการศึกษา (Education Platform)	มีแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่ครอบคลุมทั้ง การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม อัธยาศัย	มีแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่ตอบโจทย์ จังหวัดระยองและตอบโจทย์ความต้องการ ของผู้เรียนมากขึ้น	มีแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่ตอบโจทย์ จังหวัดระยองและตอบโจทย์ความต้องการ ของผู้เรียนมากขึ้น	การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต
๑. แพลตฟอร์มสำหรับการศึกษาในระบบ ได้แก่ ระบบ Rayong Smart Classroom				
๒. แพลตฟอร์มสำหรับศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ระบบ Rayong Education Platform				
๓. แพลตฟอร์มสำหรับการศึกษาแบบ Nondegree				
๔. พัฒนาระบบการเทียบโอนความรู้ และระบบการ รับรองความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้จาก แพลตฟอร์มทางการศึกษา	มีระบบการเทียบโอนความรู้ และระบบการ รับรองความรู้และประสบการณ์ การเรียนรู้จากแพลตฟอร์มทางการศึกษา	พัฒนาระบบการเทียบโอนความรู้ และ ระบบการรับรองความรู้ และ ประสบการณ์ การเรียนรู้ จาก แพลตฟอร์มทางการศึกษาสู่สากล	พัฒนาระบบการเทียบโอนความรู้ และ ระบบการรับรองความรู้ และ ประสบการณ์ การเรียนรู้ จาก แพลตฟอร์มทางการศึกษาสู่สากล	

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ปรับกระบวนทัศน์ทางการศึกษาของคนจังหวัดระยอง

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๑. พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้บริหารจัดการศึกษา ๑. กำหนดคุณลักษณะและตัวชี้วัดผู้บริหารการศึกษาจังหวัดระยอง ๒. สร้างหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารการศึกษาจังหวัดระยอง “Rayong Leader” ๓. ปรับ Mind set ของผู้บริหารด้วยกระบวนการ Open eyes จากโรงเรียนต้นแบบ	ผู้บริหารการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ มีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้บริหารการศึกษาจังหวัดระยอง	ผู้บริหารการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้บริหารการศึกษาจังหวัดระยอง	ผู้บริหารการศึกษาร้อยละ ๑๐๐ มีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้บริหารการศึกษาจังหวัดระยอง	๑. ครูและบุคลากรเป็นผู้บริหารจัดการการเรียนรู้ ๒. มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง
๒. พัฒนาครูและบุคลากรเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ๑. กำหนดคุณลักษณะและตัวชี้วัด “ครูระยอง” ๒. ปรับ Mind set การเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ด้วย กิจกรรม Open eyes ๓. สร้างสำนึกความรับผิดชอบร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ๔. สร้างชมรมวิชาชีพครูสาขาต่างๆ ๕. พัฒนาครูโดยใช้ระบบ OJT (On The Job Training) ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา ๖. ใช้คุณภาพนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการประเมินความก้าวหน้าวิชาชีพครู	ครูและบุคลากรเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้อย่างน้อยร้อยละ ๕๐	ครูและบุคลากรเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้อย่างน้อยร้อยละ ๘๐	ครูและบุคลากรเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ร้อยละ ๑๐๐	๒. มีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง
๓. สร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและสังคม ต่อการจัดการศึกษา	ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและสังคม อย่างน้อย ร้อยละ ๕๐ รับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและสังคม อย่างน้อย ร้อยละ ๘๐ รับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและสังคม อย่างน้อย ร้อยละ ๑๐๐ รับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
<p>๑. เปิดโรงเรียนให้ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและสังคม รับรู้และมีส่วนร่วม จัดการศึกษาในลักษณะห้องเรียนเสมือนบ้าน ห้องเรียนเสมือนครอบครัว ห้องเรียนเสมือนชุมชน</p> <p>๒. ส่งเสริมให้มี “ครูพ่อครูแม่” ในโรงเรียน</p> <p>๓. กำหนดมาตรการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สู่ชุมชนและสังคม</p>				
๔. สร้างเครือข่ายพลังความร่วมมือจัดการศึกษาเพื่อเมืองระยองน่าอยู่	๑. มีเครือข่ายหนึ่งโรงเรียนหนึ่งสถานประกอบการครบทุกโรงเรียน	๑. มีเครือข่ายหนึ่งโรงเรียนหนึ่งสถานประกอบการครบทุกโรงเรียน	๑. มีเครือข่ายหนึ่งโรงเรียนหนึ่งสถานประกอบการครบทุกโรงเรียน	
๑. ประสานความร่วมมือจากหอการค้าจังหวัดและอุตสาหกรรมจังหวัด สนับสนุนหนึ่งโรงเรียนหนึ่งสถานประกอบการ เพื่อสนับสนุนงบประมาณและการสร้าง/พัฒนาแหล่งเรียนรู้	๒. มีแหล่งเรียนรู้ที่รองรับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	๒. มีแหล่งเรียนรู้ที่รองรับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	๒. มีแหล่งเรียนรู้ที่รองรับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	
๒. สร้างโรงเรียนคู่พัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงเรียนในตำบลอย่างน้อย ๑ โรงเรียน				
๓. จัดเวทีแสดงผลงานในเครือข่ายการจัดการศึกษาหนึ่งโรงเรียนหนึ่งสถานประกอบการ				
๕. สื่อสารกระบวนทัศน์ทางการศึกษาของจังหวัดระยอง	มีสื่อประชาสัมพันธ์กระบวนทัศน์ทางการศึกษาจังหวัดระยองในสื่อสังคมออนไลน์	มีสื่อประชาสัมพันธ์กระบวนทัศน์ทางการศึกษาจังหวัดระยองในสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง	มีสื่อประชาสัมพันธ์กระบวนทัศน์ทางการศึกษาจังหวัดระยองในสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง	
๑. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กระบวนทัศน์ทางการศึกษาจังหวัดระยอง				
๒. เผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์กระบวนทัศน์ทางการศึกษาจังหวัดระยองในสื่อสังคมออนไลน์				

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างโรงเรียน ห้องเรียน บุคคล ต้นแบบการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
<p>๑. ปรับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ</p> <p>๑. ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นการปฏิบัติและเชื่อมโยงหลักสูตรวิชาชีพในระดับอุดมศึกษา (ปวส.)</p> <p>๒. ปรับหลักสูตรวิชาชีพระดับอุดมศึกษา (ปวส.) เน้นการปฏิบัติ เชื่อมโยงหลักสูตรระดับปริญญา เพื่อการทำงาน การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม</p> <p>๓. ปรับการเรียนการสอนภาคทฤษฎี : ภาคปฏิบัติ ในสัดส่วน ๓๐ : ๗๐</p>	<p>สถานศึกษาอย่างน้อยร้อยละ ๕๐</p> <p>ปรับหลักสูตรสถานศึกษาและปรับการเรียนการสอนเอื้อต่อการพัฒนาทักษะวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ</p>	<p>สถานศึกษาอย่างน้อยร้อยละ ๘๐</p> <p>ปรับหลักสูตรสถานศึกษาและปรับการเรียนการสอนเอื้อต่อการพัฒนาทักษะวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ</p>	<p>สถานศึกษาอย่างน้อยร้อยละ ๑๐๐</p> <p>ปรับหลักสูตรสถานศึกษาและปรับการเรียนการสอนเอื้อต่อการพัฒนาทักษะวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ</p>	<p>๑. การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาจังหวัดระยอง</p> <p>๒. การจัดการศึกษามีความเท่าเทียมและทั่วถึงในการพัฒนากำลังคน</p> <p>๓. มีโรงเรียน/ห้องเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง</p>
<p>๒. พัฒนาครูสอนวิชาชีพให้มีคุณวุฒิวิชาชีพเฉพาะทางในสาขาที่สอดคล้องกับ</p> <p>๑๐ อุตสาหกรรมในเขต EEC</p>	<p>ครูสอนวิชาชีพอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ มีคุณวุฒิวิชาชีพเฉพาะทาง</p>	<p>ครูสอนวิชาชีพอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มีคุณวุฒิวิชาชีพเฉพาะทาง</p>	<p>ครูสอนวิชาชีพอย่างน้อยร้อยละ ๑๐๐ มีคุณวุฒิวิชาชีพเฉพาะทาง</p>	
<p>๓. พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี (STEM) และภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับ สสวท. องค์กร และสถาบันต่างๆ เพื่อนำไปใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต</p>	<p>ผู้เรียนอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ มีทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี (STEM) และภาษาเพื่อการสื่อสาร</p>	<p>ผู้เรียนอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มีทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี (STEM) และภาษาเพื่อการสื่อสาร</p>	<p>ผู้เรียนอย่างน้อยร้อยละ ๑๐๐ มีทักษะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี (STEM) และภาษาเพื่อการสื่อสาร</p>	

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
<p>๔. พัฒนาห้องเรียนต้นแบบการศึกษาจังหวัดระยองให้มีความหลากหลาย เป็นไปตามความต้องการพัฒนาจังหวัดระยอง และความต้องการของผู้เรียน ทุกช่วงวัย เช่น</p> <p>๑. ห้องเรียนช่างฝีมือ มืออาชีพ</p> <p>๒. ห้องเรียนนายช่าง วิศวกร ผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>๓. ห้องเรียนนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์</p> <p>๔. ห้องเรียนนักบัญชี กฎหมาย และบริหารจัดการ</p> <p>๕. ห้องเรียนดนตรี กีฬา ฯลฯ</p> <p>๖. ห้องเรียนชีวิต ผู้สูงวัย พ่อแม่</p> <p>๗. ห้องเรียนนวัตกรรม ห้องเรียนภูมิปัญญา</p> <p>๘. ห้องเรียนผู้ประกอบการ</p> <p>๙. ห้องเรียนศาสตร์พระราชา</p> <p>๑๐. ห้องเรียนท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</p> <p>๑๑. ห้องเรียนภาษาเพื่อการสื่อสาร/ท่องเที่ยว/การทำงาน</p>	<p>๑. มีห้องเรียนต้นแบบหลากหลาย</p> <p>ครอบคลุมตามความต้องการ พัฒนาจังหวัดระยอง และความ ต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย</p> <p>๒. ห้องเรียนต้นแบบได้รับการรับรอง มาตรฐาน</p>	<p>๑. ขยายห้องเรียนต้นแบบหลากหลาย</p> <p>ครอบคลุมตามความต้องการ พัฒนาจังหวัดระยอง และความ ต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย</p> <p>๒. ห้องเรียนต้นแบบได้รับการรับรอง มาตรฐาน</p>	<p>๑. ขยายห้องเรียนต้นแบบหลากหลาย</p> <p>ครอบคลุมตามความต้องการ พัฒนาจังหวัดระยอง และความ ต้องการของผู้เรียนทุกช่วงวัย</p> <p>๒. ห้องเรียนต้นแบบได้รับการรับรอง มาตรฐาน</p>	
<p>๕. จัดตั้งสถาบันรับรองสมรรถนะวิชาชีพ สถาบันพัฒนาวิชาชีพชั้นสูง สถาบันวิจัยและพัฒนา ให้ครอบคลุมความต้องการในการพัฒนาจังหวัดระยอง และความต้องการของผู้เรียน</p>	<p>ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีสมรรถนะวิชาชีพ</p>	<p>ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีสมรรถนะวิชาชีพ</p>	<p>ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีสมรรถนะวิชาชีพ</p>	

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาหลักสูตรระยอง (Rayong MARCO) แหล่งเรียนรู้ และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาศักยภาพคนระยอง

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
๑. ปรับลดตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ	ขออนุมัติปรับลดตัวชี้วัดที่ไม่จำเป็นลง เหลือตัวชี้วัดที่จำเป็นอย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ของตัวชี้วัดทั้งหมด	ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานฯ เหลือเพียงร้อยละ ๕๐ ของตัวชี้วัดทั้งหมด	ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานฯ เหลือเพียงร้อยละ ๕๐ ของตัวชี้วัดทั้งหมด	๑. คนระยองเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ๒. มีหลักสูตรระยอง แหล่งเรียนรู้ และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญา
๒. พัฒนาศูนย์เรียนรู้ และสาระหลักสูตรระยองครอบคลุมทุกระดับ ๕ ด้าน และทุกช่วงวัย	๑. มีตัวชี้วัดและสาระหลักสูตรระยอง ครอบคลุม ๕ ด้านและทุกช่วงวัย	มีการพัฒนาหลักสูตรระยองอย่าง ต่อเนื่อง	มีการพัฒนาหลักสูตรระยองอย่าง ต่อเนื่อง	๓. การจัดการศึกษาสอดคล้องกับ ความต้องการพัฒนาจังหวัดระยอง
๑. พัฒนาตัวชี้วัดและสาระหลักสูตรระยอง ครอบคลุมทุกระดับ ๕ ด้าน ได้แก่	๒. หลักสูตรระยองได้รับการอนุมัติจาก กระทรวงศึกษาธิการ/หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง			
๑.๑ ด้านการพัฒนากำลังคน (Man Power)				
๑.๒ ด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่ง เรียนรู้(Ancessor)				
๑.๓ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (Resource)				
๑.๔ ด้านผังเมืองและการบริหารจัดการ (City Planning)				
๑.๕ ด้านอาชีพ (Occupation)				
๒. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามตัวชี้วัดของหลักสูตรระยอง				

กลยุทธ์	เป้าหมายความสำเร็จ			ผลผลิต
	ปีการศึกษา ๒๕๖๑	ปีการศึกษา ๒๕๖๒	ปีการศึกษา ๒๕๖๓	
<p>๓. พัฒนาหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพ ด้านการเกษตร แปรรูป ท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม</p> <p>๑. กำหนดมาตรฐานหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพพระयोग</p> <p>๒. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในระยองให้เป็นหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพ</p> <p>๓. สร้างข้อตกลงร่วมกับชุมชน สถานประกอบการ ในการพัฒนาหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพ และ Startup</p>	<p>มีหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพด้านการเกษตร แปรรูป ท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>เพิ่มจำนวนหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพ ด้านการเกษตร แปรรูป ท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>เพิ่มจำนวนหลักสูตรบ่มเพาะอาชีพ ด้านการเกษตร แปรรูป ท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	
<p>๔. พัฒนาแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์สร้างสรรค์ปัญญา (Rayong Park)</p> <p>๑. สร้างข้อตกลงร่วมกับสถานประกอบการในการพัฒนาศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาศักยภาพคนระยอง</p> <p>๒. สร้างข้อตกลงร่วมกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน/ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาศักยภาพคนระยอง</p>	<p>๑. มีแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาคนระยอง</p> <p>๒. แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาได้รับการยอมรับจากประชาชน</p>	<p>๑. เพิ่มแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาคนระยอง</p> <p>๒. แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาได้รับการยอมรับจากองค์กร/หน่วยงาน</p>	<p>๑. เพิ่มแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาคนระยอง</p> <p>๒. แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์สร้างสรรค์ปัญญาได้รับการยอมรับจากสากล</p>	
<p>๕. ปรับการเรียนการสอนสร้างสมดุล ASK</p> <p>๑. ปรับลดเวลาเรียนภาคทฤษฎี : ภาคปฏิบัติ เป็น ๓๐ : ๗๐</p> <p>๒. ปรับลดเวลาเรียนในห้องเรียน : ภาคสนาม เป็น ๓๐ : ๗๐</p> <p>๓. ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนแบบท่องจำเป็นการเรียนเพื่อนำไปใช้และตอบแทนสังคม</p>	<p>๑. ปรับลดเวลาเรียนภาคทฤษฎี เพิ่มเวลาเรียนภาคปฏิบัติ</p> <p>๒. พัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างสมดุล (๕ STEPS)</p>	<p>ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง</p>	

รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒

เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ณ ห้องประชุมแสงเพชร ๒ โรงแรมโกลเด้นซิตี ระยอง

ผู้มาประชุม

๑. ว่าที่ร้อยตรีพิรุณ เหมะรักษ์	รองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง	ประธาน
๒. นายปิยะ ปิตุเตชะ	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๓. นายสมศักดิ์ พะเนียงทอง	รองประธานกรรมการบริหารสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๔. นายวิฑิต ลาวัญย์เสถียร	ประธานมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนยากจน อำเภอแกลง	กรรมการ
๕. นางอนุชิตา ชินศิริประภา	ผู้บริหารโรงแรมโกลเด้นซิตี ระยอง	กรรมการ
๖. นายธงชัย มั่นคง	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๗. นางสาวราตรี คุ้มญาติ	ผู้อำนวยการกองการศึกษาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๘. รศ.ประภาภัทร นิยม	อธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์	กรรมการ
๙. นางปิยภรณ์ มั่นพะจิตร	ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล	กรรมการ
๑๐. นายชาติรี ประมงกล	ศึกษาธิการจังหวัดระยอง	เลขานุการ
๑๑. นายสุพรรณ หารจูจิต	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต ๑	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางนงคันุช อุทัยศรี	ข้าราชการบำนาญ	ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นายสมบัติ สุวรรณพิทักษ์	อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๒. นายปรัชญา สมะลาภา	รองประธานหอการค้าไทย	กรรมการ
๓. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘		กรรมการ
๔. นายสมเกียรติ อภิญาชาน	กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย	กรรมการ
๕. นางจารุณี ดันติเวชวุฒิกุล	ผู้จัดการโรงเรียนกำเนิดวิทย์	กรรมการ
๖. นายนพดล ตั้งทรงเจริญ	ประธานหอการค้าจังหวัดระยอง	กรรมการ
๗. รศ.ธานินทร์ ศิลป์จารุ	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	กรรมการ
๘. รศ.ปัทมาวดี โพชนุกูล	รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายมนตรี ชนะชัยวิบูลวัฒน์	ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง
๒. นางสาวลัดดาวัลย์ ตันปิ่น	เจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง
๓. นางสาวเดชิตา ภูธิปัญญาเวธกุล	เลขานุการที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง
๔. นางสาวसानภสร แจ่มเอี่ยม	เลขานุการที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง
๕. ดร.วรพล อังกรรัตน์	ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันอาศรมศิลป์
๖. นางสาววณิชฐ์ วรพรธัญพัฒน์	เจ้าหน้าที่ สถาบันอาศรมศิลป์
๗. นางสาวอารีญา สัจจน	เจ้าหน้าที่ สถาบันอาศรมศิลป์
๘. นางสาวสาลักษณ์ แสนสุริวงค์	เจ้าหน้าที่ สถาบันอาศรมศิลป์
๙. นางสาวกฤตวรรณ ทิพย์ไชย	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารองค์กร สถาบันอาศรมศิลป์
๑๐.นางบุญณิศรา มะสีโกวา	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๑
๑๑.นางสาวยุสนา เงินเจริญ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒
๑๒.นายณรงค์ศักดิ์ สาลี	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘
๑๓.นางสาวสุทธิมาศ อภิรักษ์วิมลชัย	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
๑๔.นางสาวยุพา ริสศรี	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
๑๕.นายภัทรวุฒิ กันศิริ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
๑๖.นางสาวจิราภรณ์ ชุมพล	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
๑๗.นางสาวกิตติยา บำรุงวงศ์	เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
๑๘.นางสาวปราณี โชคขจิตสัมพันธ์	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านหลักสูตรการศึกษา สพฐ.
๑๙.นายพิทักษ์ โสถถยาตม	นักวิชาการการศึกษา สพฐ.
๒๐.นางบรรเจิดพร สุ่มแสนสุข	นักวิชาการการศึกษา สพฐ.
๒๑.นายเก ประเสริฐสังข์	นักวิชาการการศึกษา สพฐ.
๒๒.นางสาวชวิกานต์ แจ่มจันทร์	นักวิชาการการศึกษา สพฐ.
๒๓.นางสาวจารุวรรณ กาบซ้อน	นักวิชาการการศึกษา สพฐ.
๒๔.นางสาวกษิณีญา ปัญญารมย์	เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ สพฐ.
๒๕.นางสาวพรพรรณ ตาละชาติ	เจ้าหน้าที่โครงการ
๒๖.นางสาวญาณิน พรหมมาศ	เจ้าหน้าที่โครงการ

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ น.

ประธานกล่าวเปิดประชุม และดำเนินการตามระเบียบวาระการประชุมดังต่อไปนี้

วาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบในประเด็นต่อไปนี้

เรื่อง ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง

คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองได้รายงานผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑.๑ ควรจัดทำข้อเสนอแนะให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการสนับสนุนให้มีการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองจะสนับสนุนการดำเนินงาน โดยโรงเรียนกล้าเปลี่ยนที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดระยองทุกโรงเรียนเสนอแผนงาน/โครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วนมาอย่างต่อเนื่ององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง เพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้ การดำเนินงานควรเป็นไปตามกรอบของแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ ที่กล่าวไว้อย่างชัดเจน ในมาตราที่ ๕ ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ข้อ ๔ สร้างและพัฒนาภาคีในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๑.๒ การคัดเลือกสถานศึกษานำร่องและการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ โดยเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในส่วนของอำเภอบ้านฉาง อำเภอนิคมพัฒนาและอำเภอปลวกแดง

๑.๓ จัดทำข้อมูลสารสนเทศจำนวนนักเรียนในโรงเรียนและแนวโน้มการเพิ่มหรือลดของนักเรียนเพื่อประกอบการวางแผนในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดระยอง

๑.๔ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาที่ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ยังคงประสิทธิภาพและประสิทธิผล และให้ข้อสังเกตโรงเรียนขนาดเล็กควรให้การดูแลเป็นพิเศษ โดยการส่งเสริมให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาครบทุกด้านทั้งบุคลากร งบประมาณ และหลักสูตรที่มีมาตรฐานตามบริบทของจังหวัดระยอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนขนาดเล็กให้เห็นเป็นรูปธรรม มิให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษา

๑.๕ การมอบภาระงานให้ครูมีเวลาในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของครู

๑.๖ เร่งพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ของนักเรียนในจังหวัดระยองให้มีจำนวนลดลง เพราะการอ่านออก เขียนได้ เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้

ทั้งนี้ คณะกรรมการได้เสนอให้นำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการมากำหนดแผนการดำเนินงานตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองให้เกิดความชัดเจน

ที่ประชุม รับทราบ

วาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม
- ไม่มี -

วาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่อง (ถ้ามี)
- ไม่มี -

วาระที่ ๔ เรื่องเพื่อทราบ

เรื่อง กลไกและแนวทางการดำเนินงานของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒
มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๑ การทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมในการกำหนดสิ่งที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ได้แก่ ทิศทาง เป้าหมาย หลักสูตร ชุด/สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองมีบทบาทในการกำหนดหลักสูตรตามบริบทของจังหวัด และสถานศึกษาสามารถกำหนดตัวชี้วัดเองได้ สถานศึกษานำร่องสามารถจัดซื้อหนังสือตามความต้องการและจัดซื้อร่วมกันได้ การวัดและประเมินผล สามารถประเมินการเรียนรู้ได้ทั้งความรู้ เจตคติ คุณลักษณะของครูของ ทักษะการทำงานในอนาคตที่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองสามารถกำหนดการวัดและประเมินผลของสถานศึกษานำร่องเองได้ เช่น การสร้างแบบทดสอบ เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด/พื้นที่พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

๔.๒ การบริหารจัดการงบประมาณ ทาง TDRI และ สพฐ. ได้ประชุมร่วมกับสำนักงานงบประมาณเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงบประมาณ ดังนี้ งบรายหัวและงบดำเนินงานมีอิสระมากขึ้น กล่าวคือ เงินอุดหนุนเพื่อการจัดการศึกษาและพัฒนาวัตกรรมการประกอบด้วยเงินอุดหนุนรายหัวกับค่าใช้จ่ายการดำเนินงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ซึ่งมีหลักการดังนี้ เงินอุดหนุนรายหัวและค่าใช้จ่ายดำเนินงานจะมีคณะกรรมการนโยบายซึ่งเป็นคนในพื้นที่ สร้างเกณฑ์และพิจารณาการใช้งบประมาณ ทำหน้าที่ต่อรองและจัดทำข้อเสนอแนะไปยังผู้มีอำนาจ เพื่อเป็นการปลดล็อกข้อจำกัดการใช้งบประมาณ สำหรับเงินบริจาคมยังไม่ต้องคืนคลัง และคณะกรรมการจะมีส่วนในการกำหนดแนวทางใช้งบประมาณ สำหรับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างคณะกรรมการจากส่วนกลางกำลังดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถใช้จ่ายได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวจะนำมาใช้ เมื่อมีการประกาศใช้ในอนาคต

๔.๓ การบริหารบุคลากร เกณฑ์กำหนดอัตราค่าจ้างครู วินัยและฐานเงินเดือน การแต่งตั้งโยกย้ายยังคงดำเนินการตามระเบียบของ กคศ. จนกว่าจะมีระเบียบใหม่ รอการปลดล็อกหรือแก้ไขระเบียบในอนาคต ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้

- ๔.๓.๑ กำหนดวิธีการคัดเลือกครูได้อย่างอิสระ เช่น การทดสอบความรู้ เจตคติ ฯลฯ
- ๔.๓.๒ ทำหน้าที่แทน อคศ. ในการบรรจุแต่งตั้ง
- ๔.๓.๓ กำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนและการประเมินวิทยฐานะ

๔.๔ การสมัครเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง โดยสถานศึกษาสามารถเสนอหลักการและเหตุผลในการขอเข้าร่วมโครงการไปยังคณะกรรมการฯ ได้ คณะกรรมการจะทำหน้าที่พิจารณาถ่วงถ่วงความสอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และอนุมัติให้ดำเนินการ

ที่ประชุม รับทราบ

วาระที่ ๕ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

๕.๑ แนวทางการสร้างและพัฒนาภาคีในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

ตามมาตรา ๕ (๔) แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่ต้องการให้สร้างและพัฒนาภาคีในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถนำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้สนับสนุนสถานศึกษานอกสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และถูกหักหักจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

มติที่ประชุม เห็นชอบและให้ดำเนินการดังนี้

๑. ให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองจัดทำข้อเสนอถึงคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการสนับสนุนงบประมาณ

๒. ให้ฝ่ายเลขานุการฯ จัดทำข้อเสนอความต้องการในการขอรับการสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษานำร่อง เพื่อให้คณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ประสานขอความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการในจังหวัดระยอง

๕.๒ การดำเนินการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การดำเนินการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในแต่ละครั้งขอให้เลขานุการจัดทำสรุปสภาพปัญหา สถานการณ์ของปัญหา เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาให้มีการปลดล็อกแนวทางการจัดการศึกษาของจังหวัด และจัดทำข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงศึกษาและรายงานผลกลับมายังคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

๕.๓ การแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ.๑๒๔๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง นั้น ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล และตำแหน่งในคำสั่งดังกล่าว จึงเสนอให้มีการแก้ไขคำสั่งดังกล่าวให้เป็นปัจจุบัน

มติที่ประชุม

๑. ให้ฝ่ายเลขานุการจัดทำข้อเสนอในการแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองให้เป็นปัจจุบัน เสนอคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแต่งตั้ง ต่อไป

๒. กำหนดให้มีคณะทำงานจัดทำแนวทางการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง โดยมอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของเขต ๑ เป็นประธาน คณะทำงาน โดยจัดทำเป็นประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

๕.๔ เสนอขออนุมัติประกาศรายชื่อสถานศึกษานำร่อง

ตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติว่า เมื่อสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใดจะเป็นสถานศึกษานำร่อง ให้เสนอขออนุมัติต่อ คณะกรรมการขับเคลื่อน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด จึงขอเสนอให้ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง กำหนดให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เข้าร่วม โครงการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองที่ได้ประกาศจัดตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นสถานศึกษานำร่องตามพระราชบัญญัตินี้ จำนวน ๒๕ แห่ง เป็นสถานศึกษานำร่อง ตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

- ๕.๔.๑ โรงเรียนบ้านค่าย ตำบลหนองลอก อำเภอบ้านค่าย สพม.๑๘
- ๕.๔.๒ โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง สพม.๑๘
- ๕.๔.๓ โรงเรียนสุนทรภู่พิทยาศาสตร์ ตำบลกร่ำ อำเภอแกลง สพม.๑๘
- ๕.๔.๔ โรงเรียนวังจันทร์วิทยา ตำบลชุมแสง อำเภอวังจันทร์ สพม.๑๘
- ๕.๔.๕ โรงเรียนระยองวิทยาคมปากน้ำ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง สพม.๑๘
- ๕.๔.๖ โรงเรียนวัดท่าเรือ ตำบลแกลง อำเภอเมือง สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๗ โรงเรียนวัดตาขัน ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๘ โรงเรียนบ้านท่าเสา ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านค่าย สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๙ โรงเรียนบ้านเก่า ตำบลบ้านเก่า อำเภอบ้านค่าย สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๐ โรงเรียนบ้านมาบตอง ตำบลหนองลอก อำเภอบ้านค่าย สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๑ โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง ๘ ตำบลแม่ไม้คู อำเภอลวกแดง สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๒ โรงเรียนบ้านหมอมูย ตำบลชะหาร อำเภอลวกแดง สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๓ โรงเรียนชุมชนบริษัทน้ำตาลตะวันออก ตำบลตาสีหี อำเภอลวกแดง สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๔ โรงเรียนบ้านสมานมิตร ตำบลกระเจ็ด อำเภอเมือง สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๕ โรงเรียนบ้านพูน ตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง สพป.ระยอง ๑
- ๕.๔.๑๖ โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ ตำบลหลงตาเอี่ยม อำเภอวังจันทร์ สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๑๗ โรงเรียนบ้านหนองม่วง ตำบลชุมแสง อำเภอวังจันทร์ สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๑๘ โรงเรียนบ้านมาบข้างนอน ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๑๙ โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ตำบลห้วยทับมอญ อำเภอเขาชะเมา สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๒๐ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา ตำบลเนินซ้อ อำเภอแกลง สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๒๑ โรงเรียนวัดสุขไพรวิน ตำบลกองดิน อำเภอแกลง สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๒๒ โรงเรียนบ้านท่าลำบิด ตำบลบ้านนา อำเภอแกลง สพป.ระยอง ๒
- ๕.๔.๒๓ โรงเรียนอยู่เมืองแกลง ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง อปท.

๕.๔.๒๔ โรงเรียนมณีวรรณวิทยา ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง สข.

๕.๔.๒๕ โรงเรียนอารีย์วัฒนา ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง สข.

มติที่ประชุม เห็นชอบตามเสนอ และกำหนดให้สถานศึกษาใดที่จะเป็นสถานศึกษานำร่องเพิ่มเติมอีก ต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง สำหรับโรงเรียนที่จะเข้ารอบ ๒ ขอให้มอบอำนาจให้คณะกรรมการที่จะแต่งตั้งกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานศึกษานำร่อง และโรงเรียนจะต้องขอความเห็นชอบตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๒๗ ดังนี้

๑. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด

๒. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นสังกัด

๓. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของเอกชนให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชนในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดแล้วแต่กรณี

เมื่อโรงเรียนดำเนินการแล้ว ขอให้โรงเรียนแจ้งผลการพิจารณาไปยังเลขาธิการ เพื่อสรุปรวบรวมและนำเสนอในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อขออนุมัติเป็นสถานศึกษานำร่องต่อไป ทั้งนี้ การประกาศรายชื่อสถานศึกษานำร่อง ขอให้สามารถประกาศได้หลายครั้ง หากมีโรงเรียนประสงค์จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มเติม สำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการขอความเห็นชอบและเสนอรายชื่อโรงเรียนในการประชุมครั้งต่อไป

๕.๕ การจัดทำโครงการและการใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดทำโครงการและการใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประชุมเสนอให้มอบหมายผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๑ เป็นประธาน พิจารณานุมัติงบประมาณ และมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยองร่วมดำเนินการ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

มติที่ประชุม เห็นชอบ

วาระที่ ๖ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

-ไม่มี-

เลิกประชุมเวลา ๑๔.๓๐ น.

(นางสาวสุทธิมาศ อภิรักษ์วินิชย์)
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
ผู้จัดรายงานการประชุม

สิบโห

(ไชยยนต์ เกิดเหมาะ)
รองศึกษาธิการจังหวัดระยอง รักษาการในตำแหน่ง
ศึกษาธิการจังหวัดระยอง
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(ว่าที่ร้อยตรีพิรุณ เหมะรักษ์)
รองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง
ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง
ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒

เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๒

ณ ห้องประชุมสิงห์บุรีอนุรักษ์ ศาลากลางจังหวัดระยอง

ผู้มาประชุม

๑. นายมนตรี ชนะชัยวิบูลวัฒน์	(แทน) นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	ประธาน
๒. นายสมศักดิ์ พะเนียงทอง	รองประธานกรรมการบริหารสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๓. นายสมบัติ สุวรรณพิทักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้าราชการบำนาญ (อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ)	กรรมการ
๔. นายวิจิต ลาวัลย์เสถียร	ประธานมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนยากจน อำเภอแกลง	กรรมการ
๕. นางอนุชิตา ชินศิริประภา	ผู้บริหารโรงแรมโกลเด้นซิตี ระยอง	กรรมการ
๖. นายธงชัย มั่นคง	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๗. นางจารุณี ดันติเวชวุฒิกุล	ผู้จัดการโรงเรียนกวีเนตรวิทย์	กรรมการ
๘. นายสุทธิพร ภู่อ้นพิกุล	(แทน) ประธานหอการค้าจังหวัดระยอง	กรรมการ
๙. รศ.ประภาภัทร นิยม	อธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์	กรรมการ
๑๐. นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์	(แทน) รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย	กรรมการ
๑๑. สิบโทไชยยันต์ เกิดเหมาะ	(แทน) ศึกษาธิการจังหวัดระยอง	เลขานุการ
๑๒. นายสุพรรณ หารจตุจิต	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต ๑	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. นางนงคันุช อุทัยศรี	ข้าราชการบำนาญ	ผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นายปรัชญา สมะลาภา	รองประธานหอการค้าไทย	กรรมการ
๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘		กรรมการ
๓. นายสมเกียรติ อภิญาชน	กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย	กรรมการ
๔. นางสาวราตรี คุ้มญาติ	ผู้อำนวยการกองการศึกษาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๕. รศ.ธานีรินทร์ ศิลปจารุ	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	กรรมการ
๖. นางปิยภรณ์ มัณฑะจิตร	ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นายพิทักษ์ โสตถยาคม	นักวิชาการศึกษา สพฐ.
๒. นายอินวา ลิ้มสถาพร	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒
๓. นางรัชณี หนูน้อย	ครูโรงเรียนวังจันทน์วิทยา
๔. นางสาวศรสุดา สภาสุชาติ	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานราชการการเงินและบัญชี (อบจ.ระยอง)
๕. นางสาวเมลินี ธรรมชาติ	ผู้ช่วยนักประชาสัมพันธ์ (อบจ.ระยอง)
๖. นางสมัชชา ผุดผ่อง	รองผู้อำนวยการโรงเรียนวังจันทน์วิทยา
๗. นางสาวปวีณา พุ่มพวง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดถนนกะเพรา
๘. นางสาวนพรัตน์ สวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ
๙. นางสาวรณิษฐ์ วรพรธัญพัฒน์	เจ้าหน้าที่ สถาบันอาศรมศิลป์
๑๐. นางบุญณิตา มะลิโกวา	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๑
๑๑. นางนิสร่า สิมพรัักษ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๑
๑๒. นางสาวสุทธิมาศ อภิรักษ์วิมลชัย	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
๑๓. นางสาวกิตติยา บำรุงวงศ์	เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๐๐ น.

วาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองติดภารกิจ จึงมอบให้คณะกรรมการฯ คัดเลือกประธานการประชุม คือ นายมนตรี ชนะชัยวิบูลวัฒน์ ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ดำเนินการประชุม โดยประธานกล่าวเปิดประชุม และดำเนินการตามระเบียบวาระการประชุม ดังต่อไปนี้

๑.๑ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้สอบถามความคืบหน้าในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในจังหวัดระยอง ซึ่งอาจต้องทำต่อเนื่องจากการขยายการศึกษาของโรงเรียนกวงฮั่วไปสู่ระดับอาชีวศึกษา เอกอัครราชทูตจีน ประจำประเทศไทย ยินดีให้การสนับสนุน

๑.๒ มีความจำเป็นที่ทางคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองจะต้องร่วมกันปรับปรุงยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดระยองให้สอดคล้องและรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต

ที่ประชุม รับทราบ

วาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

มติการประชุม รับรองรายงานการประชุม

วาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่อง (ถ้ามี)

ในคราวประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมแสงเพชร ๒ โรงแรมโกลเด้นซิตี ระยอง มีมติเห็นชอบให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองเป็นสถานศึกษานำร่องจำนวน ๒๕ แห่ง เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยองได้ดำเนินการประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง เรื่อง สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ไปยังสถานศึกษานำร่องและหน่วยงานต้นสังกัดทุกแห่ง

มติการประชุม รับทราบ ประธาน เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ไปยังโรงเรียนต่างๆ ที่จะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการฯ รอบที่ ๒ และขอให้หน่วยงานทางการศึกษานับสนุนการดำเนินงานของโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถานศึกษา

วาระที่ ๔ เรื่องเพื่อทราบ

๔.๑ รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

ตามที่ โครงการวิจัยปฏิบัติการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ดำเนินการโดยสถาบันอาศรมศิลป์ TDRi และมูลนิธิสยามกัมมาจลได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ทางคณะวิจัยขอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง โดยสรุปดังนี้

การพัฒนาสถานศึกษานำร่อง จำนวน ๒๕ โรงเรียน ตามประกาศของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง โดยมีเป้าหมายหลัก ๔ ประการ คือ ๑) เพิ่มผลสัมฤทธิ์แก่นักเรียนทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และด้านความรู้ ๒) พัฒนานวัตกรรมด้านการศึกษา ๓) ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา และ ๔) สร้างภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา มีการดำเนินการตามบริบทของพื้นที่ โดยจังหวัดระยองมีแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของจังหวัดและมีหลักสูตรระยองมาโคร และใช้รูปแบบการพัฒนาแบบการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (WHOLE SCHOOL TRANSFORM) โดยให้โรงเรียนเลือกใช้นวัตกรรมได้อย่างอิสระ และมีการปรับเปลี่ยนส่วนที่สำคัญในการพัฒนาโรงเรียนใน ๗ ด้าน ประกอบด้วย ๑) School Concept ๒) School Leader ๓) Teacher ๔) Classrooms ๕) Curriculum ๖) Pedagogy ๗) Evaluation และใช้เครื่องมือในการพัฒนาโดยการจัดอบรม จำนวน ๑๓ ครั้ง โดย ๒ ครั้งแรก เป็นการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนเบื้องต้น คือ การอบรม Open Mind School Ranger และการอบรม Core Teacher และการอบรมหลักสูตร MINI M.Ed ได้แก่ ๑) การอบรม ผอ. กล้าเปลี่ยน รุ่นที่ ๑ และรุ่นที่ ๒ ๒) การตรวจเยี่ยมโรงเรียน (CRC) ๓) การอบรม Team Building ๔) การอบรม Facilitator & Coach ๕) กระบวนการสำรวจ School Vision ๖) การอบรม Academic Leadership ๗) การอบรม Micro Teaching & Learning Visibility ๘) อบรมการออกแบบ Learning Space ๑๐) การอบรม Open Approach และ Brain Base Learning และมีการติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียน และจะมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้นวัตกรรมปีที่ ๒๑ ในการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการในท้องถิ่น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษานำร่องในการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาไปสู่คุณภาพที่ยั่งยืน และในขณะนี้ทางคณะวิจัยของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับงบประมาณและใช้งบประมาณไปแล้วในปีที่ ๑ สำหรับปีที่ ๒ และปีที่ ๓ ยังไม่ได้รับงบประมาณทางสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ได้เปลี่ยนวิสัยทัศน์และบทบาทในการพิจารณาแผนงาน/โครงการ จึงไม่มีงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ เช่นเดิม แต่สามารถรับการสนับสนุนงบประมาณและบริหารจัดการ โดยองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

มติการประชุม รับทราบ ประธานฯ ได้มอบหมายให้ทางสถาบันอาศรมศิลป์จัดทำแผนงบประมาณที่จะดำเนินงานในช่วง ปีที่ ๒ ปีที่ ๓ เพื่อขอของบประมาณไปยังหน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนรถไฟฟ้าจังหวัดระยอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

๔.๒ รายงานการประชุมปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความก้าวหน้าสถานศึกษานำร่อง

ด้วยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๑ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดงาน All for Rayong Education ๒๐๑๙ ในวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ โรงแรมโกลเด้นซิตี ระยอง ผลการประชุมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อแก้ไขข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเด็นหลัก ๓ ประเด็น ดังนี้ ๑) ด้านภาระงาน ลดภาระเรื่องการประเมิน ควรยกเลิกการแข่งขัน เช่น ศิลปหัตถกรรม หรือ ไม่นำผลการแข่งขันมาผูกติดกับรางวัล การเลื่อนชั้น การสอบ O-NET/NT ควรดำเนินการต่อไป ไม่นำมาเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นๆ และไม่ควรรนำไปเป็นเงื่อนไขการให้รางวัลความดีความชอบ การอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในเวลาที่เหมาะสม การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของหน่วยงานต้นสังกัดเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนของสถานศึกษานำร่อง ควรสร้างระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถใช้ร่วมกันได้ ๒) ด้านงบประมาณ

มอบอำนาจโรงเรียนในการจัดซื้อจัดจ้างเองได้ หรือ ให้มีเจ้าหน้าที่ด้านธุรการการเงินไว้ที่เขตพื้นที่ เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่ต้องทำเอกสารการเงิน ควรให้ อปท.ดำเนินการเรื่องงบประมาณค่าอาหารกลางวัน ควรแก้ไขระเบียบของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สามารถซื้อครุภัณฑ์ให้โรงเรียนได้ ขอให้รัฐ แบ่ง รายได้จากภาษีอากร ประมาณ ๓-๕ เปอร์เซ็นต์ จัดตั้งเป็นกองทุนขับเคลื่อนการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการ การศึกษาจังหวัดระยอง นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก้ไขระเบียบของสถานประกอบการใน เขตพื้นที่บริการการให้การสนับสนุน ควรมีกองทุนสำหรับเด็กแต่ละกลุ่ม ๓) ด้านบุคลากร ขอให้ตั้ง ออกศ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการสรรหา แต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนวิทยฐานะ แก้ไข จำนวนอัตราค่าจ้าง เพื่อให้มีครูเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เสนอให้ รร.เป็นนิติบุคคลปรับเวลา การเกษียณอายุราชการของข้าราชการให้สอดคล้องกับการปิด-เปิดภาคเรียน เสนอให้มีอัตราครูสายอาชีพใน โรงเรียน ควรมีโครงสร้างที่ชัดเจนในเรื่องวิทยุภาคีและควรมีการประชุมบุคลากรในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อยเดือนละ ๒ ครั้ง

มติการประชุม เห็นชอบและประธานเสนอให้มีการนำประเด็นจากการจัดประชุมดังกล่าวฯ แจ้ง หน่วยเหนือและสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาให้ได้มากที่สุด

วาระที่ ๕ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

๕.๑ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยองได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาที่จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานและได้ร่วมรับฟังความคิดเห็นร่วมกันเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ จึงเสนอขอความ เห็นชอบยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ภายใต้อ.พ.บ.พื้นที่นวัตกรรมการ การศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยสรุปดังนี้

๕.๑.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ “ค้นหา ปรับ เปลี่ยน” สถานศึกษานำร่องให้เป็นสถานศึกษาด้านแบบ เป้าหมายที่ ๑ ภายใน ๑ ปี สถานศึกษานำร่องค้นหาจุดเน้นในการจัดการศึกษาที่ตอบ โจทย์บริบทพื้นที่

เป้าหมายที่ ๒ ภายใน ๒ ปี สถานศึกษานำร่องปรับปรุงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เป้าหมายที่ ๓ ภายใน ๓ ปี สถานศึกษานำร่องเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการและ การจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

๕.๑.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ “ค้นหา ปรับ เปลี่ยน” ชีตความสามารถของหน่วยงานทางการศึกษาใน การส่งเสริมสถานศึกษานำร่อง

เป้าหมายที่ ๑ ภายใน ๑ ปี หน่วยงานทางการศึกษาค้นหาปัจจัยเอื้อ ปัญหาและ อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมสถานศึกษานำร่อง

เป้าหมายที่ ๒ ภายใน ๒ ปี หน่วยงานทางการศึกษาปรับปรุงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อ การส่งเสริมสถานศึกษานำร่อง

เป้าหมายที่ ๓ ภายใน ๓ ปี หน่วยงานทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมสถานศึกษานำร่อง

๕.๑.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง

เป้าหมายที่ ๑ ภายใน ๑ ปี สถานศึกษานำร่องทุกแห่งมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

เป้าหมายที่ ๒ ภายใน ๒ ปี สถานศึกษานำร่องและภาคีเครือข่ายความร่วมมือสร้างและพัฒนาเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกัน

เป้าหมายที่ ๓ ภายใน ๓ ปี สร้างและพัฒนาเครือข่ายในการจัดการศึกษาร่วมกันอย่างยั่งยืน

มติการประชุม เห็นชอบและที่ประชุมเสนอให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทั้ง ๓ ยุทธศาสตร์ให้มีความสมบูรณ์ โดยเสนอให้มีการปรับยุทธศาสตร์ที่ ๑ ขอให้ปรับเป็นสถานศึกษาด้านแบบในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และตัวชี้วัดที่ ๒ ขอให้เดิมข้อความว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าระดับประเทศ สำหรับยุทธศาสตร์ที่ ๒ โดยปรับเป็น ปีที่ ๒ หรือปีที่ ๓ มีแนวทางในการบริหารจัดการในหน่วยงานให้มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ ๓ ควรจัดให้มีบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยไม่เพิ่มภาระให้สถานศึกษานำร่อง และให้มีการ SWOT แล้วนำเสนอเนื้อหาความชัดเจนมากขึ้น และตอบโต้เกี่ยวกับทางด้าน EEC ๗ Change Supercoach เพื่อให้เนื้อหาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง หลักการแนวคิดและเน้นคุณภาพการศึกษา และขอให้ฝ่ายเลขานุการนำรายละเอียดแจ้งเวียนให้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทราบ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเข้าสู่ที่ประชุมในครั้งต่อไป ประธานเสนอให้มีการจัดทำ Action Plan รองรับยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งนำเสนอยุทธศาสตร์ตามระดับช่วงชั้น ๖ ปี ๓ ปี และ ๓ ปี

๕.๒ การอนุมัติหลักสูตรของสถานศึกษานำร่อง

สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ได้ยื่นเสนอขอความเห็นชอบหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยครอบคลุมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยองได้ตรวจสอบแล้ว หลักสูตรสถานศึกษานำร่องทั้ง ๔ โรงเรียน เป็นไปตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๙๒๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวจะนำไปใช้ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ ดังนี้

๑. โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒
๒. โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒
๓. โรงเรียนวัดถนนกะเพรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒
๔. โรงเรียนวังจันทร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘

มติการประชุม เห็นชอบหลักสูตรของทั้ง ๔ โรงเรียน และขอให้ทุกโรงเรียนจัดทำรูปเล่มให้มี ความสมบูรณ์และนำเสนอหลักสูตรผ่านต้นสังกัด และต้นสังกัดจัดทำหนังสือส่งไปยังสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด เพื่อขออนุมัติการใช้หลักสูตรผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเป็น บรรทัดฐานให้กับสถานศึกษานำร่องอื่นๆ ที่กำลังดำเนินการจัดทำหลักสูตรและขออนุมัติหลักสูตร และขอให้ คณะอนุกรรมการที่จะแต่งตั้งมีการติดตามการใช้หลักสูตรต่อไป

๕.๓ การให้อิสระกับสถานศึกษานำร่อง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑ ได้รวบรวมข้อมูลการดำเนินการในโครงการกิจกรรม หรือภารกิจใดที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตาม มาตรา ๕ หรือส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับของสถานศึกษานำร่อง เพื่อแจ้งต่อคณะกรรมการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อยกเว้น การดำเนินการในโครงการ กิจกรรม หรือภารกิจนั้น

มติการประชุม เห็นชอบ และเสนอให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่งเรื่องผ่านต้นสังกัดและผ่าน คณะอนุกรรมการ เพื่อก่อนการขอ โดยมีการละเอียดเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม หรือภารกิจและเหตุผล ความจำเป็น เพื่อขอยกเว้นการปฏิบัติ และนำเรื่องเสนอเข้าที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการ ศึกษาต่อไป

๕.๔ แนวทางการพิจารณารับสมัครสถานศึกษานำร่อง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑ ได้ร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสมัครเข้าเป็นสถานศึกษานำร่องจังหวัดระยอง

มติการประชุม เห็นชอบในหลักการ และกำหนดให้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขในการสมัครเข้าเป็นสถานศึกษานำร่องจังหวัดระยอง โดยสามารถยื่นสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ได้ปีละ ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑-๓๑ มีนาคม และ ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ พฤศจิกายน ของทุกปี

๕.๕ การจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้จังหวัดระยอง

คณะผู้วิจัยสถาบันอาศรมศิลป์ ในฐานะผู้วิจัยโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ได้เสนอโครงการความร่วมมือจัดตั้งสถาบันพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Rayong ๒๑ Century Learning Academy) เพื่อเป็นศูนย์กลางการอบรม ให้ความรู้และทักษะทางด้านวิชาการและด้านเทคโนโลยี การเรียนรู้ยุคใหม่แก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อตอบสนองเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ตั้งแต่ปฐมวัย - ผู้สูงอายุ) และเปิดโอกาสให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกสังกัดได้ใช้บริการฝึกอบรม ในสถาบันดังกล่าวด้วย โดยมีหน่วยปฏิบัติการ ๔ หน่วย คือ ๑) ปฏิบัติการหน่วยที่ ๑ การฝึกอบรม/พัฒนา บุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการจัดหลักสูตรการอบรม/พัฒนาความรู้/ทักษะ/ติดตามและพัฒนากิจการ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ๒) ปฏิบัติการหน่วยที่ ๒ ศูนย์สื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ๓) ปฏิบัติการหน่วยที่ ๓ การศึกษาพื้นที่/แหล่งเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนทุกวัย และ ๔) ปฏิบัติการหน่วยที่ ๔ การจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติตากสินแกลง

มติการประชุม เห็นชอบในหลักการ โดยให้ฝ่ายเลขานุการนำเสนอรายละเอียดความคืบหน้า
ทุกระยะต่อที่ประชุมครั้งต่อไป และให้เป็นวาระสืบเนื่อง

๕.๖ การพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่าง ๆ

จากการประชุมในงาน "All for Rayong Education ๒๐๑๙" ภายใต้โครงการขับเคลื่อนพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ โรงแรมโกลเด้นซิตี จังหวัดระยอง ได้เสนอ
โครงสร้างคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระยอง เพื่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการ
การศึกษาจังหวัดระยองให้มีความคล่องตัว โดยที่ประชุมเสนอให้มีโครงสร้างตามรายชื่อคณะกรรมการ
ดังนี้

๑. นายมนตรี ชนะชัยวิบูลวัฒน์	ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	ประธาน
๒. ศึกษาธิการจังหวัดระยอง		รองประธาน
๓. นายสมศักดิ์ พะเนียงทอง	รองประธานกรรมการบริหารสถานศึกษา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๔. นายสมบัติ สุวรรณพิทักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้าราชการบำนาญ
(อดีตรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ)	กรรมการ
๕. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑		กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒		กรรมการ
๗. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘		กรรมการ
๘. นายธงชัย มั่นคง	คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการ
การศึกษาจังหวัดระยอง	กรรมการ
๙. นางนงศันุช อุทัยศรี	คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการ
การศึกษาจังหวัดระยอง	กรรมการ
๑๐. นายวิชัย จันทร์ส่อง	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตาขัน	กรรมการ
๑๑. น.ส.นพรัตน์ สวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ	กรรมการ
๑๒. นายภิรมย์ ลีกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนวังจันทร์วิทยา	กรรมการ
๑๓. น.ส.บงกชกร วิทยานุกรณ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนมณีวรรณวิทยา	กรรมการ
๑๔. นายประสงค์ สุวรรณโชติ	ผู้อำนวยการโรงเรียนอยู่เมืองแกลงวิทยา	กรรมการ
๑๕. นางสุนิสา สก๊อต	ประธานคณะกรรมการประสานและ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดระยอง	กรรมการ
๑๖. นางบุญณิศา มะลิโกวา	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	กรรมการ
๑๗. นางสาวสุสนา เงินเจริญ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒	กรรมการ

๑๘. นายณรงค์ศักดิ์ สาลี	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๑๘	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง		เลขานุการ
๒๐. ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง		ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง		ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง		ผู้ช่วยเลขานุการ

มติการประชุม เห็นชอบ

๕.๗ แนวทางการบรรจุแต่งตั้งนักศึกษาทุนครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสมาคมเพื่อนชุมชน

ด้วยสมาคมเพื่อนชุมชนและความร่วมมือของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมพื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง ได้จัดทำโครงการ “ทุนปริญญาตรีต่อเนื่องเพื่อนชุมชน” เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาต่อเนื่องระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ให้กับนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดระยอง และจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดระยอง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ (ทุนละ ๗๐,๐๐๐ บาท/ปี) และคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (ทุนละ ๕๖,๐๐๐ บาท/ปี) สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยเสนอให้นำนักเรียนทุนครูศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ของสมาคมเพื่อนชุมชน มาดำเนินการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครู โดยวิธีวิธีที่มีควมจำเป็นหรือเหตุพิเศษ ตามมาตรา ๕๐ แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และให้คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการฯ เสนอเรื่องให้สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประสานกับคณะกรรมการนโยบาย ตามมาตรา ๓๑ ต่อไป

มติการประชุม เห็นชอบ

วาระที่ ๖ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

-ไม่มี-

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๔๐ น.

(นางสาวสุทธิมาศ อภิรักษ์วนิชย์)

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง

ผู้จัดรายงานการประชุม

สิบท

(ไชยยันต์ เกิดเหมาะ)

รองศึกษาธิการจังหวัดระยอง รักษาการในตำแหน่ง
ศึกษาธิการจังหวัดระยอง
ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นายมนตรี ชนชัยวิบูลวัฒน์)

ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง
ประธานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

หมวด ข.

ตัวอย่างภาพกิจกรรม ๙ ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ การเปลี่ยนมุมมองและวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน มี ๒ กิจกรรม ได้แก่

(๑) Open Eye - Open Mind

(๒) Core Teacher

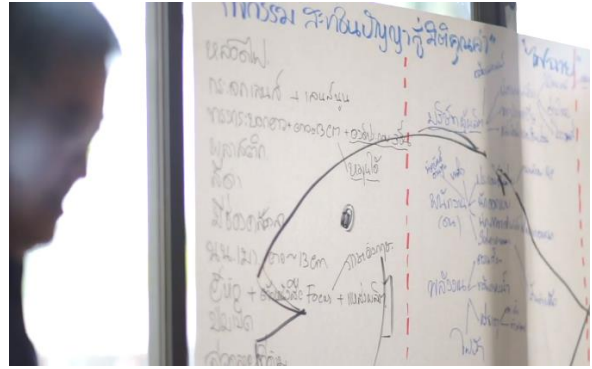

ขั้นตอนที่ ๒ การอบรมเชิงปฏิบัติการ Rayong Ranger (ผอ.กล้าเปลี่ยน) ๒ ชุดกิจกรรม

(การเข้าสู่การอบรมเชิงปฏิบัติการ Mini M.Ed)

๒.๑ ชุดปฏิบัติการ ผอ.กล้าเปลี่ยน (Check in, Wise reflection, People mapping, เล่นเรือใบ, AAR, การสร้างแนวทางใหม่ในการพัฒนาโรงเรียน (The Creative School Director / The 4.0 Director”)

- ชุดปฏิบัติการ ผอ.กล้าเปลี่ยน รุ่นที่ ๑ วันที่ ๑๔ - ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ ฐานทัพเรือ สัตหีบ จ.ชลบุรี
- ชุดปฏิบัติการ ผอ.กล้าเปลี่ยน รุ่นที่ ๒ วันที่ ๑๖ - ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒ ณ ฐานทัพเรือ สัตหีบ จ.ชลบุรี

๒.๒ การตรวจเยี่ยมโรงเรียน/ชั้นเรียนด้วยเครื่องมือ CRC (Classroom Reflection to Change)

- โรงเรียนกล้าเปลี่ยนรุ่นที่ ๑ วันที่ ๑๓ - ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ โรงเรียนละ ๑ ชั้นเรียน จำนวน ๑๕ โรงเรียน

ขั้นตอนที่ ๓ การอบรมเชิงปฏิบัติการ ผอ. ตื่นรู้ ๖ กิจกรรม

๓.๑ การฝึกอบรมผู้อำนวยการให้มีความเป็น Facilitator and Coach

๓.๒ School Vision and Roadmap

๓.๓ Academic Leadership

๓.๔ การออกแบบโครงสร้างเวลาเรียน และ Micro Teaching and Learning Visibility

๓.๕ การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)

๓.๖ การอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ “นวัตกรรมการเรียนรู้” ประเภทต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ ๔ กระบวนการติดตามและพัฒนาโรงเรียนในการนำความรู้ Mini M.Ed ไปประยุกต์ใช้

๔.๑ การสำรวจโรงเรียน

๔.๒ การติดตามและพัฒนาระดับประถมและมัธยม

๔.๓ การติดตามและพัฒนาระดับปฐมวัย

๔.๔ การพัฒนาความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้ (Active Learning)

๔.๕ รายงานความเคลื่อนไหวกับผู้อำนวยการโรงเรียนกล้าเปลี่ยน ๑๘ โรงเรียน

ขั้นตอนที่ ๕ การวิเคราะห์ผล การเปลี่ยนแปลงคุณภาพโรงเรียน

๕.๑ การเปลี่ยนแปลงตามตัวชี้วัดบนฐาน Whole School Transforming ทั้ง ๗ องค์ประกอบ

แบบประเมินความก้าวหน้าบนฐาน Whole School Transforming

จากรายงานความก้าวหน้าเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒ นำเสนอการติดตามความก้าวหน้าบนฐาน Whole School Transforming® ทั้ง ๑ ด้าน ซึ่งได้ดำเนินการประเมินไปแล้ว ๔ ใน ๗ ด้าน เนื่องจากยังไม่สิ้นปีการศึกษาและครูยังไม่ได้ใช้เครื่องมือในการประเมินที่ชัดเจนซึ่งต้องพัฒนาต่อไป การประเมินความก้าวหน้าในครั้งนี้ได้อธิบายจุดเน้นของชีวิตหลักและปรับตัวตัวชีวิตย่อยดังต่อไปนี้

โรงเรียน:

ผู้อำนวยการ:

เกณฑ์การประเมิน: ๓ มีความก้าวหน้าที่เด่นชัด

๒ สามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดผล

๑ สามารถพัฒนาได้

๐ มีความพยายามบ้างบางระดับ

ด้านที่ ๑ แนวทางการพัฒนาโรงเรียน (School Concept)

จุดเน้น ผู้บริหารและทีมครู/ชุมชนร่วมกันสร้างความเข้าใจในทิศทางและกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวทางที่เด่นชัดในการพัฒนาโรงเรียนโดยสอดคล้องกับฐานทุนเดิมของโรงเรียน (เช่น ความเชี่ยวชาญของผู้บริหารและครู) และสอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน (เช่น วัฒนธรรมและเอกลักษณ์) อีกทั้งสามารถนำวิสัยทัศน์และเป้าหมายไปสู่การออกแบบแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นองค์รวมที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนทั้งสามด้าน ASK

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๑.๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้นำสร้างความร่วมมือกับทีมครู ผู้ปกครอง ชุมชน และกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจฐานทุนเดิมของโรงเรียนและชุมชน และสร้างความเป็นเจ้าของการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน (Teamwork, Ownership)				
๑.๒ มีกระบวนการที่ช่วยกันวิเคราะห์วิสัยทัศน์และออกแบบ				
๑.๓ ร่วมมือกันนำวิสัยทัศน์ของโรงเรียนไปปรับโครงสร้างการจัดการศึกษาในโรงเรียน เช่น ปรับตารางเวลาเรียน ปรับกลุ่มวิชา กลุ่มสาระวิชา และการเรียนแบบ บูรณาการ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่วางไว้				
๑.๔ นำลงไปปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในห้องเรียน โดยการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มวิชาให้เป็นแบบองค์รวม (One Page Management)				

ด้านที่ ๒ ผู้อำนวยการสถานศึกษา (School Director)

จุดเน้น เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาและพัฒนาการบริหารด้านวิชาการอย่างเป็นองค์รวม ตั้งแต่ระดับชั้นเรียนจนถึงระดับทั้งโรงเรียน

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๒.๑ สามารถสร้างแรงบันดาลใจ เป็นครูของครู และสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง กระตือรือร้น เป็นผู้สนับสนุนและให้คำปรึกษาครูในทุกปัญหาที่เกิดขึ้น				
๒.๒ สามารถสร้างทีมครู กล้าเปลี่ยน ส่งเสริมครูที่มีความสามารถ เพื่อร่วมปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกด้าน				
๒.๓ เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้บริหารด้านวิชาการอย่างเป็นองค์รวม มีความรู้ด้านสาระวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน นำครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมได้ (Active Learning)				
๒.๔ มีทักษะการเป็นผู้อำนวยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Facilitator) เป็นผู้รับฟังที่ดี และสามารถดึงศักยภาพครู ร่วมกันขับเคลื่อนและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบ PLC				
๒.๕ สามารถนำทีมครูในโรงเรียนร่วมกันออกแบบพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา				

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๒.๖ สามารถสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ประสานชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน				
๒.๗ สามารถเผยแพร่ผลงานโรงเรียนสู่สาธารณะชน และเวทีวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ				

ด้านที่ ๓ ครู (Teacher)

จุดเน้น ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างสูงสุด มองเห็นคุณภาพของผู้เรียนพร้อมที่จะสนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนตามสถานการณ์นั้น ๆ

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๓.๑ สามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ด้าน (A/S/K: คุณค่า ทักษะ ความรู้) กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการวัดประเมินผลอย่างชัดเจน				
๓.๒ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองและมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติ จนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้				
๓.๓ สามารถวัดประเมินผล ด้วยวิธีการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) สมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคล				
๓.๔ สามารถใช้ระบบกัลยาณมิตรนิเทศแบบสะท้อนผลในชั้นเรียน (CRC: Classroom Reflection to Change) เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) นำไปสู่การพัฒนาครูทั้งโรงเรียน				
๓.๕ สามารถสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยโจทย์จริงที่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง				
๓.๖ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดฉันทะในการเรียนรู้ และมีเมตตาให้โอกาสต่อผู้เรียนโดยไม่ด่วนตัดสิน				

ด้านที่ ๔ ห้องเรียนสร้างสรรค์ (Learning Space-Learning Vision)

จุดเน้น เป็นการปรับมุมมองและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดพื้นที่รองรับการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และภายนอกสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๔.๑ ผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ร่วมกันตรวจสอบพื้นที่การเรียนรู้ในโรงเรียน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และวิเคราะห์ความเหมาะสมในการปรับปรุงพื้นที่โรงเรียนให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้				
๔.๒ ผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ร่วมกันตัดสินใจออกแบบ และร่วมมือร่วมใจกันปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ โดยประหยัดงบประมาณให้มากที่สุด				
๔.๓ ผู้อำนวยการและทีมครูประสานเครือข่ายกับชุมชน ภาคีเครือข่าย หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในพัฒนา				
๔.๔ ผู้อำนวยการและทีมครูสามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้และ School Concept ของโรงเรียน				

ด้านที่ ๕ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Pedagogy)

จุดเน้น ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Constructive Learning) และบรรลุเป้าหมายทั้ง ๓ ด้าน (A/S/K)

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๕.๑ ผู้อำนวยการสามารถที่จะถ่ายทอดให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นแบบใฝ่รู้ (Active Learning)				
๕.๒ ครูในระดับ ป.๑, ป.๔ และม.๑ ทุกกลุ่มสาระวิชาและทุกชั้นเรียน สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ที่เตรียมไว้ไปสอนในชั้นเรียนจริง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Constructive Learning) โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ได้แก่ (๑) คลิปวิดีโอการเรียนรู้อิงชั้นเรียน (๒) คลิปวิดีโอบันทึกการประชุมสะท้อนผล				

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๕.๓ ครูมีสายตาในการมองเห็นสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ทันทีเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
๕.๔ ผู้อำนวยการและ/หรือทีมครู ป.๑, ป.๔ และม.๑ (หรือมากกว่า) นำกระบวนการ CRC ไปใช้ในชั้นเรียนต่าง ๆ				
๕.๕ ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำผลสะท้อนจากกระบวนการ CRC มาปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน				
๕.๖ ผู้อำนวยการและทีมครู ป.๑, ป.๔ และม.๑ (หรือมากกว่า) ร่วมกันกำหนดแผนและตารางเวลาการทำกระบวนการ CRC ในชั้นเรียนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้				
๕.๗ ผู้อำนวยการเข้าใจแนวคิดหลักและใช้ระบบกัลยาณมิตรนิเทศแบบสะท้อนผลในชั้นเรียน (CRC) มาเป็นวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู				

ด้านที่ ๖ หลักสูตรสถานศึกษา (Curriculum)

จุดเน้น ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะโดยออกแบบแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาโรงเรียนและฐานทุนเดิมของโรงเรียน (เช่น ความเชี่ยวชาญของผู้บริหารและครู) และสอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน (เช่น วัฒนธรรมและเอกลักษณ์) และสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๖.๑ ผู้อำนวยการเปิดโอกาสให้ทีมครูร่วมปรับเปลี่ยนโครงสร้างเวลาให้สอดคล้องกับแนวคิดหลัก (School Concept)				
๖.๒ ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมกันออกแบบการจัดตารางเรียนของแต่ละระดับชั้นได้สอดคล้องกับโครงสร้างเวลาเรียน				
๖.๓ ผู้อำนวยการและทีมครูร่วมกันออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนผลสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน				

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๖.๔ ผู้อำนวยการ ทีมครู และชุมชน ร่วมกันออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่สะท้อน ฐานสมรรถนะของผู้เรียนและสอดคล้องกับฐานทุนเดิมของโรงเรียน (เช่น ความ เชี่ยวชาญของผู้อำนวยการและครู) และสอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน (เช่น วัฒนธรรม และเอกลักษณ์) ไปใช้จริง				

ด้านที่ ๗ การประเมินเพื่อพัฒนา (Evaluation)

จุดเน้น สามารถออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้จากร่องรอยการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนที่เหมาะสมกับเป้าหมายการจัดเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้าน (A/S/K) และนำผลการวิเคราะห์มา
พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน

เกณฑ์การประเมิน	๓	๒	๑	๐
๗.๑ ครูสามารถสังเกตเห็นสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนและปัญหาที่เกิดขึ้นใน ระหว่างเรียนและสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ได้ ทันที				
๗.๒ ครูสังเกตเห็นสภาวะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง เช่น ผู้เรียนมีความ กระตือรือร้นมากขึ้น เป็นผู้ปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีความสุขกับการเรียนรู้ของ ตัวเอง มีความรับผิดชอบมากขึ้น				
๗.๓ ครูบันทึกผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการบันทึกเทปวิดีโอและนำไปเป็น หลักฐานร่องรอยการประเมินผลได้				

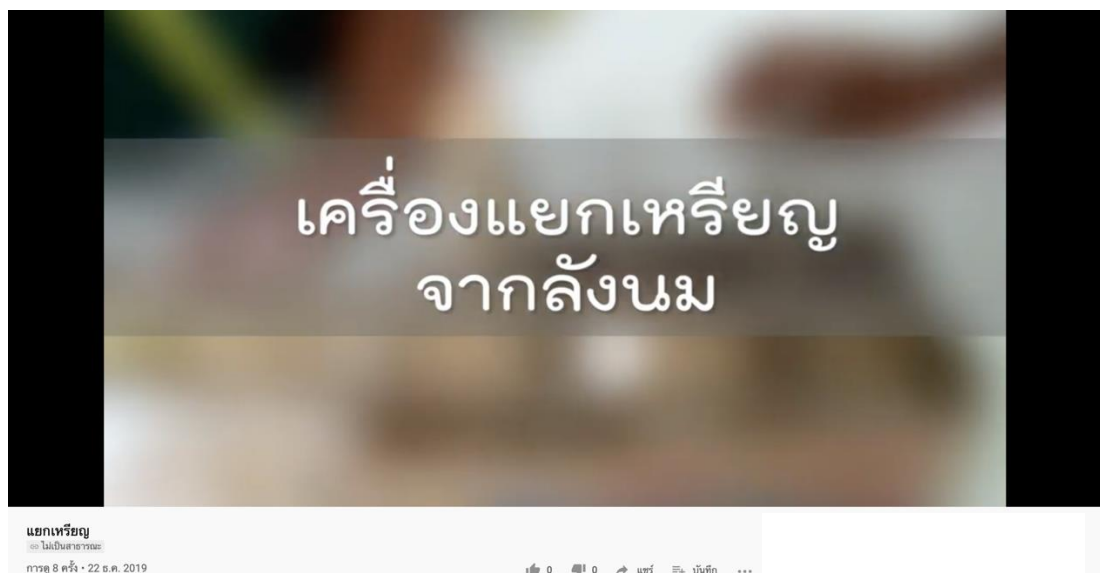
จัดทำแบบประเมินโดยสถาบันอาศรมศิลป์

๕.๒ การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในเรื่องกระบวนการออกแบบแผนการสอนและการจัดการเรียน
แบบใฝ่รู้

การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ ของโรงเรียนบ้านหนองม่วง
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เรื่อง ปลูกผักสวนครัว

URL - <https://www.youtube.com/watch?v=GjkVkl๒๖SbFk>

การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ ของโรงเรียนบ้านหนองม่วง
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายเรื่อง เครื่องร่อนเหรียญ

URL - <https://youtu.be/GwMoS๕๔๒KG๔>

การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ ของโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เรื่อง เรื่อง โรงเรียนของเรา น่าอยู่
URL - <https://youtu.be/HToBpBHmbZA>

การจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ ของโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ
ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เรื่อง เรื่อง โรงเรียนของเรา น่าอยู่
URL - <https://youtu.be/P6hyue-ao5k>

ผังความคิดแผนการจัดประสบการณ์ หน่วยปฐมนิเทศ โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย

หน่วยที่ ๑ ปฐมนิเทศ

๑. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

๑. เคลื่อนไหวประกอบเพลง “ชื่อของเธอ”
๒. เคลื่อนไหวอิสระ
๓. เคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ลูกบอล
๔. เคลื่อนไหวตามคำสั่ง ทิศทาง ซ้าย-ขวา
๕. เคลื่อนไหวตามผู้นำ ผู้ตาม

๒. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

๑. แนะนำชื่อเด็ก ชื่อเพื่อน ชื่อครู
๒. แนะนำสัญลักษณ์ประจำตัวและของใช้ส่วนตัว
๓. เดินสำรวจห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร สนามเด็กเล่น อาคารเรียน และมารยาทในการรับประทานอาหาร
๔. การปฏิบัติตนตามข้อตกลงห้องเรียน
๕. มารยาทไทยการแสดงความเคารพกล่าว

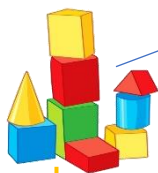
๓. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

๑. วาดภาพอิสระ, ปั้นดินน้ำมันอิสระ
๒. ระบายสีสัญลักษณ์ของตนเอง, วาดภาพของใช้ส่วนตัว
๓. วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน ปั้นดินน้ำมัน
๔. หยดสีบนกระดาษเปียก ปั้นดินน้ำมัน
๕. วาดภาพอิสระด้วยสีเทียน ปั้นดินน้ำมัน

๔. กิจกรรมเสรี (เล่นตามมุม)

๑. เล่นตามมุมประสบการณ์

๕. กิจกรรมกลางแจ้ง

๑. เกมส่งลูกโป่ง
๒. กระโดดขาเดียวไปข้างหน้า
๓. เดินต่อเท้าถอยหลังบนเส้นตรง
๔. วิ่งซิกแซกหลบเครื่องกีดขวาง
๕. เล่นเครื่องเล่นสนามแบบสมบูรณ์

๖. กิจกรรมเกมการศึกษา

๑. เกมจับคู่ภาพเหมือน
๒. เกมจับคู่ภาพสัมพันธ์ของใช้ส่วนตัว
๓. เกมภาพตัดต่อภาพโรงเรียน
๔. เกมเรียงลำดับภาพเหตุการณ์การมาโรงเรียน
๕. เกมจับคู่ภาพกับจำนวน

๔๕๐

๕. เล่นเครื่องเล่นสนามแบบสมบูรณ์ โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด

แผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๒

หน่วยที่ ๑ ปฐมนิเทศ

สัปดาห์/เนื้อหา	จุดประสงค์			กิจกรรม (Active Learning)	สื่อและแหล่งการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
	ความรู้ K	ทักษะ S	คุณค่า A			
เด็กมีความคุ้นเคยเกี่ยวกับโรงเรียน ของใช้ส่วนตัว ชื่อตนเอง ชื่อเพื่อน ชื่อครู สัญลักษณ์ประจำตัว สถานที่ในโรงเรียน การปฏิบัติตนตามข้อตกลง และมารยาทไทย เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัย ที่ดี การเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม	- ชื่อตนเอง ชื่อครู ชื่อเพื่อน - สัญลักษณ์ประจำตัว - สถานที่ในโรงเรียน - การปฏิบัติตนตาม ข้อตกลงและมารยาทไทย - การปฏิบัติตนตาม สุขอนามัย	- การแสดงความคิด ความรู้สึก และความต้องการ ด้วยการพูด - การสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น -การรอจังหวะที่เหมาะสมในการพูด -การฟังและปฏิบัติตาม	- ภูมิใจในตนเอง - มีความเชื่อมั่นในตนเอง - ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น - เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น	- กิจกรรมพื้นฐาน ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณ “หยุด” ให้หยุดเคลื่อนไหวในทันที - แนะนำเพลง “ชื่อของเธอ” ให้เด็กกร่วมร้องเพลง แลแสดงท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระ - เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “ชื่อของเธอ” - เด็กจับกลุ่มเป็นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ร้องเพลง กลุ่มสองเป็นผู้ทำท่าทางประกอบ เมื่อกลุ่มที่ร้องเพลงร้องจบ ให้เด็กกลุ่มที่ทำท่าทางประกอบแต่ละคนลุกขึ้นพูดแนะนำชื่อตนเองหนึ่งคน สลับกันร้องเพลงและทำ	- เครื่องเคาะจังหวะ - เพลง ชื่อของเธอ - เพลง สวัสดีเธอจ้า - กระดาษวาดภาพ - สีเทียน - ดินน้ำมัน - แผ่นรองปั้น - มุมประสบการณ์ในห้องเรียน	- สังเกตการร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงและดนตรีอย่างมีความสุข - สังเกตการกล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมบางสถานการณ์ - สังเกตการทำงานศิลปะอย่างมีความสุข - แสดงความพอใจในผลงานของตนเอง - เล่นร่วมกับเพื่อน

สัปดาห์/เนื้อหา	จุดประสงค์			กิจกรรม (Active Learning)	สื่อและแหล่งการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
	ความรู้ K	ทักษะ S	คุณค่า A			
เพื่อน การแบ่งปัน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	สุขนิสัยที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ - การใช้กล้ามเนื้อเล็ก - การใช้ภาษา - การแสดงออกทางอารมณ์ - การเคลื่อนไหวตามเสียงและดนตรี - การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน 		<p>ทำทางประกอบเพลง จนเด็กแนะนำชื่อตนเองจนครบทุกคน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูแนะนำชื่อครู - เด็กและครูร่วมกันสนทนาชื่อเพื่อนที่เด็กรู้จักและที่จำได้ - เด็กเลือกทำกิจกรรมวาดภาพตนเอง/ปั้นดินน้ำมันอิสระ - เด็กนำเสนอผลงานของตนเองและบอกความรู้สึกที่มีต่อผลงาน - ครูและเด็กสนทนาร่วมกันสะท้อนความคิดและสรุปความรู้ วาดภาพ และนำเสนอผลงาน พร้อมกับติดผลงานที่บอร์ดแสดงผลงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ภาพสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก - ลูกโป่ง - ลูกบอล - นกหวีด - เกมจับคู่ภาพที่เหมือนกัน - เกมจับคู่ภาพที่สัมพันธ์กัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ขออนุญาตหรือรอคอยเมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่น - เก็บของเล่นของใช้เข้าที่ - สังเกตการเล่นทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัยด้วยตนเอง - สังเกตการจับคู่ภาพเหมือน

ขั้นตอนที่ ๖ การเติมเต็มศักยภาพ ทีมกล้าเปลี่ยน

๖.๑ การอบรมผู้อำนวยการ ๔.๐ ผู้นำการเรียนรู้

๖.๒ การติดตามผลการพัฒนาโรงเรียน กระบวนการ CRC๑

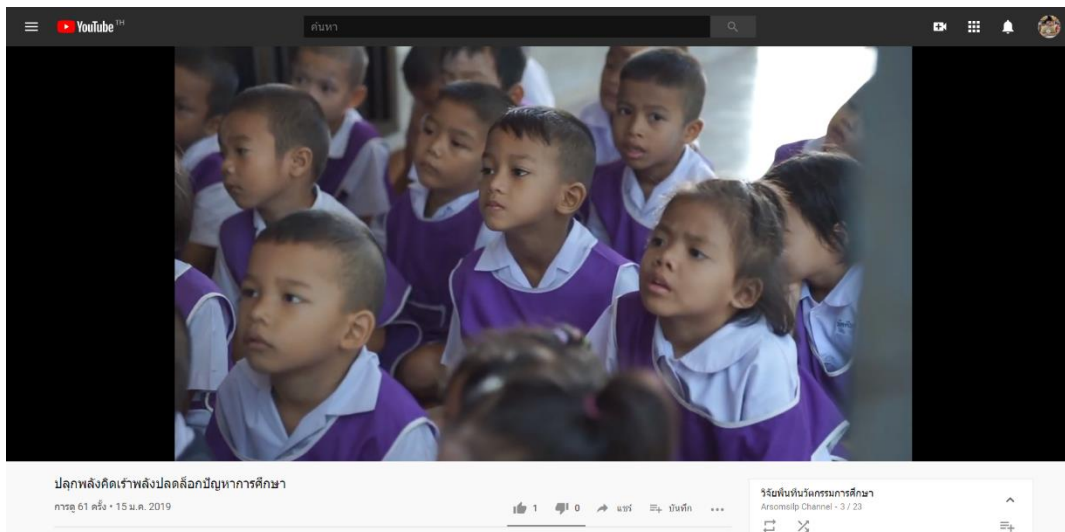

ขั้นตอนที่ ๗ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

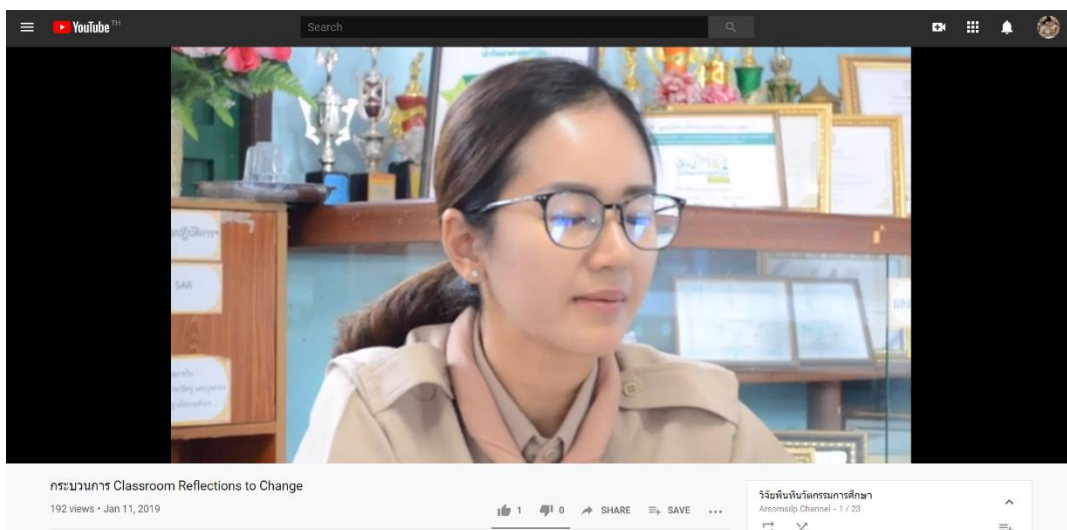
๑. The 6th International Conference: Asia-Pacific Network on Holistic Education (APNHE).
Theme: Holistic Education for Peace. October 24-26, 2019. Gyeongin National University of Education in Anyang, Korea.
๒. Academic Conference of “Rapee Forum 2019 on Transformative Learning”.
November 28, 2019. Arsom Silp Institute of the Arts, Bangkok, Thailand.
๓. ผลของการประกาศเจตนารมณ์พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อความมุ่งมั่นของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒ ผู้นำเสนอ ชันวา ลิ้มสถาวร และ ชุสนา เงินเจริญ (ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์ สพป.ระยอง เขต ๒)
๔. กระบวนการเรียนรู้ในการตัดสินใจของผู้บริหารในการปรับหลักสูตรสถานศึกษา กรณีศึกษา: สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ผู้นำเสนอ นางศันชอุทัยศรี และ ธงชัย มั่นคง (คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง)
๕. การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อของจริงที่ส่งผลต่อเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดถนนกะเพรา ผู้นำเสนอ นางสาวมนัสวี สรรเสริญ (ครูโรงเรียนวัดถนนกะเพรา)

๖. การจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีพ เรื่อง “ฮ้อยจ้อหรรษา” ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของผู้เรียน ผู้นำเสนอ ัญญฎีกา สมัยมงคล (ครูโรงเรียนวัดถนนกะเพรา)
๗. การเรียนรู้สู่การทำ School concept แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อำเภอวังจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒ ผู้นำเสนอ เรไร สารราษฎร์ และพัชรินทร์ อินทวงษ์ (ผู้บริหารโรงเรียน และครูโรงเรียนบ้านหนองม่วง)
๘. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กินดีอยู่ดี ที่มีต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ผู้นำเสนอ นภลัย ศรีสุข และคณะครู (ครูโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย)
๙. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการยอมรับของครูผู้สอน กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ผู้นำเสนอ อิงกมล บุญลือ และอาภาภรณ์ ชื่นมณี (ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำกร่อย และศึกษานิเทศก์ สพป.ระยอง เขต ๒)
๑๐. การเรียนรู้สู่การสร้าง School Concept ของผู้บริหารสถานศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ “โรงเรียนพหุวัฒนธรรม” ผู้นำเสนอ นพรัตน์ สวัสดิ์ (ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ)

ขั้นตอนที่ ๘ กระบวนการจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจร่วมและสร้างความมั่นใจให้กับ
ผู้อำนวยการและครูในบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป

<https://youtu.be/hVBt&oGszSI>

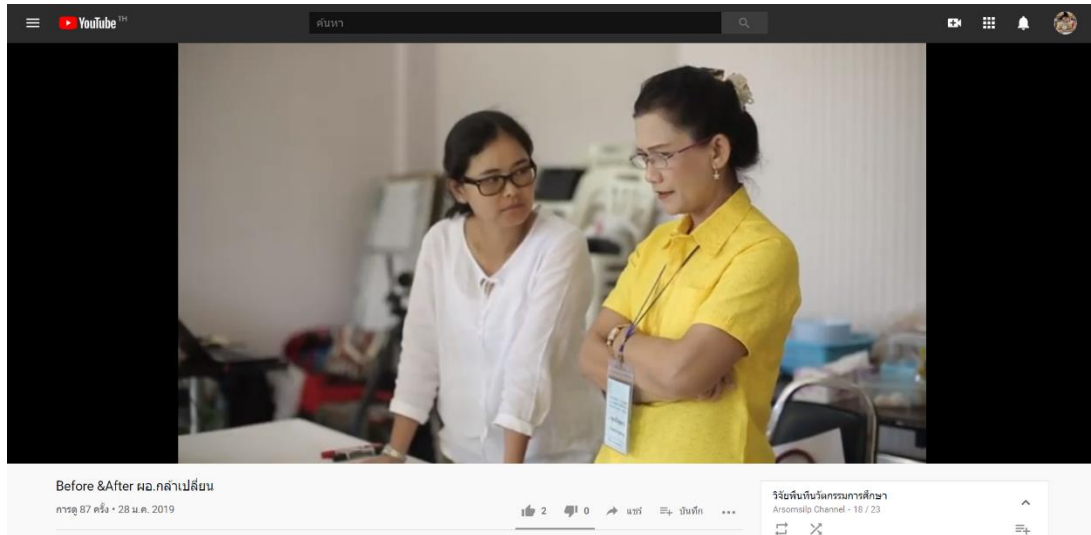
<https://youtu.be/RE๓VppL๑๖gA>

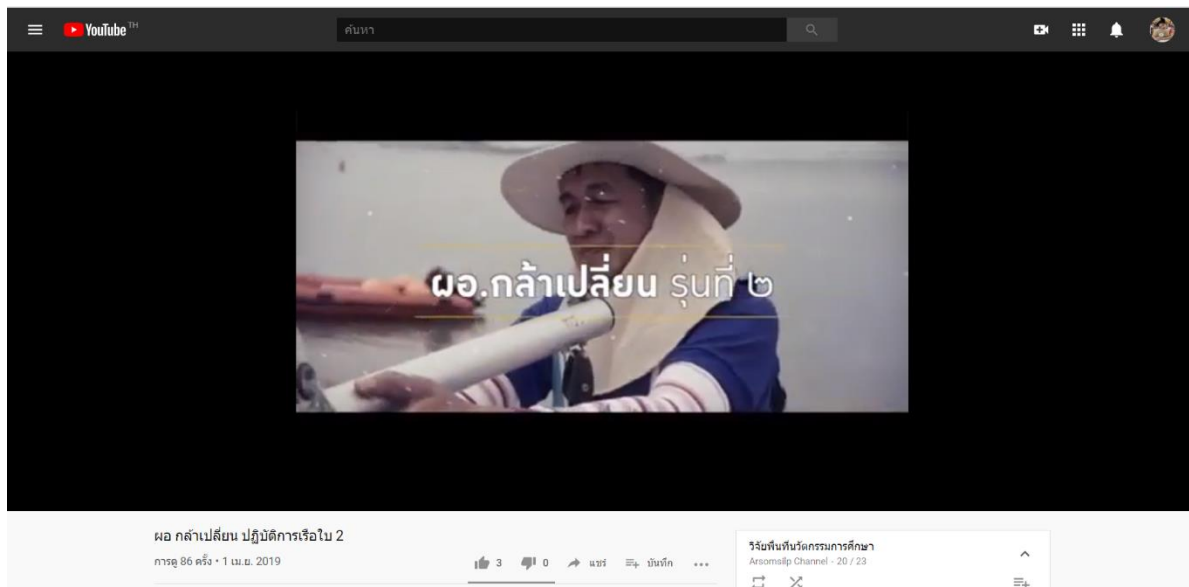
<https://youtu.be/TXdxDSuv๖๐M>

- 4 ผอ.กล่าวเปลี่ยน ธงชัย มั่นคง
Arsomsilp Channel 0:42
- 5 ผอ.กล่าวเปลี่ยน เหวไร สารราษฎร์
Arsomsilp Channel 0:34
- 6 ผอ.กล่าวเปลี่ยน นพรัตน์ สวัสดิ์
Arsomsilp Channel 0:42
- 7 ผอ.กล่าวเปลี่ยน นงกขกร วิทยานุกรณ์
Arsomsilp Channel 0:34
- 8 ผอ.กล่าวเปลี่ยน ปิยนล สุดถนอม
Arsomsilp Channel 0:39
- 9 ผอ.กล่าวเปลี่ยน ประสงค์ สุวรรณโชติ
Arsomsilp Channel 0:45
- 10 ผอ.กล่าวเปลี่ยน พลาณพ นุหรินฉาย
Arsomsilp Channel 0:37
- 11 ผอ.กล่าวเปลี่ยน วิชัย จันทร์ส่อง
Arsomsilp Channel 0:32
- 12 ผอ.กล่าวเปลี่ยน คุณนา โถบ้อย
Arsomsilp Channel 0:31
- 13 ผอ.กล่าวเปลี่ยน สุมาลี สุขสาร
Arsomsilp Channel 0:41
- 14 ผอ.กล่าวเปลี่ยน สุรีย์พร เสงฆะ
Arsomsilp Channel 0:41
- 15 ผอ.กล่าวเปลี่ยน วิสูตร อุดมพทกษชาติ
Arsomsilp Channel 0:43
- 16 ผอ.กล่าวเปลี่ยน จัญท์พร โอทาน
Arsomsilp Channel 0:39
- 17 ผอ.กล่าวเปลี่ยน มริดา ทุมมวง
Arsomsilp Channel 0:39

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLJARxNvrf๑๒-ctkSRHhgEmuxLgae๗๐๙๓e>

<https://youtu.be/1๗๓GbfChiko>

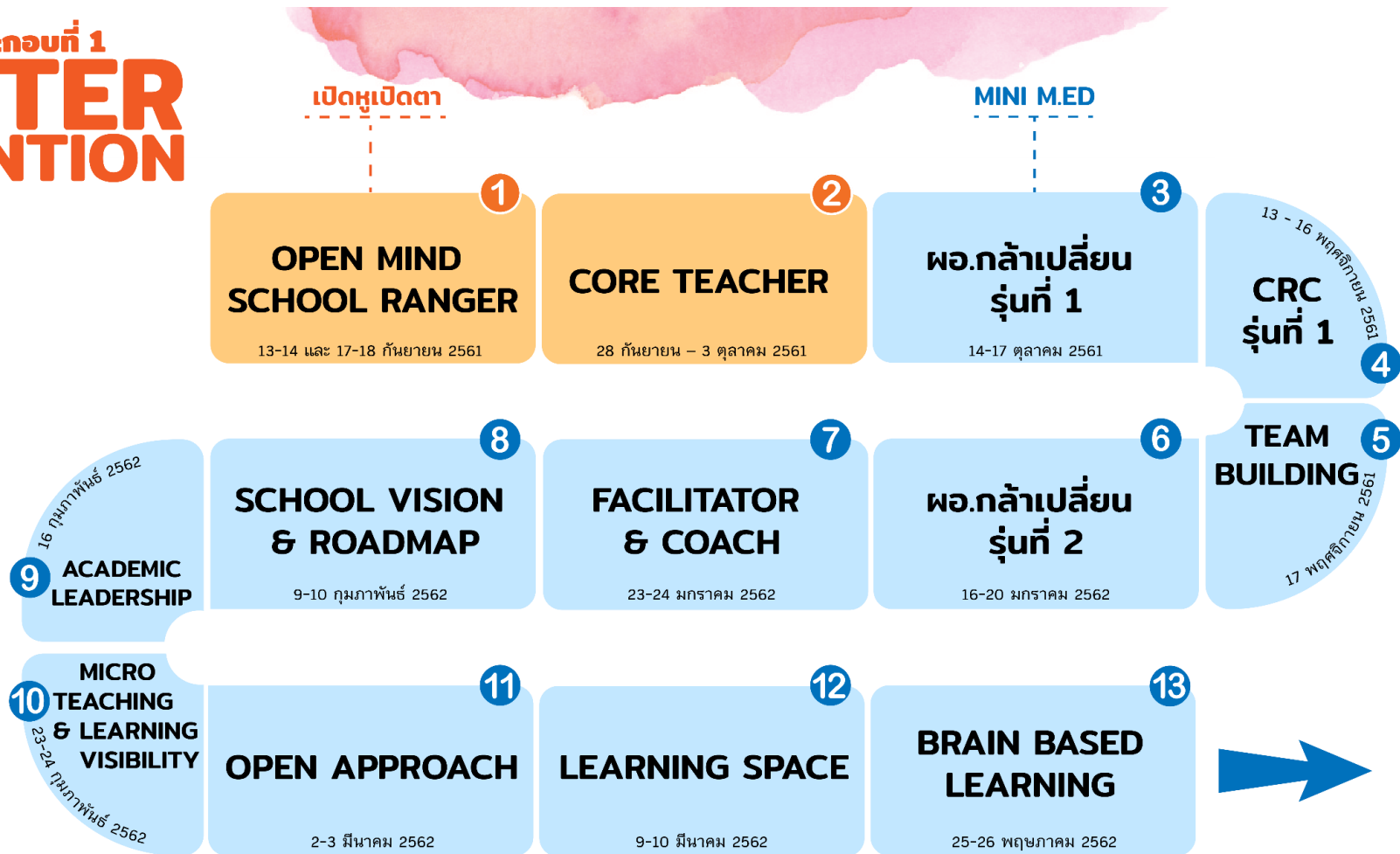

<https://youtu.be/๔๖๖๓๗TotuoA>

ขั้นตอนที่ ๙ การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

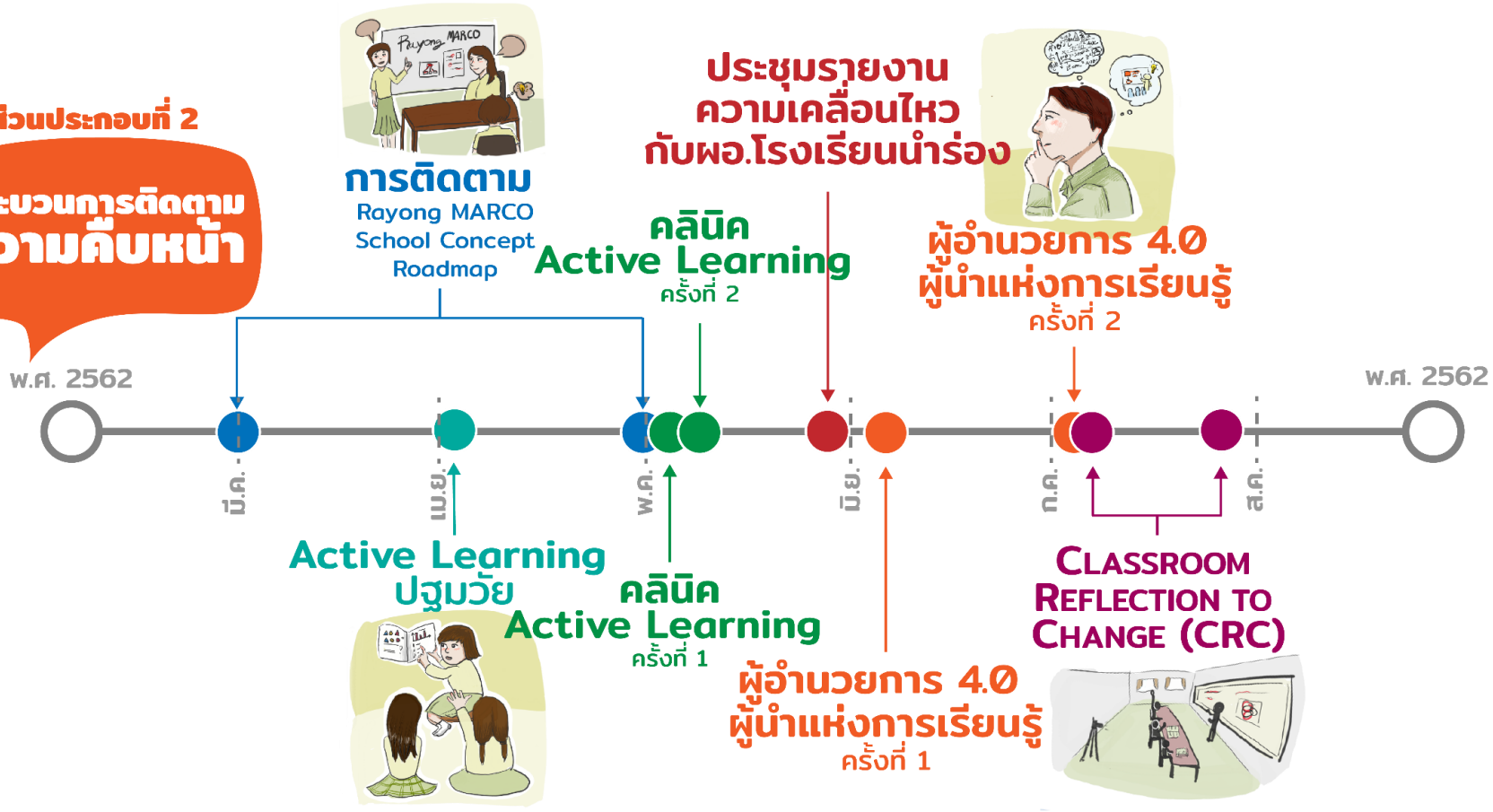

ส่วนประกอบที่ 1 INTERVENTION

แผนภาพแสดงเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

ส่วนประกอบที่ 2
กระบวนการติดตาม
ความคืบหน้า

แผนภาพแสดงกระบวนการติดตามการพัฒนาของโรงเรียนนาร่อง

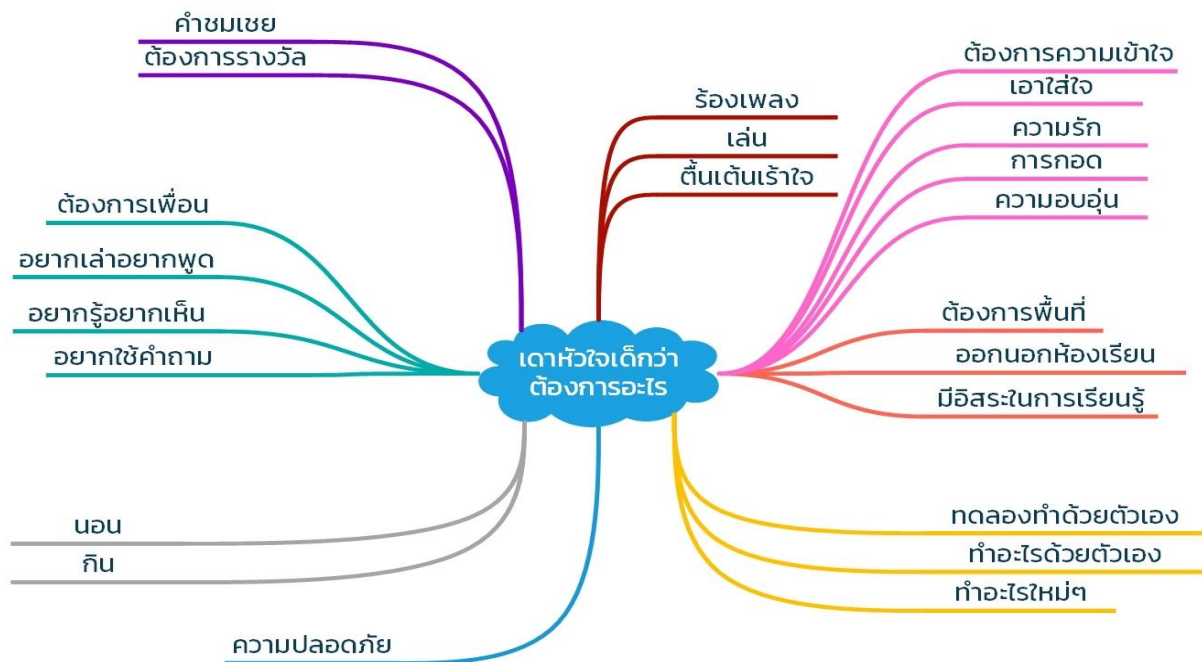
การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูอนุบาล ๑๒ โรงเรียน

ในโครงการ

“วิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับจังหวัด :

กรณีศึกษาจังหวัดระยอง”

ความเห็นของคุณครู

ระหว่างวันที่ ๖ - ๗ เมษายน ๒๕๖๒

ณ ห้องอนุบาลโรงเรียนวัดท่าเรือ

อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ครูปฐมวัย “หัวใจใหม่”

วันที่ ๖ - ๗ เมษายน ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนวัดท่าเรือ จังหวัดระยอง

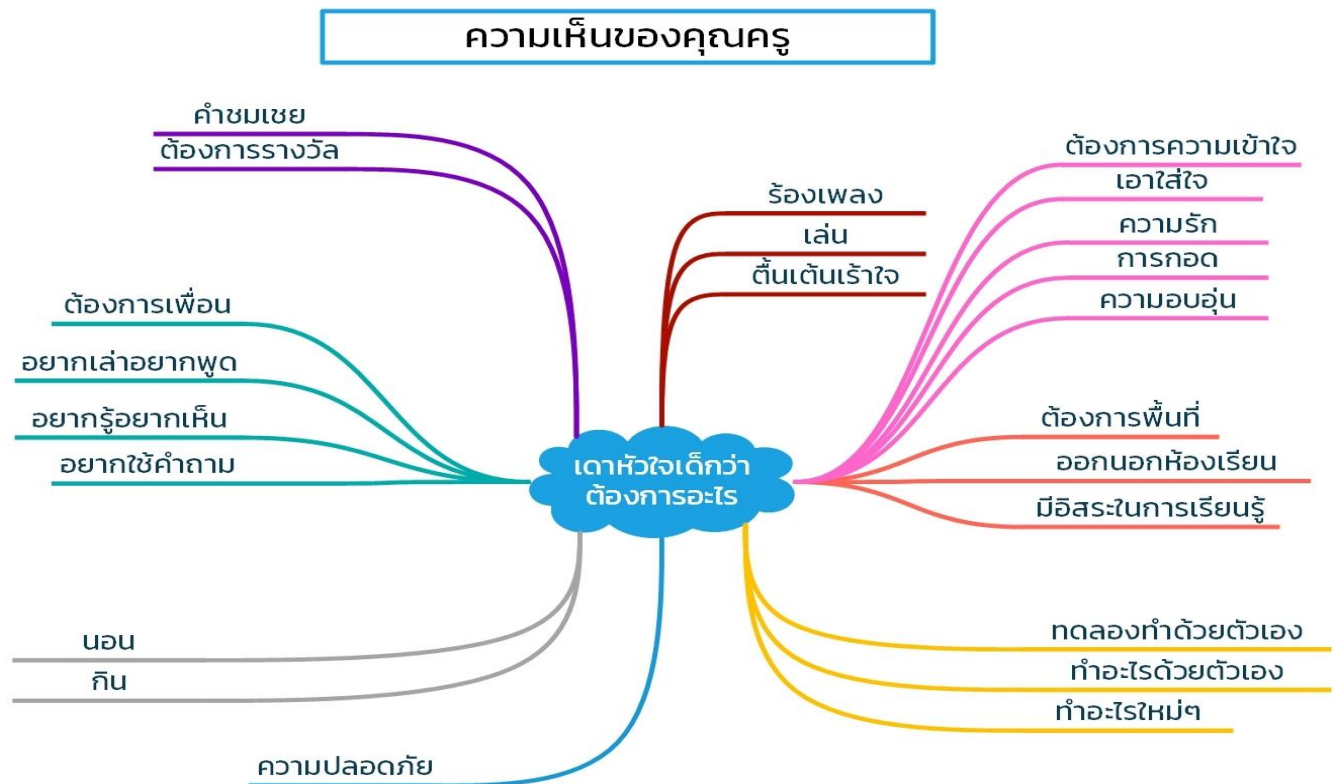

วันเสาร์ ที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๒

นายสีบศักดิ์ น้อยดัด อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สถาบันอาศรมศิลป์ พร้อมด้วยนางสาวสลักษ์ แสนสุริวงค์ และนางสาวอารียา สีทน ผู้ช่วยวิทยากร ได้แลกเปลี่ยนกับคุณครูจำนวน ๑๒ โรงเรียนและให้โอกาสครูได้แลกเปลี่ยนถึงทุนเดิมของแต่ละโรงเรียนที่ปฏิบัติอยู่พร้อมทั้งกับเป้าหมายของครูที่จะให้เด็กเป็น ในแต่ละโรงเรียนก็ได้แลกเปลี่ยนถึงการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดและใช้แบบฝึกหัดประกอบการสอนแต่ละเรื่องเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ จากประเด็นดังกล่าวจึงเกิดคำถามว่าให้สอนโดยไม่ใช้แบบฝึกหัดได้หรือไม่ และถ้าใช้แบบฝึกหัดมีข้อดีอย่างไร และอะไรที่ทำให้เด็กสูญหายไป จากนั้นชวนย้อนกลับมาที่ตัวเด็กเพื่อให้เห็นธรรมชาติของเด็กว่าควรจะเรียนรู้อย่างไรให้สมวัยและมีความสุขจากการเรียนรู้ นั้น ๆ นำไปสู่ความพร่งฟูของชุดความรู้ที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจ

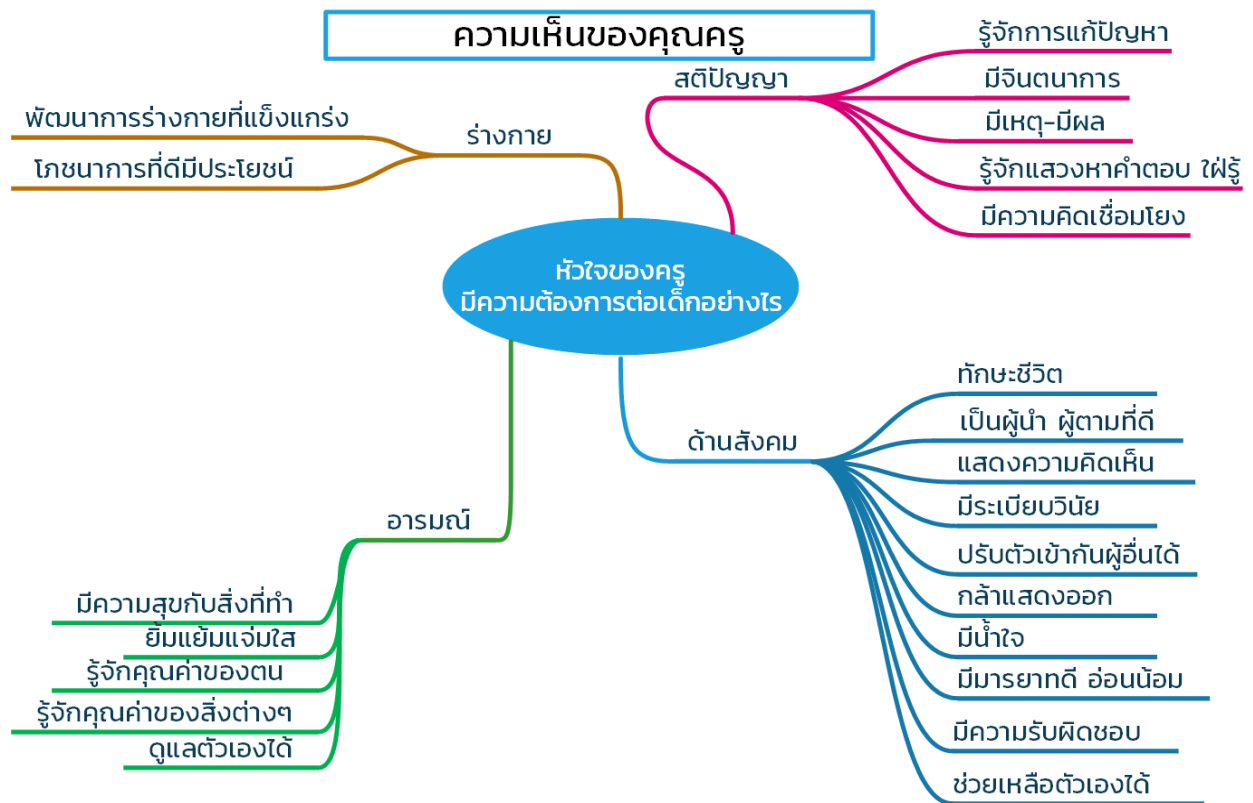
เด็ก “อนุบาล” คือ Kindergarten ในต่างประเทศจะให้ความหมายว่า สอนสนุกของเด็ก ๆ แต่สอนในความหมายนี้คือ สอนที่สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ๆ ให้สภาพแวดล้อมข้างนอกเป็นครูของเด็ก เมื่อใดก็ตามที่เด็กเข้าไปเล่นและเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติเป็น นั่นคือความเป็น ธรรมชาติของเด็ก “อนุบาล” ที่กำลังนำตัวเองเข้าเผชิญด้วยความอยากรู้อยากลอง ผ่านวิธีการ “เล่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากสภาพจินตนาการ” ที่เกิดอยู่ตลอดของช่วงเวลาที่ได้เล่น หน้าที่ครูควรสังเกตการณ์เรียนรู้ของเด็กให้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้กับสิ่งต่างๆรอบตัวแตกต่างกันออกไป สิ่งนี้จะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้เด็กมีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และมีปัญหาที่ชาญฉลาดเป็นฐานรากสำคัญที่จะเติบโตอยู่ในสังคมได้อย่างองกงาม

กิจกรรมที่ ๑ : เตา “หัวใจ” เด็กเพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้

ครูต้องเอา “หัวใจ” เด็กให้ได้ว่า “เด็ก” ต้องการอะไรและครูต้องเข้าไปนั่งใน “หัวใจ” เด็กอนุบาลให้ได้ เปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลหรือปฐมวัย เป็นการเรียนรู้ที่ไม่เน้นอ่านเขียนเป็นหลัก แต่เปลี่ยนเป็นการเสริมทักษะให้เด็กได้ระบุคำเป็นภาษาธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การเขียน ร้องรอย วาดภาพ เขียนเป็นคำสั้นๆ ง่ายๆ สอดคล้องกับเรื่องราวที่จะสื่อสาร ให้เด็กเรียนรู้จากการมองภาพที่ไม่มีตัวหนังสือให้เป็นตัวหนังสือ เช่น สัญลักษณ์ต่าง ๆ ธรรมชาติของเด็กนั้นจะใช้ทักษะการสังเกตด้วยสายตาและการฟังเสียง นี่คือการเรียนรู้ของเด็ก “อนุบาล” ถึงเวลาแล้วในต่อไปนี่สิ่งที่ต้องทำคือการ บ่มเพาะเด็กจากการฝึกใช้ร่องรอยการขีดเขียนจากจินตนาการของเด็กให้เกิดการเรียนรู้ ครูควรใช้คำถามกับเด็กเพื่อเพิ่มทักษะทางภาษาธรรมชาติ ให้เด็กได้นึกและได้คิด ได้เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกัน เพราะการใช้คำถามถือเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด เน้นการเรียนรู้ที่ผ่านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และส่งเสริมทักษะด้านสังคม ให้ความสำคัญกับการมองที่ธรรมชาติรอบตัวที่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้เด็กก็จะได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความสุขผ่านกิจกรรมที่หลากหลายในหลักสูตรแล้วเชื่อมโยงกับ ๑๒ มาตรฐาน ๒๙ ตัวบ่งชี้ ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อเป็นการยืนยันและตรวจสอบกับสิ่งที่ทำ นำไปสู่การพัฒนาต่อยอดต่อไป

กิจกรรมที่ ๒ : “หัวใจ” ของครูมีความต้องการเด็กอย่างไร

บันทึกการแลกเปลี่ยนมุมมองของครู

โดย ผอ.โรงเรียนบ้านน้ำกร่อยและ ผอ.โรงเรียนบ้านคลองบางบ่อ

(ครูต้องเอาหัวใจเด็กให้ได้ว่าเด็กต้องการอะไร แล้วครูล่ะ ? ต้องการเด็กที่เป็นแบบไหน)

ความเป็น “เด็ก” คือ วัยที่เรียนรู้เร็ว เกิดการเรียนรู้ง่ายและการเรียนรู้ของเด็กก็คือการ “เลียนแบบ” นั่นเอง ทั้งยังเป็นการเลียนแบบที่เร็วมาก เช่น ถ้าครูเป็นผู้ที่มีบุคลิกดีจะมีส่วนส่งผลให้เด็กมีบุคลิกที่ดีตามไปด้วย

ฉะนั้น เมื่อเด็กเรียนรู้เร็วมากเท่าไร ครูก็ยิ่งต้องปรับเปลี่ยนให้ทันการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้นเท่านั้น ดังเช่นในยุคปัจจุบันกิจกรรมเข้าจังหวะที่เด็กสามารถเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น แต่ครูบางพื้นที่ก็ส่งเสริมให้เด็กลอกเลียนแบบสื่อที่ไม่เหมาะสม เช่น ส่งเสริมการเต้นเลียนแบบสื่อที่ค่อนข้างล่อแหลม ครูอาจจะคิดว่าเพลงมีจังหวะที่สนุก แต่ตัวเด็กอาจจะไม่ได้รู้สึกสนุกในสิ่งที่กำลังทำก็ได้ รู้แต่ว่าครูให้ทำเพื่อตอบใจครูตามที่ครูต้องการ แต่เด็กกำลังลอกเลียนแบบเพื่อนอยู่ เพราะ “การเลียนแบบ” คือช่องทางการเรียนรู้ของเด็ก ที่ดูจากภาพแล้วทำตาม ซึ่งเป็นการกระทำที่ค่อนข้างไม่เหมาะสม ครูควรตระหนักว่ากำลังปลูกฝังอะไรในตัวเด็กเพราะอาจจะกลายเป็นวัฒนธรรมที่ลึ้มเหลวและติดตัวเด็กไปในภายภาคหน้าได้ ก็ขอความเมตตาจากคุณครูทุกคนที่เป็นบทบาทสำคัญช่วยกันทำในเรื่องที่สร้างสรรค์

ทั้งนี้ ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากเพลงของอนุบาล นิทาน หรือคำคล้องจองที่มีความเหมาะสมกับตัวเด็กมากกว่า เพราะในเพลงของเด็กปฐมวัยทุก ๆ เพลงมีความหมายแฝงอยู่ เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการฟังเนื้อหาของเพลง นอกจากจะไม่ใช้การท่องจำแล้วเด็กยังได้ฝึกการตีความหมายจากเนื้อเพลงและเป็นตัวละครสมมุติในเพลงได้ จนนำไปสู่การเกิดเป็นการแสดงบนเวที ซึ่งเป็นอีกหนึ่งความสำคัญที่ควรส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็กและคุณครูก็จะเห็นความเบิกบานในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนทันที

กิจกรรมที่ ๓ : วิเคราะห์ ๔ ชุดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรปฐมวัย ๒๕๖๐

วิเคราะห์ 4 ชุดสาระการเรียนรู้

ชุดสาระสำคัญปฐมวัยทั้ง ๔ สาระ

เด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้รอบด้าน ครูต้องไม่ใช่ตัวชี้วัดเป็นตัวตั้งในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กแต่ควรนำการจัดประสบการณ์อย่างหลากหลายโดยครูเป็นผู้พาทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะเพื่อไปตอบโจทย์ตัวชี้วัด เน้นให้เด็กลงมือทำโดยให้เด็กลงมือปฏิบัติเองดังที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ Active Learning แล้วครูเป็นผู้สังเกตการณ์หรือเป็นผู้แนะนำ โดยเน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ การเรียนการสอนช่วงอนุบาลต้องเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ได้ด้วย ไม่ควรแยกออกการเรียนรู้ออกเป็นจำพวก เด็กสามารถเชื่อมโยงกันได้เสมอและเรื่องที่ได้เรียนรู้ผ่านทักษะต่างๆ นั้น ที่ต้องมีความหมายต่อตนเอง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ๑

เรียนรู้เกี่ยวกับ “ตัวเรา” เด็กจะมีองค์ความรู้เดิมที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้างจากการซึมซับความรู้จากครอบครัว แต่ครูควรเน้นเอากิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวมาให้เด็กได้ลองปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แล้วเด็กจะใช้ทักษะประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการปฏิบัติเอง เปลี่ยนจากการสอนมาเป็นการพาลองลงมือปฏิบัติก่อน (Learning by doing) แล้วค่อยมาแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงการเรียนรู้คติวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อเน้นสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับเด็ก การที่เด็กได้ลองลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง ก็จะเห็นภาพเข้าใจถึงธรรมชาติของการเรียนรู้โดยอัตโนมัติแล้วจะนำไปสู่การถ่ายทอดเรื่องราวจากการเล่าเรื่องและการอ่านในสิ่งที่ยากรู้ไปสู่การเขียนเรื่องราวที่มาจากการเรียนรู้ เด็กจะสามารถดูแลตัวเองเป็นและเกิดความรับผิดชอบในตัวเอง

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ๒

เน้นธรรมชาติรอบตัวเด็กเป็นฐานในการเรียนรู้ ให้เด็กได้เผชิญกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เข้าใจในความเป็นธรรมชาติ เช่น นำสภาพอากาศข้างนอกหรือนำฤดูกาลต่างๆ มาปรับใช้เป็นการเรียนรู้ ยกตัวอย่าง ฤดูหนาวทำให้เด็กเกิดการปรับตัวตามสภาพอากาศ เด็กเรียนรู้ที่จะเอาตัวรอดในสภาพอากาศแต่ละฤดู ฤดูฝนมาพร้อมกับการเรียนรู้สิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติอย่างหลากหลายสิ่งนี้เป็นชุดความรู้สดใหม่ที่หาไม่ได้จากแบบฝึกหัด แต่เด็ก ๆ กำลังร่วมกันสร้างขึ้นมด้วยตนเอง

ทั้งนี้ สภาพอากาศตามธรรมชาติไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก ธรรมชาติในปัจจุบันก็เป็นเรื่อง que เด็กสามารถก้าวออกไปสัมผัสและเผชิญได้ทันที ครูต้องมีมุมมองและสามารถที่เปลี่ยนวิธีการการเรียนรู้ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ไปพร้อมกับธรรมชาติ การพาผู้เรียนไปสัมผัสกับบริบทในที่ ๆ มีสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นหรือเน้นเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ทักษะการทำงานที่ก็จะเป็นการบูรณาการสิ่งที่เรียนรู้ทันทีและการเรียนรู้จุดนั้นจะติดเนื้อติดตัวของเด็กเพราะทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการนำตนเองเข้าไปสู่สถานการณ์จริงโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ๓

การเรียนรู้เน้นเรื่องเด็กที่ต้องเผชิญเพื่อให้เกิดการปรับตัวทั้งกับคนและสถานที่ เช่น เปิดทอมผู้เรียน ทัศนศึกษาและเพื่อนๆ เพื่อเป็นการปรับตัวเข้ากับสังคมในบริบทของโรงเรียน หรือเด็กรู้วิธีปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศในแต่ละฤดูตามบริบทของสังคมที่อาศัยอยู่ หรืออาจจะเป็นการได้ลองทำอาหารที่กินในฤดูกาลต่างๆ ตามท้องถิ่นแล้วนำไปทำคุณประโยชน์ด้านอื่น ๆ หรือทำอาหารประจำฤดูกาลไปทำบุญที่วัด เพื่อเชื่อมการเรียนรู้ด้านสังคมและวันสำคัญทางศาสนา ทั้งยังเป็นการออกไปเรียนรู้เผชิญสัมผัสกับสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต สภาพแวดล้อมตามบริบทต่างๆ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ๔

การเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กเป็นฐานในการเผชิญแล้วนำเอาสิ่งต่างๆรอบตัว มาเชื่อมให้เกิดการเรียนรู้หรือเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงได้ทันที สามารถสร้างการเรียนรู้ได้ผ่านสิ่งมีชีวิต รู้จักที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งเหล่านั้นและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสังคมและบริบทนั้น ๆ รู้จักสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและการที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคมในบริบทที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงการรู้ภาษาไทย รู้คณิตศาสตร์ รู้วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และรู้สังคม เรื่องนี้จึงเป็นอีกหัวใจสำคัญในชุดสาระการเรียนรู้ ที่จะนำไปเป็นเป้าหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๔ : การนำเสนอแผนการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ให้เด็กได้ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในบริบทของโรงเรียน มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงได้รู้จักชุมชน ประเพณีของชุมชนและเรียนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ฤดูฝน : ให้เด็กเรียนรู้ผลไม้ในสวน (อาชีพหลักของครอบครัวเด็กโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว) พาผู้เรียนลงพื้นที่จริงสำรวจว่ามีผลไม้อะไรบ้างและให้ผู้เรียนนำผลไม้ที่มีในบริบทมารับประทาน ให้เด็กได้วาดภาพเล่าเรื่องตามจินตนาการในสิ่งที่ได้แล้วกลับมาคุยและวิเคราะห์ถอดบทเรียนโดยการพูดคุย นำไปสู่การเชื่อมโยงถึงการทำผลไม้แปรรูปเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงและเกิดเป็นสินค้าในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

นอกจากการเรียนรู้เรื่องผลไม้ในสวนแล้ว ควรเชื่อมโยงเรื่องฝนเข้าไปในแผนการสอนด้วยเนื่องจากฝนมีส่วนช่วยในการเจริญเติบโตของผลไม้

ฤดูหนาว : พาผู้เรียนไปเรียนรู้การทำผ้ามัดย้อม ซึ่งเป็นนวัตกรรมเดิมที่มีอยู่ในชุมชน เรียนรู้สีย้อมผ้าที่ได้จากธรรมชาติ เรียนวิธีการทำผ้ามัดย้อมจากคนในหมู่บ้านและที่มาของผ้ามัดย้อมที่เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้อย่างไร

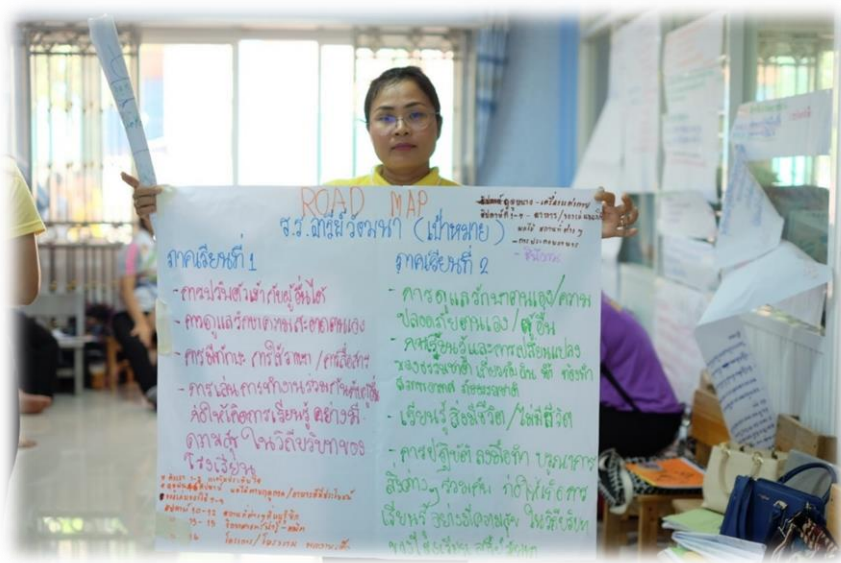
ฤดูร้อน : เรียนรู้เรื่องข้าวหลามบ้านน้ำกร่อย เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี พาไปสำรวจต้นไผ่แต่ละชนิดที่มีอยู่ในชุมชน แหล่งที่มาของข้าวที่นำมาทำข้าวหลาม แหล่งที่มาของกะทิและที่มาของการทำข้าวหลาม รวมถึงการพาผู้เรียนเข้าร่วมงานบุญข้าวหลามตามประเพณีชุมชนของจริง โดยการเรียนรู้ในแต่ละฤดูควรนำเอากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๔ สาระเข้ามาเชื่อมด้วย

โรงเรียนอารีย์วัฒนา : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ : ฤดูฝน แรกรักประทับใจ เด็กเกิดการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมในบริบทของโรงเรียน เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการใช้ภาษาสื่อสารเพื่อเกิดความไว้วางใจในโรงเรียน การดูแลรักษาตนเอง รวมถึงการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในบริบทภายในโรงเรียน

ภาคเรียนที่ ๒ : ฝึกการปรับตัวดูแลรักษาตนเองเพื่ออยู่รอดในบริบทของธรรมชาติที่เกิดขึ้น เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศและการเอาตัวรอดจากภัยธรรมชาติ เรียนรู้สิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติลงมือทำ บูรณาการสิ่งต่างๆ รวมกันก่อให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีบริบทของโรงเรียนอารีย์วัฒนา แล้วเกิดเป็นชิ้นงานหรือจัดทำเป็นโครงการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลการเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง

โรงเรียนนวมินทราชินวิทยา : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ :

- เด็กมีความสุขกับการมาเรียน
- สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนและครูได้
- บอกความต้องการและความรู้สึกของตัวเองได้
- ทำกิจวัตรประจำวันได้
- ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันได้

ภาคเรียนที่ ๒ :

- เด็กมีความอดทน รอคอยในการทำกิจกรรมต่างๆ
- เด็กมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้
- มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- รู้คุณค่าสิ่งของต่างๆที่อยู่รอบตัวและคุณค่าของตนเองมีทักษะการสื่อสาร

เปิดภาคเรียนใหม่ เด็กปรับตัวและทำความรู้จัก สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีความสุข สนุกสนานผ่านการเล่นโดยใช้กิจกรรมต่างๆ เกมส์ เพลง นิทาน เล่นบทบาทสมมติ ทบทวนกิจวัตรประจำวัน ฝึกทำหน้าที่ของตัวเองและส่วนรวมโดยปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน รู้จักการควบคุมตนเอง

ฤดูฝน

- ตัวเรา : การแต่งกายและวิธีปฏิบัติตนในช่วงฤดูฝนและการเลือกรับประทานอาหาร
- ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ลักษณะอากาศสภาพแวดล้อมในช่วงฤดูฝน สัตว์ พืช แมลง การดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันกับฤดูฝนและการคมนาคม
- สังคม : อาชีพในชุมชนและประเพณีเข้าพรรษา
- ภาษา : การเกิดฝน รุ่งกินน้ำ เรียนรู้คำ ประโยค Vocabulary E-communication

ฤดูร้อน

- ตัวเรา : การแต่งกายและวิธีปฏิบัติตนในช่วงฤดูร้อนและการเลือกรับประทานอาหาร
- ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ลักษณะอากาศและสภาพแวดล้อมในช่วงฤดูฝน การดำรงชีวิตของคน สัตว์ พืช แมลงที่มีความสัมพันธ์กับฤดูฝนและแหล่งท่องเที่ยว
- สังคม : อาชีพในชุมชน ประเพณีสงกรานต์และการละเล่นพื้นบ้าน
- ภาษา : พลังงานทดแทน เรียนรู้คำ ประโยค E-communication

ฤดูหนาว

- การแต่งกายและวิธีปฏิบัติตนในช่วงฤดูหนาวและการเลือกรับประทานอาหาร
- ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ลักษณะอากาศสภาพแวดล้อมในช่วงฤดูหนาว สัตว์ พืช แมลง การดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันกับฤดูฝนและการคมนาคม
- สังคม : อาชีพในชุมชนและข้าวหลาม
- ภาษา : การสื่อสารผ่านวิทยุฯ คณิตฯ และภาษา English

โรงเรียนวัดตาขัน : เป้าหมายในการเรียนการสอน

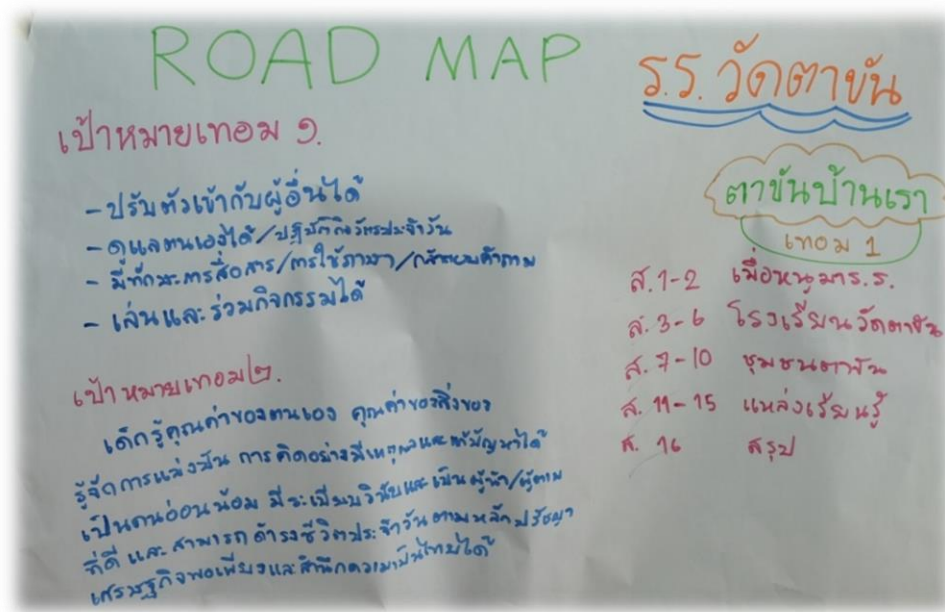
- สัปดาห์ที่ ๑-๒ : เมื่อหนูมาโรงเรียน
- สัปดาห์ที่ ๓-๖ : โรงเรียนวัดตาขัน
- สัปดาห์ที่ ๗-๑๐ : ชุมชนตาขัน
- สัปดาห์ที่ ๑๑-๑๕ : แหล่งเรียนรู้
- สัปดาห์ที่ ๑๖ : สรุป

ภาคเรียนที่ ๑ :

- เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
- เด็กดูแลตนเองได้และปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้

- เด็กมีทักษะการสื่อสาร การใช้ภาษาและกล้าถามกล้าตอบ
- เล่นและร่วมกิจกรรมได้

ภาคเรียนที่ ๒ : เด็กรู้จักคุณค่าของตนเอง คุณค่าของสิ่งของรู้จักการแบ่งปัน การคิดอย่างมีเหตุผลและแก้ปัญหาได้ เป็นคนอ่อนน้อม มีระเบียบวินัยและเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดีและสามารถดำรงชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสำนึกความเป็นไทยได้

โรงเรียนบ้านท่าเสา : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ :

- มีความสุขกับการมาเรียนและมีความสุขกับการเล่นการทำกิจกรรมกับเพื่อน
- ปรับตัวเข้ากับเพื่อนและครูได้และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้
- มีการเจริญเติบโตตามวัย สุขภาพร่างกายแข็งแรง
- บอกความต้องการของตนเองได้และปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตัวเองได้

ภาคเรียนที่ ๒ :

- บอกสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต
- บอกลักษณะอากาศในแต่ละวันได้
- ปรับตัวให้เข้ากับสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมได้
- ใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

ฤดูฝน

พื้นที่บริเวณบ้านท่าเสาจะมีสวนยางและสวนสับปะรดเยอะสุด จึงเลือกการเรียนรู้เกี่ยวกับสับปะรด ให้เด็กได้ออกไปชิมรสชาติสับปะรด ออกไปวาดรูป หลังจากที่ทำการศึกษาเสร็จก็จะเสริมสร้างโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับสับปะรด วิธีเก็บเกี่ยวไปจนถึงการนำสับปะรดมาทำอาหารแปรรูป

ฤดูหนาว

เรียนรู้เรื่องข้าวหลามบ้านค่าย (เป็นประเพณีพื้นบ้านที่จัดขึ้นทุกปี) ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ออกไปเรียนรู้เรื่องอุปกรณ์ต่างๆ ที่มาของข้าว ที่มาของไม้ไผ่และที่มาของกะทิ พาเด็กเข้าร่วมงานประเพณีประจำปี การเผาข้าวหลาม

ฤดูร้อน

เรียนรู้เรื่องทะเลแสนงาม เรียนรู้เรื่องความแตกต่างของน้ำ ความแตกต่างของธรรมชาติและปลาทะเล การนำปลามาประกอบอาหารและสำรวจแหล่งน้ำ (ทางโรงเรียนกลับไปทำแผนนี้เพิ่มเติม เนื่องจากพื้นที่การเรียนรู้ห่างไกลจากตัวเด็ก ส่งผลให้เด็กไม่เห็นภาพการเรียนรู้ที่เป็นของจริง)

โรงเรียนบ้านหนองม่วง : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ :

- มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข
- สามารถดำเนินกิจวัตรในชีวิตประจำวันเองได้
- ปรับตัวในชั้นเรียนได้ดี

ภาคเรียนที่ ๒ :

- เด็กเริ่มสื่อสารหรือใช้ภาษาได้
- มีทักษะในการใช้ชีวิตในการเรียนรู้
- รู้จักคิด

หลักในการเรียนเริ่มจากการสำรวจ พาเด็กไปสำรวจผักที่สวนในบริเวณใกล้โรงเรียน (สวนยายอยู่ข้างๆโรงเรียน) และครูเชื่อว่านักเรียนต้องปลูกผักbungเนื่องจากปลูกง่ายและขายง่าย แล้วจะพานักเรียนนำผักbung

มาทำกิจกรรม พอทำการสำรวจผักบุงเรียบร้อยแล้วจะให้โจทย์นักเรียนไปถามข้อมูลผักบุงกับผู้ปกครองที่บ้าน แล้วนำความรู้ที่ได้จากผู้ปกครองมาคุยกับคุณครูที่โรงเรียนแล้วร่วมกันลงมือปฏิบัติจริง โดยการเตรียมดินและอุปกรณ์ต่างๆแล้วลงมือปลูก แล้วนำผักบุงที่ได้มาประกอบอาหารและนำไปขาย จะทำให้เด็กรู้เรื่องการจำหน่ายด้วย

เทอมที่ ๒ เข้าสู่ฤดูหนาว พาเด็กสำรวจพื้นที่โรงเรียน เนื่องจากเริ่มแห้งแล้งและมีลมหนาว แล้วพาเด็กกลับมาที่ห้องเรียนเพื่อมาอธิบายถึงอากาศข้างนอก อธิบายเกี่ยวกับลมแล้วจัดสื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนที่เกี่ยวกับว่า พอเด็กเริ่มรู้จักว่าแล้ว ครูจะให้โจทย์เด็กกลับไปหาข้อมูลเรื่องว่าจากผู้ปกครองแล้วนำมาเล่าแบ่งปันให้เพื่อนๆในห้องเรียนฟัง แล้วมาลงมือประดิษฐ์ว่ากัน นำว่าไปเล่นและถ้าเด็กสนใจก็ทำว่าขายค่ะ

ข้อเสนอแนะ

ให้เด็กรู้ว่าผักปลูกแล้วสามารถนำมากินได้แล้วก็สร้างรายได้ได้ หรือสามารถนำไปประกอบอาหารแล้วขายเป็นอาหารสำเร็จรูปได้ ขึ้นอยู่ที่ว่าเป็นผักอะไร และอย่าลืมเรื่องฤดูฝน เพราะฝนมีผลต่อการเจริญเติบโตต่อพืชทั้งหลายและฝนเป็นน้ำที่เราใช้ดื่ม เพื่อให้เด็กรู้ว่าเด็กดื่มน้ำเพื่อการเจริญเติบโต

โรงเรียนคลองบางปอ : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ :

- ปรับตัวอยู่กับเพื่อน คุณครูและคนอื่น ๆ ภายในโรงเรียนได้
- ช่วยเหลือตนเองได้และสามารถทำกิจวัตรประจำวันของตนเองได้
- มีทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายที่ดีและร่างกายแข็งแรง
- มีทักษะการสื่อสาร

สัปดาห์ที่ ๑ : ให้เด็กได้ทำความรู้จักกับเพื่อนและสถานที่ภายในโรงเรียนให้คุ้นเคย

สัปดาห์ที่ ๒ : เริ่มเข้าฤดูฝน เป็นช่วงผลไม้และเป็นเทศกาลผลไม้ จัดการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้เทศกาลผลไม้ ในบริเวณชุมชนมีการพาชมสวนโดยให้คนในชุมชนพาเด็กชมสวนด้วย

สัปดาห์ที่ ๓ : จากนั้นก็จะเป็นการปลูกผักสวนครัว โดยให้เด็กออกสำรวจว่าบริเวณไหนในโรงเรียนที่เราสามารถปลูกผักได้ ดินมีความชุ่มชื้นหรือเหมาะสมแค่ไหนในการปลูกผัก

สัปดาห์ที่ ๔-๑๒ : จากนั้นก็เริ่มเตรียมอุปกรณ์ในการปลูกผัก รู้จักการใช้อุปกรณ์ต่างๆ การปลูกผักสวนครัว สังเกตการณ์เจริญเติบโตของผักและดูแลผัก รวมถึงเรียนรู้เกี่ยวกับปุ๋ยชนิดต่างๆที่ใช้ในการดูแล จากนั้นก็นำผักมาประกอบอาหาร โดยพาทำอาหารสัปดาห์ละ ๒ ครั้งโดยนำเอาผักที่ตัวเองปลูกมาประกอบอาหาร และถ้าผักเหลือก็นำผักไปจำหน่าย รวมถึงเรียนรู้เรื่องการถนอมอาหาร นำเอาผลไม้ที่มีในพื้นที่มาทำการถนอมอาหาร

ฤดูฝน : ให้เด็กได้เรียนเกี่ยวกับสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตในฤดูฝน และเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน

ข้อเสนอแนะ

ควรวางโครงเรื่องให้สัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม เพราะถ้าเรานำไปเชื่อมกับตัวชี้วัดแต่ละกลุ่มจะทำให้เราวางแผนง่ายขึ้น เมื่อผ่านการเรียนรู้แล้วตัวบ่งชี้ต้องมา มันจะทำให้เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงที่สอนบนฐานความเป็นจริงที่สามารถประเมินได้ เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา

โรงเรียนท่าลำบิต : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ :

- เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
- การเรียนรู้ทักษะชีวิตและการเห็นคุณค่าในสิ่งต่างๆรอบตัว รวมถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่มีในท้องถิ่น

ภาคเรียนที่ ๒ :

- การเห็นความสำคัญของประเพณีไทยในท้องถิ่น การเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆรอบตัว
- คิดและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

ภาคเรียนที่ ๑ : เรียนเรื่อง “ข้าว”

- ที่มาของข้าว ข้าวมีกี่ชนิด ลักษณะของข้าวชนิดต่างๆ
- การปลูกข้าว
- การทำให้ข้าวสุก การนึ่งข้าวเหนียว การหุงข้าวสวยและการต้มข้าวต้ม

- การเรียนรู้ประโยชน์จากข้าว พาทำเกี่ยวกับขนมจีนและข้าวนำไปสู่ผลิตภัณฑ์จากข้าว เช่น การทำสบู่อจากข้าว เป็นต้น

ภาคเรียนที่ ๑ : เรื่องที่ ๒ เรียนรู้เรื่อง “ผัก”

- การปลูกผัก
- ประโยชน์ที่ได้จากผักและอาหารที่มาจากผัก อาจจะเป็นอาหารที่ทำง่ายๆ เช่น การทำสลัดผักหรือผัดผัก เป็นต้น
- การทำผลิตภัณฑ์จากผักและการเปิดตลาดสินค้าผัก

ภาคเรียนที่ ๒ : เข้าฤดูหนาว เรียนรู้การดูแลตัวเองในช่วงฤดูหนาว

- ผลไม้ในช่วงฤดูหนาว ผลไม้มีลักษณะอย่างไรและอาหารที่ได้จากผลพวกนี้ไม่มีอะไรบ้าง
- ดอกไม้ ลักษณะดอกไม้ การปลูกดอกไม้และการนำไปใช้ เช่น การนำดอกดาวเรืองไปถวายพระและการนำไปขาย
- เรียนรู้แมลงที่มีอยู่ในช่วงฤดูหนาว
- ประเพณีในฤดูหนาว คือ ประเพณีลอยกระทงและการเล่นว่าว โดยมีปราชญ์ในชุมชนมาสาธิตการทำว่าวหลายๆประเภท
- ของเล่นในฤดูหนาว กังหันลมและว่าว

ภาคเรียนที่ ๒ : เรื่องที่ ๒ เรียนเรื่อง “ขยะ”

- เด็กรู้จักประเภทของขยะ
- รู้จักถังขยะชนิดต่างๆ
- ขยะรอบตัวเรา
- การคัดแยกขยะ
- การจัดการขยะในชั้นเรียน
- นำขยะที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ได้
- การรีไซเคิลขยะเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

แนะนำให้ช่วยการเรียนรู้เรื่องข้าวในช่วงแรกออกมาก่อน ให้เด็กได้เริ่มปรับตัวในห้องเรียนก่อน แล้วค่อยให้กินข้าวเพื่อเชื่อมข้าวมาเป็นตัวร้อย

โรงเรียนบ้านสมานมิตร : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ช่วงเปิดเทอมให้เด็กได้เริ่มปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆและคุณครูและปรับตัวให้เข้ากับบริบทภายในโรงเรียน เนื่องจากที่โรงเรียนบ้านสมานมิตรเป็นการเรียนแบบคละชั้น

ฤดูฝน :

- เรียนรู้ “ผักผลไม้ในสวน”
- สำรวจผักและผลไม้
- วิธีการปลูกและการดูแลรักษา
- การทำอาหารและแปรรูป
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตในช่วงหน้าฝน

ฤดูหนาว :

- เรียนรู้เรื่อง “รอบรั้วสมานมิตร” พาชมนุ้โมงค์ต้นยาง ดูการเปลี่ยนแปลงของใบยาง เพราะเป็นช่วงที่ใบยางเปลี่ยนสี
- เรียนรู้ส่วนประกอบต่างๆของต้นยาง
- วิธีการกรีดยางและการเก็บผลผลิต
- เรียนรู้การจัดจำหน่าย ชื้อ-ขาย จากปราชญ์ชาวบ้าน
- การประดิษฐ์ของเล่นจากต้นยางและนำไปสู่การจำหน่าย

ฤดูร้อน :

- เรียนเรื่อง “แมลงแสนสวย”
- สำรวจพื้นที่ที่มีแมลง
- แยกแมลงแต่ละชนิด
- เรียนรู้วงจรชีวิตและการสตัฟแมลง

โรงเรียนวัดท่าเรือ : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ :

- เด็กเรียนรู้ด้วยความสุข
- เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ
- เด็กรู้จักผักที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง
- เด็กได้รู้คุณค่าของการปลูกผัก
- ได้รู้ถึงประโยชน์ของการปลูกผัก

เด็กเริ่มปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆในห้องเรียน ปรับตัวให้เข้ากับคุณครูและบริบทต่างๆภายในโรงเรียน แล้วพาออกไปสำรวจพื้นที่ในโรงเรียน แล้วกลับเข้ามาอธิบายร่วมกันในห้องเรียนกับเพื่อนๆและคุณครูว่าได้ อะไรบ้างจากการออกไปสำรวจมาเพื่อเชื่อมกับการการเรียนรู้เรื่อง “ผัก” ให้เด็กได้ทำความรู้จักกับผัก คุณค่าทางอาหาร เรียนรู้ผักในบริบทของสังคมของหมู่บ้าน แล้วนำผักมาร่วมอภิปรายกับเพื่อนที่โรงเรียนและนำไปสู่การลงมือปลูกผักจริง

ภาคเรียนที่ ๒ :

- เกิดความภาคภูมิใจในการปลูกผัก
- สามารถนำผักที่ปลูกมาประกอบอาหารได้
- เกิดการแบ่งปัน
- ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียน ให้เด็กได้ปรับตัว พี่ได้ช่วยเหลือน้องต่างคนต่างได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับครู

โรงเรียนมาบข้างนอน : เป้าหมายในการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ ๑ : ฤดูฝน เรียนเรื่อง “ผักปลอดสาร”

- การปฏิบัติตนในฤดูฝน
- ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช
- การปลูกผัก
- ประโยชน์ของผัก
- การประกอบอาหารจากผักที่ปลูก
- การขายผัก

- การทำปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมักจากใบไม้ ปุ๋ยหมักจากเศษอาหารและปุ๋ยหมักจากมูลไส้เดือน

เชื่อมโยง ๔ สาระการเรียนรู้

- ตัวเรา : การปรับตัวและการดูแลตนเองให้ปลอดภัยในช่วงฤดูฝน
- ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งแวดล้อม : ดิน น้ำ อากาศ แสงแดดและการเจริญเติบโตของพืช
- สังคม : การแบ่งกลุ่มปลูกผักและทำปุ๋ย
- ภาษา : อธิบายผลงานและขั้นตอนในการทำงาน

ภาคเรียนที่ ๒ : เรียนเรื่อง “กล้วย กล้วย”

- สำรวจต้นไม้ในโรงเรียน ที่บ้านและในชุมชน
- ประโยชน์ของกล้วย การทำกระทง
- การประดิษฐ์ของเล่นจากส่วนต่างๆของกล้วย
- การทำขนมหรืออาหารจากกล้วย
- การปลูกกล้วยชนิดต่างๆ

เชื่อมโยง ๔ สาระการเรียนรู้

- ตัวเรา : การรับประทานอาหารที่ได้จากกล้วย
- ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งแวดล้อม : การปลูกกล้วย
- สังคม : การทำกระทง งานประดิษฐ์และทำอาหาร
- ภาษา : นำเสนอข้อมูล

วันอาทิตย์ ที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๒ ณ โรงเรียนวัดท่าเรือ

“ครู” ในความหมายของเด็ก ครู คือ ผู้สร้างโอกาสให้กับเด็กและต้องสร้างโอกาสด้วยความรัก ความเมตตา เด็กอนุบาลคือช่วงเวลาที่เขาเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมากที่สุด ครูจึงเป็นบทบาทสำคัญในการควรจะสร้างทักษะให้กับเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ เพราะเด็กอนุบาลเป็นวัยที่ซึมซับการเรียนรู้ได้ง่าย เพราะฉะนั้นครูต้องนำเด็กเป็นตัวตั้งในออกแบบกิจกรรมการจัดประสบการณ์ แล้วนำเอาต้นทุนที่มีในบริบทของสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวเด็ก ครูจึงควรเป็นผู้มีความรอบรู้และผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

สาธิตการจัดกิจกรรมที่นำสิ่งแวดล้อมธรรมชาติใกล้ตัวมาสร้างให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นและภาพมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติร่วมกัน โดยการให้ออกไปเดินสำรวจธรรมชาติและเลือกหยิบใบไม้ที่ตนเองชอบมาคนละ ๑ ใบและกลับมาเล่นตามโจทย์

นำเสนอใบไม้ที่หยิบมา (การรู้ภาษาไทย)

บอกรูปร่างลักษณะ ผ่านการจัดกลุ่มนับจำนวน (การรู้คณิตศาสตร์)

บอกสี (การรู้วิทยาศาสตร์)

การนำไปไม่ไปสร้างผลงานหรือนำกลับไปคืนที่เดิม (การรู้ศิลปะและการทำงาน)

เป้าหมายแผนการสอนในเทอมหน้าของคุณเป็นอย่างไร ?

โรงเรียนอารีย์วัฒนา : ส่งเสริมเด็กตามพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน เน้นที่ตัวเด็กให้ลงมือปฏิบัติจริง

โรงเรียนวัดท่าเสา : เพิ่มเนื้อหาการเรียนรู้ ให้ครบ ๔ สาระการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย : ออกแบบหน่วยให้ครบปีการศึกษา

โรงเรียนบ้านหนองม่วง : เน้นให้ผู้เรียนมีความสุข เน้นการประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นการวัดผล แต่จะทำการประเมินผลงานเพื่อพัฒนาเป็นผลงานต่อไป

โรงเรียนมณีวรรณวิทยา : ลดบทบาทของครู เพิ่มบทบาทของเด็กให้เด็กได้ลงมือทำมากขึ้น เน้นพัฒนาการทักษะการสื่อสารของเด็ก เน้นการสะท้อนความคิดของเด็กมากขึ้น

โรงเรียนบ้านสมานมิตร : ปรับมุมมองที่ตัวครูผู้สอนก่อน เน้นออกแบบการเรียนรู้ให้เป็น ปรับปรุงการจัดบริบทภายในห้องเรียน เพื่อเพิ่มการเรียนรู้และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง

โรงเรียนวัดท่าเรือ : ปรับเปลี่ยนบริบทภายในโรงเรียนเพราะเนื่องจากสอนรวมชั้น ปรับการสอนเหมือนกันแต่มีการประเมินที่ต่างกัน จัดสถานการณ์ปัญหาเกิดขึ้นแล้วให้เด็กลงมือทำและแก้ปัญหา

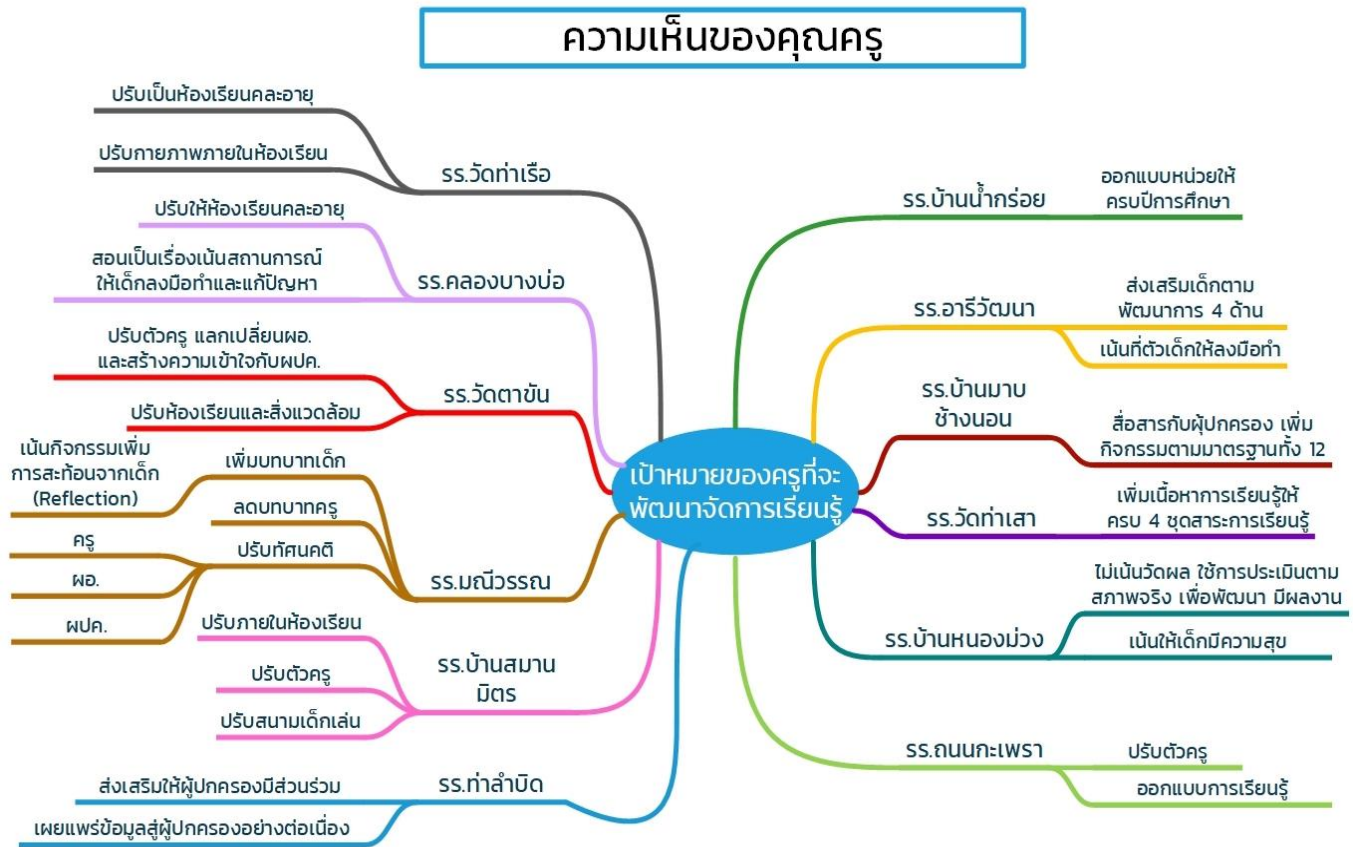
โรงเรียนบ้านมาบช้างนอน : กลับไปปรับเปลี่ยนความคิดของผู้ปกครองเด็ก เพิ่มกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงและครอบคลุมและสอดคล้องมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๑๒ มาตรฐาน

โรงเรียนวัดตาขัน : ปรับแนวคิดครูและ ผอ. เพื่อวางแผนหน่วยการเรียนรู้ ปรับห้องเรียนและสภาพแวดล้อมบริบทในโรงเรียนเพื่อเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้กับธรรมชาติมากขึ้น

โรงเรียนคลองบางบ่อ : ปรับเปลี่ยนการเรียนรู้โดยการคละชั้นเรียน ให้พี่ได้สอนน้องและให้พี่ช่วยเหลือน้อง พี่น้องช่วยเหลือน้องซึ่งกันและกัน เพื่อบ่มเพาะให้เด็กมีทักษะทางสังคมและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับตัวครูผู้สอน

โรงเรียนท่าลำบิต : ดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมและเผยแพร่ข้อมูลสู่ผู้ปกครอง

โรงเรียนถนนกระเพรา : ปรับที่ตัวครูและปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้

กิจกรรมที่ ๕ : จากการเรียนรู้ เป้าหมายของครูในภาคการศึกษาถัดไป

สำหรับเด็กเล็ก ๆ การเรียนรู้ผ่านฤดูกาลเป็นเรื่องดีสำหรับเด็ก ๆ เด็กน่าจะเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีความสุขการเรียนรู้จากทุนที่มีอยู่ในชุมชนนำมาจัด เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เด็กสามารถเข้าถึงจับต้องได้ง่าย และเป็นสื่อการเรียนรู้ของจริง เรียนแล้ว “คุณค่า” ต้องเกิด และเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อครูฝึกตั้งคำถามหรือสร้างสถานการณ์ให้กับเด็ก เด็กจะมีทักษะในการเชื่อมโยงประสบการณ์เก่ากับประสบการณ์ใหม่มาเชื่อมโยงกัน ถ้าเด็กถูกฝึกการเชื่อมโยงบ่อยขึ้นเด็กจะมีทักษะการคิดเป็นระบบที่ดีขึ้น เด็กควรได้รับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทุกอย่างผ่านทางกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาผ่านการถูกฝึกให้ลงมือทำด้วยตนเอง เด็กจะเกิดฐานทางวิชาการที่แสดงถึงความรู้ชุดใหม่ที่เกิดจากการลำดับความคิดแต่ละเรื่องราวได้อย่างมีระบบมีเหตุมีผล นำไปสู่การมีระบบความคิดที่ดี มีความพร่งพรั่งในชุดภาษา รวมทั้งจิตใจเด็กดีจะดีตามและเป็นข้อค้นพบความเป็นเลิศด้านสติปัญญา

กิจกรรมที่ ๖ : ทำเอง กินเองและถอดบทเรียน

ครุร่วมกันถอดบทเรียน (กิจกรรมการทำอาหารมื้อกลางวัน)

- ได้ฝึกทักษะตัวเองในการทำงานร่วมกัน เกิดทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสังคม
- การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม
- ได้หลักเหตุผลที่พยายามจะใช้ความรู้สึกอยู่กับความอดัด กระทบการฝึกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ จากความอดัดนำไปสู่การเรียนรู้ที่จะอยู่กับความรู้สึกนั้น เมื่อผ่านการฝึกบ่อยมากขึ้นจะทำให้เรายู่กับอาการแบบนั้นได้และเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้นและสิ่งที่ทำออกมาเกิดเป็นสิ่งที่มีความคุณค่า

- ได้อาหารจากสิ่งที่ลงมือปฏิบัติเอง เป็นการปฏิบัติที่เน้นเกิดกระบวนการการเรียนรู้ที่ผสมผสานการใช้ทักษะต่างๆ เช่น การสื่อสาร การแก้ปัญหา การวางแผน การจัดกลุ่มแยกแยะ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชื่อมโยง และการจินตนาการ สิ่งเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงและสามารถตอบโจทย์ได้ทั้ง ๑๒ มาตรฐาน

จากการเรียนรู้ ครูควรยึดเด็กเป็นฐาน ฟังภาษาของเด็กให้ออกและให้เวลากับการฟังเด็กมากขึ้น เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูคือคนที่เป็นทั้งผู้สร้างโอกาสและเป็นผู้ให้โอกาสกับเด็ก รับผิดชอบในตัวเด็ก ให้เด็กได้เผชิญเองในการเรียนรู้ แต่ครูจะมีวิธีเสนอการเรียนรู้ให้กับเด็กได้อย่างไรเรื่องนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ครูต้องใคร่ครวญอย่างลุ่มลึก เพราะการจัดการเรียนรู้ที่ให้เกิดความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นไม่ใช่การถ่ายโอนข้อมูลความรู้จากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน การสอนเด็กอนุบาลจึงไม่ใช่การมองว่าเด็กเป็นแก้วที่ว่างเปล่าที่ครูจะเทน้ำตามความต้องการของครูลงไปสู่เด็ก ประเด็นนี้ครูควรเปลี่ยนบทบาทและสร้างโอกาสให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อกับเด็ก ๆ ควรนำสถานการณ์จริงและธรรมชาติบริบทความเป็นอยู่มาเป็นเรื่องที่จะพาเรียนรู้ผ่านกิจวัตรแต่ละวันเพื่อให้เป็นการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และยั่งยืน

กิจกรรมที่ ๗ : จากแผนการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนบริบทพื้นที่การเรียนรู้บริบท

ภายในห้องเรียนอนุบาล

การใช้ห้องเรียนเป็นการออกแบบการเรียนรู้ นำเอา ๖ กิจกรรมเข้ามาเพิ่มในการเรียนจัดมุมประสบการณ์ ปรับกายภาพของห้องเรียนเพื่อเพิ่มการเรียนรู้ให้เด็กได้อยู่กับศิลปะและธรรมชาติ

โทนสีที่ใช้ตกแต่งภายในห้องเรียนอนุบาล ควรเป็นสีโทนอ่อน เพราะสีและลวดลายในห้องเรียนมีส่วนส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กในระยะยาว และห้องเรียนอนุบาลควรโปร่งแสง เพราะแสงสว่างภายในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ใช้ผ้าม่านโทนอ่อนที่ดูนุ่มนวลต่อเด็ก ทั้งยังควรให้เด็กสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ข้างนอกกรอบห้องเรียนได้

มুমศิลปะที่ส่งเสริมจินตนาการ ภายในห้องเรียนอนุบาลควรมีมุมศิลปะให้เด็กได้วาดเขียนตามจินตนาการ ๑ มุมและควรบูรณาการสื่อการเรียนการสอนจากการประดิษฐ์โดยฝีมือเด็กแล้วตกแต่งภายในห้องเรียนให้เด็กได้เห็นผลงานของตนเอง

มุมการเรียนรู้คณิตฯ วิทยาศาสตร์ และภาษา ควรตกแต่งมุมการเรียนรู้โดยอิงบริบทในห้องเรียน สื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนควรอิงภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรจากท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เด็กรู้ว่าเป็นสิ่งที่ทำขึ้นเอง เพื่อฝึกให้เด็กเล็งเห็นคุณค่าของความเป็นท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงการสอนให้เด็กรู้จักการหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ตามระบบความคิดของเด็ก เรียนรู้คุณค่าของวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ ถ้าชำรุดครูก็พาซ่อมไปด้วยกันถือเป็นการเรียนรู้ให้เด็กได้ลองฝึกทำ ฝึกคิด สะสมเป็นทุนของการความรับผิดชอบและจิตสำนึกใหม่

มุมสร้างสรรค์ สื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนอนุบาล ควรจัดวางอยู่ในระดับสายตาของเด็กและอยู่ในระยะที่เด็กสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้ง่าย ในการจัดวางสื่อการเรียนการสอนควรมีการเคลื่อนที่และหมุนเวียนให้เด็กเลือกมุมที่จะเรียนรู้ได้ ส่วนมุมที่ครูยังไม่พร้อมให้เล่นควรให้สัญลักษณ์ในการปิดมุมการเรียนรู้ให้ชัดเจน เป้าหมาย คือ สร้างวินัยให้กับเด็ก ฝึกให้เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นได้แค่ที่มีจำกัด เคารพข้อตกลงและเงื่อนไขของห้องเรียน สิ่งเหล่านี้จะฝึกด้วยการใช้ฟังก์ชันต่าง ๆ ในห้องเรียนมากกว่าสิ่งที่สอนผ่านการบอกให้ปฏิบัติ

มุมนิทาน เป็นอีกหนึ่งมุมที่เด็กสามารถเสริมสร้างประสบการณ์นี้ได้ด้วยตนเองผ่านการใ้รู้ อยากรู อยากรู้ อยากรู อยากรู อยากรู อยากรู อยากรู อยากรู อยากรู อยากรู เพราะนั่นมุมนิทานก็ควรมีหนังสือที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับวัย

กิจกรรมที่ ๘ : Reflection : คุณครูได้อะไรจากการทำกิจกรรมใน ๒ วันนี้

ครูคนที่ ๑ : ทำให้เห็นพัฒนาการของเด็ก ได้เปลี่ยนตัวเองเป็นผู้รับฟังบ้างและหัดฟังเด็กให้เป็น

ครูคนที่ ๒ : ตอบโจทย์ สร้างความรู้ให้กับตัวเอง มีทิศทางในการพัฒนาตัวเองและมีหลักการในการนำไปปรับใช้ได้

ครูคนที่ ๓ : ได้กระบวนการและแนวทางที่จะนำไปใช้ได้จริง ได้ลงมือทำปฏิบัติจริงและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดได้จริง

ครูคนที่ ๔ : เจอแนวทางด้านการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในรูปแบบใหม่ๆ นำไปปรับแผนการเรียนรู้ในโรงเรียนได้

ครูคนที่ ๕ : ปรับแผนการเรียนการสอนใหม่ โดยเริ่มปรับจากครูก่อน เปลี่ยนเป็นการเน้นที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้แผนการเรียนรู้ใหม่ ได้ข้อมูลในการปรับห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ดีมากขึ้น เอาตัวเด็กเป็นตัวตั้งมากกว่าการเอาตัวครูสอนเป็นตัวตั้ง

ครูคนที่ ๖ : เริ่มปรับการเรียนการสอนโดยเริ่มจากการกลับไปทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของนักเรียนก่อน

ครูคนที่ ๗ : ได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ เน้นให้นักเรียนได้มีจินตนาการและการนำเสนอการเรียนการสอนที่ได้จากท้องถิ่นมาปรับใช้

ครูคนที่ ๘ : จะกลับไปจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่โรงเรียนใหม่

ครูคนที่ ๙ : ได้รู้เป้าหมายในการเขียนหลักสูตรเอง ไม่เน้นอ่านเขียนและได้วิธีในการเขียนแผนการสอน ได้ความรู้ใหม่ๆ ในปรับเปลี่ยนห้องเรียนในบริบทเดิม

ครูคนที่ ๑๐ : ได้ทิศทางการเขียนแผนการสอน เห็นความเป็นตัวเด็กมากขึ้น ได้มุมมองในการพัฒนาในตัวเด็กมากขึ้น

กิจกรรมที่ ๙ : สะท้อนความรู้สึก สิ่งที่ได้รับและการนำไปปรับใช้

โรงเรียนมณีวรรณวิทยา (ครูคนที่ ๑)

สำหรับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้ คือ ไม่ใช่ความรู้ที่เป็นทฤษฎี

แต่เป็นการปฏิบัติเลย ทำให้รู้ว่าทั้งหมดที่ครูเคยได้สัมผัส

มาสามารถเอาไปใช้ได้จริง ๆ กิจกรรมที่พาทำก่อนแล้วกลับมา

สะท้อนความคิด ขนาดตัวเรายังเข้าใจได้ในระดับหนึ่ง คิดว่าถ้าเรา

เอาไปใช้กับเด็กมันต้องได้ผลแน่นอนเลย ในบางทีทฤษฎีที่เราได้เรียนรู้มาเรารู้แต่เราไม่รู้ว่าจะนำไปใช้ยังไงให้เกิดผลชัดเจน แต่พอมาตรงนี้แล้วเข้าใจและคิดว่าจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างเต็มความสามารถของตัวเอง ได้เคล็ดลับและเทคนิค รวมถึงกระบวนการที่จะนำไปใช้กับเด็ก เด็กเองเขาก็อยากสื่อสารให้เราเข้าใจแต่เขาไม่รู้จะสื่อสารกับเราอย่างไร สิ่งที่เราคิดว่าดีที่สุดในวันนี้คือ ทำยังไงที่จะดึงศักยภาพหรือสิ่งที่เด็กเขาเรียนรู้ออกมาโดยผ่านตัวเขาเอง แต่หัวใจ นี่คือหัวใจในการเรียนรู้ของวันนี้เลยคือเด็กเราเรียนรู้ได้แต่เด็กเราไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้เลย ตอนนี้อย่างที่กระบวนการของเรายังไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้น สิ่งที่ได้ในวันนี้ไม่ใช่ทฤษฎีแล้วแต่มันเป็นสิ่งที่ออกมาจากใจ ของคนๆหนึ่งที่เป็นครู เพราะบางอย่างที่เรามาฟังในวันนี้เป็นสิ่ง

เราทำกับเด็กเราอยู่แล้วแต่สิ่งที่โดนใจคือการที่เราจะดึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคนออกมาให้ได้ สิ่งที่ได้มากที่สุดเลยก็คือ “หัวใจ”

โรงเรียนมณีวรรณวิทยา (ครูคนที่ ๒)

สำหรับประสบการณ์ ๒ วันที่ได้รับ ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์เอก

มาก ๆ นะคะที่ได้มาเปิดโลกทัศน์ให้กับคุณครู จากการเรียนรู้บางกิจกรรม

ต้องยอมรับเลยว่าไม่เคยอยู่ที่ตัวเด็กเลย แต่พอมานะ ๒ วันนี่ได้รู้แล้วว่า

กิจกรรมที่เราทำมานั้นแทบจะเปรียบเทียบไม่ได้เลย และเด็กเล็ก ๆ

ในโรงเรียนของเรา เราเพิ่งรู้ว่าเด็กเขาต้องการแบบนี้

มากกว่าสิ่งที่เราคิดว่าเขาต้องการแต่มันมันใช่เลย

แล้วเราก็ได้รู้ใจตัวเองด้วยว่าเราต้องการอะไร ในการเป็นครูครั้งนี้ด้วย

จะนำกลับไปใช้ที่โรงเรียนให้ได้มากที่สุดและเกิดผลกับเด็กให้ได้มากที่สุด ขอขอบคุณมาก ๆ ค่ะ

ที่ให้โอกาสได้มาพบเจอสิ่งที่ดี ๆ ใน ๒ วันนี่ ขอขอบคุณค่ะ

โรงเรียนท่าลำปิต

สำหรับความรู้สึกที่ได้มาอบรมใน ๒ วันนี่ รู้สึกอบอุ่นและรู้สึกดี

บางทีสิ่งเราสงสัยหรือสิ่งที่เราไม่กล้าถามมันลงไปเป็นความเป็นครูปฐมวัย

ได้มีโอกาสได้มาเรียนรู้และมีทีมที่คอยช่วยเหลือสิ่งที่เรายังไม่เข้าใจในบางเรื่อง

ส่วนความรู้ที่ได้จากการมาเรียนรู้ ๒ วันนี่คือการได้เรียนรู้การสอนแบบปฐมวัยจริง ๆ

การเรียนรู้ธรรมชาติจากตัวเด็ก เป็นการเรียนที่เราปล่อยให้มันเล่นไปเรื่อย ๆ

แล้วก็ค้นหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ไปพร้อม ๆ กัน ส่วนสิ่งที่เราจะนำไปใช้ เพราะในตอนนี้อย่างโรงเรียนก็มีการเรียนการสอนในแบบทั่วไป กลับไปจะไปปรับการเรียนรู้อย่างบูรณาการโดยแบ่งเป็น ๒ เทอม ใน ๒ เทอมเราก็จะแบ่งตามช่วงฤดูกาล โดยให้เด็กเรียนรู้ตามฤดูกาลให้สิ่งต่างๆรอบตัวแล้วนำมาบูรณาการให้

เข้ากันแล้วก็เชื่อมโยงด้วยตัวชีวิต และสิ่งที่เราจะสอดแทรกลงไปก็คือ ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อให้เด็กของเรามี
ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นค่ะ

โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย

สำหรับการมาอบรมทั้ง ๒ วัน โรงเรียนบ้านน้ำกร่อย ก็ได้การเปิดใหม่ๆ เปิดอย่างแรกเลยคือ เปิดใจ
เปิดใจที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง อย่างที่ ๒ คือ เปิดความรู้ เราเปิดที่จะรับความรู้ใหม่ๆเข้ามาหลังจากที่เรา
เปิดใจแล้ว อย่างที่ ๓ เราจะไปเปิดห้องเรียนของเราเพื่อจัดการเรียนการสอนที่เรา นำความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับใน
วันนี้กลับไปใช้กับเด็ก ๆ ก็ขอบคุณทีมงานที่ได้จัดกิจกรรมในวันนี้ ทำให้เราได้แชร์ประสบการณ์กับเพื่อนร่วม
อุดมการณ์เดียวกันค่ะ ทำให้เราได้รับความรู้แล้วจะนำไปใช้อย่างไร แล้วเราก็จะกลับไปใช้ในห้องเรียนของเรา
หรือว่าเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าครูที่สอน เปลี่ยนแปลงจากครูผู้สอนกลายเป็นโค้ชแทนค่ะ

โรงเรียนวัดท่าเรือ (ผู้อำนวยการ)

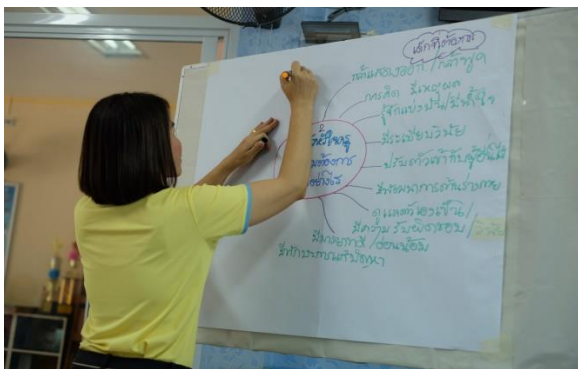
รู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงว่าจากที่เราเคยรู้ถึงเรื่อง
ของปฐมวัย เรากลับรู้สึกถึงเรื่องที่เข้ามาใหม่
แล้วก็เห็นความเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างจากเดิม
แล้วเมื่อเห็นครูได้ลงมือปฏิบัติการ เราเสนอแนวคิด
แล้วรู้สึกสบายใจว่าเราสามารถเปลี่ยนได้สามารถเข้าสู่ยุคของการ

ที่จะปรับการเรียนการสอน หรือปรับการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กอนุบาลได้อย่างเหมาะสมและก็
สมวัยและน่าจะเป็นโอกาสได้พัฒนาเด็กอย่างแท้จริงที่จะเกิดขึ้นเพราะว่า ทีมวิทยากรท่านก็มีความเชี่ยวชาญ
แล้วก็ท่านกล้าที่จะพูด กล้าที่จะนำปรับ แล้วก็กล้าที่จะวิพากษ์ถึงแม้ว่าสิ่งนี้พูดไปครูบางคนอาจจะไม่พอใจ แต่
ว่ามันทำให้ครูเห็นตัวตนที่แท้จริงของเขาว่า ถ้าเขายังยึดเรื่องเก่าๆเหมือนเดิม ยึดในสิ่งที่เรียกว่าไม่ได้เตรียม
ความพร้อมอย่างแท้จริงว่าเด็กอนุบาลหรือปฐมวัยต้องอ่านออกเขียนได้หรือวิ่งตามการเรียนการสอนของ
เอกชน มันก็จะผิดหลักการของหลักสูตรแล้วก็จะทำให้เด็กไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมที่แท้จริง การเติบโต

เขาก็จะเกินทักษะที่ควรได้รับ แล้วเมื่อถึงวันหนึ่งที่เขาเหนื่อยล้าเขาก็ละเลิกการเรียนไป กลายเป็นเด็กที่เที่ยวเล่นแล้วก็ติดเกมส์หรือมีใจที่ไม่อยากจะมาโรงเรียน แต่ถ้าเกิดเด็กที่ถูกเตรียมความพร้อมสมวัย เขาก็จะมีความสุขสานตลอดระยะเวลาการเรียนรู้ของเขา เขาจะเร่งเรียนรู้ด้วยทักษะของเขา ตามความสนุกสนานของเขา เขาก็จะเจริญเติบโตสมวัย แล้วเขาก็จะรู้ทุกอย่างได้อย่างเข้มแข็งและเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคงด้วย แล้วสิ่งที่ครูสอนเขาไปเขาก็จะเก็บได้หมดแล้วครูคิดว่าดีที่สุดสำหรับวันนี้

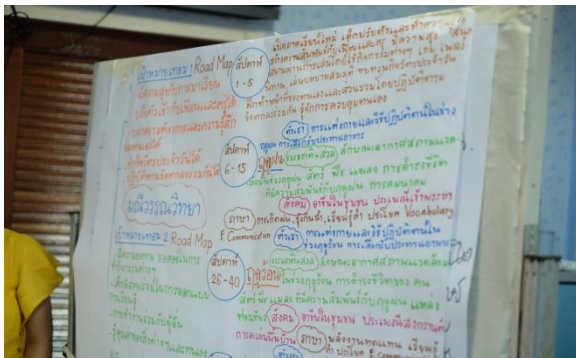
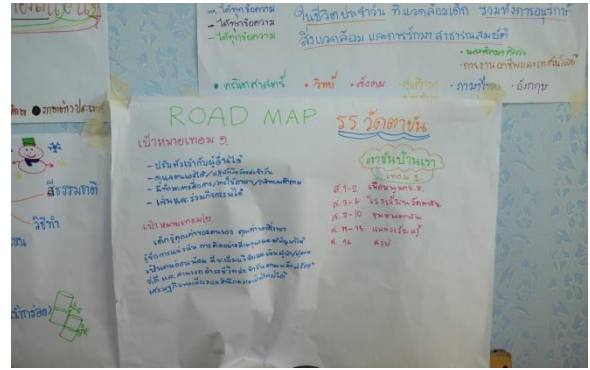
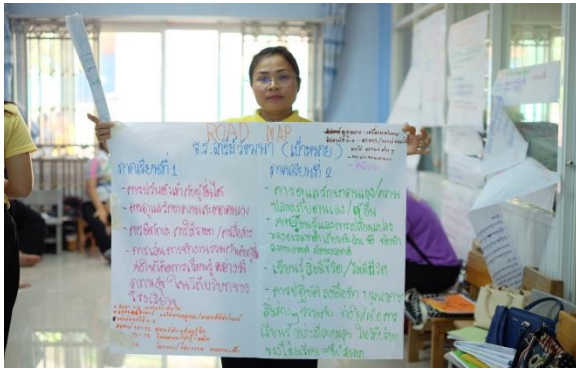
ภาพประกอบ

กิจกรรม : เตะ “หัวใจ” เด็กเพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้

กิจกรรม : การนำเสนอแผนการเรียนรู้

กิจกรรม : นำสิ่งแวดล้อมธรรมชาติใกล้ตัวมาสร้างให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น

กิจกรรม : ทำเอง กินเองและถอดบทเรียน

กิจกรรม : จากแผนการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนบริบทพื้นที่การเรียนรู้บริบทภายในห้องอนุบาล

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าเรือ ที่ยินดีสนับสนุนอนุเคราะห์สถานที่ให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนเครือข่ายเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนพลิกโฉมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาลและการปรับเปลี่ยนกายภาพภายในและภายนอกให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ที่เด็กอนุบาลสามารถเข้าถึงได้ทันที

อาจารย์สีปัด น้อยตัด นางสาวสลักษ์ แสนสุริวงศ์ นางสาวอารีญา สิทน

สาขาวิชาทางศึกษาศาสตร์ สถาบันอาศรมศิลป์

ภาคผนวก
กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

รายนามบุคคลผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครือข่ายโรงเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (Professional Learning Network: PLN)

และ เวที Social Lab ภาควิชาเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

วันที่ 31 มกราคม 2561 ณ โรงแรมแกลเลอรี ดีไซน์ โฮเทล อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ

ลำดับที่	องค์กร/หน่วยงาน	จังหวัด	รายชื่อ	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
1	ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	คุณรุ่งวิจิต คำงาม	ผู้ประสานงาน ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น จ.ศรีสะเกษ	089-416-7819
2	คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านนารังกา	ศรีสะเกษ	คุณนิรันดร์ชัย ฤงจันทร์	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียน บ้านนารังกา ต.กุดเสลา อ.กันทรลักษ์ ศรีสะเกษ	089-846-9291
3	เครือข่ายภาคประชาสังคมจังหวัด (คปจ.)	ศรีสะเกษ	นายประดิษฐ์ พรหมเสนา	ประธาน คปจ.ศรีสะเกษ (อดีต ผอ. สพป.ศก.เขต 3)	089-717-3464
4	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.ดร.อุดมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ	คณบดีคณะครุศาสตร์	045-643600-6
5	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์	ประธานหลักสูตรดุขศึกษิต (สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ ม. ราชภัฏศรีสะเกษ)	081-976-0873
6	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.ดร.ประดิษฐ์ ศิลบุตร	ที่ปรึกษาสภาการศึกษาจังหวัด และที่ปรึกษา อธิการบดี ม.ราชภัฏศรีสะเกษ	081-725-4328
7	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.ดร.อรธิดา ประสาร	อาจารย์ประจำสาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์	080-797-3879
8	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	รศ.จำเริญ อุ่นแก้ว	ประธานบัณฑิตศึกษา มรภ.ศรีสะเกษ	
9	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	อาจารย์กวีสิปวิญช์ เมืองจันทร์	ประธานสาขาวิชาการประถมศึกษา	
10	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ดร.จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์	รองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	
11	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์	คณะครุศาสตร์	

ลำดับที่	องค์กร/หน่วยงาน	จังหวัด	รายชื่อ	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
12	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ดร.สุภัทร สายรัตน์อินทร์	คณะครุศาสตร์	
13	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	อาจารย์ชุตินา เมฆวัน	คณะครุศาสตร์	
14	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.เจนจิรา ปาทาน	คณะครุศาสตร์	
15	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ผศ.ดร. เอ็มอร แสนภูวา	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.ราชภัฏศรีสะเกษ	086-253-9234 / 097-040-4357
16	มูลนิธิสยามกัมมาจล	กรุงเทพมหานคร	คุณปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร	ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล	084-055-5576
17	มูลนิธิสยามกัมมาจล	กรุงเทพมหานคร	คุณรัตนา กิติกร	ผู้จัดการโครงการ	081-929-0540
18	มูลนิธิสยามกัมมาจล	กรุงเทพมหานคร	คุณนาถชิตา อินทร์สอาด	ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการสื่อสารสังคม	093-426-9636
19	มูลนิธิสยามกัมมาจล	สุรินทร์	คุณสมเกียรติ พุทธิจรุงวงศ์	Take Note	083-578-2288
20	มูลนิธิสยามกัมมาจล	สุรินทร์	คุณนลินภัทร์ พุทธิจรุงวงศ์		
21	มูลนิธิสยามกัมมาจล	กรุงเทพมหานคร	คุณจิตติมา กุลประเสริฐรัตน์	ผู้เชี่ยวชาญการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชน	084-877-9889
22	โรงเรียนสัมปออย (สัมปออยวิทยาเสริม)	ศรีสะเกษ	นายประหยัด กองแก้ว	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-5793077
23	โรงเรียนบ้านโก	ศรีสะเกษ	นายวิทยา ทองอินทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-9553725
24	โรงเรียนบ้านขนุน (สพป.ศก.เขต 4)	ศรีสะเกษ	นายวิมล มูลสาร	ผู้อำนวยการโรงเรียน (นายกสมาคมผู้บริหาร การศึกษาอำเภอกันทรลักษ์)	092-161-1300
25	โรงเรียนบ้านขนุน (วัฒนธรรมศาสตร์ศรีสะเกษ 2515)	ศรีสะเกษ	นายธีรศักดิ์ บัวศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-5487337
26	โรงเรียนบ้านคลองเพชรสวย (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	นายสุรพงษ์ เวชพันธ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-816-8733
27	โรงเรียนบ้านคูซอด	ศรีสะเกษ	นางสาวพีระพรรณ ทองศูนย์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	086-1402768

ลำดับที่	องค์กร/หน่วยงาน	จังหวัด	รายชื่อ	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
28	โรงเรียนบ้านจำนัสนายเจริญ (ศรีสะเกษ เขต 4)	ศรีสะเกษ	นายจิมจง ทองคำวัน	ผู้อำนวยการโรงเรียน	080-169-0022
29	โรงเรียนบ้านตะเคียนราม (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	นายอานวย มีศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียน	089-624-6237
30	โรงเรียนบ้านตาโสม	ศรีสะเกษ	ว่าที่ ร.ต.กิตติพงษ์ เจริญ	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-9661628
31	โรงเรียนบ้านธาตุพิทยาคม	ศรีสะเกษ	นายชาญวิทย์ สันดอน	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-9771180
32	โรงเรียนบ้านนกงู (อสพป.30)	ศรีสะเกษ	นายไพศาล จันทร์เทศ	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-9674257
33	โรงเรียนบ้านนาขนวน (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	นายสังคม อินทร์ขาว	ผู้อำนวยการโรงเรียน	088-746-9457
34	โรงเรียนบ้านโนนจิก (ศรีสะเกษ เขต 4)	ศรีสะเกษ	นางมัทธนา ทูมมา	ผู้อำนวยการโรงเรียน	091-8295186
35	โรงเรียนบ้านโนนดั่ง (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	นางสร้อยทิพย์ ไทยน้อย	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-879-2897
36	โรงเรียนบ้านปรือคัน	ศรีสะเกษ	นายศักดิ์ชัย ศรีบุญเรือง	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-966-2261
37	โรงเรียนบ้านปะทาย (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	ผอ.สมศักดิ์ ประสาร	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-789-0567
38	โรงเรียนบ้านฝั่ง(มรุสิทธิ์ประชาสรรค์)	ศรีสะเกษ	นายธีระวัฒน์ ทองใส	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
39	โรงเรียนบ้านฝั่ง(มรุสิทธิ์ประชาสรรค์)	ศรีสะเกษ	นายธีระวัฒน์ ทองใส	ผู้อำนวยการโรงเรียน	088-582-5721
40	โรงเรียนบ้านพงสิม	ศรีสะเกษ	นายชูชาติ ชัยวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	081-977-2521
41	โรงเรียนบ้านพรหมเจริญ (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	นางรัตนา รุ่งแก้ว	ผู้อำนวยการโรงเรียน	091-020-9066
42	โรงเรียนบ้านเมื่อน้อยหนองมุข	ศรีสะเกษ	นายสังเวียน สูงโสง	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
43	โรงเรียนบ้านรุ่ง	ศรีสะเกษ	นายทองคำ จิตสุภาพ	ผู้อำนวยการโรงเรียน	086-248-1610
44	โรงเรียนบ้านสำโรงโคเต่า	ศรีสะเกษ	นายสี วรสา	ผู้อำนวยการโรงเรียน	085-3047690
45	โรงเรียนบ้านหญ้าปล้อง (ศรีสะเกษ เขต 1)	ศรีสะเกษ	นายเอกอมร ใจจง	ผู้อำนวยการโรงเรียน	080-169-0022

ลำดับที่	องค์กร/หน่วยงาน	จังหวัด	รายชื่อ	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
46	โรงเรียนบ้านหนองกก (ศรีสะเกษ เขต 2)	ศรีสะเกษ	นางสาวรจนา ขอร่ม	ผู้อำนวยการโรงเรียน	061-0285412
47	โรงเรียนบ้านหนองครก	ศรีสะเกษ	นายเกรียงไกร สูงสนิท	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
48	โรงเรียนบ้านหนองไฮ	ศรีสะเกษ	ว่าที่ร้อยตรีกันทรรา เขียวอ่อน	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
49	โรงเรียนบ้านหมัด (ครุรัฐสงเคราะห์)	ศรีสะเกษ	นางกัญญา สรรพศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียน	086-465-8548
50	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	บุรีรัมย์	นายวิเชียร ไชยบัง	ผู้อำนวยการโรงเรียน	089-581-3201
51	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	บุรีรัมย์	นางสาวพรรณทิพย์พา ทงมี	ครู	065-503-2522
52	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	บุรีรัมย์	นางสาวศุภากร เชื้อพระคา	ครู	095-616-6827
53	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	บุรีรัมย์	นายภาณุวัฒน์ บุญเย็น	ครู	080-3349881
54	โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา	บุรีรัมย์	นางศิริมา โพธิจักร์	ครู	093-3965757
55	โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย	ศรีสะเกษ	คุณภาณุมาศ ไชยสาร	ฝ่ายวิชาการ	081-879-8191
56	โรงเรียนหนองอารีพิทยา (ศรีสะเกษ เขต 3)	ศรีสะเกษ	นายประกอบ สายแก้ว	ผู้อำนวยการโรงเรียน	090-236-5959
57	โรงแรมเกษสิริ อ.เมืองศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	นายธาดา ลิมปิจำนงค์	กรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ	087-873-9977
58	วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	คุณอภิสิทธิ์ เลขาตระกูล	รองผอ.วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ	
59	ศูนย์บริการเด็กกอดทิสติกจังหวัดศรีสะเกษ (องค์กรเอกชน)	ศรีสะเกษ	นายทัศนัย หริรักษ์	ผอ.ศูนย์บริการเด็กกอดทิสติกจังหวัดศรีสะเกษ	085-777-2474
60	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)	กรุงเทพมหานคร	คุณณิชา พิทยาพงศกร		
61	สนามอาชีพศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	คุณสมยศ ศรีภักดี	CEO สนามอาชีพศรีสะเกษ	
62	สภาวัฒนธรรมอำเภอกันทรลักษ์	ศรีสะเกษ	ดร.ประวิทย์ หลักบุญ	ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอกันทรลักษ์ (อดีต ผอ.สพม.10 สพม.21 สพม.29)	081-955-5762

ลำดับที่	องค์กร/หน่วยงาน	จังหวัด	รายชื่อ	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
63	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1	ศรีสะเกษ	ว่าที่ ร.ต.ดร.ทวีศักดิ์ นามศรี	ผู้อำนวยการ สพป.ศก.เขต 1	081-393-3857
64	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1	ศรีสะเกษ	นางพิมพ์ฉวี ศรีลาสาร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	088-582-6917
65	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1	ศรีสะเกษ	คุณสมโภชน์ หลักฐาน	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ผอ.กลุ่มนิเทศการจัด การศึกษา สพป.ศรีสะเกษ เขต 1	
66	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 2	ศรีสะเกษ	นายธีระพงษ์ บุษบงก์	ผู้อำนวยการ สพป.ศก.เขต 2	081-734-6722
67	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 2	ศรีสะเกษ	นายสำราญ อุตสาหะ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ	087-253-9331
68	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3	ศรีสะเกษ	ดร.ไพบุลย์ ศรีสุธรรม	ผู้อำนวยการ สพป.ศก.เขต 3	081-790-3706
69	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3	ศรีสะเกษ	นายพิจิตร ทานะ	รองผอ.สพป.ศรีสะเกษ เขต 3	087-010-3134
70	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 3	ศรีสะเกษ	นายประจักษ์ ทองเลิศ		
71	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4	ศรีสะเกษ	นายเสนีย์ เรืองฤทธิ์ราวี	ผู้อำนวยการ สพป.ศก.เขต 4	098-226-4269 /098-638-9829
72	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4	ศรีสะเกษ	นายธีรวัฒน์ คำศรี	รองผอ.สพป.ศรีสะเกษ เขต 4	098-268-419
73	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4	ศรีสะเกษ	นายมานิต สิทธิศร	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ	092-453-6199 / 084-725-3378

ลำดับที่	องค์กร/หน่วยงาน	จังหวัด	รายชื่อ	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
74	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28	ศรีสะเกษ	นายภัทศาสน์ มาสกุล	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28	086-873-8762
75	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	กรุงเทพมหานคร	นายณรงค์ แผ้วพลสง	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (กพฐ.)	
76	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	ดร.อุดมศักดิ์ เพชรผา	รองศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ (รักษาการในตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด)	081-066-8821
77	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	คุณสุทธิชัย ไชยโพธิ์	ผอ.กลุ่มนิเทศ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ	085-300-5335
78	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	คุณบุญจันทร์ บัวหุ้ง	ประธานอนุกรรมการด้านพัฒนาการศึกษา	080-087-9805
79	องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ	ศรีสะเกษ	นายอภิศักดิ์ แซ่จิ่ง	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ	081-470-3812
80	อบต.ยางชุมน้อย	ศรีสะเกษ	นางสุภาพร นามวงศ์	อสม.	081-725-8338

นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ

ด้วยจิตศึกษา PBL-Problem Based Learning และ PLC-Professional Learning Community

แนวคิด

๑) การศึกษา เป็นเครื่องมือพัฒนาคน ไม่ได้มีไว้เพื่อ “ตัดสิน” ว่าใครฉลาด ใครโง่ เป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา คือ การจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ปัญญา ๒ ส่วน คือ ปัญญาภายใน และปัญญาภายนอก

๒) เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมปัญญา ไม่มีเด็กคนใดเรียนรู้ไม่ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ปัญหาของเด็ก แต่เป็นปัญหาของครู นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ได้ออกแบบมาเพื่อ หาแนวทางช่วยครูในการปรับเปลี่ยนวิธีการสร้างการเรียนรู้ให้มีผลสัมฤทธิ์ในผู้เรียนทุกคนที่มีความแตกต่างกัน

๓) เหตุแห่งปัญหาของการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ล้มเหลว ไร้คุณภาพ อยู่ที่ Mindset นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จึงให้ความสำคัญกับการ “เปลี่ยน Mindset” เพื่อเปลี่ยน แบบแผนพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างหรือระบบที่ส่งผลให้เกิดแบบแผนพฤติกรรม ที่เป็นเหตุแห่งปัญหานั้น

๔) ระบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีคุณภาพ จะต้องให้ความสำคัญต่อเป้าหมาย คือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ออกแบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑” คือ มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑

๕) จะเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนได้ ต้องเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเชิงระบบ จุดคานงัดที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพโรงเรียนให้สูงขึ้น คือ การเปลี่ยนโครงสร้าง/ระบบ ซึ่งทำได้โดย

- เปลี่ยนวิธีการปฏิบัติต่อกันเพื่อการเคารพต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกันและกันด้วย “จิตศึกษา”
- เปลี่ยนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วย หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL)

- เปลี่ยนระบบพัฒนาครูเป็นการสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพขึ้นมาในโรงเรียน (Professional Learning Community : PLC)

กรอบแนวคิด การจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วย ๓ นวัตกรรม : จิตศึกษา PBL และ PLC

เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมปัญญา การศึกษาต้องทำให้ ปัญญานั้นงอกงามขึ้น และโรงเรียนต้องเป็นพื้นที่ที่ทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ก่อรูปขึ้น เป็นภาพเบื้องหน้า คือ นวัตกรรม คือ จิตศึกษา PBL และ PLC รวมทั้งวิถีปฏิบัติและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบนหลักการใช้จิตวิทยาเชิงบวกนั้น มีแนวคิด ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลัง สำคัญ คือ ทฤษฎีสมอง และทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีสมอง

สมอง มีหน้าที่สำคัญต่อการ เรียนรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ที่มีคุณภาพต้องเข้าใจกลไกการพัฒนาของสมองที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ ดังนี้

(๑) โยสมองและการเชื่อมต่อ เป็นปัจจัยหนึ่งของความสามารถทางสมอง คือ ความฉลาด ตัวกระตุ้นให้โยสมองสามารถเชื่อมต่อกันได้ คือ ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ (การรับรู้ การสัมผัส) **การส่งสัญญาณในสมอง** เกี่ยวข้องกับสองสิ่ง ได้แก่ กระแสไฟฟ้าในเซลล์สมอง และ สารเคมีในสมอง กระแสไฟฟ้าในเซลล์สมองจะทำให้โยประสาทตัวส่ง (Axon) หลังสารเคมีผ่านจุดเชื่อมไปสู่โยประสาทตัวรับ (Dendrite)

(๒) สารเคมีในสมอง ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ สารเคมีในสมอง ในสมองมีสารเคมี ๒ กลุ่ม

- กลุ่มกระตุ้นสมอง เช่น Endorphin, Serotonin มีหน้าที่ ควบคุมอารมณ์ ความประพฤติ และการแสดงออก สมองตื่นตัว ส่งผ่านข้อมูลได้ง่าย เรียนรู้ได้เร็ว รู้สึกดีมีความสุข ภูมิต้านทานเพิ่ม สุขภาพแข็งแรง **ปัจจัยกระตุ้น** ได้แก่ การออกกำลังกาย การเล่น การทำงานเป็นกลุ่ม สัมพันธภาพที่ดี สภาพแวดล้อม คนรอบข้าง การได้รับความรัก หรือ การได้รับการสัมผัสโอบกอด การเห็นคุณค่าต่อตัวเอง รู้สึกดีต่อตัวเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ศิลปะ ดนตรี ภาวะคลื่นสมองต่ำ
- กลุ่มกดสมอง เช่น Cortisol, Adrenaline ซึ่งสาร Cortisol ในสมองจะหลั่งเมื่อเกิดสภาวะตกใจ การต่อสู้ ตื่นรนเพื่อการอยู่รอด ความเครียด ความวิตก ซึมเศร้า ซึ่งจะส่งผลยับยั้งการเติบโตของโยประสาท ยับยั้งการส่งผ่านข้อมูล ปิดการเรียนรู้ ยับยั้งเส้นทางความจำ ภูมิต้านทานต่ำ สมารถสู้ **ปัจจัยกระตุ้น** ถูกดุด่า ตวาด เย้ยหยัน ถูก

ลงโทษด้วยการตี ถูกเปรียบเทียบว่าด้อยค่า ถูกบังคับ ถูกกดดัน ความรู้สึกว่าได้
รับความรัก ฯลฯ หากครุหยุดการหลั่ง Cortisol ได้ คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
จะสูงขึ้น

- **คลื่นสมอง** สมองของคนเรา ประกอบด้วยเซลล์ประสาทหลายพันล้านเซลล์ แต่ละ
เซลล์ได้สร้าง กระแสไฟฟ้าเล็กๆ ขึ้น ขณะเซลล์สมองส่งสัญญาณจะเกิดกระแส
ไฟฟ้า ซึ่งจะมีความถี่ของคลื่นไฟฟ้าที่ แตกต่างกันไป คลื่นสมองซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตาม
การเปลี่ยนแปลงของจิตใจ หากสถานะที่มนุษย์กำลังสับสน กระวนกระวาย ไม่มี
ความสุข จะทำให้คลื่นสมองสูง และเมื่อมนุษย์อยู่ในสถานะที่คลื่นสมองต่ำ ด้วย
การพัฒนาจิตใจให้สงบ ซึ่งทำให้อารมณ์ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีภูมิคุ้มกันใน
ร่างกายสูง

ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ขึ้นเกี่ยวข้องกับทฤษฎีต่าง ๆ ต่อไปนี้

- (๑) ทฤษฎีการเก็บข้อมูล (Retention Theory) ความสามารถในการ เรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถที่
จะเก็บข้อมูลและการเรียกชื่อ ที่เก็บไว้เอากลับคืนมา
- (๒) ทฤษฎีการเชื่อมโยงข้อมูล (Transfer Theory) การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการเชื่อมโยงระหว่างความ
เหมือนหรือความเกี่ยวข้อง ของข้อมูลใหม่กับข้อมูลเก่า
- (๓) ทฤษฎีความกระตือรือร้น (Motivation Theory) การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการตั้งใจในการเรียนรู้
สนใจหรือความปรารถนาที่จะประสบ ผลสำเร็จ
- (๔) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Active Participation Theory) การเรียนรู้ถ้ามีความอยากเรียนรู้และ
อยากมีส่วนร่วมมากกับกลุ่ม กับสังคม ความสามารถก็มีมากขึ้น
- (๕) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionist) การศึกษาการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานอยู่บน
กระบวนการการสร้าง ๒ กระบวนการ คือ
 - สิ่งแรก คือ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตัวเอง ไม่ใช่รับแต่ข้อมูลที่
หลังไหลเข้ามาในสมองของผู้เรียนเท่านั้น โดยความรู้จะเกิดขึ้นจากการแปล
ความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ
 - สิ่งที่สอง คือ กระบวนการการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากกระบวนการ
นั้นมีความหมายกับผู้เรียนคนนั้น มุ่งการสอนด้วยการป้อนความรู้ให้เด็กมีโอกาส
คิดค้น ซึ่งครูต้องเข้าใจธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กกำลังเรียนรู้ และ

ช่วยเสริมสร้างกระบวนการ การเรียนรู้ให้ขึ้นไปได้ดีขึ้นตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน

นวัตกรรมเชิงระบบ ด้วยจิตศึกษา PBL และ PLC

นวัตกรรมเชิงระบบ ด้วยจิตศึกษา PBL และ PLC คือ จิตศึกษา PBL และ PLC เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ของครูและเด็ก ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทั้ง ปัญญาภายใน และปัญญาภายนอก สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

๑. จิตศึกษา : พัฒนาปัญญาภายใน

จิตศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญญาภายใน ซึ่งประกอบด้วย ๓ กระบวนการที่ค้น ได้แก่

- การจัดการความเป็นชุมชนให้มีสนามพลังบวก (สภาพแวดล้อม บรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียน วิถี วัฒนธรรมใหม่)
- การใช้จิตวิทยาเชิงบวก
- การใช้กิจกรรมจิตศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาปัญญาภายใน

ปัญญาภายใน หรือ ความฉลาดด้านในหมายถึงความฉลาดทางด้าน จิตวิญญาณ (SQ) และความฉลาดทางด้านอารมณ์ (EQ) ซึ่งได้แก่

- การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง (รู้ตัว) และผู้อื่น
- การมีสติอยู่เสมอ รู้เท่าทันอารมณ์เพื่อให้รู้ว่าต้องหยุด หรือไปต่อกับ สิ่งที่กำลังเป็นอยู่ มีความสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้
- การเห็นคุณค่าในตัวเอง คนอื่น และสิ่งต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิต อย่างมีเป้าหมาย และมีความหมาย
- การมีสัมมาสมาธิ เพื่อกำกับความเพียรให้การเรียนรู้หรือการทำงานให้ลุล่วง มีความอดทนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- การอยู่ด้วยกันอย่างภราดรภาพ ยอมรับในความแตกต่าง เคารพ และ ให้เกียรติกัน การมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม อยู่อย่างพอดีและพอใจได้ง่าย
- การเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสิ่งต่างๆ นอบน้อม ต่อสรรพสิ่งที่เกื้อกูลกันอยู่

เป้าหมายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่าน กิจกรรมจิตศึกษา คือ การดำเนินชีวิตที่มีความหมาย และมีความปกติสุข ซึ่งประกอบด้วยความยินดี หรือความพอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นรวมทั้งการเห็นคุณค่าในสิ่งต่างๆ และมีเป้าหมายที่ติงาม โดย กิจกรรมจิตศึกษา แบ่งตามวัตถุประสงค์ต่อการบ่มเพาะปัญญา ภายในของผู้เรียนเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. **จิตศึกษาระดับต้น :** จิตศึกษาเพื่อฝึกฝนสติ การใคร่ครวญ สู่การเคารพคุณค่าในตัวเอง และคนอื่น การเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งต่างๆ และกำกับตัวเองได้

๒. **จิตศึกษาระดับกลาง :** การฝึกฝนการำทำงานของสมองส่วนหน้า เพื่อประวิงเวลาไม่ให้เกิดผลลาม มีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือก ตัดสินใจกระทำ สอบทานหา Value คุณค่าของสิ่งที่จะทำ หรือการแสดงออกอย่างมีวิจารณญาณ

- **จิตศึกษาเพื่อบ่มเพาะความมีจริยธรรม** มีวิจารณญาณในการเลือกที่จะทำสิ่งถูก นำประโยชน์ทั้งในระดับ ตัวเอง ระดับกลุ่ม/สังคม ระดับโลก ระดับศาสนา ระดับหลักมนุษยธรรม
- **จิตศึกษากับการนำตัวเอง (Leading self)** เช่น การเห็นคุณค่า ความสามารถ ความถนัด ของตนเอง การเห็นข้อบกพร่อง และการออกแบบเพื่อปรับเปลี่ยน

๓. **จิตศึกษาระดับสูง :** จิตศึกษาเพื่อการเข้าถึงสิ่งแท้จริง หลุดพ้นจากภาวะอันตะ (เพียงเข้าใจสิ่งที่เป็นอยู่ ไม่ตัดสินว่าดี เลว) เข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวของสรรพสิ่ง (พลังงาน) เข้าถึงความจริงระดับผู้รับรู้ เข้าถึงความจริงแท้

ขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา (ซง เชื่อม ใช้)

แผนภาพแสดงขั้นตอนกระบวนการจัดกิจกรรมจิตศึกษา (ซง เชื่อม ใช้)

กิจกรรมจิตศึกษา มี ๕ ขั้นตอน

๑. **ขั้นเตรียม** : เตรียมสภาวะจิตของนักเรียนให้กลับมารู้สึกที่กาย กับลมหายใจให้รู้สึกผ่อนคลาย ไม่ถูกบังคับ ผีกลสติกกลับมารู้ตัวกับสิ่งที่ทำ โดยคำนึงถึงสร้างสภาพแวดล้อม ทั้งรูปแบบการนั่ง เสียง และเวลาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายใน (ประมาณ ๑-๓ นาที)
๒. **ขั้นกิจกรรม** : มี ๓ ขั้น ชง เชื่อม ใช้
 - (๑) **ขั้นชง** ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ระดับข้อมูล โดยอาจจะใช้สื่อเช่น คลิปวิดีโอ เพลง เรื่องเล่า หรือ สิ่งของ เพื่อกระตุ้นสมองส่วนความรู้สึก (ส่วนกลาง) ที่แรงพอจะสัมผัสเพื่อนให้เกิดพลังต่อความคิดต่อยอดได้
 - (๒) **ขั้นเชื่อม** เริ่มจากเชื่อมต่อกับตนเองหรือเชื่อมกับประสบการณ์เดิมของตัวเอง ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะเริ่มสร้างโครงสร้างความเข้าใจขึ้นมา และจะเริ่มเข้าใจ แต่ยังไม่แข็งแรง จากนั้นให้เชื่อมกันและกัน (Share and Learn) ความเข้าใจของแต่ละคน จะทำให้สมาชิกในวงแลกเปลี่ยนเริ่มเห็นรูปแบบ Pattern และที่เป็น Concept ทำให้เกิดความเข้าใจ และเห็นโครงสร้างความเข้าใจที่กว้างขึ้น สามารถอธิบาย เกิดความซาบซึ้ง เกิดความตระหนัก นำสู่การเปลี่ยนแปลงภายในตนเองได้ (Transformative Learning)
 - (๓) **ขั้นใช้** เป็นการทำแบบฝึกการทำชิ้นงาน ในสถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์จริง เช่น เขียนสะท้อนความคิด วาดภาพเล่าเรื่อง นำเสนอผลงาน ในขั้นนี้ นักเรียนจะมีความเข้าใจสูงขึ้น หรือเรียกว่า “สภาวะเข้าใจ” ใน ความงาม ความดี ความจริง ตามแต่ละช่วงวัย และนำไปใช้ในชีวิตจริง

หมายเหตุ : เมื่อครูออกแบบกิจกรรม “ชง-เชื่อม-ใช้” วนซ้ำอย่างต่อเนื่อง หลายๆ ครั้ง สมองจะสร้างโปรตีน เมื่อเชื่อมต่อ จะเกิด “Synapse” ทุกครั้งที่ “Synapse” จะแข็งแรงเชื่อมต่อเสถียรแล้วเซลล์สมอง “สู่การเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง”
๓. **ขั้นจบ** : ชื่นชมเพื่อเสริมแรง และให้นักเรียนได้มีโอกาสขอบคุณกันและกัน ขอขอบคุณเรื่องราว หรือสิ่งต่างๆ ที่ให้เรียนรู้ เพราะเมื่อได้ขอบคุณสมองส่วนหน้าในด้านดีงามจะเกิดปิติ

๒. **Problem based learning (PBL) การพัฒนาปัญญาภายนอก** หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาเป็นหน่วยบูรณาการที่ใช้ ปัญหาเป็นฐาน ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือแก้ปัญหา จนบรรลุตามทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของศตวรรษที่ ๒๑

จุดเด่นของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เป็นการเรียนรู้จาก ชีวิตจริง ลงมือปฏิบัติจริง และเพื่อใช้ในชีวิตจริง เกิดการใช้องค์ ความรู้และทักษะอย่างบูรณาการ เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น กระบวนการคิด การแก้ปัญหา

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL) เป็นกระบวนการเรียนรู้จากปัญหาโดยการแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหานั้นด้วยตนเองซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้ความรู้ ต้องค้นหาความรู้ที่หลากหลาย (Multi Knowledge) และทักษะที่หลากหลาย (Multi Skills) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักของเนื้อหาชุดนั้นและเกิดทักษะอันหลากหลาย เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) ตามแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (๓Rs ๘Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้

- 3Rs ได้แก่
 - การอ่านออก (Reading)
 - การเขียนได้ (Writing)
 - การคิดเลขเป็น (Arithmetic)
- 8Cs ได้แก่
 - ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)
 - ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)
 - ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross - cultural Understanding)
 - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership)
 - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy)
 - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ

- ทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย
คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ PBL

๑. การเผชิญปัญหาจากสภาพจริง (ข้อมูลปฐมภูมิเป็นปัญหา ที่เผชิญอยู่ในตัวคน ในชุมชน ในสังคม ที่จะส่งผลสู่ออนาคต) หรือ สภาพเสมือนจริง (ข้อมูลทุติยภูมิ)
๒. การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้ โดยการอำนวยความสะดวก ให้เกิดการเรียนรู้ภายในของแต่ละคน และการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และสูงขึ้นอย่างเป็นองค์รวมทั้ง องค์รวมภายในคนคนหนึ่ง ซึ่งองค์รวมที่เชื่อมสัมพันธ์กันอยู่ในระบบ ใหญ่
ขั้นตอนการเรียนรู้มีดังนี้
 - (๑) **ขั้นชง** : เป็นขั้นกระตุ้นให้เกิดการปะทะจริงทาง ประสบาสัมผัส ทางความคิด หรือ ความรู้สึก โดยวิธีการสืบค้น ทดลองปฏิบัติ เกิดความรู้ความเข้าใจระดับบุคคลจาก ข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ขั้นตอนนี้ครูต้องตั้งคำถามแ่งเพื่อจะปลุกเร้าความรู้ในตัวผู้เรียน
 - (๒) **ขั้นเชื่อม** เป็นขั้นของการแลกเปลี่ยนและตรวจ สอบ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ตนเองรู้ กับสิ่งที่คนอื่นรู้ ทั้งยังได้ร่วมกัน ตรวจสอบข้อเท็จจริงที่แต่ละคนพบ เพื่อการมองเห็น รอบด้านของข้อ เท็จจริง ขั้นตอนนี้ยังลดความอหังการในตัวผู้ ในขณะเดียวกัน โครงสร้าง องค์ความรู้และความเข้าใจก็จะก่อขึ้นในสมอง ในที่สุดก็จะพบคำตอบ ด้วยตัวเอง ขั้นตอนนี้ครูต้องเป็นนักอำนวยความสะดวกที่จะสร้างบรรยากาศ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันอย่างแท้จริง ไม่ผลิผลลามสรุปเสียเอง เพราะ การทำอย่างนั้นจะเป็น การลดทอนศักยภาพการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน
 - (๓) **ขั้นใช้** ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่จะทำให้โครงสร้าง ความเข้าใจในสมองคมชัดขึ้นโดยการให้ผู้เรียนตอบสนองต่อโจทย์ใหม่ ทันททีหลังจากขั้นเชื่อม เช่น การทำภาระงาน หรือชิ้นงานใหม่ การทำ การบ้าน หรือการปรับใช้ในชีวิตจริง เป็นต้น ขั้นตอนนี้ครูต้องเป็น นักสังเกตการณ์ที่สามารถมองเห็นความก้าวหน้าหรือความขัดข้อง ของเด็ก แต่ละคน

๓. Professional Learning Community (PLC) : ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ

ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ หมายถึง การสร้างองค์กรให้มีความเป็นชุมชนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในองค์กร เช่น สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกาย ทางใจ และทางจิตวิญญาณ การมีผู้นำองค์กรที่ดี การสร้างวัฒนธรรมและวิถีแบบใหม่ที่ให้ผู้อยู่ในองค์กรเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำและเห็นคุณค่าของกันและกัน และ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของครูซึ่งเกิดจากการปฏิบัติงานของครูแต่ละคนจนค้นพบปัญหาปฏิบัติ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจนเกิดปัญหาร่วม เพื่อสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ทุกมิติ

เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนนาร่อง ด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ด้วย จิตศึกษา PBL-Problem Based Learning และ PLC-Professional Learning Community

(๓) เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) โดยการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเชิงระบบด้วยนวัตกรรม จิตศึกษา PBL และ PLC

- พัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ทั้งด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
- พัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ในระดับชั้นเรียน (Classroom) ให้เป็น Active Learning ตามแนวทางการพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (เป็นเจ้าของการเรียนรู้) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ ทั้งด้าน ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ/คุณลักษณะ (Attitude/Attribute)

(๔) เพื่อให้โรงเรียนนาร่องสามารถบริหารจัดการเชิงระบบได้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาเป็น “แกนนำขยายผล” (Node) ให้กับโรงเรียนเครือข่าย ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในลักษณะ PLN (Professional Learning Network)

กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ ๒๔ โรงเรียน

ตาราง แสดงกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมเชิงระบบ ๒๔ โรงเรียน

ที่	รร.	สังกัด	ชั้นที่เปิดสอน	ครู	นร.	ผอ. รร.
๑	รร.บ้านห้วยป่าล้อม	สพป.ศรีสะเกษ ๑	อนุบาล - ม.๓	๑๗	๑๕๑	นายเอกอมร ใจจง
๒	รร.บ้านกระถุน	สพป.ศรีสะเกษเขต ๑	อนุบาล-ป.๖	๖	๖๐	นางรัตน์ฐาภัทร ดีพร้อมคุณาสิน
๓	รร.บ้านสำโรงโคเต่า	สพป.ศรีสะเกษเขต ๑	อนุบาล-ป.๖	๗	๖๑	นายสี วรสา
๔	รร.บ้านคูซอด	สพป.ศรีสะเกษเขต ๑	อนุบาล-ป.๖	๙	๑๔๐	น.ส.พีระพรรณ ทองศูนย์
๕	รร.บ้านเมืองน้อยหนองมุข	สพป.ศรีสะเกษเขต ๑	อนุบาล-ม.๓	๑๖	๑๕๕	นายสังเวียน สูงโฮง
๖	รร.บ้านหนองกก	สพป.ศรีสะเกษเขต ๒	อนุบาล - ป.๖	๗	๗๒	นางสาวรจนา ขอร่ม
๗	รร.บ้านโก	สพป.ศรีสะเกษเขต ๒	อนุบาล-ป.๖	๑๓	๑๕๔	นายวิทยา ทองอินทร์
๘	รร.บ้านโนนตั้ง	สพป.ศรีสะเกษ ๓	อนุบาล - ป.๖	๕	๗๒	นางสร้อยทิพย์ ไทยน้อย
๙	รร.บ้านคลองเพชรฯ	สพป.ศรีสะเกษ ๓	อนุบาล - ป.๖	๔	๖๔	นายสุรพงษ์ เวชพันธ์
๑๐	รร.บ้านพรหมเจริญ	สพป.ศรีสะเกษ ๓	อนุบาล - ม.๓	๑๕	๑๘๗	นางรัตนา รุ่งแก้ว
๑๑	รร.บ้านตะเคียนราม	สพป.ศรีสะเกษ ๓	อนุบาล - ม.๓	๓๒	๖๓๐	นายอำนวยการ มีศรี
๑๒	รร.บ้านห้วย	ศรีสะเกษเขต ๓	อนุบาล-ป.๖	๙	๙๐	นายสาม รักษา
๑๓	รร.บ้านธาตุพิทยาคม	ศรีสะเกษเขต ๓	อนุบาล-ป.๖	๑๑	๑๙๕	นายชาญวิทย์ สันดอน
๑๔	รร.บ้านโนนจิก	สพป.ศรีสะเกษ ๔	อนุบาล - ป.๖	๖	๙๒	นางมัทฉา ทูมมา
๑๕	รร.บ้านปะทาย	สพป.ศรีสะเกษ ๔	อนุบาล - ม.๓	๑๕	๒๑๘	นายสมศักดิ์ ประสาร

ที่	รร.	สังกัด	ชั้นที่เปิดสอน	ครู	นร.	ผอ. รร.
๑๖	รร.บ้านนาขนวน	สพป.ศรีสะเกษ ๔	อนุบาล - ป.๖	๑๒	๒๑๑	นายสังคม อินทร์ขาว
๑๗	รร.บ้านจำนัสนายเจริญ	สพป.ศรีสะเกษ ๔	อนุบาล - ป.๖	๑๑	๑๖๒	นายจิมจง ทองคำวัน
๑๘	รร.บ้านระโยง	ศรีสะเกษเขต ๔	อนุบาล-ป.๖	๘	๘๘	นายอัครินทร์ ฉัตรอริยวิชัย
๑๙	รร.บ้านหนองยาว	ศรีสะเกษเขต ๔	อนุบาล-ม.๓	๑๕	๑๓๔	นางปรมาภรณ์ ทองสุ
๒๐	รร.บ้านจอก	ศรีสะเกษเขต ๔	อนุบาล-ป.๖	๑๒	๒๑๗	นายสมปอง ชินตะวัน
๒๑	รร.หนองถ่มวิทยา	อบจ.ศก.	ม.๑-๖	๑๙	๑๖๘	นางนพพรรณ มะลิรักษ์
๒๒	รร.กุญชรศิริวิทย์	อบจ.ศก.	ม.๑-๖	๑๖	๑๙๙	นางคุณากร บุญสาตี
๒๓	รร.บ้านเพียนาม	อบจ.ศก.	อนุบาล -ป.๖	๑๔	๑๓๓	นางณัฐธรรนัน บัวงาม
๒๔	รร.ดงรักวิทยา	อบจ.ศก.	ม.๑-๖	๒๓	๓๒๒	นางรุจณี พันธุ์ศิริ

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน Brain-based Learning (BBL)

แนวคิด ทฤษฎี

Brain-based Learning (BBL) คือ กระบวนการเรียนรู้ที่มาจากรากฐานว่าสมองของเด็กหรือสมองของมนุษย์ทำงานอย่างไร โดยพยายามตอบโจทย์ว่า ถ้าจะทำให้มนุษย์คนหนึ่งเติบโตขึ้น พัฒนาตัวเองได้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี ไม่เลิกเรียนกลางคัน และมีสมาธิจดจ่อตั้งใจเรียน จะต้องทำอย่างไร จึงทำให้ BBL พยายามตอบโจทย์สิ่งเหล่านี้ ว่ากระบวนการเรียนรู้ เทคนิค เครื่องมือ และสื่อแบบไหนที่จะมาช่วยจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและมีคุณลักษณะนิสัยที่ดี ซึ่ง BBL ไม่ได้สนใจเฉพาะเทคนิคการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ให้ความสนใจกับกระบวนการทั้งหมดในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้การเรียนรู้ของเด็กมีคุณภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ เรื่องหลัก ดังนี้

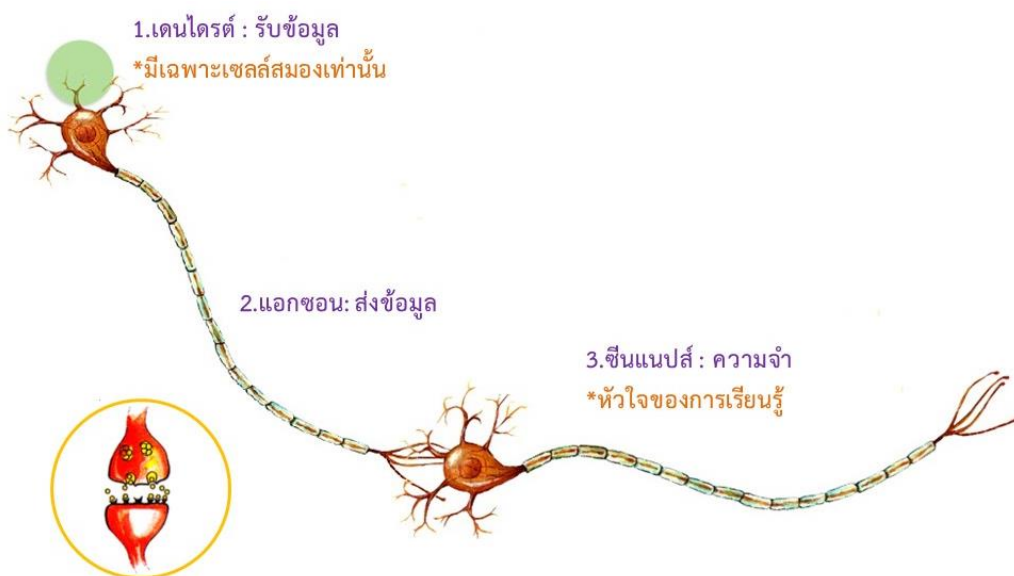

แผนภาพแสดงกุญแจ ๕ ดอกสู่การพลิกโฉมโรงเรียน BBL

๑) เข้าใจกลไกการทำงานและการเรียนรู้ของสมอง

๑.๑ สมองเรียนรู้อย่างไร

เซลล์สมองมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเซลล์อื่นในร่างกาย คือ มีแขนจำนวนมากงอกออกจากตัวเซลล์เหมือนกับกิ่งไม้ เรียกว่า **เดนไดรต์ (Dendrite) ทำหน้าที่รับข้อมูล** ซึ่งเดนไดรต์ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่าง จึงทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ถึง ๗ ภาษาตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเดนไดรต์ถูกกระตุ้นจะสามารถงอกเพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ ซึ่งการงอกของเดนไดรต์จะทำให้จุดที่รับข้อมูลหรือสร้างความจำมีเพิ่มขึ้น และส่งผลให้สมรรถภาพในการเรียนรู้ของเด็กมีมากขึ้นไปด้วย เช่น คุณครูสอนเรื่องคำควบล้ำด้วยจังหวะและบทเพลง จะช่วยกระตุ้นให้เดนไดรต์งอกและทำให้เด็กจำได้ดี เป็นต้น ซึ่งทุกการรับรู้ของเราทั้งหมดจะเข้าไปทางเดนไดรต์ เช่น หากเซลล์อยู่บริเวณหู จะทำให้เราสามารถรับเสียงที่คุณครูสอนได้ แต่ถ้าหากเซลล์อยู่ที่บริเวณดวงตา จะทำให้เราสามารถรับภาพผ่านการเห็นบัตรคำ สื่อ และตัวหนังสือได้ เป็นต้น เมื่อเดนไดรต์รับข้อมูลเสร็จแล้ว จะส่งต่อไปยังเซลล์ ที่เรียกว่า **แอกซอน (Axon) ซึ่งทำหน้าที่ส่งข้อมูล** การที่แอกซอนรับข้อมูลเข้ามาแล้วส่งต่อข้อมูลไปยังเซลล์ที่ ๒ คือ ช่วงที่สำคัญมาก เพราะ เป็นช่วงที่เกิดการเก็บข้อมูลของเซลล์สมอง ซึ่งคล้ายกับคอมพิวเตอร์ที่มีการเก็บข้อมูลไว้ที่ฮาร์ดดิสก์ แต่ในสมองไม่มีฮาร์ดดิสก์ จึงต้องเก็บข้อมูลด้วยการเชื่อมกันระหว่างเซลล์ ๒ เซลล์ เรียกว่า **ซินแนปส์** ซึ่งการซินแนปส์ถือได้ว่า คือ หัวใจของการเรียนรู้ ยิ่งเซลล์สมองซินแนปส์กันมากเท่าไร ก็จะทำให้เกิดความจำที่คงทนมากเท่านั้น

แผนภาพแสดงกระบวนการเรียนรู้ของสมอง

๑.๒ สารสื่อประสาทกับการจัดการเรียนการสอน

แผนภาพแสดงสารสื่อประสาทกับการจัดการเรียนการสอน

การที่เซลล์ประสาทจะสื่อถึงกันได้ นั่น ต้องอาศัย “สารสื่อประสาท” ซึ่งเปรียบเสมือนแมสเซนเจอร์ในสมอง ที่เป็นตัวนำสัญญาณประสาท (Neurotransmission) ผ่านรอยต่อระหว่างเซลล์ประสาท ที่เรียกว่า ซินแนปส์ (Synapse) เพื่อให้วงจรการทำงานของระบบประสาทเกิดความสมบูรณ์ และเกิดการงานขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีสารสื่อประสาท ๔ ชนิด ที่สำคัญต่อการเรียนรู้

๑.๒.๑ โดปามีน : แรงจูงใจ มุ่งมั่น พึงพอใจ เมื่อโดปามีนถูกหลั่งออกมาแล้ว จะส่งผลต่ออารมณ์ให้มีความตื่นตัว กระฉับกระเฉง มีสมาธิมากขึ้น และไวต่อสิ่งกระตุ้นต่างๆ รอบตัว ทำให้รู้สึกอยากจะทำอะไร อยากเรียนรู้ มีความพึงพอใจ มีแรงกระตุ้นที่จะทำอีก และจะมีมากขึ้นเมื่อประสบความสำเร็จ ได้ทำสิ่งที่ท้าทาย (challenging situation) ซึ่งในขณะที่โดปามีนถูกหลั่งออกมาจากสมอง จะทำให้เกิดความสุข เรียกว่า Reward Circuit หากถูกกระตุ้นด้วยพฤติกรรมซ้ำ ๆ ก็จะทำให้โดปามีนออกมาตามปกติ แต่หากไม่ถูกกระตุ้นหรือทำกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมเดิม สารโดปามีนก็จะหยุดทำงาน ทำให้รู้สึกหงุดหงิด โมโหหรือเซื่องซึมได้

๑.๒.๒ คอร์ติซอล : ความเครียด ภาวะท้าทาย จะหลั่งออกมาเมื่อเราต้องทำในสิ่งที่ยาก เมื่อสิ่งที่ท้าทายพอประมาณจะหลั่งมาเล็กน้อย ทำให้เราสามารถทำได้สำเร็จ แต่ถ้าเป็นโจทย์ที่ยากเกินไปจนเครียดมาก จะทำให้เกิดความรู้สึกไม่อยากทำ เซลล์สมองจะตายลงและความจำก็จะลดลง

ด้วย ซึ่งถ้าคอร์ติซอลมีมากเกินไป เด็กจะต่อต้านการเรียน ต่อต้านสังคม และถ้าพ่อแม่กดดันลูกให้เรียน ลูกจะเครียด และสมองจะตายมากขึ้นเพราะเกิดจากความเหนื่อยล้า

๑.๒.๓ เซโรโทนิน : ความแอ็กทีฟ มีพลังงาน มีหน้าที่ควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ควบคุมวงจรการนอนหลับ อุณหภูมิกาย ความดันโลหิต การหลั่งฮอร์โมน การรับรู้ความเจ็บปวด ฯลฯ เรียกได้ว่าเป็นเหมือนกับระบบเข็มานาฬิกาของสมอง หากร่างกายมีสารเซโรโทนินอย่างเพียงพอ ก็จะช่วยให้อารมณ์ดี รู้สึกผ่อนคลาย สงบ มีความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์มั่นคง ไม่แปรปรวน และตอบสนองต่อความเครียดได้ดี แต่ถ้าอยู่ในภาวะเครียด สารเซโรโทนินจะลดลง และจะส่งผลตรงกันข้าม คือ เราจะรู้สึกหงุดหงิด ขาดสมาธิ นอนไม่หลับ

๑.๒.๔ ออกซิโทซิน : สารแห่งความผูกพัน ความเชื่อมั่น มีอิทธิพลต่อการทำงานของสมอง และสุขภาพ ทำให้จิตใจสงบ คลายเครียด กระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ช่วยให้ผ่อนคลาย ช่วยลดอาการปวด ส่งเสริมให้มีจิตเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นสารแห่งความสุขที่หลั่งออกมาพร้อมกับเอ็นดอร์ฟิน หากเด็กมีความมั่นใจในตัวเอง ไม่หวาดกลัว มีความกล้าหาญ เป็นคนหนักแน่น ลดความเสี่ยงที่เด็กจะติดเหล้าและความก้าวร้าว ในโรงเรียนจะมีเด็กที่กลัว บางคนพอคุณครูให้วาดรูป ก็จะใช้แต่สีน้ำเงิน สีดำมืด แสดงว่าเด็กวิตกกังวล มาก บางคนหันหน้าหนีครู กลัวโรงเรียน กลัวครู เพราะออกซิโทซินต่ำ จึงทำให้เด็กไม่เชื่อมั่นในตัวเอง และไม่เชื่อมั่นในคนอื่น

๑.๓ ความสัมพันธ์ของสมองซีกซ้ายซีกขวา

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของสมองซีกซ้ายซีกขวา

ทฤษฎีเกี่ยวกับสมอง กล่าวว่า สมองซีกขวารับข้อมูลเร็วกว่าสมองซีกซ้าย ดังนั้น การสอนที่ยอดเยี่ยม คือ การสอนที่ให้ข้อมูลเข้าสมองซีกขวาก่อน แล้วค่อยให้ข้อมูลเข้าซีกซ้าย

สมองซีกซ้าย (Left Hemisphere) หรือที่นักวิทยาศาสตร์เรียกว่า “สมองแห่งเหตุผล” (Rational Brain) ทำหน้าที่ควบคุมการคิดการหาเหตุผล การแสดงออกเชิงนามธรรมที่เน้นรายละเอียด เช่น การนับจำนวนเลข การบอกเวลา และความสามารถในการเรียงเรียงถ้อยคำที่เหมาะสม เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์แปลความหมายข้อมูล จัดระบบแต่ละขั้นตอนอย่างมีเหตุผลและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นสัญลักษณ์ทางภาษา คณิตศาสตร์ รวมถึงการเก็บความจำในรูปของภาษา กล่าวได้ว่า สมองซีกซ้าย มีหน้าที่ในการใช้ภาษา (Language) การคิดเชิงตรรกะ (Logic) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) ตัวเลข (Numbers) และความมีเหตุผล (Reasoning)

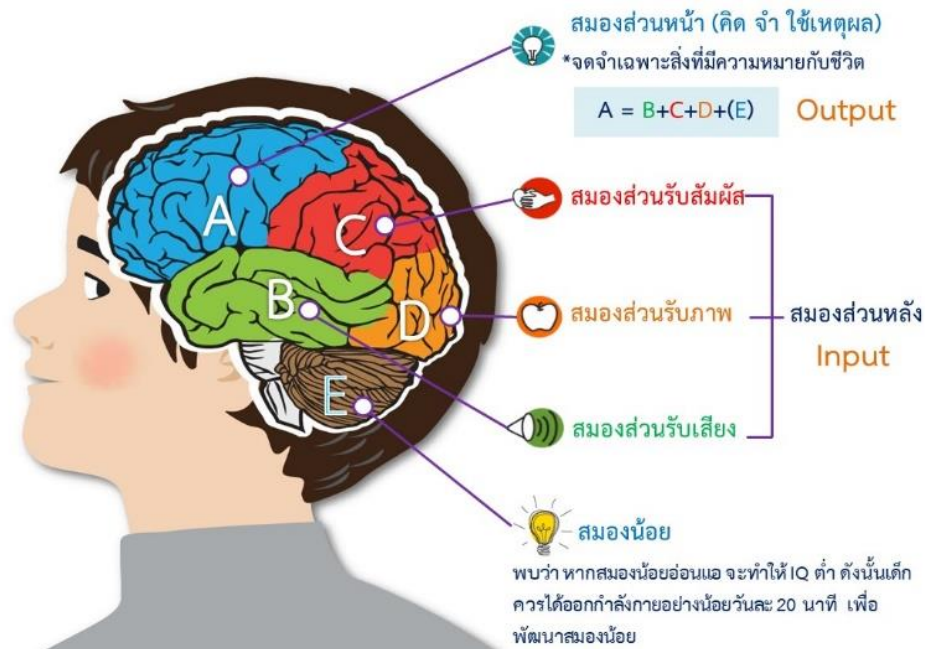
สมองซีกขวา (Right Hemisphere) หรือที่นักวิทยาศาสตร์เรียกว่า “สมองแห่งสัญชาตญาณ” (Intuitive Brain) จะทำหน้าที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ การจินตนาการ การสังเคราะห์ ความซาบซึ้ง ในดนตรี ศิลปะ ความสามารถในการหยั่งหามิติต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากรูปแบบและรูปทรงเรขาคณิต ดังนั้น การที่คนเราสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งการประมวลผลของสมองซีกขวาจึงอยู่เหนือขอบเขตของความคิดและเหตุผล โดยจะแสดงผลออกมาในรูปของสัญชาตญาณ การหยั่งรู้หรือความรู้สึกสังหรณ์ซึ่งไม่มีเหตุผล ผู้ที่ถนัดการใช้สมองซีกขวามองแบบองค์รวมก่อนแล้วพิจารณาแยกย่อย จึงทำให้งานประสบความสำเร็จ เนื่องจากเห็นความสัมพันธ์ที่คนอื่นมองไม่เห็น

การทำงานของสมองทั้งสองซีกจะทำงานร่วมกัน มีการเชื่อมต่อความสัมพันธ์กัน เพียงแต่จะมีรูปแบบการประมวลผลต่างกัน นักวิจัยพบว่า บุคคลจะใช้สมองส่วนใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่บุคคลนั้นทำด้วย เพราะว่าบางคนนั้นมีทักษะและความสามารถที่บ่งบอกได้ว่าใช้สมองด้านหนึ่งมากกว่าอีกด้านหนึ่ง อย่างไรก็ตามทักษะกระบวนการคิด โดยส่วนใหญ่แล้วจำเป็นต้องใช้การทำงานของสมองทั้งสองซีกทำงานประสานกัน ยิ่งกว่านั้นความสำคัญที่ทำให้การคิดมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความกลมกลืนของการประสานกันของสมองทั้งสองซีก ซึ่งการที่บุคคลสามารถใช้สมองทั้ง ๒ ซีกทำงานได้อย่างทัดเทียมกัน จะทำให้บุคคลนั้นสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ได้ดีกว่าบุคคลที่ถนัดใช้สมองซีกใดซีกหนึ่งในการทำงาน

๑.๔ ความสัมพันธ์ของสมอง ๔ ส่วน กับการเรียนรู้ของเด็ก

จากภาพ จะเห็นว่าทางเดินของเส้นประสาทต้องเป็นระบบ หมายความว่า เวลาที่เราคิด เราจะไปถึงความจำทั้งหมดที่มีอยู่ในสมองเกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาเพื่อจะคิด เช่น ถ้าเด็กเคยฟังนิทานมา

หรือรู้คำศัพท์มา จะสามารถดึงข้อมูลมาใช้ประมวลกับสมองส่วนหน้าได้เยอะ จึงมีคำพูดที่น่าสนใจว่า
 “คุณภาพของการคิดอยู่ที่คุณภาพของการจำ”

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของสมอง ๔ ส่วน กับการเรียนรู้ของเด็ก

คนที่เก่งมาก คือ คนที่สามารถจำข้อมูลได้มากมหาศาล แล้วสามารถดึงมาใช้เวลาคิดได้ ข้อมูลที่นำมาใช้คิด นักวิทยาศาสตร์ด้านสมองกล่าวว่า “ไม่ใช่ว่าไม่สอนให้จำ แต่ต้องสอนให้คิดด้วย” ปัญหาไม่ได้อยู่ที่สอนให้จำอย่างเดียว แต่ปัญหาอยู่ที่ไม่สอนให้คิดต่างหาก

เพราะฉะนั้นคุณครูควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กได้ใช้สมองทุกส่วน เพื่อที่เด็กจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น หากคุณครูจะสอนเรื่องการบวก ควรให้เด็กได้ใช้สมองส่วนสัมผัส รับภาพ และได้ยินเสียง ด้วยการนำสื่อของจริงเข้ามาสร้างการเรียนรู้ เป็นต้น

๒) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

การจัดการศึกษาให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยตัวแปร ๒ ด้าน คือ ผู้เรียน และครูผู้สอน

๑.ผู้เรียน คือ จะเรียนอะไร และเรียนอย่างไร (สอดคล้องกับการทำงานของสมอง)

๒.ครูผู้สอน คือ จะสอนอะไร และสอนอย่างไร (สอดคล้องกับการทำงานของสมอง)

ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ต้องจัดสิ่งแวดล้อมและจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการทำงานของสมอง โดยแนวคิด Brain-based Learning ได้นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมองมาออกแบบการเรียนรู้เป็น ๕ ขั้นตอน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL ดังนี้

แผนภาพแสดงการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ BBL

๑. Warm-up ขั้นอุ่นเครื่อง (ใช้เวลาประมาณ ๕-๑๐ นาที)

ช่วยทำให้หัวใจสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงสมอง และพักความสนใจจากสิ่งที่ทำหรือได้เรียนรู้มาก่อนหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมให้สมองเรียนรู้เรื่องใหม่ การทำกิจกรรม Warm-up จะทำให้เด็กเข้าสังคมได้ดี ช่วยในการปรับสมดุลเกี่ยวกับสารเซโรโทนิน ช่วยรักษาอาการ Sensory Disorder พัฒนาสมองน้อยที่มีผลต่อ Executive Function (EF) และทำให้เรียนรู้ได้ดีมากขึ้น ซึ่งการ Warm up ที่ดี ต้องทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียน

๒. Present ขั้นนำเสนอความรู้

เป็นขั้นที่ครูใช้สื่อเพื่ออธิบายเนื้อหาที่จะสอน โดยใช้บัตรคำ กระดานเคลื่อนที่ และสื่อของจริง เช่น การสอนบวก ครูอาจจะเอาแครอท มาเป็นสื่อการสอน (เป็นขั้นที่คุณครูพูด แม้ว่าเด็กจะได้

อ่านตาม แต่ยังไม่ยอมรับว่า เป็น learn) เป็นต้น และขั้นนี้เป็นขั้นที่ครูต้องให้โจทย์เด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้ในขั้นถัดไปได้

การใช้สื่อของจริง (ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕) ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี เพราะสมองต้องการรู้ว่า สิ่งที่กำลังเรียนมีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงอย่างไร

๓. Learn-Practice ขั้นลงมือเรียนรู้ ฝึกทำ และฝึกฝน

Learn คือ เด็กเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง (Active Learning) โดยครูเป็นผู้ตั้งคำถามและให้โจทย์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะการคิดและแก้ปัญหา จึงถือว่าเป็น “การเรียนรู้ที่แท้จริง” และการ Practice คือ ให้เด็กเรียนรู้เรื่องนั้นซ้ำๆจนเกิดเป็นทักษะ

๔. Summary ขั้นสรุปความรู้

หลักจากเรียนรู้คุณครูจะต้องให้เด็กได้สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการทำใบงานหรือหนังสือเรียนเพื่อฝึกฝน โดยใช้ graphic organizer (GO) หลังจากนั้นคุณครูจะต้อง wrap up เพื่อทบทวนสิ่งที่ให้เด็กเรียนรู้ (ขั้นนี้คุณครูจะสามารถประเมินเด็กได้ว่า เด็กเข้าใจเนื้อหาหรือไม่ และเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เพื่อที่คุณครูจะสามารถเติมเต็มให้เด็กได้อย่างถูกต้อง)

๕. Apply ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้

เป็นขั้นที่สำคัญในการสร้างตัวตนของเด็ก ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้ คุณครูจะต้องให้โจทย์แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้เชื่อมสิ่งที่ได้เรียนรู้กับชีวิตจริง นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ และนำความรู้นี้ไปใช้แก้ปัญหาได้

๓) จัดสภาพแวดล้อมและการเตรียมความพร้อมของเด็กในการเรียน

๓.๑ ในห้องเรียน

การออกแบบห้องเรียน (Classroom Design) มีความสำคัญต่อนักเรียนอย่างยิ่ง ต้องเข้าใจว่า “ห้องเรียน คือ ครูคนที่สองของเด็ก เพราะฉะนั้นห้องเรียนที่ดี ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียน” ซึ่งการจัดห้องเรียนตามหลัก BBL มีความสำคัญ ดังนี้

๑. การจัดห้องเรียนจะเป็นตัวส่งผ่านวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ส่งสัญญาณที่ชัดเจน ให้ นักเรียนเข้าใจถึงความคาดหวังของห้องเรียน ว่าครูต้องการให้รู้เรื่องอะไร อะไรที่สำคัญ และนักเรียน มีหน้าที่จะต้องทำอะไร

๒. นักเรียนควรจะได้สัมผัสระเบียบวินัย รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม และพัฒนา ทักษะการเรียนรู้ของตัวเองอย่างอิสระ ด้วยสื่อและเครื่องมือที่ครูจัดเตรียมมา

๓. ให้โปสเตอร์ บอร์ด ชาร์ต มุมสื่อ มุมอ่าน มุมวิทยาศาสตร์ และมุมต่างๆ ต้องมีบทบาท ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนเข้าใจหัวเรื่องที่เรียน เข้าใจ Concept มากยิ่งขึ้น

“เมื่อใดก็ตามที่สมองมีความเครียดเล็กน้อยจนถึงปานกลาง เมื่อนั้นจะทำให้ สมองมีพลังอย่างยิ่งในการเรียนรู้ หากมนุษย์เราใช้ชีวิตชีวๆตลอดเวลา ทุกอย่างรองรับด้วยการที่ พ่อแม่และคุณครูจัดหามาให้หมด ก็จะทำให้สมองโง่งงเรื่อยๆ ดังนั้นสมองจะฉลาดขึ้นได้ ก็ ต่อเมื่อมีความเครียดในระดับที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา” แต่ถ้าหากห้องเรียนรก จะทำให้เด็กเกิด ความเครียดมาก และมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้

๑. สมองจะหลั่งสาร Toxic Stress ซึ่งเกิดจากความเครียดที่ไม่เป็นระเบียบ ซึ่ง จะทำให้เด็กไม่รู้ว่าตัวเองเครียดเพราะอะไร และความเครียดที่เกิดขึ้นนี้ สามารถส่งผลทำให้เซลล์ของ เด็กสมองตายได้

๒. การที่สภาพแวดล้อมรกหรือไม่เป็นระเบียบ ส่งผลให้เด็กเป็นคนไร้วินัย อารมณ์ ร้อน และก้าวร้าว เช่น เด็กชกต่อยกับเพื่อน เป็นต้น

๓.๒ นอกห้องเรียน

เช่น สนาม BBL มีหลักการ Make & Move คือ

๑. Make : จัดทำสนามที่มีฐานหลากหลาย ให้เด็กได้วิ่ง โหน ลอด กระโดด ฯลฯ และมีวัสดุ กั้นกระแทก

๒. Move : จัดเวลาให้เด็กได้เล่น สนาม วันละ ๒๐ นาที ทุกวัน

สนาม BBL ช่วยพัฒนาสมองน้อยของเด็กให้แข็งแรง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มากขึ้นดังนี้

๑. ช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของเซลล์สมอง
๒. สร้างเส้นเลือดใหม่ในสมอง (ช่วยในการเรียนรู้)
๓. ลดความเครียด ภาวะวุ่นวาย และช่วยให้การนอนหลับดีขึ้น
๔. เพิ่มปริมาณสมองส่วนของความคิดและความจำ

๔) สื่อกระตุ้นการเรียนรู้

๑. ควรเป็นสื่อของจริง เพราะจะช่วยกระตุ้นสมองส่วนสัมผัส ซึ่งทำให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น
๒. ในกรณีที่ไม่สามารถนำสื่อของจริงมาได้ ควรใช้ภาพที่เป็น ๓ มิติ เพื่อทำให้สมองเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้มากขึ้น
๓. กระดานเครื่องที่ บัตรคำ บัตรภาพ และไม้ชี้ จะช่วยให้สมองมีโฟกัสในการเรียนรู้มากขึ้น เพราะหากสมองไม่โฟกัส สมองก็จะไม่สนใจในสิ่งที่ครูสอน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กมีคุณภาพน้อยลง
๔. ใช้ GO (Graphic Organizers) สร้างการเรียนรู้ เพราะ GO จะช่วยให้เด็กสามารถจัดการเนื้อหา ข้อมูล และความคิดที่มีอยู่ในสมองอย่างเป็นระบบ ช่วยเอื้ออำนวยให้เด็กเข้าถึงความรู้และความคิดใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการเชื่อมโยง (Make Connection) ข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้นและลดภาวะสมองถูกทำลายเพราะความเครียดได้มากขึ้น
๕. สื่อต้องสอดคล้องในสิ่งที่เด็กกำลังเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นสมองให้รู้สึกท้าทาย อยากลอง และอยากทำให้สำเร็จ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน ซึ่งหากสื่อไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กเรียนและมีจำนวนเยอะมากเกินไป จะส่งผลให้สมองใช้พลังงานไปกับสิ่งที่ไม่จำเป็น และอาจทำให้เด็กเป็น LD ได้

๕) จัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

ครูต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กเกิด The brain searches for meaning คือ สมองของเด็กแสวงหาความหมายของสิ่งที่เรียน เพราะสมองของเด็กถูกออกแบบมาให้สนใจในสิ่งที่มีความหมายกับชีวิต (เรียนไปทำไม?) ดังนั้น หากคุณครูอยากให้เด็กสนใจเรียนรู้ คุณครูจะต้องเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังสอนเข้ากับชีวิตของเด็กให้ได้ เพราะเมื่อสมองของเด็กได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมาย

กับชีวิต จะทำให้เลือดไปเลี้ยงสมองส่วนหน้าได้ดี ส่งผลให้สมองทำงานได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเรียนการสอน จะต้องเน้นให้เด็กลงมือทำ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งปัจจัยที่ทำให้สมองเรียนรู้ได้ดี จนเด็กสามารถเป็น Learner ได้นั้น ประกอบด้วย ๖ ข้อหลัก ดังนี้

- (๑) สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อ **สมองมีความพร้อม** เนื่องจากสารเคมีต่างๆ ที่อยู่ในสมอง เช่น โดปามีน เซโรโทนิน และฮ็อกซิโทซิน ฯลฯ ทำงานกันอย่างสมดุล ซึ่งหากสารเคมีในสมองเด็กเสียสมดุล ไม่ว่าจะสอนด้วยวิธีการที่ดีเพียงใดก็ไม่สามารถสอนให้ประสบความสำเร็จได้ โดยเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ครอบครัแตกแยก ความยากจน โรคภัยไข้เจ็บ และความคาดหวังที่สูงมากจากคนรอบข้างที่มีต่อเด็ก จนทำให้เด็กรู้สึกกดดัน เป็นต้น
- (๒) สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อ **สมองได้รับ Input ทั้งภาพ เสียง การเคลื่อนไหว และการสัมผัส** พร้อมกันทั้งวงจรของสมอง ๓ ส่วน โดยผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้สมองเรียนรู้ได้ดี ซึ่งแนวคิดนี้สามารถใช้ได้กับทุกแนวการสอน
- (๓) **๓.สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อ สมองถูกกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ** จากการทำอารมณ์ได้รับการกระตุ้น (Emotion Learning) ด้วยการสอนแบบไม่แห้งแล้ง ซึ่งการสอนแบบ Brain-based Learning จะเน้นการสอนที่กระตุ้นให้เกิด Emotion Learning
- (๔) สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อ **สมองถูกตอกย้ำ** ในการเรียนรู้ครั้งต่อๆ มา ด้วยการ “เน้น ย้ำ ซ้ำ ทวน” ผ่านการใช้แบบฝึกและใบงานต่างๆ จนความจำชั่วคราวเปลี่ยนเป็นความจำถาวร ซึ่งมนุษย์ทุกคนไม่ว่าเรียนรู้อะไรมาก็ตาม จะเกิดเป็นความจำระยะสั้นที่อยู่ในสมอง ประมาณ ๑ ชั่วโมง หากจะทำให้เป็นความจำระยะยาว จะต้องมีการทำซ้ำ ผ่านการทำใบงาน และการจัดบอร์ด ที่สอดคล้องกับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ เพื่อให้สมองเห็นภาพแล้วจดจำได้
- (๕) **๕.สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อ สมองเข้าใจความหมาย ความสำคัญของสิ่งที่กำลังเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้** ว่าสิ่งที่กำลังเรียนนี้เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของเราอย่างไร จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี เช่น เด็กไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะเด็กไม่รู้ว่าเรียนเรื่องนี้ไปเพื่ออะไร ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ได้ทำการทดลองด้วยการสแกนสมองเด็กในช่วงเวลาของการเรียนคูณเลข แล้วพบว่า ขณะที่เด็กเรียนคูณเลข สมองแอบ Delete ตลอดเวลา เมื่อสมองได้รับข้อมูลเข้ามา (Input) จากการได้ยินครูสอน แต่หากสมองไม่รู้ว่าสิ่งนี้ไม่มีความหมายกับชีวิต สมองก็จะลบทันที

(๖) สมองเรียนรู้ได้ดีเมื่อ **สมองอยู่ในภาวะ Relax-Alertness** คือ ภาวะตื่นตัวแต่ผ่อนคลาย ไม่ใช่ภาวะความเครียดจัดหรือเฉื่อยเนือย จึงต้องสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสื่อการสอน ที่ช่วยสมองให้พร้อมที่จะเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งหากการเรียนรู้ Relax มากเกินไป สมองจะเรียนรู้ได้ไม่ดี แต่หากการเรียนรู้นั้นเกิดคอร์ติซอล ซึ่งเป็นสารแห่งความเครียดมากเกินไป สมองจะถูกทำลาย อาจทำให้เกิดอาการซึมเศร้า ปวดหัว ก้าวร้าว และลึม แต่ถ้าหากใครที่ไม่มี ความเครียดเลย จะทำให้สมองไม่เรียนรู้สิ่งต่างๆ จะทำงานหรือทำอะไรก็ออกมาแย่ ดังนั้นการเรียนรู้ที่ดี ต้องทำให้สมองอยู่ในภาวะ Relax-Alertness

กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม BBL จำนวน ๘ โรงเรียน

ตารางแสดงรายชื่อโรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม BBL จำนวน ๘ โรงเรียน

ที่	รร.	สังกัด	ชั้นที่เปิดสอน	ครู	นร.	ผอ. รร.
๑	โรงเรียนอนุบาลยางชุมน้อย (หน่วยคุรุราษฎร์รังสรรค์)	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๑	อ.๒ - ป.๖	๑๘	๔๙๖	นายยงชัย สุเมธีวิทย์
๒	โรงเรียนบ้านรุ่ง	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๑	อ.๒ - ม.๓	๙	๙๙	นายทองคำ จิตสุภาพ
๓	โรงเรียนบ้านพงสิม	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๒	อ.๒ - ป.๖	๘	๗๒	นายชูชาติ ชัยวงศ์
๔	โรงเรียนบ้านอีหนา (รัฐประชานุกูล)	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๒	อ.๒ - ม.๓	๗	๖๔	นางลำตวน บุญเยี่ยม
๕	โรงเรียนนิคม ๒ (ตชด.สงเคราะห์)	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๓	อ.๒ - ป.๖	๙	๘๗	นายกิตติพงษ์ พรหมมาดวง
๖	โรงเรียนบ้านอ่าวอย	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๓	อ.๒ - ม.๓	๗	๑๔๖	นายบุญหลาย อินตะนัย
๗	โรงเรียนบ้านไผ่หนองแคน	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๔	อ.๒ - ป.๖	๙	๑๑๑	นายเพชร วงพรมมา
๘	โรงเรียนบ้านแดง (รัฐราษฎร์พัฒนา)	สพป.ศรีสะเกษ เขต ๔	อ.๒ - ป.๖	๖	๗๓	นางรัฐอนงค์ อินโหว

นวัตกรรมการจัดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)

แนวคิด ทฤษฎี

การศึกษาแบบองค์รวม คือการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ยกระดับทั้ง ๓ มิติ ได้แก่ ความรู้ (Head) ทักษะ (Hand) และจิตใจ (Heart) ของผู้เรียน เพื่อ จุดประกายให้ผู้เรียนเข้าใจ ความหมายของชีวิตมนุษย์ที่มีคุณค่า เข้าใจว่า เรียนไปเพื่ออะไร และเราจะนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ อย่างไร เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาแบบองค์รวม จะต้องมาจากการปรับเปลี่ยนโรงเรียนทั้งระบบ ตั้งแต่การเริ่มตั้งวิสัยทัศน์ที่มีอัตลักษณ์ของโรงเรียน การพัฒนา ผอ. ให้เป็นผู้นำทั้งทางวิชาการและการบริหาร การพัฒนาครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ และการปรับองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อ เสริมสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน เช่น การสร้างพื้นที่เรียนรู้ การปรับโครงสร้างตาราง เรียนแบบใหม่ เพื่อเอื้อให้ผู้เรียน ได้เป็นเจ้าของการเรียนรู้ และได้เกิดพัฒนาการทั้ง ๓ ด้านอย่างแท้จริง

นวัตกรรมการจัดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Learning)

โดย สถาบันอาศรมศิลป์ โรงเรียนรุ่งอรุณ

หลักการ 3 H เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้สูงสุดของมนุษย์ที่เข้าถึงวิชาการและวิชาชีพ

แผนภาพแสดงนวัตกรรมการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

ผลลัพธ์ที่คาดหวังของการจัดการศึกษาแบบองค์รวม

สร้างผู้เรียนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่ไม่ได้มีเพียงองค์ความรู้ แต่มีทั้งทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ (Creative, Critical Thinking, Collaborative, Communication และ Contemplative) และจิตใจที่มองเห็นคุณค่าแท้ในสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้าง “การเรียนรู้ที่ยั่งยืน” และเป็น Life-long learner โดยสมบูรณ์

กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวม ๕ โรงเรียน

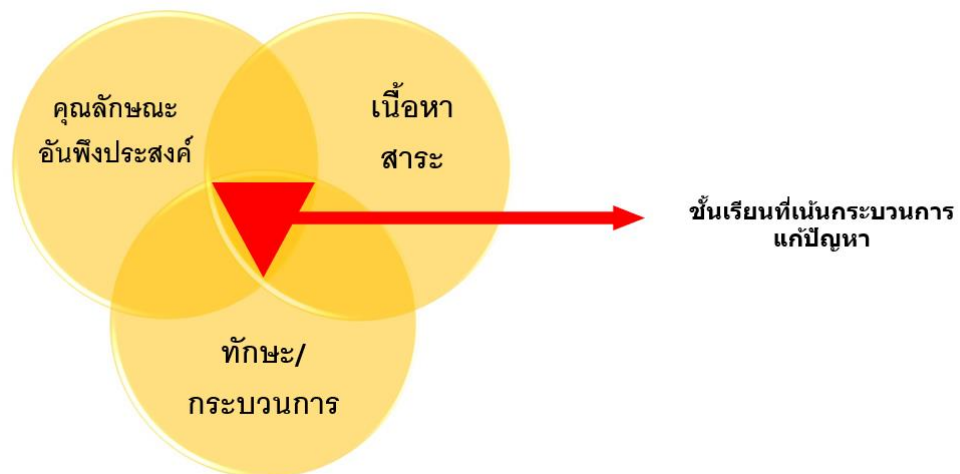
ตารางแสดงกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรมการเรียนรู้แบบองค์รวม ๕ โรงเรียน

ที่	โรงเรียน	ผู้อำนวยการ	อำเภอ	สังกัด	ประเภท โรงเรียน	ขนาด โรงเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
๑	โรงเรียนบ้านโนนเพ็ก	ผอ. อภิวัฒน์ แฉวพันธ์	พยุห์	สพป.ศก.๑	ประถมศึกษา	กลาง	๑๒	๒๑๓
๒	โรงเรียนบ้านร่องสะอาด	ผอ. อิชยา พรหมสามสี	พยุห์	สพป.ศก.๑	ขยายโอกาส	กลาง	๑๗	๑๘๓
๓	โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา)	ผอ. เสถียร พันธงาม	ราชสีไศล	สพป.ศก.๒	ประถมศึกษา	กลาง	๑๖	๓๖๕
๔	โรงเรียนบ้านดอนข่า	ผอ. วิชุดา ชัยชาญ (ย้าย)	ขุนหาญ	สพป.ศก.๔	ประถมศึกษา	เล็ก	๕	๘๔
๕	โรงเรียนเทศบาล ๔ (บ้านโนน สำนักมิตรภาพ ๑๒๑)	ผอ. เรวดี สีหะวงศ์	เมือง	เทศบาล ศก.	ประถมศึกษา	กลาง	๑๙	๑๒๕

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด Lesson Study and Open Approach

แนวคิด และทฤษฎี

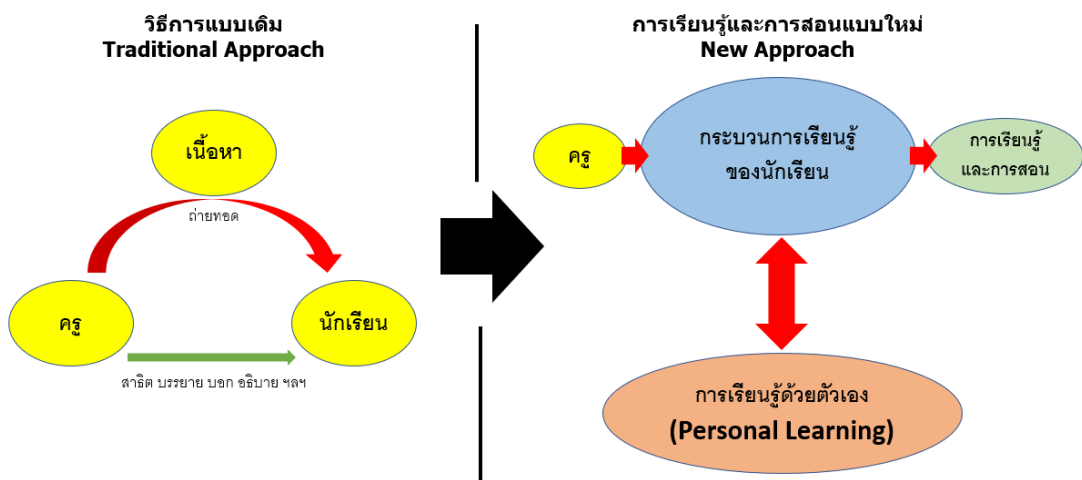
องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มี ๓ ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ทักษะ (Skill) และ ความรู้ (Knowledge) ต้องอาศัยการเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้เผชิญปัญหา และลงมือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง บทบาทของครูผู้สอน คือ ทำอย่างไรที่จะให้เกิดพื้นที่ที่นักเรียนได้นำเสนอ หรือแสดงแนวคิดที่หลากหลายต่อปัญหา นำไปสู่วิธีการแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนมีแนวคิดที่หลากหลาย ครูจะอย่างไรเพื่อหยิบยกแนวคิดต่างๆเหล่านั้น มาสร้างการเรียนรู้กับนักเรียนให้ต่อยอด และค้นหาข้อสรุปร่วมกัน

แผนภาพแสดงการบูรณาการเนื้อหาสาระ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยทำให้ชั้นเรียนเป็นชั้นเรียนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving)

Credit: กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและสร้างเครือข่ายวิชาชีพ โดย ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

วิธีการสร้างการเรียนรู้แบบเดิม ที่มีครูเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ วิธีการ แนวคิด ผ่านการสาธิต บรรยายบอก อธิบาย ตรงสู่เด็กไม่สามารถทำให้เกิดพื้นที่ข้างต้นดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนมุมมองและวิถีของการเรียนรู้ให้เป็นการเรียนรู้และการสอนแบบใหม่ โดยครูเป็นผู้สร้างกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน มีสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังเรียนมาให้ให้นักเรียนเผชิญ ได้คิด และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเต็มที่ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Personal Learning)

แผนภาพแสดงวิธีการสร้างการเรียนรู้แบบเดิม กับแบบใหม่

Credit: กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและสร้างเครือข่ายวิชาชีพ โดย ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

การแก้ปัญหาเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อน เกี่ยวข้องกับการศึกษาการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน (ไมตรี, ๒๕๕๗) ซึ่งเราสามารถศึกษากระบวนการการคิดของนักเรียนจากพฤติกรรมในระหว่างที่นักเรียนกำลังแก้ปัญหา การคิดทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรง สามารถสังเกตได้จากการตอบสนองภายนอกที่เกิดขึ้น คือ พฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาในรูปของภาษาพูดหรือลักษณะท่าทาง ท่าทีซึ่งเกิดจากความคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคล จะทำให้ทราบถึงการคิดหรือแนวคิดของบุคคลนั้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ๒๕๕๐) การออกแบบปัญหาที่ทำให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่หลากหลายเพื่ออธิบายความเข้าใจของตนเองได้ (ไมตรี, ๒๕๕๙) เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นักเรียนแสดงแนวคิด และนำเสนอแนวคิดนั้นออกมาให้เห็น (Kaput, ๑๙๙๑)

การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นการทำงานร่วมกันของครูผู้สอน ผู้สังเกต นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเรียกว่า ทีมการศึกษาชั้นเรียน (Nohda, ๒๐๐๐) เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อออกแบบสถานการณ์ปัญหาและวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่หลากหลาย (Inprasitha, ๒๐๑๑) ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ

- ๑) การร่วมกันวิเคราะห์กิจกรรมการสอน (Flow of Lesson) จากหนังสือเรียน

๒) การร่วมมือกันสังเกตการสอนรายคาบในแต่ละสัปดาห์ (Collaborative Do)

๓) การร่วมมือกันสะท้อนผลการสอนรายสัปดาห์ (Collaborative See) (ไมตรี, ๒๕๕๙)

วิธีการแบบเปิด (Open Approach) เป็นวิธีการสอนที่การให้ความสำคัญกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านความคิด เน้นศักยภาพการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดกว้าง คิดหลากหลาย และคิดสร้างสรรค์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตามบริบทของเนื้อหา ทำให้เกิดแนวคิดของนักเรียนที่หลากหลาย (Inprasitha, ๒๐๑๐) โดยมีขั้นตอนการสอน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด (Posing Open-ended Problem)

๒) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนผ่านการแก้ปัญหา (Students' Self Learning)

๓) การอภิปรายและเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียน (Whole Class Discussion) และ

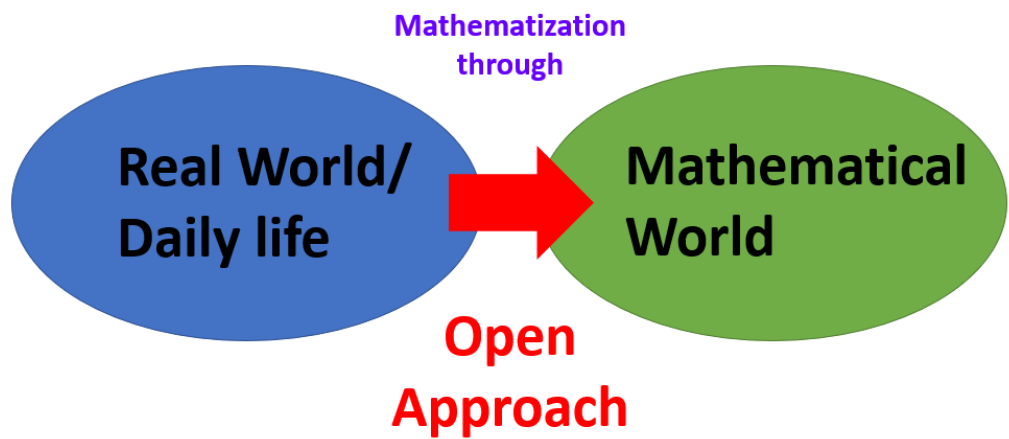
๔) การสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ปรากฏขึ้นในชั้นเรียน (Summarization Through Connecting Students' Mathematics Ideas Emerged in the Classroom) *

จุดเน้นสำคัญของในกระบวนการของวิธีการแบบเปิด เพื่อสร้างชั้นเรียนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา ให้ความสำคัญ ๓ ประเด็น คือ

๑) เน้นกระบวนการแก้ปัญหาเป็นสื่อในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะการคิดของนักเรียน

๒) เน้นให้ผู้เรียนทุกคนเรียนคณิตศาสตร์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

๓) เน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาหรือสร้าง และพัฒนาผลงานทางคณิตศาสตร์

แผนภาพแสดงแนวการสอนแบบใหม่ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิด

Credit: กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและสร้างเครือข่ายวิชาชีพ โดย ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์

*ไมตรี และคณะ,การเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด,๒๕๖๒

กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียนและการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด

ตารางแสดงกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนาร่อง นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียนและการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด

ลำดับ	โรงเรียน	ประเภท	สังกัด	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	ผู้อำนวยการ
๑	โรงเรียนบ้านโนนคุณ	ประถมศึกษา	สพป.ศก.๑	๒๐๐	๙	นายชัชวาล บัวงาม
๒	โรงเรียนบ้านโพนข่า (วินิตวิทยาการ)	ขยายโอกาส	สพป.ศก.๑	๒๐๐	๑๓	นายสุพจน์ เจริญกิจ
๓	โรงเรียนบ้านโนนแสนคำหนองศาลา ศรีสะอาด	ประถมศึกษา	สพป.ศก.๔	๒๙๔	๘	นายสมรักษ์ พรมาสุข
๔	โรงเรียนบ้านรุ่งสมบูรณ์	ขยายโอกาส	สพป.ศก.๔	๒๓๖	๑๔	นายพล สำลี

นวัตกรรมโครงการฐานวิจัยตามแนวทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

แนวคิด และทฤษฎี

การศึกษาที่แท้จริงควรพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาพพลวัตของโลก ปัจจุบัน กระบวนการพัฒนาศักยภาพต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้พิจารณาสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวตามความเป็นจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนฐานความสนใจของแต่ละบุคคล แล้วนำมาตั้งคำถามเพื่อแสวงหาคำตอบที่ใช้อาศัยองค์ความรู้ที่ถูกต้องและมีกระบวนการทัศนวิทยาศาสตร์ที่เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลของปรากฏการณ์ โดยเป้าหมายของคำตอบที่เป็นกุศลกกล่าวคือเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสภาพแวดล้อม

หลักการเรียนรู้จากการทดลองตามทฤษฎีเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism Theory)* กล่าวถึง การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่มักจะออกมาในรูปแบบต่างๆ หลายรูปแบบ โดยการลองถูกลองผิด จนกว่าจะพบรูปแบบที่ดีและเหมาะสมที่สุด โดยธอร์นไดค์ได้ประยุกต์หลักการเข้ากับการปรับปรุงการเรียนการสอนของนักเรียนในโรงเรียน เน้นว่า

๑. นักเรียนต้องให้ความสนใจในสิ่งที่เรียน ความสนใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อครูจัดเนื้อหาที่ผู้เรียนมองเห็นว่ามีความสำคัญต่อตัวเขา

๒. ครูควรจะสอนเด็กเมื่อเด็กมีความพร้อมที่เรียน ผู้เรียนต้องมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเรียน และไม่ตกอยู่ในสภาวะบางอย่าง เช่น เหนื่อย ว่างนอน เป็นต้น

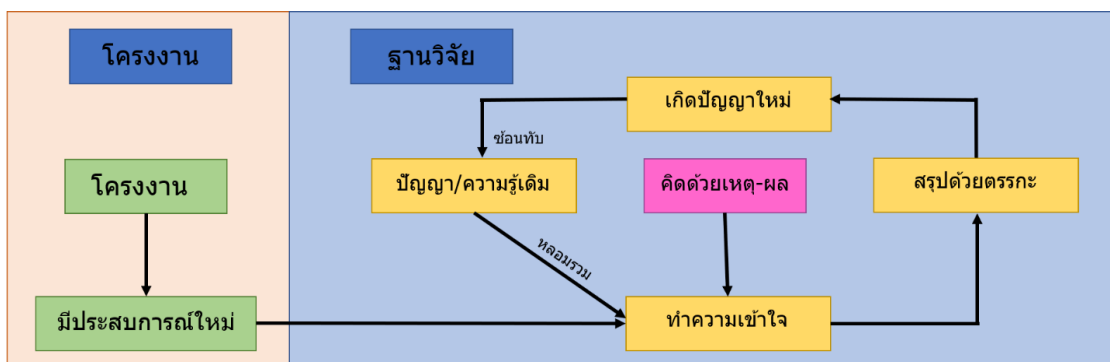
๓. ครูควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนและทบทวนในสิ่งที่เรียนไปแล้วในเวลาอันเหมาะสม

๔. ครูควรจัดให้ผู้เรียนได้รับความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมเพื่อเป็นแรงจูงใจต่อตัวเองในการทำกิจกรรมต่อไป

ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนดังกล่าวเกิดเมื่อจัดการการเรียนรู้ผ่าน “ประสบการณ์ปฏิบัติ” และ “การพัฒนาทักษะการคิด” โดยสอดแทรกกระบวนการทางจิตใจ และกระบวนการการคิดที่ตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมตามบริบทที่เป็นจริง ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้รูปแบบโครงการ (PBL) ที่ใช้โจทย์จากชีวิตจริงของผู้เรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ แต่การเข้าถึงความจริงจากการบูรณาการสาระวิชาจำเป็นต้องใช้ฐานการคิด

แบบวิจัยตามหลัก “ผลเกิดจากเหตุ” อธิบายผลวิจัยด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง (คิดสังเคราะห์ และ Critical Thinking)

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีรูปแบบการเรียนรู้จากการทำโครงการฐานวิจัยจากเรื่องราวใกล้ตัว โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ ๓ ประการ คือ การตั้งคำถามกับผู้เรียน (ถามคือ สอน) การชวนผู้เรียนสะท้อนคิด (สะท้อนคิดคือเรียน) และการให้ผู้เรียนเขียนงานวิชาการและ ความคิดความรู้สึกขณะทำงาน (เขียนคือคิด) โดยผู้เรียนจะทำงานกลุ่มตั้งแต่กำหนดเรื่องราวที่สนใจ และออกแบบวิธีการหาคำตอบด้วยการทำวิจัย จึงเรียกการเรียนรู้แบบนี้ว่า RBL (Research-Based Learning)

แผนผังแสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ กับโครงการฐานวิจัย

แผนภาพแสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ กับโครงการฐานวิจัย

แนวคิดและหลักการปฏิบัติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ยั่งยืน และเป็นมิตรกับผู้เรียน ตามการเรียนรู้แบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

๑. การเรียนรู้แบบเน้นฐานการวิจัย (RBL)

นักเรียนจะได้ทำโครงการเกี่ยวกับประเด็นในท้องถิ่น และตลอดระยะเวลาการทำโครงการนั้น นักเรียนจะได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นฐานการวิจัย โดยนักเรียนจะต้องศึกษาหัวข้อของตัวเองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นั่นคือ ฝึกวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งนักเรียนต้องแยกองค์ประกอบของประเด็นปัญหาหรือเหตุการณ์เป็นองค์ประกอบย่อยหลายๆองค์ประกอบ และเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบย่อยให้สัมพันธ์กัน

๒. บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรต่อผู้เรียน

ครูจะถูกปรับเปลี่ยน จากการเป็น “ผู้ตัดสิน” ที่คอยชี้ว่าสิ่ง และใช้อำนาจกับนักเรียน เพื่อให้เชื่อฟังและเรียนรู้ตามหลักสูตร สู่ ผู้เรียนรู้ ซึ่งพร้อมเรียนรู้ไปกับนักเรียน และยอมรับความแตกต่าง และความไม่รู้ของตัวเองและนักเรียน ครูจะไม่ได้เริ่มด้วย การ “สอนเนื้อหา” ตามหลักสูตร แต่เริ่มต้นด้วย “การถาม” นักเรียนเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว และเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาในบทเรียน

กระบวนการแบบนี้ เชื่อว่า “ถามคือสอน” เพราะการถามจะทำให้ให้นักเรียนได้ริเริ่มและวิเคราะห์ โดยครูจะใช้บทสนทนาในการแลกเปลี่ยนบทเรียนกับนักเรียน ทั้งนี้ นักเรียนก็สามารถตั้งคำถามกลับไปยังครูผู้สอนหรือเพื่อนร่วมชั้นได้เช่นกัน

ในกระบวนการ ทำโครงการงานของนักเรียน ครูจะไม่เป็นผู้ตัดสินว่าแนวทางนั้นผิดหรือถูก เพราะไม่เชื่อว่าสิ่งที่นักเรียนกำลังทำอยู่นั้นผิดหรือถูกในตัวเอง หากเป็นสิ่งที่ค่อยๆเรียนรู้ได้ครูจะคอยชี้แนวทางในการเรียนรู้อย่างใกล้ชิดเหมือน “โค้ช” ที่นักเรียนสะดวกใจจะสอบถามและปรึกษาอยู่ตลอด

๓. การเรียนแบบร่วมมือมากกว่าแข่งขัน

เน้นการทำโครงการ โดยนักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งความสำเร็จของโครงการนั้นจะขึ้นกับความร่วมมือของทุกคน ไม่ใช่จากใครคนใดคนหนึ่ง ดังนั้น นักเรียนต้องแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน การแบ่งหน้าที่จะทำให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากขึ้น เพื่อให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย เมื่อต้องเผชิญปัญหา นักเรียนจะได้ฝึกการวิเคราะห์และแก้ปัญหาร่วมกัน นักเรียนจะมีโอกาสพัฒนา “จิตสาธารณะ” และ “ฝึกการวิเคราะห์และแก้ไข ปัญหา” จากสถานการณ์จริง

๔. การเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

จากการใช้โครงการฐานวิจัยเป็นแกนการสอนนักเรียนจะมีโอกาส “สะท้อนความคิด” โดยการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ตลอดกระบวนการเสมอ เช่น การจดบันทึกประจำวัน การเล่นเกม หรือ การได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ผลลัพธ์ของการสะท้อนความคิด คือ นักเรียนได้ทบทวนปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้สามารถสังเคราะห์ห้วงค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ การที่นักเรียนได้ทบทวน

ประสบการณ์ตลอดกระบวนการจะทำให้เห็นว่าตัวเองเปลี่ยนแปลง ทั้งความคิด จิตใจ และอารมณ์ไปอย่างไร และเพราะเหตุใด

ผลลัพธ์ของการสะท้อนความคิดส่งผลให้นักเรียนเห็นศักยภาพเชิงบวกในการเรียนรู้ของตนเอง และรักที่จะเรียนรู้ในระยะยาว

กลยุทธ์การจัดการเปลี่ยนแปลงและบริหารของผู้บริหาร

การพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบโดยใช้เครื่องมือคือโครงการฐานวิจัย จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนของโรงเรียน และมีกลยุทธ์เข้ามารองรับแนวคิด RBL เพื่อการลงมือทำ ส่งผลต่อนักเรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิด หลักการ และวิธีการของเพาะพันธุ์ ปัญญาอย่างถูกต้อง ให้ความสำคัญในการถอดแบบ RBL โดยคำนึงบริบทสถานศึกษา และจัด RBL ให้ลงไปในการสร้างการเรียนการสอนทั้งแนวดิ่งและแนวระนาบ

ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องจัดระบบสนับสนุนการทำงานตามแนวคิด RBL อย่างเป็นรูปธรรม ที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะครูแกนนำให้รับบทบาทที่เลี้ยงครูผู้สอนภายในโรงเรียนได้

กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา ๓ โรงเรียน

ตารางแสดงกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนนำร่อง นวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา ๓ โรงเรียน

ลำดับ	โรงเรียน	ประเภท	สังกัด	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	ผู้อำนวยการ
๑	โรงเรียนโนนปูนวิทยาคม	มัธยมศึกษา	อบจ.ศก.	๑๘๑	๑๘	นายสุจินต์ หล้าคำ
๒	โรงเรียนไพโรบึงวิทยาคม	มัธยมศึกษา	อบจ.ศก.	๑๐๙๒	๖๓	นายศึก ลูกอินทร์
๓	โรงเรียนกระแซงวิทยา	กัณฑ์ลักษณ์	สพม.๒๘	๙๔๓	๕๘	นายประมุข แสงวงผล

นวัตกรรมการมอนเตสซอรี

แนวคิด ทฤษฎี

เพราะการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลไม่ได้เกิดขึ้นได้ด้วยการบอกสอน แต่เรียนรู้จากการลงมือทำ ที่มีครูเป็นตัวอย่าง และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กได้ซึมซับ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และจะช่วยส่งเสริมศักยภาพที่เด็กมีอยู่ในตัว และการเรียนรู้ในชั้นอนุบาลเป็นขั้นการเตรียมความพร้อมสำหรับการขึ้นไปเรียนชั้นประถม ดังนั้น การศึกษาในระยะเริ่มต้นของเด็กควรได้รับปลูกฝังให้เจริญเติบโตไปตามธรรมชาติ ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุล

การจัดการเรียนการสอนตามนวัตกรรมการ “มอนเตสซอรี” มีแนวคิดที่ว่า เด็กมีศักยภาพแตกต่างกัน และความต้องการตามธรรมชาติของเด็กที่ต่างกัน จึงจัดการศึกษาให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ตามความสนใจ เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง จากสิ่งแวดล้อม สื่อและอุปกรณ์ ที่ครูจัดเตรียมไว้น่าสนใจและกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง ควบคุมตนเอง สร้างความสำเร็จ และมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้ ดังที่ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี มีความเชื่อว่า “เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดต้องพึ่งพาตนเองและมีอิสรภาพทางความคิด”

การสอนแบบมอนเตสซอรีริเริ่มโดย ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Mentally Retarded Children) ต่อมา ได้พัฒนาวิธีการสอน เพื่อใช้เป็นวิธีสอนสำหรับเด็กปกติ

ทฤษฎีเบื้องหลังหลักการของการสอนแบบมอนเตสซอรี

๑. แนวโน้มความเป็นมนุษย์ เด็กเกิดมาพร้อมความสามารถในการเติบโตและพัฒนาตนเอง เด็กมีความสามารถในการปรับตัวที่สัมพันธ์กับพัฒนาการแต่ละช่วงวัยและสภาพแวดล้อม เป็นไปตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ผู้ใหญ่จะต้องเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีให้เด็ก คอยส่งเสริมกิจกรรมที่เด็กคิดอยากทำด้วยตนเอง และดึงความสามารถของเด็กออกมา
๒. พัฒนาการ ๔ ระนาบ พัฒนาการในระยะแรก (๐-๖ ปี) สำคัญที่สุด เป็นช่วงที่มีการพัฒนาการด้านร่างกายอย่างสำคัญ เด็กต้องการการเคลื่อนไหว เพื่อสร้างความสมดุลของร่างกาย และการใช้มืออย่างอิสระเพื่อก้ามเนื้อมือ เป็นโอกาสในการพัฒนาความประณีตในการใช้มือ

และเชื่อมโยงถึงการพัฒนาสมอง เป็นช่วงที่เด็กตกผลึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว และจะพัฒนาเป็นตัวตนของตัวเอง

๓. จิตซึมซับ เด็กจะรับรู้ผ่านประสาทรับรู้ทั้งหมด สังเกตและซึมซับ เพื่อที่จะปรับตัวเข้ากับเวลาหรือสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้ จิตซึมซับทำงานเชื่อมโยงโดยตรงกับการพัฒนาสมองเด็ก ซึ่งรากฐานสมองสร้างขึ้นภายใน ๓ ขวบแรก ที่เซลล์สมองจะสามารถเชื่อมโยงได้มากที่สุดเท่าที่คนจะมีได้ในชีวิต ดังนั้น การกระตุ้นเซลล์สมองเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกัน และสร้างเป็นโครงข่ายให้ได้มากที่สุด ในช่วง ๓ ขวบแรก จะเป็นการดึงความสามารถของเด็กออกมาได้มากที่สุด ขณะเดียวกัน พัฒนาการทางสมองมีผลมาจากจิตซึมซับที่เด็กเรียนรู้จากคนรอบตัว (เช่น ความสามารถในการสื่อสารภาษาแม่ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และบทบาทในรูปแบบต่างๆ ที่นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ วิถีวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น) นอกจากนี้การทำงานของจิตซึมซับนี้จะส่งผลต่อการสร้างตัวตนของเด็กที่แตกต่างกันในแต่ละคน ดังนั้น การให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย โดยเฉพาะจากการเล่น จะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างดี
๔. ช่วงเรียนรู้ไว เป็นช่วงโอกาสทองที่เด็กจะเรียนรู้ทักษะสำคัญได้อย่างง่ายดาย เพราะเด็กต้องการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม มีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการภายในส่วนตัว เด็กจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจดจ่อ ใส่ใจในสิ่งที่ทำ ไม่ต้องรอให้ผู้ใหญ่บอกหรือสั่งว่าต้องทำอะไร ทักษะสำคัญที่เด็กเรียนรู้ในช่วงเรียนรู้ไวมิ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา การเคลื่อนไหว ระบบระเบียบ การพัฒนาและความประณีตของประสาทรับรู้ ทั้งนี้ เด็กต้องการสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมที่เด็กสนใจด้วยตนเอง อย่างเป็นอิสระภายในขอบเขตที่ครูกำหนดให้ โดยครูไม่ต้องให้ความช่วยเหลือเกินความจำเป็น เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่
๕. อิสระภาพและระเบียบวินัย เด็กมีความสามารถในการทำอะไรได้ด้วยตนเอง หรือพึ่งพาตนเอง โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น ยิ่งเด็กพึ่งพาตนเองมากขึ้นเท่าไร จะสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้มากเท่านั้น เป็นอิสระภาพภายในของเด็ก หากเด็กได้สิทธิในการตัดสินใจเลือกรู้จักจะยอมรับและรับผิดชอบกับสิ่งที่เลือก มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง จะเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เด็กพัฒนาศักยภาพที่จะควบคุมตนเอง และเกิดวินัยในตนเองได้ต่อไป
๖. การเตรียมสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ และเติมเต็มความต้องการตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กคือห้องเรียนที่เป็นเสมือนบ้านที่ปลอดภัย มีระบบระเบียบอบอุ่น ทำให้เด็กมีความรู้สึกมั่นคง มีความไว้วางใจเชื่อใจสังคมรอบตัว เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับโลกที่เป็นจริง เพื่อให้เด็ก

ได้ซึมซับสิ่งที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา เด็กจะต้องเลือกและทำกิจกรรมต่างๆ จนสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยมีแรงผลักดันจากเจตจำนงภายใน เขาต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เขาอาศัยอยู่ โดยครูซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ จะต้องมียุทธศาสตร์การสังเกตว่าเกิดอะไรขึ้นและพร้อมที่จะช่วยเหลือเมื่อจำเป็น

การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางมอนเตสซอรี เด็กจะได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง จากการใช้สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจง่าย เด็กจะเรียนรู้ผ่านการทำงานด้วยมือของตัวเอง โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และทำงานด้วยตัวเอง เด็กจะรู้สึกมีอิสระในการเลือกสื่ออุปกรณ์ที่สนใจมาทำงานจนสำเร็จและนำเก็บเข้าที่เดิม และหากทำไม่ได้ เด็กจะนำไปเก็บและหยิบอุปกรณ์ชิ้นอื่นมาแทน ทั้งนี้ ครูจะจัดวางสื่ออุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบให้เด็กเลือกหยิบจากอุปกรณ์ที่ง่ายไปสู่อุปกรณ์ที่ยากเป็นไปตามพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจัดให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ ๔ หมวด คือ

๑. หมวดชีวิตประจำวัน (Practical Life) เพื่อให้เด็กพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองและสังคม เรียนรู้การปรับตัวเข้าสังคมใหม่ มั่นใจ มีอิสระ เรียนรู้การควบคุมร่างกาย ฝึกกล้ามเนื้อเล็ก และควบคุมการทำงาน

๒. หมวดประสาทรับรู้ (Sensorial) เป็นเครื่องมือสำหรับเด็กในการฝึกประสาทรับรู้ของตัวเอง เด็กจะสามารถจำแนกทั้งขนาด สี ลักษณะพื้นผิว กลิ่น อุณหภูมิ ผ่านประสาทรับรู้ โดยจะสามารถสำรวจโลกผ่านกิจกรรมนี้ และสามารถเรียนรู้ที่จะสังเกต เปรียบเทียบ เที่ยงตรงแม่นยำ ผ่านประสาทรับรู้

๓. หมวดภาษา (Language) เป็นสื่ออุปกรณ์สำหรับเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อการอ่านเขียน เนื่องจากเด็กมีจิตซึมซับ รวมทั้งมีช่วงการเรียนรู้ไวด้านภาษา

๔. หมวดคณิตศาสตร์ (Mathematics) เป็นกิจกรรมที่เตรียมความพร้อมเด็กในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้วยสื่ออุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรมสู่นามธรรม เรียนรู้ปริมาณเชื่อมโยงสู่สัญลักษณ์ และการฝึกปฏิบัติซ้ำเพื่อให้แม่นยำ

กิจกรรมเสริมเรื่อง โลก ภูมิศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ดนตรี กีฬา การละเล่น ในบริบทของท้องถิ่น

เครื่องมือและแนวทางในการพัฒนาครู

- สร้างความรู้ความเข้าใจแนวคิด กระบวนการสอน และการใช้สื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรี และการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสนับสนุนพัฒนาการของเด็ก
- ทักษะการสังเกตห้องเรียน และผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- การออกแบบ วางแผน และบันทึกการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้ไปถึงเป้าหมายตามศักยภาพสูงสุดของแต่ละคน

เป้าหมาย

- ๑) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และเพิ่มทักษะความรู้ความเข้าใจในวัตกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรี แก่ครูและผู้บริหารในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จ.ศรีสะเกษ จำนวน ๕ โรงเรียน
- ๒) พัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะสื่ออุปกรณ์ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนสื่อ
- ๓) เตรียมความพร้อมให้โรงเรียนนำร่อง เพื่อการเป็นครูพี่เลี้ยงในการขยายผล

กลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนที่เข้าร่วมพัฒนาในนวัตกรรมมอนเตสซอรี ๕ โรงเรียน

ตารางแสดงกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนที่เข้าร่วมพัฒนาในนวัตกรรมมอนเตสซอรี ๕ โรงเรียน

โรงเรียน	ประเภท	สังกัด	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	ผู้อำนวยการโรงเรียน
โรงเรียนบ้านขุนหาญ	ประถมศึกษา	สพป.ศก.๔	๒๐๙	๘	นางวัชรา รัตน์
โรงเรียนบ้านโนนสูง	ขยายโอกาส	สพป.ศก.๔	๒๐๓	๘	นายทวี พรหมดวงศรี
โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์	ประถมศึกษา	สพป.ศก.๔	๒๘๐	๑๑	นางสาวบุญร่วม วิชาชัย
โรงเรียนบ้านหนองหวาย	ประถมศึกษา	สพป.ศก.๑	๑๓๓	๘	นายรัฐภูมิ พงษ์เกษ
โรงเรียนบ้านสำโรงเกียรติ	ขยายโอกาส	สพป.ศก.๔	๗๙๗	๔๕	นายชวน แก้วกัณฑ์